

Asery Tamusi karetary

Het Nieuwe Testament in het Karaïbs

Asery Tamusi karetary
Het Nieuwe Testament in het Karaïbs

© 2003 Stichting Surinaams Bijbelgennotschap
Kaarten © 2000 United Bible Society

© 2010, Wycliffe Bible Translators
www.ScriptureEarth.org

Creative Commons

Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 3.0 Unported

De gebruiker mag:

het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven

Onder de volgende voorwaarden:

Naamsvermelding — De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden (maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met uw werk of uw gebruik van het werk).

Niet-commercieel — De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Geen Afgeleide werken — De gebruiker mag het werk niet bewerken.

Met inachtneming van:

- **Afstandname van rechten** — De gebruiker mag **afstand doen** van een of meerdere van deze voorwaarden met voorafgaande toestemming van de rechthebbende.
- **Publiek domein** — Indien het werk of een van de elementen in het werk zich in het publieke domein onder toepasselijke wetgeving bevinden, dan is die status op geen enkele wijze beïnvloed door de licentie.
- **Overige rechten** — Onder geen beding worden volgende rechten door de licentieovereenkomst in het gedrang gebracht:
 - Het voorgaande laat de wettelijke beperkingen op de intellectuele eigendomsrechten onverlet.
 - De morele rechten van de auteur
 - De rechten van anderen, ofwel op het werk zelf ofwel op de wijze waarop het werk wordt gebruikt, zoals het portretrecht of het recht op privacy.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Uwapo torupamy

Poto 'su awa'ponano maro imero na'na ero Kari'na auran ta imero'po Asery Tamusi Auran yjan pa'poro Kari'na 'wa. Marawini ponokon 'wa moro Kari'na auran arory wara ro ero kareta ta moro Kari'na auran tymero man. Ero kareta ta moro Griek auran ta imero'po wara ro Kari'na auran taka moro Tamusi auran yryi na'na. Moro iwonusumengary onurima'pa ne'i. Ija roten imerory pokon na'na ne'kui, tupi me moro erupary wairy pona.

No'kan auran merory 'se'pa rypo na'na ne'i ero kareta ta. Kari'na auran ta atukuty'pa amykon otykon wairy ke, amykon no'kan auran tanokon otykon ety, atywano enapa meroi na'na. Mo'karon erupanamon epano'to'me na'na amykon enepoto'kon yryi ija roten morokon iropangon ro rapa mero'san epoto'me i'waine morokon amykon terapa Asery Tamusi Auran mero'san ta, morokon Penato Tamusi Auran mero'san ta pai. Ero kareta y'matyry me o'to tauro'po me amykon otykon wairy meroi na'na.

Poto me na'na Tamusi ety awonganon tapanopy'po ke i'wa ero amaminano y'ma'kary pokon. Tyturupo maro ero Asery Tamusi Auran 'wa pyime Kari'na epanopyry po na'na kyno'po'san, iru'pyn me 'ne ro Tamusi auran ukutyry pokon.

Kareta tano enetopo

Mateus	1
Markus.....	88
Lukas	145
Johanes.....	236
Apojoma'san.....	295
Rome.....	376
1 Korinte.....	413
2 Korinte.....	448
Galatie	469
Efese	481
Filipi	493
Kolose	502
1 Tesalonika.....	510
2 Tesalonika.....	518
1 Timoteus.....	523
2 Timoteus.....	533
Titus.....	541
Filemon.....	546
Simosu	549
Jakobus.....	577
1 Petrus	587
2 Petrus	597
1 Johanes.....	604
2 Johanes.....	613
3 Johanes.....	615
Judas.....	617
Jesus nenepono'po	620
Otykon ekari'topo kareta	663
Kaarten	668

Mateus nimero'po iru'pyn oka

Uwapo torupamy

Iru'pyn me moro Mateus nimero'po kareta erupary jako ky'waine, moro inimero'po apo'ny me moro penato Tamusi auran wairy kysenejaton. Pyimemboto moro penato Tamusi auran ekari'san. Iwaro mo'karon Simosu epanopyry 'se man, iru'pyn me moro tynimero'po oka uku'to'me i'waine. Ero nono tu'po mo'ko Jopoto Jesus wopyry 'wa moro penato Tamusi auran ka'po'po uku'pojan irombo. One wara kari'na undymanen me tywairy 'se Tamusi wairy poko Jesus 'wa kari'na emepa'san ekari'san. Morokon potonon Jesus wykato'konymbo auranano ta morokon otykon kysenejaton (Mateus 5-7).

Ero kareta wota'saka'san

- 1:1-4:25 Jesus 'wa ero nono tu'po tamamiry a'mory
5:1-18:35 Galilea po Jesus emaminary
19:1-20:34 Jerusalem 'wa Jesus wytory
21:1-27:66 Morokon irokonymbo ro ero nono tu'po Jesus
 emando'kon kurita
28:1-20 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry
-

Jesus Kristus tangonymbo

1 ¹Mo'ko David parymbo, mo'ko Abraham parymbo Jesus Kristus tangonymbo etykon a'pemy'san karetary.

2 Abraham 'wa Isak typa'kano'se man.

1:1-17 Lukas 3:23-38

- Isak 'wa Jakob typa'kano'se man.
 Jakob 'wa Juda, mo'karon ipiryjan enapa typa'kano'se mandon,
 3 Juda 'wa mo'ko Tamar maro Peres, mo'ko Sera enapa
 typa'kano'se mandon.
 Peres 'wa Hesron typa'kano'se man.
 Hesron 'wa Aram typa'kano'se man.
 4 Aram 'wa Aminadab typa'kano'se man.
 Aminadab 'wa Nakson typa'kano'se man.
 Nakson 'wa Salmon typa'kano'se man.
 5 Salmon 'wa mo'ko Rahab maro Boas typa'kano'se man.
 Boas 'wa mo'ko Ruth maro Obed typa'kano'se man.
 Obed 'wa Isai typa'kano'se man.
 6 Isai 'wa mo'ko poto 'su jopoto David typa'kano'se man.
 David 'wa mo'ko Uria pytymbo maro Salomo typa'kano'se man.
 7 Salomo 'wa Rekabeam typa'kano'se man.
 Rekabeam 'wa Abia typa'kano'se man.
 Abia 'wa Asaf typa'kano'se man.
 8 Asaf 'wa Josafat typa'kano'se man.
 Josafat 'wa Joram typa'kano'se man.
 Joram 'wa Usia typa'kano'se man.
 9 Usia 'wa Jotam typa'kano'se man.
 Jotam 'wa Akas typa'kano'se man.
 Akas 'wa Hiskia typa'kano'se man.
 10 Hiskia 'wa Manase typa'kano'se man.
 Manase 'wa Amos typa'kano'se man.
 Amos 'wa Josia typa'kano'se man.
 11 Josia 'wa Jekonia, mo'karon ipiryjan enapa typa'kano'se
 mandon, moro Babylon 'wa Simosu emimarykon jako.

 12 Moro Babylon 'wa Simosu emima'san wyino,
 Jekonia 'wa Sealtiel typa'kano'se man.
 Sealtiel 'wa Serubabel typa'kano'se man.
 13 Serubabel 'wa Abihud typa'kano'se man.
 Abihud 'wa Eljakim typa'kano'se man. Eljakim 'wa Asor
 typa'kano'se man.
 14 Asor 'wa Sadok typa'kano'se man.

1:11 2 Koningen 24:14-15, 2 Kronieken 36:10, Jeremia 27:20

Sadok 'wa Akim typa'kano'se man.

Akim 'wa Eliud typa'kano'se man.

15 Eliud 'wa Eleaser typa'kano'se man.

Eleaser 'wa Matan typa'kano'se man. Matan 'wa Jakob
typa'kano'se man.

16 Jakob 'wa Josef typa'kano'se man.

Josef ro Maria yino me tywaije man.

Mo'ko ro Jesus, mo'ko Mesias me kynejatojaton inoro sano me
tywaije man.

17 Abraham wyinombo ro David taronaka mo'karon kari'na
pa'kano'namonymbo ainapatoro itu'ponaka okupa'en mandon.
David wyinombo ro Babylon 'wa Simosu emimary taronaka
mo'karon kari'na pa'kano'namonymbo ainapatoro itu'ponaka
okupa'en mandon. Moro Babylon 'wa emimarykon wyinombo ro
mo'ko Mesias taronaka mo'karon kari'na pa'kano'namonymbo
ainapatoro itu'ponaka okupa'en mandon.

Jesus womary

18 Jesus Kristus ero wara tywoma man: Epekaty'po wyino ty'wa,
mynoto me terapa mo'ko Jesus sano Maria wairy ukuty'po mo'ko
Josef 'wa, moro tymaro emamyry uwapor. Mo'ko Tamusi a'kary
pori'tory 'wa te mynoto me tyje kynakon.

19 Mo'ko ino man Josef tamambore kynakon. Pyiwano taka mo'ko
typyty man emapory 'se'pa kynakon. Iro ke ro ekapyn ta inondary
'se kynakon. **20** Moro wara iwonusumengary jako 'ne iwoneto amy
Tamusi apojon wonepo'po i'wa. Ika'po: "Josef, David parymbo,
apyty me mo'ko Maria apyiry poko kytety'kai. Mo'ko iwe'mekatopo
irombo Tamusi a'kary wyino man. **21** Amy wokyry'membo apyitan.
Mo'ko ety me ro Jesus yko me. Mo'ko ro irombo ta'sakarykon
epano'tan morokon yja'wan me iwe'i'san wyino."

22 Pa'poro moro tywo'ka'se man ero tauran uku'ponenymbo
Jesaja 'wa Tamusi nekari'po'po wo'ka'to'me:

23 Eneko. Mo'ko wokyry anukutypyn mynoto me kynaitan. Amy
wokyry'membo apyitan. Ety me Emmanuël yta'ton.
Moro tauro'po man: 'Tamusi kymaroine man'.

1:18-25 Lukas 2:1-7 **1:18** Lukas 1:27 **1:21** Lukas 1:31 **1:23** Jesaja 7:14 (LXX)

24 Moro one'no wyino tupaka'po mero, mo'ko Josef we'i'po mo'ko Tamusi apojon wyka'po wara ro. Maria apo'i'po i'wa typyty me.

25 Anipokonoma'pa te iwe'i'po, mo'ko ty'me apyiry uwaporro i'wa. Irombo ety me Jesus yry'po i'wa.

Mo'karon siriko menganamon

2 **1** Poto 'su jopoto me mo'ko Herodes a'ta, undy wyino siriko manganamon tunda'san Jerusalem 'wa, moro Judea tano Betlehem po mo'ko Jesus woma'po wyino. **2** Ika'san: "Oje ko mo'ko oma'senan Simosu Jopotory nan? Moro isirikory wepa'kary enei irombo na'na. Ety awonga na'na nopyi."

3 Moro eta'po mero, mo'ko jopoto Herodes we'naranga'po, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon maro. **4** Pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa a'nano'po'san i'wa. Oje mo'ko Mesias womary man ukutryry 'se iwyinoine kynakon. **5** Ika'san i'wa: "Betlehem po, Judea ta. Tymero irombo man mo'ko Tamusi auram uku'ponenymb'o 'wa:

6 Amoro, Juda yinonymb'o tano Betlehem, irombo ro ko'warono kapyn amoro mana morokon Juda tanokon potonon ra'na. Awyino ro irombo amy poto 'su jopoto kyno'tan. Mo'ko ro mo'karon ypyitorykon Israel pajanymb'o enenen me kynaitan."

7 Irombo Herodes 'wa ekapyn ta mo'karon siriko manganamon ko'mapo'san. Moro siriko wonepotopombo kurita poko iru'pyn me imero iwoturupo'po i'waine. **8** Irombo Betlehem 'wa emoky'san i'wa. Ika'po i'waine: "Pa'poro one wara mo'ko pitani wairy imengatandoko iru'pyn me. Epory'po mero, ekari'toko me y'wa, ety awonga wyto'se me awu enapa."

9 Mo'ko jopoto auram eta'po mero, ito'san. Irombo moro siriko, moro iwepa'kary tone tywaije i'waine kynakon iro wyto'po uwapoine. Irombo mo'ko pitani waitopo epo moro siriko poropy'po. **10** Moro siriko ene'po me ro rapa ty'waine, poto me imero ewa'pota'san. **11** Moro auto takia tywo'my'san mero, mo'ko pitani ene'po i'waine mo'ko isano Maria maro. Iwokunama'san

ety awongato'me. Morokon tynyrykon je'nykon etapurumaka'san i'waine. Ika'mi'po, typoporen tykoro'kamy, typoporen itupu epuku'po yry'san i'waine i'wa.

¹²Irombo iwonetoine Tamusi 'wa uru'san, Herodes 'wa rapa erama'pa iwaito'ko'me. Iro ke ro amy terapa oma ta iwerama'san tywaito'kon 'wa.

Egypte 'wa etuwarikano

¹³Ito'san wyino Josef woneto amy Tamusi apojon wonepo'po. Ika'po i'wa: "Ajawongo. Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa etuwarikako Egypte 'wa. Moro po ro aiko me moro aweramary man ekarityry 'wa ro y'wa. Mo'ko Herodes irombo mo'ko pitani upitan iwoto'me."

¹⁴Josef awom'y'po. Moro koko noro mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa iwomima'po Egypte 'wa. ¹⁵Herodes rombyry 'wa ro moro po iwe'i'po. Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbō nekarity'po wo'kapy'po:

Egypte wyino ymuru siko'mai.

¹⁶Mo'karon siriko menganamon 'wa tamu'ma'po ukuty'po mero, mo'ko Herodes wore'ko'po imero. Irombo warinu pokonokon emoky'san i'wa Betlehem 'wa. Moro wyino ro pa'poro mo'karon oko siriko aitonon wokyryja'makon, mo'karon oko siriko anapo'i'pa noro aitonon wokyryja'makon enapa wopo'san i'wa. Mo'karon siriko manganamon nekarity'po siriko wepa'katopombo kurita poko irombo tywo'po'se kynakon. ¹⁷Moro jako ro ero Tamusi auran uku'ponenymbō Jeremia nekarity'po wo'kapy'po:

¹⁸Rama po ura, ataikapo'no kynotanon. Rakel turare man ty'makon poko. Aturake'kapo'pa man, uwa rapa iwaairykon ke.

Eramano

¹⁹Mo'ko Herodes romby'po mero, Josef woneto amy Tamusi apojon wonepo'po Egypte po. ²⁰Ika'po: "Ajawongo! Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa eramako mo'karon Israel pajanymbō yinonory 'wa. Mo'ko pitani wory 'sangonymbo tyromo'se terapa mandon."

21 Irombo Josef awomy'po. Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa iwerama'po mo'karon Israel pajanymbo yinonory 'wa.

22 Mo'ko tyjumy Herodes y'petakan me Judea jopotory me mo'ko Arkelaus wairy eta'po mero te ty'wa, tanarike Josef kynakon moro 'wa tytory poko. Tywoneto turu'po mero, iwomima'po Galilea 'wa.

23 Moro po ro amy Nasaret tatynen aitopo 'wa amanje ito'po. Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponamonymbo nekarity'po wo'kapy'po:

Nasaret pono me kynejatota'ton.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

3 **1** Moro jako ro mo'ko kari'na etykanen Johanes 'wa moro Judea wo'iry ta oty ekarory a'mo'po. **2** Ika'po: "Ajemamyrykon u'matoko. Tamusi nundymary tyse wavy terapa man." **3** Mo'ko poko ro mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja taurana man, moro ero wara tykary jako:

Moro iponomyn wo'i ta amy ko'tatoto auran kynotanon:

"Mo'ko Jopoto emary ika'toko. Sapatoro morokon emary ytoko."

4 Johanes wo'my me kameri ypotymblo kapy'po kynakon. Ekundy me tonomy pi'pombo kapy'po kynakon. Kasapa erepari me kynakon wano maro. **5** Mo'karon Jerusalem ponokon, pa'poro mo'karon Judea ponokon, pa'poro mo'karon Jordan po amandonon wo'to'konymbo kynakon i'wa. **6** Iwosetykapoto'konymbo kynakon moro Jordan tunary taka. Moro tatykarykon jako ro, pa'poro yja'wan me tywe'i'san ekari'topombo i'waine kynakon. **7** Pyime enapa Farise, Saduse wopy'san i'wa asetykaro. Ika'po i'waine: "Yja'wangonymbo 'ne rotene, noky ko moro o'toto Tamusi erekuru wyino awetuwarikarykon man ekano'poi o'waine? **8** Ajemamyrykon u'ma'po enepotoko. **9** Aturu'san ta te kykaton: 'Abraham na'na tamurumbo me man.' Wykaje irombo o'waine: Tamusi erokon topu kapyry taro man Abraham pajanymbo me. **10** Moro wywy tyje terapa man moro wewe undy po. Pa'poro epepo'non wewe akotory kynaitan. Wa'to taka ipapyry

2:23 Markus 1:24, Lukas 2:39, Johanes 1:45

3:1-12 Markus 1:1-8, Lukas 3:1-17, Johanes 1:6,19-34

3:2 Mateus 4:17, Markus 1:15 **3:3** Jesaja 40:3 (LXX) **3:4** 2 Koningen 1:8

3:7 Mateus 12:34, 23:33 **3:9** Johanes 8:33

kynaitan. ¹¹ Awu tuna ke katykaton moro ajemamirykon u'ma'po enepoto'me.* Mo'ko wena'po ta kyno'san inoro te yko'po pana'pe man. Isapatokanen me ywairy pairo supija. Mo'ko ro Tamusi a'kary ke ajetykata'ton, wa'to ke enapa. ¹² Moro aresi pombokatopo irombo aina terapa man. Irombo moro aresi werikatopo a'metan. Irombo moro aresi kura'matan moro ikura'matopo auto ta. Moro iwerirymbo koro'katan te e'wutypyn wa'to ke."

Jesus wosetykapory

¹³ Irombo Galilea wyino Jesus tunda'po moro Jordan 'wa Johanes 'wa asetykapo. ¹⁴ Johanes te a'kotory 'se rypo kynakon. Ika'po i'wa: "O'wa te yjetykary manombo man. Irombo y'wa terapa mo'san?" ¹⁵ Jesus 'wa te ejuku'po: "Yjetykary kysa'kotoi. Pa'poro irombo Tamusi nisanory kapyry ky'waine man." Morombo mero Johanes we'i'po ana'koto'pa noro. ¹⁶ Jesus etyka'po. Moro tuna wyino tu'tary akono mero, kapukon wendakary ene'po i'wa. Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory ene'po i'wa amy akukuwa wara tytu'ponaka. ¹⁷ Irombo kapukon wyino amy auranano wota'po. Ika'po: "Mo'se ro, mo'ko nipyen ymuru mo'se man. Yturu'po ewa'pory me man."

Ewa'rummy tamuru 'wa Jesus u'kuru

4 ¹ Irombo Tamusi a'kary 'wa Jesus aro'po iponomyn wo'i takा, mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa u'kuto'me. ² Oko-kari'na kurita, oko-kari'na koko tywonema'po wyino ikumyry'po. ³ Irombo mo'ko u'kunen wopy'po I'wa. Ika'po I'wa: "Tamusи ymuru me ro aja'ta iro ke, ajauranako, erokon topu wonurimato'me perere me." ⁴ Jesus 'wa te ejuku'po: "Tymero man:

Perere pokو roten kapyn kari'na kynemandan, pa'poro Tamusi yndary wyino epa'katoto auranano pokо te."

⁵ Irombo mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa aro'po moro kurano aitopo 'wa. Moro Tamusi auty retyry esipiry tu'ponaka yry'po i'wa.

3:11 Moro 'u'ma'po enepoto'me' y'petakan me 'u'mato'me' tywairy taro man.

3:10 Mateus 7:19 **3:13-17** Markus 1:9-11, Lukas 3:21-22, Johanes 1:32-34

3:17 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 12:18, 17:5, Markus 1:11, Lukas 9:35

4:1-11 Markus 1:12-13, Lukas 4:1-13 **4:1** Simosu 2:18, 4:15

4:4 Deuteronomium 8:3

6Irombo ika'po I'wa: “Tamusi ymuru me ro aja'ta, ata'porongo po'ponaka. Tymero irombo man:

Tamusi tapojongon emo'tan ajupu'po me. Awomarymbo apyita'ton, apupuru aniwo'pa awaito'me topu pona.”

7Jesus wyka'po i'wa: “Tymero enapa man:
Mo'ko Ajopotory Tamusi anu'ku'pa maitake.”

8Irombo mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa aro'po amy kawono imero wypy tu'ponaka. Pa'poro ero nono tu'ponokon potonon jopotokon nundymarykon kuranory enepo'po i'wa Jesus 'wa. **9**Irombo ika'po I'wa: “Pa'poro moro sytake o'wa, tokuna'po yjety awonga'poto o'wa.” **10**Morombo mero Jesus wyka'po i'wa: “Omimako, Satan! Tymero irombo man:

Ajopotory Tamusi po'ponaka roten mokunamatake. Mo'ko ety roten mawongatake.”

11Irombo mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa inonda'po. Mo'karon Tamusi apojongon wopy'san terapa epano'se.

Jesus 'wa tamamin a'mory

12Yja'wangon kari'na aru'katopo tako Johanes aru'ka'po eta'po mero, Jesus womima'po Galilea 'wa. **13**Nasaret 'wa amanje rapa ito'pa iwe'i'po. Kafaraum 'wa terapa ito'po amanje, moro tuna juwembory esi'wonaka, mo'ko Sebulon maro Naftali yinonory 'wa. **14**Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po wo'kapy'po:

15Sebulon yinonory, Naftali yinonory enapa, moro tuna juwembory 'wa ytototo oma pato man iro, moro Jordan kopose me enapa man iro, mo'karon Simosu me e'i'non yinonory Galilea, **16**mo'karon ewa'rummy ta amandonon kari'na amy poto 'su aweinano enejaton. Mo'karon tawa'ruman romo'no waitopo po amandonon 'wa aweinano kynawonjan.

4:6 Ware 91:11-12 **4:7** Deuteronomium 6:16 **4:10** Deuteronomium 6:13

4:12-17 Markus 1:14-15, Lukas 4:14-15

4:12 Mateus 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19-20 **4:13** Johanes 2:12

4:15-16 Jesaja 9:1-2

17 Morombo wyino mo'ko Jesus 'wa amy oka ekarityry a'mo'po ero wara: "Ajemamyrykon u'matoko. Moro Tamusi nundymary irombo tyse wavy terapa man."

Mo'karon koromonokon Jesus nemeparykon

18 Irombo moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo tytory jako, oko asepiryjan ene'san i'wa: Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro, mo'ko ipiry Andreas maro. Woto pokonokon mo'karon kynatokon. Moro tuna juwembory ta sipi pa'satokon. **19** Irombo ika'po i'waine: "O'toko ywena'po ta. Kari'na pokonokon me terapa kyta'ton." **20** Irombo o'win wytory morokon tysipirykonymbo nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san. **21** Irombo a'si 'ko rapa tyto'po mero, oko amykon rapa asepiryjan ene'san i'wa: mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro. Kurijara ta morokon tysipirykon ato'satokon mo'ko tyjumykon Sebedeus maro. Jesus 'wa iko'ma'san. **22** O'win wytory moro kurijara ta ro mo'ko tyjumykon no'po i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Kari'na kura'mary Jesus 'wa

23 Irombo pa'poro morokon Galilea tanokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta emeparykon aropoty'po i'wa. Ijako ro moro Tamusi nundymary ekapory ekarojakon. Pa'poro anyky wyino, je'tunano wyino enapa iru'pa rapa mo'karon kari'na yjakon. **24** Moro ekary wota'po ro pa'poro Sirie po. Irombo pa'poro mo'karon mene aitonon aro'san i'waine I'wa: pa'poro rotan anyky pe aitonon, je'tunano na'karykarykon, takyramon, nuno nany'korykon, wajaku pangon enapa. Ikura'ma'san i'wa. **25** Pyime kari'na apyimykon 'wa iwekena'po. Galilea ponokon, Dekapolis ponokon, Jerusalem ponokon, Judea ponokon, Jordan koposenokon aito'kon ponokon wopy'san i'wa.

Mo'karon sara'me kynaita'ton inaron

5 **1** Mo'karon kari'na apyimykon ene'po mero, Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka. Iwotandy'mo'po mero, mo'karon

4:17 Mateus 3:2 4:18-22 Markus 1:16-20, Lukas 5:1-11 4:23-25 Lukas 6:17-19

4:23 Mateus 9:35, Markus 1:39

inemeparykon wopy'san I'wa. ²Irombo emeparykon a'mo'po i'wa.
Ika'po:

- 3 "Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon Tamusi embata oty'pambo aitonon. I'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.
- 4 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon kata'mato aitonon. Tamusi irombo kynewa'porota'ton.
- 5 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon pyi'me'ke aitonon. Ero nono apyita'ton irombo ty'wanokon me.
- 6 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tamambore aino 'sangon. Tamusi irombo kynytan i'waine.
- 7 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon ta'sakary kotanory enenamon. Ikotanorykon enetan enapa irombo Tamusi.
- 8 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon ituru'san tykoroka man inaron. Tamusi eneta'ton irombo.
- 9 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon sara'me aino ene'namon. Tamusi irombo ty'makon me kynejatota'ton.
- 10 Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tamambore aino pokokari'na erekuru niwekenarykon. I'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.

¹¹ "Sara'me 'ne janon maita'ton, yjupu'po me ajejurukon jako kari'na 'wa, awekenarykon jako erekurukon 'wa, apokoine yja'wangon onapi ekarityry jako i'waine. ¹²Tawa'pore aitoko me. Ajewa'porykon nominon. Moro ajepetykon irombo poto me man kapukon ta. Iwara enapa uwapo mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tywekena tywaije mandon kari'na erekuru 'wa."

Wajo, aweinano enapa

¹³ "Ero nono wajory me mandon amyjaron. Moro iposinymbu wyto'ma'poto te, oty ke noro ko iposinory naitan? A'kuru noro mupija. Mipa'sa terapa. Irombo kari'na kynuta'mipo'tan.

5:1-12 Lukas 6:20-23 **5:4** Jesaja 61:2 **5:5** Ware 37:11 **5:6** Jesaja 55:1-2
5:8 Ware 24:3-4 **5:10** 1 Petrus 3:14 **5:11** 1 Petrus 4:14
5:12 2 Kronieken 36:16, Apojoma'san 7:52 **5:13** Markus 9:50, Lukas 14:34-35

14“Ero nono aweiry me mandon amyjaron. Amy poto 'su aitopo tywotunemyry upijan, kawo ta'ta, amy wypy tu'po. **15**Ipo'ma'po wyino kororeta anyry'pa mandon tosipi upi'nonaka, apo'ny tu'ponaka te, pa'poro mo'karon auto tanokon kari'na 'wano me oty aweipato'me i'wa. **16**Iwara ro enapa moro ajaweirykon kari'na 'wano me oty aweipan. Irombo mero morokon iru'pyngon anikapyrykon amaminano eneta'ton. Mo'ko kapu tano ajumykon ety awongata'ton enapa.”

Omenano mero'po

17“Moro omenano mero'po aike'ka, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimo'san aike'ka pai ywopy'po kysekano'ton. Aike'kaine kapyn wopyi, iru'pa 'kopore te enepoine. **18**Ita'ro pore, kapu, nono utapyry uwapor, o'win amy jota, o'win amy iting'a'po pai utapy'pa pairo kynaitan moro omenano mero'po wyino, moro pa'poro otykon wo'kapyry uwapor. **19**Mo'ko ko'waronombo ro rypo omenano mero'po urumenanen, mo'ko moro wara enapa ta'sakary emepanen ejatota'ton inorombo ro ko'warono me moro Tamusi nundymary ta. Mo'ko apyinenymbo te, mo'ko apyiry man pokon ta'sakarykon emepanenymbo ejatota'ton poto me moro Tamusi nundymary ta. **20**Wykaje irombo o'waine: Mo'karon Tamusi karetary uku'namon ko'po, mo'karon Farise ko'po enapa tamambore e'i'pa aja'taine, o'my'pa moro Tamusi nundymary tako maita'ton.

21“Ero atangonymbo neta'po auranano tota o'waine man: ‘Woto kyte'i. Mo'ko kari'na wonenymbo wytory man mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka.’ **22**Awu te wykaje o'waine: Mo'ko amy ta'sakary maro areku ta amandoto wytory man mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka. Mo'ko upu'pomynymbo me 'ne rotent ta'sakary ejunenymbo wytory man mo'karon jopoto wota'nanopy'san po'ponaka. Mo'ko oty anukutypyn me 'ne rotent ta'sakarymbio ejunenymbio wytory man moro ata'karykatopo wa'to tako.

23“Moro Tamusi 'wa tymy apo'ny tu'ponaka moro anyry arory jako awetuwaro'ma'poto moro tyturu'po ta mo'ko aja'sakary 'wa

5:14 Johanes 8:12, 9:5 **5:15** Markus 4:21, Lukas 8:16, 11:33 **5:16** 1 Petrus 2:12

5:18 Lukas 16:17 **5:21** Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17

ajapyiry pokō, ²⁴moro anyry inoko moro po moro tymy apo'ny po. Mo'ko aja'sakary maro 'ne ka'tu irupa aito. Irombo mero eramako moro anyry aro.

²⁵"Ko'i mo'ko ajemendenen pokō iru'pa aiko, oma ta noro imaro awytory jako. Ijako irombo mo'ko ajemendenen ajytan mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto ainaka. Mo'ko ro mo'ko yja'wanton kari'na aru'katopo jopotory ainaka ajytan. Mo'ko ro ajaru'katan moro yja'wanton kari'na aru'katopo taka. ²⁶Ita'ro pore, o'ka'pa maitake moro wyino moro irombo ro kusiri pana'po epemary uwaporō o'wa.

²⁷"Ero auranano tota o'waine man: 'Taporitonone aino kysany'mai.' ²⁸Awu te wykaje o'waine: Pa'poro mo'karon ta'sakary pyty pokō owa'no'tonon moro taporitonone iwairyymbo any'maton terapa tyturu'san ta. ²⁹Yja'wan taka moro ajenuru apo'tun 'wa ajemapory jako, ikako. Emako awyinombo. Moro o'win aja'mun pisara'po utapyry irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro ata'karykatopo taka pa'poro moro aja'mun emary ko'po. ³⁰Yja'wan taka moro ajainary apo'tun 'wa ajemapory jako, i'kotoko. Emako awyinombo. Moro o'win aja'mun pisara'po utapyry irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro ata'karykatopo taka pa'poro moro aja'mun emary ko'po.

³¹"Ero enapa takari'se tywaije man: 'Amy typyty nondanan 'wa amy inondatopo kareta yry man i'wa.' ³²Awu te wykaje o'waine: Pa'poro mo'karon typyty nondanamon moro taporitonone iwairyymbo any'maton, amy terapa wokyry maro e'i'pa iwe'i'poto irombo. Amy inonda'po woryi apyinen enapa moro taporitonone iwairyymbo any'manon.

³³"Ero atangonymbo neta'po auranano enapa tota o'waine man: 'Mo'ko Tamusi ety ejatory ta awykatopombo kysany'mai. Apyiko te.' ³⁴Awu te wykaje o'waine: O'to awykato'kon kysipori'tomaton pairo moro Tamusi ety ejatory ke. Kapu enapa kysejatoton moro ajauran pori'tomato'me. Tamusi apo'ny irombo moro man. ³⁵Nono enapa

5:27 Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18 5:29 Mateus 18:9, Markus 9:47

5:30 Mateus 18:8, Markus 9:43

5:31 Deuteronomium 24:1-4, Mateus 19:7, Markus 10:4

5:32 Mateus 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18, 1 Korinte 7:10-11

5:33 Levitikus 19:12, Numeri 30:2, Deuteronomium 23:21

5:34 Jakobus 5:12, Jesaja 66:1, Mateus 23:22

kysejatoton. Tamusi pupuru apo'ny irombo moro man. Jerusalem enapa kysejatoton. Mo'ko poto 'su Jopoto waitopo irombo moro man. ³⁶Ajupu'po enapa kysejatoi. O'win paipo irombo ajunsety pisara'po amu'nory, ikarairory pai mupija. ³⁷Moro 'a'a' awykato'kon a'a me nainen. Moro 'uwa' uwa me nainen. Morokon ko'pono auranano mo'ko yja'wan wyino man.

³⁸"Ero auranano tota o'waine man: 'Onunano onunano epety me nainen. Jewano jewano epety me nainen.' ³⁹Awu te wykaje o'waine: Mo'ko yja'wan me aitoto wyino kytosaijomaton. Mo'ko ajapo'tun wyino apasapaikanen wyinonaka te moro atoneno apasary enapa u'mako. ⁴⁰Moro upi'nono awo'my pinary 'se mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka ajarory 'san a'ta, moro itu'pono awo'my pinary enapa kysa'kotoi i'wa. ⁴¹Mo'ko o'win dusun apo tymaro awytoto'me awyry'kanen maro oko dusun apo i'tango. ⁴²Mo'ko o'wa aturupototo 'wa moro iwoturupotopo yko. Ajotyry kysaijomai mo'ko a'kuru 'san 'wa.

⁴³"Ero auranano tota o'waine man: 'Aja'sakary pynary o'wa man. Ajenono'nen jenonopyry o'wa man.' ⁴⁴Awu te wykaje o'waine: Ajenono'namon ipynatoko. Mo'karon erekuru awekenaton inaron pokon Tamusi 'wa ajauranatoko. ⁴⁵Iwara ro mo'ko kapukon tano ajumykon y'makon me maita'ton. Mo'ko ro irombo moro tywejuru awongapojan mo'karon yja'wangon epo, mo'karon iru'pyngon epo enapa. Konopo ene'pojan tamamboramon 'wano me, emambo'non 'wano me enapa. ⁴⁶Tamusi 'kare ajepemata'ton, mo'karon apynanamon pynary jako roten o'waine. Mo'karon pyrata amo'i'namon enapa 'kare moro wara e'i'pa nandon. ⁴⁷Poto 'su oty 'kare mika'saton, mo'karon aja'sakarykon 'wa roten 'Mondo ro rypo mandon?' awykarykon jako. Mo'karon Simosu me e'i'non enapa 'kare moro wara e'i'pa nandon. ⁴⁸Oty anamonopy'pa iro ke aitoko, oty anamonopy'pa mo'ko kapu tano ajumy wairy wara enapa."

Oty'non epanopyry

6 ¹"Tuwaro aitoko kari'na enuru me moro Tamusi nisanory kapyry pona o'waine. Ijako irombo mo'ko kapu tano

5:35 Jesaja 66:1, Ware 48:2 5:38-42 Lukas 6:29-30

5:38 Exodus 21:24, Levitikus 24:20, Deuteronomium 19:21

5:43-48 Lukas 6:27-36 5:48 Levitikus 19:2, Deuteronomium 18:13

ajumykon ajepema'paine kynaitan. ²Amy otypyn epanopyry jako o'wa, wararo kysekaroi. Moro wara irombo mo'karon tonapiramon kynaijaton morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, oma ta enapa, mo'karon kari'na 'wa totykon awongato'me. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man. ³O'wa amy otypyn epanopyry jako, oro moro ajapory apojery o'to moro ajapory apo'tun wairy anukuty'pa nainen. ⁴Moro o'wa epanopyry one'pa nainen. Irombo mo'ko one'non otykon enenen ajumy ajepematan."

Tamusi 'wa auranano

⁵"Tamusi 'wa ajauranarykon jako, mo'karon tonapiramon wara kytaiton. Mo'karon apokupe irombo man morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, potonon oma apotyrykon po Tamusi 'wa auranarykon, kari'na 'wa taneto'ko'me. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man. ⁶Amoro te, Tamusi 'wa ajauranary jako, moro apu'to'po tako i'tango. Irombo moro pena ra'kere'to'po mero, mo'ko onepyn ajumy 'wa ajauranako. Irombo mo'ko one'non otykon enenen ajumy ajepematan. ⁷Tamusi 'wa ajauranarykon jako ajaurangon kysipyryrykaton, mo'karon Tamusi anukuty'non wara. Pyime o'to tykarykon ke irombo moro taurangon 'wa Tamusi wepanamary man ekano'saton. ⁸Iwaraine kytaiton. Moro anamonopyrykon otykon uku'san irombo mo'ko ajumykon, moro ipoko awoturuporykon uwapor. ⁹Ero wara te ajauranatoko amyjaron:

"Kapukon tano Papa, oro ajety tykuranondo nainen. ¹⁰Oro moro anundymary no'nen. Oro moro anisanory no'ka'enon nono tu'po, kapu ta iwo'kapyry wara enapa. ¹¹Moro eromeno na'na erepar yko na'na 'wa. ¹²Moro yja'wan me na'na we'i'po ikako, na'na 'wa moro yja'wan me typoko ta'sakarykon we'i'po kary wara enapa. ¹³Na'na kysu'kupoi. Na'na te aijomako mo'ko|fn yja'wan wyino.*

¹⁴"O'waine moro yja'wan me apokoine aja'sakarykon we'i'po ka'poto irombo, mo'ko kapu tano ajumykon enapa moro yja'wan

6:13 Moro 'mo'ko' y'petakan me 'moro' tywairy taro man. Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "O'wano me irombo man oty undymary, pari'pe aino, kurano me aino, i'matypyn me roten. Iwara ro man."

6:1 Mateus 23:5 **6:5** Lukas 18:10-14 **6:9-13** Lukas 11:2-4

me awe'i'san katan. ¹⁵Moro yja'wan me apokoine aja'sakarykon we'i'po anika'pa awe'i'sando te mo'ko ajumykon enapa moro yja'wan me awe'i'san anika'pa kynaitan."

Onemano

¹⁶"Awonemarykon jako, kata'mato ajembatarykon kysyton mo'karon tonapiramon wara. Mo'karon irombo tombatarykon yja'wangaton, tywonemarykon enepoto'me ta'sakarykon 'wa. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man. ¹⁷Amoro te awonemary jako, ajupu'po apoko karapa ke. Ombataku'mi'ko. ¹⁸Kari'na 'wa kapyn moro awonemary enery man, mo'ko onepyn ajumy 'wa te. Irombo mo'ko one'non otykon enenen ajumy ajepematan."

Tapenamon otykon a'nanopyry

¹⁹"Tapenamon otykon kysa'nano'ton ero nono tu'po. Oruko, pisu enapa moro po kynija'pukata'ton. Manamangon moro po kyno'myta'ton imona'toine. ²⁰Kapu ta te tapenamon otykon a'nano'toko. Moro po ro oruko, pisu enapa anija'puka'paine man. Moro po ro manamangon o'my'pa mandon imona'toine. ²¹Ajotyrykon waitopo po ro irombo aturu'po enapa man."

Moro ja'munano aweiry

²²Moro ja'munano aweiry moro onunano man. Iru'pa moro ajenuru a'ta, moro aja'mun pa'poro taweije kynaitan. ²³Yja'wan me moro ajenuru a'ta te moro aja'mun pa'poro tawa'rume kynaitan. Moro ajaweirymbo ewa'rumamy'poto, tawa'rume pore kynaitan sena!

Pyitonano me aino

²⁴"Amy pairo kari'na oko jopotokon pyitory me tywairy upijan. Ijako irombo mo'ko o'win amy jenono'tan, mo'ko o'win amy pynatan te. Mo'ko o'win amy ekosa tywairy 'se kynaitan, mo'ko o'win amy te ato'ke kynaitan. Tamusi pyitorykon me awairykon mupijaton, moro pyrata pyitorykon me aja'taine."

6:14-15 Markus 11:25-26 6:19-21 Lukas 12:33-34 6:19 Jakobus 5:2-3

6:22-23 Lukas 11:34-36 6:24 Lukas 16:13

Esykano

25 “Iro ke ro wykaje o'waine: Kytesykaton oty enapyry man poko, oty enyry man poko pai o'waine, ajemando'ko'me, one wara aja'mungon wo'myndory man poko enapa. Moro amano poto me e'i'pa nan moro arepa ko'po? Moro ja'munano poto me e'i'pa nan moro wo'mynano ko'po? 26 O'po'toko tyre mo'karon tonoro 'wa. O'pomy'pa mandon. Wonatopo anipoty'pa mandon. Wonatopo ana'nanopy'pa mandon ikura'matopo taka. Mo'ko kapu tano ajumykon te kynupaton. Mo'karon tonoro ko'po tyse poto me e'i'pa amyjaron mandon? 27 Noky ko a'si 'ko roten tywesykary 'wa tamamyr y mosindopory taro nan? 28 O'tono'me ko mesykaton wo'mynano poko? Morokon itupu epyryry atytary 'wa tyre o'po'toko. Emamina'pa mandon. Mauru ane'py'i'pa mandon. 29 Wykaje te o'waine: O'win amy itupu epyryry wara pairo mo'ko Salomo ewo'myndo'pa tywaije man iru'pyn me. 30 Moro itupu, moro erome mondo man iro, moro koro'po wa'to taka kynematon iro wo'myndo'poto moro wara Tamusi 'wa, iko'po 'ne ka'tu rapa awo'myndo'paine naitan, amyjaron Tamusi anamyikaporo'non? 31 Kytesykaton iro ke. Kykaton: ‘Oty ko kysena'ta'ton?’, ‘Oty ko kysenya'ton?’, ‘Oty ko kyse'mo'ta'ton?’ 32 Pa'poro morokon otykon upijaton ro irombo mo'karon Tamusi anukuty'hon kari'na. Mo'ko kapu tano ajumykon te pa'poro morokon anamonopyrykon otykon uku'san. 33 Moro Tamusi nundymary 'ne ka'tu te, moro inisanory enapa upitoko. Irombo mero pa'poro morokon otykon ytan enapa o'waine. 34 Koro'pono oty poko kytesykaton. Oro koro'po terapa moro koro'pono oty kari'na sykapon. Moro o'win kurita nenepyry yja'wan oty iporo terapa man moro kurita 'wano me.”

Kari'na emendory

7 1 “Aja'sakarykon kysemendoton. Iwara ro emendo'paine maita'ton. 2 Moro o'waine aja'sakarykon emendotopo ke ro rapa irombo Tamusi ajemendota'ton. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke ro rapa otykon u'kutan Tamusi o'waine. 3 O'tono'me ko mo'ko aja'sakary enuru aki'manen wewe pisara'po poko

6:25-34 Lukas 12:22-31 6:29 1 Koningen 10:4-7, 2 Kronieken 9:3-6

7:1-6 Lukas 6:37-38, 41-42 7:2 Markus 4:24

mo'po'san? Moro aseke ajenuru aki'manen wakapu anene'pa te mana. ⁴One wara ko iro ke mo'ko aja'sakary 'wa mykatan 'O'ko 'ne, moro wewe pisara'po sika'se me ajenuru wyino', aseke moro ajenuru ta moro wakapu a'ta? ⁵Tonapiren 'ne roten! Moro wakapu na'nen ikako aseke ajenuru wyino! Irombo mero iru'pa mo'po'take moro aja'sakary enuru tano wewe pisara'po kato'me o'wa. ⁶Moro kurano oty kysyton mo'karon pero 'wa. Ijako irombo kyno'ta'ton ajekapo'seine. Morokon ajotyrykonymbo paraso topurumbo kysematon mo'karon pyiruku 'wa. Ijako irombo kynuta'mipo'ta'ton."

Tamusi 'wa kari'na ejukuru

⁷"Otykon poko aturupotoko. Irombo otykon mapyita'ton. Otykon upitoko. Irombo otykon mepota'ton. Pena imorykatoko. Irombo moro pena kynotapurumakatan o'waine. ⁸Mo'ko otykon poko aturupototo otykon apyitan. Mo'ko otykon upinen otykon epotan. Mo'ko pena morykanen 'wa moro pena kynotapurumakatan. ⁹Amy ara'nanokon jumynano 'kare topu ytan tymuru 'wa, perere poko iwoturupo'poto. ¹⁰Okoju ytan 'kare i'wa, woto poko iwoturupo'poto. ¹¹Yja'wangon me awairykon se'me ro rypo amyjaron kurangon otykon myjaton o'makon 'wa. Ako'poine 'ne ka'tu rapa te mo'ko kapu tano ajumykon kurangon otykon ytan mo'karon aturupotonon 'wa.

¹²"Mo'karon kari'na 'wa ajenarykon 'se awairykon wara enapa mo'karon kari'na enatoko. Moro ekari'san ro irombo moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san enapa."

Moro Tamusi nundymary taka o'myno

¹³"Moro sirapi pena ta o'mytoko. Poto me irombo moro uta'no taka kari'na a'mykanen pena man. Takumbire moro uta'no taka kari'na aronen oma man. Pyime moro oma taka kari'na kyny'saton. ¹⁴Sirapi me te moro amano taka kari'na a'mykanen pena man. Akumbi'pa moro amano taka kari'na aronen oma man. Pyime 'ne waty kari'na moro oma epojaton.

¹⁵"Tuwaro aitoko mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon poko. Mo'karon ro kapara eneke kyno'saton o'waine. Koro'na te

tokonamon pero me mandon. **16**Emamingon pokō muku'taton. Winu me tykapymy wonatopo epery po'saton 'kare takyramon itupu wyino. Oroi epery po'saton 'kare paremuru wyino.
17Pa'poro iru'pyn wewe kurangon me kynepetanon. Yja'wan wewe yja'wangon me kynepetanon. **18**Iru'pyn wewe yja'wangon me tapetary upijan. Yja'wan wewe kurangon me tapetary upijan. **19**Pa'poro kurangon me epetapyn wewe takotomy me man. Wa'to taka tamamy me man. **20**Iro ke ko'wu emamingon pokō mo'karon tonapiramon muku'ta'ton.

21Pa'poro 'ne waty Jopoto me yjejatonamon kyno'myta'ton moro Tamusi nundymary taka. Mo'ko kapukon tano Yjumy nisanory ka'nen te itaka kyno'mytan. **22**Moro kurita pyime kari'na kyngata'ton: 'Jopoto! Jopoto! Ajety ta 'kare Tamusi auran anuku'po'pa na'na ne'i. Ajety ta 'kare akywano animoma'pa na'na ne'i. Ajety ta 'kare pyime pori'tonano anenepo'pa na'na ne'i.' **23**Moro jako ro wykatake i'waine: 'Ajukuty'paine pairo wa. Omimatoko ywyinombo, yja'wangonymbo 'ne roten.' ”

Aneta'po kapyry

24“Mo'ko yjauran 'wa epanamatoto, irombo moro tyneta'po ka'nen amy oty uku'nen, topu tu'po tauty amynenymbō wokyry wara man. **25**Tauty amy'ma'po mero i'wa, konopo kyno'san. Tunakon kynapeinanon. Pepeito tam'po'kory kyno'san. Irombo moro auto pona kyno'wojan. Oma'pa te man. Topu tu'po irombo tapo'nyndo man. **26**Mo'ko yjauran 'wa epanamatoto, irombo tyneta'po anikapypyn te amy oty anukutypyn, sakau tu'po tauty amynenymbō wokyry wara man. **27**Tauty amy'ma'po mero i'wa, konopo kyno'san. Tunakon kynapeinanon. Pepeito tam'po'kory kyno'san. Moro auto pona kyno'wojan. Irombo kynomanon. Pa'poro imero kyno'tororokanon.”

28Morokon ekarity'san mero Jesus 'wa, mo'karon kari'na apyimykon enumengapo'san poto me morokon inekarityry 'wa. **29**Amy poto 'su jopoto wara irombo imero kynemepatokon. Mo'karon Tamusi karetary uku'namon wara kapyn kynemepatokon.

7:15-20 Lukas 6:43-44 **7:19** Mateus 3:10, Lukas 3:9 **7:20** Mateus 12:33

7:21-23 Lukas 13:25-27 **7:23** Ware 6:8 **7:24-27** Lukas 6:47-49

7:28-29 Markus 1:22, Lukas 4:32

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

8 ¹Moro wypy wyino iwony'to'po mero, kari'na apyimykon 'wa Jesus wekena'po. ²Irombo amy areky pan wopy'po I'wa. Iwokunama'po ipo'ponaka. Ika'po: "Jopoto, i'se aja'ta, ykura'mary taro mana." ³Irombo Jesus 'wa tainary tynga'po, apyito'me. Ika'po: "Ekura'mako rapa iro ke!" Irombo o'win wytory moro erekryrumbu utapy'po. ⁴Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Tuwaro koro aiko. Amy 'wa pairo koro kysekarityi. Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro Moses wykatopombo yko me Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyika'to'me mo'karon Tamusi pokonokon 'wa."

Mo'ko warinu pokonokon jopotory

⁵Moro Kafaraum taka Jesus wo'myry jako, amy warinu pokonokon jopotory wopy'po I'wa e'pima. ⁶Ika'po: "Jopoto, mo'ko ypyitory auto po tapapo man. Ija'mun tyromo'se man. Mene kynota'karykanon." ⁷Jesus wyka'po i'wa: "Wo'take iro ke ikura'ma." ⁸Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa te ejuku'po. Ika'po: "Jopoto, uwam'po watapoja yjauty taka awo'myto'me. Ajauranako roten te. Irombo mo'ko ypyitory iru'pa rapa kynaitan. ⁹Awu ro rypo jopoto nundymary me wa. Ynundymarykon me rapa warinu pokonokon mandon. Amy 'wa ywyka'poto: 'Itango!' kyny'san. Amy 'wa rapa ywyka'poto: 'O'ko 'ne!' kyno'san. Ypyitory 'wa ywyka'poto: 'Ero wara aiko!' moro wara ro kynaijan."

¹⁰Moro eta'po mero, Jesus enuta'po imero. Mo'karon tywekenanamon 'wa ika'po: "Ita'ro pore, mo'karon Israel pajanyimbou ra'na mo'sepan Tamusi amyikanen anepory'pa pairo we'i.

¹¹"Wykaje o'waine: pyime kari'na kyno'ta'ton undy wyino, aretyry wyino enapa. Irombo kynendameta'ton Abraham, Isak, Jakob maro moro Tamusi nundymary ta. ¹²Pyime moro Tamusi nundymary tanokon me rypo yry'san emata'ton moro irombo ro tawa'rumanymbou taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan."

¹³Irombo Jesus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa: "Itango. Moro anamyikary wara ro oty no'ka'enen." Moro jako 'ne ro mo'ko ipyitory we'i'po iru'pa rapa.

8:1-4 Markus 1:40-45, Lukas 5:12-16 **8:4** Levitikus 14:1-32

8:5-13 Lukas 7:1-10 **8:11** Lukas 13:29 **8:12** Mateus 22:13, 25:30, Lukas 13:28

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

¹⁴Moro Petrus auty taka tywo'my'po mero, Jesus 'wa mo'ko i'menoty eپory'po tapapo, komycinano pe. ¹⁵Ainary apo'i'po mero Jesus 'wa, moro ikomyinymbo utapy'po. Irombo mo'ko woryi awomy'po upaine.

¹⁶Iko'mamy'po mero, pyime takyramon enepy'san i'waine I'wa. Tauran ke roten mo'karon akywano moma'san i'wa. Pa'poro mo'karon any'pangon kura'ma'san i'wa. ¹⁷Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po wo'kapy'po:

Moro ru'me kywairykonymbo tyka i'wa man.

Kanykyrykonymbo typina i'wa man.

Jesus wena'po ta kari'na wytory

¹⁸Kari'na apyimy 'wa tu'memyry ene'po mero ty'wa, Jesus wyka'po moro tuna juwembory patoto'me ty'waine. ¹⁹Irombo amy Tamusi karetary uku'nen wopy'po I'wa. Ika'po I'wa: "Amepanen, oja awytotopo 'wa ro wy'take awena'po ta." ²⁰Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon joroko tautake mandon. Mo'karon tonoro tapo'nyne mandon. Mo'ko kari'na ymuru upu'po te erematopo'ma man."

²¹Amy terapa inemepary wyka'po I'wa: "Jopoto, oro yjumy na'nen sunendamyi." ²²Jesus wyka'po te i'wa: "O'ko ywena'po ta. Oro mo'karon iromby'san mo'karon takepyrykon unensen."

Orometa

²³Kurijara taka iwotaru'ka'po mero, mo'karon inemeparykon wyto'san imaro. ²⁴Irombo orometa woma'po moro tuna juwembory taka. Parana kynotaru'kakon terapa moro kurijara taka. Jesus te kyno'ny'sakon. ²⁵Irombo ito'san i'wa. Embaka'po i'waine. Ika'san i'wa: "Jopoto, na'na epano'ko! Kuta'saton terapa!" ²⁶Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko tanarike 'ne terapa mandon, Tamusi anamyikaporonon?" Irombo awomy'po. Morokon pepeito, moro parana e'ma'san i'wa. Ity'me imero pa'poro oty we'i'po moro parana ta. ²⁷Poto me imero mo'karon kari'na enuta'san. Ika'san: "Noky 'ne ko mo'se nan, se? Morokon pepeito, moro parana ro rypo kore nepanamaton i'wa, ran!"

8:14-17 Markus 1:29-34, Lukas 4:38-41 **8:17** Jesaja 53:4

8:18-22 Lukas 9:57-62 **8:23-27** Markus 4:35-41, Lukas 8:22-25

Oko takyramon epanopyry

²⁸Koposenaka itunda'po mero, mo'karon Gadara wyinonokon 'wa, oko takyramon wopy'san epoje moro atunendopo wyino. Anari me imero kynatokon. Amy pairo moro oma ta tytory upijakon.
²⁹Mo'karon ko'ta'san ro: "Oty 'se ko na'na maro man, se, Tamusi ymuru? Mopyi terapa na'na a'karykapo?"

³⁰Tyse terapa iwyinoine moky pyiruku tywendamerykon aropo'satokon. ³¹Mo'karon wokyryjan akyrykon we'pima'san Jesus 'wa. Ika'san: "Na'na momary jako o'wa, na'na aropoko mo'karon pyiruku taka." ³²Irombo ika'po i'waine: "I'tandoko iro ke!" Mo'karon wokyryjan akyrykonymbo wepa'ka'san iwyinoine. Mo'karon pyiruku taka terapa ito'san. Irombo mo'karon pyiruku eka'numy'san moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. Pa'poro i'maty'san moro tuna ta.

³³Mo'karon pyiruku enenamonymbo eka'numy'san moro poto 'su aitopo 'wa. Pa'poro oty, o'to mo'karon takyramonymbo we'i'san enapa ekarity'po i'waine. ³⁴Morombo mero pa'poro moro aitopo ponokon wyto'san Jesus epoje. Ene'po mero ty'waine, iwe'pima'san i'wa moro tyinonorykon wyino itoto'me.

Jesus 'wa amy iwajakuta'po kura'mary

9 ¹Jesus wotaru'ka'po kurijara taka. Koposenaka rapa iwepato'po, moro tamandopo 'wa. Irombo amy iwajakuta'po enepy'po i'waine I'wa, moro ipaty tu'po ro. ²Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: "Aturu'po apyiko, ito'my! Oja'wanykonymbo kyno'kanon."

³Morombo mero amykon Tamusi karetary uku'namon wyka'san tyturu'san ta: "Tamusi ety jamikanon mo'se!" ⁴Moro iwonusumengarykon ukutyry ke ty'wa, Jesus wyka'po: "O'tono'me ko yja'wan me moro aturu'san ta monumengaton? ⁵Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa: 'Oja'wanykonymbo kyno'kanon.'? Awykary te ka'tu 'Ajawongo! Itopo'ko!?' ⁶O'po'toko, muku'to'se me mo'ko kari'na ymuru aina yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po." Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa:

8:28-34 Markus 5:1-20, Lukas 8:26-39 9:1-8 Markus 2:1-12, Lukas 5:17-26

“Ajawongo. Apaty anungo. I'tango ajauty 'wa.” ⁷Irombo awomy'po. Ito'po tauty 'wa.

⁸Moro ene'po mero ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon 'wa Tamusi nendo'po. Tamusi ety awonga'po i'waine, kari'na 'wa moropan pori'tonano yry'po ke i'wa.

Jesus 'wa Mateus ko'mary

⁹Moro wyino a'si 'ko tyto'po mero, amy wokyry wotandy'mo'po ene'po Jesus 'wa moro pyrata amo'i'topo auto po. Ety me Mateus kynakon. Mo'ko 'wa ro ika'po: “O'ko ywena'po ta.” Irombo Mateus awomy'po. Ito'po Jesus wena'po ta.

¹⁰Irombo wyino Mateus auty ta Jesus tarije'po kynendamejakon. Pyime Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon, pyime enapa amykon terapa tyja'wangamon tarije'po kynendamejatokon Jesus maro, mo'karon inemeparykon maro enapa. ¹¹Moro ene'po mero ty'waine, mo'karon Farise wyka'san mo'karon inemeparykon 'wa: “Na! O'tono'me ko mo'karon pyrata amo'i'namon maro, mo'karon tyja'wangamon maro enapa mo'ko ajemepanamon nendamejan?”

¹²Aurangon eta'po mero, Jesus wyka'po: “Anyky'non amy tapino'namon anupi'pa mandon. Je'tun pangon te amy tapino'namon upijaton. ¹³Onumengatandoko o'to tauro'po me ero auranano wairy pokon: ‘Kari'na 'wa kotano enery 'se wa. Tywomy tonomy 'se'pa wa.’ Tamamboramon ko'ma opy'pa tywaije wa. Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te tywo'se wa.”

Onemano

¹⁴Moro jako ro mo'karon Johanes nemeparykon wopy'san Jesus 'wa. Ika'san: “O'kapyn roten na'na, mo'karon Farise enapa kynonematon. O'tono'me ko mo'karon anemeparykon onema'pa nandon?” ¹⁵Jesus wyka'po i'waine: “Mo'karon oko aimytonon ewa'manamon 'kare tywonemarykon taro nandon, mo'ko pytatoto a'ta tokosaine! Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwyinoine. Irombo mero kynonemata'ton.

¹⁶“Amy pairo kari'na amy asery kamisa anatoky'pa man amy penato'po wo'mynanombo pokon. Ijako irombo moro asery kamisa

9:9-13 Markus 2:13-17, Lukas 5:27-32 **9:10-11** Lukas 15:1-2

9:13 Mateus 12:7, Hosea 6:6 **9:14-17** Markus 2:18-22, Lukas 5:33-39

moro wo'mynanombo tyngatan. Irombo poto me 'ne ka'tu rapa moro iwo'seka'po kynaitan. ¹⁷Asery winu anije'nyndo'pa enapa mandon penato'san tonomy pi'sanyombo kapy'san ke. Ijako irombo morokon winu je'nykonymbo kyno'sekatan. Irombo moro winu kynotakamatan. Morokon ije'nykonymbo a'kuru upita'ton noro. Asery winu yry te man asery ije'ny taka. Irombo moro winu moro ije'ny maro ro mikura'matake."

Jairus emyiry'membo

¹⁸Eruparykon jako noro, amy jopoto wopy'po I'wa. Iwokunama'po ipo'ponaka. Ika'po: "Yjemiyirymbo eromembo roten nirombyi. O'ko, ajainary myry'se me itu'ponaka, erenato'me rapa." ¹⁹Irombo Jesus awomy'po. Imaro ito'po. Mo'karon inemeparykon wyto'san enapa.

²⁰Irombo amy je'tun pan woryi moro po kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. Mo'ko wyto'po ro I'wa. Inga'na'po ta moro iwo'my sese'wuru y'tu'ka'po iwa.

²¹Tyturu'po ta irombo kyngakon: "Iwo'my y'tu'ka'poto roten y'wa, iru'pa rapa waitake."

²²Jesus wotu'ma'po te. Mo'ko woryi ene'po mero, ika'po: "Aturu'po apyiko, iso'ne. Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai." Morombo wyino iru'pa rapa mo'ko woryi kynakon.

²³Irombo mo'karon Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa mo'karon kari'na wotaikapotry ene'po. Sina pokonokon enapa moro po kynatokon. ²⁴Irombo ika'po: "Omimatoko! Mo'ko amyija'ko iromby'pa man. Kyno'ny'san te." Irombo auno'poty'po i'waine.

²⁵Kurandonaka mo'karon kari'na emoky'san mero ty'wa, iwo'my'po mo'ko amyija'ko waitopo 'wa. Ainary poko apo'i'po i'wa. Irombo mo'ko amyija'ko awomy'po. ²⁶Moro ekary wotaripapy'po ro moro po wararo.

Oko enu'non kura'mary

²⁷Moro wyino Jesus wytory jako, oko enu'non wyto'san iwena'po ta. Iko'ta'san: "Na'na kotanory eneko, David parymbo!" ²⁸Auto 'wa itunda'po mero, mo'karon enu'non wopy'san I'wa. Jesus wyka'po

i'waine: "Ajepanopyrykon taro ywairy mamyikaton?" Ika'san I'wa: "A'a, Jopoto. Na'na kynamyikanon." ²⁹Irombo enurukon y'tu'ka'san i'wa. Ika'po: "Moro anamyikarykon ro no'ka'nen." ³⁰Irombo enurukon we'i'san iru'pa rapa. Jesus 'wa te apo'tun pe e'ma'san. Ika'po: "Tuwaro koro aitoko. Amy 'wa pairo ero oty ukutyry kapyn man." ³¹Tywepa'ka'san mero te, moro po aito'kon wararo Jesus ekaro'po i'waine.

Amy erupopyn kura'mary

³²Mo'karon wyto'san wyino, amy takyren erupopyn wokyry enepy'po i'waine Jesus 'wa. ³³Mo'ko akyrymbo moma'po wyino, mo'ko erupopynymbo aurana'po. Mo'karon kari'na apyimykon enuta'san imero. Ika'san: "Eropan oty asenepo'pa noro man mo'karon Israel pajanymbo ra'na." ³⁴Mo'karon Farise wyka'san te: "Mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory ta mo'karon ewa'rumy momanon."

Jesus 'wa kari'na kotanory enery

³⁵Pa'poro potonon, siky'inon aito'kon 'wa Jesus wyto'po. Morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo kari'na emepary aropoty'po i'wa. Ijako ro moro Tamusi nundmary ekapory ekarojakon. Pa'poro anyky wyino, je'tunano wyino enapa iru'pa rapa mo'karon kari'na yjakon.

³⁶Mo'karon kari'na apyimykon 'wa tywo'potyry jako, moro ikotanorykon ene'po i'wa. Takinda irombo, tyrupota enapa kynatokon, ene'nemyngon kapara wara. ³⁷Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Moro typoty my pyime ro rypo man. Mo'karon ipo'namon te pyime wavy mandon. ³⁸Iro ke ro mo'ko wonatopo potyry Jopotory 'wa aturupotoko amykon noro ipo'namon man emo'to'me i'wa."

Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Jesus nemeparykon

10 ¹Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon ko'mapo'san i'wa ty'wa. Irombo

9:34 Mateus 10:25, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15

9:35 Mateus 4:23, Markus 1:39, Lukas 4:44

9:36 Numeri 27:17, 1 Koningen 22:17, 2 Kronieken 18:16, Ezechiël 34:5, Markus 6:34

9:37-38 Lukas 10:2

ipori'toma'san i'wa. Pa'poro yja'wongan akywano momary, pa'poro any'pangon, je'tun pangon kura'mary enapa yry'po i'wa ainakaine.

²Erokon mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon apojoma'san etykon: Koromo 'ne Simon, mo'ko Petrus me kynejatojatokon inoro mo'ko ipiry Andreas maro, mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro, ³Filipus Bartolomeus maro, Tomas mo'ko pyrata amo'i'nen Mateus maro, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus mo'ko Tadeus maro, ⁴mo'ko Judea poko o'wo'matoto Simon mo'ko Judas Iskariot maro (mo'ko 'wa ro enapa Jesus takarama man).

⁵Mojan ainapatoro itu'ponaka okonokon apojoma'san Jesus 'wa ero wara: "Simosu me e'i'non 'wa kytoton. Samaria ponokon waitopo taka kyto'myton. ⁶I'tandoko 'ne ka'tu te mo'karon utapy'san kapara waranokon Israel pajanymbo 'wa. ⁷Moro senge terapa moro Tamusi nundymary wairy ekary arotoko i'waine. ⁸Je'tun pangon irupa rapa ytoko. Iromby'san awongatoko rapa. Areky pangon ikura'matoko. Yja'wongan akywano imomatoko. Epemary pyndo oty mapyiton. Epemary pyndo enapa oty ytoko.

⁹"Ika'mi'po, amu'nymbo, ikarai'po kysaroton amaroine.
¹⁰Otyje'ny'ma i'tandoko. Awo'mykon y'petakangon kysaroton. Isapato'pa, apose'ma i'tandoko. Mo'ko amaminatoto 'wa tareparay apyiry man.

¹¹"Poto 'su aitopo taka, ko'warono aitopo taka pai awo'my'sando, amy o'wa tatawary 'san upitoko. Mo'ko ekosa ro aitoko, moro aitopo wyino awytorykon 'wa ro. ¹²Moro auto taka awo'myrykon jako ro, mo'karon itanokon 'wa kaitoko: 'Sara'me aitoko, yja'sakarykon.' ¹³O'waine tatawary 'se mo'karon auto tanokon a'ta, moro awykato'kon sara'me aino ekosaine nainen. Moro wara e'i'pa a'taine, moro awykato'kon sara'me aino neraman rapa o'waine. ¹⁴Amy oje o'waine tatawary 'se'pa kari'na a'ta, ajaurangon 'wa tywepanamary 'se'pa kari'na a'ta, i'tandoko moro auto wyino, moro aitopo wyino pai. Awytorykon mero moro apupurukon i'kokatoko. ¹⁵Ita'ro pore, moro a'wembono auranano ytopo kurita moro aitopo kynota'karykatan Sodom, Gomora ko'po 'ne ka'tu rapa.

10:1-4 Markus 3:13-19, Lukas 6:12-16 10:5-15 Markus 6:7-13, Lukas 9:1-6

10:7-15 Lukas 10:4-12 10:10 1 Korinte 9:14, 1 Timoteus 5:18

10:14 Apojoma'san 13:51 10:15 Mateus 11:24, Genesis 19:24-28

16 "Komo'saton te 'ne kapara emokyry wara tokonamon pero ra'naka. Tuwaro koro aitoko okoju wara. Ija'wany'pa koro aitoko akukuwa wara.

17 "Tuwaro aitoko mo'karon kari'na poko. Ajarota'ton irombo a'wembono auranano yto'kon auto taka. Opoky'mata'ton morokon tywota'nano'to'kon auto ta. 18 Potonon jopotokon po'ponaka, poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka enapa ajarota'ton yjupu'po me. Moro jako ro otypan oty wo'kapy'po ekarityry taro maita'ton i'waine, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa. 19 Jopoto po'ponaka ajarorykon jako i'waine ajemendoto'ko'me, kytesykaton o'to awykarykon man poko. Moro jako 'ne moro o'to awykarykon man mapyita'ton. 20 Amyjaron kapyn irombo ajauranata'ton. Mo'ko ajumykon a'kary te otaine kynauranatan.

21 "Kari'na typiry, tyri ekaramatan iwoto'me. Jumynano ro rypo ty'me ekaramatan. Pitanikon tysanokon, tyjumykon auran po'takaro imero kynaita'ton. Tysanokon, tyjumykon wopota'ton.

22 Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. Mo'ko tyrombyry 'wa ro ata'karykano ta eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.

23 "O'win amy aitopo ta kari'na erekuru 'wa awekenarykon jako, amy terapa aitopo 'wa etuwarikatoko. Ita'ro pore, mo'karon Israel pajanymbo waito'kon etawa'mary mupita'ton, mo'ko kari'na ymuru wopyry uwapor.

24 "Amy omepatoto tamepanen ko'po e'i'pa man. Amy pyitonano tyjopotory ko'po e'i'pa man. 25 Mo'ko omepatoto 'wa iporo terapa man mo'ko tamepanen wara iwairy. Mo'ko pyitonano 'wa iporo terapa man mo'ko tyjopotory wara iwairy. Be'elsebul me amy auto jopotory ejuru jako kari'na 'wa, yja'wan me 'ne ka'tu rapa mo'karon auty tanokon ejuta'ton.

26 "Tanarike kytaiton ipokoine. Pa'poro onepyn oty irombo kynonepotan. Unemy'po oty kynotuku'tan. 27 Pa'poro o'waine ewa'rumy ta ynekarityry ekari'toko aweiry ta. Apanarykon takा ekarity'po ekarotoko autokon re'ta.

10:16 Lukas 10:3 **10:17-20** Markus 13:9-11, Lukas 12:11-12, 21:12-15

10:21 Markus 13:12, Lukas 21:16

10:22 Mateus 24:9, Markus 13:13, Lukas 21:17, Mateus 24:13, Markus 13:13

10:24 Lukas 6:40, Johanes 13:16, 15:20

10:25 Mateus 9:34, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15 **10:26-33** Lukas 12:2-9

10:26 Markus 4:22, Lukas 8:17

28 "Tanarike kytaiton mo'karon aja'mungon wonamon poko. Aja'karykon wory upijaton. Tanarike te aitoko mo'ko ata'karykatopo wa'to ta aja'mungon maro aja'karykon uta'kary taro aitoto poko. 29 Oko wansiri epety me o'win kusiri pana'po man. O'win amy mo'kopan wansiri pairo te nono tu'ponaka oma'pa man Tamusi nisanory pyndo. 30 Amyjaron te, ajunsetykon pairo pa'poro tu'ku man. 31 Tanarike iro ke kytaiton. Pyimano wansiri ko'po tapene mandon amyjaron.

32 "Pa'poro mo'karon kari'na embata ywyinonokon me okari'tonon wyino enapa wokari'take mo'ko kapukon tano yjumy embata. 33 Mo'ko kari'na embata yjukuty'pa tywairy ekari'nен anukuty'pa te wokari'take mo'ko kapukon tano yjumy embata.

34 "Nono tu'ponaka sara'me aino ene'se tywo'se kakano'ton. Sara'me aino ene'se kapyn wopyi. Supara ene'se te wopyi. 35 Ata'sakano ene'se wopyi. Wokyry tyjumy jenono'tan. Amyinano tysano jenono'tan. Parysanonano ty'menoty jenono'tan. 36 O'win auto ta asekaro kari'na kynaijenono'ta'ton.

37 "Amy 'wa ypnary ko'po tyjumy, tysano pynary jako, y'wano me tywairy upitan. Amy 'wa ypnary ko'po tamyiry, tymuru pynary jako, y'wano me tywairy upitan. 38 Mo'ko ywena'po ta tytoto'me tywakapuru ananumy'pa man inoro y'wano me tywairy upitan. 39 Mo'ko tamamiry eponenymbo moro tamamiry uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamiry uta'kanenymbo te moro tamamiry epotan.

40 "Mo'ko ajewa'manamon yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen mo'ko yjemo'nenymbo ewa'manon. 41 Amy 'wa amy Tamusi auran uku'ponen ewa'ma'poto Tamusi auran uku'ponen me iwairy ke, amy Tamusi auran uku'ponen epety apyitan. Amy 'wa amy tamamboren ewa'ma'poto tamamboren me iwairy ke, amy tamamboren epety apyitan. 42 Amy 'wa sapera'membo ta roten tuna ke o'win amy mo'kopan ko'warono upa'poto ywyinono me iwairy ke, ita'ro pore, tapety anapo'i'pa e'i'pa kynaitan."

Mo'ko kari'na etykanen Johanes napojoma'san

11 ¹Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon uru'ma'san mero ty'wa, Jesus wyto'po moro wyino

10:33 2 Timoteus 2:12 10:34-39 Lukas 12:51-53, 14:26-27

10:35-36 Micha 7:6 10:38 Mateus 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23

10:39 Mateus 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33, Johanes 12:25

10:40 Lukas 10:16, Johanes 13:20, Markus 9:37, Lukas 9:48 10:42 Markus 9:41

mo'karon kari'na emepa, moro iru'pyn oka ekaro enapa iwaito'kon 'wa.

²Moro yja'wanton kari'na aru'katopo ta one wara mo'ko Mesias emaminary ekary eta'po mero ty'wa, Johanes 'wa amykon tynemeparykon emoky'san ³Jesus 'wa aturupo. Ika'san: "Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?"

⁴Jesus 'wa ejuku'san: "Morokon aneta'san, anene'san enapa ekari'tandoko Johanes 'wa. ⁵Enu'nonymbo kyno'po'saton rapa. Wajaku pangonymbo kyny'saton rapa. Yja'wan areky pangonymbo kynekura'maton rapa. Ipana'nonymbo kynipanataton rapa. Iromby'san kynawonjaton rapa. Mo'karon omi tanokon amy iru'pyn oka etaton. ⁶Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko ypoko aki'ny'ma aitoto."

⁷Mo'karon Johanes apojongon wyto'san mero, Johanes poko mo'karon kari'na apyimykon erupary a'mo'po Jesus 'wa: "Oty ene ko mytoton moro iponomyn wo'i taka? Amy pepeito ne'wujukuru itupu ene ka'tu? ⁸Oty ene ko iro ke mytoton? Amy iru'pyn tymi'mi'ken wo'mynano tano wokyry ene ka'tu? Mo'karon iru'pyngon tymi'mi'kamon wo'mynano tanokon kari'na te 'kuru morokon potonon jopotokon autykon ta mandon. ⁹Oty ene 'ne ka'tu ko iro ke mytoton? Amy Tamusi auran uku'ponen ene ka'tu? A'a, wykaje o'waine, amy Tamusi auran uku'ponen ko'pono 'ne ka'tu rapa ene! ¹⁰Mo'ko poko ro tymero man:

Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro moro ajemary ka'tan o'wa.

¹¹"Ita'ro pore, mo'karon woryijan uwembo wyino oma'san ra'na amy pairo e'i'pa tywaije man mo'ko kari'na etykanen Johanes ko'po. Ise'me te mo'ko ko'waronombo moro Tamusi nundymary tano iko'po man poto me. ¹²Mo'ko kari'na etykanen Johanes we'i'po poro, erome noro, moro Tamusi nundymary apyiry poko kari'na kyno'wo'maton. Tokonamon kari'na kyno'saton apyije. ¹³Pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo, moro omenano mero'po enapa moro Tamusi nundymary poko taurana mandon

Johanes taronaka ro. ¹⁴Amyikary 'se aja'taine, mo'ko o'toto manombo Elia mo'ko man. ¹⁵Mo'ko typanaken nepanaman.

¹⁶"Otypan oty wara ko mo'karon eromenokon kari'na syta'ton? ¹⁷Otykon ekaramatopo po tandy'ponokon, ero wara ta'sakarykon ko'manamon pitanikon wara mandon: 'Na'na o'waine sina etoi. Irombo uwa'pa maiton. Na'na atamotopo ware kapyi o'waine. Irombo atamo'pa maiton.' ¹⁸Mo'ko Johanes irombo nopyi. Arepa anenapy'pa man. Winu anenyry'pa man. Irombo mykaton: 'Amy yja'wan noky itu'po man.' ¹⁹Mo'ko kari'na ymuru nopyi. Arepa ena'san. Winu enyjan enapa. Irombo mykaton: 'Enetoko! Amy kumi'man pore kari'na, ran! Amy tanymy 'san pore kari'na, ran! Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon pawanary, amy tyja'wangamon pawanary enapa mo'ko man!' Tywonumengapore Tamusi wairy enepojan morokon inikapy'san amaminano."

²⁰"Irombo Jesus 'wa morokon ty'wa pori'tonano apyimy enepoto'konymbo aito'kon poko tauranary a'mo'po. Tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san ke, eju'san i'wa: ²¹"Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Korasin. Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Betsaida. Moro Tyrus po, moro Sidon po enapa morokon otaine onepo'san Tamusi pori'torykon wo'kapy'sanymboto, penaro terapa natu'matoryine. Morokon yja'wan me tywe'i'san jetumary enepotopo womynano ke terapa newomyndotoryine. Weru'no'po ke terapa natakoroirotoryine. ²²Wykaje o'waine: Moro a'wembono auranano yry jako, moro Tyrus ko'po 'ne ka'tu rapa, moro Sidon ko'po enapa mata'karykata'ton. ²³Amoro rapa Kafaraum, ajawongary man mekano'san kapu taka? Iromby'san waitopo taka te mony'totake. Moro Sodom po morokon ota onepo'san Tamusi pori'torykon wo'kapy'sanymboto, erome noro mondo nairy. ²⁴Wykaje o'waine: moro a'wembono auranano yry jako, moro Sodom ko'po 'ne ka'tu rapa mata'karykatake."

Jesus 'wa tyjumy ety awongary

²⁵Moro jako enapa Jesus wyka'po: "Papa, kapu, nono Jopotory, poto me ajety sawongaje morokon ynekarity'san otykon unemy'san

11:14 Maleachi 4:5, Mateus 17:10-13, Markus 9:11-13 **11:20-24** Lukas 10:13-15
11:21 Jesaja 23:1-18, Ezechiël 26:1-28:26, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Zacharia 9:2-4
11:23 Jesaja 14:13-15, Genesis 19:24-28 **11:24** Mateus 10:15, Lukas 10:12

poko o'wa mo'karon oty uku'namon omepa'san wyino, uku'po'san poko te o'wa mo'karon siki'i'non 'wa. ²⁶A'a, papa, moro wara iru'pa oty topoje o'wa man.

²⁷"Pa'poro oty yryi yjumy yjainaka. Amy pairo kari'na mo'ko ymunano anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san. Amy pairo kari'na enapa mo'ko jumynano anukuty'pa man. Mo'ko ymunano roten kynuku'san. Mo'ko i'wa enepory 'se mo'ko ymunano waitopo enapa kynuku'san.

²⁸"O'toko 'ne y'wa, pa'poro awosin pangon otykon naki'marykon. Awu karemapota'ton. ²⁹Moro ynyry oty arotopo anundoko. Y'wa omepapotoko. Yturu'po irombo pyi'me'ke man. Po'po watapoja. Aja'karykon 'wano me oremano mepota'ton. ³⁰Moro ynyry oty arotopo irombo tupi me wavy man. Moro anarorykon me ynyry sawo'ne man."

Jesus moro Sabbat tauro'po enepory

12 Enapyry a'mo'po i'waine. ¹Moro jako ro amy otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Irombo mo'karon inemeparykon kumyry'san. Morokon wonatopo epery potyry a'mo'po i'waine.

²Moro ene'po mero mo'karon Farise wyka'san Jesus 'wa: "Eneko! Moro otare'matopo kurita ta tykapymy wavy oty ka'saton mo'karon anemeparykon!" ³Jesus wyka'po te i'waine: "Awe'i'san poro o'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, moro kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro? ⁴Moro Tamusi auty taka tywo'my tywaije man. Morokon Tamusi embata ry'san perere tana'se i'waine tywaine man. Morokon perere enapyry wavy i'wa tywaije man, mo'karon a'sakarykon 'wa wavy enapa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa roten te morokon perere enapyry tywaije man.

⁵"Moro omenano karetary ta ka'tu anerupa'pa mandon onewara mo'karon Tamusi pokonokon 'wa tamendorykon pyndo moro Tamusi auty ta moro otare'matopo kurita yja'wangary?

⁶"Wykaje te o'waine: amy Tamusi auty ko'pono ero po man. ⁷O'to tauro'po me ero auranano wairy ukutyry manombo rypo

10:25-30 Lukas 10:21-22 **11:27** Johanes 3:35, Johanes 1:18, 10:15

11:29 Jeremia 6:16 **12:1-8** Markus 2:23-28, Lukas 6:1-5

12:1 Deuteronomium 23:25 **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6 **12:4** Levitikus 24:9

12:5 Numeri 28:9-10

tywaije o'waine man: ‘Kari'na 'wa kotano enery 'se wa. Tywomy tnomyn 'se'pa 'wa.' Moro ukuty'pomboto o'waine, u'tano'non u'ta oty anyry'pa maitoryine. ⁸Mo'ko kari'na ymuru irombo moro otare'matopo kurita jopotory me man.’

Moro otare'matopo kurita amy kura'mary

⁹Irombo moro wyino Jesus wyto'po. Moro iwomepato'kon auto taka iwo'my'po. ¹⁰Moro ro po amy ainamiriri'ta'po kynakon. Irombo Jesus emendoto'man epoto'me ty'waine, iwoturupo'san i'wa: “Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy je'tum pan kura'mary?” ¹¹Jesus wyka'po i'waine: “Amy otare'matopo kurita o'win amy ara'nanonokon eky kapara woma'poto topona taka, anika'pa naitan? ¹²Kapara ko'po 'kare kari'na e'i'pa nan. Iro ke ro moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy man.” ¹³Irombo ika'po mo'ko wokyry 'wa: “Ajainary ityngako!” Irombo moro tainary tynga'po i'wa. Irombo iru'pa rapa moro ainairy we'i'po moro atonenno wara.

¹⁴Irombo tywepa'ka'san mero mo'karon Farise worupa'san ase'wa one wara Jesus wory man poko.

¹⁵Moro ukuty'po mero ty'wa, Jesus womima'po moro wyino. Pyimanokon kari'na apyimy 'wa iwekena'po. Pa'poro je'tun pangon kura'ma'san i'wa. ¹⁶E'mapoty'san te imero i'wa takarory pona. ¹⁷Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po wo'kapy'po:

¹⁸Enetoko. Mo'se mo'ko ynapo'i'po ypyitory. Sipynaje. Yja'kary apokupe man. Yja'kary itu'ponaka sytake. Kari'na poko a'wembono auranano yry man ekarotan i'waine.

¹⁹Asauranaka'pa kynaitan. Iko'tapoty'pa kynaitan. Auran aneta'pa kari'na kynaitan omakon ta. ²⁰Waruma wotamboty'po anipyty'ka'pa kynaitan. Kororeta ka'mukeypyry ane'wu'ka'pa kynaitan. Moro wara kynaitan moro a'wembono auranano 'wa pa'poro oty y'mondory 'wa ro. ²¹Mo'ko momo'tan ro kari'na.

One wara Jesus 'wa ewa'rummy momary

²²Irombo amy takyren wokyry enepy'po i'waine I'wa. Mo'ko ro enu'pa, erupo'pa enpa kynakon. Irombo iru'pa rapa yry'po i'wa.

12:7 Mateus 9:13, Hosea 6:6 12:9-14 Markus 3:1-6, Lukas 6:6-11

12:11 Lukas 14:5 12:18-21 Jesaja 42:1-4 (LXX)

Aurana'po rapa. Oty ene'po rapa i'wa. ²³Pa'poro kari'na apyimykon enuta'san imero. Ika'san: "Mo'ko David parymbo kapyn mo'se nan?" ²⁴Moro eta'po mero mo'karon Farise wyka'san: "Mo'ko ewa'rummy tamuru Be'elsebul pori'tory ta roten mo'karon ewa'rummy momanon."

²⁵"Jesus 'wa te iwonusengarykon ukuty'po. Ika'po i'waine: "O'win e'i'pa amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary kynotany'matan. O'win e'i'pa amy aitopo ponokon, amy auto tanokon a'ta, tywairy taro wavy moro aitopo, moro auto pai kynaitan. ²⁶Satan 'wa Satan momary jako, mo'karon Satan nundymary tanokon o'win e'i'pa mandon. One wara noro ko mo'karon tynundymary tanokon undymatan? ²⁷Y'wa mo'karon ewa'rummy momary jako Be'elsebul pori'tory ta, noky pori'tory ta ko mo'karon apyitorykon nimomaton? Iro ke ro mo'karon apyitorykon a'wembono auranano yta'ton apokoine. ²⁸Tamusi a'kary pori'tory ta mo'karon ewa'rummy momary jako te y'wa, moro Tamusi nundymary tywo'se terapa man o'waine. ²⁹One wara ko amy pana'pyn kari'na auty tako tywo'mryy taro amy naitan morokon otyry mona'toto'me, mo'ko pana'pyn animy'pa na'nen ta'ta? Imy'poto te ty'wa, morokon auty tanokon mona'tory taro kynaitan. ³⁰Mo'ko ymaro e'i'pa aitoto yjenono'nen me man. Mo'ko ymaro a'nano'to'pa aitoto aripa'to man.

³¹"Iro ke ro wykaje o'waine: pa'poro kari'na yja'wanykonymbo, ukuty'pa 'ne roten yja'wan me o'to ika'san tywo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary ejunen yja'wanykonymbo te o'ka'pa kynaitan. ³²Mo'ko kari'na ymuru poko yja'wan me orupatoto yja'wanykonymbo ty'wo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary poko yja'wan me orupatoto yja'wanykonymbo te o'ka'pa kynaitan moro eromeno nono tu'po, moro aireno nono tu'po enapa.

³³"Iru'pa amy wewe a'ta, moro epery enapa iru'pa man. Yja'wan me amy wewe a'ta, moro epery enapa yja'wan me man. Wewe uku'san kari'na epery poko. ³⁴Yja'wangonymbo 'ne roten, one wara ko amyjaron yja'wan me aitonon iru'pa o'to awykarykon taro maita'ton? Moro kari'na turu'po tano wotakamary irombo indary wyino kyno'san. ³⁵Mo'ko iru'pyn kari'na moro kurano je'ny wyino

12:22-32 Markus 3:20-30, Lukas 11:14-23 12:24 Mateus 9:34, 10:25

12:30 Markus 9:40 12:32 Lukas 12:10 12:33 Mateus 7:20, Lukas 6:44

12:34 Mateus 3:7, 23:33, Lukas 3:7, Mateus 15:18, Lukas 6:45

kurangon otykon pa'kanon. Mo'ko yja'wan kari'na ko'wu moro tyja'wany je'ny wyino yja'wangon otykon pa'kanon. ³⁶ Wykaje te o'waine: pa'poro yja'wan me tykato'konymbo poko kari'na wosaijomary kynaitan moro a'wembono auranano ytopo kurita. ³⁷ Awykato'pombo poko ro irombo a'wembono auranano yta'ton apoko, iru'pyn taka ajyto'me, yja'wan taka ajyto'me pai."

Mo'karon kapu nenepony oty enery 'sangon

³⁸ Irombo amykon Tamusi karetary uku'namon, amykon Farise enapa wyka'san i'wa: "Amepanen, amy kapu wyinono oty 'nare enepoko na'na 'wa." ³⁹ Jesus 'wa ejuku'san: "Yja'wangon kari'na, taporitonokon nonamon kari'na enapa amy kapu wyinono oty enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton. Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymb Jona po roten te no'po'sen. ⁴⁰ Oruwa kurita, oruwa koko mo'ko woto tam'po'kory uwembo ta Jona we'i'po wara enapa irombo mo'ko kari'na ymuru oruwa kurita, oruwa koko moro nono koro'na kynaitan.

⁴¹ "Moro a'wembono auranano yry jako, mo'karon Ninive ponokon kynawonda'ton mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'karon Ninive ponokon ro kynemendota'ton imero. Mo'karon Ninive ponokon waty Tamusi 'wa tywotu'ma tywaije nandon moro Jona auran poko. Ero po kore Jona ko'pono 'ne ka'tu rapa na. ⁴² Moro a'wembono auranano yry jako, mo'ko ijary pono woryi jopoto kynawondan mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'ko woryi ro kynemendota'ton imero. Mo'ko woryi waty tywo'se nan ero nono y'maty'po wyino Salomo wonumengapory eta. Ero po kore Salomo ko'pono 'ne ka'tu rapa na."

Tywaitopombo 'wa akywano weramary

⁴³ "Amy yja'wan akywano womimapoto mo'ko tynaki'marymbo wyino, tywotare'matopo upi kyny'san iponono aito'kon taka. Amy anepory'pa tywe'i'poto te ⁴⁴kynganon: 'Weramatake rapa moro yjautymbo 'wa.' Irombo tytunda'po po, moro tywaitopombo

12:38-42 Markus 8:11-12, Lukas 11:29-32

12:38 Mateus 16:1, Markus 8:11, Lukas 11:16 **12:39** Mateus 16:4, Markus 8:12

12:40 Jona 1:17 **12:41** Jona 3:5 **12:42** 1 Koningen 10:1-10, 2 Kronieken 9:1-12
12:43-45 Lukas 11:24-26

epojan itary'pa, ta'me, sara'me. ⁴⁵Irombo kyny'san rapa oko-to'ima noro amykon tyko'ponokon yja'wanton akywano aije. Irombo kyno'myjaton, moro po tywaito'ko'me. Iwara mo'ko wokyry yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaijan moro koromo tywe'i'po ko'po. Mojan eromenokon yja'wanton kari'na epotan enapa moropan oty."

Jesus omorykon

⁴⁶“Mo'karon kari'na apyimykon 'wa auranary jako noro, mo'ko Jesus sano tunda'po mo'karon ipiryjan maro. Enery 'se kynatokon. Kurando kynaimomo'satokon. ⁴⁷Irombo amy wyka'po I'wa: “Asano, apiryjan kurando mandon. Ajenery 'se mandon.” ⁴⁸Mo'ko torupanenymb 'wa te Jesus wyka'po: “Noky ko ysano me nan? No'kan ko ymeseku'san me mandon?” ⁴⁹Tainary ke mo'karon tynemeparykon ekarity'san i'wa. Ika'po: “Mojan te ysano me, ymeseku'san me mandon. ⁵⁰Mo'ko kapukon tano yjumy nisanory wara aitoto ro ypiry me man, yjenauty me man, ysano me enapa man.”

Mo'ko maina pokono

13 ¹Moro noro kurita Jesus wepa'ka'po. Moro parana es'i'wo iwotandy'mo'po. ²Pyime imero mo'karon kari'na wota'nanopy'san i'wa. Iro ke ro amy kurijara ta iwotandy'mo'po. Mo'karon ata'nanopy'san mapo kynatokon.

³Irombo Jesus 'wa pyime otykon ekarity'san onumengato'kon auranano ke. Ika'po i'waine: “Epanamatoko! Amy maina pokono o'ponje kyny'san. ⁴Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy kyno'pa'san oma es'i'wo. Irombo mo'karon tonoro ena'se kyno'saton.

⁵A'si 'ko enapa amykon kyno'pa'san moro topu pan nono tu'ponaka. Moro po iko'po 'ne 'ne sakau wavy man. O'win wytory kynatytanon, ipyimy'ma moro sakau wairy ke. ⁶Weju wepa'ka'po mero te, asiny kynikoro'kanon. Imi'pa tywairy ke, kynajutanon.

⁷“Amykon enapa takyramon itupu paty ta kynopa'san. Irombo moro takyramon itupu atyrary moro wonatopo wojan.

⁸“Amykon kyno'pa'san iru'pyn nono tu'ponaka. Amykon kynepetanon ainatone-kari'na me, amykonymbo oruwa-kari'na

12:46-50 Markus 3:31-35, Lukas 8:19-21 13:1-9 Markus 4:1-9, Lukas 8:4-8

13:2 Lukas 5:1-3

me, amykonymbo o'win-kari'na me itu'ponaka ainapatoro. ⁹Mo'ko typanaken nepanaman."

¹⁰Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "O'tono'me ko onumengato'kon aurananomekari'san i'waine?"

¹¹Irombo ejuku'san i'wa: "Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon, mo'karon kapyn te. ¹²Mo'ko totyken 'wa irombo otykon yta'ton. Ekosa ro oty kynotakamatan. Mo'ko otypyn wyino te otyrykonymbo pinata'ton. ¹³Iro ke ro onumengato'kon auranano sekari'sa i'waine. Kyno'po'saton ro rypo irombo. Otymbo ro anene'pa te mandon. Kynepanamaton ro rypo. Otymbo ro aneta'pa te mandon. ¹⁴Mojan ro ero Tamusi auran uku 'ponenymbro Jesaja wyka'po ka'pojaton:

"Mepanamata'ton ro rypo apanarykon ke. Otymbo ro aneta'pa te maita'ton. Mo'po'ta'ton ro rypo ajenurukon ke. Otymbo ro anene'pa te maita'ton. ¹⁵Mojan kari'na turu'san tyja'nata man. Tywepanapu'to mandon. Tywonupu'to mandon. Iwara tanurukon ke oty anene'pa mandon. Typanarykon ke oty aneta'pa mandon. Ituru'san oty anukuty'pa man. Tamamyrykon anu'ma'pa mandon, tywekura'mapoto'ko'me y'wa.

¹⁶"Amyjaron, sara'me 'ne morokon ajenurukon ajypojaton. Oty enepojaton irombo o'waine. Saral'me 'ne morokon apanarykon ajypojaton. Oty etapojaton irombo o'waine. ¹⁷Ita'ro pore, pyime Tamusi auran uku'ponamonymbo irombo, tamamboram enapa morokon anenergykon otykon enery 'se rypo tywaije mandon. Anene'pa te tywaije mandon. Morokon anetarykon otykon etary 'se enapa rypo tywaije mandon. Aneta'pa te tywaije mandon.

¹⁸"O'to tauro'po me moro maina pokono poko ynekarity'po onumengatopo auranano wairy etatoko.

¹⁹"Morokon oma esi'wo o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi nundymary ekary etaton. O'to tauro'po me te moro oka wairy anukuty'pa mandon. Irombo mo'ko yja'wan kyno'san. Moro ituru'san ta o'papy'san mona'tojan.

13:10-17 Markus 4:10-12, Lukas 8:9-10

13:12 Mateus 25:29, Markus 4:25, Lukas 8:18, 19:26

13:14-15 Jesaja 6:9-10 (LXX) 13:16-17 Lukas 10:23-24

13:18-23 Markus 4:13-20, Lukas 8:11-15

20“Morokon topu pan nono tu'ponaka o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: O'win wytory Tamusi auran ewa'maton, eta'po mero ty'waine. 21Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Moro Tamusi auranymbo upu'po me awosin pangon otykon 'wa toporykon jako, ta'sakarykon 'wa tykota'marykon jako pai, o'win wytory kynomaton.

22“Morokon takyramon itupu paty ta o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Tamusi auranymbo etaton. Irombo te pyime nono tu'ponokon otykon pokokynonumengaton. Pyrata kynemu'maton. Iwara te moro Tamusi auranymbo epeta'pa kyniromo'san ituru'san ta.

23“Morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo etaton. O'to tauro'po me iwairy uku'saton. Irombo kynepetaton, amykonymbo aiatone-kari'na me, amykonymbo oruwa-kari'na me, amykonymbo o'win-kari'na me itu'ponaka ainapatoro.”

Amykon rapa onumengato'kon auranano

24Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po Jesus 'wa i'waine. Ika'po: “Moro Tamusi nundymary amy tymainary ta iru'pyn wonatopo epy pyryrykanen kari'na wara man. 25Mo'karon kari'na wo'nykyry jako, mo'ko ijenono'nен kyno'san. Itupu epyryrypyryrykanon moro awasi paty ta. Irombo kynysan moro wyino. 26Moro awasi atytary jako, epetary jako, moro itupu enapa kynatytanon. 27Irombo mero mo'ko maina aporemy pyitorykon kyno'saton i'wa. Kyngaton i'wa: ‘Jopoto, iru'pyn wonatopo epy kapyn amainary ta mipyryrykan? One wara ko iro ke itupu pe nan?’ 28Kynganon i'waine: ‘Amy yjenono'nен 'wa moro wara tyje man.’ 29Irombo mo'karon ipyitorykon kyngaton i'wa: ‘Na'na wytory 'se iro ke man moro itupu yna?’ Kyneju'saton: ‘Uwa. Ijako irombo moro itupu nary ta moro awasi mungata'ton. 30Oro okororo natytan moro awasi potyry 'wa ro. Moro awasi po'topo kurita wykatake mo'karon ipo'namon 'wa: “Moro itupu 'ne ka'tu inatoko. Tamororo'ke pai imypo'toko, mikoro'kato'se me. Irombo moro awasi a'nano'toko moro ikura'matopo tako.” ’ ’

31Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po Jesus 'wa i'waine. Ika'po: “Moro Tamusi nundymary amy tymainary ta

kari'na nipomyry wonatopo epy'po'membo 'ko wara man. ³²Moro wonatopo epy'po ro irombo ro ko'warono moro man. Atyta'ma'poto te, poto me kynaijan pa'poro amykon terapa wonatopo ko'po. Wewe me kynaijan. Mo'karon tonoro tapo'nykon ka'saton morokon iporirykon poko."

³³Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: "Moro Tamusi nundymary moro perere uwapurotopo wara man. Amy woryi 'wa oruwa parapi poromy taka tyry'poto, pa'poro moro poromy uwapurojan."

³⁴Pa'poro morokon otykon ekarity'san Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimykon 'wa onumengato'kon auranano me. Onumengato'kon auranano pyndo anerupa'paine iwe'i'po. ³⁵Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbō nekarity'po wo'kapy'po:

Onumengato'kon auranano sipa'katake yndary wyino. Ero nono wo'kapy'po poro atunemy'pombo oty sarykatake.

Jesus 'wa tynemeparykon emepary

³⁶Irombo Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimykon no'san. Auto 'wa ito'po. Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: "Moro maina tano itupu poko anekarity'po onumengatopo auranano ekari'ko na'na 'wa iru'pyn me 'ne ro."

³⁷Ejuku'san i'wa. Ika'po: "Mo'ko irupyn wonatopo epy pyryrykanen, mo'ko kari'na ymuru mo'ko man. ³⁸Moro maina, ero nono moro man. Moro irupyn wonatopo epy, moro Tamusi nundymary tanokon kari'na mo'karon mandon. Moro itu'pu, mo'karon ewa'rumpy wyinonokon kari'na mo'karon mandon. ³⁹Mo'ko itupu epyryry pyryrykanen tyjenono'ken, mo'ko ewa'rumpy tamuru mo'ko man. Moro wonatopo potyry, ero nono y'matyry moro man. Mo'karon ipo'namon, Tamusi apojongon mo'karon mandon.

⁴⁰"Moro itupu a'nanopy'po koro'kary wara enapa oty kynaitan ero nono y'matyry jako. ⁴¹Mo'ko kari'na ymuru mo'karon kapu tanokon tapojongan emo'tan. Mo'karon ro moro Tamusi nundymary wyino mo'karon yja'wan taka ta'sakarykon emaponamon, mo'karon yja'wan me ta'sakarykon enanamon a'nano'ta'ton. ⁴²Irombo moro

13:31-32 Markus 4:30-32, Lukas 13:18-19 13:33 Lukas 13:20-21

13:34-35 Markus 4:33-34 13:35 Ware 78:2

wa'to je'ny tako kynemata'ton. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan. ⁴³Irombo mero mo'karon tamamboramon moro tyjumykon nundymary ta weju wara taweije kynaita'ton. Mo'ko typanaken nepanaman."

Amykon rapa onumengato'kon auranano

⁴⁴"Moro Tamusi nundymary amy maina ta unemy'po karukuri wara man. Moro epojan ro amy kari'na. Irombo kynunenjan rapa. Ewa'pory pa'poro totyrymbo ekarama kyny'san. Morombo mero moro maina epeka'san.

⁴⁵"Moro Tamusi nundymary amy kurangon paraso topurukonymbo upinen otykon ekaramanen wokyry wara enapa man. ⁴⁶Irombo amy tapenonymbo paraso topurumbo epory'poto ty'wa, pa'poro totyrymbo ekarama kyny'san. Irombo moro paraso topurumbo epeka'san.

⁴⁷"Moro Tamusi nundymary amy parana tako ipapy'po sipi wara man. Pa'poro roten woto apyijan. ⁴⁸A'nopy'poto, mo'karon woto pokonokon kynityngaton maponaka. Irombo tandy'po mo'karon kurangonymbo katon kurukurukon tako. Mo'karon yja'wangonymbo pa'saton te. ⁴⁹Moro wara enapa oty kynaitan ero nono y'matyry jako. Mo'karon Tamusi apojongon kynepa'kata'ton. Irombo mo'karon yja'wanton kari'na yta'ton typo mo'karon tamamboramon wyino. ⁵⁰Irombo moro wa'to je'ny tako kynemata'ton. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.

⁵¹"Erokon pa'poro muku'ton?" Ika'san I'wa: "A'a." ⁵²Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Iro ke ro pa'poro mo'karon Tamusi nundymary ta omepatonon me e'i'san Tamusi karetary uku'namon amy totyry kura'matopo wyino aserynon otykon, penatonon otykon enapa pa'kanen auto jopotory wara mandon."

Nasaret po Jesus urumenary

⁵³Morokon onumengato'kon auranano ekarity'ma'san wyino ty'wa, Jesus womima'po moro wyino. ⁵⁴Moro tywetuwaro'matopombo 'wa tytunda'po mero, mo'karon ta'sakarykon emepa'san i'wa moro iwota'nano'to'kon auto ta. Mo'karon auran etanamon enuta'san imero. Ika'san: "Oje ko

moro tywonumengapure aino topoje i'wa nan? Oje ko morokon pori'tonano topoje i'wa nan? ⁵⁵Mo'ko auto amynen ymuru kapyn mo'se nan? Maria kapyn isano me nan? Jakobus, Josef, Simon, Judas kapyn ipiryjan me nandon? ⁵⁶Pa'poro mo'karon enaunan waty kyra'naine nemanjaton? Oje ko iro ke pa'poro morokon otykon topoje i'wa nan?" ⁵⁷Jesus imero kynere'kojatokon.

Jesus wyka'po te i'waine: "Wararo amy Tamusi auran uku'ponen ety kawo man. Moro iwetuwaro'matopombo po roten te ety awonga'pa man. Mo'karon omorykon ekosa enapa ety awonga'pa man." ⁵⁸Tamusi anamyika'pa iwairykon ke ro pyime 'ne waty potonon pori'tonano enepo'po i'wa moro po.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes rombyry

14 ¹Moro jako ro mo'ko jopoto Herodes 'wa Jesus ekary eta'po. ²Irombo mo'karon typyitorykon 'wa ika'po: "Mo'ko kari'na etykanenymblo Johanes mo'ko man. Iromby'san wyino tawonje rapa man. Iro ke ro morokon pori'tonano ita kynemaminanon."

³Mo'ko Herodes 'wa irombo Johanes tapyipo tywaije kynakon. Tymypo tywaije i'wa kynakon. Taru'kapo tywaije i'wa kynakon yja'wangon kari'na aru'katopo tako, mo'ko typiry Filipes pytymblo Herodias upu'po me. ⁴Johanes wykatopombo irombo tywaije kynakon Herodes 'wa: "Mo'ko woryi maro kapyn awairy man." ⁵Herodes Johanes wory 'se rypo tywaije kynakon. Mo'karon kari'na apyimy pona te tanarike kynakon. Tamusi auran uku'ponen me irombo Johanes enejatokon.

⁶Mo'ko Herodes 'wa moro tywomatopombo kurita ewa'mary jako te, mo'ko Herodias emyiry uwa'po mo'karon ejuku'san 'wa. Herodes apokupe imero kynakon. ⁷Iro ke ro Tamusi ety ejatory ta ika'po i'wa: "Moro y'wa awoturupotopo oty ro sytake o'wa." ⁸Irombo tysano 'wa tapokuma'po ke, mo'ko amyija'ko wyka'po: "Mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo ene'ko y'wa amy apo'ny tu'po."

⁹Kata'mato mo'ko jopoto we'i'po. Ise'me te mo'ko amyija'ko woturupotopo yry man ekarity'po i'wa, Tamusi ety ejatory ta, mo'karon endametonon netary me enapa taurana'po ke i'wa.

¹⁰Moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta ro Johanes u'kapo'po

13:57 Johanes 4:44 14:1-12 Markus 6:14-29, Lukas 9:7-9 14:3-4 Lukas 3:19,20
14:4 Levitikus 18:16, 20:21

i'wa. ¹¹Amy apo'ny tu'po moro upu'pombo enepy'po mero, mo'ko amyija'ko ainaka ypo'po i'wa. Irombo mo'ko amyija'ko 'wa tysano 'wa aro'po. ¹²Morombo mero mo'karon Johanes nemeparykon wopy'san moro ekepy'po aije. Unemy'po i'waine. Morombo wyino ito'san Jesus 'wa ekari'se.

Mo'karon aiatone dusun kari'na upary

¹³Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyto'po kurijara ta moro wyino, amy iponomyn aitopo 'wa, o'win upu'po tywaito'me. Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon 'wa iwekena'po typupurukon poko, morokon tywaito'kon wyino. ¹⁴Moro kurijara wyino tywo'ka'po mero, moky kari'na wota'nanopy'san ene'po Jesus 'wa. Ikotanorykon ene'po i'wa. Mo'karon ira'nanokon je'tun pangon yry'san i'wa iru'pa rapa.

¹⁵Koine 'ne iwe'i'po mero mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "Ero aitopo ipono'ma man. Koine 'ne terapa man. Mo'karon kari'na apyimykon emo'toko rapa, tareparykon man epeka'to'se me morokon sengenokon aito'kon ta." ¹⁶Jesus wyka'po te i'waine: "Itorykon kapyn man. Amyjaron te upatoko." ¹⁷Irombo ika'san I'wa: "Ainatone roten perere na'na ekosa man, oko woto maro." ¹⁸Jesus wyka'po i'waine: "Ene'toko y'wa."

¹⁹Irombo mo'karon kari'na apyimykon andy'mopo'san i'wa itupu tu'po. Morokon aiatone perere, mo'karon okonokon woto anumy'san i'wa. Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mero morokon perere y'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimykon upato'me i'waine.

²⁰Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'i'ky'san i'waine. ²¹Mo'karon endame'san wokyryjan aiatone dusun iwairy taro kynatokon. Woryijan, pitanikon enapa te tywendame kynatokon.

Jesus wytory tuna tu'po

²²Irombo o'win wytory Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon wry'ka'san, iwotaru'kato'ko'me kurijara tako, tuwapo itoto'ko'me koposenaka. Mo'karon kari'na apyimykon emokyry 'se rapa

14:13-21 Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17, Johanes 6:1-14

kynakon aseke ro. ²³Mo'karon kari'na emoky'ma'san mero ty'wa, moro wypy tu'ponaka ito'po, o'win 'ne Tamusi 'wa tauranato'me. Iko'mamy'poto, o'win upu'po moro po kynakon. ²⁴Moro jako moro kurijara ty'se |fn terapa mapo wyino kynakon. Parana yja'wan me imero moro kurijara yjakon. Pepeito po'ponaka irombo kyny'sakon.*

²⁵Irombo tuna tu'po Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon epoje, koko, emamyry jako. ²⁶Moro tuna tu'po itory ene'po mero ty'waine, mo'karon inemeparykon wety'ka'san. Ika'san: "Amy akatombo mo'ko man". Enarirykon wotaikapoty'san. ²⁷O'win wytory te Jesus aurana'po i'waine. Ika'po: "Aturu'san apyitoko! Awu te wa! Kytety'katon!"

²⁸Petrus 'wa te ejuku'po. Ika'po: "Amoro me ro aja'ta, kaiko y'wa, ywo'to'me o'wa tuna tu'po." ²⁹Jesus wyka'po i'wa: "O'ko 'ne iro ke!" Irombo Petrus wo'ka'po moro kurijara wyino. Ito'po tuna tu'po Jesus 'wa. ³⁰Moro pepeito pori'tory 'wa tywo'poty'po mero te, iwety'ka'po. Tywotu'mukury mero iko'ta'po: "Jopoto! Kapano'ko!" ³¹O'win wytory Jesus 'wa tainary tynga'po. Petrus apo'i'po i'wa. Ika'po i'wa: "Oty anamyikaporopyn! O'tono'me ko oko aturu'po myryi?" ³²Irombo moro kurijara tako iwotaru'ka'san mero, moro pepeitombo yity'na'po imero. ³³Mo'karon kurijara ta aitonon wokunama'san ipo'ponaka. Ika'san: "Iporo ro Tamusi ymuru amoro mana."

Genesaret po je'tun pangon kura'mary

³⁴Atonenaka tywepato'san mero, moro Genesaret yinonory 'wa itunda'san. ³⁵Jesus ukuty'po mero ty'waine, mo'karon moro ponokon 'wa oka aripapy'po pa'poro moro wyinonokon aito'kon ta. Irombo pa'poro je'tun pangon enepy'san i'waine I'wa. ³⁶Iwe'pima'san i'wa, iwo'my sese'wuru roten y'tu'kato'me ty'waine. Pa'poro mo'karon i'tu'kanamonymbo we'i'san iru'pa rapa.

Mo'karon uwapoto'san wykato'kon

15 ¹Irombo Jerusalem wyino amykon Farise wopy'san amykon Tamusi karetary uku'namon maro Jesus 'wa.

14:24 Moro Griek auran ta no Tamusi karetary ta moropo tymero man: stadiën. O'win stadie 185m man.

14:22-33 Markus 6:45-52, Johanes 6:16-21 **14:34-36** Markus 6:53-56

Ika'san i'wa: ²“O'tono'me ko mo'karon anemeparykon mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara e'i'pa nandon? Asainaty'pa kore nendamejaton, ran!” ³Ejuku'san i'wa: “Amyjaron rapa, o'tono'me ko moro Tamusi wykatopombo memapojacon morokon anapyirykon uwapoto'san wykato'konymbo 'wa? ⁴Tamusi irombo tyka man: ‘Ajumy, asano inendoko. Mo'ko tyjumy, tysano ejunen rombyry man.’ ⁵Amyjaron te mykaton: ‘Amy wykary jako tyjumy 'wa, tysano 'wa pai: ‘Pa'poro ajepano'to'kon manombo y'wa, Tamusi 'wa syri,’ ⁶mo'kopan 'wa tyjumy, tysano nendory kapyn noro man.’ Moro wara ro moro Tamusi wykatopombo mirupomangapojacon morokon anapyirykon uwapoto'san wykato'konymbo 'wa.

⁷Tonapiramon 'ne roten, iporo imero mo'ko Tamusi auran uku'ponenymblo Jesaja ero wara apokoine tyka man:

⁸“Mojan ero ponokon yjety awongaton tyndarykon ke roten.

Ituru'san te tyse man ywyino. ⁹Typo roten moro yjety awongaton. Morokon kari'na emepato'kon i'waine, kari'na wykato'konymbo roten morokon man.”

¹⁰Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: “Epanamatoko y'wa. Uku'toko o'to ywykary.

¹¹Amy paio indary taka o'mytoto oty kari'na anany'ma'pa man. Moro indary wyino o'toto oty te kari'na any'manon.”

¹²Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: “Mo'karon Farise ere'ko'san muku'san moro awykatopombo 'wa?” ¹³Irombo ika'po i'waine: “Pa'poro mo'ko kapu tano yjumy nipomy'torymblo tungamy moro man. ¹⁴Ipokoine kytaiton. Enu'non aronomon enu'non mo'karon mandon. Enupyn 'wa enupyn arory jako, okororo kynomata'ton amy nono atory taka.”

¹⁵Petrus 'wa te Jesus ejuku'po: “Moro onumengatopo auranano iru'pyn me na'na 'wa ekari'ko.” ¹⁶Ika'po te: “Amyjaron ro rypo ka'tu onumenga'pa mandon? ¹⁷Anukuty'pa mandon pa'poro morokon yndanano taka o'mytonon otykon wytory uwembonano taka, irombo amy oje terapa kurandonaka rapa iwopyry? ¹⁸Moro indary wyino o'toto oty te ituru'po wyino kyno'san. Moro ro kari'na

15:1-9 Markus 7:1-13

15:4 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Exodus 21:17, Levitikus 20:9

15:8-9 Jesaja 29:13 (LXX) 15:10-20 Markus 7:14-23 15:14 Lukas 6:39

any'manon. ¹⁹Moro ituru'po wyino ro irombo kyno'san yja'wan onumengano, kari'na wory, taporitonone aino any'mary, wararo wokyry, woryi maro aino, maname aino, tonapire aino, Tamusi ejuru. ²⁰Morokon otykon ro kari'na any'manon. Asainaty'pa endameno te kari'na anany'ma'pa man."

Mo'ko Kana'an ponombo woryi

²¹Irombo Jesus wyto'po moro wyino. Iwomima'po moro Tyrus yinonory 'wa, moro Sidon yinonory 'wa enapa. ²²Irombo amy Kana'an ponombo woryi wepa'ka'po. Iko'ta'po i'wa: "Jopoto, David parymbo, ykotanory eneko! Yjemyiry takyre man. Kynota'karykanon imero." ²³Jesus we'i'po te anejuku'pa paizo. Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: "Emo'ko rapa mo'ko woryi. Kywena'san ta tyko'tapotyry ene'san." ²⁴Ika'po eju'to'ko'me: "Tomo'se wa mo'karon utapy'san kapara waranokon Israel pajanymbo 'wano me roten." ²⁵Mo'ko woryi wopy'po te i'wa. Ipo'ponaka iwokunama'po. Ika'po: "Jopoto, kapano'ko." ²⁶Jesus 'wa te ejuku'po: "Yja'wan me man mo'karon pitanikon ereparymbo pinary, mo'karon pero upato'me ike." ²⁷Mo'ko woryi wyka'po te: "Iwara ro rypo man, Jopoto. Mo'karon pero enapa te tapara wyino opapy'san taporenjan erepary pisara'san ena'saton." ²⁸Irombo mero Jesus wyka'po i'wa: "Woryi, moro o'wa Tamusi amyikary poto me man. Anisanory wara ro o'wano me oty no'ka'nen." Morombo wyino iru'pa rapa mo'ko emyiry kynakon.

Okupa'en dusun ata'nanopy'san upary

²⁹Irombo moro wyino Jesus wyto'po. Moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo ito'po. Moro wypy tu'ponaka iwonuku'po. Moro po ro iwotandy'mo'po. ³⁰Irombo pyime imero kari'na apyimykon wopy'san i'wa. Iwajakuta'san, enu'non, atamemy'san, erupo'non, pyime noro amykon terapa je'tun pangon enepy'san i'waine i'wa. Ipupuru po roten enytoka'san i'waine. Irombo iru'pa rapa yry'san i'wa. ³¹Mo'karon kari'na apyimy enutano'po'po imero erupo'nonymbo auranary 'wa, iru'pa rapa atamemy'sanymbo we'i'san 'wa, iwajakuta'sanymbo

wytopotyry 'wa, enu'nonymbo 'wa oty enery 'wa enapa.
Irombo mo'karon Israel pajanymbo tamusiry ety awonga'po i'waine.

³²Irombo Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san ty'wa. Ika'po: "Mo'karon pyimano kari'na kotanory seneja. Oruwa kurita terapa yjekosa mandon erepa'mambo. Uwembotary'pa emokkyrykon 'se'pa rapa wa. Ijako irombo oma ta kynirupomanda'ton." ³³Irombo mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Oje ko arepa kysepota'ton mojan pyimanokon kari'na waimeto'me, ero iponomyn po?" ³⁴Jesus wyka'po i'waine: "O'toro perere ko ajekosaine nan?" Ika'san: "Oko-to'ima perere, amykon woto'makon maro." ³⁵Morombo mero mo'karon pyimano kari'na 'wa ika'po, nono tu'po iwotandy'moto'ko'me. ³⁶Irombo morokon oko-to'imanokon perere anumy'san i'wa, mo'karon woto maro. Tamusi ety awonga'po i'wa. Morombo mero i'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimykon upato'me i'waine. ³⁷Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. Irombo oko-to'ima kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine. ³⁸Mo'karon endame'san wokyryjan okupa'en dusun kynatokon. Woryijan, pitanikon enapa te tywendame kynatokon.

³⁹Irombo mo'karon kari'na apyimykon emoky'san mero ty'wa, Jesus wotaru'ka'po kurijara taka. Ito'po moro Magadan yinonory 'wa.

Amy kapu nenepony oty enery 'se aino

16 ¹Irombo mo'karon Farise wopy'san mo'karon Saduse maro Jesus 'wa. U'kuto'me ty'waine, iwoturupo'san amy kapu wyinono oty enepoto'me I'wa. ²Ejuku'san i'wa: "Koine 'ne mykaton: 'Embatary iru'pyn me kynaitan. Kapu irombo tapire na.' ³Kokoro mykaton: 'Pari'pe erome kynaitan. Kapu irombo tuwasakaraije na.' Kapu enery pokon one wara embatary wairy man muku'saton. Amano pokon one wara oty wairy man ukutyry mupijaton? ⁴Yja'wanton kari'na, taporitonokon nonamon kari'na enapa amy kapu wyinono oty enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton.

15:32-39 Markus 8:1-10 16:1-4 Markus 8:11-13, Lukas 12:54-56

16:1 Mateus 12:38, Lukas 11:16

Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jona po roten te no'po'sen." Morombo mero ino'san i'wa. Ito'po.

Oty anukuty'pa Jesus nemeparykon wairy

⁵Moro koposenaka tywepatorykon jako, mo'karon Jesus nemeparykon tytuwarenge'se kynatokon perere arory poko. ⁶Jesus wyka'po i'waine: "Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona, mo'karon Saduse 'wa perere uwapurotopo pona enapa." ⁷Ase'wa iworupa'san. Ika'san: Moro wara kyngano perere anenepy'pa kywe'i'san ke.

⁸Moro ukuty'po mero Jesus wyka'po: "O'tono'me ko moro iperere'pa awairykon poko morupaton ase'wa, oty anamyikaporonon? ⁹Oty anukuty'pa noro ka'tu mandon? Muta'katon terapa o'toro kurukuru morokon anamo'iky'san arepa akosinykonymbo we'i'san, mo'karon aiatone dusun kari'na upa'san wyino morokon aiatone perere ke? ¹⁰Muta'katon enapa terapa o'toro kurukuru morokon anamo'iky'san arepa akosinykonymbo we'i'san, mo'karon okupa'en dusun kari'na upa'san wyino morokon oko-to'ima perere ke? ¹¹One wara ko anukuty'pa mandon perere poko aurana'pa o'waine ywe'i'po? Wykai te o'waine, mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona, mo'karon Saduse 'wa perere uwapurotopo pona enapa tuwaro awaito'ko'me!"

¹²Irombo mero ko'wu moro perere uwapurotopo pona kapyn tuwaro tywaito'ko'me ika'po ukuty'po i'waine, mo'karon Farise 'wa kari'na emepatopo pona te, mo'karon Saduse 'wa kari'na emepatopo pona enapa.

Petrus 'wa noky me Jesus wairy ekarityry

¹³Moro Sesarea Filipi yinonory 'wa tytunda'san mero, mo'karon tynemeparykon 'wa Jesus woturupo'po: "Noky me ko mo'ko kari'na ymuru ekari'saton mo'karon kari'na?" ¹⁴Irombo ika'san: "Amykonymbo mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me kynekari'saton. Amykonymbo te Elia me kynekari'saton. Amykonymbo rapa Jeremia me kynekari'saton, amy Tamusi auran

16:4 Mateus 12:39, Lukas 11:29 16:5-12 Markus 8:14-21 16:6 Lukas 12:1

16:9 Mateus 14:17-21 16:10 Mateus 15:34-38

16:13-20 Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21

uku'ponenymbō me pai.” 15 Irombo ika'po i'waine: “Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?” 16 Simon Petrus 'wa ejuku'po. Ika'po i'wa: “Mo'ko Mesias amoro mana, mo'ko nurono Tamusi ymuru.” 17 Eju'to'me Jesus wyka'po: “Sara'me 'ne janon maitake amoro, Simon Barjona. Kari'na 'wa kapyn irombo moro takari'se man o'wa, mo'ko kapukon tano yjumy 'wa te. 18 Awu enapa noky me awairy sekari'sa. Petrus|fn amoro mana. Moro topu tu'po ro mo'karon ywyinonokon auty samytake. Moro pori'tory amono'ke ro moro iromby'san waitopo kynaitan.* 19 Morokon Tamusi nundymary ra'kererykon sytake o'wa. Ero nono tu'po animy'po oty kapu ta tymy kynaitan. Ero nono tu'po animboka'po oty kapu ta tymboka kynaitan.”

20 Irombo mero mo'karon tynemeparykon 'wa ika'po, amy 'wa pairo mo'ko Mesias me tywairy anekarity'pa iwaito'ko'me.

Jesus 'wa tyrombyry man ekarityry

21 Morombo wyino Jesus 'wa Jerusalem 'wa tytory man ekarityry amo'po mo'karon tynemeparykon 'wa. Onewara mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa enapa imero ta'karykapory man, tywory man enapa ekarisakon i'waine. Oruwa kurita tywo'po pa'po me te tawomyry man rapa ekarisakon i'waine. 22 Irombo te Petrus 'wa typo terapa aro'po. Irombo e'mary a'mo'po i'wa. Ika'po: “Tamusi ajaijomatan, Jopoto! Moropan oty ajepory'pa kynaitan.” 23 Jesus wotu'ma'po te. Petrus 'wa ika'po: “Omimako ywyino, Satan! Kaki'maje! Tamusi 'wa kapyn moro awonumengary man, kari'na 'wa te!”

24 Irombo Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ywena'po ta tywopyry 'se amy a'ta, aseke ty'poko ituwarengegepyry man. Ywara enapa moro tywakapuru anumyry i'wa man. Irombo mero iwopyry man ywena'po ta. 25 Mo'ko tamamyry aijomary 'san moro tamamyrymbō uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamyry uta'kanenymbō te moro tamamyry epotan. 26 Otypan iru'pyn oty

16:18 Mo'karon Griek aurān ta petros tauro'po man: topu.

16:14 Mateus 14:1-2, Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 **16:16** Johanes 6:68-69

16:19 Mateus 18:18, Johanes 20:23 **16:21-28** Markus 8:31-9:1, Lukas 9:22-27

16:24 Mateus 10:38, Lukas 14:27

16:25 Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25

epotan ko amy kari'na, pa'poro ero nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa, irombo aseke moro tamamyrymbo uta'ka'poto ty'wa? Otypan oty ytan pai ko moro tamamyry y'petakan me? ²⁷Mo'ko kari'na ymuru irombo kyno'tan mo'ko tyjumy kuranory ta, mo'karon apojongon maro. Irombo mero pa'poro kari'na 'wa oty epemapotan moro o'to iwe'i'san wararo.

²⁸"Ita'ro pore, amykonymbo ero po o'po'tonon iromby'pa kynaita'ton poto 'su jopoto me mo'ko kari'na ymuru wopyry enery uwaporoy ty'waine."

One wara Jesus wairy moro wypy tu'po

17 ¹O'win-to'ima kurita pa'po me Jesus 'wa Petrus, Jakobus, mo'ko ipiry Johanes aro'san tymaro amy kawono wypy tu'ponaka. Moro po ro a'saka'pa kynatokon. ²Irombo inenerrykon mero iwonorima'po. Moro embatary aweita'po weju wara. Moro iwo'my amu'na'po aweiinano wara. ³Irombo Elia wosenepo'po i'waine Moses maro. Jesus maro kynorupatokon. ⁴Irombo Petrus wyka'po Jesus 'wa: "Jopoto, ka'ety ero po na'na man. I'se aja'ta, oruwa pataja'makon ero po samytake, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa." ⁵Auranyary jako noro te, amy taweijen kapurutu wopy'po eponakaine. Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: "Mo'se, ymuru mo'se man. Sipynaje. Yjapokupe man. Epanamatoko i'wa."

⁶Moro eta'po mero, mo'karon Jesus nemeparykon woma'san tombata'po. Iwety'ka'san imero. ⁷Irombo Jesus wopy'po i'waine. I'tu'ka'san i'wa. Ika'po i'waine: "Ajawondoko! Kytetyl'katon!"

⁸Irombo iwo'poty'san rapa. Jesus roten ene'po terapa i'waine tokosaine.

⁹Tywony'torykon jako rapa moro wypy wyino, Jesus wyka'po i'waine: "Amy paipo kari'na 'wa moro anene'san oty kysekari'ton me, mo'ko kari'na ymuru awomyry uwaporoy rapa iromby'san wyino."

¹⁰Mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa. Ika'san: "O'tono'me ko mo'karon Tamusi karetary uku'namon nykaton: 'Elia na'nen

16:27 Mateus 25:31, Ware 62:12, Rome 2:6

17:1-13 Markus 9:2-13, Lukas 9:28-36 17:1-5 2 Petrus 1:17-18 17:5 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22, Deuteronomium 18:15

kyno'tan.'?" 11 Irombo ika'po i'waine: "Elia na'nen ro kyno'tan, pa'poro oty yje rapa iru'pa? 12 Wykaje te o'waine: Elia tywo'se terapa man. Anukuty'pa te tywaije mandon. Tynisanorykon tyka'se i'waine ty'waije man imaro. Iwara enapa mo'ko kari'na ymuru a'karykapota'ton." 13 Irombo mero ko'wu mo'karon inemeparykon 'wa ukuty'po mo'ko kari'na etykanenymbō Johanes poko torupa'san i'wa.

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

14 Mo'karon kari'na apyimykon 'wa iwopy'san mero, amy kari'na wopy'po Jesus 'wa. Ipo'ponaka iwokunama'po. Ika'po: 15 "Jopoto, ymuru kotanory eneko. Tyja'natapo'ke man. Kynota'karykanon imero. O'kapyn wa'to taka, tuna taka enapa kynomanon.

16 Mo'karon anemeparykon 'wa rypo saroi. Ikura'mary upiton te." 17 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Na! Oty anamyika'non pore yja'wanton kari'na, ran! O'toro kurita noro ko ajekosaine waitan? O'toro kurita noro ko ero wara awairykon sapyitan? Mo'ko myre'ko'ko ene'toko y'wa." 18 Irombo Jesus 'wa mo'ko myre'ko'ko akyry e'ma'po. Irombo mo'ko akyrymbō wyto'po iwyino. Morombo wyino irupa rapa mo'ko myre'ko'ko kynakon.

19 Irombo a'saka'pa Jesus maro tywe'i'san mero, mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa: "O'tono'me ko imomary upi na'na?" 20 Ika'po i'waine: "Oty anamyikaporon me awairykon ke. Ita'ro pore, amy ko'warono wonatopo epy wara rotен moro o'waine Tamusi amyikary a'ta, irombo moro wypy 'wa awyka'sando: 'Omimako ero wyino mony 'wa terapa!' kynomimatan. Pa'poro o'to awairykon taro maita'ton." 21 *

22 Irombo moro Galilea po tytopotyrykon jako ro, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon kari'na ainaka. 23 Mo'karon ro kyniwota'ton. Oruwa kurita tywo'po pa'po me te kynawondan rapa." Mo'karon inemeparykon we'i'san imero kata'mato.

17:21 Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Mo'kopan akywano momary mupija Tamusi 'wa aurana'pa aja'ta, onema'pa aja'ta enapa."

17:10 Maleachi 4:5 **17:12** Mateus 11:14

17:14-21 Markus 9:14-29, Lukas 9:37-43

17:20 Mateus 21:21, Markus 11:23, 1 Korinte 13:2

17:22-23 Markus 9:30-32, Lukas 9:43-45

Moro Tamusi auty epety

²⁴Moro Kafaraum taka iwo'my'san mero, mo'karon Tamusi auty epemato po amo'i'namon wopy'san Petrus 'wa. Ika'san i'wa: "Moro Tamusi auty epety anyry'pa nan mo'ko ajemepanamon?" ²⁵Petrus wyka'po: "A'a, kynyjan."

Auto 'wa Petrus tunda'po mero, o'to ikary uwapor o Jesus wyka'po i'wa: "One wara ko monumenganon, Simon? Noky 'wa ko mo'karon potonon jopoto nopolmapojaton? Mo'karon typyitorykon 'wa, mo'karon typyitorykon ra'naka amanje opy'san ty'senokon kari'na wa te ka'tu?" ²⁶Petrus wyka'po: "Mo'karon typyitorykon ra'naka amanje opy'san tysenokon kari'na 'wa." Irombo mero Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon ipyitorykon iro ke mo'ko tyjopotorykon anepema'pa mandon. ²⁷Mo'karon Tamusi auty epety amo'i'namon anere'kopo'pa te kytaisen. Kowai ematango moro tuna juwembory taka. Mo'ko koromo anatoky'po woto apyiko. Indakapako. Irombo o'win amy amu'nymbo pyrata mepotake. Moro ro apyiko, myry'se me mo'karon Tamusi auty epety amo'i'namon 'wa, y'wano me, o'wano me enapa."

Noky wairy poto me 'ne

18 ¹Moro jako 'ne mo'karon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: "Noky ko iro ke poto me 'ne nan moro Tamusi nundymary ta?" ²Irombo amy pitani ko'ma'po i'wa ty'wa. Owarira'na ry'po i'wa. ³Irombo ika'po: "Ita'ro pore, atu'ma'pa aja'taine, pitanikon wara e'i'pa aja'taine, o'my'pa pairo maita'ton moro Tamusi nundymary taka. ⁴Mo'se pitani wara kowaroko amy wotapory jako, inorombo ro poto 'su mo'ko man moro Tamusi nundymary ta. ⁵Mo'ko yjety ta mo'sepan pitani ewa'manen yjewa'manon.

⁶"Mo'ko yja'wan taka o'win mo'sepan yjamikanen pitani emaponenymbo u'mukary iru'pa 'ne ka'tu rapa man parana jansikyry taka, taneka'to oty ami'topo poto'su topu ke.

⁷"Ero nono janon kynotakaryka'tan kari'na emapory ke yja'wan taka. Moro yja'wan taka kari'na womary akotory tupi me man. Mo'ko ika'pone kari'na 'wa te jetumbe pore oty kynaitan.

17:24 Exodus 30:13, 38:26 18:1-5 Markus 9:33-37, Lukas 9:46-48

18:1 Lukas 22:24 18:3 Markus 10:15, Lukas 18:17

18:6-9 Markus 9:42-48, Lukas 17:1-2

8 “Yja'wan taka moro ajainary 'wa, moro apupuru 'wa pai ajemapory jako, i'kotoko. Emako awyinombo. O'win roten ajainary maro, o'win roten apupuru maro pai moro i'matypyn amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo ajainary maro, okororo apupuru maro pai moro e'wutypyn roten wa'to taka awytory ko'po.

9 “Yja'wan taka moro ajenuru 'wa ajemapory jako, ikako. Emako awyinombo. O'win ajenuru maro moro i'matypyn amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man okororo ajenuru maro moro ata'karykatopo wa'to taka ajemary ko'po.

10 “Tuwaro aitoko o'win amy mo'sepan ko'warono enu'kary pona o'waine. Wykaje irombo o'waine, mo'karon unenamon kapu tanokon apojonano mo'ko kapukon tano yjumy embata roten mandon.” 11 *

Mo'ko utapy'po kapara

12 “One wara ko monumengaton? Amy kari'na ekosa aiatone-kari'na kapara a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima kapara anino'pa naitan morokon wypy tu'po, mo'ko o'win utapy'po upi tytoto'me? 13 Ita'ro pore, eپory'poto ty'wa, mo'ko o'win tynepory'po ewa'matan mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima utapy'pa e'i'san ewa'mary ko'po. 14 Iwara enapa mo'ko kapu tano ajumykon o'win amy mo'sepan ko'warono utapyry 'se'pa man.”

Ase'wa aino

15 “Yja'wan me apoko amy aja'sakary we'i'poto, i'tango i'wa. Oko roten aja'taine, e'mako. Iwepanama'poto o'wa, mo'ko aja'sakary tapano'se o'wa man. 16 Epanama'pa iwe'i'poto, o'win, oko amykon maro pai i'tango i'wa. Oko, oruwa oty amyikaponamon 'wa irombo amy kari'na emendotopo pori'tomary man. 17 Mo'karon 'wa enapa epanama'pa a'ta, mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa

18:11 Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Mo'ko kari'na ymuru irombo tywo'se man utapy'po yka moro uta'no wyino.”

18:8 Mateus 5:30 **18:9** Mateus 5:29 **18:10-14** Lukas 15:3-7

18:11 Lukas 19:10 **18:15** Lukas 17:3 **18:16** Deuteronomium 19:15

ekari'ko. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa enapa epanama'pa a'ta, enery o'wa man amy Tamusi anukutypyn me, amy Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'en me enapa.

18“Ita'ro pore, ero nono tu'po animy'san otykon kapu ta tymy kynaitan. Ero nono tu'po animboka'san otykon kapu ta tymboka kynaitan.

19“Ita'ro pore, amy oty pok'o tywoturupoto'ko'me, ero nono tu'po oko amykon ara'nанокон 'wa o'win taurangon yry'poto amy oty pok'o, mo'ko kapukon tano yjumy moro oty ytan i'waine. **20**Yjetu ta amy oje oko, oruwa kari'na wota'nanopy'san to irombo awu ira'naine wa.”

Yja'wan me aja'sakary we'i'po kary

21Irombo mero Petrus wopy'po Jesus 'wa. Ika'po: “O'toromboto ko yja'wan me poko mo'ko yja'sakary we'i'po kary y'wa nan? Oko-to'imamboto?” **22**Jesus wyka'po i'wa: “Oko-to'imamboto kapyn. Oruwa kari'na itu'po naka ainapatoromboto oko-to'imamboto te.

23“Iro ke ro moro Tamusi nundymary amy tapendomanamon typitorykon 'wa opema'pototo poto 'su jopoto wara man. **24**Moro a'mo'po mero i'wa, amy poto me ependomanen ipyitory ene'saton ipo'ponaka. **25**Moro tu'tano epemary upiry ke i'wa mo'ko ijopotory kynganon ekaramato'me ipyty maro, i'makon maro, pa'poro otyrykonymbo maro enapa, moro tu'tano epemato'me i'wa.

26Irombo mo'ko ipyitory kynokunamanon ipo'ponaka. Kynganon: ‘A'si 'ko noro aimomo'ko. Pa'poro moro yju'tano sepematake.’

27Irombo mo'ko ijopotory ikotanory enejan. Kynemo'san. Moro u'tanombo kakapojan.

28“Kurandonaka tywepa'ka'po mero, mo'ko pyitonano amy ta'sakary pyitonano epojan. Mo'ko ro a'si 'ko ko roten kynependomanon. Irombo mo'ko tapendomanen tapyije i'wa man enasary pok'o. Kynganon i'wa: ‘Moro aju'tano epemako.’ **29**Mo'ko a'sakary pyitonano kynokunamanon ipo'ponaka. Kynganon i'wa: ‘A'si 'ko noro aimomo'ko. Pa'poro moro yju'tano sepematake.’

30Moro 'se'pa te mo'ko inependomary man. Mo'ko tapendomanen aru'kapojan moro yja'wangon kari'na aru'katopo tak'a, moro tu'tano epema'mary 'wa ro i'wa.

31 “Mo'karon ene'po mero mo'karon a'sakarykon pyitonano 'wa ije'tuma'po imero. Kyny'saton mo'ko tyjopotorykon 'wa. Pa'poro moro o'kapy'po oty ekari'saton i'wa.

32 “Irombo mo'ko jopoto 'wa mo'ko wokyry tyko'mapo man ty'wa. Kynganon i'wa: ‘Yja'wanymbo 'ne roten, moro aju'tanombo tam'po'kory sikakapoi, awe'pima'po ke y'wa. 33 Mo'ko aja'sakary pyitonano kotanory enery manombo kapyn o'wa tywaije nan, y'wa moro akotanory ene'po wara enapa?’

34 “Irombo mo'ko ijopotory tywore'ko man. Mo'karon kari'na a'karykaponamon ainaka tyje i'wa man, pa'poro moro tu'tano epema'mary 'wa ro i'wa.

35 “Moro wara enapa mo'ko kapu tano yjumy ajyta'ton, morokon apokoine yja'wan me aja'sakarykon we'lisan anika'pa aja'taine aturu'san maro.”

Ainondano

19 ¹Moro wara taurana'ma'po mero, Jesus wyto'po Galilea wyino moro Judea yinonory 'wa, moro Jordan koposeno nono tu'po. ²Pieme kari'na apyimykon 'wa iwekena'po. Mo'karon je'tun pangon kura'ma'san i'wa moro po.

³Irombo amykon Farise wopy'san I'wa u'kuto'me. Ika'san: “Iru'pa nan amy wokyry 'wa pa'poro roten oty pok'o typyty nondary?” ⁴Ejuku'san i'wa. Ika'po: “Kareta ta anerupa'pa maiton Tamusi 'wa koromo ero nono kapyry jako kari'na kapy'po wokyry me, woryi me enapa? ⁵Tyka man Tamusi: ‘Iro ke ro amy wokyry tyjumy, tysano notan. Typyty maro kynotapyitan. Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.’ ⁶Iwara te oko noro e'i'pa mandon. O'win te mandon. Iro ke ro mo'karon Tamusi napyipo'san nondapory kapyn man kari'na 'wa.”

⁷Irombo ika'san I'wa: “O'tono'me ko iro ke Moses ino 'wa woryi nondapojan, amy inondatopo kareta mero'poto i'wa?”

⁸Ika'po i'waine: “Tyturu'poja'nare awairykon ke Moses apytykon nondapojan o'waine. Koromo 'ne te moro wara e'i'pa tywaije man.

⁹Wykaje te o'waine: amy typyty nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono typyty maro tywairyymbo any'manon, wararo wokyry maro e'i'pa iwe'i'poto.”

19:1-12 Markus 10:1-12 19:4 Genesis 1:27, 5:2 19:5 Genesis 2:24

19:7 Deuteronomium 24:1-4, Mateus 5:31 19:9 Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11

¹⁰Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Moro wara typyty maro wokyry a'ta, iru'pa pore moro aimy'pa ainoairy." ¹¹Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Pa'poro 'ne kari'na ero auranano anukutypa mandon. Mo'karon i'waine ukutry tyje Tamusi 'wa man inaron roten kynuku'saton. ¹²Amykonymbo irombo moro tysanokon uwembo wyino tywopy'san poro woryi maro tywairykon upijaton. Amykonymbo rapa kari'na 'wa woryi maro e'i'non me tyje mandon. Amykon rapa moro Tamusi nundymary upu'po me woryi maro e'i'non me tywotyje mandon. Mo'ko ukutry taro aitoto nuku'nen."

Jesus 'wa mo'karon pitanikon kuranondory

¹³Irombo pitanikon enepy'san i'waine I'wa. Tainary yry 'se i'wa kynatokon itu'ponakaine. Ipokoine Tamusi 'wa auranary 'se kynatokon. Mo'karon inemeparykon 'wa te mo'karon ene'namon e'ma'san. ¹⁴Jesus wyka'po te: "Oro tyre mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon. Mo'kopangon 'wano me ro irombo moro Tamusi nundymary man." ¹⁵Irombo itu'ponakaine tainary yry'po i'wa. Morombo mero ito'po moro wyino.

Mo'ko totyken pyito

¹⁶Irombo amy kari'na wopy'po I'wa. Ika'po: "Amepanen, otypan iru'pyn oty ko sika'tan, moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?"

¹⁷Jesus wyka'po i'wa: "O'tono'me ko maturupojan y'wa otypan oty wairy pok'o iru'pa? O'win roten amy iru'pa man. Moro i'matypyn amano taka awo'myry 'se aja'ta te, morokon Tamusi wykato'konymbo apyiko."

¹⁸Ika'po Jesus 'wa: "Otypangon?" Jesus wyka'po: "Erokon: Woto kytic'e'i. Taporitonone aino kysany'mai. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. ¹⁹Ajumy, asano inendoko. Aja'sakary ipynako, aseke awaipyndary wara enapa." ²⁰Mo'ko pyito wyka'po I'wa: "Pa'poro morokon wara ro we'i. Oty noro ko samono'san?"

²¹Jesus wyka'po i'wa: "Oty anamonopy'pa awairy 'se aja'ta, pa'poro ajotyrykonymbo ekaramatango. Irombo moro epe'po yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapukon ta.

19:13-15 Markus 10:13-16, Lukas 18:15-17

19:16-30 Markus 10:17-31, Lukas 18:18-30 **19:18** Exodus 20:13,

Deuteronomium 5:17, Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:15,

Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20

19:19 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Levitikus 19:18

Irombo o'ko 'ne ywena'po ta." ²²Moro eta'po mero ty'wa, mo'ko pyito wyto'po kata'mato terapa, pyime totyry wairy ke.

²³Irombo mero Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ita'ro pore, tupi me man amy totyken wytory moro Tamusi nundymary taka. ²⁴Wykaje rapa o'waine: Amy totyken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka." ²⁵Moro eta'po mero mo'karon inemeparykon we'naranga'san imero. Ika'san: "Noky 'ne ko iro ke uta'no wyino tunemyry taro nan?" ²⁶Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: "Moro oty kari'na ekosa tywo'kapyry taro e'i'pa man. Tamusi ekosa te pa'poro oty tywo'kapyry taro man."

²⁷Moro poko eju'to'me Petrus wyka'po I'wa: "Eneko. Na'na pa'poro totyrymbo ynoi, awena'po ta tytoto'me. Oty ytan ko iro ke moro na'na 'wa?" ²⁸Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ita'ro pore, asery me rapa pa'poro oty yry'po mero, moro tykuranory ta jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po mo'ko kari'na ymuru wotandy'mo'po mero, amyjaron ywena'po ta ito'san enapa ainapatoro itu'ponaka oko jopotokon me awaito'kon ajapo'nykon tu'po matandymota'ton. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel y'makon pajanymbo poko a'wembono auranano myta'ton. ²⁹Mo'ko yjupu'po me tautykonymbo, typiryjanymbo pai, tanaunanymbo pai, tyjumymbo pai, tysanombo pai, ty'makonymbo pai, tymainarymbo pai nojan inoro ainatone-kari'namboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan. Moro i'matypyn amano apyitan enapa. ³⁰Pyime uwaponokonymbo te wena'po tanokon me kynaita'ton. Pyime wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaita'ton.

Mo'ko winu paty aporemy

20 ¹Moro Tamusi nundymary amy tymosirory upinen jopoto wara man. Kokoro 'ne kynepa'kanon moro winu paty tymainary ta amaminatonon man upi. ²Mo'karon amaminatonon auran maro tauran epopojan, o'win kurita o'win amu'nymbo pyrata poko emaminato'ko'me. Morombo mero kynemo'saton moro tymainary taka. ³Irombo okupa'en-to'ima juru a'ta, kynepa'kanon rapa. Moro otykon ekaramatopo po emami'ma amykon rapa wokyryjan enejan. ⁴Mo'karon 'wa ro kynganon: 'Amyjaron enapa

i'tandoko moro ymainary tako. Iru'pa kapemata'ton.' ⁵Irombo tyto mandon. Kurita 'ne 'ne a'ta, moro wara rapa kynaijan. Oruwa juru a'ta, moro wara 'su ko enapa kynaijan. ⁶Ainatone juru a'ta tywepa'ka'po mero, amykon rapa topoje i'wa man. Tyka man i'waine: 'O'tono'me ko emami'ma ero po mo'po'saton kokoronombo poro?' ⁷Tyka mandon i'wa: 'Amy pairo na'na 'wa aturupo'pa ne'i ty'wa na'na emaminato'me.' Tyka man i'waine: 'Amyjaron enapa i'tandoko moro ymainary tako.'

⁸"Iko'mamyry mero mo'ko winu paty aporemy kynganon mo'ko totyry enenen 'wa: 'Mo'karon amaminatonon iko'mako. Irombo epematomko. Mo'karon wena'po tanokonymbo na'nen epemako. Mo'karon koromonokonymbo epemako wena'po ta.' ⁹Irombo mo'karon ainatone juru a'ta opy'san tytunda mandon. Tywe'i'san mero o'win amu'nymbro pyrata apyijaton. ¹⁰Tytunda'san mero, mo'karon koromonokonymbo 'wa rypo iko'poine pyrata apyiry man takano'se man. Mo'karon enapa te o'win amu'nymbro pyrata apyijaton, tywe'i'san mero. ¹¹Tapetykon apo'i'ma'po mero ty'waine, toruwarykon arojaton mo'ko maina aporemy 'wa. ¹²Kyngaton: 'Mo'karon wena'po tanokonymbo o'win juru roten nemaminaton. Irombo na'na epemary wara enapa mepematon. Na'na te kokorombo poro awosin pe tamainary ko'mangai asiny tam'po'kory ta.' ¹³Irombo te o'win amy ejuku'po i'wa: 'Yjakono, yja'wan me apoko e'i'pa wa. Ajepety me o'win amu'nymbro pyrata wairy man poko kapyn kauran kysepopo?' ¹⁴Moro ajemamina'po epety apyiko. Irombo i'tango. Awu mo'ko wena'po tanombo epemary 'se wa ajepema'po wara enapa. ¹⁵Ynisanory kapyry kapyn ka'tu y'wa nan moro ypyratary maro? Iru'pa ywairy poko ka'tu more'kojan?' ¹⁶Iwara te mo'karon wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaita'ton. Irombo mo'karon uwaponokonymbo wena'po tanokon me kynaita'ton."

Oty 'wa Jesus epory man Jerusalem po

¹⁷Jerusalem 'wa tywonukuru jako, Jesus 'wa mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san typo. Oma ta ika'po i'waine: ¹⁸"Enetoko. Jerusalem 'wa

20:8 Levitikus 19:13, Deuteronomium 24:15

20:16 Mateus 19:30, Markus 10:31, Lukas 13:30

20:17-19 Markus 10:32-34, Lukas 18:31-34

kytonu'saton. Moro po ro mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ainaka, mo'karon Tamusi karetary uku'namon ainaka enapa. Mo'karon ro a'wembono auranano yta'ton, iwoto'me. ¹⁹Irombo mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton, ipoko iwasaijamboto'ko'me, ipoky'mato'me i'waine, wakapu poko iwoto'me enapa i'waine. Moro ijomoruwanory kurita te kynawondan rapa.”

Noky wairy poto me 'ne

²⁰Irombo mo'ko Sebedeus y'makon sano wopy'po Jesus 'wa mo'karon ty'makon maro. Iwokunama'po ipo'ponaka, amy oty poko tywoturupoto'me i'wa. ²¹Jesus wyka'po i'wa: “Oty 'se ko man?” Ika'po i'wa: “Kaiko, mojan okonokon y'makon wotandy'moto'me ajaporito moro anundymary ta: o'win amy ajapo'tun wyino, o'win amy ajapojery wyino.” ²²Jesus 'wa ejuku'po: “O'to awykarykon anukuty'pa mandon. Moro ynenyry man je'tun pan ysaperary tano enyry taro 'kare mandon.” Mo'karon i'makon wyka'san I'wa: “A'a, moro wara tywairy taro na'na man.” ²³Jesus wyka'po i'waine: “Moro ysaperary tano menyta'ton. Yjapo'tun wyino te, yjapojery wyino pai, ajandy'moporykon supija. Morokon aito'kon taporemyndopo terapa man yjumy 'wa.”

²⁴Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon ainapatoronokon wore'ko'san mo'karon oko asepiryjan poko. ²⁵Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Ika'po: “Muku'saton waty mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa mo'karon ta'sakarykon jopotomary, mo'karon typyratakamon wotapory kawo mo'karon ta'sakarykon ko'po? ²⁶Moro wara kapyn te iwairy man ara'naine. Poto me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakarykon tomosiry me iwairy man. ²⁷Uwapono me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakarykon pyitory me iwairy man. ²⁸Mo'ko kari'na ymuru enapa tytomosike aije opy'pa tywaije man. Kari'na pyitory me te tywo'se man, romo'se pyimano kari'na y'petakan me.”

20:20-28 Markus 10:35-45 **20:25-26** Lukas 22:25-26

20:26-27 Mateus 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26

Oko enu'non kura'mary

²⁹Irombo Jeriko wyino itorykon jako, amy kari'na apyimy 'wa Jesus wekena'po. ³⁰Moro oma esi'wo oko amykon enu'non tandy'po kynatokon. Typatoine Jesus wytory eta'po mero ty'waine, iko'ta'san: "Na'na kotanory eneko, Jopoto, David parymbo!" ³¹Mo'karon kari'na apyimy 'wa te e'mapoty'san, ity'nato'ko'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa te iko'tapoty'san: "Na'na kotanory eneko, Jopoto, David parymbo!" ³²Irombo Jesus poropy'po. Iko'ma'san i'wa. Ika'po i'waine: "O'to ko ywairy 'se mandon ajekatakaine?" ³³Ika'san I'wa: "Jopoto, na'na tanutary 'se man." ³⁴Jesus 'wa ikotanorykon ene'po. Irombo enurukon y'tu'ka'san i'wa. Irombo o'win wytory enuta'san. Morombo mero iwena'po ta ito'san.

Jerusalem tako Jesus wo'myry

21 ¹Irombo tyse waty Jerusalem wyino tywe'i'san mero, moro oleif paty wypy patono aitopo Betfage 'wa itunda'san. Moro po ro Jesus 'wa oko amykon tynemeparykon apojoma'san. Ika'po i'waine: ²"Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Moro aitopo tako awo'myrykon akono mero amy woryi parito my'po mepota'ton, amy parito'membo maro. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me y'wa. ³Amy o'to amy wykary jako o'waine, kaitoko me: "Mo'ko Jopoto i'seine man. O'win wytory rapa kynene'pota'ton." ⁴Moro tywo'ka'se man ero Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po wo'ka'to'me:

⁵Kaitoko mo'karon Sion ponokon 'wa: "Mo'ko Ajopotorykon janon kyno'san, pyi'me'ke, amy parito tu'po, amy oty aronen parito y'me tu'po."

⁶Mo'karon inemeparykon wyto'san. Jesus wyka'po wara ro iwe'i'san. ⁷Mo'ko woryi parito enepy'po i'waine mo'ko parito'membo maro. Tynoponykon yry'san i'waine itu'ponakaine. Itu'poine ro Jesus wotandy'mo'po. ⁸Pyime imero kari'na 'wa tynoponykon apika'san oma rary me. Amykonymbo 'wa wewe porirykonymbo y'koto'san. Irombo oma rary me yry'san i'waine.

20:29-34 Markus 10:46-52, Lukas 18:35-43

21:1-11 Markus 11:1-11, Lukas 19:28-40, Johanes 12:12-19 21:5 Zacharia 9:9

⁹Mo'karon oma ta Jesus uwapo ytotonon kari'na apyimy, mo'karon iwena'po ta ytotonon kari'na apyimy enapa kyniko'tapo'satokon: "Hosana mo'ko David parymbo 'wano me. Mo'ko Tamusi ety ta o'toto nainen pa'poro kurano maro. Hosana! Tamusi ety imero kawo nainen kapukon ta."

¹⁰Irombo Jerusalem taka iwo'myry jako, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon wetururuka'san. Ika'san: "Noky ko mo'ko nan?" ¹¹Mo'karon kari'na apyimykon wyka'san: "Mo'ko Galilea tano Nasaret ponombo Tamusi auran uku'ponen Jesus mo'se man."

Jesus wairy Tamusi auty ta

¹²Moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa pa'poro mo'karon Tamusi auty ta otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon moma'san. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratary apo'nykonymbo uringa'san i'wa. Mo'karon akukuwa ekaramanamon apo'nykonymbo uringa'san enapa i'wa. ¹³Ika'po i'waine: "Tymero man: Yjauty ejatota'ton Tamusi 'wa kari'na we'pimatopo me. Amyjaron te amy tymonakamon autary me terapa myjaton."

¹⁴Moro Tamusi auty ta ro enu'non, iwajakuta'san enapa wopy'san I'wa. Ikura'ma'san i'wa. ¹⁵Moro anumengaponamon otykon kapyry ene'po ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetry uku'namon 'wa enapa. Moro Tamusi auty ta "Hosana mo'ko David parymbo 'wano me!" mo'karon pitanikon ko'tapo'tyry eta'po i'waine. Morokon pokon ro iware'ko'san. ¹⁶Ika'san Jesus 'wa: "Moro o'to ikarykon metanon?" Jesus wyka'po i'waine: "A'a, setaje. Awe'i'san poro kare ero imero'po anerupa'pa mandon:

Pitanikon 'wa, oma'senangon 'wa enapa ajety
mawongapoi."

¹⁷Moro po ro ino'san i'wa. Jerusalem wyino Betania 'wa ito'po. Moro po ro iwonyky'po.

21:9 Ware 118:25-26

21:12-17 Markus 11:15-19, Lukas 19:45-48, Johanes 2:13-22

21:13 Jesaja 56:7; Jeremia 7:11 **21:16** Ware 8:2 (LXX)

Moro oroi any'mary

18 Kokoro 'ne Jerusalem 'wa rapa tywonukuru jako, Jesus kumyry'po. **19** Irombo oma esi'wo amy oroi ene'po i'wa. Ito'po i'wa. Amy pairo epery anepory'pa te iwe'i'po. Arymbo roten ipoko kynakon. Irombo ika'po moro oroi 'wa: "Epeta'pa roten 'su myre mairy." O'win wytory moro oroi ajuta'po.

20 Moro ene'po mero, mo'karoninemeparykon enuta'san imero. Ika'san: "One wara ko o'win wytory najutai moro oroi?" **21** Ejuto'ko'me Jesus wyka'po: "Ita'ro pore, Tamusi amyikary jako o'waine, oko aturu'san e'i'pa a'ta, oroi any'mary taro roten kapyn maita'ton. Ero wypy 'wa pairo te awyka'sando 'Ajawongo! Parana taka omatango!" kyno'ka'tan ro. **22** Tamusi amyikary jako o'waine, pa'poro Tamusi 'wa awoturupoto'kon mapyita'ton."

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

23 Irombo moro Tamusi auty taka Jesus womy'po. Mo'karon kari'na emepary jako i'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wopy'san i'wa mo'karon uwapoto'san maro. Ika'san i'wa: "Noky ko erokon otykon ka'pojan o'wa? Noky ko erokon otykon kapyry yryi ajainaka?" **24** Jesus 'wa ejuku'san: "Awu enapa o'win amy oty poko waturupoja o'waine. Yjauran ejuku'poto o'waine, sekari'take noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa. **25** Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, noky nisanory ko moro tywaije nan? Tamusi nisanory? Kari'na nisanory te ka'tu?"

Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: "Kyka'sando 'Tamusi nisanory moro tywaije man,' kyngatan ky'waine 'O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?' **26** Kyka'sando te 'Kari'na nisanory moro tywaije man,' tanarike kywairykon kynaitan mo'karon kari'na apyimy pona. Pa'poro irombo Johanes apyijaton amy Tamusi auram uku'ponenymbo me." **27** Irombo ero wara Jesus ejuku'po i'waine: "Na'na anukuty'pa man." Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa.

Mo'karon okonokon asepiryjan

28 "One wara ko monumengaton ero poko? Amy wokyry oko tymune tywaije man. Mo'ko o'win amy 'wa mo'ko ijumyn

21:18-22 Markus 11:12-14, 20-24 **21:21** Mateus 17:20, 1 Korinte 13:2

21:23-27 Markus 11:27-33, Lukas 20:1-8

kyny'san. Kynganon: ‘Koki, erome moro winu paty maina taka ajemaminatango.’²⁹ Tyjumy 'wa kynganon: ‘Uwa to, papa.’ Morombo wyino te moro moro wara tyka'po je'tumanon. Irombo moro maina taka kyny'san.³⁰ Irombo mo'ko ijumy mo'ko o'win amy tymuru 'wa terapa kyny'san. Moro koromo tyka'po wara ro rapa kynganon i'wa. Mo'ko imuru kynganon i'wa: ‘Iru'pa man, papa.’ Ito'pa te tywaije man.³¹ Nokypan 'wa ko moro tyjumy nisanory tyka'se nan?’ Ika'san: “Mo'ko koromono 'wa.” Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon, mo'karon tyja'mungon poko pyrata ka'namon woryijan ajuwaporoine kyny'saton moro Tamusi nundymary taka.³² Mo'ko Johanes irombo moro tamambore aino emary ekari'se rypo tywo'se man o'waine. Anamyika'pa te tywaije mandon. Mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon 'wa te, mo'karon tyja'mungon poko pyrata ka'namon woryijan 'wa enapa tamyika man. Moro tone o'waine man. Ise'me te moro o'to awe'i'san anije'tuma'pa tywaije mandon. Anamyika'pa tywaije mandon.”

Mo'karon maina pokonokon

³³“Amy terapa onumengatopo auranano etatoko. Amy auto jopotory tywaije man. Maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje i'wa man. Moro maina tyjarando i'wa man. Moro wonatopo epery aikukato'man tatoka i'wa man. Kowo amy o'po'to'man tyka'se i'wa man. Irombo tapema me amykon maina pokonokon apojomanon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa ytopo'se kyny'san.

³⁴“Irombo tywairy 'wa moro wonatopo epery we'i'po mero, mo'karon typitorykon emo'san mo'karon maina pokonokon 'wa, morokon wonatopo epery aije.³⁵ Mo'karon maina pokonokon te mo'karon ipyitorykon apyijaton. O'win amy ypokey'maton. O'win amy wojaton. O'win amy tu'ponaka topu pa'saton.³⁶ Amykon rapa typitorykon emo'san mo'ko maina aporemy, mo'karon koromonokonymbo ko'po pyime. Moro koromonombo wara ro rapa o'to tyje mandon mo'karon maina pokonokon 'wa.³⁷ Irombo mero ko'wu mo'ko tymuru emo'san i'waine mo'ko maina aporemy.

21:32 Lukas 3:12, 7:29,30 21:33-46 Markus 12:1-12, Lukas 20:9-19

21:33 Jesaja 5:1-2

Kynganon: ‘Ymuru nendota’ton.’ ³⁸Mo’ko imuru ene’po mero te ty’waine, mo’karon maina pokonokon tyworupa mandon ase’wa. Kyngaton: ‘Mo’se ro mo’ko tyjumy otyrykonymbo apyinen man mo’se man. O’toko ‘ne! Kysiwosen! Irombo moro inapyiry manombo kysapyisen!’ ³⁹Irombo mo’ko maina aporemy ymuru tapyije i’waine man. Moro maina wyino toma i’waine man. Tywo i’waine man. ⁴⁰O’to ko iro ke mo’ko maina aporemy mo’karon maina pokonokon ytan, tywopy’po mero?’ ⁴¹Ika’san I’wa: “Je’tun pe imero kyni’makapota’ton. Moro winu paty maina enepotan tapema me amykon terapa maina pokonokon ‘wa, mo’karon iwe’i’san mero moro wonatopo epery yry ‘se kynaita’ton inaron ‘wa.”

⁴²Jesus wyka’po i’waine: “Awe’i’san poro kare ero Tamusi karetary ta imeropo anerupa’pa mandon:

“Moro auto amynamon nema’pombo topu ‘ne ro moro auto pori’tomanen me tywaije man. Tamusi emamin moro tywaije man. Moro ‘wa kywo’potyrykon jako, poto me kanumengapojaton.”

⁴³“Iro ke ro wykaje o’waine: Moro Tamusi nundymary pinata’ton awyinoine. Kynya’ton tamamiporamon kari’na ‘wa. ⁴⁴Moro topu tu’ponaka amy woma’poto, kynotambaikatan. Amy tu’ponaka moro topu woma’poto, kynami’tan.”

⁴⁵Morokon inekarity’san onumengato’kon auranano eta’po mero ty’waine, mo’karon Tamusi pokonokon jopotorykon ‘wa, mo’karon Farise ‘wa enapa moro typokoine Jesus aurana’po ukuty’po. ⁴⁶Apyiry ‘se rypo kynatokon. Mo’karon kari’na apyimykon nendojatokon te. Tamusi auran uku’ponen me irombo kynapyijatokon.

Moro aimyno ewa’mary

22 ¹Irombo onumengato’kon auranano ke rapa Jesus ‘wa mo’karon kari’na erupa’san. Ika’po: ²“Moro Tamusi nundymary amy tymuru pytary ewa’maponen poto’su jopoto wara man. ³Mo’karon typitorykon emo’san mo’karon ejuku’san ko’ma, iwo’to’ko’mé mo’ko tymuru pytary ewa’má. Tywopyrykon ‘se’pa te mo’karon ejuku’san mandon.

⁴“Irombo amykon rapa typyitorykon emo'san. Kynganon i'waine: ‘Kaitoko mo'karon ejuku'san 'wa: “Moro arepa naikepyi terapa. Yjekykonymbo paka, tykakamon paka'makon enapa tywo terapa mandon. Pa'poro oty naikepyi terapa. O'toko 'ne ymuru pytary ewa'ma.””

⁵Mo'karon ejuku'san te tywenge moro oka etaton. O'win amy tymainary taka kyny'saton. O'win amy moro ty'wa otykon ekaramatopo 'wa kyny'san. ⁶Mo'karon a'sakarykon mo'karon taju'namonymbo pyitorykon apyijaton. Kynipoky'maton. Kyniwojaton pairo.

⁷Irombo mo'ko poto 'su jopoto kynore'kojan. Mo'karon warinu pokonokon apyimykon emo'san. Mo'karon typyitorykon wonamonymbo wopojan i'waine. Moro iwaito'konymbo po'mapojan i'waine.

⁸Morombo wyino mo'karon typyitorykon 'wa kynganon: ‘Moro aimyno ewa'mato'me pa'poro oty naikepyi terapa. Mo'karon ejuku'san te moro 'wano me uwam'po tywaije mandon. ⁹Iro ke ro morokon oma wo'raka'san 'wa itandokon. Pa'poro aneporykon kari'na iko'matoko moro aimyno ewa'ma.’

¹⁰Irombo mo'karon ipyitorykon kyny'saton omakon taka. Pa'poro tyneporykon yja'wangon, iru'pyngon enapa kari'na ene'saton. Moro aimyno ewa'matopo a'no'katon imero mo'karon endame o'tonon.

¹¹Irombo mo'ko jopoto kyno'myjan mo'karon opy'san ene. Irombo o'win amy kari'na enejan moro po aimyno ewa'matopo wo'mynano ane'moky'pa. ¹²Kynganon i'wa: ‘Yjakono, one wara ko ijaro 'wa mopyi aimyno ewa'matopo wo'mynano ane'moky'pa?’ Anejuku'pa te mo'ko wokyry man.

¹³Irombo mero mo'ko jopoto kynganon typyitorykon 'wa: ‘Ainary, ipupuru imytoko. Ematoko moro tawa'rumanymbo taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.’

¹⁴Pyime irombo mo'karon iko'ma'san mandon. Pyime 'ne waty te mo'karon apo'i'san mandon.”

Moro jopoto nundymary epety

¹⁵Irombo mero mo'karon Farise wyto'san ase'wa orupa one wara amy auranymbo pokro rypo Jesus apyiry man pokro ty'waine.

¹⁶Irombo amykon tynemeparykon, amykon Herodes wyinonokon enapa emoky'san i'waine I'wa. Mo'karon wyka'san ro i'wa: "Amepanen, enapita'pa awairy uku'san na'na. Iporo imero moro Tamusi emary pokō kari'na memepaje. Amy kari'na aninendo'pa awairy uku'san enapa na'na. Asewara imero kari'na menaje. ¹⁷Ekari'ko iro ke na'na 'wa one wara ero pokō awonumengary. Iru'pa nan mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Uwa ka'tu?"

¹⁸Jesus 'wa te moro yja'wanme iwonusmengarykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko ku'kujaton, tonapiramon 'ne roten? ¹⁹Moro inundymary epematopo pyrata epety ene'toko y'wa, sene'se me."

Irombo amy amu'nymbō pyrata enepy'po i'waine i'wa. ²⁰Irombo Jesus woturupo'po i'waine: "Noky ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?" ²¹Irombo ika'san i'wa: "Mo'ko Rome pono jopoto." Irombo mero Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko Rome pono jopoto otyry iro ke ytoko i'wa. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa."

²²Moro eta'po mero ty'waine, iwonusmenga'san imero. Ino'po i'waine. Ito'san iwyino.

Moro iromby'san wyino awono

²³Moro noro kurita mo'karon Saduse wopy'san Jesus 'wa. Mo'karon ro uwa moro iromby'san wyino awono wairy ekari'saton. Irombo iwoturupo'san i'wa. ²⁴Ika'san: "Amepanen, Moses tyka man: I'me'ma amy romby'poto, mo'ko ipirybō 'wa mo'ko ipytymbō apyiry man. Irombo tyryi 'mi ekataka pitani kapyry i'wa man. ²⁵Oko-to'ima te amykon asepiryjan kynaisen na'na ekosa. Mo'ko koromono kynipytan. Irombo kyniromo'en. I'me'ma mo'ko typytymbō ynon mo'ko typiry 'wa. ²⁶Mo'ko koromonombo wara enapa mo'ko ipokorono kyniromo'en. Iwara enapa mo'ko ijoruwanorybō romby'po. Oko-to'imanombo mero moro wara kyiromo'sen. ²⁷Iwena'san ta ko'wu mo'ko woryi kyniromo'en."

²⁸"Moro iromby'san wyino awono jako rapa, nokypān pyty me 'ne ko mo'ko woryi naitan? Pa'poro mo'karon oko-to'imanokon asepiryjan pyty me waty tywaije nan?"

22:23-33 Markus 12:18-27, Lukas 20:27-40 22:23 Apojoma'san 23:8

22:24 Deuteronomium 25:5

29 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Tamusi karetary, Tamusi pori'tory anukuty'pa awairykon ke, ipo waty awonumengarykon man.

30 Iromby'san wyino tawomy'sando rapa, wokyryjan ipyta'pa mandon, woryjan inomba'pa mandon. Kapu tanokon apojonano wara te mandon. 31 Mo'karon iromby'san awomyry man poko 'kare ero o'wanokon me Tamusi wyka'po anerupa'pa maiton:

32 "Awu Abraham tamusiry awu wa, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa."

Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man."

33 Moro eta'po mero, mo'karon kari'na apyimykon enumengapo'po imero moro i'wa emepato'kon 'wa.

Moro poto 'su 'nero omenano mero'po

34 Jesus 'wa mo'karon Saduse yity'nano'po'san eta'po mero, mo'karon Farise wopy'san ase'wa. 35 Irombo o'win amy ira'nanokon Tamusi karetary uku'nen woturupo'po Jesus 'wa. U'kuto'me ika'po i'wa: 36 "Amepanen, otypan omenano ko poto me 'ne nan moro omenano karetary ta?"

37 Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko Atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro, pa'poro aja'kary maro, pa'poro awonumengary maro enapa. 38 Moro ro, moro irombo ro poto 'su omenano mero'po moro man. 39 Moro ipokorono asewara imaro man: Aja'sakary ipynako, aseke awaipnary wara enapa. 40 Erokon okonokon omenano ro pa'poro moro omenano karetary tano, pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon nimero'san enapa pori'tomano."

41 Moro iwota'nanopy'san po ro Jesus woturupo'po mo'karon Farise 'wa: 42 "One wara ko monumengaton mo'ko Mesias poko? Noky parymbo ko mo'ko nan?"

Ika'san I'wa: "David parymbo mo'ko man."

43 Irombo Jesus wyka'po i'waine: "One wara ko iro ke David mo'ko Tamusi a'kary 'wa taurambary ta Tyjopotory me nejatojan? Kynganon irombo: 44 'Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: Yjapo'tun

22:32 Exodus 3:6 22:34-40 Markus 12:28-34 22:35-40 Lukas 10:25-28

22:37 Deuteronomium 6:5 22:39 Levitikus 19:18

22:41-46 Markus 12:35-37, Lukas 20:41-44

wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru upi'nonaka.' ⁴⁵David 'wa Jopoto me mo'ko Mesias ejatory jako, one wara ko iro ke iparymbbo me rapa nan?"

⁴⁶Amy pairo te ejukuru upijakon. Morombo poro amy pairo we'i'po oty poko noro tywoturupory 'se'pa i'wa.

Mo'karon Tamusi karetary uku'namon

23 ¹Irombo mero Jesus aurana'po mo'karon kari'na apyimykon 'wa, mo'karon tynemeparykon 'wa enapa.
²Ika'po: "Mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon Farise enapa, Moses apo'nymbbo tu'po tywotandy'mo mandon. ³Pa'poro o'to ikato'kon wara aitoko. Morokon ro apyitoko. Morokon iwairykon wara te kytaiton. Morokon tykato'kon wara irombo e'i'pa mandon. ⁴Awosin pangon otykon, morokon arory tupi me man irokon myjaton. Irombo kari'na tu'ponaka kynyjaton. Aseke te o'win amy tainarykon soky'iry ke pairo morokon otykon y'tu'kary 'se'pa mandon. ⁵Pa'poro morokon tynikapyrykon otykon ka'saton kari'na enuru me roten. Morokon taijomamanamon amo'tykon akumbirojaton irombo. Moro tywo'mykon sese'wuru mosindojaton. ⁶Apokupeine man ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon, uwapo imero morokon tywota'nano'to'kon auto ta iwotandy'morykon,
⁷morokon otykon ekaramato'kon po kari'na 'wa ewa'marykon, amepanamon me kari'na 'wa ejatorykon enapa.

⁸"Amyjaron te amepanamon me kytojatopoton. O'win roten irombo ajemepanamon man. Pa'poro amyjaron asepiryjan me mandon. ⁹Amy pairo enapa ero nono tu'po ajumykon me kysejatoton. O'win roten ajumykon man: mo'ko kapu tano ajumykon. ¹⁰Jopoto me enapa kytojatopoton. O'win roten Ajopotorykon man: mo'ko Mesias. ¹¹Mo'ko ara'naine poto me aitoto wairy man atomosirykon me. ¹²Pa'poro aseke toty awonganen ety po'po kynaitan. Aseke toty emaponen ety te kawo kynaitan.

¹³"Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon, amyjaron Farise enapa. Moro Tamusi

22:44 Ware 110:1 23:1-12 Markus 12:38-39, Lukas 11:43,46, 20:45-46

23:5 Mateus 6:1, Deuteronomium 6:8, Numeri 15:38

23:11 Mateus 20:26-27, Markus 9:35, 10:43-44, Lukas 22:26

23:12 Lukas 14:11, 18:14

nundymary irombo mira'kere'tojaton, kari'na wo'myry pona, o'my'pa awairykon ke itaka. Irombo mo'karon tywo'myrykon 'sangon ma'kotojaton.

14 * 15 “Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetry uku'namon, Farise enapa. Parana irombo mipatojaton, mapo enapa mytoposaton, o'win roten amy kari'na yto'me Simosu me. Simosu me iwe'i'po mero te ako'poine 'ne ka'tu rapa tyja'wan ke mypojaton.

16 “Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, enu'non oma ekari'namon. Mykaton irombo: ‘Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi auty ejatonenymb 'wa moro tykatopombo kapyry kapyn man. Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi auto tano ika'mi'po ejatonenymb 'wa te moro tykatopombo kapyry man.’ 17 Oty anukuty'non enu'non! Oty ko poto me 'ne nan? Moro ika'mi'po? Moro ika'mi'po kuranondonen Tamusi auty te ka'tu?

18 “Mykaton enapa: ‘Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi 'wa tymy apo'ny ejatonenymb 'wa moro tykatopombo kapyry kapyn man. Mo'ko tauran pori'tomato'me moro itu'pono Tamusi 'wa tymy ejatonenymb 'wa te moro tykatopombo kapyry man.’ 19 Enu'non 'ne roten! Oty ko poto me 'ne nan? Moro Tamusi 'wa tymy? Moro Tamusi 'wa tymy kuranondonen apo'ny te ka'tu?

20 “Mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro apo'ny 'wa roten kapyn, pa'poro itu'ponokon otykon 'wa enapa te. 21 Mo'ko Tamusi auty ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro Tamusi auty 'wa roten kapyn, mo'ko ita amandoto 'wa enapa te. 22 Mo'ko kapu ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro Tamusi apo'ny 'wa roten kapyn, mo'ko itu'po tandy'pono 'wa enapa te.

23 “Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetry uku'namon, amyjaron Farise enapa. Morokon tuma poporoto'kon itupu jainapatoronorymb irombo, pa'poro

23:14 Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetry uku'namon, amyjaron Farise enapa. Mo'karon inongepy'san irombo motyke'katon. Iru'pa awairykon ekano'to'me kari'na 'wa, akore'pe imero Tamusi 'wa ajauranaton. Iro ke ro awosin pe 'ne ka'tu rapa moro o'waine tymy a'wembono aurananano kynaitan.”

23:13-28 Markus 12:40, Lukas 11:39-42,44,52, 20:47

23:22 Jesaja 66:1, Mateus 5:34

tanapymy sa'rombo Jainapatoronorymbo enapa irombo amy myjaton Tamusi 'wa. Morokon potononymbo otykon poko te ko'wu atuwarenge'saton: moro tamambore aino, moro kotano enery, moro Tamusi amyikary enapa. Irokon poko tuwaro awairykon manombo man, morokon koromonokon otykon poko atuwarengepyrykon pyndo. ²⁴Enu'non oma ekari'namon! Karapana kato'me moro anenryrykon misukaton. Mo'ko kameri te ko'wu me'mo'saton moro anenryrykon maro.

²⁵Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon, Farise enapa. Kurando wyino roten moro asaperarykon, awendameto'kon mikorokaton. Itaine te moro mona tam'po'kory, moro kuminano tam'po'kory enapa man. ²⁶Enupyn 'ne roten Farise! Ita 'ne ka'tu moro sapera ikorokako. Irombo mero kurando wyino enapa tykoroka kynaitan.

²⁷Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon, Farise enapa. Tamu'ne ikuripa'san tu'munano, morokon kurando kurangon me kynonejaton irokon, morokon korona te pyime imero je'ponanokonymbo pa'poro roten nurijangon otykon maro man irokon wara mandon. ²⁸Morokon wara enapa amyjaron kurando tamambore monepojaton kari'na 'wa. Otaine te moro ajenapirykon tam'po'kory, moro oja'wanykon tam'po'kory enapa man.

²⁹Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi karetary uku'namon, Farise enapa. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tu'mungon irombo mika'saton. Morokon tamamboramon tu'mungon mikura'maton. ³⁰Irombo mykaton: 'Mo'karon kytangonymbo jako kywe'i'sanyimboto, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo mynuru ani'kambo'pa imaroine kytaitoryine.' ³¹Iwara ro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo wonamonymbo pajanymbo me awairykon aseke mamyikapojaton. ³²Aike'katoko iro ke moro atangonymbo na'mo'po amaminano. ³³Yja'wangonymbo 'ne roten! One wara ko moro ata'karykatopo taka ajaroporykon wyino metuwarikata'ton?

³⁴Iro ke ro Tamusi auran uku'ponamon, oty uku'namon, Tamusi karetary uku'namon enapa semo'sa o'waine. Amykonymbo

23:23 Levitikus 27:30 23:27 Apojoma'san 23:3 23:29-36 Lukas 11:47-51
23:33 Mateus 3:7, 12:34, Lukas 3:7

ira'nanokon miwota'ton. Mipokata'ton wakapu poko. Amykonymbo mipoky'mata'ton awota'nano'to'kon autokon ta. Ajerekurukon kyniwekenata'ton aito'kon wararo. ³⁵Iwara ro pa'poro ero nono tu'po e'kamy'po tamamboram mynurumbo epemapotan Tamusi o'waine. Mo'ko Abel wyinombo ro mynu epemary marota'ton mo'ko Berekja ymuru Sakarias 'wa ro. Mo'ko Sakarias mo'ko Tamusi auty ta mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny pato tywo o'waine man inoro, wykaje irombo.

³⁶"Ita'ro pore, pa'poro morokon otykon mo'karon eromenokon kari'na tu'ponaka kyno'tan. ³⁷Jerusalem, Jerusalem, amoro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon wonen, topu ke mo'karon o'wa emoky'san apojonano wonen, pyimemboto rypo o'makon a'nanopyry 'se we'i, amy korotoko 'wa ty'makon a'nanopyry wara taporiry upi'nonaka. I'se'pa te maiton. ³⁸Iro ke ro moro ajautykon itary'pa kynainopotan. ³⁹Wykaje irombo o'waine: Erombo poro yjene'pa noro rapa maita'ton moro ero wara awykarykon poko ro: 'Tykuranondo man mo'ko Tamusi ety ta o'toto.' "

Morokon irokonymbo ro otykon

24 ¹Moro Tamusi auty wyino Jesus wepa'ka'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Moro Tamusi auty enepojatokon I'wa. ²Irombo ika'po i'waine: "Pa'poro moro menejaton? Ita'ro pore, oko pairo topu anino'pa kynaita'ton asetu'po."

³Moro oleif paty wypy tu'po iwotandy'mo'po mero, a'saka'pa mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "Ekari'ko na'na 'wa, one wara a'ta moro oty wairy man. Otypan oty poko ko moro awopyry man, moro nono y'matyry man enapa uku'tan na'na?"

⁴Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Tuwaro aitoko, amy 'wa ajemu'marykon pona. ⁵Pyime kari'na irombo yjety a'kutan. 'Mo'ko Mesias awu wa,' kyngata'ton. Irombo pyime kari'na emu'mata'ton. ⁶Warinu ekary, warinu wairy man ekary enapa metata'ton. Tuwaro te aitoko awety'karykon pona. Morokon otykon wo'kapyry ro irombo man. Irombo ro noro kapry te moro man. ⁷Kari'na

23:35 Genesis 4:8, 2 Kronieken 24:20-21 **23:37-39** Lukas 13:34-35

23:38 Jeremia 22:5 **23:39** Ware 118:26

24:1-13 Markus 13:1-13, Lukas 21:5-19

ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyno'wo'mata'ton. Aito'kon po kumyno, tytyty enapa kynaitan. ⁸Morokon ro moro ata'karykano wota'mory moro kynaitan.

⁹“Moro jako ro ajekaramata'ton, aja'karykapoto'ko'me. Awota'ton. Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. ¹⁰Pyime Tamusi amyikanamonymbo kynomata'ton. Ase'wa kynokaramata'ton. Ase'wa kynaijenono'ta'ton. ¹¹Pyime Tamusi auran uku'ponamon me okaritonon kynawonda'ton. Pyime kari'na emu'mata'ton. ¹²Aseme noro poto me moro omenano mero'po enu'kary wairy pyime ase'wa kari'na waipynarymbo y'sanapangatan. ¹³Mo'ko i'matyry 'wa ro eja'nakatoto epano'tan te Tamusi. ¹⁴Moro Tamusi nundymary ekapory ekarota'ton pa'poro ero nono tu'po. Pa'poro kari'na 'wa kynetapota'ton. Irombo mero ko'wu ero nono kyni'ma'tan.

¹⁵“Moro Tamusi wyinono aitopo po mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Daniel nekarity'po oty any'manen nurija noky enery jako o'waine” - mo'ko ero kareta erupanen tuwaro nainen - ¹⁶“moro jako ro mo'karon Judea ponokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. ¹⁷Tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan. Tauty taka rapa o'my'pa nainen morokon totyry aije. ¹⁸Tymainary ta amy a'ta, erama'pa nainen tynopony aije. ¹⁹Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako.

²⁰“Tamusi 'wa te aturupotoko poto 'su i'sano jako, amy otare'matopo kurita pai etuwarika'pa awaito'ko'me. ²¹Poto 'su ata'karykano irombo kynaitan moro jako. Tamusi 'wa ero nono kapy'po poro, erome noro moropan oty o'kapy'pa man. Moropan oty enapa o'kapy'pa noro rapa kynaitan. ²²Ko'i aike'ka'pa moro oty we'i'poto, amy pairo kari'na epa'ka'pa nairy. Mo'karon typo tynyry'san kari'na upu'san me te ko'i moro oty aike'katan Tamusi.

²³“Moro jako ro amy wykary jako o'waine ‘Eneko, mo'se ro mo'ko Mesias’, ikary jako pai ‘Eneko, mo'ky inoro’, kysamyikaton. ²⁴Mo'karon Mesias me okari'tonon irombo kynawonda'ton. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon me okari'tonon kynawonda'ton. Potonon anumengaponamon otykon, potonon

24:9 Mateus 10:22 24:13 Mateus 10:22

24:15-28 Markus 13:14-23, Lukas 21:20-24 24:15 Daniel 9:27, 11:31, 12:11

24:17-18 Lukas 17:31 24:21 Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14

pori'tonano enepota'ton enapa. Iwara ro mo'karon typo Tamusi nyry'san kari'na emu'mary poko pairo kyne'kuta'ton. ²⁵Enetoko, iwo'kapyry uwapor oty sekarityi o'waine. ²⁶Iro ke ro amykon wykary jako o'waine 'Eneko, moro iponomyn wo'i ta man,' kytoton i'wa. Ikarykon jako 'Eneko, moro apu'to'po ta man,' kysamyikaton. ²⁷Kapekape 'wa undy wyinombo aretyry 'wa ro oty aweipary wara irombo mo'ko kari'na ymuru wopyry kynaitan. ²⁸Amy tonomy ekepy'po po ro mo'karon kurumu kynota'nano'ta'ton.

²⁹"O'win wytory moro moro jakono ata'karykano pa'po me moro weju kynewa'ruman dan. Moro nuno aweita'pa kynaitan. Morokon siriko kapu rary wyino kyno'pa'tan. Irombo morokon kapu tanokon pori'tonano kynesakamapo'ta'ton. ³⁰Irombo mero mo'ko kari'na ymuru wopyry man uku'potopo oty kynonepotan kapu poko. Pa'poro ero nono tu'po mo'karon kari'na kynotamota'ton. Mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero. ³¹Kuti tam'po'kory ety wota'po mero, mo'karon tapojongan apojomatan. Mo'karon ro mo'karon typo inyry'san a'nano'ta'ton morokon okupa'en pepeito wo'tokon wyino, pa'poro ero nono y'maty'po 'wa ro. ³²Moro oroi po rotен opotoko. Morokon iporiry sekurita'po mero, irombo arynary jako, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. ³³Iwara enapa uku'toko apenarykon wyino senge terapa mo'ko kari'na ymuru wairy, pa'poro morokon otykon wo'kapyry enery jako o'waine. ³⁴Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro erokon otykon wo'kapyry uwapor. ³⁵Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranymbo te utapy'pa roten kynaitan.

³⁶"Amy pairo te anukuty'pa man otypan kurita, o'toro juru a'ta morokon otykon wo'kapyry man. Mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongan enapa anukuty'pa mandon. Mo'ko ymunano enapa anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san.

³⁷"Mo'ko Noe jako iwe'i'pombo wara enapa kynaitan mo'ko kari'na ymuru wopyry jako. ³⁸Moro jako ro irombo, moro poto

24:26-27 Lukas 17:23-24 **24:28** Lukas 17:37

24:29-35 Markus 13:24-31, Lukas 21:25-33 **24:29** Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Jesus nenepo'po 6:12, Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:10, 3:15, Jesaja 34:4, Jesus nenepo'po 6:13

24:30 Daniel 7:13, Zacharia 12:10-14, Jesus nenepo'po 1:7

24:36-44 Markus 13:32-37, Lukas 17:26-30, 34-36 **24:37** Genesis 6:5-8

'su kumano uwaporor, tywendame mandon, typytapo'se mandon, tyinombapo'se mandon moro atunendopo tam'po'kory taka Noe wo'mytopo kurita 'wa ro. ³⁹Oty wopyry anukuty'pa pairo tywaije mandon, moro pa'poro ty'ma'kanamon man kumano wopyry uwaporor. Iwara enapa mo'ko kari'na ymuru wopyry kynaitan.

⁴⁰"Moro jako ro oko wokyryjan maina ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbro arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbro nota'ton te. ⁴¹Oko woryijan kyno'kyta'ton aseta. Irombo o'win amymbro arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbro nota'ton te.

⁴²"Iro ke ro tuwaro aitoko! Mo'ko Ajopotorykon wo'topo kurita anukuty'pa mandon.

⁴³"Ero te uku'toko: One wara a'ta mo'ko manaman wopyry ukuty'pomboto ty'wa, mo'ko tautynen o'ny'se ito'pa nairy. Mo'ko manaman ana'mykapo'pa tauty taka nairy. ⁴⁴Amyjaron enapa penaro ro awaimomokyrykon man. Mo'ko kari'na ymuru irombo typo roten kyno'tan.

⁴⁵"Nokypaan pyitonano ko iro ke tamyikapore, tupu'pone enapa imero nan, mo'ko ijopotory 'wa yto'me mo'karon a'sakarykon epo, upato'ko'me i'wa arepa enapyry tunda'po mero? ⁴⁶Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko moro wara ijopotory nepory'po tywopy'poto. ⁴⁷Ita'ro pore, mo'ko ijopotory pa'poro moro totyry ytan ainaka.

⁴⁸Yja'wan me mo'ko ipyitory a'ta te, tyturu'po ta ikary: 'Yjopotory opy'pa na'nen man', ⁴⁹irombo mo'karon ta'sakarykon pyitonano ypoky'mary, mo'karon etyndonon maro tywendamery a'mo'poto i'wa, ⁵⁰mo'ko ijopotory amy kurita typo roten kyno'tan. Mo'ko typyitory poromu'katan. ⁵¹Irombo kynemimatan. Tonapiramon yry wara enapa kynytan. Mo'karon waito'kon po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan."

Mo'karon ainapatoronokon amyijanon

25 ¹"Moro jako moro Tamusi nundmary ainapatoro tykororetarykon anunamon amyijanon wara mandon. Morokon tykororetarykon anumy'san mero kyny'saton mo'ko pytatoto epoje. ²Ainatone onumengapo'pa mandon. Ainatone tywonumengapore mandon. ³Morokon kororeta arory jako

24:39 Genesis 7:6-24 24:43-44 Lukas 12:39-40 24:45-51 Lukas 12:41-48
25:1 Lukas 12:35

ty'waine, mo'karon onumengapo'non amyijanon kororeta katy anaro'pa mandon. ⁴Mo'karon tywonumengaporamon te tukuwarikon ta kororeta katy arojaton enapa. ⁵O'poro'pa noro mo'ko pytatoto a'ta, pa'poro kynuwetunaton. Irombo kyno'ny'saton. ⁶Irawone 'ne a'ta kari'na kyniko'taton: 'Eneko. Mo'ko pytatoto kyno'san. Epa'katoko epoje!' ⁷Irombo pa'poro mo'karon amyijanon kynupakaton. Morokon tykororetarykon yjaton iru'pa. ⁸Mo'karon onumengapo'non kyngaton mo'karon tywonumengaporamon 'wa: 'A'si 'ko moro ajekosanokon kororeta katy amy ytoko na'na 'wa. Na'na kororetary irombo kyne'wu'san terapa.' ⁹Mo'karon tywonumengaporamon te kyngaton eju'to'ko'me: 'Uwa. Ka'pa rapa pa'poro kamono'keine iwairy. Mo'karon ekaramamanamon wyino amy epeka'tandoko aseke.' ¹⁰Kororeta katy epeka'se ito'san wyino, mo'ko pytatoto kono'san. Imaro ro mo'karon aikepy'san terapa amyijanon kyno'myjaton moro pytano ewa'matopo auto taka. Irombo moro pena tyra'kere'to man. ¹¹Morombo wyino mo'karon a'sakarykonymbo amyijanon enapa kyno'saton. Kyngaton: 'Jopoto! Jopoto! Na'na 'wa etapurumakako!' ¹²Mo'ko te ero wara kyneju'saton: 'Ita'ro pore, ajukuty'paine wa.'

¹³"Iro ke ro tuwaro aitoko. Moro kurita, moro ijururu enapa anukuty'pa irombo mandon."

Mo'karon pyitonano emaminary epty

¹⁴"Moro Tamusi nundymary amy tyse ytopo'se ytototo wokyry wara man. Tytory mero, mo'karon typyitorykon ko'manon. Morokon totyry yjan ainakaine. ¹⁵O'win amy 'wa aiatone dusun ika'mi'po pyrata yjan, o'win amy 'wa oko dusun, o'win amy 'wa o'win dusun, moro ipori'torykon taro ro. O'win wytory ¹⁶mo'ko aiatone dusun ika'mi'po pyrata apyinenymbo kyny'san amamina ike. Itu'ponaka aiatone dusun ka'san noro. ¹⁷Iwara enapa mo'ko oko dusun apyinenymbo oko dusun ka'san noro itu'ponaka. ¹⁸Mo'ko o'win dusun apyinenymbo te tyto'po mero nono amikanon. Moro tyjopotory pyratary unenjan.

¹⁹"Akore'pe tywe'i'po wyino mo'karon pyitonano jopotory kyno'san rapa. O'to mo'karon typyitorykon 'wa moro typyratary yry'po ukutyry 'se man. ²⁰Irombo mo'ko aiatone dusun

apyinenymbō kyno'san i'wa. Itu'ponaka aiatone dusun ene'san noro i'wa. Kynganon: 'Jopoto, aiatone dusun myryi y'wa. Eneko. Aiatone dusun noro amy sikapyi.' ²¹Mo'ko ijopotory kynganon i'wa: 'Iru'pa tywaije mana, amoro iru'pyn, tamyikapore pyitonano. A'si'konombo oty poko tamyikapore me'i. Pyimano oty pokono me terapa kytake. Oko'ne, mo'ko ajopotory maro tawa'pore aiko.'

²²"Irombo mo'ko oko dusun apyinenymbō enapa kyno'san i'wa. Kynganon: 'Jopoto, oko dusun myryi y'wa. Eneko. Oko dusun noro amy sikapyi.' ²³Mo'ko ijopotory kynganon i'wa: 'Iru'pa tywaije mana, amoro iru'pyn, tamyikapore pyitonano. A'si'konombo oty poko tamyikapore me'i. Pyimano oty pokono me terapa kytake. Oko'ne, mo'ko ajopotory maro tawa'pore aiko.'

²⁴"Irombo mo'ko o'win dusun apyinenymbō enapa kyno'san i'wa. Kynganon: 'Jopoto, amy ituru'popopyn kari'na me awairy suku'sa. Anipomy'torymbō mipo'sa, ynari papy'torymbō ma'nano'sa. ²⁵Tanarike we'i. Iro ke ro moro apyratary sunemyi nono ta. Eneko ero iro.'

²⁶"Irombo mo'ko ijopotory kynganon eju'to'me: 'Amoro yja'wanyimbō, akinupan pyitonano, muku'sakon ka'tu ynipomy'torymbō po'nen me ywairy, ynari papy'torymbō a'nano'nen me ywairy enapa. ²⁷Moro ypyratary ry manombo iro ke tywaije o'wa man mo'karon pyrata pokonokon 'wa. Ijako moro ypyratary rapa sappyiry moro iwe'mekatopo maro. ²⁸Moro pyrata ipinatoko ainari wyino. Irombo yko mo'ko ekosa ainapatoro dusun ika'mi'po pyrata man inoro ainaka.

²⁹"Pa'poro totykamon 'wa irombo otykon yta'ton. Ekosaine ro oty kynotakamatan. Mo'ko otypyn wyino te otyrykonymbō pinata'ton. ³⁰Mo'ko uwam'pono pyitonano te ematoko moro tawa'rumanymbō taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.'

³¹"Moro tykuranory ta mo'ko kari'na ymuru wopyry jako pa'poro mo'karon kapu tanokon apojonano maro, moro kurano tapo'ny tu'po kynotandy'motan. ³²Pa'poro nono tu'ponokon kari'na a'nano'ta'ton ipo'ponaka. Irombo mo'karon kari'na a'sakatan, mo'ko tonomyn enenen 'wa mo'karon kapirita ry wara typo mo'karon

25:29 Mateus 13:12, Markus 4:25, Lukas 8:18

25:30 Mateus 8:12, 22:13, Lukas 13:28 **25:31** Mateus 16:27, Mateus 19:28

kapara wyino. ³³Mo'karon kapara ytan tapo'tun wyino. Mo'karon kapirita ytan te tapojery wyino.

³⁴"Irombo mo'ko poto 'su Jopoto kyngatan mo'karon tapo'tun wyinonokon 'wa: 'O'toko 'ne, amyjaron Yjumy nikuranondo'san. Ajotyrykon me moro Tamusi nundymary apyitoko. O'wanokon me ro irombo tyje tywaije man ero nono wo'kapy'po poro. ³⁵Tykumyje irombo wakon. Irombo arepa ke kupasen. Tuna 'se wakon. Irombo tuna ke kupasen. Tyseno me o'waine wakon. Irombo ywo'ny'to'man mysen. ³⁶Iwo'my'ma wakon. Irombo kywo'myndosen. Je'tun pe wakon. Irombo yjenenamon me maisen. Yja'wanton kari'na aru'katopo ta wakon. Irombo yjene mo'sen.'

³⁷"Irombo mo'karon tamamborammon kyneju'ta'ton. Kyngata'ton: 'Jopoto, one wara a'ta ko moro akumyry jako arepa ke na'na ajupan? One wara a'ta ko moro tuna 'se aja'ta tuna ke na'na ajupan? ³⁸One wara a'ta ko moro tyseno me aja'ta na'na 'wa na'na awo'ny'to'man ynen o'wa? One wara a'ta ko moro iwo'my'ma aja'ta na'na awo'myndon? ³⁹One wara a'ta ko moro je'tun pe aja'ta, yja'wanton kari'na aru'katopo ta aja'ta pai ajene na'na kyndonen?'

⁴⁰"Irombo mo'ko poto 'su Jopoto kyneju'ta'ton. Kyngatan: 'Ita'ro pore, pa'poro mo'ko ko'waronombo ro rypo yja'sakary 'wa anikapy'san oty y'wano me tyka'se o'waine man.'

⁴¹"Irombo mero kyngatan mo'karon tapojery wyinonokon 'wa: 'Amyjaron atany'ma'san, i'tandoko ywyino moro e'wutypyn roten wa'to taka, mo'ko ewa'rumpy tamuru 'wano me, mo'karon apojongan 'wano me enapa ryry'po taka. ⁴²Tykumyje irombo wakon. Irombo arepa ke yjupa'pa maisen. Tuna 'se wakon. Irombo tuna ke yjupa'pa maisen. ⁴³Tyseno me o'waine wakon. Irombo ywo'ny'to'man anyry'pa maisen. Iwo'my'ma wakon. Irombo ywo'myndo'pa maisen. Je'tun pe wakon. Yja'wanton kari'na aru'katopo ta enapa wakon. Irombo yjene opy'pa maisen.'

⁴⁴"Irombo mo'karon enapa kyneju'ta'ton. Kyngata'ton: 'Jopoto, one wara a'ta ko moro tykumyje aja'ta, moro tuna 'se aja'ta, moro tyseno me aja'ta, moro iwo'my'ma aja'ta, moro je'tun pe aja'ta, moro yja'wanton kari'na aru'katopo ta aja'ta ajepanopy'pa na'na kynainen?' ⁴⁵Irombo mo'ko poto'su Jopoto kyneju'ta'ton. Kyngatan: 'Ita'ro pore, pa'poro mo'ko ko'waronombo 'wa ro rypo anikapy'torymbo oty Y'wano me enapa anikapy'pa tywaije mandon.' ⁴⁶Mo'karon ro moro i'matypyn roten ata'karykano taka

kyny'ta'ton. Mo'karon tamamboramón te moro i'matypyn roten amano taka kyny'ta'ton."

Jesus wory poko iwonumengarykon

26 ¹Pa'poro morokon otykon ekarity'ma'po mero, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: ²"Muku'saton waty oko kurita noro mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary wopyry wairy. Irombo mo'ko kari'na ymuru ekaramata'ton wakapu poko ipokato'me."

³Moro jako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wota'nanopy'san mo'karon uwapoto'san maro mo'ko Kajafas tatynen Tamusi pokonokon jopotory auty ta. ⁴Taurangon epopo'san i'waine amy amepo maro Jesus apyito'me ty'waine, iwopoto'me.

⁵Ika'san te: "Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary ta kapyn apyiry ky'waine man. Ijako irombo mo'karon kari'na kywo'mata'ton."

Amy woryi 'wa poto me Jesus pynary enepory

⁶Irombo Betania po mo'ko areky pan Simon auty ta Jesus a'ta, ⁷amy woryi wopy'po I'wa amy tapenen topu kapy'po patere'membo maro. Ita amy tapenen typoporen mere tatynen karapa kynakon. Irombo upu'po tu'ponaka i'kamy'po i'wa, moro iwendamery jako ro.

⁸Moro ene'po mero mo'karon inemeparykon wore'kosan. Ika'san: "O'tono'me ko moro wara moro karapa akamanon mo'ko? ⁹Tapene rypo ekaramary manombo tywaije man. Irombo moro epe'po yry manombo tywaije man mo'karon ipyrata'nnon 'wa."

¹⁰Moro ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: "O'tono'me ko mo'ko woryi poko mandon? Moro inikapyry irombo y'wano me irupa man. ¹¹Mo'karon ipyrata'nnon irombo kynaijaton roten ajekosaine. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine. ¹²Yja'mun tu'ponaka ero typoporen karapa y'kamyi moro yjunemyry man 'wano me. ¹³Ita'ro pore, pa'poro wararo ero nono tu'po moro iru'pyn oka ekari'topo po ro, mo'se woryi nikapy'po ekari'ta'ton enapa, kari'na wonumengato'me ipoko."

25:46 Daniel 12:2 **26:1-5** Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2, Johanes 11:45-53

26:2 Exodus 12:1-27 **26:6-13** Markus 14:3-9, Johanes 12:1-8

26:7 Lukas 7:37-38 **26:11** Deuteronomium 15:11

14 Morombo mero o'win amy Jesus nemepary, mo'ko Judas tatynen wyto'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa. **15** Ika'po i'waine: "Oty yry 'se ko mandon moro y'wa ajainakaine Jesus yry epety me?" Irombo o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymba pyrata ke epema'po i'waine. **16** Morombo mero amy oma upiry a'mo'po i'wa, ainakaine Jesus yto'me.

Mo'ko kapara'membo onory

17 Moro koromono uwaputa'non perere ewa'matopo kurita mo'karon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa aturupo: "Oje ko na'na 'wa mo'ko eratonomapotopombo y'mo'kary 'se man, onoto'me o'wa?" **18** Ika'po: "It'tandoko moro poto 'su aitopo taka inoropan kari'na 'wa. Irombo kaiko me i'wa: Mo'ko amepanen kynganon: 'Tyse waty terapa man moro ajekosa mo'karon ynemeparykon maro y'wa mo'ko eratonomapotopombo onory man.' " **19** Irombo mo'karon Jesus nemeparykon we'i'san ika'po wara ro ty'waine. Mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka'po i'waine.

20 Iko'mamy'po mero, tari'po Jesus arepa kynendamejakon mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon maro. **21** Moro tywendamerykon jako ro ika'po: "Ita'ro pore, o'win amy ara'nanokon yjekaramatan." **22** Irombo pa'poro tywe'i'san mero kata'mato imero mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Awu kapyn waty, Jopoto?" **23** Ejuku'san i'wa: "Mo'ko ywara enapa moro arepa a'pitopo taka tarepary a'pijan inoro yjekaramatan. **24** Kyny'san ro mo'ko kari'na ymuru, typoko imero'po wara ro. Mo'ko kari'na ymuru ekaramanen te janon kynotamotan. Iru'pa nairy ero nono tu'ponaka opy'pa iwe'i'pomboto." **25** Irombo mo'ko ekaramanen man Judas woturupo'po: "Awu kapyn waty, yjemepanen?" Ika'po i'wa: "Aseke inoro me mokari'sa."

26 Irombo moro arepa enapyry jako ro, Jesus 'wa amy perere anumy'po. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa tynemeparykon 'wa. Ika'po: "Apyitoko! Ena'toko! Yja'mun ero man." **27** Irombo amy sapera anumy'po i'wa.

26:14-16 Markus 14:10-11, Lukas 22:3-6 **26:15** Zacharia 11:12

26:17-25 Markus 14:12-21, Lukas 22:7-14,21-23, Johanes 13:21-30

26:23 Ware 41:9

26:26-30 Markus 14:22-26, Lukas 22:14-20, 1 Korinte 11:23-25

Tamusi ety awonga'po mero moro sapera tano tanymy pokó, yry'po i'wa i'waine. Ika'po i'waine: "Pa'poro amy enytoko. ²⁸Ymynuru ero man. Moro ro kyne'kanjan moro Tamusi wykatopombo pori'tomanen me. Pyimano kari'na upu'san me kyne'kanjan, ija'wanykonymbo kato'me. ²⁹Wykaje te o'waine, erombo poro winu anenyry'pa noro rapa waitake. Moro yjumy nundymary ta te asery me senytake rapa amaroine."

³⁰Irombo Tamusi ety awongatopo wareka'ma'san mero, ito'san moro oleif paty wypy 'wa. ³¹Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ero koko pa'poro ywyino matu'mata'ton. Tymero irombo man:

"Mo'ko kapara enenen siwotake. Mo'karon kapara apyimy kynotaripa'tan."

³²"Iromby'san wyino yjawomy'po mero te, Galilea 'wa wy'take ajuwapoine." ³³Petrus 'wa te ejuku'po: "Pa'poro kari'na ro rypo awyino kynotu'mata'ton. Awu kapyn te." ³⁴Jesus wyka'po te i'wa: "Ita'ro pore, ero koko korotoko ko'tary uwaporó, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take." ³⁵Petrus wyka'po I'wa: "Yrombyry man jako ro rypo amaro, ajukuty'pa ywairy anekarity'pa waitake!" Moro wara enapa pa'poro mo'karon a'sakarykon wyka'san.

Getsemane po

³⁶Irombo Jesus wyto'po imaroine amy Getsemane tatynen wonatopo paty 'wa. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ero po atandy'motoko. Tamusi 'wa aurana wy'sa." ³⁷Petrus, mo'karon okonokon Sebedeus ymurukon aro'san i'wa tymaro. Kata'mato imero iwe'i'po. Anari 'wa imero apo'i'po. ³⁸Irombo ika'po i'waine: "Moro kata'mato ywairy je'tun ywory 'se imero man. Ero po ro aitoko. Ywara enapa koro tuwaro aitoko me."

³⁹Irombo a'si 'ko noro ito'po. Tombata'po iwoma'po. Tamusi 'wa iwoturupo'po: "Papa, yjuwaporimakary taro ta'ta, ero je'tun pan sapera yjuwaporimakan. Ynisanory kapyn te no'ka'nén. Anisanory te." ⁴⁰Irombo iwopy'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa.

26:28 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34

26:31-35 Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34, Johanes 13:36-38

26:31 Zacharia 13:7 26:32 Mateus 28:16

26:36-46 Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46

Iwo'nykyrykonymbo epory'po i'wa. Irombo Petrus 'wa ika'po: "Ko'i roten pairo iro ke nuro awairykon mupijaton? ⁴¹ Tuwaro aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko, moro aju'kuto'kon 'wa ajapyirykon pona. Mo'ko a'kanano ro rypo oty kapyry 'se man. Moro ja'munano te ru'me man."

⁴²Irombo ijokonory me ito'po rapa. Tamusi 'wa aurana'po. Ika'po: "Papa, yjuwaporimakary taro e'i'pa ero je'tun pan sapera a'ta, enyry man a'ta y'wa, oro moro anisanory no'ka'nen."

⁴³Irombo tywerama'po mero rapa, iwo'nykyrykonymbo epory'po rapa i'wa. Epirykon irombo imero tawosinapo'se kynatokon.

⁴⁴Ino'san i'wa. Ito'po rapa Tamusi 'wa aurana ijomwanory me. Koromo taurana'po wara ro rapa aurana'po. ⁴⁵Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa tywopy'po mero rapa, ika'po i'waine: "Erome te o'ny'toko. Otare'matoko. Moro jururu irombo nitundai terapa. Mo'ko kari'na ymuru yjaton terapa mo'karon tyja'wangamon ainaka. ⁴⁶Ajawondoko. Ka'makon. Mo'ko yjekaramanen irombo nitundai terapa."

Jesus apyiry

⁴⁷Moro Jesus aurany jako noro, typa roten mo'ko o'win amy inemepary Judas tunda'po. Imaro moky imero kari'na kynatokon, supara maro, putu maro. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tomo'se kynatokon. ⁴⁸Mo'ko ekaramanen 'wa te enepoto'man takari'se kynakon i'waine. Tyka kynakon: "Mo'ko sипosimatake inoro, inoro ro mo'ko man. Apyitoko me."

⁴⁹Irombo o'win wytory Jesus 'wa ito'po. Ika'po: "Mondo ro rypo man, yjemepanen?" Irombo iposima'po i'wa. ⁵⁰Jesus wyka'po te i'wa: "Yjakono, moro ipoko awo'topombo ika'ko imero!" Irombo mero iwopy'san. Jesus apo'po i'waine.

⁵¹Irombo wyino o'win amy Jesus ekosa aitoto 'wa tysuparary so'ka'po ije'ny wyino. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa atone. ⁵²Jesus wyka'po te i'wa: "Moro ije'ny tako rapa moro asuparary yko. Pa'poro mo'karon supara apyinamon wotan irombo supara ro. ⁵³O'win wytory ka'tu ainapatoro itu'ponaka oko ko'po tapojongan apyimykon

26:47-56 Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53, Johanes 18:3-12

anemoky'pa yjumy wairy man mekano'san, yjepano'to'me i'wa ywoturupo'poto? ⁵⁴Moro wara ywe'i'poto te, morokon ero wara oty wairy man mero'san tywo'kapyry upiry."

⁵⁵Moro jako ro mo'karon kari'na apyimykon 'wa Jesus wyka'po: "Amy tokonen manaman apyiry 'sangon wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon yjapyije. Kurita wara ro ajekosaine kari'na semepakon tandy'po moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maisen. ⁵⁶Pa'poro te erokon no'kapyi mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimer'o'san wo'ka'to'me."

Irombo pa'poro mo'karon inemeparykon 'wa o'win upu'po ino'po. Pa'poro eka'numy'ma'san.

Jesus wairy mo'ko Tamusi pokonokon jopotory po'ponaka

⁵⁷Irombo Jesus aro'po mo'karon apyinamonymbo 'wa mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Kajafas auty 'wa. Moro po ro mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa tywota'nano'se kynatokon. ⁵⁸Petrus ko'wu tyse terapa kyny'sakon Jesus wena'po ta, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty 'wa ro imero. Moro ipyrorory tako tywo'my'po mero mo'karon oranano ekosa iwotandy'mo'po, otypan oty wo'kapyry eneto'me.

⁵⁹Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon enapa amy Jesus emendoto'man onapi upijatokon, iwopoto'me ty'waine. ⁶⁰Amy iwopoto'man anepory'pa te iwe'i'san, pyime rypo mo'karon typo roten Jesus emendo o'tonon wairy se'me. ⁶¹Irombo ro me ro ko'wu oko amykon wopy'san uwaponaka. Ika'san: "Mo'se nykai: 'Ero Tamusi auty aka'poto y'wa, oruwa kurita amy'mary taro rapa wa.' " ⁶²Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory awomy'po. Ika'po Jesus 'wa: "O'to yka'pa man moro i'waine ajemendotopo poko?" ⁶³O'to yka'pa te Jesus we'i'po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory wyka'po I'wa: "Mo'ko nurono Tamusi embata waturupoja o'wa, mo'ko Mesias, mo'ko Tamusi ymuru amoro man." ⁶⁴Jesus wyka'po i'wa: "Aseke inoro me kakari'sa. Wykaje te o'wa: erombo wyino ro mo'ko kari'na ymuru tandy'po meneta'ton

26:55 Lukas 19:47, 21:37

26:57-68 Markus 14:53-65, Lukas 22:54-55,63-71, Johanes 18:13-14,19-24

26:61 Johanes 2:19

mo'ko pari'pyn apo'tun wyino. Irombo kapurutu tu'po iwopyry meneta'ton."

⁶⁵Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa moro tywo'mymb seka'po. Ika'po: "Tamusi ejui! O'tono'me noro ko emendonamon me amykon kysupijaton? Tamusi ety jamikary i'wa metaton. One wara ko monumengaton ipoko?" ⁶⁶Ika'san eju'to'me: "Iwory man."

⁶⁷Irombo eta'tapoty'san embatary tu'ponaka. Tainarykon amo'mere'ko'san ke iwo'po i'waine. ⁶⁸Amykonymbo 'wa embata'mo'po. Ika'san: "Noky 'wa awo'po ekari'ko na'na 'wa Kristus, Tamusi aurau uku'ponen me aja'ta!"

Petrus enapitary

⁶⁹Moro jako Petrus kurando kynakon mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty pyrorory ta. Irombo amy amyijanano wopy'po i'wa. Ika'po: "Amoro enapa mo'ko Galilea pono Jesus maro makon."

⁷⁰Pa'poro mo'karon moro po aitonon netary me te Petrus wyka'po: "Uwa! O'to awykary anukuty'pa pairo wa."

⁷¹Irombo moro o'mytopo 'wa ito'poto, amy terapa amyijanano 'wa ene'po. Irombo mo'karon moro po o'po'tonon 'wa ika'po: "Mo'ko Nasaret pono Jesus maro mose wokypy kynakon." ⁷²Petrus 'wa mo'ko enapitary ekarity'po rapa, Tamusi ety ejatory ta: "Mo'ko wokypy anukuty'pa wa."

⁷³Irombo a'si 'ko a'si 'ko mo'karon moro po o'po'tonon wopy'san Petrus 'wa. Ika'san i'wa: "Iporo ro amoro enapa amy a'sakarykon me mana. Ajauran emery irombo ajuku'pojan." ⁷⁴Irombo Petrus 'wa yja'wan me imero toruwary amo'po. Tamusi ety ejatory ta ika'po: "Tamusi yjuta'kan mo'ko wokypy ukutyry jako y'wa!" Irombo o'win wytory amy korotoko ko'ta'po.

⁷⁵Irombo Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus wyka'po pok: "Mo'ko korotoko ko'tary uwaporu oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take." Irombo kurandonaka ito'po. Je'tun pe imero iwotamo'po.

Jesus arory Pilatus po'ponaka

27 ¹Emamy'po mero pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa

26:64 Daniel 7:13 **26:65-66** Levitikus 24:16 **26:67** Jesaja 50:6

26:69-75 Markus 14:66-72, Lukas 22:54-62, Johanes 18:15-18,25-27

taurangon epopo'san Jesus wopoto'me. ²Irombo imy'po i'waine. Aro'po i'waine. Mo'ko Rome wyinono jopoto Pilatus ainaka terapa yry'po i'waine.

³Ipoko moro a'wembono auranano yry'po ene'po mero, mo'ko ekaramanenymbō Judas 'wa moro o'to tywe'i'po je'tuma'po. Morokon o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymbō pyrata aro rapa ito'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa. ⁴Ika'po: "Yja'wan oty tyka'se y'wa man. Amy yja'wan oty anikapypynymbō takarama y'wa man." Ika'san te: "Moro poko o'to tykary upijan na'na. Amoro terapa atuku'ko." ⁵Moro Tamusi auty tako morokon amu'nykonymbō pyrata papy'po i'wa. Irombo ito'po moro wyino. Irombo iwona'sawyry'ka'po.

⁶Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa morokon amu'nykonymbō pyrata amo'iky'san. Ika'san: "Erokon yry kapyn ky'waine man moro Tamusi 'wa tymy je'ny taka. Mynu epetymbō irombo moro man." ⁷Taurangon epopo'san i'waine mo'ko ori'no ka'nen yinonorymbō epeka'to'me ty'waine ike, mo'karon tysenokon aito'kon wyino opy'san unendo'ko'me. ⁸Iro ke ro erome noro moro nono ety me man 'Myne pan nono'. ⁹Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbō Jeremia nekarity'po wo'kapy'po:

Moro o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymbō pyrata tapije i'waine man. Moro wara ro mo'karon Israel pajanymbō 'wa epety tajato rotent man. ¹⁰Mo'ko ori'no ka'nen mainarymbō pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tamendory jako o'to yka'pa iwe'i'po. ¹¹Morombo mero Pilatus woturupo'po I'wa: "Aneta'pa man o'toro 'ko waty

Jesus wopotopo a'wembono auranano

¹¹Jesus aro'po te i'waine mo'ko Rome wyinono jopoto po'ponaka. Mo'ko woturupo'po ro i'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?" Jesus wyka'po: "Aseke inoro me kajatoja." ¹²Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tamendory jako o'to yka'pa iwe'i'po. ¹³Morombo mero Pilatus woturupo'po I'wa: "Aneta'pa man o'toro 'ko waty

27:1-2 Markus 15:1, Lukas 23:1-2, Johanes 18:18-19

27:3-10 Apojoma'san 1:18-19 **27:9-10** Zacharia 11:12-13

27:11-14 Markus 15:2-5, Lukas 23:3-5, Johanes 18:33-38

ajemendory i'waine?" 14 Amy pairo oty poko te anejuku'pa Jesus we'i'po. Mo'ko Rome wyinono jopoto wonumenga'po imero.

15 Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyinombo o'win amy mo'karon kari'na nisanorymbo kapotopombo mo'ko jopoto 'wa kynakon. 16 Moro jako ro amy yja'wan me ekary aitoto Barabas tatynen wokyry kynakon moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta. 17 Moro iwota'nanopy'san po ro mo'ko Pilatus wyka'po i'waine: "Noky nondary 'se ko mandon y'wa: mo'ko Barabas, mo'ko Mesias me inejatorykon Jesus te ka'tu?" 18 Pilatus irombo kynuku'sakon i'se'pa tywairykon ke Jesus yry'po i'waine tainaka.

19 Moro jopoto apo'ny tu'po tandy'po a'ta ro, ippty 'wa tauranymbo aropo'po i'wa: "Mo'ko tamamboren wokyry poko koro kyte'i. Ero koko irombo ywoneto poto me imero wata'karykai upu'po me."

20 Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa te, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa mo'karon ata'nanopy'san apokuma'san, iwoturupoto'ko'me mo'ko Barabas nondato'me i'wa, mo'ko Jesus wopoto'me te i'wa. 21 Mo'ko jopoto wyka'po: "Nokypan nondary 'se ko mandon y'wa o'waine?" Ika'san: "Barabas." 22 Pilatus wyka'po i'waine: "O'to ko iro ke mo'ko Mesias me inejatorykon Jesus sytan?" Pa'poro ika'san: "Ipokary man wakapu poko." 23 Ika'po: "Otypan yja'wan oty 'ne ko iro ke tyka'se i'wa nan?" Pari'pe 'ne ka'tu rapa iko'tapoty'san: "Ipokary man wakapu poko."

24 Pilatus 'wa aronge rotен moro o'to tywairy ene'po. Asemenoro te mo'karon kari'na kynokopatokon. Irombo tuna apo'i'po i'wa. Tainary ku'mity'po i'wa, embataine ro. Ika'po: "Yju'ta kapyn man moro imynuru we'kamyry. Amyjaron terapa aseke atuku'toko." 25 Irombo pa'poro mo'karon kari'na 'wa ejuku'po: "Moro imynuru we'kamyry na'na u'ta nainen, na'na y'makon u'ta enapa." 26 Irombo Barabas kapo'po i'wa ekatakaine. Jesus yry'po te i'wa mo'karon warinu pokonokon ainaka wakapu poko ipokato'me. Mene 'ne ka'tu ipoky'mapo'po i'wa.

Jesus poko iwosaijambarýkon

27 Irombo mo'ko Rome wyinono jopoto pyitorykon 'wa Jesus aro'po moro a'wembono auranano ytopo auto taka. Pa'poro

27:15-26 Markus 15:6-15, Lukas 23:13-25, Johanes 18:39-19:16

27:24 Deuteronomium 21:6-9

mo'karon ta'sakarykon ko'ma'san i'waine. ²⁸Iwo'mynga'po mero ty'waine, amy tapiren kamisa ke terapa iwo'myndo'po i'waine. ²⁹U'mariry me amy sipatamu waton momy'po i'waine. Irombo upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. Amy waruma waton ke aposenyndo'po i'waine apo'tun wyino. Irombo ipo'ponaka iwokunama'san. Aki'ma'po i'waine. Ika'san: "Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!" ³⁰Irombo itu'ponaka eta'tapoty'san. Moro waruma waton pina'po i'waine ainary wyino. Ike ro iwo'po i'waine upu'po po. ³¹Ipoko tywosaijamba'ma'san mero, moro ty'waine iwo'myndotopombo so'ka'po rapa i'waine. Moro iwo'my ke rapa iwo'myndo'po i'waine. Irombo aro'po i'waine, ipokato'me wakapu poko.

Jesus pokary wakapu poko

³²Moro tytorykon jako ro, amy Sirene pono, Simon tatynen wokyry eپory'po i'waine. Mo'ko wyry'ka'po ro i'waine moro Jesus pokatopo man wakapu arotome i'wa. ³³Irombo itunda'san moro Golgota tatynen aitopo 'wa. Moro tauro'po man 'u'je'pombo waitopo'. ³⁴Irombo amy itun pan oty maro i'kaima'po winu ke upa'po i'waine. Apo'po mero te enyry 'se'pa iwe'i'po.

³⁵Moro wakapu poko ipoka'po wyino ty'waine, asekaro morokon iwo'mykonymbo ekamy'san i'waine tymeramon tapusikiri emapoty'san wyino ty'waine. ³⁶Tandy'po kynerandojatokon moro po.

³⁷Ero wara moro emendotopo mero'po yry'po i'waine epo:
MO'KARON SIMOSU JOPOTORY JESUS MO'SE MAN

³⁸Imaro ro oko tokonamon manamangon poka'san i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino.

³⁹Mo'karon moro pato ytotonon imero tupu'san sekesekematakon. Jesus ejujatokon. ⁴⁰Kyngatokon: "Amoro moro Tamusi auty akanen, irombo oruwa kurita amy'manen rapa! Aseke opano'ko, Tamusi ymuru me aja'ta. O'kako moro apokatopombo wyino." ⁴¹Iwara enapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary

27:27-31 Markus 15:16-20, Lukas 23:11, Johanes 19:2-3

27:32-44 Markus 15:21-32, Lukas 23:26-43, Johanes 19:17-27

27:34 Ware 69:21 27:35 Ware 22:18 27:39 Ware 22:7, 109:25

27:40 Mateus 26:61, Johanes 2:19

uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa Jesus ere'no'satokon. Kyngatokon: ⁴²“Amykon terapa tapano'se I'wa mandon. Aseke te tywopanopyry upijan. Mo'karon Israel pajanyimbō Jopotory mo'ko man. Oro erome moro typokatopombo wyino nony'ton, kysamyikato'se me. ⁴³Tamusi amyikanon watty? Oro mo'ko ro erome nepano'nen, i'se ta'ta. ‘Tamusi ymuru awu wa,’ tyka irombo man.”

⁴⁴Iwara enapa mo'karon imaro ipoka'san manamangon kynejujatokon.

Jesus rombyry

⁴⁵Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro moro nono ewa'rumamy'po oruwa juru taronaka. ⁴⁶Oruwa juru iwe'i'po mero, mo'ja imero Jesus ko'ta'po. Ika'po: “Eli, eli, lama sabaktani?” Moro tauro'po man: ‘Ytamusiry, ytamusiry, o'tono'me ko o'win upu'po kynoi?’

⁴⁷Irombo amykon moro po o'po'tonon 'wa moro auran eta'po. Ika'san: “Elia ko'manon.” ⁴⁸O'win wytory amy 'wa amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po tyjasakoren winu taka. Amy waruma waton pokonaka yry'po i'wa, Jesus upato'me ty'wa ike. ⁴⁹Amykonymbo wyka'san te: “Nare Elia wopyry kysenesen epano'se.” ⁵⁰Mo'ja 'ne ka'tu rapa Jesus ko'ta'po. Irombo iworemakepy'po.

⁵¹Morombo mero moro Tamusi auty ta isererema'po kamisa wo'seka'po ase'ra, kawo wyinombo ro po'ponaka. Nono wetytyka'po. Topukon we'mopoty'san. ⁵²Morokon tu'munanokon wotapurumakapoty'san. Pyime Tamusi wyinonokonymbo iromby'san awomy'san rapa. ⁵³Morokon tytu'mungonymbo wyino ito'san. Irombo moro Jesus awomy'po wyino moro Tamusi wyinono aitopo 'wa ito'san. Moro po ro pyime kari'na 'wa iwosenepo'san.

⁵⁴Mo'karon Jesus erandonamon warinu pokonokon 'wa mo'ko tyjopotorykon maro moro nono wetytykary apo'po. Morokon otykon wo'kapyry ene'po mero ty'waine, iwety'ka'san imero. Ika'san: “Iporo ro kore Tamusi ymuru mo'se tywaije na.”

⁵⁵Irombo tyse terapa pyime woryijan kyno'po'satokon. Galilea wyino Jesus tywekena i'waine kynakon. Enenamonymbo mo'karon kynatokon. ⁵⁶Imaroine kynatokon mo'ko Magdala pono Maria,

27:43 Ware 22:8 **27:45-56** Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49, Johanes 19:28-30

27:46 Ware 22:1 **27:48** Ware 69:21 **27:51** Exodus 26:31-33

27:55-56 Lukas 8:2-3

mo'ko Maria mo'ko Jakobus sano me, Josef sano me enapa kynakon inoro, mo'ko Sebedeus ymurukon sano enapa.

Jesus unemyry

⁵⁷Irombo koine 'ne amy Arimatea pono typyrataken Josef tatynen wokyry wopy'po. Jesus nemepary me e'i'po enapa mo'ko kynakon. ⁵⁸Pilatus 'wa ito'po Jesus ekepy'po poko aturupo. Irombo Pilatus 'wa ypo'po ainaka.

⁵⁹Irombo Josef 'wa mo'ko ekepy'po pina'po. Amy asery tamu'nen ty'meijen kamisa ke ijondo'po i'wa. ⁶⁰Irombo moro asery tunendopo man me tynatokapo'po topu taka yry'po i'wa. Amy poto 'su topu uringapoty'po i'wa moro atunendopo penary apu'toto'me. Irombo ito'po. ⁶¹Moro atunendopo po ro tandy'po kynatokon mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko amy terapa Maria maro.

⁶²Irombo koro'po, moro otare'matopo kurita mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wyto'san mo'karon Farise maro Pilatus po'ponaka. ⁶³Ika'san: "Jopoto, nuro noro ta'ta 'Oruwa kurita pa'po me yjawondake rapa' mo'ko tonapiren wyka'po poko na'na netuwaro'mai rapa. ⁶⁴Moro ijourwanory kurita taronaka iro ke moro atunendopo erandopory 'se'pa man? Ijako irombo mo'karon inemeparykon moro ija'munumbo mona'to kyno'ta'ton. Mo'karon kari'na 'wa kyngata'ton: 'Mo'karon iromby'san wyino nawomyi rapa.' Irombo moro wena'po tano onapi poto me 'ne ka'tu rapa kynaitan moro koromono ko'po." ⁶⁵Pilatus wyka'po i'waine: "Mojan amykon oranano. Anisanorykon wara ro irupyn me moro atunendopo erandopodoko." ⁶⁶Iwara te ito'san. Mo'karon oranano 'wa moro atunendopo erandopo'po i'waine. Moro aputy topu poko amy oty yry'po i'waine aky'katome isakamary pona.

Jesus awomyry

28 ¹Moro otare'matopo kurita pa'po me, emamyry jako, mo'ko Magdala pono Maria wyto'po mo'ko amy terapa Maria maro moro atunendopo ene. ²Typo roten amy tytyty tam'po'kory wopy'po. Amy Tamusi apojon wony'to'po irombo kapu wyino.

27:57-61 Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42

27:63 Mateus 16:21, 17:23, 20:19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33

28:1-10 Markus 16:1-10, Lukas 24:1-12, Johanes 20:1-10

Moro atunendopo 'wa iwopy'po. Moro atunendopo penary wyino moro aputy topu uringapoty'po i'wa. Itu'po ro iwtandy'mo'po. ³Kapekape wara imero kynakon. Moro iwo'my tamu'ne kynakon mauru wara. ⁴Mo'karon atunendopo erangon enariry wetytyka'san imero. Iromby'san wara iwo'papy'san.

⁵Mo'ko Tamusi apojon wyka'po te mo'karon woryijan 'wa: "Kytety'katon amyjaron. Suku'sa irombo mo'ko ipoka'po Jesus upiry o'waine. ⁶Ero po waty man. Tawonje rapa te man, tyka'po wara ro. O'toko 'ne. Enetoko, se, ero ytopombo. ⁷Ko'i mo'karon iromby'san wyino awomy'po ekari'tandoko mo'karon inemeparykonymbo 'wa. Ajuwapoine kyny'tan Galilea 'wa. Moro po ro meneta'ton. Moro roten sekari'sa o'waine."

⁸Irombo o'win wytory ito'san moro atunendopo wyino, tanarike, tawa'pore imero enapa te. Mo'karon inemeparykonymbo 'wa moro oka aro eka'numy'san. ⁹Moro jako ro Jesus 'wa mo'karon woryijan epory'san. Ika'po i'waine: "Iru'pa ro rypo mandon?" Iwopy'san i'wa. Ipupuru apo'i'po i'waine. Iwokunama'san ipo'ponaka. ¹⁰Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Kytety'katon. Mo'karon yja'sakarykon 'wa kaitandoko Galilea 'wa itoto'ko'me. Moro po ro yjeneta'ton."

Mo'karon Simosu jopotorykon nekarityry onapi

¹¹Mo'karon woryijan wytory jako noro, amykon moro po e'i'san oranano wyto'san Jerusalem 'wa, pa'poro morokon o'kapy'san otykon ekari'se mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa. ¹²Mo'karon uwapoto'san maro tywota'nanopy'san mero, morokon taurangon epopo'san i'waine. Poto me mo'karon warinu pokonokon ainary'to'san i'waine pyrata ke. ¹³Ika'san i'waine: "Koko awo'nykyrykon jako imona'to mo'karon inemeparykonymbo wopy'san ekari'toko me. ¹⁴Mo'ko Rome wyinono jopoto 'wa eta'poto, na'na kynerupatan o'to ajyry'paine iwaito'me." ¹⁵Irombo moro pyrata apo'i'po i'waine. Moro ty'waine ika'san wara ro iwe'i'san. Moro auranano wotaripapy'po ro wararo mo'karon Simosu ra'na. Erome nora kynotaripa'san.

Irombo ro mero Jesus auranary tynemeparykon 'wa

¹⁶Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonymbo wyto'san Galilea 'wa, moro Jesus 'wa

torupato'konymbo wypy 'wa. ¹⁷Jesus ene'po mero ty'waine,
 ipo'ponaka iwokunama'san. Amykonymbo we'i'san te
 anamyikaporo'pa. ¹⁸Jesus wopy'po i'waine. Ika'po: "Pa'poro oty
 yjainaka tyje man kapu ta, nono tu'po enapa. ¹⁹Pa'poro kari'na
 ytandoko iro ke nemeparykon me. Etykatoko me mo'ko jumynano
 ety ta, mo'ko ymunano ety ta, mo'ko Tamusi a'kary ety ta enapa.
 Emepatoko me moro o'to o'waine ywyka'po wara ro iwaito'ko'me.
²⁰Enetoko. Awu kurita wararo ajekosaine waitake, nono y'matyry
 'wa ro."

28:16-20 Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8
28:16 Mateus 26:32, Markus 14:28 **28:19** Apojoma'san 1:8

Markus nimero'po iru'pyn oka

Uwapo torupamy

Mo'ko Markus Simosu me e'i'non 'wa enapa mo'ko Jopoto Jesus amyika'po ekari'san. Amyombo po morokon Simosu emery ekari'san enapa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa, uku'to'me i'waine (Markus 7:3). Iwo'kapy'san wara ro asewena'po ta oty ekari'san. Galilea wyino Jerusalem 'wa Jesus wyto'po enepojan 'ne ka'tu. Koromo 'ne mo'ko Mesias me tywairy uku'pory 'se'pa Jesus wairy ekari'san. Pana'pe te imero mo'ko Jesus ekari'san. Tauran ke, tamamingon ke 'ne ka'tu rapa te Jesus 'wa mo'ko ewa'rummy tamuru pori'tory amboty'po ekari'san (Markus 3:7-20).

Ero kareta wota'saka'san

1:1-13	Moro iru'pyn oka a'motopo auranano
1:14-9:50	Galilea po Jesus emaminary
10:1-52	Jerusalem 'wa Jesus wytory
11:1-15:47	Morokon irokonymbo ro kurita Jesus emamyry ero nono tupo
16:1-20	Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry
-

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

1 ¹Jesus Kristus, mo'ko Tamusi ymuru me man inoro, ekapory wota'mory.

²Ero wara morokon Tamusi auran uku'ponenymbro Jesaja wykato'konymbo mero'san man:

1:1-8 Mateus 3:1-12, Lukas 3:1-18, Johanes 1:19-28 **1:2** Maleachi 3:1

Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro ajemary ka'tan.

³Moro iponomyn wo'i ta ero wara amy ko'tatoto auran kynotanon: "Mo'ko Jopoto emary ika'toko. Sapatoro morokon emary ytoko."

⁴Moro imero'po wararo moro iponomyn wo'i ta mo'ko Johanes waitopombo kynakon kari'na etykary poko, ero ekarory ta: "Ajemamirykon u'matoko! Asetykapotoko! Irombo Tamusi oja'wanykonymbo katan."

⁵Pa'poro mo'karon Judea ponokon, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon wo'to'konymbo kynakon i'wa. Iwosetykapoto'konymbo kynakon moro Jordan tunary taka. Moro tatykarykon jako ro pa'poro yja'wan me tywe'i'san ekari'topombo i'waine kynakon.

⁶Johanes wo'my me kameri ypotymbō kapy'po kynakon. Ekundy me tonomy pi'pombo kapy'po kynakon. Kasapa erepar yme kynakon wano maro.

⁷Ero oka ekari'sakon: "Mo'ko yko'po pana'pe man inoro kyno'san ywena'po ta. Nonsume isapatory etandy ymbokary pairo supija.

⁸Awu tuna ke katykaton. Mo'ko te Tamusi a'kary ke ajetykata'ton."

Jesus wosetykapory

⁹Moro jako ro Jesus wopy'po Nasaret wyino. Nasaret Galilea ta man. Irombo Johanes 'wa etyka'po moro Jordan taka. ¹⁰Irombo moro tuna wyino tu'tary akono mero, kapukon wendakary ene'po i'wa. Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory ene'po i'wa amy akukuwa wara tytu'ponaka. ¹¹Irombo kapukon wyino amy auranano wota'po: "Amoro, mo'ko nipyen ymuru amoro mana. Amoro ro yturu'po ewa'pory me mana."

Mo'ko yja'wan 'wa u'kuru

¹²Irombo o'win wytory Tamusi a'kary 'wa aro'po moro iponomyn wo'i taka. ¹³Moro po ro oko-kari'na kurita iwe'i'po mo'ko Satan 'wa tu'kuru ta. Tokonamon no'kan ra'na kynakon. Tamusi apojongan 'wa te epanopy'po.

1:3 Jesaja 40:3 (LXX) 1:6 2 Koningent 1:8

1:9-11 Mateus 3:13-17, Lukas 3:21-22, Johanes 1:32-34

1:11 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 9:7, Lukas 3:22

1:12-13 Mateus 4:1-11, Lukas 4:1-13

Jesus wytory Galilea 'wa

¹⁴Yja'wangon kari'na aru'katopo taka Johanes aru'kapo wyino i'waine, Jesus wyto'po Galilea 'wa. Mo'ko Tamusi ekapory ekarory arojakon. ¹⁵Ero wara kyngakon: “Iporo terapa man. Moro Tamusi nundymary tyse waty terapa man. Ajemamirykon u'matoko. Moro iru'pyn oka amyikatoko.”

¹⁶Irombo moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo tytory jako, Simon ene'po i'wa, mo'ko ipiry Andreas maro. Woto pokonokon mo'karon kynatokon. Moro tuna juwembory ta sipi pa'satokon.

¹⁷Irombo Jesus wyka'po i'waine: “O'toko ywena'po ta. Kari'na pokonokon me terapa kyta'ton.” ¹⁸Irombo o'win wytory morokon tysipirykon nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

¹⁹Irombo a'si 'ko rapa tyto'po mero, mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus ene'po i'wa, mo'ko ipiry Johanes maro. Kurijara ta morokon tysipirykon ato'satokon. ²⁰Irombo o'win wytory iko'ma'san i'wa. Moro kurijara ta ro mo'ko tyjumykon Sebedeus no'po i'waine, mo'karon ipyitorykon maro. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Jesus 'wa ewa'rummy momary

²¹Irombo Kafaraum taka ito'san. Irombo moro otare'matopo kurita o'win wytory ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka, emepato'ko'me ty'wa. ²²Mo'ko Jesus auranybmo 'wa poto me mo'karon kari'na enumengapo'san. Amy poto 'su jopoto wara irombo kynemepatokon. Mo'karon Tamusi karetary uku'namon wara kapyn kynemepatokon.

²³Moro jako 'ne terapa moro iwota'nano'to'kon auto ta amy yja'wan akywano pan kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro: ²⁴“O'tono'me ko na'na pokon man, se, Nasaret pono Jesus? Na'na uta'ka ka'tu mopyi? Suku'sa noky me awairy. Amoro 'ne mo'ko Tamusi wyinono me mana!”

²⁵Irombo apo'tun pe Jesus 'wa e'ma'po: “Ity'me aiko! Epa'kako mo'ko wyino!”

²⁶Irombo mo'ko yja'wan akywano 'wa mo'ko wokyry apyipo'po wa'jo'pan 'wa. Tyko'ke imero iwepa'ka'po iwyino.

1:14-20 Mateus 4:12-22, Lukas 4:14-15, 5:1-11 **1:15** Mateus 3:2

1:21-28 Lukas 4:31-37 **1:22** Mateus 7:28-29

²⁷Pa'poro kari'na we'naranga'san imero. Ase'wa kyngatokon: "Oty ko moro nan, se? Otypan asery omepano ko moro nan? Jopoto wara kore imero mo'karon yja'wangon akywano poko napo'tunapo'sa, ran! Irombo kore i'wa nepanamaton, ran!"

²⁸Irombo o'win wytory moro inikapy'po ekary wotaripapy'po pa'poro morokon Galilea wyinonokon aito'kon wararo.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

²⁹Irombo moro Simosu wota'nano'to'kon auto wyino tywepa'ka'san mero, o'win wytory ito'san Simon, Andreas auty 'wa. Jakobus, Johanes wyto'san enapa imaroine. ³⁰Mo'ko Simon y'menoty tapapo kynakon, komyinano pe. Irombo o'win wytory Jesus erupa'po i'waine ipoko. ³¹Irombo ito'po mo'ko woryi 'wa. Ainary poko awonga'po i'wa. Irombo moro komyinanombo wyto'po iwyino. Mo'ko woryi 'wa ro upa'san.

³²Irombo koine, weju wo'myry mero, pa'poro mo'karon mene je'tun pangon, pa'poro mo'karon takyramon enapa enepy'san i'waine I'wa. ³³Pa'poro imero mo'karon aitopo tanokon wota'nanopy'san moro pena po. ³⁴Irombo Jesus 'wa pyime ukuty'pa 'ne roten anyky pe aitonon kura'ma'san. Pyime yja'wangon akywano moma'san i'wa mo'karon takyramon wyino. Mo'karon ewa'rummy anauranano'po'pa pairo iwe'i'po, tukutry ke i'waine.

³⁵Emamyry jako, tawa'rume noro a'ta, Jesus awomy'po. Iwepa'ka'po kurandonaka. Amy iponomyn 'wa ito'po. Moro po ro aurana'po Tamusi 'wa.

³⁶Irombo Simon 'wa iwekena'po mo'karon tokosanokon kari'na maro. ³⁷Irombo eپory'po mero ty'waine, ika'san I'wa: "Pa'poro ajupijaton."

³⁸Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ka'makon amykon terapa sengenokon aito'kon 'wa, moro po enapa moro ynenepy'po oka sekarity'se me. Moro me ro irombo tywo'se wa."

³⁹Irombo pa'poro morokon Galilea ponokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta moro tynenepy'po oka ekarity'po i'wa. Mo'karon ewa'rummy moma'san ro rypo i'wa mo'karon takyramon wyino.

1:29-34 Mateus 8:14-17, Lukas 4:38-41 1:35-39 Lukas 4:42-44

1:39 Mateus 4:23, 9:35

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

40 Irombo amy areky pan wopy'po I'wa, e'pima. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo ika'po: "I'se aja'ta, ykura'mary taro mana."

41 Irombo Jesus 'wa ikotanory ene'po. Tainary tynga'po i'wa, apyito'me. Irombo ika'po: "Ekura'mako rapa iro ke!"

42 Irombo o'win wytory moro erekryrmba utapy'po. Iwekura'ma'po rapa. **43** E'ma'po mero, o'win wytory emoky'po i'wa tywyino. **44** Ero wara ika'po i'wa: "Tuwaro koro aiko! Amy 'wa pairo koro kysekarityi. Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro awekura'ma'po poko mo'ko Moses wykatopombo yko me Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyikato'me i'waine."

45 Irombo te moro tyto'po wyino, ekarityry aropoty'po terapa i'wa. Wararo terapa ekaro'po i'wa. Iwara te Jesus 'wa tone me noro amy aitopo taka tytory upi'po. Aito'kon wyino kurando roten terapa kynakon, iponomyn po. Kari'na wararo wyino kynosakon I'wa.

Amy iwajakuta'po kura'mary

2 **1** Irombo Jesus tunda'po rapa Kafaraum 'wa. Irombo amykon kurita pa'po me auto po iwairy eta'po i'waine. **2** Moky rapa imero iwota'nanopy'san. Iwara ro moro pena po taru'se iwe'i'po. Jesus 'wa moro Tamusi auranyrmba ekarityry a'mo'po i'waine.

3 Irombo okupa'en amykon 'wa amy iwajakuta'po enepy'po I'wa. **4** I'wa itundanopyry upiry ke ty'waine, taru'se iwairy ke, mo'ko Jesus epo moro auto aputymba ka'po i'waine. Moro ka'po mero ty'waine, ipaty tu'po ro mo'ko iwajakuta'po eny'topo'po i'waine ipo'ponaka.

5 Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: "Ito'my, oja'wanykonymbo kyno'kanon."

6 Irombo te amykon Tamusi karetary uku'namon moro po tandy'po kynatokon. Mo'karon wyka'san ro tyturul'san ta: **7** "Na! O'to ko mo'se nykanon? Tamusi ety jamikaje kore, ran! Noky aina ko yja'wan me e'i'san kary nan? Tamusi aina roten kapyn?"

⁸Irombo o'win wytory Jesus 'wa moro wara iwonumengarykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko moro wara mykaton aturu'san ta? ⁹Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa 'Oja'wanykonymbo kyno'kanon.'? Awykary te ka'tu 'Ajawongo. Apaty anungo. I'tango!?" ¹⁰O'po'toko, muku'to'se me mo'ko kari'na ymuru aina yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po." Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: ¹¹"Ajawongo amoro. Apaty anungo. I'tango ajauty 'wa." ¹²Irombo mo'ko iwajakuta'po awomy'po. Typaty anumy'po i'wa. Irombo o'win wytory pa'poro inenerrykon mero kurandonaka ito'po.

Pa'poro imero enuta'san. Tamusi ety awonga'po i'waine. Ero wara ika'san: "Tywe'i'po poro moropan oty anene'pa na'na man!"

Jesus 'wa Levi ko'mary

¹³Irombo moro aitopo wyino Jesus wyto'po rapa. Moro tuna juwembory esi'wo ito'po. Moky rapa ekosa iwota'nanopy'san. Emepa'san I'wa.

¹⁴Irombo tytory jako mo'ko Alfeo ymuru, Levi, ene'po I'wa. Levi tandy'po kynakon mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'topo auto po. Irombo Jesus wyka'po i'wa: "O'ko ywena'po ta."

Irombo Levi awomy'po. Ito'po Jesus wena'po ta.

¹⁵Amy kurita Levi auty ta Jesus tarije'po kynendamejakon. Pyime Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon, pyime enapa amykon terapa tyja'wangamon tarije'po kynendamejatokon Jesus maro, mo'karon inemeparykon maro enapa. Pyime irombo mo'karon iwena'po ta ytotonon kynatokon.

¹⁶Irombo mo'karon Farise wyinonokon Tamusi karetary uku'namon 'wa iwendarmery ene'po mo'karon tyja'wangamon maro, mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon maro enapa. Irombo ika'san mo'karon inemeparykon 'wa: "Na! O'tono'me ko nendamejan mo'karon pyrata amo'i'namon maro, mo'karon tyja'wangamon maro enapa?"

¹⁷Aurangon eta'po mero, Jesus wyka'po i'waine: "Anyky'non tapino'namon anupi'pa mandon. Je'tun pangon te tapino'namon upijaton. Tamamboramon ko'ma opy'pa we'i. Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te wopyi."

2:13-17 Mateus 9:9-13, Lukas 5:27-32

Onemano

18 O'wino me mo'karon Johanes nemeparykon, mo'karon Farise nemeparykon enapa kynonematokon. Irombo iwopy'san Jesus 'wa. Ika'san: "O'tono'me ko mo'karon anemeparykon onema'pa nandon, mo'karon Johanes nemeparykon wonemary jako, mo'karon Farise nemeparykon wonemary jako enapa?"

19 Jesus wyka'po i'waine: "Mo'karon oko amykon aimytonon ewa'manamon 'kare tywonemarykon taro nandon, mo'ko pytatoto a'ta tokosaine! Tokosaine mo'ko pytatoto a'ta, tywonemarykon upijaton. **20** Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwyinoine. Irombo mero kynonemata'ton.

21 "Amy pairo kari'na amy asery kamisa anatoky'pa man amy penato'po wo'mynanombo poko. Ijako irombo moro asery kamisa atoky'po moro wo'mynanombo tyngatan. Irombo poto me 'ne ka'tu rapa moro iwo'seka'po kynaitan.

22 "Amy pairo kari'na enapa asery winu anije'nyndo'pa man penato'san tonomy pi'sanymbo kapy'san ke. Ijako irombo moro winu morokon tyje'nykonymbo sekatan. Irombo kynotakamatan moro winu. Morokon ije'nykonymbo a'kuru upita'ton noro. Asery winu yry te man asery ije'ny taka."

O'to tauro'po me moro otare'matopo kurita wairy

23 O'wino me moro otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Mo'karon inemeparykon 'wa tytorykon ta roten morokon wonatopo epery potyry a'mo'po, ena'to'me ty'waine.

24 Irombo mo'karon Farise wyka'san I'wa: "Eneko! O'tono'me ko moro otare'matopo kurita tykapymy waty oty ka'saton?"

25 Irombo ika'po i'waine: "Awe'i'san poro o'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro? **26** Moro Tamusi auty taka tywo'my man, mo'ko Abjatar a'ta mo'karon Tamusi pokonokon jopotory me. Irombo David 'wa morokon Tamusi embata yry'san perere tana'se man. Morokon perere enapyry waty man amy typono roten kari'na 'wa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa roten te enapyry

2:18-22 Mateus 9:14-17, Lukas 5:33-39 **2:23-28** Mateus 12:1-8, Lukas 6:1-5

2:23 Deuteronomium 23:25 **2:25-26** 1 Samuel 21:1-6

man. Irombo mo'ko David 'wa mo'karon ta'sakarykon tupa enapa man ike."

²⁷Jesus wyka'po enapa i'waine: "Moro otare'matopo kurita tyka'se man kari'na 'wano me. Mo'ko kari'na te ikapy'pa tywaije man moro otare'matopo kurita 'wano me. ²⁸Iro ke ro mo'ko kari'na ymuru moro otare'matopo kurita jopotory me enapa man."

Moro otare'matopo kurita amy kura'mary

3 ¹Irombo Jesus wo'my'po rapa moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Moro po ro amy ainamiriri'ta'po kynakon. ²Jesus pok'o mo'karon Farise tuwaro kynatokon. Moro otare'matopo kurita ikura'mary enerj 'se kynatokon i'wa, emendoto'me ty'waine.

³Irombo ika'po mo'ko ainamiriri'ta'po 'wa: "O'ko 'ne owarira'naka." ⁴Irombo ika'po i'waine: "Iru'pa nan moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy, yja'wan me ipoko awairy te ka'tu? Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy aja'sakary rombyrymbo awongary o'wa, iromo'kapory te ka'tu o'wa?" Anejuku'pa te iwe'i'san.

⁵Irombo pa'poro i'waine tare'ke iwo'poty'po. Moro tyturu'poja'nare iwairykon 'wa ituru'po je'tunanopy'po. Irombo ika'po mo'ko wokyry 'wa: "Ajainary ityngako!" Irombo moro tainary tynga'po i'wa. Irombo iru'pa rapa moro ainary we'i'po.

⁶Irombo tywepa'ka'san mero, o'win wytory mo'karon Farise worupa'san mo'karon Herodes wyinonokon maro, one wara Jesus wory man poko.

Moro tuna juwembory esi'wo

⁷Irombo Jesus womima'po moro wyino. Moro tuna juwembory 'wa ito'po mo'karon tynemeparykon maro. Amy kari'na apyimy 'wa iwekena'san, Galilea wyino, Judea wyino, ⁸Jerusalem wyino, Idumea wyino, Jordan koposenokon aito'kon wyino, Tyrus, Sidon wyinonokon aito'kon wyino enapa. Morokon inikapy'san ekary etary ke ty'waine, moky mo'karon kari'na kyno'satokon I'wa.

⁹Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa amy kurijara'membo waito'me tyse waty tokosa, itaka tywotaru'kato'me, mo'karon kari'na apyimy wotunsi'kory jako tytu'ponaka. ¹⁰Pyime kari'na

2:26 Levitikus 24:9 3:1-6 Mateus 12:9-14, Lukas 6:6-11

3:9-10 Markus 4:1, Lukas 5:1-3

kura'mary ke i'wa, pa'poro mo'karon je'tun pangon wotunsi'ko'san itu'ponaka, i'tu'kato'me ty'waine. ¹¹Mo'karon yja'wanton akywano 'wa Jesus ene'po mero, kyno'pa'satokon ipo'ponaka. Kyniko'tapo'satokon: "Mo'ko Tamusi ymuru amoro mana." ¹²Irombo Jesus kyne'mapo'satokon imero, takarory pona i'waine.

Mo'karon Jesus napojoma'san

¹³Irombo Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka. Tynisanorykonymbo ro ko'ma'san I'wa ty'wa. Irombo iwopy'san i'wa. ¹⁴Ainapatoro itu'ponaka oko amykon apo'i'san i'wa, tokosa iwaito'ko'me. Tamusi auranymbo ekari'se apojomarykon 'se kynakon. Apojonanokon me enapa kynejatojatokon. ¹⁵Ipori'toma'san i'wa, mo'karon yja'wanton akywano momato'me i'waine.

¹⁶Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko Jesus napo'i'san etykon kynatokon: Simon (Petrus me enapa Jesus kynejatojakon), ¹⁷mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro (Boanerges me enapa Jesus kynejatojatokon, moro tauro'po man konomeru y'makon), ¹⁸Andreas, Filipus, Bartolomeus, Mateus, Tomas, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, Tadeus, mo'ko Judea poko o'wo'matoto* Simon, ¹⁹Judas Iskariot (mo'ko 'wa ro enapa Jesus takarama man).

Jesus Be'elsebul maro

²⁰Irombo auto taka iwo'my'po. Moky rapa kari'na wota'nano py'san. Iwara te tywendamerykon upi'po i'waine. ²¹Mo'karon omorykon 'wa moro eta'po mero, aije ito'san. Ero wara ika'san: "Tupu'po ta waty man."

²²Irombo mo'karon Jerusalem wyino o'pema'san Tamusi karetary uku'namon wyka'san: "Mo'ko Be'elsebul ita man. Mo'ko ewa'rummy tamuru pori'tory ta ro mo'karon ewa'rummy momanon."

²³Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Amykon onumengato'kon auranano ekarity'po i'wa i'waine: "One wara ko mo'ko Satan aseke tywaimomary taro nan? ²⁴O'win e'i'pa amy nono undymanamon

3:18 Judea poko o'wo'matonon me mo'karon Rome ponokon momary 'sangon tajato mandon.

3:13-19 Mateus 10:1-4, Lukas 6:12-16

3:20-30 Mateus 12:22-32, Lukas 11:14-23, 12:10 **3:22** Mateus 9:34, 10:25

a'ta, moro nono undymary tywairy taro wavy man. ²⁵O'win e'i'pa amy auto tanokon a'ta, moro auto tywairy taro wavy man. ²⁶Aseke mo'ko Satan wo'wo'mary jako, o'win e'i'pa mo'karon inundymary tanokon a'ta, mo'ko Satan tywairy taro wavy man. Kynuta'tan.

²⁷Amy pana'pyn kari'na auty taka amy pairo kari'na tywo'miry upijan, morokon otyry mona'toto'me, mo'ko pana'pyn animy'pa na'nen ta'ta. Imy'poto te ty'wa, morokon auty tanokon mona'tory taro man.

²⁸"Ita'ro pore, pa'poro kari'na yja'wanykonymbo, ukuty'pa 'ne roten yja'wan me iworupa'san kyno'katan. ²⁹Mo'ko Tamusi a'kary pok'o yja'wan me orupatoto yja'wanymbo te o'ka'pa roten kynaitan. Amy aitoto roten yja'wan oty te u'ta kynaitan."

³⁰Moro wara Jesus wyka'po, amy yja'wan akywano ekarityry ke i'waine ty'tu'po.

Jesus omorykon

³¹Irombo isano wopy'po mo'karon ipiryjan maro. Jesus ko'mapo'po i'waine kurandonaka. ³²Amy kari'na apyimy wotandy'mo'po 'wa tu'menje kynakon. Mo'karon wyka'san ro I'wa: "Eneko! Asano, apiryjan, ajenaunan enapa kurando mandon. Ajenery 'se mandon."

³³Irombo ejuku'san i'wa: "Noky ko ysano me nan? No'kan ko ymeseku'san me nandon?" ³⁴Irombo pa'poro mo'karon tu'menamon kari'na wotandy'mo'san 'wa tywo'potyry jako ro, ika'po: "Enetoko! Ysano me, ymeseku'san me mojan mandon! ³⁵Mo'ko Tamusi nisanory wara aitoto ro ypiry me man, yjenauty me man, ysano me enapa man."

Mo'ko maina pokono

4 ¹Irombo moro tuna juwembory esi'wo rapa Jesus 'wa emeparykon a'mo'po. Moky imero kari'na wota'nanopy'san ekosa. Iro ke ro amy kurijara ta iwotandy'mo'po, a'si 'ko ira'na tywaito'me. Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san mapo kynatokon. ²Irombo Jesus 'wa pyime otykon pok'o emepa'san onumengato'kon auranano ke.

3:29 Lukas 12:10 3:31-35 Mateus 12:46-50, Lukas 8:19-21

4:1-20 Mateus 13:1-23, Lukas 8:4-15 4:1 Lukas 5:1-3

Ero wara emepa'san i'wa: ³“Epanamatoko! Amy maina pokono tyto man o'ponje. ⁴Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy tywo'pa'se man oma esi'wo. Irombo mo'karon tonoro tywo'se mandon. Irombo tana'se i'waine man. ⁵A'si 'ko enapa amykon tywo'pa'se man topu pan nono tu'ponaka. Moro po iko'po 'he 'ne sakau wavy man. O'win wytory kynatytanon, ipyimy'ma moro sakau wairy ke. ⁶Weju wepa'ka'po mero te, asiny 'wa tykoro'ka man. Imi'pa tywairykon ke, tajuta man. ⁷Amykon enapa tywo'pa'se man takyramon itupu paty ta. Irombo moro takyramon itupu atytary 'wa moro wonatopo tywo man. Epeta'pa tywaije man. ⁸Amykon enapa tywo'pa'se man iru'pyn nono tu'ponaka. Tatyta man. Potonon me tywaije man. Irombo amykon tapeta tywaije man o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me, amykon tapeta tywaije man oruwa-kari'na me, amykon tapeta tywaije man aiatone-kari'na me.”

⁹Irombo ika'po: “Mo'ko typanaken nepanaman.”

¹⁰A'saka'pa tywe'i'san mero, mo'karon inemeparykon maro mo'karon ekosa aitonon woturupo'san i'wa morokon onumengato'kon auranano poko. ¹¹Irombo ika'po i'waine: “Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon. Mo'karon amykon terapa 'wa te pa'poro omepano apyiry man onumengato'kon auranano ta. ¹²Kyno'po'ta'ton ro rypo. Otymbro ro anene'pa te kynaita'ton. Kynepanamata'ton ro rypo. Otymbro ro aneta'pa te kynaita'ton. Iwara tamamyrykon anu'ma'pa kynaita'ton. Ija'wanykonymbo ika'pa kynaitan.”

¹³Irombo ika'po i'waine: “O'to tauro'po me moro onumengatopo auranano wairy anukuty'pa mandon? One wara ko iro ke muku'ta'ton o'to tauro'po me pa'poro morokon onumengato'kon auranano wairy?

¹⁴“Mo'ko maina pokono Tamusi auranyombo aripa'san.

¹⁵“Amykonymbo kari'na morokon oma ta o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranyombo etaton. Eta'po mero te i'waine, o'win wytory mo'ko Satan kyno'san. Inoro ro moro ituru'san ta o'papy'po Tamusi auranyombo pinanon.

¹⁶“Amykonymbo kari'na rapa morokon topu pan nono tu'po o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranyombo

eta'po mero ty'waine, o'win wytory tawa'porykon maro kynapyijaton. ¹⁷Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Moro Tamusi auranyombo upu'po me awosin pangon otykon 'wa toporykon jako, ta'sakarykon 'wa tykota'marykon jako, o'win wytory kynomaton.

¹⁸"Amykonymbo kari'na rapa morokon takyramon itupu paty ta o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Tamusi auranyombo etaton. ¹⁹Irombo te pyime nono tu'ponokon otykon poko kynonumengaton. Pyrata kynemu'maton. Pyime amykon terapa otykon poko enapa ituru'san kynikuminanon. Iwara te moro Tamusi auranyombo epeta'pa kyniromo'san ituru'san ta.

²⁰"Amykonymbo kari'na rapa morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranyombo etaton. Kynapyijaton tyturu'san ta. Irombo amykonymbo o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me kynepetaton, amykonymbo oruwa-kari'na me, amykonymbo aiatone-kari'na me."

Jesus 'wa kari'na uruto'kon

²¹Irombo ika'po i'waine: "Akororetry 'kare myjan amy tosipi upi'nonaka, apaty upi'nonaka pai. Akororetry anyry'pa 'kare man moro apo'ny tu'ponaka. ²²Unemy'po oty wepa'kary man. Onebyn oty wonepory man. ²³Mo'ko typanaken nepanaman."

²⁴Irombo ika'po i'waine: "Tuwaro aitokon moro anetarykon poko. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke enapa otykon u'kuta'ton o'waine. Itu'ponaka 'ne ka'tu rapa oty yta'ton o'waine. ²⁵Mo'ko totyken 'wa irombo otykon yta'ton. Mo'ko ottypyn wyino te otyrykonymbo pinata'ton."

Moro Tamusi nundymary wepuiry

²⁶Irombo ika'po: "Moro Tamusi nundymary amy o'pondoto wara man. Mo'ko o'pondoto moro wonatopo epy pyryrykanon maina ta. ²⁷Iko'mamry wararo o'ny'se kyny'san. Emamry wararo kynawonjan rapa. Irombo moro wonatopo epy kynatytanon. Kynipuwanon. One wara 'ne moro oty wo'kapyry anukuty'pa man

4:21-25 Lukas 8:16-18 **4:21** Mateus 5:15, Lukas 11:33

4:22 Mateus 10:26, Lukas 12:2 **4:24** Mateus 7:2, Lukas 6:38

4:25 Mateus 13:12, 25:29, Lukas 19:26

mo'ko o'pondoto. ²⁸Moro nono aseke wonatopo atytano'pojan. Moro epy na'sen kynatytanon, irombo moro epery je'ny, irombo moro epery 'nero. ²⁹Moro wonatopo epery we'i'po mero, o'win wytory moro i'kototopo aropojan, moro ipo'topo kurita tunda'po ke."

³⁰Irombo ika'po: "Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary kysyta'ton? Otypan onumengatopo auranano ko kysekari'ta'ton ipoko? ³¹Irombo ro ko'warono wonatopo epy'po'membo wara man, maina ta ipomyry jako. ³²Typomy'poto, kynatytanon. Irombo irombo ro poto 'su wonatopo me kynaijan. Potonon me kyniporitanon. I'sanory ta ro mo'karon tonoro tapo'nykon amyjaton."

³³Pieme moropangon onumengato'kon auranano ke moro Tamusi auranyimbó ekari'sakon Jesus i'waine, apyiry taro ro i'waine. ³⁴Onumengatopo auranano rato te aurana'pa kynakon i'waine. A'saka'pa tywe'i'san mero te mo'karon tynemeparykon maro, o'to tauro'po me pa'poro morokon onumengato'kon auranano wairy ekari'sakon i'waine.

Orometa

³⁵Koine 'ne ika'po i'waine: "Moro tuna juwembory kysipatosen." ³⁶Mo'karon kari'na apyimy no'po i'waine. Moro ita iwaitopo kurijara ta ro mo'ko Jesus aro'po i'waine. Amykon enapa kurijara wyto'san imaroine. ³⁷Irombo orometa wopy'po. Parana 'wa terapa tywotaru'kary a'mo'po moro kurijara taka. Moro kurijara kynotu'mu'sakon terapa.

³⁸Jesus moro kurijara ansety ta ta'sapony'ne kyno'ny'sakon. Irombo embaka'po i'waine. Ika'san I'wa: "Na'na emepanen! Kutapyrykon se'me esyka'pa man?"

³⁹Tupaka'po mero, pari'pe moro pepeito e'ma'po i'wa. Ika'po moro parana 'wa: "Oity'nako! Ity'me terapa aiko!" Irombo moro pepeito yity'na'po. Ity'me imero moro parana we'i'po.

⁴⁰Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko tanarike 'ne terapa mandon? Tamusi anamyika'pa noro ka'tu mandon?" ⁴¹Poto me iwe'naranga'san. Ase'wa ika'san: "Noky 'ne ko mo'se nan, se? Moro pepeito, moro parana enapa kore nepanamaje i'wa, ran!"

4:29 Joel 3:13 4:30-34 Mateus 13:31-32,34, Lukas 13:18-19

4:35-41 Mateus 8:23-27, Lukas 8:22-25

Gerasa po amy takyren epanopyry

5 ¹Irombo koposenaka itunda'san mo'karon Gerasa wyinonokon 'wa. ²Jesus wo'ka'po mero moro kurijara wyino, o'win wytory moro atunendopo wyino amy yja'wan akywanopan wokyry wopy'po epoje. ³Moro atunendopo ta roten iwaitopombo kynakon. Siparari kapy'po ke ro rypo amy pairo noro imyry upijakon.

⁴Pyimemboto rypo ainary, ipupuru enapa tymy tywaije i'waine kynakon siparari ke. Morokon tainary myto'konymbo siparari apo'topombo te i'wa kynakon. Morokon typupuru myto'konymbo siparari y'mopo'topombo i'wa kynakon. Amy pairo apyiry upijakon, ity'nato'me. ⁵Koko, kurita wararo moro atunendopo ta, morokon wypy ta enapa tyko'tapotyry aropo'topombo i'wa kynakon. Aseke ro topu ke iwo'wotopombo kynakon.

⁶Tyse ro Jesus ene'po mero ty'wa, eka'numy'po i'wa. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ⁷Mo'ja iko'ta'po: "Oty 'se ko ymaro man, se, Jesus, inorombo ro kawono Tamusi ymuru? Tamusi embata waturupoja o'wa, yja'karykapo'pa awaito'me!" ⁸Moro wara ika'po, Jesus wyka'po ke ty'wa: "Amoro yja'wan akywano, epa'kako mo'ko kari'na wyino."

⁹Irombo Jesus woturupo'po i'wa: "One wara ko ajety nan?" ¹⁰Irombo ika'po I'wa: " 'Pyimano' yjety me man, pyime na'na wairy ke."

Irombo iwe'pima'po imero Jesus 'wa, moro aitopo wyino tomoky'pa iwaito'me. ¹¹Moro jako 'ne moky pyiruku moro wypy tu'po tywendamery aropo'satokon. ¹²Irombo mo'ko wokyry akyrykon we'pima'san Jesus 'wa. Ika'san: "Na'na emo'ko mo'kan pyiruku 'wa, itakaine na'na nyto'se me."

¹³Jesus 'wa iru'pa epory'po. Mo'ko wokyry wyino mo'karon yja'wangon akywano wepa'ka'san. Mo'karon pyiruku taka terapa ito'san. Irombo mo'karon pyiruku eka'numy'san moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. O'win-kari'namboto aiatone-kari'na iwairy taro kynatokon. Pa'poro i'maty'san moro tuna juwembory ta.

¹⁴Irombo mo'karon pyiruku enenamonymbo eka'numy'san moro wyino. Ekarity'po i'waine moro poto 'su aitopo ta, mo'karon

5:1-20 Mateus 8:28-34, Lukas 8:26-39

aitopo wyino kurando amandonon 'wa enapa. Irombo otypan oty wo'kapy'po ene mo'karon aurangon etanamonymbo wopy'san. ¹⁵Jesus 'wa iwopy'san. Moro po ro mo'ko pyime takyrenymbo ene'po i'waine tandy'po, tywewo'myndo, tupu'po ta terapa. Irombo iwety'ka'san imero. ¹⁶Mo'karon enenamonymbo 'wa erupa'san otypan oty 'wa mo'ko takyrenymbo epory'po poko, mo'karon pyiruku poko enapa.

¹⁷Irombo Jesus 'wa imero iwe'pima'san, moro tyinonorykon wyino itoto'me. ¹⁸Moro kurijara tako iwotaru'kary jako ro, mo'ko takyrenymbo we'pima'po i'wa, ekosa tywaito'me. ¹⁹I'se'pa te Jesus we'i'po. Ika'po i'wa: "I'tango ajauty 'wa, ajomorykon 'wa. Pa'poro ekari'ko me i'waine one wara Tamusi 'wa ajyry'po, one wara akotanory ene'po i'wa."

²⁰Irombo mo'ko wokyry wyto'po. Dekapolis po pa'poro one wara Jesus 'wa tyry'po ekarityry a'mo'po i'wa. Pa'poro mo'karon auran etanamon wonumenga'san imero.

Jairus emyiry'membo

²¹Irombo moro kurijara ta Jesus wepato'po rapa koposenaka. Pyime kari'na wota'nanopy'san rapa ekosa. Awopa me ro iwe'i'po. ²²Moro jako ro amy Jairus tatynen Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory wopy'po. Jesus ene'po mero ty'wa, tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ²³Iwe'pima'po imero i'wa. Ika'po: "Yjemyiry'membo kyniromo'san terapa. O'ko, ajainary myry'se me itu'ponaka, iwekura'mato'me rapa, iromby'pa iwaito'me." ²⁴Irombo Jesus wyto'po imaro. Moky kari'na 'wa iwekena'po. Moky imero itu'ponaka kynotunsi'kojatokon.

²⁵Ira'naine ro amy je'tun pan woryi kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. ²⁶Ta'karykapo tywaije kynakon pyime epino'namon 'wa. Pa'poro tottrykonymbo tyje tywaije i'wa kynakon tapinopyry epety me. Ise'me roten ekura'ma'pa pairo tywaije kynakon. Iro'ne me 'ne ka'tu rapa te tywaije kynakon.

²⁷Mo'ko ro Jesus ekary etary poko tyto kynakon mo'karon kari'na apyimy ra'naka. Irombo Jesus ynga'na'po ta moro iwo'my y'tu'ka'po i'wa. ²⁸Kyngakon irombo: "Iwo'my y'tu'ka'poto roten y'wa, iru'pa rapa waitake."

29 Irombo o'win wytory moro imynurumbo wo'kepy'po. Tyja'munta moro tywekura'ma'po rapa apo'po i'wa.

30 O'win wytory tywyino amy typori'torymbo wepa'kary apo'po Jesus 'wa. Irombo iwotu'ma'po mo'karon kari'na apyimy ra'na. Ika'po: "Noky ko ywo'my y'tu'kai?"

31 Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Meneja kore mo'karon kari'na apyimy wotunsi'kory otu'ponaka, ran! Ise'me roten 'Noky ko y'tu'kai?' mykaje!"

32 Wararo te iwo'poty'po, noky 'wa moro oty kapy'po eneto'me ty'wa. **33** Mo'ko woryi te otypan oty wo'kapy'po uku'sakon tymaro. Tywety'kary ta ko'wu iwopy'po. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo pa'poro ekarity'po i'wa. **34** Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Iso'ne, moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai. Iru'pa i'tango. Ajanykyrymbo wyino iru'pa rapa aiko."

35 Jesus auranary jako noro, amykon wopy'san mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty wyino. Ika'san: "Ajemyiry nirombyi terapa. O'tono'me ko mo'ko amepanen poko noro man?"

36 Moro aurangon eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory 'wa: "Kytetyl'kai. Tamusi roten te amyikako."

37 Irombo amy pairo 'wa tywekenary 'se'pa iwe'i'po. Petrus, mo'karon asepirtyjan Johanes, Jakobus maro roten ito'po. **38** Irombo mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty 'wa tytundarykon jako, iwose'mere'karykon ene'po i'wa. Mo'ja imero kynotamojatokon. **39** Irombo moro auto taka tywo'my'po mero, ika'po: "O'tono'me ko mataikapo'saton, matamojaton? Mo'ko amyija'ko iromby'pa man. Kyno'ny'san te."

40 Irombo auno'poty'po i'waine. Kurandonaka pa'poro emoky'san mero ty'wa, mo'ko amyija'ko wo'ny'topo taka iwo'my'po mo'ko ijumy, isano, mo'karon tokosanokon tynemeparykon maro roten.

41 Irombo mo'ko amyija'ko apo'i'po i'wa ainary pok. Ika'po i'wa: "Talita, kum!" Moro tauro'po man: "Wodi, ajawongo!"

42 O'win wytory mo'ko amyija'ko awomy'po. Typupuru ema'po rapa i'wa. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko mo'ko amyija'ko kynakon. Poto'me imero iwe'naranga'san. **43** Irombo imero Jesus 'wa e'mapoty'san, amy 'wa terapa ekarityry pona i'waine. Irombo mo'ko amyija'ko upapo'po i'wa.

Nasaret po Jesus urumenary

6 **1** Irombo moro wyino ito'po. Moro tywetuwaro'matopombo aitopo Nasaret 'wa ito'po. Mo'karon inemeparykon 'wa

iwekena'po. ²Moro otare'matopo kurita tunda'po mero, Jesus 'wa emeparykon a'mo'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta. Pyime mo'karon i'wa epanamatonon enuta'san imero. Ika'san: "Oje ko morokon auranano topoje i'wa nan? One wara ko moro wara tywonumengapore tywaije nan? Otypangon pori'tonano ko morokon inenepory nan? ³Mo'ko auto amynen kapyn mo'se nan? Mo'ko Maria y'me, mo'ko Jakobus, Joses, Judas, Simon yryi kapyn mo'se nan? Mo'karon enaunan wavy ero po kyra'naine nemanjaton?" Jesus imero kynere'kojatokon.

⁴Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Wararo amy Tamusi auran uku'ponen ety kawo man. Moro iwetuwaro'matopombo po roten te 'kuru ety awonga'pa man, mo'karon omorykon ra'na, mo'karon auty tanokon ra'na enapa."

⁵Moro po ro amy pairo poto 'su oty anikapy'pa iwe'i'po. Amykon je'tun pangon kura'ma'po roten i'wa, tainary yry ke ty'wa itu'ponakaine. ⁶Poto me imero iwonusumenga'po moro Tamusi anamyika'pa iwairykon pokon.

Jesus 'wa tynemeparykon emokyry

Irombo morokon sengenokon aito'kon wa ito'po. Emeparykon aropoty'po i'wa. ⁷Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon ko'ma'san i'wa ty'wa. Irombo oko oko pai emokyrykon a'mo'po i'wa. Pori'tonano yry'po i'wa i'waine, mo'karon yja'wangon akywano momato'me i'waine.

⁸Ika'po i'waine: "Amy pairo oty koro kysaroton oma tano me. Erepa'ma i'tandoko, otyje'ny'ma, ipyrata'pa. Moro ajaposenykon roten te arotoko. ⁹Tysapatoke i'tandoko. Awo'mykon y'petakangon te kysaroton." ¹⁰Ika'po i'waine: "Amy auto tako awo'my'sando, moro po ro aitoko, moro aitopo wyino awytorykon 'wa ro. ¹¹Amy oje o'se'paine a'taine, o'waine tywepanamarykon 'se'pa a'taine, i'tandoko moro aitopo wyino. Awytorykon mero moro apupurukon i'kokatoko, tu'taine oty wairy uku'to'me i'waine."

¹²Irombo mero ito'san. Mo'karon kari'na 'wa ika'san tamamyrykon u'mato'me i'waine. ¹³Pyime yja'wangon akywano

6:1-6 Mateus 13:53-58, Lukas 4:16-30 **6:4** Johanes 4:44

6:7-13 Mateus 10:5-15, Lukas 9:1-6 **6:8-11** Lukas 10:4-11

6:11 Apojoma'san 13:51

moma'san i'waine. Pyime je'tun pangon kura'ma'san i'waine, amy wewe epery katy ke ikyrykyrymarykon ke.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes rombyry

14Irombo mo'ko poto 'su jopoto Herodes 'wa Jesus ekary eta'po, wararo ety we'i'po ke takare. Kari'na irombo kyngatokon: "Mo'ko kari'na etykanenymbō Johanes tawonje rapa man iromby'san wyino. Iro ke ro morokon pori'tonano ita kynemaminanon."

15Amykonymbo wykatopombo te kynakon: "Elia mo'ko man." Amykonymbo rapa kyngatokon: "Mo'karon penatonon Tamusi auran uku'ponamonymbo wara enapa, amy Tamusi auran uku'ponen mo'ko man."

16Moro eta'po mero te Herodes wyka'po: "Mo'ko ynu'kapo'po Johanes ro mo'ko tawonje rapa man."

17Mo'ko Herodes 'wa irombo Johanes tapyipo tywaije kynakon typitorykon 'wa. Taru'kapo i'wa kynakon yja'wangon kari'na aru'katopo taka, mo'ko typiry Filipes pytymbo Herodias upu'po me. Mo'ko ro tapyije tywaije i'wa kynakon typyty me. **18**Johanes wykatopombo irombo kynakon Herodes 'wa: "Apiry pyty maro kapyn awairy man." **19**Moro poko ro Herodias mo'ko Johanes jenono'sakon. Iwopory 'se kynakon. Moro kapyry upijakon te, **20**Johanes nendory ke Herodes 'wa. Herodes 'wa tuku'se kynakon Johanes wairy amy Tamusi wyinono tamamboren kari'na me. Johanes unendopombo i'wa kynakon iwory pona. Auran etary jako ty'wa, one wara moro poko tywonumengary upitopombo i'wa kynakon. Ise'me moro i'wa iwepanamary apokupe kynakon.

21Irombo amy kurita Herodias 'wa oma eپory'po. Herodes moro tywomatopombo kurita ewa'makon. Arepa amy ena'pojakon mo'karon tupi'nonokon jopotokon 'wa, mo'karon warinu pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Galilea po potonon me aitonon 'wa enapa. **22**Irombo mo'ko Herodias emyiry wopy'po. Uwa'po ipo'ponakaine. Herodes apokupe imero kynakon. Mo'karon imaro endametonon apokupe enapa kynakon. Irombo mo'ko jopoto Herodes wyka'po mo'ko amyija'ko 'wa: "Anisanory ro oty poko aturupoko y'wa. Sytake o'wa. **23**Tamusi netary me wykaje o'wa:

6:13 Jakobus 5:14 **6:14-29** Mateus 14:1-12, Lukas 9:7-9

6:14-15 Mateus 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19 **6:17-18** Lukas 3:19,20

moro y'wa awoturupotopo oty ro sytake o'wa. Moro ynundymary pairo ase'ra sa'sakatake amaro, i'se aja'ta."

²⁴Irombo mo'ko amyija'ko wyto'po rapa. Tysano 'wa iwoturupo'po: "Oty poko ko waturuputan?"

Isano wyka'po: "Mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo poko aturupoko i'wa."

²⁵Irombo o'win wytory tarawone ito'po rapa mo'ko jopoto 'wa. Iwoturupo'po: "Erome ro tapo'nyne mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo ene'ko y'wa."

²⁶Kata'mato imero mo'ko jopoto we'i'po. Ise'me te 'uwa' yka'pa iwe'i'po moro iwoturupotopo poko, Tamusi netary me, mo'karon endametonon netary me enapa taurana'po ke mo'ko amyija'ko 'wa.

²⁷Irombo o'win wytory mo'ko jopoto 'wa amy warinu pokono emoky'po, Johanes upu'pombo ene'to'me i'wa. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta ro Johanes u'ka'po i'wa. ²⁸Irombo amy apo'ny tu'po moro upu'pombo enepy'po i'wa. Mo'ko amyija'ko 'wa yry'po i'wa. Mo'se 'wa tysano 'wa terapa yry'po.

²⁹Irombo moro eta'po mero mo'karon Johanes nemeparykon wyto'san moro ekepy'po aije. Irombo unemy'po i'waine.

Mo'karon aiatone dusun kari'na upary

³⁰Irombo mo'karon Jesus napojoma'san wota'nanopy'san rapa ekosa. Pa'poro o'to tywe'i'san, one wara ty'waine ta'sakarykon emepa'san enapa ekarity'po i'waine.

³¹Irombo ika'po i'waine: "O'toko ymaro amy iponomyn aitopo 'wa, a'si 'ko awotare'mato'ko'me." Moky rapa imero kari'na i'waine kyno'satokon. Typo kyny'satokon rapa. Moro ro moro iwendamerykon upi'pojakon.

³²Irombo moro kurijara ta ito'san amy iponomyn aitopo 'wa, a'saka'pa tywaito'ko'me. ³³Pyime kari'na 'wa te itorykon ene'po. Ojapan itorykon ukuty'po i'waine. Irombo pa'poro morokon aito'kon wyino tak'a'ne mo'karon kari'na wyto'san uwapoine moro itundato'kon man 'wa.

³⁴Moro kurijara wyino tywo'ka'po mero, moky kari'na wota'nanopy'san ene'po Jesus 'wa. Ikotanorykon ene'po i'wa,

ene'nemyngon kapara wara iwairykon ke. Irombo pyime otykon poko emeparykon a'mo'po i'wa.

³⁵Koine 'ne terapa iwe'i'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "Ero aitopo ipono'ma man. Koine 'ne terapa man. ³⁶Mo'karon kari'na emo'toko rapa, tareparykon man epeka'to'se me morokon sengenokon aito'kon po."

³⁷Jesus wyka'po te eju'to'ko'me: "Amyjaron te upatoko!"

Irombo ika'san I'wa: "Ainapatoro-kari'na amu'numbo poko perere epeka'se na'na ny'tan, upato'ko'me?"

³⁸Ika'po i'waine: "O'toro perere ko ajekosaine nan? Enetandoko 'nare!"

Irombo ene tyto'san mero, ika'san: "Ainatone perere, oko woto maro."

³⁹Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa tymondymonge mo'karon kari'na andy'mopo'san i'wa moro itupu tu'po. ⁴⁰Ainatone-kari'na pai iwotandy'mo'san, oruwa-kari'na pai enapa.

⁴¹Irombo Jesus 'wa morokon ainatone perere, mo'karon okonokon woto apo'i'po. Kapu 'wa iwo'poty'po. Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mero morokon perere y'sakapoty'po i'wa. Mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po i'wa, mo'karon ata'nanopy'san upato'me i'waine. Mo'karon okonokonymbo woto y'sakapoty'po enapa i'wa, pa'poro kari'na 'wa amy apyito'me.

⁴²Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. ⁴³Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinskykonymbo amo'iky'san i'waine. Mo'karon woto akosinskykonymbo a'nanopy'san enapa i'waine. ⁴⁴Mo'karon endame'san ainatone dusun kynatokon.

Jesus wytory tuna tu'po

⁴⁵Irombo o'win wytory Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon wyry'ka'san, iwotaru'kato'ko'me kurijara taká, tuwapo itoto'ko'me koposenaka, Betsaida 'wa. Mo'karon kari'na apyimykon emokyry 'se na'nen kynakon aseke ro. ⁴⁶"Iru'pa i'tandoko!" tyka'po mero mo'karon kari'na 'wa, moro wypy tu'ponaka ito'po, Tamusi 'wa tauranato'me.

6:34 Numeri 27:17, 1 Koningen 22:17, 2 Kronieken 18:16, Ezechiël 34:5, Mateus 9:36

6:45-52 Mateus 14:22-33, Johanes 6:15-21

47 Iko'mamy'po mero, moro kurijara tuna owarira'na terapa kynakon. Jesus te o'win upu'po kynakon mapo. **48** Irombo tywotarimarykon poko iwo'mikarykon ene'po i'wa. Pepeito po'ponaka kyny'satokon. Irombo tuna tu'po ito'po epojeine, koko, emamyry jako.

49-50 Moro tuna tu'po itory enery mero te ty'waine, amy akatombo ja'ta ekanopy'po i'waine. Tywe'i'san mero ene'po i'waine. Mo'ja imero iwety'ka'san wotaikapoty'san. O'win wytory te aurana'po i'waine. Ika'po: "Aturu'san apyitoko! Awu te wa! Kytetyl'katon!"

51 Irombo iwotaru'ka'po moro ikurijararykon taka. Irombo moro pepeitombo yity'n'a'po imero. Poto me imero iwe'naranga'san.

52 Morokon perere apyimanga'san anenutano'po'paine tywaije kynakon. Tyturupoa'nare kynatokon.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary rapa

53 Atonenaka tywepato'san mero, moro aitopo Genesaret 'wa itunda'san. Moro po ro iwo'kima'san. **54** Iwo'ka'san mero moro kurijara wyino, o'win wytory mo'karon moro ponokon 'wa Jesus ukuty'po. **55** Irombo pa'poro morokon moro ponokon aito'kon wara ro eka'numboty'san. Oje iwairy eta'po 'wa ro mo'karon je'tun pangon aropoty'san i'waine, iwo'ny'to'kon tu'po ro. **56** Jesus tundato'po 'wa ro, itaronokon aito'kon 'wa, potonon aito'kon 'wa, siki'non aito'kon 'wa pai, wararo morokon otykon ekaramatokon po mo'karon je'tun pangon yto'konymbo i'waine kynakon. Irombo iwe'pimato'konymbo i'wa kynakon, iwo'my sese'wuru roten y'tu'kato'me ty'waine. Irombo pa'poro mo'karon i'tu'kanamonymba iru'pa rapa kynaijatokon.

Jesus mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro

7 **1** Irombo mo'karon Farise wopy'san, amykon Jerusalem wyino opy'san Tamusi karetary uku'namon maro. Iwota'nanopy'san Jesus ekosa. **2** Irombo amykon inemeparykon wendamery ene'po i'waine nurija me, asainaty'pa wykaje irombo. **3** Mo'karon Farise irombo, pa'poro mo'karon Simosu wykaje irombo, asainaty'pa endame'pa mandon. Iru'pyn me morokon tainarykon ku'mity'san

mero te kynendamejaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. ⁴Otykon ekaramatopo wyino tywopy'sando, eku'mity'pa na'sen ta'taine, endame'pa mandon. Pyime noro otykon poko moro wara kynaijaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. Tysaperarykon atywojaton, typarapirykon atywojaton, tysipararirykon atywojaton, tapo'nykon ku'mi'saton a'kuru uwapor. ⁵Mo'karon Farise, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa woturupo'san ro i'wa: "O'tono'me ko mo'karon anemeparykon mo'karon uwapoto'san wyka'san wara e'i'pa nandon? Asainaty'pa kore nendamejaton, ran!"

⁶Jesus wyka'po te i'waine: "Iporo ro imero Jesaja 'wa Tamusi auran tuku'po tywaije man, moro opangon tonapiramon poko ero wara imerory jako ty'wa:

Mojan ero ponokon yjety awongaton tyndarykon ke roten. Ituru'san te tyse man ywyino. ⁷Typo roten moro yjety awongaton. Kari'na wykato'konymbo roten ekari'saton kari'na emepato'kon me.

⁸Mo'ko Tamusi wykatopombo mematon. Mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara te ko'wu majaton."

⁹Ika'po noro i'waine: "Iru'pyn me pore man moro Tamusi wykatopombo mematon, mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara awaito'ko'me. ¹⁰Moses waty tyka nan: 'Ajumy, asano inendoko. Mo'ko tyjumy, tysano ejunen rombyry man.' ¹¹Amyjaron te mykaton: 'Amy wykary jako tyjumy 'wa, tysano 'wa pai: 'Pa'poro ajepano'o'to'kon manombo y'wa, korban moro man' ' - moro tauro'po man: Tamusi 'wa tymy moro man - ¹²ma'kotojaton terapa moro tyjumy, tysano epanopyry i'wa. ¹³Moro wara ro moro Tamusi wykatopombo mirupomangaton, moro uwapoto'san wykato'konymbo ekarityry ke o'waine o'makon 'wa. Pyime moropangon otykon mika'saton."

¹⁴Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po mero rapa ty'wa, ika'po i'waine: "Pa'poro epanamatoko y'wa. Uku'toko o'to ywykary.

¹⁵Amy pairo indary tako o'mytoto oty kari'na anany'ma'pa man. Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon." ¹⁶*

7:16 Amykonymbo 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Mo'ko typanaken nepanaman."

7:6-7 Jesaja 29:13 (LXX)

7:10 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Exodus 21:17, Levitikus 20:9

¹⁷Irombo mo'karon kari'na apyimy wyino auto taka iwo'my'po mero, mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa, moro inekarity'po onumengatopo auranano poko. ¹⁸Ika'po i'waine: "Amyjaron ro rypo ka'tu onumenga'pa mandon? Anukuty'pa mandon, moro indaka o'mytoto oty wairy kari'na anany'ma'pa? ¹⁹Moro arepa ituru'po taka ito'pa man. Uwembo taka te kyny'san. Moro wyino ro kurandonaka rapa kyno'san." Iwarra te Jesus 'wa pa'poro tanapymy oty wairy ekarity'po iru'pa.

²⁰Irombo ika'po: "Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon. ²¹Mo'karon kari'na turu'san wyino irombo morokon yja'wangon onumengano kyno'san kurandonaka. Tyturu'san ta kynonumengaton wararo woryijan maro, wokyryjan maro tywairykon poko, mona poko, kari'na wory poko, ²²taporitonone aino any'mary poko, tykumingon poko, yja'wan me aino poko, amu'mano poko, yja'wangon omenano poko, tamynykon poko, ojuno poko, ta'sakarykon ko'po tywairykon poko, to'merepyrykon kapyry poko. ²³Pa'poro erokon yja'wangon otykon koro'na wyino kurandonaka kyno'san. Morokon ro kari'na any'manon."

Mo'ko Syro-Fenisia pono woryi

²⁴Irombo Jesus awomy'po. Moro wyino Tyrus wyinonaka terapa ito'po. Moro po ro amy auto taka iwo'my'po. Amy 'wa moro po tywairy ukutyry 'se'pa kynakon. Tywotunemyry upi'po te i'wa. ²⁵Irombo te o'win wytory amy woryi 'wa ekary eta'po. Emyiry'membo amy yja'wan akywano pe kynakon. Jesus 'wa tywopy'po mero, tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ²⁶Amy Griek woryiry mo'ko kynakon, amy Syro-Fenisia po oma'po. Irombo Jesus 'wa iwe'pima'po mo'ko yja'wan akywano momato'me i'wa mo'ko tamyiry wyino. ²⁷Irombo ika'po i'wa: "Mo'karon pitanikon aimeemorykon na'sen man. Yja'wan me man mo'karon pitanikon ereparymblo pinary, mo'karon pero upato'me ike."

²⁸Mo'ko woryi wyka'po te I'wa: "Jopoto, mo'karon pero pairo moro endametopo upi'no mo'karon pitanikon erepar yutuku'san ena'saton."

²⁹Irombo ika'po mo'ko woryi 'wa: "Moro wara ajaurana'po ke, i'tango ajauty 'wa. Mo'ko yja'wan akywano ajemyiry wyino nepa'kai terapa."

³⁰Irombo tauty 'wa tytunda'po mero, mo'ko amyija'ko eپory'po i'wa tapapo tywo'ny'topo tu'po. Mo'ko yja'wan akywano tyto kynakon iwyino.

Amy ipanapyn, erupopyn kura'mary

³¹Irombo moro Tyrus wyino tytory jako rapa, moro Sidon yinonory tu'po, irombo moro Dekapolis yinonory tu'po ito'po moro Galilea tano tuna juwembory 'wa. ³²Irombo amy ipanapyn enepy'po i'waine I'wa. Erupo'pa enapa kynakon mo'ko ipanapyn. Irombo iwe'pima'san I'wa tainary yto'me I'wa itu'ponaka.

³³Irombo Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimy wyino aro'po, typo terapa imaro tywaijito'me. Irombo morokon ipanary taka morokon tainary siku'iry yry'po i'wa. Irombo eta'ta'po. Morombo mero moro inuru y'tu'ka'po i'wa. ³⁴Irombo kapu 'wa iwo'poty'po. Poto me imero iworekama'po. Irombo ika'po i'wa: "Efata!".

"Otapurumakako!" tauro'po man moro. ³⁵Irombo morokon ipanary wotapurumaka'san o'win wytory. Iru'pa rapa moro inuru we'i'po. Iru'pa rapa aurana'po.

³⁶Irombo Jesus wyka'po i'waine, amy pairo 'wa anekarity'pa iwaito'ko'me. Moro Jesus aurant te kynypojatokon 'ne ka'tu rapa. Moro ko'po 'ne katu rapa imero kynekari'satokon.

³⁷Iwe'naranga'san imero. Ika'san: "Pa'poro oty iru'pa tyje i'wa man. Ipana'nun panatano'pojan ro rypo rapa. Erupo'non erupotano'pojan rapa."

Okupa'en dusun ata'nanopy'san upary

8 ¹Amy jako rapa, pyime rapa kari'na tywota'nano'se kynatokon. Erepa'ma iwairykon ke, Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san. Irombo ika'po i'waine: ²"Mo'karon pyimano kari'na kotanory seneja. Oruwa kurita terapa yjekosa mandon erepa'mambo. ³Uwembatory'pa emoky'sando rapa y'wa autykon 'wa, oma ta kynirupomanda'ton. Amykonymbo tysembo tywo'se mandon."

⁴Irombo mo'karon inemeparykon 'wa ejuku'po: "Oje ko arepa kysepota'ton ero iponomyn po mojan pyimano kari'na waimeto'me?"

8:1-10 Mateus 15:32-39

⁵Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “O'toro perere ko ajekosaine nan?”

Ika'san: “Oko-to'ima.”

⁶Irombo mo'karon pyimano kari'na 'wa ika'po, nono tu'po iwotandy'moto'ko'me. Irombo morokon oko-to'ima perere anumy'po i'wa. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa. Morombo mero i'sakapoty'po i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po i'wa, mo'karon ata'nанопы'san upato'me i'waine. Irombo mo'karon inemeparykon 'wa upa'san. ⁷Amykon enapa woto'makon ekosaine kynatokon. Irombo Tamusi ety awonga'po mero ty'wa ipoko, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa, mo'karon woto ke enapa mo'karon kari'na upato'me.

⁸Irombo iwendame'san. Iwaime'san. Irombo oko-to'ima kurukuru moro arepa akosinymbо amo'iky'po i'waine. ⁹Okupa'en dusun me iwairy taro mo'karon kari'na kynatokon. Irombo emoky'san rapa i'wa.

¹⁰Morombo wyino o'win wytory iwotaru'ka'po moro kurijara taka mo'karon tynemeparykon maro. Irombo ito'po Dalmanuta pato.

Amy kapu nenepony oty enery 'se aino

¹¹Irombo mo'karon Farise wopy'san Jesus weto. Irombo imaro taurangon ejukuru a'mo'po i'waine. U'kuto'me iwoturupo'san i'wa, amy kapu wyinono oty enepoto'me i'wa. ¹²Irombo poto me imero Jesus worekama'po. Ika'po: “O'tono'me ko mo'karon eromenokon amy kapu wyinono oty enery 'se 'ne ka'tu nandon? Ita'ro pore, mo'karon eromenokon amy kapu wyinono otymbo ro anene'pa pairo kynaita'ton!” ¹³Irombo ino'san i'wa. Iwotaru'ka'po rapa moro kurijara taka. Irombo iwepato'po koposenaka.

Oty anukuty'pa mo'karon inemeparykon wairy

¹⁴Irombo te mo'karon Jesus nemeparykon tytuwarenge'se kynatokon perere arory pokо tymaroine. O'win roten perere amy ekosaine kynakon moro kurijara ta. ¹⁵Irombo Jesus 'wa e'ma'san. Ika'po: “Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere

8:11-13 Mateus 16:1-4 **8:11** Mateus 12:38, Lukas 11:16

8:12 Mateus 12:39, Lukas 11:29 **8:14-21** Mateus 16:5-12

uwapurotopo pona, mo'ko Herodes 'wa perere uwapurotopo pona enapa."

¹⁶Irombo ase'wa iworupa'san moro iperere'pa tywairykon pokon.
¹⁷Moro ukuty'po mero, Jesus wyka'po i'waine: "O'tono'me ko moro iperere'pa awairykon pokon morupaton? Oty anukuty'pa noro ka'tu mandon? Anene'pa ka'tu maiton? Tyturu'poja'hare ka'tu mandon?
¹⁸Tanuke awairykon se'me oty anene'pa mandon? Typanake awairykon se'me oty aneta'pa mandon? ¹⁹Muta'katon terapa ka'tu morokon aiatonenombo perere y'sakapoty'pombo y'wa mo'karon aiatone dusun kari'na 'wa. O'toro kurukuru ko moro akosinymbomo mamo'i'sen?"

Irombo ika'san I'wa: "Ainapatoro itu'ponaka oko."

²⁰"Morokon oko-to'imanolombo perere y'sakapoty'pomboto y'wa mo'karon okupa'en dusun kari'na 'wa, o'toro kurukuru ko moro akosinymbomo mamo'i'sen?"

Irombo ika'san i'wa: "Oko-to'ima."

²¹Irombo ika'po i'waine: "Ise'me roten oty anukuty'pa noro mandon?"

Amy enupyn kura'mary Betsaida po

²²Irombo Betsaida 'wa itunda'san. Moro po ro amy enupyn enepy'po i'waine I'wa. Iwe'pima'san i'wa mo'ko enupyn y'tu'kato'me i'wa. ²³Irombo Jesus 'wa mo'ko enupyn apo'i'po ainary pokon. Kurandonaka aro'po i'wa moro aitopo wyino. Irombo mo'ko wokyry enuru taka eta'ta'po. Tainary yry'po i'wa itu'ponaka. "Oty menejan?" iwoturupo'po i'wa.

²⁴Mo'ko enupyn enuta'po. Irombo ika'po: "Kari'na ro rypo seneja. Wewe wytopotyrykon wara te senejaton."

²⁵O'wimboto ro'kon tainary yry'po i'wa moro enuru tu'ponaka. Irombo enu'kyi'ma imero iwo'poty'po. Iwekura'ma'po. Pa'poro rapa oty ene'po i'wa iru'pyn me. ²⁶Irombo auty 'wa emoky'po Jesus 'wa. Ika'po: "Moro aitopo taka te kyton rapa."

Petrus 'wa noky me Jesus wairy ekarityry

²⁷Irombo te Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro morokon Sesarea Filipi patonokon siky'inon aito'kon 'wa. Oma

8:15 Lukas 12:1 8:18 Jeremia 5:21, Ezechiël 12:2, Markus 4:12

ta mo'karon tynemeparykon 'wa iwoturupo'po: "Noky me ko yjekari'saton mo'karon kari'na?"

²⁸Irombo ejuku'po i'waine: "Mo'ko kari'na etykanenymbō Johanes me. Amykonymbo te ajekari'saton Elia me. Amykonymbo rapa ajekari'saton amy uwaponombo Tamusi auran uku'ponenymbō me."

²⁹Irombo iwoturupo'po i'waine: "Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?"

Petrus 'wa ejuku'po. Ika'po i'wa: "Mo'ko Mesias amoro mana."

³⁰Irombo Jesus 'wa e'ma'san amy erupary pona i'waine typoko.

³¹Irombo mero emeparykon a'mo'po i'wa. Ika'po: "Mo'ko kari'na ymuru wota'karykary imero man. Mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa emary man. Iwory man i'waine. Irombo oruwa kurita pa'po me awomyry rapa man."

³²Enari'ma imero moro wara ika'po. Irombo Petrus 'wa typo terapa aro'po. Irombo e'mary a'mo'po i'wa. ³³Jesus wotu'ma'po te. Mo'karon tynemeparykon 'wa iwo'poty'po. Irombo apo'tun pe imero Petrus e'ma'po i'wa. Ika'po: "Omimako ywyinombo, Satan! Tamusi 'wa kapyn awonumengary man, kari'na 'wa te!"

³⁴Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po i'wa ty'wa, mo'karon tynemeparykon maro. Ika'po i'waine: "Ywena'po ta tywopyry 'se amy a'ta, aseke typoko ituwarengepyry man. Ywara enapa moro tywakapuru anumyry i'wa man. Irombo mero iwopyry man ywena'po ta. ³⁵Mo'ko tamamyry aijomary 'san moro tamamyrymbō uta'katan. Mo'ko yjupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tamamyry uta'kanenymbō te moro tamamyry epotan. ³⁶Otypan iru'pyn oty epotan ko amy kari'na, pa'poro ero nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa, irombo aseke moro tamamyrymbō uta'ka'poto ty'wa? ³⁷Otypan oty ytan pai ko moro tamamyry y'petakan me? ³⁸Ypoko, yjauranymbō poko enapa amy wepy'i'to'poto mojan taporitonokon nonamon ra'na, mojan tyja'wangamon ra'na, mo'ko kari'na ymuru kynepy'i'totan enapa ipoko, tyjumy kuranory ta tywopyry jako mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon maro."

8:27-38 Mateus 16:13-28, Lukas 9:18-27 **8:28** Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8

8:29 Johanes 6:68-69 **8:34** Mateus 10:38, Lukas 14:27

8:35 Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25

One wara Jesus wairy moro wypy tu'po

9 ¹Irombo ika'po i'waine: “Ita'ro pore, amykonymbo ero po o'po'tonon iromby'pa kynaita'ton moro pori'tonano maro moro Tamusi nundymary wopyry enery uwaporu ty'waine.”

²O'win-to'ima kurita pa'po me Jesus 'wa Petrus, Jakobus, Johanes aro'san tymaro amy kawono wypy tu'ponaka. Moro po a'saka'pa kynatokon. Irombo inenerykon mero iwonorima'po. ³Tamu'ne imero moro iwo'my we'i'po, typotyre imero. Amy pairo wo'mynano sa'wonen moro wara wo'mynano amu'nory upijan. ⁴Irombo Elia woseneapo'po i'waine Moses maro. Jesus maro kynorupatokon.

⁵Irombo Petrus wyka'po Jesus 'wa: “Na'na emepanen, ka'ety ero po na'na man. Oro na'na oruwa pataja'makon amyn, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa.” ⁶O'to tykary anukuty'pa kynakon, poto me tywety'ka'san ke.

⁷Irombo amy kapurutu wopy'po eponakaine. Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: “Mo'se, nipyen ymuru mo'se man. Epanamatoko i'wa.” ⁸Irombo moro tywotu'ma'sando typo roten Jesus roten tera'a ene'po i'waine tokosaine.

⁹Tywony'torykon jako rapa moro wypy wyino, ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa, amy pairo kari'na 'wa moro tynene'san oty anekarity'pa iwaito'ko'me, mo'ko kari'na ymuru awomyry uwaporu rapa iromby'san wyino. ¹⁰Moro auranympo kura'ma'po i'waine tyturu'san ta. Ase'wa roten te o'to tauro'po me moro iromby'san wyino rapa awono wairy poko kynorupatokon. ¹¹Irombo iwturupo'san i'wa: “O'tono'me ko mo'karon Tamusi kareta uku'namon nykaton: ‘Elia na'nen kyno'tan.’?”

¹²Irombo ika'po i'waine: “Elia na'nen ro kyno'tan, pa'poro otykon yje rapa iru'pa. O'tono'me ko iro ke tymero nan mo'ko kari'na ymuru wota'karykary man, moro uwam'pono me yry man enapa? ¹³Wykaje te o'waine: Elia tywo'se terapa man. Irombo tynisanorykon tyka'se i'waine man imaro, ipoko imero'po wara ro.”

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

¹⁴Irombo mo'karon tynemeparykon a'sakarykon 'wa rapa twopropykon jako, moky imero kari'na 'wa u'memy'san ene'po

9:2-13 Mateus 17:1-13, Lukas 9:28-36 9:2-7 2 Petrus 1:17-18

9:7 Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22 9:11 Maleachi 4:5, Mateus 11:14

i'waine. Amykon Tamusi karetry uku'namon taurangon eju'satokon imaroine. ¹⁵Irombo Jesus ene'po mero, pa'poro mo'karon kari'na apyimy enuta'po imero. Irombo o'win wytory iwopy'san i'wa, "Mondo ro rypo man?" tykato'ko'me i'wa. ¹⁶Irombo Jesus woturupo'po tynemeparykon 'wa: "Oty poko ko imaroine ajaurangon meju'saton?"

¹⁷Irombo o'win amy ira'nanokon 'wa ejuku'po: "Amepanen, ymuru senepy i'wa. Amy yja'wan akywano aurana'pa kynenanon. ¹⁸Apyiry wararo ty'wa, kynuwa'mojan. Indary kyna'kosatanon. Tyjery kyjan. Irombo kynija'natanon. Mo'karon anemeparykon 'wa rypo waturupoi, mo'ko akyrymblo momato'me i'waine iwyino. Imomary upiton te."

¹⁹Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Na, oty anamyika'non pore kari'na, ran! O'toro kurita noro ko ajekosaine waitan? O'toro kurita noro ko ero wara awairykon sapyitan? Mo'ko myre'ko'ko ene'toko y'wa."

²⁰Irombo mo'ko myre'ko'ko enepy'po i'waine I'wa. Mo'ko akyry 'wa Jesus ene'po mero, o'win wytory imero mo'ko myry'ko'ko apyipo'po i'wa wa'jo'pan 'wa. Sakau taka mo'ko myre'ko'ko woma'po. Ta'kosare imero kynoturingapo'sakon.

²¹Irombo Jesus woturupo'po ijumy 'wa: "Akore'pe terapa ero oty pe nan?" ²²Irombo mo'ko ijumy wyka'po: "Pitani me iwe'i'po poro. Pyimemboto terapa wa'to taka kyneman rypo, tuna taka enapa, iromo'kato'me. Amy oty kapyry taro te aja'ta, na'na epano'ko. Na'na kotanory eneko."

²³Irombo Jesus wyka'po i'wa: " 'Ikapyry taro aja'ta' mykanon? Mo'ko Tamusi amyikanen 'wa pa'poro oty tywo'kapyry taro man."

²⁴O'win wytory mo'ja imero mo'ko myre'ko'ko jumy wyka'po: "Tamusi ro rypo samyikaje. Kapano'ko, ru'me ro rypo a'si 'ko yja'ta!"

²⁵Irombo mo'karon kari'na apyimy wopyry ene'po mero ty'wa, pari'pe imero Jesus 'wa mo'ko myre'ko'ko tu'ponombo yja'wan akywano moma'po: "Amoro aurana'pa, ipana'pa kari'na ynen akywano, wykaje o'wa: epa'kako mo'se myre'ko'ko wyino. Itaka noro kytopyi."

²⁶Irombo mo'ko myre'ko'ko apyipo'po mero ty'wa wa'jo'pan 'wa, tyko'ke iwepa'ka'po iwyino. Akepy wara imero mo'ko myre'ko'ko we'i'po. Pyime mo'karon kari'na wyka'san: "Nirombyi terapa."

27 Jesus 'wa te ainary pokapo'i'po. Awonga'po i'wa. Irombo mo'ko myre'ko'ko awomy'po.

28 Irombo auto taka Jesus wo'my'po mero, typo terapa mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa: "O'tono'me ko imomary upi na'na?"

29 Irombo ika'po i'waine: "Mo'kopan akywano momary mupija Tamusi 'wa aurana'pa aja'ta."

Jesus 'wa ijokonory mero tyrombyry man ekarityry

30 Irombo moro wyino mo'ja ro ito'san moro Galilea yinonory tu'po. Amy kari'na 'wa pairo uku'pory 'se'pa Jesus kynakon,

31 mo'karon tynemeparykon emepary ke ty'wa. Ika'po i'waine: "Mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon kari'na ainaka. Mo'karon ro kyniwota'ton. Oruwa kurita tywo'po wyino te kynawondan rapa."

32 O'to tauro'po me te moro auranano wairy anukuty'pa kynatokon. I'wa tywoturuporykon poko enapa tanarike kynatokon.

33 Irombo Kafaraum 'wa itunda'san. Auto 'wa tytunda'po mero iwoturupo'po i'waine: "Oty poko 'ne ko morupaton moro oma ta?"

34 Anejuku'pa te iwe'i'san, oma ta ase'wa tyworupa'san ke, nokypaan wairy poko poto me 'ne tyra'naine. **35** Irombo Jesus wotandy'mo'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san i'wa. Ika'po i'waine: "Ta'sakary ko'po poto me tywairy 'se amy a'ta, wena'po ta imero iwairy man, pa'poro ta'sakarykon pyitory me."

36 Irombo amy pitani yry'po i'wa owarira'naka. Irombo ewa'mary mero ty'wa, anumy'po i'wa tapoponaka. Ika'po i'waine:

37 "Mo'ko yjety ta mo'sepan pitani ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen te yjewa'ma'pa man. Mo'ko yjemo'nenyombo ewa'manon te."

Oty 'wa mo'ko ta'sakary emaponen epory

38 Irombo Johanes wyka'po I'wa: "Na'na emepanen, na'na amy kari'na 'wa ajety ta yja'wangon no'kan momary enei. Irombo a'kotory poko rypo na'na ne'kui, kywena'san ta ito'pa iwairy ke."

9:30-32 Mateus 17:22-23, Lukas 9:43-45 **9:33-37** Mateus 18:1-5, Lukas 9:46-48

9:34 Lukas 22:24 **9:35** Mateus 20:26-27, 23:11, Markus 10:43-44, Lukas 22:26

9:37 Mateus 10:40, Lukas 10:16, Johanes 13:20 **9:38-41** Lukas 9:49-50

39 Jesus wyka'po te: "Kysa'kototon. Mo'ko yjety ta amy pori'tonano eneponen ko'i 'ne yja'wan me tauranary upitan ypocho.

40 Mo'ko kyjenonopy'paine aitoto irombo kywyinonokon me man.

41 Ita'ro pore, mo'ko saperamembo ta roten tuna ke ajupanamon mo'ko Mesias wyinonokon me awairykon ke, tapety anapo'i'pa e'i'pa kynaitan.

42 Mo'ko yja'wan tako o'win mo'sepan yjamikanen pitani emaponenymbo emary iru'pa 'ne ka'tu rapa man parana tako, taneka'to amy poto 'su oty ami'topo topu ke.

43 Yja'wan tako moro ajainary 'wa ajemapory jako, i'kotoko. O'win roten ajainary maro awytory moro i'matypyn roten amano tako iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo ajainary maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo tako awytory ko'po, moro e'wutypyn roten wa'to tako awytory ko'po. **44***

45 Yja'wan tako moro apupuru 'wa ajemapory jako, i'kotoko. Syky'ta me moro i'matypyn roten amano tako awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo apupuru maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo tako ajemary ko'po. **46***

47 Yja'wan tako moro ajenuru 'wa ajemapory jako, ikako. O'win ajenuru maro moro Tamusi nundymary tako awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man okororo ajenuru maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo tako ajemary ko'po. **48** Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wutypa roten man.

49 Pa'poro kari'na wajo'tory man wa'to ke. **50** Wajo, iru'pyn oty moro man. Moro iposinymbu wyto'ma'poto te, oty ke noro ko miposinota'ton? Iro ke ro wajo pe awairykon man. Ase'wa enapa sara'me ajemandoko."

Ainondano

10 ¹Irombo Jesus awomy'po moro wyino. Moro Judea yinonory 'wa terapa ito'po, moro Jordan koposeno

9:44 Amykon 'wa ero po tymero man: "Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wutypa roten man."

9:46 Amykon 'wa ero po tymero man: "Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wutypa roten man."

9:40 Mateus 12:30, Lukas 11:23 **9:41** Mateus 10:42

9:42-50 Mateus 18:6-9, Lukas 17:1-2 **9:43** Mateus 5:30 **9:47** Mateus 5:29

9:48 Jesaja 66:24 **9:50** Mateus 5:13, Lukas 14:34-35

nono tupo. Mo'karon kari'na apyimy wota'nanopy'san rapa i'wa.
Tamerymbo mero emepa'san rapa i'wa.

²Irombo amykon Farise wopy'san I'wa. Ero wara iwoturupo'san i'wa, u'kuto'me: "Iru'pa nan amy wokyry 'wa typyty nondary?"

³Irombo Jesus 'wa ejuku'san. Ika'po: "O'to ko Moses tyka nan o'waine moro pokon?"

⁴Irombo ika'san: "Moses ino 'wa kyninondapojan, amy ainondatopo kareta mero'poto mo'ko wokyry 'wa."

⁵Jesus wyka'po te i'waine: "Tyturu'poja'nare awairykon ke mora wara tymero i'wa man. ⁶Koromo ero nono kapyry jako te,

"Tamusi 'wa wokyry me, woryi me kari'na tyka'se man. ⁷Iro ke ro amy wokyry tyjumy, tysano notan. Typyty maro kynotapyitan.

⁸Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton."

"Iwara te oko noro e'i'pa mandon. O'win te mandon. ⁹Iro ke ro mo'karon Tamusi napyipo'san nondapory kapyn man kari'na 'wa."

¹⁰Irombo auto 'wa tytunda'san mero rapa, mo'karon inemeparykon woturupo'san rapa i'wa moro ikatopombo pokon.

¹¹Irombo ika'po i'waine: "Amy typyty nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono typyty maro tywairyymba any'manon. ¹²Amy tyino nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono tyino maro tywairyymba any'manon."

Jesus 'wa mo'karon pitanikon kuranondory

¹³Irombo pitanikon enepy'san i'waine I'wa, apyito'ko'me I'wa. Mo'karon inemeparykon 'wa te mo'karon ene'namon e'ma'san.

¹⁴Moro ene'po mero, Jesus wore'ko'po. Ika'po i'waine: "Oro tyre mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon. Mo'kopangon 'wano me ro moro Tamusi nundymary man. ¹⁵Ita'ro pore, amy pitani'membo wara moro Tamusi nundymary anewa'ma'pa amy kari'na a'ta, itaka o'my'pa pairo kynaitan."

¹⁶Irombo mo'karon pitanikon anumy'san i'wa tapoponaka. Tainary yry'po i'wa itu'ponakaine. Ikuranondo'san i'wa.

10:1-12 Mateus 19:1-12, Lukas 16:18 **10:4** Deuteronomium 24:1-4, Mateus 5:31

10:6 Genesis 1:27, 5:2 **10:7-8** Genesis 2:24

10:11-12 Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11

10:13-16 Mateus 19:13-15, Lukas 18:15-17 **10:15** Mateus 18:3

Mo'ko totyken wokyry

¹⁷Irombo oma ta Jesus wytory jako rapa, taka'ne imero amy wokyry wopy'po i'wa. Irombo ipo'ponaka tokuna'po iwoma'po. Iwoturupo'po: "Iru'pyn amepanen, o'to ko ywairy nan, moro imatypyn roten amano epotome y'wa?"

¹⁸Irombo Jesus wyka'po i'wa: "O'tono'me ko iru'pyn me kajatojan? Amy kari'na pairo iru'pa e'i'pa man. Tamusi roten iru'pa man. ¹⁹Erokon Tamusi wykato'konymbo muku'sa terapa: Woto kyte'i. Taporitonone aino kysany'mai. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. Aja'sakary kysimonatoi. Ajumy, asano inendoko."

²⁰Irombo mo'ko wokyry wyka'po I'wa: "Amepanen, pa'poro morokon wara ro waija, pitani me yja'tanombo poro."

²¹Irombo Jesus wo'poty'po i'wa. Ipyna'po i'wa. Irombo ika'po i'wa: "O'win amy oty ro'kon mamono'sa. Pa'poro ajotyrykonymbo ekaramatango. Moro epetymbo yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapu ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta."

²²Moro eta'po mero mo'ko wokyry embatary we'petakama'po. Kata'mato terapa ito'po, pyime imero totyry wairy ke.

²³Irombo Jesus wo'poty'po wararo mo'karon tynemeparykon 'wa. Irombo ika'po i'waine: "Tupi me pore man mo'karon totykamon wytory moro Tamusi nundymary taka."

²⁴Moro aur'an 'wa imero mo'karon inemeparykon enumengapo'san. Jesus wyka'po te i'waine rapa: "Y'makon, tupi me pore man moro Tamusi nundymary taka ytono. ²⁵Amy totyken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka."

²⁶Poto me 'ne ka'tu rapa iwonusumenga'san. Ika'san ase'wa: "Noky ko iro ke uta'no wyino tunemyry taro nan?"

²⁷Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: "Moro kari'na eko'sa tywokapyry upijan. Tamusi eko'sa te kynoka'san. Tamusi eko'sa irombo pa'poro oty tywokapyry taro man."

10:17-31 Mateus 19:16-30, Lukas 18:18-30 **10:19** Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20, Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16

Oty epory o'wa, Jesus wena'po ta awyitory jako

²⁸Irombo Petrus wyka'po I'wa: “Eneko, na'na pa'poro totyrykonymbo ynoi, awena'po ta tytoto'me.”

²⁹Irombo Jesus wyka'po: “Ita'ro pore, mo'ko yjupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tauty, typiryjan pai, tanaunan pai, tysano pai, tyjumy pai, ty'makon pai, tymainarykonymbo pai nojan ³⁰inoro ero nono tu'po aiatone-kari'namboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan, tywory sanory ta kari'na 'wa tywekenapotyry se'me. Irombo moro aireno nono tu'po moro i'matypyn roten amano apyitan. ³¹Pyime uwaponokonymbo te wena'po tanokon me kynaita'ton. Pyime wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaitaton.”

Oty 'wa Jesus epory man Jerusalem po

³²Irombo oma ta Jerusalem 'wa kynonu'satokon. Jesus uwapoine kyny'sakon. Mo'karon inemeparykon imero poto me kynonumengatokon. Mo'karon iwekenanamon kari'na ko'wu tanarike kynatokon. Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san rapa i'wa typo. Erupa'san i'wa, otypan oty 'wa topory man pok. ³³“Enetoko!” ika'po. “Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ainaka, mo'karon Tamusi karetry uku'namon ainaka enapa. Mo'karon ro a'wembono auranano yta'ton iwoto'me. Irombo mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynytat. ³⁴Irombo ipoko kynosaijambata'ton. Itu'ponaka kyneta'tapo'ta'ton. Kynipoky'mata'ton. Irombo kyniwota'ton. Oruwa kurita pa'po me te kynawondan rapa.”

Noky wairy poto me 'ne

³⁵Irombo mo'karon Sebedeus y'makon Johanes, Jakobus wopy'san I'wa. Ika'san: “Amepanen, amy oty pokon na'na woturupo'poto, na'na rypo takataka ikapyry 'se o'wa man.”

10:31 Mateus 20:16, Lukas 13:30 10:32-34 Mateus 20:17-19, Lukas 18:31-34
10:35-45 Mateus 20:20-28

³⁶Irombo ika'po i'waine: “Oty kapyry 'se ko mandon y'wa ajekatakaine?”

³⁷Irombo ika'san I'wa: “Na'na 'wa oma yko, na'na wotandy'moto'me ajaporito, kurano me awe'i'poto: o'win amy ajapo'tun wyino, o'win amy ajapojery wyino.”

³⁸Jesus wyka'po te i'waine: “O'to awykarykon anukuty'pa mandon. Moro je'tun pan ysaperary tano enyry taro 'kare mandon. Moro ywota'karykary wara 'kare awota'karykarykon taro mandon.”

³⁹Irombo ika'san I'wa: “A'a, moro wara tywairy taro na'na man.”

Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Moro ysaperary tano menyita'ton enapa. Moro ywota'karykary wara enapa mata'karykata'ton.

⁴⁰Yjapo'tun wyino te, yjapojery wyino pai, ajandy'moporykon supija. Morokon aito'kon taporemyndo terapa man.”

⁴¹Irombo mo'karon amykon terapa ainapatoro inemeparykon 'wa eta'po. Iwore'ko'san imero Jakobus poko, Johanes poko enapa.

⁴²Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Ika'po i'waine: “Muku'saton waty mo'karon 'jopoto' ikato'kon 'wa mo'karon ta'sakarykon jopotomary, mo'karon tykakamon waijopotomary ira'naine? ⁴³Moro wara kapyn iwairy man ara'naine. Poto me tywairy 'se amy a'ta ara'haine, ta'sakary tomosiry me iwairy man. ⁴⁴Uwapono me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, mo'ko wairy man pa'poro ta'sakarykon pyitory me. ⁴⁵Mo'ko kari'na ymuru enapa tytomosike aije opy'pa tywaije man. Kari'na tomosiry me te tywo'se man, romo'se pyimano kari'na y'petakan me.”

Bartimeo

⁴⁶Irombo Jesus tunda'po Jeriko 'wa mo'karon tynemeparykon maro. Moro Jeriko wyino itorykon jako rapa amy kari'na apyimy maro, oma esi'wo mo'ko Timeus ymuru Bartimeo, amy enupyn epataimatoto, tandy'po kynakon. ⁴⁷Typato mo'ko Nasaret pono Jesus wytory eta'po mero ty'wa, tyko'tary a'mo'po i'wa: “David parymbo, Jesus! Ykotanory eneko to!”

⁴⁸Irombo pyime kari'na 'wa e'mapoty'po, ity'nato'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa te iko'tapoty'po: “David parymbo, ykotanory eneko to!”

⁴⁹Irombo Jesus poropy'po. Ika'po: “Iko'matoko y'wa.”

10:38 Lukas 12:50 10:42-43 Lukas 22:25-26

10:43-44 Mateus 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26

10:46-52 Mateus 20:29-34, Lukas 18:35-43

Irombo mo'ko enupyn ko'ma'po i'waine. Ika'san i'wa: "Aturu'po apyiko. Ajawongo. Ako'manon."

⁵⁰Irombo tynoponymbo ema'po i'wa. Ta'po'ne imero awomy'po. Irombo ito'po Jesus 'wa. ⁵¹Jesus wyka'po i'wa: "O'to ko ywairy 'se man ajekataka?"

Irombo mo'ko enupyn wyka'po I'wa: "Jopoto, oro wo'po'nen rapa!"

⁵²Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Itango. Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai."

Irombo o'win wytory enuru we'i'po iru'pa rapa. Irombo oma ta Jesus wena'po ta ito'po.

Jesus wo'myry Jerusalem takā

11 ¹Irombo tyse waty Jerusalem wyino tywe'i'san mero, moro oleif paty wypy patonokon aito'kon Betfage, Betania 'wa itunda'san. Moro po ro Jesus 'wa oko amykon tynemeparykon apojoma'san. ²Ika'po i'waine: "Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Moro aitopo 'wa awo'myrykon po'takaro amy parito'membo my'po mepota'ton. Tywe'i'po poro mo'ko parito'membo amy kari'na anaro'pa noro man tynga'nary tu'po. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me ijaro 'wa. ³Irombo amy kari'na woturupo'poto o'waine: 'O'to ko maijaton?' kaitoko me i'wa: 'Mo'ko Jopoto i'se man. O'win wytory ijaro 'wa rapa kynene'potan.'"

⁴Irombo ito'san. Mo'ko parito'membo my'po epory'po i'waine amy auto penary po kurando, oma esi'wo. Imboka'po i'waine. ⁵Irombo amykon moro po o'po'tonon wyka'san i'waine: "O'tono'me ko mo'ko parito'membo mimbokaton?" ⁶Irombo Jesus wyka'po wara ro ika'san i'waine. Irombo ipokoine noro e'i'pa mo'karon o'po'tonon we'i'san.

⁷Irombo mo'ko parito'membo aro'po i'waine Jesus 'wa. Tynoponykon yry'san i'waine itu'ponaka. Irombo Jesus wotandy'mo'po itu'po. ⁸Pyime kari'na 'wa tynoponykon apika'san oma rary me. Amykonymbo 'wa moro oma esi'wo tyni'koto'san sa'rombo aripapy'san moro oma rary me. ⁹Mo'karon oma ta Jesus uwapo ytotonon, mo'karon iwena'po ta ytotonon enapa kyniko'tapo'satokon: "Hosana! Mo'ko Tamusi ety ta o'toto nainen pa'poro kurano maro. ¹⁰Mo'ko kytangon David y'petakan

11:1-11 Mateus 21:1-11, Lukas 19:28-40, Johanes 12:12-19 11:9 Ware 118:25-26

nundymary man nainen pa'poro kurano maro. Hosana! Tamusi ety imero kawo nainen kapu ta."

¹¹Irombo Jesus wo'my'po Jerusalem taka. Moro Tamusi auty 'wa itunda'po. Pa'poro oty ene'ma'po mero moro po, iwepa'ka'po rapa, tyko'mamyry 'wa terapa iwairy ke. Betania 'wa ito'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon maro.

Moro oroi any'mary

¹²Irombo kokoro Betania wyino tytorykon jako Jesus kumyry'po.

¹³Tyse ro amy oroi ene'po i'wa taryne. Irombo tapeke iwairy ene ito'po. Tytunda'po mero i'wa, amy pairo epery anepory'pa iwe'i'po. Arymbo roten ipoko kynakon. Tapery jako waty kynakon moro wewe. ¹⁴Irombo ika'po moro oroi 'wa: "Amy pairo kari'na noro ajeperymbo enapyry upin." Moro moro wara ikary eta'po mo'karon inemeparykon 'wa.

Jesus 'wa tyjumy auty korokary

¹⁵Irombo Jerusalem taka iwo'my'san. Moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa mo'karon Tamusi auty ta otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon moma'san. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratary apo'nykonymbo uringa'san i'wa. Mo'karon akukuwa ekaramanamon apo'nykonymbo uringa'san enapa i'wa.

¹⁶Amy kari'na 'wa pairo oty arory 'se'pa kynakon moro Tamusi auty ta. ¹⁷Irombo emepa'san i'wa. Ika'po: "Ero wara 'kare imero'pa nan:

Yjauty ejatota'ton Tamusi 'wa pa'poro kari'na we'pimatopo me.

O'waine te amy tymonakamon autary me terapa tyje man."

¹⁸Irombo mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa enapa moro o'kapy'po ekary eta'po. Irombo kynonumengatokon one wara Jesus wory man poko. Tanarike irombo kynatokon ipona, pa'poro mo'karon kari'na apyimy enumengapory ke i'wa morokon emepato'kon ke. ¹⁹Iko'mamyry mero te kurandonaka iwepa'ka'san Jerusalem wyino.

11:12-14 Mateus 21:18-19

11:15-19 Mateus 21:12-17, Lukas 19:45-48, Johanes 2:13-22

11:17 Jesaja 56:7, Jeremia 7:11

Moro oroi pokō omepatopo

²⁰Irombo kokoro, moro wonatopo pato rapa tytorykon jako, tajuta terapa imero moro oroi enejatokon, moro imity wyinombo ro. ²¹Irombo o'to moro oroi 'wa Jesus wyka'po pokō Petrus wetuwaro'ma'po rapa. Irombo ika'po I'wa: "Na'na emepanen, eneko, moro ajauran ke anany'ma'po oroi tajuta man."

²²Eju'to'ko'me Jesus wyka'po: "Tamusī amyikary o'waine man. ²³Ita'ro pore, amy wykary jako ero wypy 'wa: 'Ajawongo! Parana taka omatango!' kyno'ka'tan ro, oko e'i'pa ituru'po a'ta, moro tykatopo wo'kapyry amyikary jako te ty'wa. ²⁴Iro ke ro wykaje o'waine: Pa'poro Tamusī 'wa awoturupoto'kon, pa'poro awe'pimato'kon apo'i'san terapa o'waine amyikatoko. Irombo mapyita'ton ro. ²⁵Irombo ajauranarykon jako Tamusī 'wa, yja'wan me apokoine amy aja'sakarykon we'i'po pokō atuwarenge'toko. Moro wara awairykon jako, mo'ko kapu tano ajumykon enapa kynituwarenge'tan morokon yja'wan me awe'i'san pokō." ^{26*}

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

²⁷Irombo Jerusalem taka rapa iwo'my'san. Irombo moro Tamusī auty ta Jesus wytopyry jako, mo'karon Tamusī pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusī karetary uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa wopy'san I'wa. ²⁸Iwturupo'san I'wa: "Noky ko erokon otykon ka'pojan o'wa? Noky ko erokon otykon kapyry yryi ajainaka?"

²⁹Jesus 'wa ejuku'san: "O'win roten amy oty pokō waturupoja o'waine. Yjauran ejuku'poto o'waine, sekari'take noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa. ³⁰Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, Tamusī nisanory moro tywaije nan? Kari'na nisanory te ka'tu? Kaju'toko!"

³¹Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: "Kyka'sando 'Tamusī nisanory moro tywaije man,' kyngatan 'O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?' ³²Kyka'sando te 'Kari'na nisanory

^{11:26} Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Moro yja'wan me aja'sakary nikapy'po pokō atuwarenepyry 'se'pa aja'taine, mo'ko kapu tano ajumykon enapa ituwarenepy'pa kynaitan morokon yja'wan me awe'i'san pokō."

^{11:20-26} Mateus 21:20-22 ^{11:23} Mateus 17:20, 1 Korinte 13:2

^{11:25-26} Mateus 6:14-15 ^{11:27-33} Mateus 21:23-27, Lukas 20:1-8

moro tywaije man.' ..." Tanarike irombo kynatokon mo'karon kari'na apyimy pona. Pa'poro irombo Johanes wairy amyitatokon ipororo amy Tamusi auran uku'ponenymbo me. ³³Irombo ero wara Jesus ejuku'po i'waine: "Anukuty'pa na'na man."

Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine, noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa."

Mo'karon maina pokonokon

12 ¹Irombo onumengato'kon auranano ekarityry a'mo'po Jesus 'wa i'waine: "Amy wokyry 'wa maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje tywaije man. Moro maina tyjarando i'wa man. Moro wonatopo epery aikukato'man tatoka i'wa man. Kowo amy o'po'topo tyka'se i'wa man. Irombo tapema me amykon maina pokonokon apojomanon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa ytopo'se kyny'san.

²"Irombo moro wonatopo epery we'i'po mero, amy typyitory emo'san mo'karon maina pokonokon 'wa, moro wonatopo epery amy aije. ³Irombo mo'karon maina pokonokon kynapyijaton. Kynipoky'maton. Irombo ainary'pa kynemo'saton rapa.

⁴"Irombo mo'ko jopoto 'wa amy rapa typyitory tomo'se man. Mo'ko embata'mopo'saton ro mo'karon maina pokonokon. Kynipy'i'topojaton imero.

⁵"Irombo amy rapa tomo'se i'wa man. Mo'ko wojaton ro imero. Moro wara enapa pyime a'sakarykon tyje i'waine man. Amykonymbo typoky'ma i'waine man. Amykonymbo imero tywo i'waine man.

⁶"O'win ro'kon amy ekosa tywaije man, mo'ko inipynary imuru. Irombo ro mero ko'wu mo'ko tomo'se i'wa man i'waine. Kynganon: 'Ymuru nendota'ton.'

⁷"Irombo mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Kyngaton: 'Mo'se ro mo'ko tyjumy otyrykonymbo apyinen man mo'se man. O'toko 'ne! Kysiwosen! Irombo moro inapyiry manombo kotyrykon me kynaitan.'

⁸"Irombo kynapyijaton. Kyniwojaton. Moro maina wyino kynematon.

⁹"O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy naitan? Mo'karon maina pokonokon ywo kyno'tan. Moro maina ytan amykon terapa 'wa.

10“Ero imero'po anerupa'pa 'kare maiton:

Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije man. **11**Tamusi emamin moro tywaije man. Moro 'wa kywo'potyrykon jako, poto me kanumengapojaton.”

12Irombo mero mo'karon ineruparykon wonumenga'san rypo apyiry poko, typokoine moro onumengatopo auranano ekarity'po ke i'wa. Mo'karon kari'na apyimy nendojatokon te. Iro ke ro ipoko waty iwe'i'san. Ito'san iwyino.

Moro aitopo undymary epety

13Irombo amykon Farise, amykon Herodes wyinonokon enapa emoky'san i'waine Jesus 'wa, auranyombo poko ro rypo apyito'me.

14Tytunda'san mero, ika'san I'wa: “Ameapanen, enapita'pa awairy uku'san na'na. Amy kari'na aninendo'pa awairy uku'san enapa na'na. Asewara imero kari'na menaje. Iporo ro imero moro Tamusi emary poko kari'na memepaje. Iru'pa nan iro ke na'na 'wa mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Na'na nepematan? Uwa ka'tu?”

15Jesus 'wa moro tonapire iwairykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko ku'kujaton? Amy amu'nymba pyrata enetoko y'wa, sene'se me.”

16Irombo amy enepy'po i'waine I'wa. Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “Noky ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?”

Irombo ika'san I'wa: “Mo'ko Rome pono jopoto.”

17Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko Rome pono jopoto 'wa iroke otyry ytoko. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa.”

Poto me imero enumengapo'san Jesus 'wa.

Moro iromby'san wyino awono

18Irombo amykon moro iromby'san wyino awono anamyika'non Saduse wopy'san I'wa amy oty poko aturupo. Ika'san:

19“Ameapanen, Moses 'wa tymero man ky'wanokon me:

12:10-11 Ware 118:22-23 **12:13-17** Mateus 22:15-22, Lukas 20:20-26

12:18-27 Mateus 22:23-33, Lukas 20:27-40 **12:18** Apojoma'san 23:8

12:19 Deuteronomium 25:5

“I'me'ma noro typyty a'ta amy kari'na yryimbo romby'poto,
mo'ko ipirymbo 'wa terapa mo'ko ipytymbo apyiry man.
Irombo mo'ko tyryi 'mi ekataka i'mekary i'wa man.”

²⁰“Irombo te oko-to'ima amykon asepiryjan tywaije mandon.
Irombo mo'ko koromono kynipytanon. I'me'ma te kyniromo'san.
²¹Irombo mo'ko ipokorono terapa mo'ko ipytymbo apyijan. Mo'ko
enapa kyniromo'san i'me'ma. Mo'ko ijomuwanorykon kyniromo'san
iwara enapa. ²²Oko-to'imanombo mero i'me'ma tyromo'se mandon.
Irombo mero ko'wu mo'ko woryi enapa tyromo'se man. ²³Moro
iromby'san wyino awono jako awomyrykon jako rapa, nokypan
pty me ko iro ke mo'ko woryi naitan? Mo'karon oko-to'imanokon
asepiryjan pty me waty tywaije nan?”

²⁴Jesus wyka'po i'waine: “Tamusi karetary, Tamusi pori'tory
enapa anukutu'pa awairykon ke, ipo waty moro awonumengarykon
man. ²⁵Moro iromby'san wyino awono jako tawomy'sando
rapa wokyryjan ipyta'pa mandon, woryijan inomba'pa mandon.
Kapu tanokon apojonano wara te mandon. ²⁶Irombo mo'karon
iromby'san awomyry man poko rapa, moro Moses nimero'po karetary
ta 'kare anerupa'pa maiton, one wara moro paremuru po Tamusi
wyka'po i'wa: ‘Awu Abraham tamusiry awu wa, Isak tamusiry,
Jakob tamusiry enapa.’ ²⁷Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man.
Nuronokon tamusiry te mo'ko man. Ipo waty imero monumengaton.”

Moro poto 'su 'nero omenano mero'po

²⁸Irombo o'win amy Tamusi karetary uku'nen wopy'po I'wa.
Iporo ro Jesus 'wa ejuku'san eta'po ke ty'wa, iwopy'po Jesus 'wa
aturupo: “Otypan omenano mero'po ko poto me 'ne nan, morokon
amykon terapa omenano ko'po?”

²⁹Jesus 'wa ejuku'po: “Ero morokon amykon terapa omenano
ko'po poto me man: Epanamako, Israel! Mo'ko Jopoto mo'ko
kytamusirykon me man inoro, mo'ko roten Jopoto me man.
³⁰Mo'ko atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro, pa'poro
aja'kary maro, pa'poro awonumengary maro, pa'poro apori'tory

12:26 Exodus 3:6 **12:28-34** Mateus 22:34-40, Lukas 10:25-28

12:29-30 Deuteronomium 6:4-5 **12:31** Levitikus 19:18

12:32 Deuteronomium 4:35

maro enapa. ³¹Ipokoro ero poto me man: Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa. Amy rapa poto 'su omenano mero'po waty man morokon ko'po.”

³²Irombo mo'ko Tamusi karetary uku'nen wyka'po I'wa: “Iporo ro man, amepanen. Iporo ro mykai Tamusi me mo'ko roten wairy poko. Mo'ko rato amy rapa waty man. ³³Poto me ro man moro ipynary ky'waine pa'poro kyturu'san maro, pa'poro kywonumengarykon maro, pa'poro kypori'torykon maro enapa. Poto me enapa man ka'sakarykon pynary ky'waine, aseke kywaipynarykon wara enapa. Morokon ro potonon me man pa'poro morokon tykoro'ka me Tamusi 'wa tymy ko'po, pa'poro morokon tywo me Tamusi 'wa tymy ko'po enapa.”

³⁴Tywonusumengapore tajuku'po ke, Jesus wyka'po i'wa: “Tyse waty terapa mana moro Tamusi nundymary wyino.”

Morombo wyino pa'poro iwety'ka'san amy oty poko noro tywoturuporykon poko i'wa.

Mo'ko David parymbo

³⁵Irombo moro Tamusi auty ta mo'karon kari'na emepary jako ty'wa, Jesus wyka'po: “One wara 'ne ko mo'karon Tamusi karetary uku'namon mo'ko Mesias ekari'saton David parymbo me?

³⁶Aseke mo'ko David tykambo me man, mo'ko Tamusi a'kary 'wa taurambary ta:

“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: 'Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru upi'nonaka'.”

³⁷“Aseke ro David Tyjopotory me kynejatojan. One wara ko iro ke iparymbo me rapa nan?” Mo'karon kari'na apyimy apokupe imero kynakon moro auran etary.

Mo'karon Tamusi karetary uku'namon emery

³⁸Moro emeparykon jako ro ika'po i'waine: “Tuwaro aitoko mo'karon waino pangon Tamusi karetary uku'namon pona. Apokupeine man masi'pyngon wo'mynano ta itopotyrykon, morokon

12:33 Hosea 6:6 12:35-37 Mateus 22:41-46, Lukas 20:41-44

12:36 Ware 110:1 12:38-40 Mateus 23:1-36, Lukas 20:45-47

otykon ekaramato'kon po kari'na 'wa ewa'marykon, ³⁹uwapo imero morokon tywota'nano'to'kon auto ta iwotandy'morykon, ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendumerykon. ⁴⁰Mo'karon ro mo'karon inongepy'san otyke'kamaton. Iru'pa tywairykon ekano'to'me kari'na 'wa, Tamusi 'wa akore'pe imero kynauranaton. Awosin pe 'ne ka'tu rapa te moro inapyirykon man a'wembono auranano kynaitan."

Mo'ko inongepy'po nyry

⁴¹Irombo Jesus wyto'po atandy'mo moro Tamusi 'wa tymy pyrata je'ny 'wa. Irombo mo'karon pyimano kari'na 'wa pyrata yry enejakon moro pyrata je'ny taka. Pyime mo'karon typyratakamon poto me pyrata yjatokon. ⁴²Irombo amy omi ta aitoto inongepy'po wopy'po. Oko tyka'miramon pyrata'makon 'ko yry'po i'wa. A'si 'ko 'ko imero moro pyrata kynakon.

⁴³Irombo Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san. Ika'po i'waine: "Ita'ro pore, mo'se omi tano inongepy'po pa'poro mo'karon pyrata ynamon ko'po pyrata yryi moro ije'ny taka. ⁴⁴Pa'poro mo'karon poto me pyrata ynamonymbo ekosa pyrata kynotakamanon. Moro yton ro. Mo'se woryi ko'wu omi ta man. Ise'me pa'poro typyratarymbo yryi, pa'poro tareparay epety manombo."

Jesus aurany irokonymbo ro otykon pokon

13 ¹Irombo iwepa'kary jako rapa moro Tamusi auty wyino, o'win amy inemepary wyka'po I'wa: "Ameapanen, eneko morokon kurangon pore topu! Eneko morokon kurangon pore auto!"

²Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Erokon potonon auto menejan? Pa'poro kynitororokata'ton. Oko pairo topu asetu'po anino'pa kynaita'ton ero po."

³Irombo iwotandy'mo'po moro oleif paty wypy tu'po, moro Tamusi auty 'wa tu'po 'ne. Moro a'saka'pa ta'taine ro moropo, Petrus, Johanes, Jakobus, Andreas woturupo'san i'wa: ⁴"Ekari'ko na'na 'wa, one wara a'ta moro oty wairy man. Otypan oty pokon ko na'na nuku'tan one wara a'ta pa'poro morokon otykon wo'kapyry man?"

12:41-44 Lukas 21:1-4 **13:1-23** Mateus 24:1-28, Lukas 21:5-24

5 Irombo Jesus 'wa tauranary a'mo'po: "Tuwaro aitoko, amy 'wa ajemu'marykon pona. **6** Pyime irombo kari'na yjety a'kutan. 'Inoro ro awu wa', kyngata'ton. Irombo pyime kari'na emu'mata'ton.

7 Warinu ekary, warinu wairy man ekary enapa etary jako o'waine, kytety'katon. Morokon otykon wo'kapyry man. Irombo ro noro kapyn te moro man. **8** Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyno'wo'mata'ton. Aito'kon po tytyty kynaitan. Kumyno kynaitan. Morokon ro moro ata'karykano wota'mory moro kynaitan.

9 "Amyjaron te tuwaro aitoko. Tyjopotorykon wota'nanopy'san po'ponaka ajarota'ton ajemendoto'ko'me. Irombo morokon ase'wa tywo'to'kon auto ta mene opoky'mata'ton. Poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka, potonon jopotokon po'ponaka enapa ajarota'ton yjupu'po me, otypan oty wo'kapy'po ekari'to'me o'waine i'waine. **10** Pa'poro kari'na 'wa 'ne ka'tu te moro iru'pyn oka etary man.

11 "Ajarorykon jako i'waine ajyto'ko'me mo'karon jopoto ainaka, iko'po 'ne 'ne o'to awykarykon man poko kytesykaton. Moro moro jako ajaurambarykon wara ro ajauranata'ton. Amyjaron kapyn irombo ajauranata'ton moro jako. Mo'ko Tamusi a'kary te otaine kynauranatan. **12** Kari'na typiry, tyri ekaramatan iwoto'me. Jumynano ro rypo aseke ty'makon ekaramatan. Pitanikon tysanokon, tyjumykon auran po'takaro imero kynaita'ton. Kyniwopota'ton. **13** Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. Mo'ko i'matyry 'wa ro eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.

14 "Amy ty'wano waty aitopo po mo'ko oty any'manen nurija noky enery jako o'waine" - mo'ko ero kareta erupanen tuwaro nainen -, "moro jako ro mo'karon Judea tanokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. **15** Tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan tywony'to'po mero, tauty taka o'my'pa amy oty aije. **16** Tymainary ta amy a'ta, erama'pa nainen tynopony aije. **17** Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako.

13:9-11 Mateus 10:17-20, Lukas 12:11-12 13:13 Mateus 10:22

13:14 Daniel 9:27, 11:31, 12:11 13:15-16 Lukas 17:31

13:19 Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14

18 “Tamusi 'wa te aturupotoko poto 'su i'sano jako o'kapy'pa morokon otykon wai'to'me. 19 Poto 'su ata'karykano irombo kynaitan moro jako. Tamusi 'wa ero nono kapy'po poro, erome noro moropan oty o'kapy'pa man. Moropan oty enapa o'kapy'pa noro rapa kynaitan. 20 Ko'i anaike'kapo'pa Tamusi we'i'poto, amy pairo kari'na epa'ka'pa nairy. Mo'karon typo tynyry'san kari'na upu'san me te ko'i morokon otykon aike'kary man tyje i'wa man.

21 “Moro jako ro amy wykary jako o'waine ‘Eneko, mo'se ro mo'ko Mesias’, ikary jako pai ‘Eneko, mo'ky inoro’, kysamyikaton.

22 Mo'karon Mesias me okari'tonon irombo kynawonda'ton. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon me okari'tonon kynawonda'ton. Potonon otykon enepota'ton. Iwara ro mo'karon typo Tamusi nyry'san kari'na emu'mary pok'o pairo kyne'kuta'ton. 23 Amyjaron te tuwaro aitoko me. Iwo'kapyry uwapor o pa'poro oty sekarityi o'waine.

24 “Moro jako ro, moro poto 'su ata'karykano pa'po me, moro weju kynewa'rumandan. Moro nuno aweita'pa kynaitan.

25 Morokon siriko kapu rary wyino kyno'pa'tan. Irombo morokon kapu tanokon pori'tonano kynesakamapo'tan. 26 Moro jako ro mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero. 27 Moro jako ro mo'karon kapu tanokon tapojongan apojomatan. Mo'karon typo tynyry'san a'nano'potan i'waine morokon okupa'en pepeito wo'to'kon wynombo ro, pa'poro ero nono y'maty'po 'wa ro.

28 “Moro oroi ajenutano'posen. Morokon iporiry sekurita'po mero, irombo arynary jako, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. 29 Iwara enapa uku'toko apenarykon wyino senge terapa mo'ko kari'na ymuru wairy, morokon otykon wo'kapyry enery jako o'waine.

30 “Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro erokon otykon wo'kapyry uwapor. 31 Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranymbo te utapy'pa roten kynaitan.

13:19 Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14

13:24-31 Mateus 24:29-35, Lukas 21:25-33

13:24 Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Jesus nenepo'po 6:12, Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7

13:25 Jesaja 34:4, Jesus nenepo'po 6:13, Joel 2:10

13:26 Daniel 7:13, Jesus nenepo'po 1:7

³²Amy pairo te anukuty'pa man otypan kurita, o'toro juru a'ta erokon otykon wo'kapyry man. Mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon enapa anukuty'pa mandon. Mo'ko ymunano enapa anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san.

³³"Tuwaro aitoko! Kyto'ny'ton! Anukuty'pa irombo mandon, one wara a'ta morokon otykon wo'kapyry man. ³⁴Amy tyse ytopo'se ytototo wokyry wara man. Tytory mero mo'karon typyitorykon aina moro tauty nojan. Iwararoine ro emamingon yjan. Irombo mo'ko pena eran 'wa kynganon tuwaro iwaito'me. ³⁵Iro ke ro tuwaro aitoko! Anukuty'pa irombo mandon one wara a'ta mo'ko tautynen weramary rapa: koine pai, koko pai, korotoko ko'ta'poto pai, kokoro 'ne pai. ³⁶Typo rotent kyno'tan. Oro awo'nykyrykonymbo anepory'pa nainen! ³⁷Ero o'waine ynekarityry pa'poro kari'na 'wano me sekari'sa: tuwaro aitoko!"

Jesus wory poko iwonumengarykon

14 ¹Oko kurita ro'kon mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary, morokon uwaputa'non perere ewa'mary tundry we'i'poto, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa amy amepo upijatokon Jesus apyito'me ty'waine, iwoto'me. ²Ero wara kyngatokon: "Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako kapyn apyiry ky'waine man. Aseke mo'karon kari'na kywo'mata'ton."

³Irombo Betania po mo'ko areky pan Simon auty ta Jesus wendamery jako ro, amy woryi wopy'po amy tapenen topu kapy'po patere'membo maro. Ita amy tapenen typoporen, nardus tatynen i'kaimapyn karapa kynakon. Irombo moro patere'membo pynga'po i'wa. Moro itano karapa y'kamy'po i'wa Jesus upu'po tu'ponaka.

⁴Amykonymbo moro po aitonon wore'ko'san te. Ase'wa ika'san: "O'tono'me ko moro wara moro karapa akamanon mo'se? ⁵Atone'pu-kari'na amu'nymbo pyrata ko'po rypo moro karapa ekaramary manombo tywaije man. Irombo moro pyrata yry manombo rypo tywaije man mo'karon ipyrata'non 'wa." Iwore'ko'san imero mo'ko woryi poko.

13:32-37 Mateus 24:36-44 13:34 Lukas 12:36-38

14:1-2 Mateus 26:1-5, Lukas 22:1-2, Johanes 11:45-53 14:1 Exodus 12:1-27

14:3-9 Mateus 26:6-13, Johanes 12:1-8 14:3 Lukas 7:37-38

6 Jesus wyka'po te i'waine: "Ipoko kytaiton! O'tono'me ko ipoko mandon? Iru'pyn oty kapyi y'wano me. **7** Mo'karon ipyrata'non irombo kynaijaton roten ajekosaine. I'se awe'i'san mero, epanopyrykon taro mandon. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine. **8** Typori'tory taro ro mo'se woryi oty kapyi. Yja'mun kyrykyrymai terapa typoporen karapa ke, yjunemyry uwapor. **9** Ita'ro pore, pa'poro wararo ero nono tu'po moro iru'pyn oka ekarityry jako, mo'se woryi nikapy'po ekari'ta'ton enapa iwonusmengato'ko'me ipoko."

Judas 'wa Jesus ekaramary

10 Irombo Judas Iskariot, mo'ko o'win amy Jesus nemepary wyto'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, Jesus ekaramato'me ty'wa i'waine.

11 Moro eta'san mero ty'waine, ewa'pota'san imero. Pyrata ke epemary man ejato'po i'waine. Morombo mero amy oma upijakon Jesus yto'me ty'wa ainakaine.

Mo'ko eratonomapotopombo onory

12 Irombo moro koromono uwaputa'non perere ewa'matopo kurita tunda'po. Moro kurita ro mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo wotopombo mo'karon Simosu 'wa kynakon. Moro jako ro mo'karon Jesus nemeparykon woturupo'san I'wa: "Oja ko na'ha wytory 'se man mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka, onoto'me o'wa?"

13 Irombo oko tynemeparykon emoky'san i'wa. Ika'po i'waine: "I'tandoko moro poto 'su aitopo tako. Irombo amy wokyry 'wa poty'sa ta tuna arorymbo mepota'ton. Mo'ko ro iwekenatoko me.

14 Irombo amy auto tako iwo'my'poto, kaitoko mo'ko tautynen 'wa: 'Mo'ko amepanen kynganon: 'Oje ko moro ywaitopo man nan, mo'ko eratonomapotopombo onoto'man y'wa mo'karon ynemeparykon maro?' **15** Irombo kawo amy poto 'su apuru'po enepotan o'waine. Pa'poro terapa kyna'kurukon man oty ita man. Moro po ro mo'ko kapara'membo i'mo'katoko me pa'poro ky'waine."

16 Irombo mo'karon oko inemeparykon wyto'san. Irombo itunda'san moro poto 'su aitopo 'wa. Irombo Jesus wyka'po wara ro ty'waine oty epory'po i'waine. Irombo mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka'po i'waine.

14:7 Deuteronomium 15:11 **14:10-11** Mateus 26:14-16, Lukas 22:3-6

14:12-21 Mateus 26:17-25, Lukas 22:7-14, 21-23, Johanes 13:21-30

17 Iko'mamy'po mero, Jesus wopy'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon maro. **18** Irombo tarije'po tywendamerykon jako ro, Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, o'win amy ara'nanokon yjekaramatan, o'win amy ymaro endametoto."

19 Irombo kata'mato terapa iwe'i'san. Pa'poro tywe'i'san mero ika'san I'wa: "Awu kapyn waty?"

20 Irombo ika'po i'waine: "Ainapatoro itu'ponaka oko ynemeparykon me mandon amyjaron. O'win amy ara'nanokon te yjekaramatan. Mo'ko ywara enapa moro arepa a'pitopo taka tareparay a'pinen, mo'ko ro, inoro mo'ko man. **21** Kyny'san ro mo'ko kari'na ymuru, typoko imero'po wara ro. Mo'ko kari'na ymuru ekaramanen te janon kynotamotan. Iru'pa nairy ero nono tu'ponaka opy'pa iwe'i'pomboto."

22 Irombo moro tywendamerykon jako noro, amy perere anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. Ijako ro ika'po: "Apyitoko. Yja'mun ero man."

23 Irombo amy sapera anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero moro sapera tano tanymy pokو, yry'po i'wa i'waine. Pa'poro tywe'i'san mero amy enyry'po i'waine. **24** Irombo ika'po i'waine: "Ymynuru ero man. Kyne'kanjan moro Tamusi wykatopombo pori'tomato'me. Pyimano kari'na upu'san me kyne'kanjan. **25** Ita'ro pore, winu anenyry'pa noro ra'a waitake. Moro Tamusi nundymary ta te asery me senytake rapa."

26 Irombo Tamusi ety awongato'me tywareta'ma'san mero, ito'san moro oleif paty wypy 'wa. **27** Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Pa'poro ywyino matu'mata'ton. Tymero irombo man:

"Mo'ko kapara enenen siwotake. Irombo mo'karon kapara kynotaripa'ta'ton."

28 "Moro iromby'san wyino yjawomy'po mero te, Galilea 'wa wy'take ajuwapoine."

29 Petrus wyka'po te I'wa: "Pa'poro kari'na ro rypo awyino kynotu'mata'ton. Awu te atuma'pa waitake!"

14:18 Ware 41:9 14:22-26 Mateus 26:26-30, Lukas 22:14-20, 1 Korinte 11:23-25

14:24 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34

14:27-31 Mateus 26:31-35, Lukas 22:31-34, Johanes 13:36-38

14:27 Zacharia 13:7 14:28 Mateus 28:16

³⁰Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Ita'ro pore, ero koko noro okomboto korotoko ko'tary uwaporor, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take."

³¹Irombo paripe 'ne ka'tu rapa Petrus wyka'po: "Yrombyry man jako ro rypo amaro, ajukuty'pa okarity'pa waitake." Moro wara enapa pa'poro mo'karon a'sakarykon wyka'san.

Getsemane po

³²Irombo amy Getsemane tatynen wonatopo paty 'wa ito'san. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ero po atandy'motoko. Tamusi 'wa aurana wy'sa."

³³Petrus, Johanes, Jakobus aro'san i'wa tymaro. Irombo amy poto 'su anari wopy'po imero itu'ponaka, kynety'ka'ko imero.

³⁴Irombo ika'po i'waine: "Kata'mato ywairy je'tun ywory 'se rypo terapa man. Ero po ro aitoko. Tuwaro koro aitoko me."

³⁵Irombo a'si 'ko noro ito'po. Tombata'po iwoma'po.

Irombo Tamusi 'wa iwoturupo'po moro ata'karykano 'wa tuwapirimakato'me, i'se iwairy taro ro. ³⁶Irombo ika'po: "Aba, papa, pa'poro oty kapyry ajaina man. Ero je'tun pan sapera 'wa kuwapirimakapoko. Ynisanory kapyn te no'ka'nen. Anisanory te."

³⁷Irombo iwopy'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa. Iwo'nykyrykonymbo eپory'po terapa i'wa. Irombo Petrus 'wa ika'po: "Simon, mo'ny'san? Ko'i roten pairo nuro awairy mupijan?" ³⁸Tuwaro aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko, moro aju'kuto'kon 'wa ajapyirykon pon. Mo'ko a'kanano ro rypo oty kapyry 'se man. Moro ja'munano te ru'me man."

³⁹Irombo ito'po rapa. Tamusi 'wa rapa aurana'po. Koromo taurana'po wara ro rapa aurana'po. ⁴⁰Irombo tywerama'po mero rapa, iwo'nykyrykonymbo eپory'po rapa i'wa. Epirykon imero tawosinapo'seine kynatokon. One wara pairo Jesus ejukuru upi'po i'waine.

⁴¹Irombo moro ijoruwanorymba ta tywopy'po mero rapa, ika'po i'waine: "Erome te o'ny'toko iro ke. Otare'matoko. Naikepyi terapa. Moro ijururu nitundai terapa. Mo'ko kari'na ymuru yjaton terapa irombo mo'karon tyja'wangamon ainaka. ⁴²Ajawondoko. Ka'makon. Mo'ko yjekaramanen irombo nitundai terapa."

Jesus apyiry

⁴³Moro Jesus auranary jako noro, typo roten mo'ko o'win amy inemepary Judas tunda'po. Imaro moky imero kari'na kynatokon supara maro, putu maro. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tomo'se kynatokon. ⁴⁴Mo'ko ekaramanan 'wa te enepoto'man takari'se kynakon i'waine. Tyka kynakon: "Mo'ko siposimatake inoro, inoro ro mo'ko man. Apyitoko me. Irombo torane arotoko me."

⁴⁵Irombo itunda'po. O'win wytory Jesus 'wa ito'po. Ika'po i'wa: "Yjemepanen!" Irombo imero iposima'po i'wa. ⁴⁶Irombo mo'karon imaro opy'san 'wa Jesus apo'i'po. ⁴⁷Irombo o'win amy moro po aitoto 'wa tysuparary so'ka'po ije'ny wyino. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa.

⁴⁸Irombo Jesus woturupo'po i'waine: "Amy tokonen manaman apyiry 'sangon wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon yjapyije. ⁴⁹Kurita wara ro ajekosaine kari'na semepakon moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maisen. Ero wara te morokon imero'san wo'kapyry man."

⁵⁰Irombo mo'karon inemeparykon 'wa o'win upu'po Jesus no'po. Pa'poro eka'numy'ma'san. ⁵¹Irombo amy pyito kyniwekenakon. Iwo'my'ma mo'ko pyito kynakon. Amy kamisa ke roten tywainopondo kynakon. Irombo apo'i'po i'waine. ⁵²Iwo'kerenga'po te iwyinoine. Moro inoponymbo wainopo'po roten ainaine. Inopo'ma eka'numy'po.

Jesus mo'ko Tamusi pokonokon jopotory po'ponaka

⁵³Irombo Jesus aro'po i'waine mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa. Pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa wota'nanopy'san.

⁵⁴Petrus tyse terapa kyny'sakon Jesus wena'po ta. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty tako ro imero Jesus wekena'po i'wa. Irombo wa'to ekonda iwotandy'mo'po, mo'karon oranano ekosa.

14:43-52 Mateus 26:47-56, Lukas 22:47-53, Johanes 18:3-12

14:49 Lukas 19:47, 21:37

14:53-65 Mateus 26:57-68, Lukas 22:54-55,63-71, Johanes 18:13-14,19-24

⁵⁵Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon enapa amy Jesus emendoto'man upijatokon, iwopoto'me ty'waine. Amy iwopoto'man anepory'pa te iwe'i'san.

⁵⁶Pyime kari'na Jesus emendojatokon. Onapi roten ekari'satokon te ipoko. O'win morokon aurangon e'i'pa kynatokon. ⁵⁷Irombo amykon tonapiramon awomy'san emendoto'me. Ika'san: ⁵⁸“Na'na ikary etai: ‘Ero ainanano ke ikapy'po Tamusi auty sakatake.

Irombo oruwa kurita amy terapa samy'matake rapa, ainanano ke wavy.”” ⁵⁹Moro wara enapa te morokon Jesus emendoto'kon i'waine o'win e'i'pa kynatokon.

⁶⁰Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory awomy'po.

Owarira'naka ito'po. Irombo Jesus 'wa iwoturupo'po: “O'to yka'pa man morokon i'waine ajemendotopo poko?”

⁶¹O'to yka'pa te Jesus we'i'po. Anejuku'paine pairo iwe'i'po.

Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po rapa I'wa: “Mo'ko Mesias amoro man? Mo'ko tykuranondo man inoro ymuru amoro man?”

⁶²Irombo Jesus wyka'po: “Inoro ro awu wa. Aire mo'ko kari'na ymuru tandy'po meneta'ton mo'ko pari'pyn apo'tun wyino. Aire kapurutu ta iwopyry meneta'ton.”

⁶³Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa moro tywo'mymblo seka'po. Ika'po: “O'tono'me ko emendonamon me noro amykon kysupijaton? ⁶⁴Tamusi ety jamikary i'wa metaton. One wara ko monumengaton ipoko?”

Irombo pa'poro ika'san: “Iwory man.”

⁶⁵Irombo amykonymbo eta'tapoty'san itu'ponaka. Kamisa ke embatapu'to'po i'waine. Irombo tainarykon amo'mere'ko'san ke iwo'po i'waine. Irombo ika'san I'wa: “Tamusi auran uku'ponen, ekari'ko noky 'wa awo'po!” Mo'karon oranano 'wa mene imero embata'mopoty'po.

Petrus enapitary

⁶⁶Irombo po'po moro pyroro ta mo'ko Petrus a'ta noro, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory emyijary amy wopy'po moro pato.

⁶⁷Wa'to ekonda Petrus ene'po mero ty'wa, iru'pa 'nero ene ito'po.

14:58 Johanes 2:19 14:62 Daniel 7:13 14:64 Levitikus 24:16

14:66-72 Mateus 26:69-75, Lukas 22:56-62, Johanes 18:15-18,25-27

Irombo ika'po: "Amoro enapa mo'ko Nasaret pono maro makon, mo'ko Jesus maro."

68Petrus wyka'po te: "Uwa! Anukuty'pa wa. O'to awykary anukuty'pa pairo wa."

Irombo a'si 'ko ito'po moro o'mytopo 'wa. Irombo korotoko ko'ta'po. **69**Irombo Petrus ene'po mero rapa, mo'ko woryi wyka'po rapa mo'karon moro po o'po'tonon 'wa: "Amy a'sakarykon mo'se man." **70**Enapitary ekarity'po rapa te Petrus 'wa.

Irombo a'si 'ko a'si 'ko mo'karon o'po'tonon wyka'san rapa i'wa: "Iporo ro amy a'sakarykon amoro mana, to! Galilea pono enapa amoro mana."

71Irombo Tamusi ety ejatory ta Petrus wyka'po: "Tamusi yjuta'kan, mo'ko awykato'kon wokyry ukutyry jako y'wa!"

72Irombo o'win wytory korotoko ko'ta'po rapa. Irombo Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus auranyimbo pokon: "Okomboto korotoko ko'tary uwaporor, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take." Irombo iwotamo'po imero.

Jesus yry'po Pilatus ainaka

15 ¹Emamy'po mero, ko'i terapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon 'wa enapa taurangon epopo'san i'waine. Irombo Jesus my'po i'waine. Aro'po i'waine. Pilatus ainaka terapa yry'po i'waine. ²Pilatus woturupo'po I'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?"

Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Moro wara aseke mykaje."

³Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa pyime otykon pokon Jesus emendo'po. ⁴Irombo Pilatus woturupo'po rapa I'wa: "Anejuku'paine pairo man? Etako o'toro 'ko waty ajemendory i'waine!"

⁵Anejuku'pa noro te Jesus we'i'po. Pilatus wonumenga'po imero.

Jesus wopory

6Amy oty ewamary wararo te moro yja'wanton kari'na aru'katopo wyino o'win amy mo'karon kari'na nisanoryimbo

15:1-5 Mateus 27:1-2,11-14, Lukas 23:1-5, Johanes 18:28-38

katopombo mo'ko Pilatus 'wa kynakon. ⁷Moro jako 'ne te mo'ko Barabas tatynen moro yja'wanton kari'na aru'katopo ta kynakon ta'sakarykon maro. Amy kari'na tywo tywaije i'waine kynakon moro tywe'kurukon jako mo'karon tupi'nonakaine tynamonymbo momary poko. ⁸Irombo mo'karon kari'na apyimy wonuku'po kawonaka. Pilatus 'wa iwoturupo'san, tamerymbo mero iwaito'me takatakaine. ⁹Irombo Pilatus 'wa ejuku'san: "Mo'ko Simosu Jopotory nondary 'se'pa mandon y'wa?"

¹⁰Kynuku'sakon irombo i'se'pa tywairykon ke mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa Jesus yry'po tainaka. ¹¹Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon te imero mo'karon kari'na apyimy apokumatokon, Barabas kato'me i'wa. ¹²Irombo Pilatus woturupo'po rapa i'waine: "O'to ko iro ke mo'se wokyry sytan, mo'se Simosu Jopotory me anejatorykon?"

¹³Irombo iko'tapoty'san rapa: "Ipokary man wakapu poko!"

¹⁴Irombo Pilatus wyka'po i'waine: "O'tono'me? Otypan yja'wan oty 'ne ko iro ke tyka'se i'wa nan?"

Pari'pe 'ne ka'tu rapa te imero iko'tapoty'san: "Ipokary man wakapu poko!"

¹⁵Irombo Pilatus 'wa mo'karon kari'na apyimy nisanory wararo Barabas kapo'po. Jesus yry'po te i'wa mo'karon warinu pokonokon ainaka wakapu poko ipokato'me. Mene 'ne ka'tu ipoky'mapo'po i'wa.

Jesus poko iwasaijambarykon

¹⁶Irombo mo'karon warinu pokonokon 'wa Jesus aro'po moro a'wembono auranano ytopo auto taka. Pa'poro mo'karon ta'sakarykon ko'ma'san i'waine. ¹⁷Irombo amy tapenen tykujuren wo'mynano ke Jesus wo'myndo'po i'waine. Amy sipatamu waton momy'po i'waine u'mariry me. Upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. ¹⁸Irombo ewa'ma'po i'waine. Ika'san: "Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!" ¹⁹Irombo amy waruma waton ke iwo'po i'waine upu'po po. Itu'ponaka eta'tapoty'san. Iwokunama'san ipo'ponaka, ety awonganamon wara.

²⁰Ipoko tywosaijamba'ma'san mero, moro tykujuren iwo'mymbso'ka'po rapa i'waine. Irombo moro iwo'my ke rapa iwo'myndo'po

15:6-15 Mateus 27:15-26, Lukas 23:13-25, Johanes 18:39-19:16

15:16-20 Mateus 27:27-31, Johanes 19:2-3

i'waine. Irombo kurandonaka aro'po i'waine ipokato'me wakapu poko.

Jesus pokary wakapu poko

21 Irombo amy wokyry maina wyino kyny'sakon ipatoine. Amy Sirene pono mo'ko kynakon, Simon tatynen. Aleksander, Rufus jumykon mo'ko kynakon. Mo'ko wyry'ka'po ro mo'karon warinu pokonokon 'wa, moro Jesus pokatopo man wakapu aroto'me i'wa. **22** Irombo Jesus aro'po i'waine moro Golgota tatynen aitopo 'wa. Moro tauro'po man 'u'je'pombo waitopo'. **23** Irombo amy itun pan oty maro i'kaima'po winu ke upa'po i'waine. Anenyry'pa te iwe'i'po. **24** Irombo ipoka'po i'waine moro wakapu poko. Morokon iwo'mykonymbo ekamy'san i'waine asekaro. Nokypa 'wa otypan iwo'mymba apyiry man uku'to'me ty'waine, tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine. **25** Kokoro, okupa'en-to'ima juru a'ta ipoka'po i'waine. **26** Ero wara moro Jesus emendotopo tymero kynakon epo:

MO'KARON SIMOSU JOPOTORY

27 Imaro ro oko tokonamon manamangon poka'san i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino. **28***

29 Mo'karon moro pato ytotonon imero tupu'san sekesekematakon. Jesus ejujatokon. Kyngatokon: "E! Amoro moro Tamusi auty akanen, irombo oruwa kurita amy'manen rapa!
30 Aseke opano'ko! O'kako moro apokatopombo wyino!"

31 Iwara enapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa Jesus ere'no'satokon. Kyngatokon: "Amykon terapa tapano'se i'wa mandon. Aseke te tywopanopyry upijan. **32** Oro mo'ko Mesias, mo'karon Israel pajanymba Jopotory erome kynenerykon me nony'ton moro typokatopombo wyino, kysamyikato'se me."

Mo'karon imaro ipoka'san enapa kynejujatokon.

15:28 Amykon 'wa ero po tymero man: Iwara ro moro Tamusi karetary ta imero'po wo'kapy'po: 'Mo'karon omenano mero'po poko o'poty'non maro u'ku'po i'waine.'

15:21-32 Mateus 27:32-44, Lukas 23:26-43, Johanes 19:17-27

15:21 Rome 16:13 **15:24** Ware 22:18 **15:28** Jesaja 53:12

15:29 Ware 22:7, 109:25, Markus 14:58, Johanes 2:19

Jesus rombyry

³³Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro moro nono ewa'rumamy'po, oruwa juru taronaka. ³⁴Oruwa juru a'ta mo'ja imero Jesus ko'ta'po. Ika'po: "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Moro tauro'po man: 'Ytamusiry, ytamusiry, o'tono'me ko o'win upu'po kynoi?"

³⁵Irombo amykon moro po o'po'tonon 'wa moro auran eta'po. Irombo ika'san: "Etatoko! Elia ko'manon."

³⁶Irombo ko'i amy 'wa amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po tyjasakoren winu taka. Amy waruma waton pokonaka yry'po i'wa, Jesus upato'me ty'wa ike. Ika'po: "Elia wopyry kysenesen, ipokatopombo wyino ika."

³⁷Mo'ja te imero Jesus ko'ta'po. Irombo iworemakepy'po. ³⁸Moro jako ro moro Tamusi auty ta isererema'po kamisa wo'seka'po ase'ra, kawo wyinombo ro po'ponaka. ³⁹Moro moro wara irombyry ene'po mero ty'wa, mo'ko ipato o'po'toto warinu pokonokon jopotory wyka'po: "Iporo ro kore mo'se wokyrry Tamusi ymuru mo'se tywaije na."

⁴⁰Amykon enapa woryijan tyse terapa kyno'po'satokon. Imaroine kynatokon: mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Salome, Maria mo'ko meseku Jakobus sano, mo'ko Joses sano me enapa man inoro enapa. ⁴¹Mo'karon wytotopombo ro kynakon Jesus wena'po ta, Galilea po a'ta. Upatopombo enapa i'waine kynakon. Pyime enapa amykon terapa Jesus maro Jerusalem 'wa ito'san woryijan moro po kyno'po'satokon.

Jesus unemyry

⁴²Irombo koine 'ne, moro otare'matopo kurita wopy'pa ro, ⁴³mo'ko Arimatea pono Josef 'wa tyturu'po apo'i'po, Pilatus 'wa tytoto'me, Jesus ekepy'po pok'o aturupo. Mo'ko Josef ro amy poto'su Simosu jopotory mo'ko kynakon. Moro Tamusi nundymary wopyry po enapa kyno'po'sakon.

⁴⁴Tyromo'se terapa Jesus wairy ekary eta'po mero, Pilatus enuta'po. Irombo mo'ko warinu pokonokon jopotory ko'mapo'po

15:33-41 Mateus 27:45-56, Lukas 23:44-49, Johanes 19:28-30 15:34 Ware 22:1

15:36 Ware 69:21 15:38 Exodus 26:31-33 15:40-41 Lukas 8:2-3

15:42-47 Mateus 27:57-61, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42

i'wa. Iwoturupo'po i'wa tyromo'se terapa Jesus wairy pok'o. ⁴⁵Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa iromby'po ekarity'po mero, Jesus ekepy'po ypo'po Pilatus 'wa mo'ko Josef ainaka.

⁴⁶Irombo Josef 'wa amy tamu'nen kamisa epekaty'po. Irombo Jesus ka'po i'wa moro ipokatopombo wakapu wyino. Irombo moro kamisa ke ijondo'po i'wa. Irombo moro amy topu atoka'po atunendopo taka unemy'po i'wa. Irombo amy topu uringapoty'po i'wa moro ipenary apu'toto'me. ⁴⁷Moro oje Jesus unemy'po ene'po mo'ko Magdala pono Maria 'wa, mo'ko Joses sano Maria 'wa enapa.

Jesus awomyry

16 ¹Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, koko, mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Jakobus sano Maria, mo'ko Salome 'waine typoporamon otykon epekaty'san, Jesus kyrykyryma tytoto'ko'me. ²Irombo kokoro 'ne imero, koromo weju wepa'kary jako, ito'san moro atunendopo 'wa. ³Ase'wa kyngatokon: "Noky ko moro atunendopo penary aputy topu emimatan ky'waine?" ⁴Potombo me irombo moro topu kynakon. Irombo te tyse terapa moro topu emima'po ene'po i'waine.

⁵Irombo tywo'my'san mero moro atunendopo taka, apo'tun wyino amy pyito wotandy'mo'po ene'po i'waine, tamu'nen wo'mynano ta. Irombo poto me imero iwety'ka'san. ⁶Mo'ko wyka'po te i'waine: "Kytety'katon. Mo'ko Jesus, mo'ko Nasaret pono, mo'ko wakapu poko ipoka'po mupijaton, aine? Nawomyi rapa. Ero po uwa man. Enetoko! Ero moro ytopombo. ⁷I'tandoko rapa te. Ajuwapoine Galilea 'wa itory ekari'tandoko mo'karon inemeparykon 'wa, Petrus 'wa enapa. Moro po ro mo'ko Jesus meneta'ton, ika'pombo wararo o'waine."

⁸Irombo iwepa'ka'san rapa. Eka'numy'san moro atunendopo wyino, tanarirykon 'wa tytytykarykon ta. Amy pairo kari'na 'wa otymbo ro anekarity'pa iwe'i'san, tywety'karykon ke.

Jesus woseneopory

⁹Moro otare'matopo kurita pa'po me, moro iromby'san wyino kokoro 'ne tawomy'po wyino, mo'ko Magdala pono Maria 'wa

16:1-8 Mateus 28:1-8, Lukas 24:1-12, Johanes 20:1-10

16:7 Mateus 26:32, Markus 14:28

na'sen iwosenepo'po. Mo'ko wyino ro oko-to'ima yja'wanton no'kan tymoma I'wa kynakon.* ¹⁰Mo'ko wyto'po ro ekari'se mo'karon Jesus maro e'i'san 'wa. Mo'karon imero kata'mato noro kynotamojatokon. ¹¹Nuro ene'po ekarity'po mero mo'ko woryi 'wa ty'waine, anamyika'pa iwe'i'san.

¹²Morombo wyino amy me terapa iwosenepo'po oko amykon a'sakarykon 'wa, moro Jerusalem wyino iwepa'karykon jako.

¹³Irombo iwerama'san rapa ekari'se mo'karon ta'sakarykon 'wa. Mo'karon anamyika'pa enapa te iwe'i'san.

¹⁴Irombo wyino Jesus wosenepo'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win tynemeparykon 'wa, iwendumerykon jako. Oty anamyika'pa iwairykon poko, tyturu'poja'nare iwairykon poko enapa e'ma'san I'wa, mo'karon tawomy'po wyino tanenamonymbo anamyika'pa iwe'i'san ke.

¹⁵Irombo ika'po i'waine: "Pa'poro ero nono tu'po wararo i'tandoko. Pa'poro kari'na 'wa moro iru'pyn oka ekari'toko.

¹⁶Mo'ko amyikanenymbo asetykapototo utapy'pa kynaitan. Mo'ko anamyika'pa aitoto poko te mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto yja'wan auranano ytan. ¹⁷Tamusi mo'karon tauran amyikanenymbo epanotan erokon kapu wyinono otykon ke: yjety ta yja'wanton no'kan momata'ton; aserynon auranano ta kynauranata'ton; ¹⁸tainarykon ke okoju apo'i'poto i'waine, amy romo'kanen oty enyry'poto pai i'waine, o'to pairo e'i'pa kynaita'ton; je'tun pangon tu'ponaka tainarykon yry'sando i'waine, kynekura'mata'ton rapa."

¹⁹Irombo aurana'ma'po mero i'waine, mo'ko Jopoto Jesus awo'nuku'po kapu tako. Tamusi apo'tun wyino iwotandy'mo'po.

²⁰Mo'karon inemeparykon wyto'san te wararo moro iru'pyn oka ekari'se. Moro jako ro mo'ko Jopoto kynepano'satokon. Aurangon amyikapojakon kapu wyinono otykon ke.

16:9 Amykon moro Markus 16:9-20 animero'pa tywaije mandon.

16:9-11 Mateus 28:9-10, Johanes 20:11-18 **16:12-13** Lukas 24:13-35

16:14-18 Mateus 28:16-20, Lukas 24:36-49, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8

16:15 Apojoma'san 1:8 **16:19-20** Lukas 24:50-53, Apojoma'san 1:9-11

Lukas nimero'po iru'pyn oka

Uwapo torupamy

Mo'ko Lukas amykon mo'karon ta'sakarykon nekarity'tory auranano ekari'san. Morokon inimero'san Jesus womatopo koko o'kapy'san otykon 'wa tyre o'po'toko (Lukas 2). Pa'poro kari'na 'wano me moro iru'pyn oka wairy enepojan mo'ko Lukas. Mo'ko Jesus 'wa u'ku'non kari'na pynary enepojan. Poto me moro aja'sakary pynary enepojan ero kareta (Lukas 6:27-38, 10:25-37).

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4	Uwapo torupamy
1:5–2:52	Moro Johanes womary moro Jesus womary maro
3:1–4:13	Jesus 'wa tamamin a'mory
4:14–9:50	Galilea po Jesus emaminary
9:51–19:27	Jerusalem 'wa Jesus wytory
19:28–23:56	Morokon irokonymbo ro ero nono tu'po Jesus emando'kon kurita
24:1-53	Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Pyime terapa kari'na tywe'ku mandon morokon kyra'naine o'kapy'san otykon merory pokon, ²mo'karon koromo 'ne enenamonymbo, mo'karon Tamusi auran pyitorykon me tywaije mandon inaron nekarity'san wara ro.

³Iwena'san ta awu enapa pa'poro iru'pyn me imerory pokon we'kui o'wa, tywaiporen jopoto Teofilus. Morokon koromonokonymbo wyinombo ro pa'poro iru'pyn me simengai imerory uwaporon.

⁴Iwara ro tamyikapore morokon ajemepato'konymbo wairy muku'take.

Johanes womary man ekarityry

⁵Judea po poto 'su jopoto me mo'ko Herodes a'ta, amy Sakarias tatynen Tamusi pokono kynakon. Amy Abia wyinono me kynakon mo'karon Tamusi pokonokon ta'sakarykon maro. Ipyty ety me Elisabet kynakon. A'aron parymbo mo'ko Elisabet kynakon.

⁶Okororo tamambore kynatokon Tamusi embata. Pa'poro morokon Tamusi wyka'san wararo kynemanjatokon. Mo'karon a'sakarykon amy pairo yja'wan o'to yka'pa kynatokon ipokoine. ⁷T'me'ma kynatokon, Elisabet 'wa tywe'mekary upiry ke. Tytam'pota, tyno'pota terapa kynatokon.

⁸O'wino me mo'karon Abia wyinonokon ta'sakarykon maro mo'ko Sakarias tamamine kynakon Tamusi pokono me moro Tamusi auty ta. Amykon kurita ro emaminarykon kynakon Tamusi pokonokon me. ⁹Mo'karon Tamusi pokonokon emerymbo me ro tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine, o'win amy tyra'nanokon ekari'to'me amy amaminano ka'nen me. Moro wara mo'ko Sakarias ekarity'po moro Tamusi auty tako o'mytoto man me, amy Tamusi 'wa tymy typoporen oty po'ma. ¹⁰Moro Tamusi 'wa tymy typoporen oty po'mary jako ro Sakarias 'wa, pa'poro mo'karon kari'na apyimy Tamusi 'wa kynauranakon kurando.

¹¹Irombo amy Tamusi apojon wosenepo'po i'wa moro typoporen oty apo'ny apo'tun wyino. ¹²Ene'po mero, Sakarias we'naranga'po. Poto me imero iwety'ka'po. ¹³Mo'ko apojonano wyka'po te i'wa: "Kytety'kai koro, Sakarias. Tamusi 'wa awoturupotopombo tota man. Mo'ko apyty Elisabet mynoto me kynaitan. Wokyry'membo me kynonematan. Mo'ko ety me ro Johanes yry o'wa man.

¹⁴Ajewa'pory kynominotan. Pyime kari'na moro iwoma'po ewa'mata'ton. ¹⁵Mo'ko ro irombo poto me kynaitan Tamusi embata. Winu anenyry'pa kynaitan. Je'tun pan tanymy anenyry'pa kynaitan. Iwomarymbo ro Tamusi a'kary kynapyitan. ¹⁶Pyime Israel pajanymbo u'mapotan rapa mo'ko Ijopotorykon Tamusi 'wa. ¹⁷Inoro uwapo ro kyny'tan mo'ko omuru mo'ko Elia a'karymbo pori'tory ta. Mo'karon uwapoto'san turu'san ewa'porotan rapa

mo'karon i'makon poco. Mo'karon typanaja'naramon ypotan rapa tywonumengapore mo'karon tamamboram wara. Iwaro ro amy kari'na apyimy a'nano'tan Tamusi pyitorykon me."

¹⁸Irombo Sakarias wyka'po mo'ko apojonano 'wa: "One wara ko moro wara iwairy man suku'tan? Awu irombo tam'po'ko me terapa wa. Ypty enapa no'po'ko me terapa man." ¹⁹Irombo mo'ko apojonano 'wa ejuku'po: "Gabriel awu wa. Tamusi embata ywaitopo man. Tamusi yjemoky ijerupato'me, ero iru'pyn oka ekarito'me y'wa o'wa. ²⁰Epanamako. Aurana'pa maitake. Ajauranary mupitake, yjauran anamyika'pa awe'i'po ke. Morokon otykon wo'kapy'matopo kurita ajauranatake rapa. Morokon otykon kyno'ka'tan moro tywo'kapyrykon man kurita tunda'po mero."

²¹Ijako ro mo'karon kari'na apyimy Sakarias momokyry poco kynakon kurando. Moro wara akore'pe Tamusi auty ta iwairy kynenumengapojatokon. ²²Irombo kurandonaka tywepa'ka'po mero, tauranary upijakon terapa i'waine. Irombo i'wa moro Tamusi auty ta amy oty wosenepo'po ukuty'po i'waine. Tainary ke roten terapa kynerupatokon. Tauranary upijakon. ²³Irombo Tamusi pokono me tamamingepy'ma'po mero ito'po rapa tauty 'wa.

²⁴Morombo pa'po me mo'ko ipyty Elisabet we'i'po mynoto me. Ainatone nuno asenepo'pa iwe'i'po. ²⁵Ika'po: "Tamusi ro ero wara yjyryi. Kari'na 'wa ypy'i'toporymbo aike'ka nopyi."

Jesus womary man ekarityry

²⁶Irombo o'win-to'ima nuno terapa mynoto me Elisabet a'ta, Tamusi 'wa moko apojonano Gabriel emoky'po amy Galilea tano, Nasaret tatynen aitopo 'wa, ²⁷amy wokyry maro e'ipyn amyija'ko 'wa. Mo'ko amyija'ko taporemyndo terapa kynakon amy Josef tatynen wokyry 'wa. Mo'ko wokyry ro amy David parymbo mo'ko kynakon. Mo'ko amyija'ko ety me Maria kynakon. ²⁸Irombo auto taka tywo'my'po mero, ero wara mo'ko apojonano wyka'po: "Iru'pa ro rypo man, pa'poro kurano apyinenymbo? Tamusi amaro man!"

²⁹Maria y'naranga'po te moro auranano 'wa. Iwonumenga'po o'to tauro'po me moro auranano wairy poco. ³⁰Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Kytety'kai, Maria. Kurano meporyi

1:17 Maleachi 4:5-6 1:19 Daniel 8:16, 9:21 1:27 Mateus 1:18

Tamusi ekosa. ³¹Epanamako. Mynoto me maitake. Irombo amy wokyry'membo me monematake. Inoro ety me ro Jesus mytake.

³²Poto me kynaitan Tamusi embata. Mo'ko inorombo ro kawono Tamusi ymuru me kynejatota'ton. Mo'ko Kyjopotorykon Tamusi mo'ko itamurumbo David apo'nymbu tu'po kynandy'motan.

³³Mo'ko Jakob pajanymbo 'wa kynaitan roten poto 'su jopoto me. Inundymary i'maty'pa roten kynaitan."

³⁴Irombo Maria wyka'po mo'ko apojonano 'wa: "One wara ko moro no'ka'tan? Wokyry maro waty waipo'sa." ³⁵Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Tamusi wyinono a'kanano otu'ponaka kyno'tan. Mo'ko inorombo ro kawono pori'tory ajondotan. Iro ke ro enapa mo'ko kurano mo'ko kynomatan inoro ejatota'ton Tamusi ymuru me. ³⁶Epanamako! Mo'ko ajomory Elisabet enapa mynoto me man. Wokyry'membo me kynonematan, no'po'ko me tywairy se'me. O'win-to'ima nuno terapa mynoto me man mo'ko e'mekapynymbu. ³⁷I'se Tamusi a'ta irombo pa'poro oty tywo'kapyry taro man." ³⁸Irombo Maria wyka'po: "Ero po wa, Tamusi emyijary me. Oro awyka'po wararo nainen ymaro." Irombo mo'ko apojonano wyto'po iwyino.

Maria wytory Elisabet etawa

³⁹Morombo wyino ro Maria awomy'po. Iwonsi'ma'po tytory pokon moro wypy 'wa, amy Judea tano aitopo 'wa. ⁴⁰Iwo'my'po mo'ko Sakarias auty taka. "Iru'pa ro rypo man?" ika'po Elisabet 'wa.

⁴¹Mo'ko Maria aurana eta'po mero Elisabet 'wa, mo'ko uwembo tano pitani wesakama'po. Irombo Tamusi a'kary 'wa Elisabet apo'i'po.

⁴²Mo'ja imero Elisabet wyka'po: "Tykuranondo mana pa'poro woryijan ko'po! Tykuranondo man mo'ko ajuwembo tano pitani!

⁴³Noky ko awu wan mo'ko Yjopotory sano wo'to'me yjetawa?

⁴⁴Moro ajauran etary akono mero irombo y'wa, mo'se pitani ewa'pory imero nesakamai yjuwembo ta. ⁴⁵Mo'ko woryi morokon ty'wa Tamusi nekari'po'san otykon wo'kapy'mary man amyikanon inoro sara'me 'ne kynaitan."

⁴⁶Irombo Maria wyka'po:

"Yturu'po poto me Tamusi ety awonganon. ⁴⁷Yja'kary tawa'pore man mo'ko Yjepano'nen Tamusi pokon. ⁴⁸Po'po tamyijary

1:31 Mateus 1:21 1:32-33 2 Samuel 7:12-13,16, Jesaja 9:7 1:37 Genesis 18:14

1:46-55 1 Samuel 2:1-10

wairy kotanory tone i'wa man. Erombo wyino Tamusi newa'porory me yjejatota'ton pa'poro mo'karon eromenokon kari'na, mo'karon airenokon enapa. ⁴⁹Mo'ko typori'token 'wa potonon otykon tyka'se man y'wano me. Kurano me 'ne ety man. ⁵⁰Mo'karon tynendonamon kotanory enetan mo'karon eromenokon kari'na ra'na, mo'karon airenokon ra'na enapa. ⁵¹Apory tywepori'toma man. Mo'karon kynaijaton 'ne inaron taripa'po i'wa mandon aseke iwonusumengarykon 'wa. ⁵²Typori'tokamon tamapo i'wa mandon apo'nykon wyino. Po'po aitonon tawonga i'wa mandon. ⁵³Kumytonon 'wa iru'pyngon otykon tyje i'wa man. Typyratakamon ainary'pa tymoma i'wa mandon. ⁵⁴⁻⁵⁵Typyitory Israel tapano'se i'wa man. Abraham kotanory tone i'wa man. Aikepy'pa roten mo'karon ipajanyimbó kotanory enejan, kytangonymbó 'wa tyka'po wararo."

⁵⁶Oruwa nuno iwairy taro Maria we'i'po Elisabet ekosa. Irombo mero ito'po rapa tauty 'wa.

Johanes womary

⁵⁷Irombo te Elisabet wonematopo kurita tunda'po. Wokyry'membo me iwonema'po. ⁵⁸Irombo one wara Tamusi 'wa poto me imero ikotanory ene'po ekary eta'po mo'karon emamiry a'sakarykon 'wa, mo'karon omorykon 'wa enapa. Tawa'pore imero kynatokon imaro.

⁵⁹Irombo moro ijouruwa-to'imany kurita iwopy'san mo'ko oma'senan y'kotory ene. Mo'ko ijumy Sakarias ety ta rypo yry 'se kynatokon. ⁶⁰Mo'ko isano wyka'po te: "Uwa, Johanes te ety me kynaitan." ⁶¹Irombo ika'san i'wa: "Amy pairo ajomory ety te moro wara e'i'pa man." ⁶²Irombo ijumy 'wa tainarykon ke iwoturupo'san one wara mo'ko tymuru ety yry 'se iwairy poko. ⁶³Irombo amy paranga'membo poko iwoturupo'po. Moro tu'po 'Johanes ety me man' mero'po i'wa. Pa'poro imero enuta'san. ⁶⁴Irombo te o'win wytory tauranary taro rapa iwe'i'po. Iru'pa rapa inuru we'i'po. Aurana'po rapa. Moro jako ro Tamusi ety awonga'po i'wa.

1:48 1 Samuel 1:11 1:52 Job 5:11, 12:19 1:55 Genesis 17:7

1:59 Levitikus 12:3

⁶⁵Irombo anari wopy'po pa'poro mo'karon emamrykon a'sakarykon tu'ponaka. Pa'poro morokon wo'kapy'san ekary wotaripapy'po pa'poro morokon Judea ponokon wypy wararo. ⁶⁶Pa'poro moro oka etanamonymbo 'wa tyturu'san ta apo'i'po. Ika'san: "Oty me ko iro ke mo'se pitani naitan?" Tamusi ainary irombo kynepano'sakon.

⁶⁷Irombo mo'ko ijumy Sakarias apo'i'po Tamusi a'kary 'wa. Tamusi a'kary 'wa auranano'po'po Tamusi auran uku'ponen me. Ika'po:

⁶⁸"Tykuranondo man mo'karon Israel pajanymbo Jopotory Tamusi. Mo'karon ttypitorykon apyimy tatawa i'wa man. Yja'wan wyino ikato'kon tyka'se i'wa man. ⁶⁹Amy pari'pyn kaijomato'kon tyje i'wa man mo'ko ttypitory David auty ta, ⁷⁰mo'karon penatonon kurangon tauran uku'ponamonymbo wyka'san wararo. ⁷¹Kaijomato'kon tyka'se i'wa man kyjenono'namon wyino, pa'poro mo'karon kanerykon 'se'non wyino enapa. ⁷²Mo'karon kytangonymbo kotanory tone i'wa man. Moro tykatopombo poko ituwarengepy'pa tywairy tanepo i'wa man. ⁷³Mo'ko kytangon Abraham 'wa irombo toty ejatory ta takari'sembo me Tamusi 'wa man ⁷⁴moro ky'waine enari'ma toty awongapory man ty'wa, kyjenono'namon ainary wyino kypina'san mero. ⁷⁵Kyrombyrykon 'wa ro moro ky'waine typnary man, moro tamamboramon me kywairykon man tyjembo me i'wa man. ⁷⁶Amoro te, koki, mo'ko inorombo ro kawono auran uku'ponen me ajejatota'ton. Jopoto uwapo my'take emary ka'se. ⁷⁷Mo'karon ipyitorykon memepatake morokon ija'wanykonymbo kary man poko Tamusi 'wa, uta'no wyino unendo'ko'me. ⁷⁸Kotano enejan mo'ko tyturu'poporen kytamusirykon. Iro ke ro kapu wyino aweinano kyno'tan katawaine karukuri wara. ⁷⁹Mo'karon ewa'rumpy ta romo'no nendonamon aweipatan. Sapatoro moro sara'me amano emary tako kynarota'ton."

⁸⁰Mo'ko pitani wetuwaro'ma'po te. Tamusi a'kary 'wa ipori'toma'po. Morokon ipono'non wo'i ta kynemanjakon mo'karon Israel pajanymbo 'wa tywosenepotopo kurita 'wa ro.

Jesus womary

2 ¹Moro jako ro mo'ko Rome pono jopoto Augustus 'wa tauranymbo aripa'po'po pa'poro mo'karon tynundymary tanokon wytoto'me totykon meropo. ²Sirie po jopoto me Kuirinius a'ta, koromo mo'karon kari'na etykon merory moro kynakon. ³Pa'poro kari'na wyto'san tytangonymbo waito'kon 'wa totykon meropo.

⁴Josef wonuku'po enapa moro Galilea tano aitopo Nasaret wyino, moro Judea 'wa, moro Betlehem tatynen David womatopombo 'wa. David parymbo me ro irombo Josef kynakon. ⁵Mo'ko typyty man Maria maro ito'po toty meropo. Maria mynoto me kynakon. ⁶Irombo moro Betlehem po a'taine ro, Maria nunorymbo y'maty'po. ⁷Wokyry'membo me iwonema'po. Koromo iwe'mekatopo mo'ko kynakon. Kamisa ke inopondo'po i'wa. Irombo amy tonomy wendametopo takा enaryka'po i'wa. Iwo'ny'to'kon man waty kynakon kawo moro iwaito'kon auto ta.

Mo'karon kapara enenamon

⁸Moro aitopo wyino tyse waty amykon kapara enenamon kynatokon. Wo'i ta mo'karon tokykon erandory emangatokon.

⁹Irombo amy Tamusi apojon wopy'po i'waine. Tamusi kuranory 'wa aweipa'san imero. Poto me imero iwety'ka'san. ¹⁰Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'waine: "Kytety'katon! Epanamatoko! Amy iru'pyn oka ekari'se wopyi o'waine, pa'poro mo'karon aja'sakarykon ewa'poroto'man me. ¹¹Ero kurita irombo moro David waitopombo po mo'ko Ajepano'namon man tywoma man. Mo'ko ro, Mesias me aitoto Jopoto mo'ko man. ¹²Ero poko ro muku'ta'ton inoro me iwairy: Amy pitani'membo mepota'ton tapapo amy tonomy wendametopo ta, tynopondo'ma kamisa ke." ¹³Irombo typo roten mo'ko apojonano ekosa amy kapu tanokon apojonano apyimy woseneppo'po. Ero wara Tamusi ety awongatokon: ¹⁴"Kurano nainen Tamusi 'wa kapukon ta. Nono tu'po Tamusi nipyinarykon 'wa sara'man amano nainen."

¹⁵Irombo kapu tako rapa mo'karon apojonano wyto'san mero, ase'wa mo'karon kapara enenamon wyka'san: "Ka'makon iro ke

Betlehem 'wa, moro o'kapy'po oty ene, moro Tamusi nekaropo'po oty ene." ¹⁶Tonsine imero ito'san. Irombo Maria, Josef epory'san i'waine. Mo'ko pitani'membo tapapo kynakon amy tonomy wendametopo ta. ¹⁷Ene'po mero ty'waine, mo'ko pitani poko tyneta'san auranano ekaro'po i'waine. ¹⁸Pa'poro mo'karon kapara enenamon nekarory etanamon enuta'san imero.

¹⁹Maria 'wa te pa'poro morokon otykon kura'ma'san tyturu'po ta. Ipoko tywonumengary ko'mangapo'sakon. ²⁰Irombo mo'karon kapara enenamon werama'san rapa. Tamusi ety awonga'po i'waine pa'poro morokon tyneta'san, tynene'san otykon epory'san ke ty'waine moro tyneta'sanyombo oka wararo.

Jesus y'kotory

²¹Irombo, oruwa-to'ima kurita mo'ko pitani we'i'po mero, i'koto'po i'waine. Moro jako ro ety me Jesus yry'po enapa i'waine, mo'ko apojonano wykatopombo wararo mynoto me mo'ko isano wairy uwapor. ²²Moro Moses karetary tano omenano mero'po wararo tywekorokamama'san mero, Jesus aro'po i'waine Jerusalem 'wa Tamusi po'ponaka aro. ²³Ero wara irombo moro amy Tamusi nimeropo'po omenano tymero man:

Pa'poro mo'ko koromo 'ne tysano uwembo wyino omatoto wokyry'membo kynaitan Tamusi 'wano me.

²⁴Moro jako enapa amy tywo me Tamusi 'wa tymy aro kyny'satokon moro Tamusi nimeropo'po omenano wykary wararo:
Oko tukuruwe, oko akukuwa'makon pai.

²⁵Irombo te amy wokyry kynakon Jerusalem po, amy Simeon tatynen. Mo'ko wokyry tamambore kynakon. Tamusi poko ituwarengepy'pa rotен kynemanjakon. Tamusi 'wa Israel kotanory enery man momo'sakon. Tamusi a'kary itu'po kynakon. ²⁶Tamusi a'kary 'wa ro tuku'po kynakon i'wa iromby'pa iwairy man, mo'ko Tamusi nyry'po Mesias enery uwapor.

²⁷Mo'ko wokyry aro'po ro mo'ko Tamusi a'kary 'wa moro Tamusi auty taka. Irombo Jesus a'myka'po mero isano 'wa ijumy maro,

2:21 Levitikus 12:3, Lukas 1:31 2:22-24 Levitikus 12:6-8

2:23 Exodus 13:2,12

moro omenano mero'po wararo tywaito'ko'me imaro, ²⁸anumy'po enapa mo'ko Simeon 'wa tapoponaka. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa imero. ²⁹Ika'po:

“Erome te sara'me apyitory maropoja moro awyka'pombo wararo. ³⁰Yjenuru mo'ko o'wa uta'no wyino kari'na unendopo pitani enei, ³¹mo'ko anyry'po pa'poro kari'na nenery man me. ³²Mo'karon ajukuty'non kari'na 'wano me kynawiteitatan, tynukuty'torykon otykon eneto'me i'waine. Mo'karon Israel pajanymbo ety awongatan.”

³³Moro wara Jesus poko Simeon wyka'po 'wa ijumy, isano enutano'po'san.

³⁴Irombo Simeon 'wa ikuranondo'san. Mo'ko isano Maria 'wa te ika'po: “Epanamako! Mo'se pitani poko ro pyimano Israel pajanymbo emapota'ton Tamusi. Pyime enapa amykon awongapota'ton i'wa. Kapu tanokon otykon enepotan mo'se pitani. Pyime kari'na ato'ke te kynaitan. ³⁵Amoro, aturu'po ta supara je'tun kyny'tan. Pyimano kari'na wonumengary wepa'kary te man ituru'san wyino.”

³⁶Moro jako 'ne amy Tamusi auran uku'ponen Ana tatynen woryi kynakon moro po. Mo'ko Aser parymbo Fanuel emiry mo'ko kynakon. No'po'ko me terapa imero kynakon. Amyija'ko me noro ta'ta oko-to'ima siriko tyinone tywaijembo me kynakon. ³⁷Moro pa'po me te ino'ma iwaitopombo kynakon okupa'en-kari'na itu'ponaka okupa'en siriko iwairy taro terapa. Omima'pa iwaitopombo kynakon moro Tamusi auty wyino. Koko, kurita wararo Tamusi ety awongatopombo i'wa kynakon. Iwonemamatopombo kynakon. Tamusi 'wa auranatopombo kynakon. ³⁸Mo'ko wopy'po ro aporitonakaine. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mo'ko oma'senan poko pa'poro mo'karon yja'wan wyino Jerusalem ymbokary momo'namon erupakon.

³⁹Irombo pa'poro moro Tamusi nimeropo'po omenano wararo tywe'i'ma'san mero, iwerama'san rapa Galilea 'wa, moro tywaito'kon Nasaret 'wa. ⁴⁰Mo'ko pitani te kynetuwaro'makon. Aseme noro tywonumengapore kynaijakon. Tamusi kuranory imaro kynakon.

Jesus wairy rapa moro Tamusi auty ta

⁴¹ Siriko wararo mo'ko Jesus sano wytotopombo kynakon ijumy maro Jerusalem 'wa, mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'ma. ⁴² Irombo ainapatoro itu'ponaka oko siriko Jesus we'i'po mero, tamerykonymbo mero Jerusalem 'wa iwonuku'san rapa mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'ma. ⁴³ Ewa'ma'ma'po mero, tyweramarykon a'mo'po i'waine rapa. Mo'ko myre'ko'ko Jesus wainopo'po te Jerusalem po mo'ko tyjumy, tysano nukuty'tory me. ⁴⁴ Mo'karon tytorykon a'sakarykon maro te kynekano'satokon ijumy, isano. Iro ke ro o'win kurita tyto'san mero, upi ito'san mo'karon tomorykon ra'naka, mo'karon tynukutyrykon ra'naka enapa. ⁴⁵ Anepor'y pa tywe'i'san mero te, upi iwerama'san rapa Jerusalem 'wa.

⁴⁶ Oruwa kurita iwe'i'san upiry pok. Irombo eپory'po i'waine moro Tamusi auty ta. Mo'karon amepanamon ra'na tandy'po kynakon. I'waine kynepanamakon. Kynoturupojakon enapa i'waine otykon pok. ⁴⁷ Pa'poro mo'karon i'wa epanamatonon enumengapojakon imero moro tupu'pone iwairy, moro i'wa ejukurukon enapa. ⁴⁸ Ene'po mero, poto me imero mo'ko ijumy, isano enuta'san. Irombo mo'ko isano wyka'po I'wa: "Koki, o'tono'me ko ero wara na'na poko me'i? Tanariy ta na'na ajupiry aropotyi, awu ajumy maro!" ⁴⁹ Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko kupiton? Papa auty ta ywairy man anukuty'pa ka'tu maiton?" ⁵⁰ O'to pairo te ikary anukuty'pa kynatokon ty'waine.

⁵¹ Irombo iwo'pema'po imaroine Nasaret 'wa. Pa'poro o'to ikato'kon 'wa kynepanamakon. Mo'ko isano te pa'poro morokon otykon apyijakon tyturu'po ta. ⁵² Mo'ko Jesus te kynetuwaro'makon. Aseme noro tywonumengapore, typyne kynaijakon Tamusi embata, mo'karon kari'na embata enapa.

Johanes 'wa tamamin a'mory

3 ¹ Atone'pu siriko terapa Rome pono jopoto me Tiberius a'ta, Judea pono jopoto me Pontius Pilatus a'ta, Galilea pono jopoto me Herodes a'ta, Iturea pono jopoto me, Trakonitis pono jopoto me enapa mo'ko ipiry Filipus a'ta, Abilene pono jopoto me Lysanias

2:41 Exodus 12:1-27, Deuteronomium 16:1-8 2:52 1 Samuel 2:26, Spreuken 3:4

a'ta, ²mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon me Anas a'ta mo'ko Kajafas maro, Tamusi 'wa mo'ko Sakarias ymuru Johanes auramba'po moro iponomyn wo'i ta. ³Irombo Johanes wytopoty'po pa'poro moro Jordan pato, ero ekarory ta: "Ajemamyrykon u'matoko! Asetykapotoko! Irombo Tamusi oja'wanykonymbo katan." ⁴Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja wykato'konymbo mero'san wara iwe'i'po:

Moro iponomyn wo'i ta amy ko'tatoto auran kynotanon:
 "Mo'ko Jopoto emary ika'toko. Sapatoro morokon emary ytoko. ⁵Pa'poro morokon nono ansikyry a'no'kata'ton.
 Pa'poro wypy, pa'poro nono unsikyry kata'ton. Morokon oma wotu'mapotry sapatoro kynaitan. Morokon oma taratarary kaperota'ton. ⁶Irombo pa'poro kari'na moro Tamusi 'wa uta'no wyino tunendo'kon eneta'ton."

⁷Mo'karon kari'na apyimykon kyno'satokon i'wa asetykapo. Mo'karon 'wa ro ikatopombo kynakon: "Yja'wangonymbo 'ne roten, noky ko moro o'toto Tamusi erekuru wyino awetuwarikarykon man ekano'poi o'waine? ⁸Ajemamyrykon u'ma'po enepotoko. Aturu'san ta te kykaton: 'Abraham na'na tamurumbo me man.' Wykaje irombo o'waine: Tamusi erokon topu kapyry taro man Abraham pajanymbo me. ⁹Moro wywy tyje terapa man moro wewe undy po. Pa'poro epepo'non wewe akotory kynaitan. Wa'to taka ipapyry kynaitan."

¹⁰Irombo mo'karon kari'na apyimykon woturupo'san Johanes 'wa: "O'to ko iro ke na'na naitan?" ¹¹Irombo ero wara Johanes 'wa ejuku'san: "Mo'ko oko tywo'mynen o'win amy tywo'my ynen mo'ko iwo'mymyn 'wa. Mo'ko pyime tarepanen arepa amy ynen mo'ko erepamyn 'wa."

¹²Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon wopy'san enapa asetykapo i'wa. Mo'karon wyka'san ro i'wa: "Amepanen, o'to ko na'na naitan?" ¹³Irombo Johanes wyka'po i'waine: "Moro anamo'ikyrykon man pyrata ko'po kysamo'i'ton."

¹⁴Warinu pokonokon woturupo'san ro rypo i'wa: "Na'na rapa iro ke, o'to ko na'na naitan?" Irombo ika'po i'waine: "Pyrata poko

3:1-20 Mateus 3:1-12, Markus 1:1-8, Johanes 1:19-28 3:4-6 Jesaja 40:3-5 (LXX)

3:7 Mateus 12:34, 23:33 3:8 Johanes 8:33 3:9 Mateus 7:19 3:12 Lukas 7:29

kari'na kysainakerengaton. Typo roten kari'na kysemendoton, ipyratary apyito'me o'waine. Tawa'pore aitoko moro ajemamingon epety poko."

15 Mo'karon kari'na te mo'ko Mesias momo'satokon. Tyturu'san ta kynonumengatokon inoro me pai mo'ko Johanes wairy poko. **16** Irombo Johanes wyka'po pa'poro i'waine: "Awu tuna ke katykaton. Mo'ko yko'po pana'pe man inoro te kyno'san. Isapatory etandy ymbokary pairo supija. Mo'ko ro Tamusi a'kary ke ajetykata'ton, wa'to ke enapa.

17 Moro aresi pombokatopo aina terapa man. Irombo moro aresi werikatopo a'metan. Irombo moro aresi kura'matan moro ikura'matopo auto ta. Morokon iwerirybmo koro'katan te e'wutypyn roten wa'to ke."

18 Pyime noro e'mapotrykon ta moro iru'pyn oka ekari'sakon mo'karon kari'na 'wa. **19** Irombo te mo'ko poto 'su jopoto Herodes e'mapoty'po i'wa, mo'ko imo'wusary Herodias poko. Pa'poro morokon inikapy'san yja'wangon otykon poko enapa Herodes e'mapoty'po i'wa. **20** Itaka ro mo'ko Johanes aru'kapo'po i'wa moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka.

Jesus wosetykapory

21 Johanes 'wa paporo mo'karon kari'na etykary jako noro te, Jesus etyka'po enapa. Irombo Tamusi 'wa auranary jako moro kapu wendaka'po. **22** Mo'ko Tamusi a'kary wony'to'po itu'ponaka amy akukuwa eneke. Irombo kapu wyino amy aurano wota'po: "Nipynen ymuru amoro mana. Yturu'po ewa'pory me ro mana."

Jesus tangon etykon

23 Jesus 'wa tamamin a'mory jako, o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko iwairy taro kynakon. Mo'karon kari'na kynyjatokon mo'ko Josef ymuru me.

Josef Eli ymuru me tywaije man,

24 Eli Matat ymuru me tywaije man,

Matat Levi ymuru me tywaije man,

3:19-20 Mateus 14:3-4, Markus 6:17-18 **3:21-22** Mateus 3:13-17, Markus 1:9-11
3:22 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 9:35
3:23-38 Mateus 1:1-17

- Levi Melki ymuru me tywaije man,
 Melki Janai ymuru me tywaije man,
 Janai Josef ymuru me tywaije man,
- 25** Josef Matatias ymuru me tywaije man,
 Matatias Amos ymuru me tywaije man,
 Amos Na'um, Na'um Hesli ymuru me tywaije man,
 Hesli Nagai ymuru me tywaije man,
- 26** Nagai Ma'at ymuru me tywaije man,
 Ma'at Matatias ymuru me tywaije man,
 Matatias Seme'in ymuru me tywaije man,
 Seme'in Josek ymuru me tywaije man,
 Josek Joda ymuru me tywaije man,
- 27** Joda Joanan ymuru me tywaije man,
 Joanan Resa ymuru me tywaije man,
 Resa Serubabel ymuru me tywaije man,
 Serubabel Sealtiel ymuru me tywaije man,
 Sealtiel Neri ymuru me tywaije man,
- 28** Neri Melki ymuru me tywaije man,
 Melki Adi ymuru me tywaije man,
 Adi Kosam ymuru me tywaije man,
 Kosam Elmadan ymuru me tywaije man,
 Elmadan Er ymuru me tywaije man,
- 29** Er Josua ymuru me tywaije man,
 Josua Elieser ymuru me tywaije man,
 Elieser Jorim ymuru me tywaije man,
 Jorim Matat ymuru me tywaije man,
 Matat Levi ymuru me tywaije man,
- 30** Levi Simeon ymuru me tywaije man,
 Simeon Juda ymuru me tywaije man,
 Juda Josef ymuru me tywaije man,
 Josef Jonan ymuru me tywaije man,
 Jonan Eljakim ymuru me tywaije man,
- 31** Eljakim Melea ymuru me tywaije man,
 Melea Mena ymuru me tywaije man,
 Mena Matata ymuru me tywaije man,
 Matata Natan ymuru me tywaije man,
 Natan David ymuru me tywaije man,
 David Isai ymuru me tywaije man,

- ³² Isai Obed ymuru me tywaije man,
 Obed Boas ymuru me tywaije man,
 Boas Salmon ymuru me tywaije man,
 Salmon Nakson ymuru me tywaije man,
- ³³ Nakson Aminadab ymuru me tywaije man,
 Aminadab Admin ymuru me tywaije man,
 Admin Arni ymuru me tywaije man,
 Arni Hesron ymuru me tywaije man,
 Hesron Peres ymuru me tywaije man,
 Peres Juda ymuru me tywaije man,
- ³⁴ Juda Jakob ymuru me tywaije man,
 Jakob Isak ymuru me tywaije man,
 Isak Abraham ymuru me tywaije man,
 Abraham Tera ymuru me tywaije man,
 Tera Nahor ymuru me tywaije man,
- ³⁵ Nahor Serug ymuru me tywaije man,
 Serug Re'u ymuru me tywaije man,
 Re'u Peleg ymuru me tywaije man,
 Peleg Eber ymuru me tywaije man,
 Eber Sela ymuru me tywaije man,
- ³⁶ Sela Kenan ymuru me tywaije man,
 Kenan Arpaksad ymuru me tywaije man,
 Arpaksad Sem ymuru me tywaije man,
 Sem Noe ymuru me tywaije man,
 Noe Lamek ymuru me tywaije man,
- ³⁷ Lamek Metusale ymuru me tywaije man,
 Metusale Henok ymuru me tywaije man,
 Henok Jared ymuru me tywaije man,
 Jared Mahalalel ymuru me tywaije man,
 Mahalalel Kenan ymuru me tywaije man,
- ³⁸ Kenan Enos ymuru me tywaije man,
 Enos Set ymuru me tywaije man,
 Set Adam ymuru me tywaije man,
 Adam Tamusi ymuru me tywaije man.

Jesus u'kuru moro iponomyn wo'i ta

4 ¹Tamusi a'kary 'wa tapyije Jesus werama'po moro
 Jordan wyino. Moro jako ro Tamusi a'kary poritory

ta itopoty'po moro iponomyn wo'i ta. ²Oko-kari'na kurita moro po iwe'i'po, mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa tu'kuru ta. Morokon kurita endame'pa pairo iwe'i'po. Moro pa'po me te ikumyry'po. ³Irombo mo'ko ewa'rummy tamuru wyka'po I'wa: "Tamusi ymuru me ro aja'ta iro ke, ero topu 'wa ajauranako iwonurimato'me perere me." ⁴Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Tymero man:

Perere poko roten kari'na emamy'pa kynaitan."

⁵Irombo Jesus aro'po i'wa kawonaka. Ko'i roten imero pa'poro ero nono tu'ponokon potonon jopotokon nundymary enepo'san i'wa Jesus 'wa. ⁶Irombo mo'ko ewa'rummy tamuru wyka'po I'wa: "Pa'poro erokon potonon aito'kon morokon ikuranorykon maro ro ajainaka sytake. Erokon irombo yjainaka tyje man. Ynisanorymbo 'wa ro yry yjaina man. ⁷Iro ke ko'wu tokuna'po yjety awonga'poto o'wa, pa'poro ajotyry me kynaitan." ⁸Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Ero wara tymero man:

Ajopotory Tamusi po'ponaka roten mokunamatake. Mo'ko ety roten mawongatake."

⁹Irombo Jerusalem 'wa Jesus aro'po i'wa. Moro Tamusi auty retyry esipiry tu'ponaka yry'po i'wa. Irombo ika'po I'wa: "Tamusi ymuru me ro aja'ta, ata'porongo ero wyino po'ponaka. ¹⁰Tymero irombo man:

Tamusi tapojongan emo'tan ajaijomato'me i'waine.

¹¹Awomarymbo apyita'ton, apupuru aniwo'pa awaito'me topu pona."

¹²Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Moro Tamusi karetary kynganon:

Mo'ko Ajopotory Tamusi anu'ku'pa maitake."

¹³Irombo Jesus u'ku'ma'po mero ty'wa, inonda'po 'non mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa.

4:1-13 Mateus 4:1-11, Markus 1:12-13 **4:4** Deuteronomium 8:3

4:8 Deuteronomium 6:13 **4:10-11** Ware 91:11-12 **4:12** Deuteronomium 6:16

Nasaret po Jesus urumenary

14Irombo Tamusi a'kary pori'tory ta Jesus werama'po
rapa Galilea 'wa. Moro po ro pa'poro wararo ekary wota'po.
15Emepato'konymbo i'wa kynakon morokon iwota'nano'to'kon
autokon ta. Pa'poro mo'karon auran etanamon 'wa ety
awongatopombo kynakon. **16**Irombo moro Nasaret, moro
tywetuwaro'matopombo 'wa itunda'po. Irombo tamerymb me ro
moro otare'matopo kurita ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon
auto taka. Irombo awomy'po moro Tamusi karetary erupato'me.
17Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja auranyimb mero'po
kareta yry'po i'waine ainaka. Irombo moro kareta karanga'po i'wa.
Ero mero'po epory'po i'wa:

18Tamusi a'kary ytu'po man. Irokero Tamusi 'wa tapyije wa
mo'karon oty'non 'wa amy iru'pyn oka ekari'nen me. Tamusi
'wa tapojoma wa mo'karon imy'san 'wa imbokarykon
man ekari'to'me, mo'karon enu'non 'wa enutarykon man
ekari'to'me, sara'man amano taka mo'karon ikota'ma'san
yto'me, **19**moro Tamusi 'wa tykuranory enepotopo siriko
ekaroto'me enapa.

20Ero erupa'ma'po mero ty'wa, moro kareta amemy'po rapa i'wa.
Yry'po rapa i'wa mo'ko pyitonano 'wa. Irombo iwotandy'mo'po.
21Pa'poro moro Simosu wota'nano'to'kon auto tano onunano
kyno'po'sakon i'wa. Irombo ko'wu Jesus wyka'po i'waine: “Erome
ro moro aneta'san ynerupa'po kyno'ka'san.” **22**Irombo pa'poro
mo'karon epanamatonon 'wa iporo moro auran wairy ekarity'po.
Moro auran kuranory 'wa imero poto me enutano'po'san. Irombo
ika'san: “Mo'ko Josef ymuru kapyn mo'se nan?”

23Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Ero kari'na wykatopo pa'me ro
awykarykon man suku'sa y'wa: ‘Apino'nen, aseke opino'ko! Pa'poro morokon
na'na neta'san Kafaraum po anikapy'san otykon ero awomatopombo po
enapa ika'ko.’” **24**Ika'po te: “Ita'ro pore, amy pairo Tamusi auran uku'ponen
isano'pambo man moro tywetuwaro'matopombo aitopo po. **25**Yjauran
irombo amyikatoko. Elia jako pyime inongepy'san tywaije mandon mo'ko

4:14-15 Mateus 4:12-17, Markus 1:14-15 **4:16-30** Mateus 13:53-58, Markus 6:1-6
4:18-19 Jesaja 61:1-2 (LXX) **4:24** Johanes 4:44

Israel pajanyombo ra'na. Moro jako ro oruwa siriko itu'ponaka o'win-to'ima nuno moro kapu tatapuje tywaije man. Pa'poro ero nono tu'po poto 'su kumyno tywaije man. ²⁶Ise'me te Elia anemoky'pa Tamusi tywaije man amy pairo 'wa. Amy Sarefat pono inongepy'po 'wa roten Tamusi 'wa tomo'se tywaije man, moro aitopo Sidon wyinonaka. ²⁷Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Elisa jako ko'wu pyime areky pangon tywaije mandon mo'ko Israel pajanyombo ra'na. Amy pairo te ikura'ma'pa tywaije man. Mo'ko Sirie pono Na'aman roten iru'pa rapa tyje tywaije man."

²⁸Moro wara ikary eta'po mero ty'waine, pa'poro moro Simosu wota'nano'tokon auto tanokon wore'ko'san imero. ²⁹Awomy'san. Irombo imoma'po i'waine moro tywaito'kon wyino. Moro tywaito'kon apo'ny wypy eme'tairy 'wa ro aro'po i'waine, po'ponaka emato'me. ³⁰Ira'naine ro te Jesus wyto'po moro wyino.

Jesus 'wa ewa'rummy momary

³¹Irombo moro Galilea tano aitopo Kafaraum 'wa iwo'pema'po. Moro po ro emepa'san i'wa morokon otare'mato'kon kurita.

³²Morokon i'wa emepato'kon 'wa imero poto me enutano'po'san, amy poto 'su jopoto wara imero auranary ke.

³³Moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta ro amy yja'wan akywano pan wokyry kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro mo'ja imero: ³⁴"O'tono'me 'ne ko na'na pokon man, se, Nasaret pono? Na'na utal'ka ka'tu mopyi? Suku'sa noky me awairy. Amoro 'ne ro mo'ko Tamusi wyinono me mana!" ³⁵Irombo apo'tun pe Jesus 'wa e'ma'po: "Ity'me aiko! Epa'kako mo'ko wyino!" Irombo owarira'naka imero mo'ko yja'wan 'wa mo'ko wokyry ema'po. Irombo iwepa'ka'po iwyino. Amy o'to pairo anyry'pa iwe'i'po.

³⁶Pa'poro kari'na we'naranga'san. Ase'wa ika'san: "Otypan auranano ko moro nan? Jopoto wara kore imero mo'karon yja'wangon akywano pokon napo'tunapo'sa, ran! Irombo kore nepa'katon, ran!" ³⁷Irombo moro inikapy'po ekary wotaripapy'po pa'poro morokon moro ponokon aito'kon wararo.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

³⁸Irombo Jesus awomy'po moro Simosu wota'nano'to'kon wyino. Simon auty 'wa ito'po. Mo'ko Simon y'menoty je'tun pan kominyinano

4:25 1 Koningen 17:1 4:26 1 Koningen 17:8-16 4:27 2 Koningen 5:1-14

4:31-37 Markus 1:21-28 4:32 Mateus 7:28-29

pe kynakon. Iwoturupo'san i'wa epano'to'me. ³⁹Irombo eponaka Jesus wonsumap'o. Moro komyinanombo e'ma'po i'wa. Irombo moro komyinanombo wyto'po iwyino. O'win wytory mo'ko woryi awomy'po. Upa'san terapa i'wa.

⁴⁰Irombo weju wo'myry mero pa'poro kari'na 'wa mo'karon ukuty'pa 'ne roten anyky pangon ta'sakarykon enepy'san I'wa. Iwe'i'san mero tainary ryry'po I'wa itu'ponakaine. Ikura'ma'san rapa I'wa. ⁴¹Pyime kari'na wyino tyko'keine imero yja'wangon akywano wepa'ka'san enapa. Kyngatokon: "Tamusi ymuru amoro mana!"

Jesus 'wa te apo'tun pe e'ma'san. Anauranano'po'paine pairo iwe'i'po, mo'ko Mesias me tywairy ukutyry ke i'waine.

Moro iru'pyn oka ekarory Galilea po

⁴²Emamy'po mero iwepa'ka'po. Amy iponomyn 'wa ito'po. Moro jako ro mo'karon kari'na apyimykon kynupijatokon. Irombo itunda'san I'wa. Itory pona tywyinoine kyna'kotojatokon. ⁴³Ika'po te i'waine: "Morokon amykon terapa aito'kon po enapa moro Tamusi nundymary ekapory ekarityry y'wa man. Moro waton me ro irombo tomo'se wa."

⁴⁴Irombo morokon Judea ponokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta moro iru'pyn oka ekarory aropoty'po i'wa.

Jesus mo'karon woto pokonokon maro

5 ¹Irombo moro Genesaret wynono tuna juwembory esi'wo mo'karon kari'na apyimy moro Tamusi auranyombo etakon. Iwotunsi'korykon mero tytu'ponaka, ²Jesus 'wa oko kurijara wo'kima'san ene'san. Mo'karon woto pokonokon tywo'ka kynatokon morokon kurijara wyino. Tysipirykon ku'mi'satokon. ³Irombo Jesus wotaru'ka'po moro o'win amy kurijara tako. Simon kurijarary moro kynakon. Irombo Jesus woturupo'po Simon 'wa a'si 'ko moro tykurijarary emo'to'me i'wa ira'naka. Ita tandy'po ro mo'karon kari'na apyimy emepakon.

⁴Tauranary pokon taisepy'po mero, ika'po Simon 'wa: "Epa'kako ira'naka. Irombo woto pokon asipirykon ipa'toko." ⁵Irombo Simon 'wa ejuku'po. Ika'po: "Amepanen, pa'poro ero koko na'na wo'mika'po

4:38-41 Mateus 8:14-17, Markus 1:29-34 4:42-44 Markus 1:35-39

5:1-11 Mateus 4:18-22, Markus 1:16-20 5:1-3 Mateus 13:1-2, Markus 3:9-10, 4:1

se'me, amy nokymbro ro anapo'i'pa na'na ne'i. Ajauran pokon te erokon sipi sipa'take."

⁶Moro wara tywe'i'san mero, moky imero woto apo'i'san i'waine. Morokon isipirykon imero kyno'sekakon rypo. ⁷Irombo mo'karon moro kurijara akono tanokon tamamingon a'sakarykon apomapoty'san i'waine tapano'seine iwo'toko'me. Irombo iwopy'san. Okororo morokon kurijarakon a'no'ka'san i'waine. Kynotu'mu'satokon rypo.

⁸Moro ene'po mero te ty'wa, tokuna'po Simon Petrus woma'po Jesus po'ponaka. Ika'po: "Jopoto, i'tango ywyino. Tyja'wange irombo wa." ⁹Mo'karon woto apyimy apo'i'po 'wa enutano'po'po pa'poro mo'karon ta'sakarykon maro. ¹⁰Sebedeus ymurukon Jakobus, Johannes enuta'san enapa poto me imero. Mo'karon ro mo'ko Simon emaminary a'sakarykon me kynatokon. Irombo Jesus wyka'po Simon 'wa: "Kytety'kai! Erombo wyino kari'na apyiry pokon maitake." ¹¹Morokon kurijara awo'nuku'san mero ty'waine maponaka, pa'poro totyrykonymbo nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

¹²Irombo amy moro pono aitopo ta Jesus a'ta, amy areky na'no'ka'po wokyry moro po kynakon. Jesus ene'po mero ty'wa, tombata'po iwoma'po. Jesus 'wa iwe'pima'po: "Jopoto, i'se aja'ta, ykura'mary taro mana." ¹³Irombo Jesus 'wa tainary tynga'po. Apo'i'po i'wa. Ika'po: "Ekura'mako rapa iro ke." Irombo o'win wytory moro erekryrumbu utapy'po.

¹⁴Irombo ika'po i'wa, amy pairo 'wa anekarity'pa iwaito'me. Ikapo: "Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro awekura'ma'po pokon mo'ko Moses wykatopombo yko Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyikato'me i'waine."

¹⁵Ise'me te wararo 'ne ka'tu rapa Jesus ekary wotaripapy'po. Irombo pyime kari'na apyimykon wota'nanopy'san ekosa auran etato'me, tanykyrykonymbo kato'me enapa i'wa. ¹⁶Jesus wytotopombo te kynakon ipono'non 'wa. Moro po ro Tamusi 'wa auranatopombo kynakon.

5:5 Johannes 21:3 5:6 Johannes 21:6 5:12-16 Mateus 8:1-4, Markus 1:40-45

5:14 Levitikus 14:1-32

Amy iwajakuta'po kura'mary

¹⁷Amy kurita Jesus mo'karon ata'nanopy'san emepatokon. Amykon Farise amykon omenano mero'po poko amepanamon maro moro po tandy'po kynatokon. Pa'poro morokon Galilea tanokon aito'kon wyino, morokon Judea tanokon aito'kon wyino, Jerusalem wyino enapa moro 'wa tywota'nano'se kynatokon. Tamusi pori'tory Jesus maro kynakon mo'karon je'tun pangon kura'mato'me.

¹⁸Irombo te amykon wokyryjan 'wa amy iwajakuta'po wokyry enepy'po ipaty tu'po ro. A'mykary u'ku'po rypo i'waine, Jesus po'ponaka yto'me ty'waine. ¹⁹Tunsi'ke mo'karon kari'na apyimy wairy ke, a'mykary upi'po i'waine. Irombo moro auto re'taka iwonusku'san. A'si 'ko moro auto aputymbo ka'po mero ty'waine, ipaty tu'po ro mo'ko iwajakuta'po eny'topo'po i'waine owarira'naka Jesus po'ponaka. ²⁰Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po: "Ty'wo, morokon oja'wanykonymbo tyka man."

²¹Irombo mo'karon Tamusi karetary uku'namon wyka'san mo'karon Farise maro: "Noky 'ne ko mo'se nan, mo'se Tamusi ety jamikanen? Noky aina ko yja'wan me e'i'san kary nan? Tamusi aina roten kapyn?"

²²Moro wara te iwonusumengarykon ukuty'po mero ty'wa, ejuku'san Jesus 'wa: "O'to ko mykaton aturu'san ta? ²³Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa 'Oja'wanykonymbo tyka man.'?" Awykary te ka'tu 'Ajawongo. Itango.? ²⁴O'po'toko, muku'tose me mo'ko kari'na ymuru aina moro yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po."

Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: "Ajawongo amoro. Apaty anungo. Itango ajauty 'wa."

²⁵Irombo inenergykon me ro o'win wytory awomy'po. Moro typatymbo anumy'po i'wa. Irombo tauty 'wa ito'po, Tamusi ety awongary ta. ²⁶Pa'poro imero iwe'naranga'san. Tamusi ety awonga'po imero i'waine. Poto me tywety'karykon ta ika'san: "Atukuty'non otykon erome kyseneton."

Jesus 'wa Levi ko'mary

²⁷Morombo wyino kurandonaka tyto'po mero, mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'en Levi tatynen ene'po Jesus 'wa.

5:17-26 Mateus 9:1-8, Markus 2:1-12

Levi tandy'po kynakon moro pyrata amo'i'topo auto po. Irombo Jesus wyka'po i'wa: "O'ko ywena'po ta." ²⁸Irombo Levi awomy'po. Pa'poro otymbo nonda'po i'wa. Jesus wena'po ta terapa ito'po.

²⁹Irombo Levi 'wa amy poto 'su endameno ka'po'po tauty ta Jesus ewa'mato'me. Pyime imero mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon tywo'se kynatokon. Pyime enapa amykon roten kari'na imaroine kynendamejatokon. ³⁰Irombo mo'karon Farise 'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa enapa toruvarykon enepy'po mo'karon Jesus nemeparykon 'wa. Ika'san: "O'tono'me ko mendamejaton mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon maro, mo'karon tyja'wangamon maro enapa?"

³¹Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Anyky'non amy tapino'namon anupi'pa mandon. Je'tun pangon te amy tapino'namon upijaton. ³²Tamamboram mon ko'ma opy'pa we'i. Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te wopyi, tamamyrykon u'mato'me i'waine."

Onemano

³³Irombo Jesus 'wa ika'san: "Mo'karon Johanes nemeparykon, mo'karon Farise nemeparykon enapa o'kapyn roten kynonematon, Tamusi 'wa otykon poko tywoturuporykon ta. Mo'karon anemeparykon te ko'wu kynendamejaton roten."

³⁴Jesus wyka'po i'waine: "Mo'karon oko amykon aimytonon ewa'manamon enemapory taro 'kare mandon, mo'ko pytatoto a'ta ekosaine? ³⁵Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwyinoine. Irombo mero kynonemata'ton."

³⁶Amy enapa onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: "Amy pairo kari'na amy asery wo'mynano aniseka'pa man, amy ipunu'po ato'to'me amy penato'po wo'mynanombo pokonaka. Ijako moro asery wo'mynano any'matan. Moro penato'po 'wa waty ro rypo moro asery wo'mynano punu'po kynaitan."

³⁷Amy pairo kari'na enapa asery winu anije'nyndo'pa man penato'san tonomy pi'sanymbo kapy'san ke. Ijako moro asery winu morokon tyje'nykonymbo sekatan. Irombo kynotakamat moro winu. Morokon ije'nykonymbo kynotany'mata'ton. ³⁸Asery winu ry te man asery ije'ny tako.

³⁹Amy pairo kari'na enapa asery winu 'se'pa man, penato enyry'poto ty'wa. Kynganon irombo: 'Moro penato winu iru'pa 'ne ka'tu rapa man.' ”

Jesus moro otare'matopo kurita maro

6 ¹Amy otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Moro jako ro mo'karon inemeparykon morokon awasi ejakatokon. Morokon epery ena'to'me ty'waine, tainarykon ke kynakatokon.

²Irombo te amykon Farise wyka'san: “O'tono'me ko moro otare'matopo kurita tykapymy waty oty mika'saton?”

³Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “O'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, moro kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro? ⁴Moro Tamusi auty taka tywo'my man. Morokon Tamusi embata yry'san perere typina i'wa man. Tana'se i'wa man. Mo'karon ta'sakarykon enapa tupa i'wa mandon ike. Morokon perere enapyry waty man amy typono rotен kari'na 'wa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa rotен te enapyry man.”

⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko kari'na ymuru moro otare'matopo kurita jopotory me man.”

⁶Irombo amy terapa otare'matopo kurita Jesus wo'my'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Irombo kynemepatokon. Moro jako ro amy apo'tun wyino ainamiriri'ta'po wokyry moro po kynakon.

⁷Mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon Farise enapa tuwaro kynatokon. Moro otare'matopo kurita ikura'mary enery 'se kynatokon i'wa, emendoto'me ty'waine.

⁸Jesus te iwonusengarykon uku'sakon. Irombo ika'po mo'ko ainamiriri'ta'po 'wa: “Ajawongo. O'ko 'ne owarira'naka.” Irombo awomy'po. Owarira'naka ito'po. ⁹Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Amy oty pokو waturupoja o'waine. Iru'pa nan moro otare'matopo kurita aja'sakary pokо iru'pa awairy, yja'wan me ipoko awairy te ka'tu? Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy aja'sakary rombyrymbo awongary o'wa, iromo'kapory te ka'tu o'wa?” ¹⁰Pa'poro i'waine Jesus

6:1-5 Mateus 12:1-8, Markus 2:23-28 6:1 Deuteronomium 23:25

6:3-4 1 Samuel 21:1-6 6:4 Levitikus 24:9

6:6-11 Mateus 12:9-14, Markus 3:1-6

wo'poty'po. Irombo ika'po mo'ko wokyry 'wa: "Ajainary ityngako!"
Moro tainary tynga'po i'wa. Iru'pa rapa moro ainary we'i'po.

¹¹ Mo'karon Tamusi karetry uku'namon, mo'karon Farise enapa
wore'ko'san te imero. Ase'wa iworupa'san o'to Jesus yry man poko.

Jesus mo'karon tynemeparykon maro

¹² Moro jako noro Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka
tauranato'me Tamusi 'wa. Tauranary emanga'po i'wa Tamusi 'wa.
¹³ Emamy'po mero, mo'karon tynemeparykon ko'ma'san i'wa ty'wa.
Iwyinoine ro ainapatoro itu'ponaka oko amykon yry'san i'wa typo.
Mo'karon ejatojakon enapa apojonanokon me. ¹⁴ Mo'karon etykon
ro kynatokon: Simon (Petrus me enapa Jesus kynejatojakon),
ipiry Andreas, Jakobus, Johanes, Filipus, Bartolomeus, ¹⁵ Mateus,
Tomas, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, Simon (mo'ko o'wo'matonon
a'sakarymbo me enapa kynejatojatokon), ¹⁶ mo'ko Jakobus ymuru
Judas, Judas Iskariot (mo'ko 'wa ro Jesus takarama man).

Pyime kari'na kura'mary

¹⁷ Irombo Jesus wo'pema'po imaroine moro wypy wyino. Amy
ipipakyry po iporopy'po. Moky imero inemeparykon moro
po imaro kynatokon. Amy kari'na apyimy tam'pokory enapa
tywo'se kynakon pa'poro morokon Judea tanokon aito'kon
wyino, Jerusalem wyino, morokon parana wyinonokon
aito'kon Tyrus, Sidon wyino enapa. ¹⁸ I'wa tywo'se kynatokon
epanama, tanykyrykonymbo wyino ekura'mapo enapa. Mo'karon
yja'wangon akywano naki'marykon wekura'ma'san rapa. ¹⁹ Pa'poro
imero mo'karon kari'na apyimy i'tu'kary 'se kynakon pa'poro
ikura'marykon ke i'wa moro tywyino epa'katoto pori'tonano ke.

Oko undy kari'na wairy

²⁰ Irombo iwo'poty'po mo'karon tynemeparykon 'wa. Ika'po:
"Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron oty'pambo aitonon!
O'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.
²¹ Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron erome kumytonon!
Maimeta'ton irombo.

6:12-16 Mateus 10:1-4, Markus 3:13-19 6:17-19 Mateus 4:23-25

6:20-26 Mateus 5:1-12

Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron erome atamotonon!
Ajauwata'ton irombo."

22"Sara'me 'ne janon maita'ton, mo'ko kari'na ymuru upu'po
me mo'karon kari'na 'wa ajenonopyrykon jako, amomarykon jako,
ajejurukon jako, ajetykon emapory jako yja'wan atywano wara.
23Irokon wo'kapyry jako, tawa'pore aitoko me. Ajewa'porykon
nuwan. Moro ajepekyon irombo poto me man kapu ta. Iwara
enapa irombo mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo
tykota'ma tywaije mandon mo'karon eromenokon tangonymbo 'wa.

24"Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, typyratakamon!
Aturu'san andy'moto'kon irombo mapo'i'ma'ton terapa. **25**Je'tun
pe pore kynaitan o'waine, erome asiwo'tatonon! Akumyrykon
irombo awota'ton. Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, erome
auwapo'tonon! Kata'mato 'ne irombo maita'ton. **26**Je'tun pe pore
kynaitan o'waine, pa'poro kari'na 'wa iru'pa ajekarityrykon jako.
Iwara enapa irombo mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon
iru'pa takari'se mandon mo'karon itangonymbo 'wa."

Ajenono'nen pinary

27"O'waine te, epanamatonon me, wykaje: Ajenono'namon
ipynatoko. Mo'karon tyturu'san ta ajapyinamon pok'o iru'pa aitoko.
28Mo'karon ajany'manamon ikuranondotoko. Mo'karon mene
ajejunamon pok'o Tamusi 'wa ajauranatoko.

29"Mo'ko apasapaikanen wyinonaka moro apasary akono enapa
u'mako. Mo'ko itu'pono awo'my pinanen 'wa moro upi'nono awo'my
pinary enapa kysa'kotoi. **30**Pa'poro mo'karon o'wa e'pimattonon
'wa inisanorykon yko. Ajotyrykonymbo pinanen 'wa kytoturupoi
morokon otykon pok'o. **31**Mo'karon kari'na 'wa ajenarykon 'se
awairykon wara enapa mo'karon kari'na enatoko.

32"Mo'karon apynanamon pinary jako o'waine, otypan iru'pyn
oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa irombo
mo'karon typynanamon pynaton. **33**Iru'pa mo'karon iru'pa
ajenanamon enary jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro
nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na irombo moro wara enapa

6:22 1 Petrus 4:14 **6:23** 2 Kronieken 36:16, Apojoma'san 7:52

6:27-36 Mateus 5:38-48, 7:12 **6:31** Mateus 7:12

kynaijaton. ³⁴Mo'karon oty y'petakamanamon me anekanopyrykon 'wa oty a'kupory jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa totyrykon a'kupojaton tyja'wangamon kari'na 'wa, i'petakan apyito'me rapa ty'waine.

³⁵"Mo'karon ajenono'namon te ipynatoko! Iru'pa enatoko! Ajotyrykon a'kupotoko i'waine. Yry rapa kysimomo'ton. Moro moro wara awe'i'san epety ro poto me kynaitan. Mo'ko inorombo ro kawono y'makon me maita'ton. Mo'ko enapa irombo mo'karon tynapo'i'san iru'pyn oty pokō tawa'porykon anenepo'non enanon iru'pa. Mo'karon yja'wongan kari'na enanon ro rypo iru'pa.

³⁶"Kotano enetoko, mo'ko kapu tano ajumy 'wa kotano enery wara. ³⁷Aja'sakarykon kysemendoton. Irombo emendo'paine maita'ton. Aja'sakarykon u'tano me amy oty kysekari'ton. Irombo aju'tano me amy oty ekarity'pa kynaitan. Yja'wan me aja'sakarykon we'i'san ikatoko. Irombo yja'wan me awe'i'san kyno'katan.

³⁸Otykon ytoko. Irombo otykon mapyita'ton. Otykon mapyita'ton u'kutopo ta taky'ka me, tysekesekema me, tu'pese'ke imero. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke enapa otykon u'kuta'ton o'waine."

³⁹Amy onumengatopo auranano ekarity'po enapa i'wa i'waine: "Amy enupyn amy enupyn arory taro nan? Okororo oma'pa naita'ton amy nono atory taka?

⁴⁰"Amy omepatoto mo'ko tamepanen ko'po e'i'pa man. Pa'poro kari'na te tywomepa'ma'po mero mo'ko tamepanen wara kynaitan.

⁴¹"O'tono'me ko mo'ko aja'sakary enuru aki'manen wewe pisara'po poko mo'po'san? Moro aseke ajenuru aki'manen wakapu anene'pa te mana. ⁴²One wara ko mo'ko aja'sakary 'wa mykatan 'Ito'my, o'ko 'ne, moro wewe pisara'po sika'se me ajenuru wyino,' moro aseke ajenuru tano wakapu anene'pa aja'ta? Tonapiren 'ne roten! Moro wakapu na'nen ikako aseke ajenuru wyino! Irombo mero iru'pa mo'po'take moro aja'sakary enuru tano wewe pisara'po kato'me o'wa."

Kurano yja'wan maro

⁴³"Amy iru'pyn wewe irombo yja'wangonymbo me epeta'pa man. Iwara enapa amy yja'wanymbo wewe kurangon me epeta'pa man.

6:37-42 Mateus 7:1-5 6:39 Mateus 15:14

6:40 Mateus 10:24-25, Johanes 13:16, 15:20 6:43-45 Mateus 7:16-20, 12:33-35

44 Pa'poro wewe uku'san kari'na epery pok'o. Kari'na irombo moro oroi epery anipoty'pa man takyramon itupu wyino. Moro winu me tykapymy wonatopo anipoty'pa enapa man paremuru wyino.

45 "Mo'ko iru'pyn kari'na moro kurano je'ny tyturu'po wyino kurano pa'kanon. Mo'ko yja'wan kari'na ko'wu moro tyja'wany je'ny wyino yja'wan oty pa'kanon. Moro kari'na turu'po tano wotakamary irombo indary wyino kyno'san."

Aneta'po kapyry

46 "O'tono'me ko Jopoto me kajatopo'saton, moro o'to ywykary wara waty aja'taine? **47** Noky wara pa'poro mo'karon y'wa o'tonon, mo'karon yjauran 'wa epanamatonon, irombo moro tyneta'san ka'namon wairy senepoja o'waine. **48** Amy auto amynen wara mandon. Koro'naka moro sakau amikanon. Topu tu'po moro apo'ny ka'san. Ikuma'po mero, moro tuna apeiny kyno'wojan moro auto pona. Anisakama'pa pairo te man, iru'pyn me tamy iwairy ke.

49 Mo'ko y'wa epanamatoto, irombo morokon tyneta'san wara e'i'pa aitoto, amy sakau tu'po apo'ny'ma tafty amynen wara man. Moro tuna apeiny kyno'wojan moro auto pona. Irombo o'win wytory moro autombo kynomanon. Pa'poro imero kyno'tororokanon."

Mo'ko warinu pokonokon jopotory

7 **1** Taurana'ma'po mero mo'karon kari'na 'wa, Kafaraum tako iwo'my'po. **2** Irombo te amy Rome pono warinu pokonokon jopotory nipyinary ipyitory mene je'tun pe kynakon. Kyniromo'sakon terapa. **3** Jesus ekary etary ke ty'wa, amykon uwapoto'san Simosu emoky'san i'wa Jesus 'wa, iwoturupoto'ko'me, mo'ko typyitory epano'se iwo'to'me irombyry pona.

4 Tytunda'san mero Jesus 'wa, iwe'pima'san imero. Ika'san: "Epanopyry o'wa iru'pa man. Kypynaton irombo. Simosu pynanon, wykaje irombo. **5** Moro kywota'nano'to'kon auto ro rypo kakatakaine tamypo i'wa man."

6 Irombo Jesus wyto'po imaroine. Tyse waty iwe'i'po mero te moro auto wyino, mo'ko jopoto 'wa amykon ta'sakarykon emoky'san I'wa, tauranyombo ekari'se: "Jopoto, kyto'mikai!"

6:44 Mateus 12:33 **6:45** Mateus 12:34 **6:46-49** Mateus 7:24-27

7:1-10 Mateus 8:5-13

Uwam'po watapoja yjauty taka awo'myto'me. ⁷Iro ke ro aseke ywopyry 'se'pa we'i o'wa. Ajauranako rotен te mo'ko ypyitory waito'me iru'pa rapa. ⁸Awu ro rypo jopoto nundymary me wa. Ynundymarykon me rapa warinu pokonokon mandon. Amy 'wa ywyka'poto: 'Ttango!' kynysan. Amy 'wa rapa ywyka'poto: 'O'ko 'ne!' kynosan. Ypyitory 'wa ywyka'poto: 'Ero ika'ko!' kynika'san."

⁹Moro eta'po mero, Jesus enuta'po imero. Tywotu'ma'po mero, mo'karon tywekenanamon kari'na apyimy 'wa ika'po: "Wykaje o'waine, mo'karon Israel pajanymbo ra'na mo'sepan Tamusi amyikanen anepory'pa pairo we'i."

¹⁰Irombo auto 'wa tytunda'san mero rapa, iru'pa terapa mo'ko pyitonano epory'po mo'karon apojonanokonymbo 'wa.

Mo'ko Nain pono pyito

¹¹Akore'pe 'ne wavy morombo wyino amy Nain tatynen aitopo 'wa Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro. Amy kari'na apyimy wyto'po enapa imaro. ¹²Itundayo jako 'ne moro aitopo penary 'wa, mo'karon kari'na amy akepy pa'katokon. O'win'konombo tysano y'me mo'ko kynakon. Isano tyinonge'se terapa kynakon. Moky imero moro aitopo tanokon imaro kynysatokon.

¹³Mo'ko isano ene'po mero ty'wa, poto me imero mo'ko Jopoto 'wa ikotanory ene'po. Ika'po i'wa: "Kytotamoi koro." ¹⁴Irombo moro akepy arotopo 'wa ito'po. Apo'i'po i'wa. Mo'karon akepy aronamon poropy'san. Irombo ika'po: "Koki, wykaje o'wa, ajawongo rapa!" ¹⁵Irombo mo'ko iromby'po awomy'po. Tandy'po iwe'i'po. Tauranary a'mo'po i'wa rapa. Irombo Jesus 'wa yry'po rapa isano 'wa. ¹⁶Pa'poro imero iwe'naranga'san. Poto me imero Tamusi ety awonga'po i'waine. Ika'san: "Amy poto 'su Tamusi aurum uku'ponen kyra'nakaine nopyi! Tamusi typyitorykon etawai."

¹⁷Moro ekary wotaripapy'po ro pa'poro morokon Judea wyinonokon aito'kon wararo.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes napojoma'san

¹⁸Mo'ko Johanes 'wa pa'poro morokon otykon eta'san mo'karon tynemeparykon wyino.* ¹⁹Irombo oko amykon ko'ma'san i'wa

7:18 Moro jako ro mo'ko Johanes moro yja'wanton kari'na aru'katopo ta kynakon (eneko Lukas 3:20). A'si 'ko aire 'kopore Herodes 'wa tu'kapo tywaije man (eneko Lukas 9:9).

7:18-35 Mateus 11:2-19

ty'wa. Mo'karon emoky'san ro i'wa mo'ko Jopoto 'wa aturupo: "Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?"

²⁰Tytunda'san mero Jesus 'wa, mo'karon wokyryjan wyka'san: "Mo'ko kari'na etykanen Johanes na'na emoky i'wa, aturupo: 'Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?'"

²¹Moro jako 'ne ro Jesus pyime je'tun pangon kura'makon anykyrykon wyino, aki'manamon otykon wyino, akyrykonymbo wyino. Pyime enapa enu'non enutano'pojakon rapa. ²²Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Morokon anene'san, aneta'san enapa ekari'tandoko Johanes 'wa. Enu'nonymbo kyno'po'saton rapa. Iwajakuta'sanymbo kyny'saton. Areky pangonymbo kynekura'maton rapa.

Ipana'nonymbo kynipanataton. Iromby'sanymbo kynawonjaton. Mo'karon omi tanokon amy iru'pyn oka etaton. ²³Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko ypoko ataki'mapyn."

²⁴Mo'karon Johanes apojongon wyto'san mero rapa, mo'ko Johanes poko mo'karon kari'na apyimykon erupary a'mo'po Jesus 'wa: "Oty ene ko mytoton moro iponomyn wo'i taka? Amy pepeito ne'wujukuru itupu ene ka'tu? ²⁵Oty ene ko iro ke mytoton? Amy iru'pyn tymi'mi'ken wo'mynano tano wokyry ene ka'tu? Mo'karon tapenamon wo'mynano tanokon waino pangon kari'na te 'kuru morokon potonon auto ta mandon. ²⁶Oty ene 'ne ka'tu ko iro ke mytoton? Amy Tamusi auran uku'ponen ene ka'tu? A'a, wykaje o'waine, amy Tamusi auran uku'ponen ko'pono ene 'ne ka'tu rapa! ²⁷Mo'ko poko ro tymero man:

"Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro moro ajemary ka'tan awytory mero."

²⁸"Wykaje o'waine, mo'karon woryijan uwembo wyino oma'san ra'na amy paipo e'i'pa man Johanes ko'po. Ise'me te mo'ko ko'waronombo moro Tamusi nundymary tano poto me man iko'po.

²⁹"Moro Johanes auran eta'po mero, pa'poro mo'karon kari'na, mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon enapa tywosetykapo i'wa mandon. Iwara ro moro Tamusi wonumengary tawa'ma i'waine man. ³⁰Mo'karon Farise te mo'karon omenano mero'po uku'namon maro Johanes 'wa asetykapo'pa tywaije mandon. Iwara ro moro ty'wanokon Tamusi nisanory ematon.

31 “Otypan oty wara ko iro ke mo'karon eromenokon kari'na syta'ton? One wara ko nandon? 32 Otykon ekaramatopo po tandy'ponokon, ero wara ta'sakarykon ko'manamon pitanikon wara mandon: ‘Na'na o'waine sina etoi. Irombo uwa'pa maiton. Na'na atamotopo ware kapyi o'waine. Irombo atamo'pa maiton.’ 33 Mo'ko kari'na etykanen Johanes irombo nopyi. Arepa anenapy'pa man. Winu anenyry'pa enapa man. Irombo mykaton: ‘Amy yja'wan noky itu'po man.’ 34 Mo'ko kari'na ymuru nopyi. Arepa ena'san. Winu enyjan enapa. Irombo mykaton: ‘Eneko! Amy kumi'man pore kari'na, ran! Amy tanymy 'san pore kari'na, ran! Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon a'sakary, amy tyja'wangamon kari'na a'sakary enapa mo'ko man!’

35 “Tywonumengapore Tamusi wairy ekari'saton pa'poro mo'karon tywonumengaporamon.”

Amy woryi 'wa poto me Jesus pynary enepory

36 O'win amy Farise woturupo'po Jesus 'wa tokosa iwendumeto'me. Irombo iwo'my'po mo'ko Farise auty taka. Iwotunga'po moro iwendumeto'kon po. 37 Mo'ko Farise auty ta ro iwairy ukuty'po amy moro pono tyja'wangen woryi 'wa. Amy tapenen topu kapy'po patere'membo ta amy tapenen typoporen karapa enepy'po i'wa. 38 Irombo Jesus ynga'na'po taka ito'po. Kynotamojakon morokon ipupuru po. Tanakuru ke morokon ipupuru ke'purory amo'po i'wa. Irombo moro tunsety ke i'koka'po i'wa. Morokon ipupuru posimapoty'po i'wa. Irombo ikyrykyryma'po i'wa moro typoporen karapa ke.

39 Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko Jesus ko'manenymbo Farise wyka'po tyturu'po ta: “Tamusi auran uku'ponen me ta'ta, noky me mo'ko ty'tu'kanen woryi wairy ukutyry mo'se. Tyja'wange iwairy ukutyry.”

40 Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Simon, amy o'to ywykary 'se wa o'wa.” Irombo Simon wyka'po: “Ajauranako, yjemepanen.” 41 Jesus wyka'po: “Oko wokyryjan o'wino me amy pyrata y'mekaponen ependomatokon. Mo'ko o'win amy u'tano me kynakon ainatonemboto ainatone-kari'na amu'nymbo pyrata. Mo'ko akono u'tano me kynakon oko-kari'na

7:36-50 Mateus 13:1-9, Markus 4:1-9

7:37-38 Mateus 26:7, Markus 14:3, Johanes 12:3

itu'ponaka ainapatoro amu'nymbo pyrata. ⁴²Epemary upirye ke i'waine, mo'ko pyrata y'mekaponen wyka'po okororo i'waine: 'Moro po nainen!' Nokypanymbo ko poto me 'ne nipytnatan?"

⁴³Simon 'wa ejuku'po: "Mo'ko poto me 'ne ependomanenymbo pai." Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Iporo ro mykaje."

⁴⁴Irombo mo'ko woryi 'wa tywotu'ma'po mero, Jesus wyka'po Simon 'wa: "Mo'se woryi menejan? Ajauty taka ywo'my'po mero, tuna amy anyry'pa me'i y'wa, y pupuru ku'mi'to'me. Mo'se woryi te tanakuru ke y pupuru ke'puroi. Irombo tunsety ke ni'kokai.

⁴⁵Amoro, y posima'pa me'i. Mo'se woryi te ywo'my'po poro y pupuru posimary poko rotene ne'i. ⁴⁶Karapa ke pairo y jupu'po anapo'pa me'i. Mo'se woryi te tapenen karapa ke y pupuru kyrykyrymai.

⁴⁷"Iro ke ro wykaje o'wa: morokon pyimanokon ija'wanykonymbo tyka man. Moro enepojan ro moro pynato imero iwairy. A'si 'ko 'ko rotene oja'wanykonymbo ka'poto, a'si 'ko 'ko rotene pynato maitake." ⁴⁸Irombo Jesus wyka'po mo'ko woryi 'wa: "Oja'wanykonymbo tyka man."

⁴⁹Irombo mo'karon iwendaromery a'sakarykon 'wa tyworuparykon a'mo'po: "Noky ko mo'se nan? Yja'wan me e'i'po kaje pairo kore, ran!" ⁵⁰Irombo Jesus wyka'po mo'ko woryi 'wa: "Moro o'wa Tamusi amyikary uta'no wyino ajunemyi. Iru'pa i'tango."

Jesus wena'po ta ytotonon woryijan

8 ¹Akore'pe 'ne waty morombo pa'po me Jesus 'wa potonon aito'kon wararo, siky'inon aito'kon wararo moro Tamusi nundymary ekapory aropoty'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon imaro kynatokon, ²amykon woryijan maro. Mo'karon woryijan wyino ro Jesus 'wa yja'wangon akywano tymoma kynatokon. Anykykon wyino enapa tykura'ma i'wa kynatokon. Etykon me kynatokon: mo'ko Magdala pono ikato'kon Maria (mo'ko wyino ro oko-to'ima yja'wangon akywano tymoma kynatokon), ³mo'ko Herodes upi'nono jopoto Kusas pty Johana, mo'ko Susana, pyime enapa amykon terapa woryijan. Inaron ro aseke typyratarykon yjatokon i'wano me.

Mo'ko maina pokono

⁴Irombo amy kari'na apyimy wota'nanopy'po Jesus ekosa. Pa'poro aitopo wyino tywo'se kynatokon mo'karon kari'na. Irombo

Jesus 'wa ero onumengatopo auranano ekarity'po: ⁵“Amy maina pokono tyto man o'ponje. Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy tywo'pa'se man oma esi'wo. Moro po ro tutamipo'se tywaije man. Irombo mo'karon tonoro 'wa tana'se man. ⁶Amykon enapa tywo'pa'se man topu pan nono tu'ponaka. Irombo atyfarymbo ro tajuta man, tarure 'ne moro nono wairy ke. ⁷Amykon enapa tywo'pa'se man takyramon itupu paty ta. Irombo morokon takyramon itupu atytry 'wa moro wonatopo tywo man. ⁸Amykon enapa tywo'pa'se man iru'pyn nono tu'ponaka. Tatyta'po mero tapeta tywaije man aiatone-kari'na me.” Ero ekarity'ma'po mero pari'pe ika'po: “Mo'ko typanaken nepanaman.”

⁹Irombo mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa, o'to tauro'po me moro onumengatopo auranano wairy poko. ¹⁰Irombo ika'po: “Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon. Mo'karon amykon terapa womepar te man onumengato'kon auranano wyino. Kyno'po'ta'ton ro rypo. Otymbo ro anene'pa te kynaita'ton. Kynepanamata'ton ro rypo. Otymbo ro aneta'pa te kynaita'ton.

¹¹“Moro onumengatopo auranano tauro'po man ero wara: Morokon wonatopo epy, Tamusi auranymbo morokon man. ¹²Morokon oma esi'wo o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo etaton. Irombo te mo'ko ewa'rummy tamuru kyno'san. Moro ineta'san auranano pinanon ituru'san wyino, Tamusi anamyika'pa iwaito'ko'me. Iwara epanopy'pa mandon. ¹³Morokon topu pan nono tu'ponaka o'papy'san wara mandon mo'karon Tamusi auran ewa'manamon, eta'po mero ty'waine. Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Otykon 'wa tu'kurukon jako, kynomaton. ¹⁴Morokon takyramon itupu paty ta o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo etaton. Irombo te aseme noro esykano 'wa, pyrata 'wa, tysanoram on otykon 'wa kynotamiromo'kapojaton. E'i'pa mandon.

¹⁵“Morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo eta'poto ty'waine, kynikura'maton kurangon tyturu'san ta. Tyweja'nakarykon ta kynepetaton.”

8:4-8 Mateus 13:1-9, Markus 4:1-9 **8:9-15** Mateus 13:10-23, Markus 4:10-20

8:10 Jesaja 6:9 (LXX)

Unemy'san otykon wotuku'pory

16 “Amy pairo kari'na tykororetry po'ma'po wyino anunemy'pa man amy waresa upi'no, typaty upi'no pai. Apo'ny tu'ponaka te kynyjan, mo'karon o'mytonon 'wa eneto'me! **17** Unemy'po otykynepa'katan. Onepyn oty kynotuku'tan. Kynonepotan. **18** Tuwaro aitoko one wara awepanamarykon poko. Mo'ko totyken 'wa otykon yta'ton. Mo'ko otypyn wyino totyry me inekanopyrymbu pinata'ton enapa.”

Jesus omorykon

19 Irombo isano wopy'po I'wa mo'karon ipiryjan maro. I'wa te tytundarykon upi'po i'waine, tywotunsi'ko mo'karon kari'na apyimy wairy ke. **20** Irombo ika'san i'wa: “Asano, apiryjan kurando mandon. Ajenery 'se mandon.” **21** Ejuku'san te i'wa: “Mojan te, mo'karon Tamusi auranymbu etaton, irombo iwara enapa kynaijaton inaron ysano me mandon, ypiryjan me enapa mandon.”

Orometa

22 Amy kurita kurijara taka iwotaru'ka'po mo'karon tynemeparykon maro. Irombo ika'po i'waine: “Moro tuna juwembory kysipatosen.” Irombo iwaimoky'san. **23** Iwepatorykon jako ro Jesus wo'nyky'po terapa. Irombo orometa woma'po moro tuna juwembory taka. Tuna terapa imero kynotaru'kakon itakaine. Yja'wan oty terapa imero kynepojatokon. **24** Irombo ito'san i'wa. Embaka'po i'waine. Ika'san i'wa: “Jopoto! Jopoto! Kuta'saton terapa!” Irombo te awomy'po. Moro pepeito, morokon mapapuru e'ma'san i'wa. Irombo ity'n'a'san. Ity'me imero iwe'i'po.

25 Jesus wyka'po ko'wu i'waine: “Oje 'ne ko moro o'waine Tamusi amyikary nan?” Mo'karon wety'ka'san te imero. Poto me imero enuta'san. Ase'wa kyngatokon: “Noky 'ne ko mo'se nan, se? Morokon pepeito 'wa, moro tuna 'wa aurana'poto kore nepanamaton i'wa, ran!”

8:16-18 Markus 4:21-25 **8:16** Mateus 5:15, Lukas 11:33

8:17 Mateus 10:26, Lukas 12:2 **8:18** Mateus 25:29, Lukas 19:26

8:19-21 Mateus 12:46-50, Markus 3:31-35

8:22-25 Mateus 8:23-27, Markus 4:35-41

Gerasa po amy takyren epanopyry

²⁶Irombo iwo'kima'san moro Gerasa ponokon waitopo po. Moro ro moro Galilea kopose me man. ²⁷Maponaka Jesus wonuku'po mero, moro aitopo wyino amy takyren wokyry wopy'po epoje. Penaro terapa wo'mynano anemyndo'pa kynakon. Amy auto ta emamy'pa kynakon. Atunendopo ta te kynemanjakon. ²⁸Jesus ene'po mero ty'wa, tyko'ke imero tokuna'po iwoma'po Jesus po'ponaka. Pari'pe imero ika'po: "Oty 'se ko ymaro man, se, Jesus, inorombo ro kawono Tamusi ymuru? We'pimaje o'wa: Ka'karykapoi koro."

²⁹Jesus irombo mo'ko yja'wan akywano 'wa tyka terapa kynakon iwepa'kato'me. Pyimemboto terapa mo'ko akyry 'wa mo'ko wokyry tykota'ma kynakon. Pyimemboto ro rypo siparari ke ainary, ipupuru enapa tymy i'waine kynakon. Morokon tymyo'konymbo apo'topombo te i'wa kynakon. Irombo mo'ko yja'wan 'wa ipono'non 'wa arotopombo kynakon.

³⁰Jesus woturupo'po te i'wa: "One wara ko ajety nan?" Irombo ika'po: "Pyimano." Pyime imero irombo mo'karon ewa'rummy we'i'san mo'ko wokyry ta. ³¹Irombo iwe'pima'san i'wa moro ije'pomyn topona taka tomoky'paine iwaito'me.

³²Moro jako 'ne amy pyiruku apyimy moro wypy tu'po twywendamery aropo'sakon. Irombo mo'karon ewa'rummy we'pima'san Jesus 'wa mo'karon pyiruku taka ta'mykapoto'ko'me. Irombo Jesus 'wa iru'pa eپory'po. ³³Mo'karon ewa'rummy wepa'ka'san ko'wu mo'ko wokyry wyino. Mo'karon pyiruku taka ito'san. Irombo mo'ko pyimano pyiruku apyimy eka'numy'po moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. Tuna ta i'maty'po. ³⁴Moro oty wo'kapy'po ene'po mero ty'waine, mo'karon pyiruku enenamon eka'numy'san. Irombo moro oty ekaro'po i'waine moro aitopo ta, moro aitopo wyino kurando enapa.

³⁵Mo'karon kari'na wopy'san otypan oty wo'kapy'po ene. Jesus 'wa iwopy'san. Irombo mo'ko pyimano ewa'rummy ninonda'po wokyry eپory'po i'waine Jesus ekonda tandy'po. Tywewo'myndo kynakon, tupu'po ta terapa. Iwety'ka'san imero. ³⁶One wara mo'ko takyrenymbo epanopy'po ekarity'po mo'karon enenamonymbo 'wa.

8:26-39 Mateus 8:28-34, Markus 5:1-20

37 Irombo pa'poro mo'karon Gerasa wyinonokon ata'nanopy'san woturupo'san Jesus 'wa itoto'me tywyinoine, poto me imero tywety'karykon ke. Irombo Jesus wotaru'ka'po kurijara taka, tyweramato'me rapa. **38** Mo'ko ewa'rummy ninonda'po wokyry we'pima'po Jesus 'wa, ekosa tywaito'me. Jesus 'wa te emoky'po rapa. Ika'po i'wa: **39** "Eramako rapa ajauty 'wa. Pa'poro o'to Tamusi 'wa ajyry'po ekari'ko me." Irombo ito'po. Pa'poro one wara Jesus 'wa tyry'po ekarityry aropoty'po i'wa pa'poro moro poto 'su aitopo ta.

Jairus emyiry'membo

40 Jesus werama'po mero rapa, itundary ewa'ma'po mo'karon kari'na apyimy 'wa. Imomokyry poko irombo pa'poro tywaije kynatokon. **41** Moro jako 'ne amy Jairus tatynen wokyry wopy'po. Amy Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory mo'ko kynakon. Jesus po'ponaka tokuna'po iwoma'po. Iwe'pima'po i'wa iwo'to'me tauty 'wa, **42** mo'ko o'win'konombo tamyiry'membo rombyry ke terapa. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko iwairy taro kynakon mo'ko emyiry'membo.

Mo'ko Jairus auty 'wa itory jako ro, mo'karon kari'na apyimykon imero kynotunsi'kojatokon itu'ponaka. **43** Ira'naine ro amy je'tun pan woryi kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. Tapino'namon 'wa pa'poro ttypyratary yry'po se'me, amy pairo ikura'mary upijakon. **44** Mo'ko wyto'po ro Jesus 'wa, inga'na'po ta. Moro iwo'my sese'wuru y'tu'ka'po i'wa. O'win wytory imero moro imynurumbo wo'kepy'po.

45 Irombo Jesus wyka'po: "Noky ko y'tu'kai?" Pa'poro kari'na 'wa ani'tu'ka'pa tywairy ekarity'po. Irombo Petrus wyka'po: "Na'na emepanen, mo'karon kari'na apyimykon kore natunsi'kojaton otu'ponaka. Ajaky'katon enapa." **46** Jesus wyka'po te: "Amy kari'na tuwano me y'tukai. Amy ypori'torymbo wepa'kary sapoi ywyino."

47 Atunemy'pa tywairy man ukuty'po mero ko'wu ty'wa, mo'ko woryi enariry wopy'po i'wa tytytyne. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo pa'poro kari'na netary me o'tono'me ty'wa Jesus y'tu'ka'po, one wara o'win wytory tywekura'ma'po enapa ekarity'po i'wa. **48** Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Yjemyiry, moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai. Iru'pa i'tango."

49 Moro auranyero jako noro, amy kari'na wopy'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty wyino. Ika'po: "Ajemyiry nirombyi terapa. Mo'ko amepanen poko noro kyte'i." **50** Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory 'wa: "Kytety'kai. Tamusi roten te amyikako. Iru'pa rapa kynaitan."

51 Moro auto 'wa tytunda'po mero, amy wo'myry 'se'pa iwe'i'po tymaro. Mojan roten wo'my'san imaro: Petrus, Johannes, Jakobus, mo'ko amyija'ko jumy, isano enapa. **52** Pa'poro kari'na mo'ko amyija'ko amojatokon ty'popurukon po'po'mary ta. Jesus wyka'po te: "Kytotamoton. Iromby'pa man. Kyno'ny'san te." **53** Irombo auno'poty'po i'waine. Iromby'po uku'satokon. **54** Jesus 'wa te mo'ko amyija'ko ainary apo'i'po. Irombo ika'po: "Iso'ne, ajawongo!" **55** Irombo a'kary werama'po rapa. O'win wytory imero awomy'po. Irombo Jesus 'wa upapo'po. **56** Ijumy, isano enapa we'naranga'san imero. Jesus wyka'po te i'waine, amy kari'na 'wa pairo moro o'kapy'po oty anekarity'pa iwaito'ko'me.

Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon emokyry

9 **1** Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon a'nano'po'san i'wa. Irombo ipori'toma'san i'wa. Pa'poro yja'wangon akywano momary, je'tun pangon kura'mary enapa ry'po i'wa ainakaine. **2** Irombo moro Tamusi nundymary ekaro emoky'san i'wa, mo'karon je'tun pangon kura'ma enapa.

3 Ika'po i'waine: "Amy pairo oty koro kysaroton amaroine oma tano me. Aposeny'ma, otyje'ny'ma, erepa'ma, ipyrata'pa i'tandoko. Awo'mykon y'petakan kysaroton. **4** Amy auto taka awo'my'sando, moro po ro aitoko. Moro wyino ro rapa aimo'toko. **5** O'se'paine te amy aitopo tanokon a'ta, i'tandoko moro aitopo wyino. Awaimokyrykon mero moro apupurukon i'kokatoko, tu'taine oty wairy uku'to'me i'waine."

6 Irombo mero ko'wu iwaimoky'san. Morokon aito'kon wararo ito'san. Wararo moro iru'pyn oka ekaro'po i'waine. Wararo enapa je'tun pangon kura'ma'san i'waine.

Herodes wonumengary

7 Irombo mo'ko jopoto Herodes 'wa pa'poro otypan oty wo'kapy'po ekary eta'po. One wara morokon tyneta'san poko

tywonumengary upijakon. Amykonymbo Johanes awomy'po rapa ekari'satokon mo'karon iromby'san wyino. ⁸Amykonymbo rapa Elia wosenepo'po ekari'satokon. Amykonymbo rapa o'win amy mo'karon uwaponokonymbo Tamusi auran uku'ponamonymbo a'sakarymbo awomy'po ekari'satokon. ⁹Herodes wyka'po: “Aseke ro kore Johanes su'kapoi, ran! Noky poko 'ne ko iro ke eropangon oka setanon?” Mo'ko kari'na enery 'se imero kynakon.

Jesus 'wa aiatone dusun ata'nanopy'san upary

¹⁰Tywerama'san mero, mo'karon Jesus napojoma'san 'wa pa'poro o'to tywe'i'san ekanity'po i'wa. Irombo Jesus kynarojatokon amy Betsaida tatynen aitopo 'wa, a'saka'pa tywaito'ko'me moro po.

¹¹Mo'karon kari'na apyimykon 'wa te moro itorykon ukuty'po moro 'wa. Irombo iwekena'san i'waine. Jesus 'wa iwopy'san ewa'ma'po. Moro Tamusi nundymary poko erupa'san i'wa. Mo'karon tywekura'marykon 'sangon kura'ma'san i'wa.

¹²Koine 'ne iwe'i'po mero, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san I'wa: “Mo'karon kari'na apyimy emoko rapa, morokon sengenokon aito'kon taka nytoto'se me tywo'ny'to'kon man upi, tareparykon man upi enapa. Ero po irombo amy iponomyn aitopo po kytaton.” ¹³Jesus wyka'po te i'waine: “Amyjaron te upatoko.” Irombo ika'san: “Ainatone roten perere na'na ekosa man, oko woto maro. Na'na wytory ka'tu nan pa'poro mo'karon kari'na apyimy erepari man epeka'se?” ¹⁴Ainatone dusun iwairy taro irombo mo'karon wokyryjan kynatokon moro po. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Mo'karon kari'na andy'mopotoko oruwa-kari'na pai iwairy taro.” ¹⁵Iwara ro iwe'i'san. Pa'poro andy'mopo'san i'waine.

¹⁶Irombo Jesus 'wa morokon ainatone perere apo'i'san mo'karon oko woto maro. Kapu 'wa iwo'poty'po. Tamusi ety awonga'po i'wa ipokoine. Irombo mero i'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimy upato'me i'waine. ¹⁷Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san.

9:7-9 Mateus 14:1-12, Markus 6:14-29

9:7-8 Mateus 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19

9:10-17 Mateus 14:13-21, Markus 6:30-44, Johanes 6:1-14

Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinskykombō amo'iky'san i'waine.

Noky me Jesus wairy

¹⁸O'wino me o'win 'ne tyjumy 'wa tauranary poko Jesus kynakon. Mo'karon inemeparykon roten imaro kynatokon. Irombo iwoturupo'po i'waine: "Noky me ko yjekari'saton mo'karon kari'na apyimykon?"

¹⁹Irombo ejuku'po i'waine: "Mo'ko kari'na etykanenymbō Johanes me. Amykonymbō te ajekari'saton Elia me. Amykonymbō rapa amy uwaponombo Tamusi auran uku'ponenymbō awom'y'po ekari'saton."

²⁰Irombo iwoturupo'po i'waine: "Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?" Irombo Petrus 'wa ejuku'po: "Mo'ko Tamusi nyry'po Mesias me." ²¹E'mapotysan te Jesus 'wa. Ika'po i'waine, amy 'wa pairo anekarity'pa iwaito'ko'me. ²²Ika'po: "Poto me mo'ko kari'na ymuru wota'karykary man. Mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareta ry uku'namon enapa i'se'pa kynaita'ton. Irombo kyniwota'ton. Moro ijoruwanory kurita te kynawondan rapa."

²³Irombo pa'poro i'waine aurana'po: "Tywopyry 'se amy a'ta ywena'po ta, aseke ty'wano me kapyn noro iwairy man. Kurita wararo moro tywakapuru anumyry i'wa man. Irombo iwopyry man ywena'po ta. ²⁴Mo'ko tamamyr yajomary 'san irombo moro tamamyr uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamyr uta'kanen man te moro tamamyr aijomatana. ²⁵Otypan iru'pyn oty epojan ko amy kari'na pa'poro ero nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa totyry me, irombo aseke moro tamamyr uta'ka'poto, any'ma'poto pai?

²⁶"Ypoko, yjauranymbō poko enapa amy wepy'i'to'poto, mo'ko kari'na ymuru enapa kynepy'i'totan ipoko, tywopyry jako moro tykuranory ta, mo'ko tyjumy kuranory ta, mo'karon Tamusi apojongon kuranory ta enapa.

²⁷"Ita'ro pore: amykon ero po o'po'tonon tyrombyrykon uwaporō moro Tamusi nundymary eneta'ton."

Jesus wonurimary wypy tu'po

²⁸Irombo oruwa-to'ima kurita iwairy taro moro wara tyka'po wyino, Jesus 'wa Petrus, Johanes, Jakobus aro'san tymaro moro

9:18-27 Mateus 16:13-28, Markus 8:27-38

9:19 Mateus 14:1-2, Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 9:20 Johanes 6:68-69

9:23 Mateus 10:38, Lukas 14:27 9:24 Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25

wypy tu'ponaka, Tamusi 'wa tauranato'me. ²⁹Tamusi 'wa auranary jako ro embatary wonurima'po. Tamu'ne imero moro iwo'my we'i'po, typotyre imero. ³⁰Irombo oko wokyryjan kynorupatokon imaro. Moses mo'ko kynakon Elia maro.

³¹Kurangon me imero kynosenepojatokon. Kynerupatokon moro Jerusalem po i'wa moro tamamyry aike'kary man poko.

³²Petrus, mo'karon a'sakarykon enapa wojakon imero uwetykon. Tyja'mungon apo'i'san mero ty'waine, kurano me imero Jesus ene'po i'waine. Mo'karon oko wokyryjan ene'san enapa i'waine aporito. ³³Irombo itorykon mero rapa iwyino, Petrus wyka'po Jesus 'wa: "Jopoto, ka'ety ero po na'na man. Oro na'na oruwa pataja'makon amyn, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa." O'to tykary anukuty'pa kynakon.

³⁴Moro wara ikary jako noro amy kapurutu wopy'po eponakaine. Mo'karon Jesus nemeparykon wety'ka'san moro kapurutu taka Moses, Elia wonekepyrykon mero. ³⁵Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: "Ymuru mo'se man. Typo syri. Epanamatoko i'wa." ³⁶Moro auranano wotakepy'po mero, o'win 'ne rapa Jesus kynakon. Irombo mo'karon inemeparykon yity'na'san. Moro jako ro amy pairo 'wa moro tynene'san oty anekaro'pa na'sen iwe'i'san.

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

³⁷Irombo koro'po moro wypy wyino iwony'to'san mero, amy kari'na apyimy 'wa Jesus epory'po. ³⁸Irombo 'kuru mo'karon kari'na apyimy wyino amy wokyry ko'ta'po: "Ameapanen, we'pimaje o'wa ymuru eneto'me. O'win 'ko 'ko mo'ko ymuru man. ³⁹Amy yja'wan akywano itu'ponaka kyno'san. Typo roten kyniko'tanon. Wa'jo'pan 'wa kynapyipojan. Indary a'kosatano'pojan. Ikota'ma'po mero roten rypo kyninondanon. ⁴⁰Mo'karon anemeparykon 'wa rypo we'pimai mo'ko yja'wan akywano momato'me i'waine. Imomary upiton te." ⁴¹Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Oty anamyika'nun 'ne roten! Yja'wangonymbo! O'toro kurita noro ko ero ajemerykon senetan? Mo'ko omuru ene'ko ijaro 'wa."

⁴²Irombo iwopyry jako noro mo'ko yja'wan 'wa uwa'mo'po nono tu'ponaka. Wa'jo'pan 'wa apyipo'po i'wa. Jesus 'wa te mo'ko yja'wan

9:28-36 Mateus 17:1-8, Markus 9:2-8 9:28-35 2 Petrus 1:17-18

9:35 Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22

9:37-43 Mateus 17:14-18, Markus 9:14-27

akywano aike'kapo'po. Mo'ko myre'ko'ko kura'ma'po i'wa. Irombo ijumy 'wa rapa yry'po i'wa.

43 Pa'poro imero kari'na enuta'san, moro Tamusi pori'tory ene'po mero.

Jesus 'wa tywota'karykary man ekarityry

Pa'poro kari'na enumengapory jako ro pa'poro morokon tynikapyrykon 'wa, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa:

44 “Ero koro apanarykon ta apyitoko. Mo'ko kari'na ymuru yta'ton kari'na ainaka terapa.” **45** O'to tauro'po me te ero auranano wairy anukuty'pa kynatokon. Tunenje kynakon iwyinoine, anukuty'pa iwaito'ko'me. I'wa ipoko tywoturuporykon poko te tanarike kynatokon.

Noky wairy poto me 'ne

46 Irombo mo'karon Jesus nemeparykon ase'wa kynorupatokon nokypan wairy poto me 'ne tyra'naine. **47** Jesus te morokon ituru'san wonumengary uku'sakon. Amy pitani'membo apo'i'po i'wa. Taporito yry'po i'wa. **48** Irombo ika'po i'waine: “Mo'ko yjety ta mo'se pitani ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen ro mo'ko yjemo'enymbo ewa'manon. Mo'ko uwam'po 'ne ara'naine man inoro poto me 'he man.”

49 Irombo Johanes 'wa ejuku'po: “Jopoto, na'na amy kari'na 'wa ajety ta yja'wangon akywano momary enei. A'kotory poto rypo na'na ne'kui, kywena'san ta ito'pa iwairy ke.” **50** Jesus wyka'po te i'wa: “Kysa'kototon. Mo'ko ajenonopy'paine aitoto awyinonokon me man.”

Samaria ponokon wairy Jesus apyiry 'se'pa

51 Morokon kapu tako tytoto'man kurita tundarykon mero, Jerusalem 'wa imero Jesus 'wa tomary yry'po.

52 Apojonanokon emoky'san I'wa tuwapo. Irombo amy Samaria ponokon waitopo tako iwo'my'san amy tywaito'ko'man upi. **53** Mo'karon moro ponokon te Jesus apyiry 'se'pa kynatokon, Jerusalem 'wa tomary yry'po ke i'wa. **54** Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon inemeparykon

9:43-45 Mateus 17:22-23, Markus 9:30-32

9:46-50 Mateus 18:1-5, Markus 9:33-40 **9:46** Lukas 22:24

9:48 Mateus 10:40, Lukas 10:16, Johanes 13:20

Jakobus, Johanes wyka'san: "Jopoto, na'na auranary 'se man wa'to wo'to'me kapu wyino, ikoro'kato'ko'me?" ⁵⁵Jesus wotu'ma'po te i'waine. E'ma'san i'wa. ⁵⁶Irombo amy terapa aitopo 'wa ito'san.

Jesus wena'po ta kari'na wytory

⁵⁷Irombo oma ta itorykon jako amy kari'na wyka'po Jesus 'wa: "Oja awytotopo 'wa ro wy'take awena'po ta." ⁵⁸Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon joroko tautake mandon. Mo'karon tonoro tapo'nyne mandon. Mo'ko kari'na ymuru upu'po te erematopo'ma man."

⁵⁹Irombo amy terapa 'wa ika'po: "O'ko ywena'po ta." Mo'ko 'wa te ejuku'po: "Jopoto, oro yjumy na'nen sunendamyi." ⁶⁰Jesus wyka'po te i'wa: "Oro mo'karon iromby'san mo'karon takepyrykon unensen. Amoro te moro Tamusi nundymary ekarotango."

⁶¹Amy rapa wyka'po: "Awena'po ta wy'take, Jopoto. Oro mo'karon yjauty tanokon 'wa na'nen te ywytory sekarityi." ⁶²Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko tywena'po taka o'po'toto maina uringanen uwam'po man Tamusi nundymary 'wano me."

Jesus 'wa amykon noro tynemeparykon emokyry

10 ¹Morombo wyino Jesus 'wa oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oko amykon terapa omepatonon apojoma'san. Oko oko pai emoky'san i'wa tuwapo pa'poro aseke tytoto'man potonon aito'kon 'wa, siky'inon aito'kon 'wa enapa.*

²"Ika'po i'waine: "Moro typotymy pyime ro rypo man. Mo'karon ipo'namon te pyime waty mandon. Iro ke ro mo'ko wonatopo potyry Jopotory 'wa aturupotoko mo'karon ipo'namon man emo'to'me i'wa ipo'se. ³I'tandoko. Komo'saton 'kuru kapara'makon emokyry wara tokonamon pero ra'naka. ⁴Pyrata je'ny, oty je'ny, asapatorykon y'petakan kysaroton. Amy pairo kari'na kyserupaton oma ta. ⁵Amy auto taka awo'my'san po ro mo'karon itanokon 'wa 'ne ka'tu kaitoko: 'Sara'me aitoko, yja'sakarykon.' ⁶Moro po ro amy sara'me tywairy 'san a'ta, moro awykato'kon sara'me aino kynaitan ekosa. Moro wara

10:1 Amykon moro 'itu'ponaka oko' animero'pa tywaije mandon.

9:54 2 Koningen 1:9-16 **9:57-62** Mateus 8:19-22 **9:61** 1 Koningen 19:20

10:2 Mateus 9:37-38 **10:3** Mateus 10:16

10:4-11 Mateus 10:7-14, Markus 6:8-11, Lukas 9:3-5

e'i'pa a'ta, moro awykato'kon sara'me aino kyneramatana rapa o'waine.
7 Mo'ko sara'me tywairy 'san auty ta ro aitoko me. Ajupato'kon
 ena'toko me, enytoko me enapa. Amy amaminatoto 'wa irombo
 emamina'po epety yry man. Kytomimapo'ton me auto wararo.

8 "Amy aitopo taka awo'my'sando, irombo mo'karon moro
 ponokon 'wa ajewa'ma'sando, ajupato'kon ena'toko me. **9** Mo'karon
 moro ponokon je'tun pangon ikura'matoko me. Kaitoko me
 i'waine: 'Moro Tamusi nundymary tyse waty man awyinoine.'
10 Amy aitopo taka awo'my'sando te, irombo ajewa'ma'paine
 iwe'i'sando, epa'katoko me potonon oma taka. Irombo kaitoko me
 i'waine: **11** 'Ero awaito'kon e'kyinymbō, moro na'na pupuru poko
 tywotapyije man iro y'kokanon rapa na'na o'waine. Ero te uku'toko:
 moro Tamusi nundymary tyse waty man.'

12 "Wykaje o'waine: moro iwosenepotopo kurita moro aitopo
 kynota'karykatan moro Sodom ko'po 'ne ka'tu rapa.

13 Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Korasin. Je'tun pe pore
 kynaitan o'wa, Betsaida. Moro Tyrus po, moro Sidon po enapa
 morokon otaine onepo'san Tamusi pori'torykon wo'kapy'sanymboto,
 penaro terapa natu'matoryine. Penato'san wo'mynano ke terapa
 newo'myndotoryine. Weru'no'po ke terapa natakoroirotoryine.
14 Moro a'wembono auranano yry jako, moro Tyrus ko'po 'ne ka'tu
 rapa, moro Sidon ko'po enapa mata'karykata'ton. **15** Amoro rapa
 Kafaraum, ajawongary man mekano'san kapu taka? Iromby'san
 waitopo taka te mony'totake.

16 Mo'ko o'waine epanamatoto, y'wa kynepanamanon. Mo'ko
 o'se'non y'se'pa man. Mo'ko y'sepyn mo'ko yjemo'nenymbō 'se'pa
 man."

Mo'karon Jesus nemeparykon weramary rapa

17 Mo'karon oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oko Jesus
 nemoky'san werama'san rapa tawa'pore imero. Ika'san: "Jopoto, mo'karon
 akywano ro rypo na'na 'wa kynepanamaton ajety ejatory mero na'na 'wa."

10:7 1 Korinte 9:14, 1 Timoteus 5:18 **10:10-11** Apojoma'san 13:51

10:12 Genesis 19:24-28, Mateus 11:24, Mateus 10:15 **10:13-16** Mateus 11:20-24

10:13 Jesaja 23:1-18, Ezechiël 26:1-28:26, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Zacharia 9:2-4

10:15 Jesaja 14:13-15

10:16 Mateus 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, Johanes 13:20

18Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko Satan womary janon senejakon kapu wyino kapekape wara. **19**Kyaporitomaton okoju, sipiriri uta'mito'me o'waine, pa'poro mo'ko tyjenonoken pori'tory ko'po pana'pe awaito'ko'me enapa. Amy pairo yja'wan oty ajepory'paine kynaitan. **20**O'waine te mo'karon akywano wepanamary poko tawa'pore kytaiton. Kapu ta ajetykon mero'san poko te tawa'pore aitoko.”

21Moro jako 'ne Jesus ewa'poro'po imero mo'ko Tamusi a'kary 'wa. Ika'po: “Papa, kapu, nono Jopotory, poto me ajety sawongaje morokon ynekarity'san otykon unemy'san poko o'wa mo'karon oty uku'namon omepa'san wyino, uku'po'san poko te o'wa mo'karon oty anukuty'non 'wa. A'a, papa, moro wara iru'pa oty topoje o'wa man. **22**Pa'poro oty ryri yjumy yjainaka. Amy pairo kari'na noky me mo'ko ymunano wairy anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san. Amy pairo enapa noky me mo'ko jumynano wairy anukuty'pa man. Mo'ko ymunano roten kynuku'san. Mo'ko i'wa mo'ko ymunano tyjumy enepory 'se tywaije man inoro enapa kynuku'san.”

23Irombo iwotu'ma'po mo'karon tynemeparykon 'wa. I'waine roten ika'po: “Sara'me 'ne janon morokon anenerykon enenamon onunano kynaita'ton. **24**Wykaje o'waine: Pyime Tamusi auran uku'ponamonymbo, potonon jopotokon enapa morokon anenerykon otykon enery 'se rypo tywaije mandon. Anene'pa te tywaije mandon. Morokon anetarykon etary 'se enapa rypo tywaije mandon. Aneta'pa te tywaije mandon.”

Noky wairy a'sakanano me

25Irombo te amy Tamusi karetary uku'nen we'i'po u'kuru 'se. Ika'po: “Amepanen, o'to ko ywairy nan moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?” **26**Jesus wyka'po i'wa: “Oty ko tymero nan moro omenano karetary ta? One wara ko moro merupanon?” **27**Irombo Jesus ejuku'po i'wa: “Mo'ko Atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro, pa'poro aja'kary maro, pa'poro apori'tory maro, pa'poro awonumengary maro enapa. Aja'sakary ipynako, aseke awaipymary wara enapa.” **28**Irombo Jesus wyka'po i'wa:

10:19 Ware 91:13 **10:21-24** Mateus 11:25-27, 13:16-17

10:22 Johanes 3:35, Johanes 10:15

10:25-28 Mateus 22:35-40, Markus 12:28-34

10:27 Deuteronomium 6:5, Levitikus 19:18

“Iporo ro mykaje. Moro wara ro aiko. Irombo moro i'matypyn roten amano mepotake.” ²⁹Mo'ko te Jesus 'wa ty'mondory 'se'pa kynakon. Iro ke ro iwoturupo'po i'wa: “Noky ko iro ke yja'sakary me nan?” ³⁰Moro poko Jesus wyka'po: “Amy wokyry Jerusalem wyino kyno'pemanon Jeriko 'wa. Irombo amykon tymonakamon oma ta itorymbo apyijaton. Kyniwo'mynga'maton. Mene imero kyniwojaton. Eke'manga'po mero, tyno i'waine man. ³¹Ijako 'ne terapa moro oma ta amy Tamusi pokono kyno'pemanon. Mo'ko kari'na ene'po mero ty'wa, kynuremejan. ³²Iwara enapa amy Tamusi pokonokon pyitory tywaije man. Ene'po mero ty'wa, tureme enapa i'wa man. ³³Amy moro oma ta ytototo Samaria pono enapa ipato kyny'san. Ene'po mero ty'wa, ikotanory enejan. ³⁴Kyny'san i'wa. Morokon iwo'san epino'san oleif katy ke, winu ke enapa. Irombo kynipererekanon. Typaritory tu'ponaka yry'po mero, amy ytopo'tonon wo'ny'topo auto 'wa kynarojan. Moro po ro iru'pa kynenejan. ³⁵Irombo koro'po oko amu'nymbro pyrata pinanon moro typyratary je'ny wyino. Mo'ko auto aporemy 'wa kynyjan. Kynganon: ‘Iru'pa eneko. Ero ko'po pyrata papy'poto o'wa, awu kapematake, yweramary mero.’

³⁶“One wara ko monumenganon? One ko mo'ko tymonakamon neke'manga'san a'sakary me tywaije nan mo'karon oruwanokon ra'na?” ³⁷Irombo mo'ko Tamusi karetary uku'nen 'wa ejuku'po: “Mo'ko ikotanory enenenymbro.” Irombo Jesus wyka'po i'wa: “I'tango. Amoro enapa moro wara aiko.”

Oty wairy poto me 'ne Jesus enuru ta

³⁸Irombo Jerusalem 'wa tytorykon jako noro, Jesus wo'my'po amy aitopo taka. Irombo amy Marta tatynen woryi 'wa apo'i'po tauty ta. ³⁹Mo'ko ro typityne kynakon. Mo'ko ipity ety me Maria kynakon. Inoro wotandy'mo'po ro Jesus po'ponaka, o'to ikary 'wa tywepanamato'me. ⁴⁰Marta te mo'karon opy'san upary poko roten kyno'mikakon. Irombo Jesus 'wa ito'po. Ika'po i'wa: “Jopoto, iru'pa mepojan y pity 'wa o'win upu'po yno'po ajupanamon me? Kaiko i'wa yjepatoma iwo'to'me!” ⁴¹Irombo mo'ko Jopoto 'wa ejuku'po: “Marta 'ko! Mesykaje 'ne, mo'mikaje 'ne pyime oty poko. ⁴²O'win roten oty poko awairy man. Maria irombo moro iru'pynambo oty apo'i. Moro ro ipina'pa kynaitan iwyino.”

One wara Tamusi 'wa kari'na auranary man

11 ¹O'wino me amy oje Tamusi 'wa Jesus aurana'po.
 Aurana'ma'po mero, o'win amy inemepary wyka'po I'wa:
 "Jopoto, na'na emepako Tamusi 'wa na'na auranary poko, mo'ko
 Johanes 'wa tynemeparykon emepa'san wara enapa." ²Irombo
 ika'po i'waine: "Tamusi 'wa ajauranarykon jako, ero wara kaitoko:

"Papa, oro ajety tykuranondo nainen. Oro moro anundymary
 no'nen. ³Moro eromeno na'na erepar yko na'na 'wa. ⁴Moro
 yja'wan me na'na we'i'po ikako. Na'na enapa irombo pa'poro
 yja'wan me typoko ta'sakary we'i'po kanon. Na'na kysu'kupoi
 mo'ko yja'wan 'wa."

⁵Irombo ika'po i'waine: "Amy ara'nanokon pai takonone man.
 Irawone 'ne pai kyny'tan takono 'wa tykato'me: 'Yjakono, oruwa
 perere amy ene'ko y'wa. Si'petakamatake rapa. ⁶Amy terapa yjakono
 te kore ytopo'sembo nopyi y'wa, ran. Upatopo waty te man yjekosa.'
⁷Mo'ko ajakono 'kare tauty wyino nykatan o'wa: 'Kaki'maje! Ypenary
 sira'kere'toi terapa. Watungai terapa y'makon maro. Yjawomyry
 noro supija moro oty yto'me o'wa.' ⁸Wykaje te o'waine: Moro perere
 yje ro rypo tawomyry 'se'pa ta'ta takono me iwairy ke, kynawondan
 toty any'mary pona. Pa'poro inisanory ytan i'wa.

⁹"Iro ke ro wykaje o'waine: Otykon poko aturupotoko. Irombo
 otykon mapyita'ton. Otykon upitoko. Irombo otykon mepota'ton. Pena
 imorykatoko. Irombo moro pena kynotapurumakatan o'waine. ¹⁰Mo'ko
 otykon poko aturupototo otykon apyitan. Mo'ko otykon upinen otykon
 epotan. Mo'ko pena morykanen 'wa moro pena kynotapurumakatan.

¹¹"Amy ara'nanokon jumynano 'kare okoju ytan tymuru 'wa, woto
 poko iwoturupo'poto. ¹²Sipiriri ytan 'kare i'wa, amy korotoko y'mo
 poko iwoturupo'poto. ¹³Yja'wan me awairykon se'me iro ke amyjaron
 kurangon otykon myjaton o'makon 'wa. Ako'poine 'ne ka'tu rapa mo'ko
 kapu tano jumynano ta'kary ytan mo'karon aturupotonon 'wa."

One wara Jesus 'wa akywano momary

¹⁴Irombo Jesus 'wa amy erupopyn wyino akyrymbu moma'po.
 Mo'ko takyrymbu womima'po mero, mo'ko erupopynymbu aurana'po

11:1-13 Mateus 6:9-13, 7:7-11

rapa. Mo'karon kari'na apyimykon enuta'san imero. ¹⁵Amykonymbo wyka'san te: "Mo'ko Be'elsebul pori'tory ta, mo'ko ewa'rummy tamuru pori'tory ta mo'karon ewa'rummy momanon." ¹⁶Amykonymbo woturupo'san te Jesus 'wa amy kapu wyinono oty enepoto'me i'wa. Iwara u'kuru 'se kynatokon. ¹⁷Jesus 'wa te iwonusumengarykon ukuty'po. Irombo ikapo i'waine: "O'win e'i'pa amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary kynotany'matan. Autokon asetu'ponaka kyno'tororokata'ton. ¹⁸O'win e'i'pa mo'karon Satan nundymary tanokon a'ta, one wara noro ko nundymata'ton? Be'elsebul pori'tory ta irombo ewa'rummy momarymekari'saton y'wa. ¹⁹Y'wa te mo'karon ewa'rummy momary jako Be'elsebul pori'tory ta, noky pori'tory ta ko mo'karon apyitorykon nimomaton? Iro ke ro mo'karon apyitorykon a'wembono auranano yta'ton apokoine. ²⁰Tamusi ainary siky'iry pori'tory ta mo'karon ewa'rummy moma'sando y'wa, moro Tamusi nundymary tywo'se terapa man o'waine. ²¹Amy pana'pyn tyrapanen wokyry 'wa typyrorory erandory jako, morokon otyry o'to e'i'pa kynaitan. ²²Amy iko'pono pana'pyn wopy'poto te iweto, kyni'mondotan. Pa'poro moro inamyikary iwo'wo'matopombo pinatan. Irombo pa'poro tynipina'san otyrymbo aripa'tan. ²³Mo'ko ymaro e'i'pa aitoto yjenono'nen me man. Mo'ko ymaro a'nano'to'pa aitoto aripa'to man."

Tywaitopombo 'wa akywano weramary

²⁴"Amy yja'wan akywano wyto'poto mo'ko tynaki'marymbo wyino, tywotare'matopo upi kyny'san aruta'san aito'kon taka. Amy anepory'pa tywe'i'poto te kynganon: 'Weramatake rapa moro ynino'po yjauty 'wa'. ²⁵Irombo tytunda'po mero, moro tywaitopombo epojan terapa ta'me, sara'me. ²⁶Irombo kyny'san rapa oko-to'ima noro amykon tyko'ponokon yja'wangon akywano aije. Irombo kyno'myjaton moro po tywaito'ko'me. Iwara mo'ko wokyry yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaijan moro koromo tywe'i'po ko'po."

Moro sara'me 'ne aino

²⁷Irombo morokon otykon ekarityry jako ro I'wa, mo'karon kari'na apyimy wyino amy woryi wyka'po mo'ja I'wa: "Sara'me

11:14-23 Mateus 12:22-30, Markus 3:20-27 11:15 Mateus 9:34, 10:25

11:16 Mateus 12:38, 16:1, Markus 8:11 11:23 Markus 9:40

11:24-26 Mateus 12:43-45

'ne janon kynaitan moro ajaropo'nenyombo uwembonano, moro ajupanenymbo manaty." ²⁸Jesus wyka'po te: "Moro ko'po 'ne ka'tu rapa janon sara'me kynaita'ton mo'karon Tamusi auran etanamon, mo'karon ikura'manamon enapa."

Mo'karon eromenokon kari'na yja'wany

²⁹Aseme noro moky kari'na kynetururukatokon Jesus 'wa. Irombo ika'po: "Mo'karon eromenokon kari'na yja'wan me mandon. Amy kapu wyinono oty enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton. Jona po roten te no'po'sen. ³⁰Mo'karon Ninive ponokon 'wa amy kapu nenealogy oty me mo'ko Jona wairy wara enapa mo'ko kari'na ymuru kynaitan mo'karon eromenokon kari'na 'wa.

³¹"Moro a'wembono auranano yry jako, mo'ko ijary pono woryi jopoto kynawondan mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'ko woryi ro kynemendota'ton imero. Mo'ko woryi waty tywo'se nan ero nono y'maty'po wyino, Salomo wonumengapory eta. Ero po te kore Salomo ko'po 'ne ka'tu rapa oty na.

³²Moro a'wembono auranano yry jako, mo'karon Ninive ponokon enapa kynawonda'ton mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'karon Ninive ponokon ro kynemendota'ton imero. Mo'karon Ninive ponokon waty Tamusi 'wa tywotu'ma tywaije nandon moro Jona auran poko. Ero po te kore Jona ko'po 'ne ka'tu rapa oty na."

Ja'munano aweiry

³³"Amy paipo kari'na amy tykororetary po'ma'po wyino anunemy'pa man amy oty unendopo taka, tosipi upi'nonaka pai. Amy apo'ny tu'po te kynyjan, mo'karon o'mytonon 'wa eneto'me. ³⁴Moro aja'mun aweiry me moro ajenuru man. Iru'pa moro ajenuru a'ta, moro aja'mun ro rypo pa'poro taweije man. Yja'wan me a'ta te, moro aja'mun ro rypo tawa'rume man. ³⁵Tuwaro iro ke aiko, moro otano ajaweiry ewa'rumamyry pona. ³⁶Taweije, ewa'rumy'ma paipo pa'poro moro aja'mun a'ta, moro ajemamyry pa'poro taweije kynaitan, moro aweiinano 'wa ajaweipary wara imero."

11:29-32 Mateus 12:38-42 **11:29** Mateus 16:4, Markus 8:12 **11:30** Jona 3:4

11:31 1 Koning 10:1-10, 2 Kronieken 9:1-12 **11:32** Jona 3:5

11:33-36 Mateus 5:15, 6:22-23 **11:33** Mateus 5:15, Markus 4:21, Lukas 8:16

Jesus 'wa mo'karon Farise e'mapotyry

37 Aurana'ma'po mero, amy Farise 'wa Jesus ejuku'po endame iwo'to'me ty'wa. Irombo ito'po imaro auty 'wa. Iwotunga'po moro arepa apo'ny po.

38 Tywendamery uwaporu asainaty'pa Jesus wairy ene'po mero, mo'ko Farise enuta'po imero. **39** Jesus wyka'po te i'wa: "Amyjaron Farise me moro asaperarykon, awendameto'kon ikorokatokon kurando wyino. Aseke otaine te moro akumingon tam'po'kory, moro oja'wanykon tam'po'kory enapa man. **40** Oty anukuty'non! Mo'ko kurandono ka'nenymbu moro itano anikapy'pa enapa nan? **41** Moro asaperarykon tano te yoko mo'karon oty'non 'wa. Iwara ro pa'poro oty i'ko'ma kynaitan o'waine.

42 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Farise. Morokon tuma poporoto'kon itupu jainapatoronorymbu amy pairo, pa'poro tanapymy sa'rombo jainapatoronorymbu amy enapa myjaton Tamusi 'wa. Moro tamambore aino poko te, moro Tamusi pynary poko enapa atuwarenge'saton. Irokon poko tuwaro awairykon manombo man, morokon koromonokon poko atuwarenepyrykon pyndo.

43 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Farise. Ajapokupeine man moro uwapo awotandy'morykon morokon awota'nano'to'kon auto ta, moro ajewa'marykon enapa morokon otykon ekaramato'kon po. **44** Je'tun pe pore te kynaitan o'waine. Morokon atukuty'non tu'munano wara mandon. Otypan oty tu'po tytorykon anukuty'pa mandon mo'karon itu'po ytotonon."

45 Irombo o'win amy Tamusi karetary uku'nen 'wa ejuku'po: "Ameapanen, moro wara awykary ke na'na ety enapa terapa memapoja." **46** Jesus wyka'po te i'wa: "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine enapa, Tamusi karetary uku'namon. Awosin pangon otykon morokon arory tupi me man irokon maropojoton aja'sakarykon 'wa. Aseke te o'win amy ajainary siky'iry ke pairo morokon otykon y'tu'kary 'se'pa mandon.

47 "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbu tu'mungon mikasaton. Atangon 'wa te tywo mandon. **48** Moro wara ro menepojaton iru'pa morokon o'to

atangon we'i'san epory o'waine. O'win mandon imaroine. I'waine ro waty mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tywo nandon. Amyjaron te ko'wu morokon itu'mungon mika'pojaton iru'pyn me.

49"Iro ke te mo'ko oty uku'nen Tamusi tyka man: Yjauran uku'ponamon, yjapojongon enapa semo'ta'ton i'waine. Amykonymbo wota'ton. Amykonymbo kota'mata'ton. **50**Iwara ro pa'poro moro ero nono wo'kapy'po poro e'kamy'po Tamusi auran uku'ponamonymbo mynurumbo epemapotan Tamusi mo'karon eromenokon kari'na 'wa. **51**Mo'ko Abel wyinombo ro mynu epemary arota'ton mo'ko Sakarias 'wa ro. Mo'ko Sakarias mo'ko Tamusi auty po mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny pato tywo man inoro, wykaje irombo. A'a, mo'karon eromenokon kari'na 'wa kynepemapotan Tamusi.

52"Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Tamusi karetary uku'namon. Moro tukutymy 'wa ytototo oma mapu'toton. Aseke ro rypo ito'pa maiton ita. Mo'karon ita tytory 'sangon pairo ta'koto o'waine mandon."

53Moro wyino Jesus wyto'po mero, mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa mo'karon Farise maro ijeronopy'po 'ne ka'tu rapa. Tameronokon otykon pokon auranano'pory a'mo'po i'waine. **54**Iwara apyiry 'se kynatokon auran pokon.

Jesus auranary tynemeparykon 'wa

12 ¹Moro jako ro moky imero kari'na wota'nanopy'san. Asetu'po imero iwe'i'san. Irombo Jesus 'wa tauranary a'mo'po mo'karon tynemeparykon 'wano me, mo'karon kari'na wepanamato'me ro rypo: "Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona. Moro tonapire aino pona, wykaje irombo.

²"Pa'poro onepyn oty kynonepotan. Unemy'po oty kynotuku'tan. ³Pa'poro o'to ewa'rummy ta awykato'kon kynotatan aweiry ta. Moro ajautykon apu'to'po ta aja'sakarykon panary taka anekarity'san kynokarotan autokon re'ta.

⁴"O'waine te wykaje, yja'sakarykon, tanarike kyaititon mo'karon aja'mungon wonamon pokon. Awo'san mero, o'to noro ajyrykon upijaton. ⁵Sekari'sa o'waine, nokypan 'nero pokon tanarike

11:51 Genesis 4:8, 2 Kronieken 24:20-21 **12:1-3** Mateus 10:26-27

12:1 Mateus 16:6, Markus 8:15 **12:2** Markus 4:22, Lukas 8:17

12:4-7 Mateus 10:28-31

awairykon man. Tanarike aitoko mo'ko awo'san mero moro e'wutypyn wa'to taka ajemarykon aina man inoro poko. Wykaje kore o'waine, mo'ko poko tanarike aitoko.

6“Ainatone wansiri epety me oko kusiri pana'po anyry'pa nandon? O'win amy mo'kopan wansiri poko pairo te Tamusi ituwarengepy'pa man. **7**Amyjaron te, ajunsetykon pairo pa'poro tu'ku man. Tanarike kytaiton. Pyimano wansiri ko'po tapene mandon amyjaron.

8“Wykaje o'waine: pa'poro mo'karon kari'na embata ywyinonokon me okari'tonon wyino enapa kynokari'tan mo'ko kari'na ymuru mo'karon Tamusi apojongan embata. **9**Mo'ko kari'na embata yjukuty'pa tywairy ekari'en te anukuty'pa mo'ko kari'na ymuru kynokari'tan mo'karon Tamusi apojongan embata.

10“Pa'poro mo'ko kari'na ymuru ejunen yja'wanymbo tywo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary ejunen yja'wanymbo te o'ka'pa kynaitan.

11“Morokon Simosu wota'nano'to'kon auto taka mo'karon jopotokon po'ponaka ajarorykon jako i'waine ajemendoto'ko'me, kytesykaton o'to awykarykon man poko awosaijomato'ko'me. **12**Mo'ko Tamusi a'kary irombo moro jako 'ne moro o'to awykarykon man ekari'tan o'waine.”

Typyratake aino

13Irombo o'win amy mo'karon ata'nanopy'san ra'nano wyka'po I'wa: “Na'na emepenan, mo'ko yryi 'wa kaiko moro na'na jumy 'mi nino'po a'sakato'me i'wa ymaro.” **14**Jesus wyka'po te i'wa: “Noky ko yjyryi ajekatakaine a'wembono auranano ynen jopoto me, se, otykon a'sakanen me pai?”

15Irombo ika'po mo'karon ata'nanopy'san 'wa: “Tuwaro koro aitoko enumene awaipotyrykon pona. Tuns'i'ke ro rypo ajaina oty a'ta, moro ajemamaryr ajaina e'i'pa man.”

16Irombo amy onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: “Amy typyrataken mainary tanokon wonato'kon tapeke imero tywaije man. **17**Irombo mo'ko tymainaken tyturup'o ta tywonumenga man: ‘O'to ko waitan? Pa'poro moro wonatopo epery ytopo waty man.’ **18**Irombo tyka man: ‘Ero wara waitake. Morokon yjotyrykon kura'mato'kon sakatake. Potonon me 'kopore samytake.

12:8-12 Mateus 10:32-33, 12:32, 10:19-20 **12:10** Mateus 12:32, Markus 3:29
12:11-12 Mateus 10:19-20, Markus 13:11, Lukas 21:14-15

Morokon ta ro pa'poro wonatopo epery sikura'matake, pa'poro amykon terapa yjotyrykon enapa. ¹⁹Irombo yturu'po ta wykatake: 'Pyime imero totyke mana. Siriko poko ajapyitan. Otare'mako! Endameko! Tawa'pore aikol!' ²⁰Tamusi te tyka man i'wa: 'Oty anukutypyn! Ero koko aromo'take. Irombo noky otyry me ko naitan moro ana'nanopy'po?' ²¹Moro wara kynaitan mo'ko ty'wa roten otykon a'nano'san, Tamusi ekosa te oty'pa man inoro."

Esykano

²²Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Iro ke ro wykaje o'waine: kytesykaton oty enapyry man poko ajemando'ko'me, one wara aja'mungon wo'myndory man poko enapa. ²³Poto me irombo moro amano man moro arepa ko'po. Poto me moro ja'munano man moro wo'mynano ko'po.

²⁴"O'po'toko tyre mo'karon tonoro 'wa. O'pomy'pa mandon. Wonatopo anipoty'pa mandon. Otykon kura'matopo wavy man ekosaine. Tamusi te kynupaton. Mo'karon tonoro ko'po te tyse poto me mandon amyjaron. ²⁵Noky ko a'si 'ko pairo tywesykary 'wa tamamyry mosindopory taro nan? ²⁶Moropan ko'warono oty kapyry upi'poto o'waine, o'tono'me ko mesykaton morokon amykonymbo otykon poko? ²⁷Morokon itupu epyryry atytary 'wa tyre o'po'toko. Emamina'pa mandon. Mauru ane'py'i'pa mandon. Wykaje te o'waine: o'win amy itupu epyryry wara pairo mo'ko Salomo ewo'myndo'pa tywaije man iru'pyn me. ²⁸Tamusi 'wa moro itupu, moro erome mondo man iro, moro koro'po wa'to taka kynematon iro wo'myndo'poto moro wara, iko'poine 'ne ka'tu rapa awo'myndota'ton, amyjaron Tamusi anamyikaporonon! ²⁹Amyjaron enapa kytesykaton oty enapyry man poko, oty enyry man poko o'waine. ³⁰Pa'poro morokon otykon upijaton mo'karon nono tu'ponokon kari'na. Mo'ko ajumykon te morokon anamonopyrykon otykon uku'san. ³¹Inundymary te upitoko. Irombo morokon otykon ytan enapa o'waine. ³²Kytetyl'katon, amyjaron pyime wavy aitonon. Otykon undymanamon me irombo ajyrykon man tyje man mo'ko ajumykon 'wa.

³³"Ajotyrykonymbo ekaramatoko. Moro epetymbo ytoko mo'karon ipyrata'non 'wa. Ija'puta'non pyrata je'ny ika'toko.

I'maty'non otykon a'nano'toko kapu ta. Moro 'wa ro manaman tytory upijan. Moro po ro pisu ija'pukary upijan. ³⁴Ajotyrykon waitopo po ro irombo aturu'san enapa man."

Eporomu'ka'pa aino

35“Tywoku'my terapa awairykon man ajopotorykon 'wanokon me. Tyka'mure morokon akororetrykon wairy man.

36“Aimyno ewa'majembo tyjopotorykon weramary momo'namon wara aitoko. Iwopy'poto, o'win wytory moro pena metapurumakata'ton i'wa, imoryka'poto i'wa. ³⁷Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon pyitonano, mo'karon ijopotorykon tywopy'poto nuro kynepota'ton inaron. Ita'ro pore, kynoku'mytan, kynungapota'ton, irombo uparykon arotan. ³⁸Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon moro wara inepory'san, irawone 'ne pairo tywopy'poto, koromo korotoko ko'tary jako pai. ³⁹Ero te uku'toko: mo'ko tautynen 'wa one wara a'ta mo'ko manaman wopyry ukuty'pomboto, tauty tako ana'mykapo'pa nairy imonatato'me. ⁴⁰Amyjaron enapa taike'se terapa awaimomokyrykon man. Mo'ko kari'na ymuru irombo typo roten kyno'tan.”

41 Irombo Petrus wyka'po: “Jopoto, na'na 'wa roten moro onumengatopo auranano mekari'san? Pa'poro amykonymbo 'wa enapa te ka'tu mekari'san?” **42** Irombo mo'ko Jopoto wyka'po: “Nokypan oty enenen ko iro ke tupu'pone, tamyikapore enapa nan, mo'ko ijopotory 'wa yto'me mo'karon a'sakarykon epo, upato'ko'me i'wa arepa enapyry tunda'po mero? ⁴³Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko moro wara ijopotory nepory'po tywopy'poto. ⁴⁴Iporo ro wykaje o'waine: Mo'ko ijopotory pa'poro moro totyry ytan ainaka. ⁴⁵Mo'ko ipyitory wyka'poto te tyturu'po ta ‘Yjopotory opy'pa na'nen man’, irombo mo'karon tupi'nonokon wokyryjan, woryijan ypoky'mary, tywendamery, tywetymyry a'mo'poto i'wa, ⁴⁶mo'ko ijopotory amy kurita typo roten kyno'tan. Mo'ko typyitory poromu'katan. Irombo kynemimatan. Amyikapo'pa aitonon yry wara enapa kynytan. ⁴⁷Mo'ko tyjopotory nisanory uku'enen pyitonano, mo'ko inisanory kapyry 'se'pa tywaije man inoro ypoky'mata'ton mene. ⁴⁸Mo'ko inisanory anukutypyn 'wa te

12:33-34 Mateus 6:19-21 **12:35** Mateus 25:1-13 **12:36** Markus 13:34-36

12:39-40 Mateus 24:43-44 **12:41-48** Mateus 24:45-51

epoky'mapoto'man oty kapy'poto, a'si 'ko roten epoky'mano apyitan. Pa'poro mo'ko pyime oty apyinenymbwo wyino pyime oty upita'ton. Mo'ko ainaka pyime oty tyje man inoro wyino poto me 'ne ka'tu rapa oty 'se kynaita'ton."

Ata'sakano

49 "Wa'to ema wopyi ero nono tu'ponaka. Ika'mutary 'se terapa rypo we'i. **50** Ywota'karykary te man. Iwo'kapyry uwaporu sara'me ywairy supija.

51 "Sara'me aino ene'se ywopy'po mekano'saton ero nono tu'ponaka? Uwa, wykaje o'waine. Ata'sakano ene'se te wopyi. **52** Erombo poro aiatone amykon o'win auto tanokon kynota'sakata'ton. Oruwa oko amykon jenono'ta'ton. Oko oruwa amykon jenono'ta'ton. **53** Jumynano tymuru jenono'tan. Sanonano tamyiry jenono'tan. Amyinano tysano jenono'tan. Y'menotynano typarysano jenono'tan. Iparysano ty'menoty jenono'tan."

54 Mo'karon kari'na apyimykon 'wa Jesus wyka'po: "Amy kapurutu wopyry enery jako o'waine aretyry wyino, o'win wytory mykaton 'konopo kyno'san'. Irombo kyno'san ro. **55** Ijary wyino pepeito woturory apory jako o'waine, mykaton 'asin pe kynaitan'. Asin pe ro kynaijan. **56** Tonapiramon 'ne roten! Nono, kapu embatary emery muku'saton. One wara ko iro ke moro aireno aino emery anukuty'pa mandon?

57 "O'tono'me ko aseke one wara moro tamambore aino wairy anyry'pa mandon? **58** Mo'ko ajemendon maro awytory jako mo'ko jopoto po'ponaka, o'mikako oma ta noro awonumengarykon epopory pokopoto. Ijako irombo mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka ajarotan. Mo'ko ro mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo jopotory ainaka ajytan. Mo'ko ro ajaru'katan moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka. **59** Wykaje o'wa, o'ka'pa maitake moro wyino, moro irombo ro kusiri pana'po epemary uwaporu o'wa."

Otypan oty 'wa mo'ko tamamyry anu'mapyn eporu

13 **1** Moro jako 'ne amykon kari'na amy oka ekarityry a'mojatokon Jesus 'wa. Pilatus 'wa amykon Galilea ponokon

12:49-53 Mateus 10:34-36 **12:50** Markus 10:38 **12:53** Micha 7:6

12:54-56 Mateus 16:2-3 **12:57-59** Mateus 5:25-26

wopo'san ekarity'po i'waine moro Tamusi 'wano me tywomy yry jako i'waine. Moro imynurukon we'kaima'po ekarity'po i'waine morokon inyrykon maro.

²Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “Mo'karon Galilea ponokon mekano'saton tyja'wange pa'poro mo'karon amykonymbo Galilea ponokon ko'po, moro wara i'maty'san ke? ³Uwa, wykaje o'waine. Ajemamyrykon anu'ma'pa aja'taine, iwaraine enapa pa'poro o'ma'ta'ton. ⁴Mo'karon Siloam po moro kawono auto womary niwo'san ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'imananokon kari'na rapa mekano'saton tyja'wange pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon ko'po? ⁵Uwa, wykaje o'waine. Ajemamyrykon anu'ma'pa aja'taine, iwaraine enapa pa'poro o'ma'ta'ton.”

⁶Irombo Jesus 'wa ero onumengatopo auranano ekarity'po: “Amy wokyry 'wa moro winu paty tymainary ta amy oroi typonje tywaije man. Irombo iwo'topombo tywaije man epeta'po ene. Amy eperymbo ro anepory'pa te tywaije man. ⁷Irombo tymainary enenen 'wa tyka man: ‘Eneko. Oruwa siriko terapa epeta'po ene ywopyry poko wa. Amy eperymbo ro anepory'pa te wa. Akotoko. Typo roten nono aky'manganon.’

⁸“Mo'ko imainary enenen te tyka man: ‘Jopoto, oro o'win siriko ro'kon ero po nainen. Moro ekondano nono sasa'kary su'mendake. Sundy'totake alkapotato'me. ⁹Irombo mero pai kynepetatan. Epeta'pa te iwe'i'poto, makotopotake.’ ”

Jesus 'wa amy woryi kura'mary

¹⁰O'wino me otare'matopo kurita amy Simosu wota'nano'to'kon auto ta Jesus ta'sakarykon emepakon. ¹¹Moro po ro amy ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko terapa ewa'rummy nirupomangary woryi kynakon. Nonsume kyny'sakon. Sapatoro tywairy upijakon. ¹²Ene'po mero ty'wa, Jesus 'wa iko'ma'po. Ika'po i'wa: “O'pi, arupomanganenymbo nyton.” ¹³Tainary yry'po i'wa itu'ponaka. O'win wytory sapatoro rapa iwe'i'po. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa.

¹⁴Mo'ko iwota'nano'to'kon auto jopotory wore'ko'po te, moro otare'matopo kurita amy kura'ma'po ke Jesus 'wa. Ika'po mo'karon kari'na apyimy 'wa: “O'win-to'ima kurita amaminatopo man. Ijako ro ekura'mapotoko, se. Moro otare'matopo kurita kapyn te.”

13:14 Exodus 20:9-10, Deuteronomium 5:13-14

15 Jesus 'wa te ejuku'po: "Tonapiro mon 'ne roten! Moro otare'matopo kurita 'kare ajeky paka, parito pai animboka'pa mandon moro erepar yje'ny wyino, tuna enyje aroto'me. **16** Mo'se ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko Satan nimy'po Abraham parymbo ymbokary kapyn te tywaije nan moro imytopo wyino otare'matopo kurita?"

17 Moro wara ikary 'wa pa'poro mo'karon ore'kotononymbo py'i'topo'san. Pa'poro mo'karon kari'na apyimy ewa'pota'po te morokon inikapyry potonon otykon pokon.

Moro Tamusi nundymary wepuiiry

18 Irombo Jesus wyka'po: "Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary nan? Oty wara ko sytan? **19** Amy wonatopo epy'po'membo 'ko wara man. Amy kari'na 'wa maina ta typomy'poto, kynatytanon. Wewe me kynaijan. Mo'karon tonoro tapo'nykon ka'saton morokon iporirykon pokon."

20 Ika'po enapa: "Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary sytan? **21** Perere uwapurotopo wara man. Amy woryi 'wa oruwa parapi tano man poromy taka tyry'poto, pa'poro moro poromy uwapurojan."

Moro sirapi pena

22 Moro Jerusalem 'wa tytory jako ro potonon aito'kon pato, siku'inon aito'kon pato enapa ito'po. Tytotopo wara ro mo'karon tywaitoponamon emepakon.

23 Irombo amy woturupo'po I'wa: "Jopoto, iporo ro nan pyime waty mo'karon uta'no wyino Tamusi nunemyrykon wairy?" Irombo ika'po i'waine: **24** "O'mikatoko moro sirapi pena ta awo'myto'ko'me. Pyime irombo, wykaje o'waine, tywo'myrykon pokon kyne'kuta'ton. Tywo'myrykon upita'ton te.

25 "Mo'ko auto aporemy 'wa moro pena etapurupoto, awo'myrykon noro mupita'ton. Moro pena ro rypo mimorykata'ton. Mykata'ton: 'Jopoto, etapurumakako na'na 'wa!' Ajeju'ta'ton te: 'Ajukuty'paine wa.' **26** Morombo mero mykata'ton: 'Amaro kore na'na kynendamen, ran. Na'na emandopo po kore oma ta kari'na memepan, ran.' **27** Irombo kyngatan o'waine: 'Ajukuty'paine wa.'

13:18-21 Mateus 13:31-33, Markus 4:30-32 **13:22-30** Mateus 7:13-14, 21-33

Omimatoko ywyinombo pa'poro, yja'wangonymbo 'ne roten.'

²⁸Irombo matamota'ton, maijekyta'ton, mo'ko Abraham, mo'ko Isak, mo'ko Jakob, pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enery jako o'waine moro Tamusi nundymary ta, ato'ka'marykon jako te Tamusi 'wa. ²⁹Irombo undy wyino, aretyry wyino, parana wyino, ijary wyino enapa kari'na kyno'ta'ton. Kynendameta'ton moro Tamusi nundymary ta. ³⁰Iwara mo'karon wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaita'ton. Irombo mo'karon uwaponokonymbo wena'po tanokon me kynaita'ton."

Jesus rombyry man Jerusalem po

³¹Moro jako 'ne amykon Farise wopy'san Jesus 'wa. Ika'san i'wa: "Omimako ero wyino. Herodes awory 'se man." ³²Irombo ika'po i'waine: "Mo'ko joroko 'wa kaitandoko: 'Erome, koro'po enapa akywano momary, je'tun pangon kura'mary enapa sarotake. Moro ijoruwanory kurita te yjaike'take. ³³Wwytry te man erome, koro'po, mony koro'po enapa. Aipo'pa man amy Tamusi auran uku'ponen rombyry Jerusalem wyino kurando.'

³⁴"Jerusalem, Jerusalem, amoro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon wonen, topu ke mo'karon o'wa emoky'san apojonano wonen, pyimemboto rypo o'makon a'nropyry 'se we'i, amy korotoko 'wa ty'makon a'nropyry wara taporiry upi'nonaka. I'se'pa te maiton. ³⁵Iro ke ro moro ajautykon itary'pa kynainopotan. Wykaje te o'waine: Yjene'pa noro maita'ton moro ero wara awykarykon 'wa ro: 'Tykuranondo man mo'ko Tamusi ety ta o'toto.' "

Moro otare'matopo kurita Jesus 'wa amy kura'mary

14 ¹O'wino me, moro Simosu wotare'matopo kurita, Jesus wyto'po amy Farise jopotory auty 'wa, endame. Tuwaro imero Jesus poko kynatokon. ²Irombo amy a'wese'tapoty'po wokry we'i'po ipo'ponaka.

³Irombo mo'karon omenano mero'po uku'namon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa Jesus wyka'po: "Iru'pa nan moro

13:27 Ware 6:8 13:28-29 Mateus 8:11-12 13:28 Mateus 22:13, 25:30

13:30 Mateus 19:30, 20:16, Markus 10:31 13:31-35 Mateus 23:37-39

13:35 Ware 118:26

otare'matopo kurita amy kura'mary? Uwa ka'tu?" ⁴Anejuku'pa te iwe'i'san. Irombo Jesus 'wa mo'ko a'wese'tapoty'po apo'i'po ainary poko. Ikura'ma'po i'wa. Irombo emoky'po rapa i'wa. ⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Moro otare'matopo kurita topona taka o'win amy ara'nanokon ymuru woma'poto, eky paka woma'poto pai, o'win wytory anika'pa naitan?" ⁶Moro poko ejukuru upi'po i'waine.

Aseke ajety kysawongai

⁷Irombo one wara uwapo imero mo'karon iko'ma'san wotungary ene'po Jesus 'wa. Iro ke ro amy onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: ⁸"Aimytonon ewa'matopo 'wa ako'ma'poto, uwapo kytotungai. Amy ako'ponombo pai tyko'ma enapa man. ⁹Irombo pai tywopy'po mero mo'ko ako'manamonymbo kyngatan o'wa: 'Mo'se 'wa 'nare moro awotungatopombo yko.' Irombo pai amoro pyiwano me wena'po taka atunga my'take.

¹⁰"Ako'ma'poto te atungatango moro yja'wanymbo apo'nano tu'ponaka. Irombo pai tywopy'po mero, mo'ko ako'manenymbo kyngatan o'wa: 'Yjakono, uwapo 'kopore atungako, se!' Irombo pa'poro mo'karon moro po atunga'san ajety awongary eneta'ton. ¹¹Pa'poro aseke toty awonganen ety emapota'ton. Aseke te toty emaponen ety awongata'ton."

Nokypangon ko'mary

¹²Ika'po enapa mo'ko tyko'manenymbo 'wa: "Kurita'nene'neno, koineno arepa ka'pory jako o'wa pai, apawanarykon, apiryjan, ajomorykon, ajaporito amandonon typyratakamon kysiko'maton. Mo'karon ro ako'mata'ton rapa endame. Iwara ro tyndameno'po'san y'petakamata'ton rapa o'wa. ¹³Amy poto 'su endameno ka'pory jako te o'wa, epataimatonon, turupy me aitonon, iwajakuta'san, enu'non roten iko'mako. ¹⁴Irombo janon sara'me 'ne maitake. O'wa irombo i'petakamary upijaton. I'petakan te mapyitake mo'karon tamamborammon awomyry jako rapa."

Mo'ko kyko'manamonymbo nisanory

¹⁵Moro eta'po mero ty'wa, o'win amy endametoto wyka'po i'wa: "Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko Tamusi nundymary ta kynendametan inoro."

¹⁶Jesus wyka'po i'wa: "Amy kurita amy wokyry amy poto 'su endameno ka'pory poko tywaije man. Pyime ta'sakarykon taju'se tywaije i'wa mandon. ¹⁷Moro arepa kapy'ma'po mero, typyitory tomo'se i'wa man mo'karon tynejuku'san 'wa ekari'se: 'O'toko 'ne! Pa'poro oty naikepyi terapa!'

¹⁸"Irombo tywe'i'san mero pa'poro tywopyrykon upiry takari'po i'waine man. Mo'ko koromono tyka man i'wa: 'Ymainary man te kore amy sepekatyi. Iro ene ro ywytory man. Waturupoja o'wa yja'wan me ypoko onumenga'pa awaito'me.' ¹⁹Amy rapa tyka man: 'Ainapatoro paka te kore amykon sepekatyi. Inaron menga ro ywytory man. Waturupoja o'wa yja'wan me ypoko onumenga'pa awaito'me.' ²⁰Amy rapa tyka man: 'Penaro waty te kore yptyai. Iro ke ro ywopyry supija.'

²¹"Tywerama'po mero, mo'ko pyitonano 'wa pa'poro oty takari'se man tyjopotory 'wa. Irombo mo'ko jopoto tywore'ko man. Mo'ko typyitory 'wa tyka man: 'Ko'i terapa morokon potonon oma taka, morokon siku'inon oma taka enapa i'tango ero aitopo ta. Mo'karon epataimatonon, turupy me aitonon, enu'nnon, iwajakuta'san ene'ko ijaro 'wa.'

²²"Taisepy'ma'po mero, mo'ko pyitonano tyka man: 'Jopoto, awykatopombo no'kapyi terapa. Ise'me te atungatopo noro mondo man.' ²³Irombo ijopotory tyka man mo'ko typyitory 'wa: 'Ero aitopo wyino kurandonaka i'tango morokon potonon oma taka, morokon siku'inon oma taka. Mo'karon moro ponokon iwyry'kako iwo'to'ko'me yjauty 'wa. Yjauty a'nopyry imero man. ²⁴Wykaje o'waine: amy pairo penaro ynejuku'po yjerepari anapo'pa kynaitan.' "

Jesus nemepary me aino

²⁵Pyime kari'na apyimykon Jesus maro kyny'satokon. Irombo iwotu'ma'po i'waine. ²⁶Ika'po: "Tyjumy, tysano, typyty, ty'makon, typiryjan, tanaunyan, aseke tamamyry anijenonopy'pa mo'ko y'wa o'toto a'ta, ynemepary me tywairy upijan. ²⁷Mo'ko ywena'po ta

tytoto'me tywakapuru ananumy'pa man inoro ynemepary me tywairy upijan.

²⁸“Mo'ko kawono auto amyry 'san ara'nanokon 'kare atandy'mo'pa na'sen naitan epety u'kuto'me, moro tamymy kapy'mary man eneto'me ty'wa. ²⁹Moro auto apo'ny kapy'poto i'wa, irombo aike'kary upiry jako i'wa, pa'poro mo'karon enenamon kynaki'mata'ton. ³⁰Kyngata'ton: ‘Mo'ko wokyry kore nata'moi amy oty amyry pok'o. Aike'kary upi te.’

³¹“Mo'ko amy terapa jopoto maro o'wo'ma tytory 'san jopoto 'kare atandy'mo'pa na'sen nan mo'karon turunamon maro, tyworupato'me. Mo'ko o'win-kari'na dusun warinu pokonokon maro o'toto jopoto y'mondory taro tywairy ukutyry 'se na'sen man mo'karon ainapatoro dusun typyitorykon maro. ³²Ru'me ta'ta te, amykon tauran ekari'namon emo'tan mo'ko tywo'wo'mary akono 'wa tyse noro a'ta, aturupo one wara ase'wa rapa tywairykon man pok'o. ³³Iwara ro pa'poro oty nondary 'se'pa amy ara'nanokon a'ta ynemepary me tywairy upijan.”

Wajo y'ketu'kepyry

³⁴“Wajo, iru'pyn oty moro man. Moro iposinymbō wyto'ma'poto te, oty ke noro ko iposinory naitan? ³⁵Maina ta ro rypo noro a'kuru mupija, wonatopo a'kaporoto'me. Mipa'sa terapa. Mo'ko typanaken nepanaman.”

Mo'ko utapy'po kapara

15 ¹O'kapyn roten pa'poro mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon, mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa kyno'satokon Jesus 'wa epanama. ²Mo'karon Farise eruwa'san te mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro. Ase'wa ika'san: “Mo'se tyja'wangamon kari'na wopyry ewa'manon. Kynendamejan pairo imaroine.” ³Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po: ⁴“Amy ara'nanokon ekosa ainafone-kari'na kapara a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima kapara

14:27 Mateus 10:38, 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23

14:34-35 Mateus 5:13, Markus 9:50 15:1-7 Mateus 18:12-14

15:1-2 Lukas 5:29-30

anino'pa moro iponomyn wo'i ta naitan, mo'ko o'win utapy'po upi tytoto'me, eپory 'wa ro ty'wa? ⁵Irombo mo'ko kapara eپory'po mero ty'wa, tawa'pore tymota'ponaka kynanundan. ⁶Auto 'wa tytunda'poto, mo'karon ta'sakarykon ko'matan mo'karon taporito amandonon maro. Kyngatan: 'Tawa'pore aitoko ymaro! Mo'ko utapy'po ykaparary seporyi rapa.' ⁷Wykaje o'waine: moro o'win amy tyja'wangen kari'na 'wa tamamyry u'mary mo'karon kapu tanokon ewa'porotan amykon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'imananokon tamamyrykon u'mary 'se'non tamamborammon ko'po.

Moro utapy'po amu'nymbo pyrata

⁸"Amy woryi ekosa ainapatoro amu'nymbo pyrata a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Kororeta po'ma'po mero tauty ana'koka'pa naitan upito'me, eپory 'wa ro ty'wa? ⁹Eپory'poto, mo'karon ta'sakarykon ko'matan mo'karon taporito amandonon maro. Kyngatan: 'Tawa'pore aitoko ymaro! Moro ynutal'ka'po amu'nymbo pyrata seporyi rapa.' ¹⁰Iwara enapa mo'karon Tamusi apojongan ewa'porojan moro o'win amy tyja'wangen kari'na 'wa tamamyry u'mary."

Mo'ko utapy'po ymunano

¹¹Irombo Jesus wyka'po: "Amy wokyry oko tymune tywaije man. ¹²Irombo mo'ko imeseku'po tyka man tyjumy 'wa: 'Papa, erome moro aromby'po mero ynapyiry man ene'ko y'wa.' Irombo ijumy 'wa morokon totyrykon a'saka'san i'waine. ¹³Irombo amykon kurita pa'po me, pa'poro totyrykon ekarama'san mero ty'wa, mo'ko imeseku'po tyto man amy tyseno aitopo 'wa. Moro po ro typyratary takama roten i'wa man, to'merepyry maro.

¹⁴"Irombo pa'poro typyratary akama'ma'po mero, amy poto 'su kumyno tywo'se man moro aitopo tako. Morombo wyino ro omi tako tywoma man. ¹⁵Irombo tyto man o'win amy moro pono 'wa, e'pima. Mo'ko 'wa ro tomo'se man wo'i tako tokykon pyiruku ene. ¹⁶Moro po ro mo'karon tynenerykon pyiruku ereparay enapyry 'se terapa tywaije man. Amy kari'na pairo te anupa'pa ike tywaije man.

¹⁷"Irombo tupu'po rapa tapyije i'wa man. Tyka man: 'O'toro 'ko waty yjumy pyitorykon ekosa arepa kynotakamanon. Awu te ykumyry 'wa ero po wo'wopoja. ¹⁸Yjumy 'wa rapa wy'take. Wykatake i'wa: 'Papa, yja'wan me we'i Tamusi embata, ajembata enapa. ¹⁹Omuru me noro yjejatory 'se'pa rypo wa. O'win amy apyitory me kyko.'

20 “Irombo tyjumy 'wa tyto man. Irombo tyse noro oma ta iwopyry jako, ijumy 'wa tone terapa man. Irombo ikotanory imero tone i'wa man. Epoje taka'nunje man. Irombo taky'ka i'wa man typona. Typosimapo'se i'wa man. 21 Irombo mo'ko imuru tyka man i'wa: ‘Papa, yja'wan me we'i Tamusi embata, ajembata enapa. Omuru me noro yjejatory 'se'pa rypo wa.’ 22 Mo'ko ijumy te tyka man mo'karon typyitorykon 'wa: ‘Ko'i! Moro iru'pynymbwo wo'mynano ene'toko. Iwo'myndotoko ike. Ainatanondotoko. Isapato'totoko. 23 Mo'ko tykakenymbwo paka'membo ene'toko. Iwotoko. Kytendamesen tawa'pore imero. 24 Mo'se ymuru tyromo'se rypo kynakon. Nerenai rapa te. Tuta'se rypo kynakon. Noporyi rapa te.’ Irombo tawa'pore imero tywendame mandon.

25 “Mo'ko uwapotory imuru te maina ta tywaije man. Irombo tytundary mero auto 'wa, moro sina ety maro u warykon tota i'wa man. 26 Irombo o'win amy pyitonano tyko'ma i'wa man. Tywoturupo man i'wa oty me moro oty wairy poko. 27 Mo'ko ro tyka man i'wa: ‘Apiry te nopyi rapa. Ajumy mo'ko tykakenymbwo paka'membo wopoi, iru'pa rapa epory'po ke ty'wa.’ 28 Mo'ko iryi te tywore'ko man. Tywo'myry 'se'pa tywaije man auto taka. Mo'ko ijumy tywo'se man kurandonaka, a'mykary u'ku.

29 “Mo'ko imuru te tyka man tyjumy 'wa: ‘Eneko. O'toro 'ko siriko waty yjemaminaje o'wa. Ywe'i'po poro typanaja'hare e'i'pa we'i. Ise'me te amy paizo kapirita'membo ro anyry'pa me'i y'wa, tawa'pore wendame'se me yja'sakarykon maro. 30 Mo'ko omuru, mo'ko to'mere'samon woryijan maro ajotyrykonymbo akamanenymbwo wopy'po mero te ko'wu, mo'ko tykakenymbwo paka'membo tywopo o'wa man.’

31 “Mo'ko ijumy te tyka man: ‘Koki, amoro kore awe'i'po poro yjekosa mana, ran! Pa'poro yjotyry kore ajotyry me na, ran! 32 Tawa'pore awendamery manombo man. Mo'ko apiry tyromo'se rypo kynakon. Nerenai rapa te. Tuta'se rypo kynakon. Noporyi rapa te.’”

Mo'ko tywonumengaporen pyitonano

16 ¹Tynemeparykon 'wa enapa ika'po: “Amy typyrataken wokyry upi'no amy otyry enenen tywaije man. Irombo otyry akamanen me takarama amy 'wa man ijopotory 'wa. 2 Irombo mo'ko ijopotory kyniko'mapojan. Kynganon i'wa: ‘Otypan oty ko setanon apoko? Enepoko y'wa kareta tu'po one wara moro ajainaka ynyry'po ene'po o'wa. Yjotyry enenen me o'se'pa noro wa.’

³“Irombo mo'ko tyjopotory otyry enenen kynganon tyturu'po ta: ‘O'to ko waitan? Yjopotory wavytotyry enenen me noro y'se'pa nan. Samba a'kuru supija. Ywepataimary poko typyike wa. ⁴O'to ywairy man te suku'sa terapa, mo'karon kari'na 'wa yjapyito'me tautykon ta, mo'ko yjopotory otyry enenen me noro e'i'pa yja'ta.’

⁵“Irombo iwe'i'san mero mo'karon tyjopotory ependomanamon ko'mapojan. Irombo kynganon mo'ko koromono 'wa: ‘O'toro ko yjopotory mependomanon?’ ⁶Irombo kynganon i'wa: ‘Ainatone-kari'na samaku oleif katy.’ Irombo kynganon i'wa: ‘Ero, moro o'toro o'wa ependomary uku'potopo kareta ero man. Atandy'moko. Ko'i oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro imeroko.’ ⁷Irombo mero mo'ko ijokonory 'wa kynganon: ‘O'toro ko mependomanon?’ Irombo kynganon: ‘Ainatone-kari'na kurukuru awasi.’ Irombo mo'ko tyjopotory otyry enenen kynganon i'wa: ‘Ero, moro o'toro o'wa ependomary uku'potopo kareta ero man. Okupa'en-kari'na imeroko.’ ⁸Irombo ijopotory 'wa mo'ko yja'wan totyry enenenymbo tamyika man imero, tupu'pone iwe'i'po ke. Mo'karon ero nono y'makon tupu'pone asepoko mandon mo'karon aweinano y'makon ko'po.

⁹“Awu te wykaje o'waine: Moro tykoren pyrata ke ata'saka'totoko, ajapyito'ko'me i'waine morokon utapy'non aito'kon taka, pyrata utapy'po mero.

¹⁰“Amy a'si'kono oty poko tamyikapore amy a'ta, pyimano oty poko enapa tamyikapore man. Amy a'si'kono oty upu'po me emambo'pa amy a'ta, pyimano oty upu'po me enapa emambo'pa man. ¹¹Moro tykoren pyrata poko tamyikapore e'i'pa awe'i'sando, noky ko ajamyikata'ton moro iro 'nero poto 'su oty poko? ¹²Moro aja'sakary otyry poko tamyikapore e'i'pa awe'i'sando, noky ko moro ajotyrykon man ytan o'waine?

¹³“O'win amy pyitonano oko jopotokon pyitory me tywairy upijan. Ijako irombo mo'ko o'win amy jenono'tan, mo'ko o'win amy pynatan te. Mo'ko o'win amy ekosa tywairy 'se kynaitan, mo'ko o'win amy te ato'ke kynaitan. Tamusi pyitorykon me awairykon mupijaton, moro pyrata pyitorykon me aja'taine.”

¹⁴Pa'poro te eta'san mo'karon Farise 'wa. Inaron ro pyrata pynatokon imero. Jesus u'kupoty'po i'waine. ¹⁵Irombo ika'po i'waine: “Amyjaron aja'sakarykon embata tamamboramon wara

16:13 Mateus 6:24 16:14-18 Mateus 11:12-13, 5:31-32, Markus 10:11-12

monepojaton. Tamusi te aturu'san uku'san. Morokon poto me kari'na nenerykon Tamusi ato'ke man.

16 “Moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa taurana mandon Johanes taronaka ro. Morombo wyino te moro Tamusi nundymary ekari'saton kari'na iru'pyn oka me. Pa'poro enapa itaka tywo'mrykon poky'wo'maton. **17** Moro kapu ero nono maro tutapyry taro man o'win amy itinga'po utapyry ko'po moro omenano mero'po wyino.

18 “Amy typyty nondanenymb 'wa amy terapa woryi apyiry jako typyty me, moro typyke tywairymb any'manon. Amy wokyry 'wa amy inonda'po woryi apyiry jako typyty me, tyinone mo'ko woryi wairymb any'manon.”

Mo'ko totyken mo'ko Lasarus maro

19 “Amy typyrataken wokyry tywaije man. Ty'meijen tykujuren mauru kapy'po wo'mynano ta iwewo'myndotopombo man. Kurita wararo poto 'su uwano ka'pojan. **20** Irombo ipenary po amy epataimatoto tapapo kyniko'mambo'san. Areky pe imero man. Lasarus ety me man. **21** Mo'ko typyrataken erepar y'akosinykonymbo enapyry 'se man. Pero terapa te erekryr amejaton. **22** Amy kurita mo'ko epataimatoto tyromo'se man. Irombo Tamusi apojongon 'wa mo'ko Abraham enaka taro man. **23** Mo'ko typyrataken tyromo'se enapa man. Irombo tunenje man i'waine. Irombo moro iromby'san waitopo ta tywota'karykary jako, tyse Lasarus enejan Abraham ena. **24** Irombo mo'ja kynganon: ‘Papa Abraham, ykotanory eneko. Lasarus ene'poko y'wa, tainary aresikyry u'mu'ka'se me tuna taka a'si 'ko 'ko roten ynuru y'sanapangato'me. Wa'to ka'muru je'tun irombo yja'karykaje.’ **25** Abraham te kynganon: ‘Ito'my, onumengako rapa one wara iru'pyngon oty eپory'po pok'o'wa moro nuro noro aja'ta. Moro jako ro Lasarus 'wa yja'wan oty eپory'po. Erome te ero po Tamusi kynewa'porojan. Amoro terapa te mata'karykaje. **26** Itaka ro, amy poto 'su nono atory na'na a'kotojan awyinoine. Iwara te mo'karon ero wyino o'waine tytorykon 'se aitonon tytorykon upijaton. Iwara enapa mo'karon moro wyinonokon

16:16 Mateus 11:12-13 **16:17** Mateus 5:18

16:18 Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11

tywepatorykon upijaton na'na wyinonaka.' ²⁷Irombo te mo'ko typyratakenymbo kynganon: 'Waturupoja iro ke o'wa, papa, mo'ko Lasarus emo'to'me o'wa yjumy auty 'wa. Aina tone noro ypiryjan mandon moro po. ²⁸Oro poto me imero ne'mapo'sen, iwopyrykon pona ero ata'karykatopo taka, ywopy'po wara.' ²⁹Abraham te kynganon: 'Moro Moses nimer'o'po ekosaine man, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimer'o'san maro. Oro morokon 'wa nepanamasen.' ³⁰Irombo te mo'ko typyratakenymbo kynganon: 'Uwa, papa Abraham! Epanama'pa kynaita'ton. Iromby'san wyino amy wyto'poto te ty'waine, tamamyrykon u'mata'ton.' ³¹Abraham te tyka man i'wa: 'Moro Moses nimer'o'po 'wa, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimer'o'san 'wa enapa epanama'pa ta'taine, amy iromby'san wyino awomy'po anamyika'pa pairo kynaita'ton.' "

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

17 ¹Irombo Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Morokon yja'wan taka kari'na emapoto'kon otykon opy'pa tywairykon upijaton. Mo'ko ene'ponamon 'wa te je'tun pe pore kynaitan! ²O'win amy ero pono ko'warono emapory ko'po iru'pa nairy moro parana taka emary, amy miri topuru ke taneka'to.

³Tuwaro koro aitoko.

Yja'wan me amy aja'sakary we'i'poto e'mako. Tamamyry u'ma'poto i'wa, yja'wan me i'we'i'po ikako. ⁴O'win kurita oko-to'imamboto yja'wan me o'to ajyry'poto i'wa, irombo oko-to'imamboto o'wa iwopy'poto 'Yjemamyry su'matake' tauro me, moro yja'wan me iwe'i'po kary o'wa man."

⁵Irombo mo'karon apojoma'san wyka'san mo'ko Jopoto 'wa: "Poto me 'ne ka'tu rapa Tamusi amyikanamon me na'na yko."

⁶Irombo mo'ko Jopoto wyka'po: "Amy ko'warono wonatopo epy wara roten rypo moro o'waine Tamusi amyikary we'i'poto, irombo moro poto 'su wewe 'wa awyka'sando: 'Atungako nono wyino! Parana ta terapa o'pongo!' nepanamary o'waine.

⁷"Ara'naine o'win amy a'ta pyitonano aporemy me, irombo imainary uringajembo iwopy'poto, ekykon enejembo pai, nykatan tropyitory 'wa: 'O'ko 'ne ko'i! Endameko, se!?'? ⁸Yka'pa naitan

17:1-4 Mateus 18:6-7,21-22, Markus 9:42 17:3 Mateus 18:15

i'wa: ‘Yjerepari man ika'ko! Irombo awewo'myndo'po mero, kupako. Ywendame'ma'po mero mendametake amoro.’? ⁹Morokon i'wa tyjopotory wykato'konymbo kapy'san 'kare mo'ko jopoto ewa'porotan. ¹⁰Iwara enapa amyjaron, pa'poro mo'ko ajopotorykon wykato'konymbo kapy'sando o'waine, mykata'ton: ‘Uwam'ponokon pyitonano roten na'na man. Na'na tynikapyry man kapyi roten.’ ”

Mo'karon ainapatoro areky pangon

¹¹Irombo amy kurita tytory jako noro Jerusalem 'wa, Jesus wyto'po moro Samaria wairy pato Galilea maro asepona. ¹²Irombo amy aitopo'membo taka itory jako, ainapatoro areky pangon wokyryjan wopy'san epoje. Tyse a'si'ko iporropy'san. ¹³Moro po ro Jesus 'wa iko'ta'san: “Jesus! Amepanen! Na'na kotanory eneko!” ¹⁴Ene'san mero, Jesus wyka'po i'waine: “Asenepotandoko mo'karon Tamusi pokonokon 'wa.” Irombo itorykon jako ro, iwekura'ma'san rapa.

¹⁵Moro iru'pa tywe'i'po ene'po mero, o'win amy werama'po rapa, mo'ja imero Tamusi ety awongary ta. ¹⁶Irombo tombata'po iwoma'po Jesus pupuru pato, ety awongato'me ty'wa. Amy Samaria pono te mo'ko kynakon. ¹⁷Irombo Jesus wyka'po: “Ainapatoronombo mero kapyn tywekura'ma nandon? Oje ko iro ke mo'karon okupa'en-to'imanolon nandon? ¹⁸Amykon rapa erama'pa naiton Tamusi ety awongato'me? Mo'se o'win Simosu me e'ipyn roten te neramai?” ¹⁹Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Ajawongo! Iru'pa itango! Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.”

Mo'ko kari'na ymuru wo'topo kurita

²⁰Mo'karon Farise woturupo'san Jesus 'wa one wara a'ta moro Tamusi nundymary wopyry pok. Irombo ejuku'san i'wa: “Moro Tamusi nundymary tuku'se me opy'pa man. ²¹Awykary mupitake: ‘Eneko! Ero iro!’. Awykary pai mupitake ‘Eneko! Moro iro!’. Moro Tamusi nundymary irombo ara'naine man.”

²²Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Amy jako o'win kurita roten mondo rapa mo'ko kari'na ymuru wairy enery 'se rypo maita'ton. Anene'pa te maita'ton. ²³Irombo kyngata'ton o'waine: ‘Eneko! Mo'ko inoro!’. Kyngata'ton pai: ‘Eneko! Mo'se inoro!’. O'po'se kytoton!

Kysiwekenaton! ²⁴Moro kapekape ka'mutapotyry 'wa wararo kapu aweipary wara irombo mo'ko kari'na ymuru kynonepotan moro tywo'topo kurita. ²⁵Poto me na'sen te iwota'karykary man. Mo'karon eromenokon kari'na 'wa na'sen urumenary man. ²⁶Mo'ko Noe jako iwe'i'pombo wara enapa kynaitan mo'ko kari'na ymuru wopyry jako. ²⁷Tywendame mandon, typytapo'se mandon, tyinombapo'se mandon moro atunendopo tam'po'kory taka Noe wo'mytopombo kurita taronaka. Irombo mero poto me tykuma man. Irombo pa'poro kari'na ty'ma'se mandon.

²⁸"Lot jako enapa tywendame mandon, tywopeka'se mandon, tywokarama mandon, tywo'ponje mandon, tywotautymapo'se mandon. ²⁹Moro Sodom wyino Lot wytotopombo kurita te konopo wara imero wa'to suwapuru maro tywo'pa'se man kapu wyino. Iwara pa'poro moro ponokon kari'na ty'ma'ka mandon. ³⁰Iwara enapa kynaitan moro kari'na ymuru wepa'katopo kurita. ³¹Moro kurita tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan tauty taka o'my'pa totyrykon aije. Tymainary ta amy a'ta, tywena'po taka rapa ito'pa nainen. ³²Onumengatoko rapa mo'ko Lot pytymbo poko. ³³Mo'ko tamamryr aijomary 'san moro tamamryr uta'katan. Mo'ko tamamryr uta'kanen man moro tamamryr ytan asery me rapa.

³⁴"Wykaje irombo o'waine: moro koko oko o'win o'ny'topo ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbo arata'ton Tamusi apojongan. O'win amymbo nota'ton te. ³⁵Oko woryijan kyno'kyta'ton aseta. Irombo o'win amymbo arata'ton Tamusi apojongan. O'win amymbo nota'ton te." ^{36*} ³⁷Irombo moro poko ro inemeparykon wyka'san I'wa: "Oje ko morokon no'ka'tan, Jopoto?" Ika'po i'waine: "Amy tonomy ekepy'po po ro mo'karon kurumu kynota'nano'ta'ton."

Mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto

18 ¹Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po mo'karon tynemeparykon emepato'me, o'kapyn roten irupota'pa Tamusi 'wa auranato'ko'me.

17:36 Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Oko enapa pai maina ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbo arata'ton Tamusi apojongan. O'win amymbo nota'ton te."

17:26 Genesis 6:5-8 **17:27** Genesis 7:6-24 **17:28-29** Genesis 18:20-19:25

17:31 Mateus 24:17-18, Markus 13:15-16 **17:32** Genesis 19:26

17:33 Mateus 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, Johanes 12:25

²Ero wara ika'po: “Amy aitopo ta amy a'wembono auranano ynen jopoto tywaije man. Tamusi aninendo'pa tywaije man. Ta'sakary poko enapa esyka'pa tywaije man. ³Moro aitopo ta ro enapa amy inongepy'po tywaije man. Mo'ko wytotopombo man mo'ko jopoto 'wa, tykato'me: ‘Mo'ko yja'wan me yjenanenymbō 'wa moro o'to yjyry'po epemapoko morokon omenano mero'san wykary wararo.’ ⁴Akore'pe mo'ko woryi epanopyry 'se'pa mo'ko jopoto waitopombo man. Irombo mero te kynganon tyturu'po ta: ‘Tamusi aninendo'pa ro rypo wa. Yja'sakary poko ro rypo esyka'pa wa. ⁵Ise'me te mo'ko woryi sepano'take, yjaki'mary ke i'wa. Ka'pa rapa ypasapaikary ko'wu i'wa.’”

⁶Irombo Jesus wyka'po: “O'to mo'ko emambopyn a'wembono auranano ynen jopoto wyka'po apyitoko apanarykon ta. ⁷Tamusi iro ke mo'karon typo tynyry'san, mo'karon koko, kurita wararo tajatonamon epanopyry poko naimomo'tan? ⁸Wykaje o'waine, ko'i imero Tamusi kynepano'ta'ton! Mo'ko kari'na ymuru te moro Tamusi amyikary epotan ero nono tu'po, tywopy'poto?”

Mo'ko Farise mo'ko pyrata amo'i'en maro

⁹Jesus 'wa amy noro onumengatopo auranano ekarity'po mo'karon tamamboram me asenetonon poko, mo'karon uwam'ponon me ta'sakarykon enenamon poko enapa: ¹⁰“Oko kari'na tywonu'se tywaije mandon moro Tamusi auty 'wa tauranato'ko'me Tamusi 'wa: amy Farise amy Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'en maro.

¹¹“Pyre mo'ko Farise kynaurananon Tamusi 'wa tyturu'po ta: ‘Tamus, ajety sawongaje e'i'pa ywairy poko mo'karon amykonymbo kari'na wara: kumi'mangon wara, emambo'non wara, taporitonone aino any'manamon wara, mo'ky pyrata amo'i'en wara enapa pai. ¹²Okomboto wonemaje oko-to'ima kurita ta. Pa'poro ynapyiry otykon Jainapatoronorymbō amy syja.’

¹³“Mo'ko pyrata amo'i'en te tyse moro Tamusi auty wyino typoro'se man. Tywo'potyry 'se'pa pairo tywaije man kapu 'wa. Ty'popuru po'po'mary ta te tyka man: ‘Tamus! Tyja'wange wa imero! Aturu'popory enepoko y'wa!’

¹⁴“Wykaje o'waine: mo'ko pyrata amo'i'en tamambore terapa tyto man tauty 'wa. Mo'ko Farise kapyn te. Pa'poro mo'karon aseke

totykon awonganamon etykon emapotan Tamusi. Mo'karon aseke totykon emaponamon etykon awongatan te Tamusi.”

Jesus 'wa pitanikon ene'pory ty'wa

15 Amy kurita amykon pitanikon enepy'san enapa i'waine Jesus 'wa, apyito'ko'me i'wa. Moro ene'san mero, inemeparykon 'wa mo'karon ene'namon e'mapoty'san. **16** Jesus 'wa te mo'karon pitanikon ene'po'san ty'wa. Ika'po: “Oro mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon! Mo'sepangon 'wano me ro moro Tamusi nundymary man. **17** Ita'ro pore, amy pitani'membo wara moro Tamusi nundymary anewa'ma'pa amy kari'na a'ta, o'my'pa pairo kynaitan.”

Mo'ko totyken wokyry

18 Irombo amy jopoto woturupo'po Jesus 'wa: “Iru'pyn amepanen, o'to ko ywairy nan moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?” **19** Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'tono'me ko ‘iru'pyn’ me kajatojan? Amy pairo kari'na iru'pa e'i'pa man. Tamusi roten iru'pa man. **20** Morokon Tamusi wykato'konymbo muku'sa: Taporitonone aino kysany'mai. Woto kyte'i. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. Ajumy, asano inendoko.” **21** Irombo mo'ko wokyry wyka'po: “Pa'poro morokon wara ro we'i, pitani me yja'tanombo poro.” **22** Moro eta'po mero, Jesus wyka'po i'wa: “Amy o'win oty ro'kon mamono'sa. Pa'poro ajotyrykonymbo ekaramatango. Moro epetymbo yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapukon ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta.” **23** Moro eta'po mero, kata'mato imero iwe'i'po, typyratake imero tywairy ke. **24** Irombo kata'mato iwe'i'po ene'po mero ty'wa, Jesus wyka'po: “Tupi me pore man mo'karon totykamon wytory moro Tamusi nundymary taka. **25** Amy typyrataken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka.”

18:14 Mateus 23:12, Lukas 14:11 **18:15-17** Mateus 19:13-15, Markus 10:13-16

18:18-30 Mateus 19:16-30, Markus 10:17-31 **18:20** Exodus 20:14,

Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:15,

Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20, Exodus 20:12,

Deuteronomium 5:16

²⁶Irombo mo'karon auran etanamon wyka'san I'wa: "Noky ko iro ke tapanopyry taro nan?" ²⁷Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Morokon kari'na ekosa tywo'kapyry taro e'i'pa man irokon Tamusi ekosa tywo'kapyry taro man."

Oty epory mo'ko Jesus wena'po ta ytototo 'wa

²⁸Irombo Petrus wyka'po i'wa: "Eneko, na'na totyrykonymbo ynoi, awena'po ta tytoto'me." ²⁹Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, mo'ko Tamusi nundymary upu'po me tauty, typyty pai, typiryjan pai, tysano pai, tyjumy pai, ty'makon pai nojan ³⁰inoro ro ero nono tu'po pyimemboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan. Irombo moro aireno nono tu'po moro i'matypyn roten amano apyitan."

Jesus auranary rapa tyrombyry man poko

³¹Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon aro'san i'wa typo terapa. Ika'po: "Epanamatoko! Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro ko'wu pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san mo'ko kari'na ymuru poko kyno'ka'tan. ³²Mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton. Irombo ipoko kynosaijambata'ton. Kynikota'mata'ton. Itu'ponaka kyneta'tapo'ta'ton. ³³Kynipoky'mata'ton. Irombo kyniwota'ton. Oruwa kurita pa'po me te kynawondan rapa." ³⁴O'to ikary anukuty'pa te mo'karon inemeparykon we'i'san. Moro auran tauro'po anukuty'pa iwe'i'san. Oty poko auranary anukuty'pa iwe'i'san.

Bartimeo

³⁵Moro Jeriko 'wa itundarykon jako, oma esi'wo amy enupyn tandy'po kynepataimakon. ³⁶Irombo amy kari'na apyimy wytory etary ke tyrato, iwoturupo'po oty me iwairy poko. ³⁷Irombo ejuku'po i'waine: "Mo'ko Nasaret pono Jesus ero pato kyny'san." ³⁸Irombo iko'ta'po: "Jesus! David parymbo! Ykotanory eneko!" ³⁹Mo'karon uwapo ytotonon 'wa te e'mapoty'po, ity'nato'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa iko'tapoty'po: "David parymbo! Ykotanory eneko, se!"

18:31-34 Mateus 20:17-19, Markus 10:32-34

18:35-43 Mateus 20:29-34, Markus 10:46-52

⁴⁰Irombo Jesus poropy'po. Mo'ko enupyn ene'po'po i'wa ty'wa. Itunda'po mero, Jesus woturupo'po i'wa: ⁴¹“O'to ko ywairy 'se man o'wa?” Irombo ika'po: “Jopoto, oro wo'po'nен rapa.” ⁴²Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'po'ko rapa! Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.” ⁴³O'win wytory enuru we'i'po iru'pa rapa. Irombo Jesus wena'po ta ito'po, Tamusi ety awongary ta. Pa'poro kari'na 'wa moro ene'po. Irombo Tamusi ety awonga'po i'waine.

Sakeus

19 ¹Irombo moro Jeriko taka tywo'my'po mero, ita kyny'sakon.

²Irombo te amy Sakeus tatynen wokyry moro po kynakon. Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'namon jopotory me kynakon. Typyratake kynakon. ³Noky me Jesus wairy enery 'se kynakon. Mo'karon kari'na apyimy te enery a'kotojakon i'wa, sani'myn 'ky 'ky iwairy ke. ⁴Irombo uwaponaka eka'numy'po. Jesus eneto'me ty'wa amy oroi poko iwonuku'po, moro pato itory man ke.

⁵Irombo moro 'wa tytunda'po mero, Jesus wo'poty'po kawonaka. Ika'po i'wa: “Sakeus, ko'i ony'toko. Ero kurita ajauty ta ywairy man!” ⁶Irombo ko'i iwony'to'po. Tauty taka Jesus wopyry ewa'ma'po i'wa imero. ⁷Moro ene'po mero, pa'poro mo'karon kari'na eruwa'san. Ika'san: “Amy yja'wan me aitoto auty taka otawa nyton.”

⁸Mo'ko Sakeus awomy'po te. Ika'po mo'ko Jopoto 'wa: “Ase'ra te morokon yjekosanokon sytake mo'karon ipyrata'hon 'wa. Amy kari'na 'wa moro ynamo'ikyry manombo ko'po ywoturupo'poto, okupa'emboto sytake i'wa rapa.”

⁹Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Erome te ero auto tanokon kari'na tyka mandon uta'no wyino, mo'se wairy ke enapa amy Abraham parymbo me. ¹⁰Mo'ko kari'na ymuru irombo tywo'se man moro utapy'po upi, ika enapa moro uta'no wyino.”

O'to moro jopoto nyry'po yry

¹¹Mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa amy noro onumengatopo auranano ekarity'po i'wa. Mo'karon kari'na irombo ko'i terapa moro Tamusi nundymary wosenepory ekano'satokon, Jerusalem wyino tyse waty terapa iwairy ke.

¹²Ika'po: “Amy poto me aitoto wokyry tyse tyto man amy aitopo jopotory me tandy'moto'me. Morombo wyino iweramary rapa kynakon.

13 Tytory uwaporor ainapatoro typyitorykon tyko'ma i'wa mandon. Irombo aiatone-kari'na amu'nymbo pyrata tyje i'wa man i'waine. Tyka man i'waine: 'Ajemaminatoko ike, ywopyry 'wa ro.' 14 Mo'karon inundymary man tanokon 'wa te amykon apojonano tomo'se mandon 'Na'na mo'se wairy 'se'pa man tyjopotory me.' tauro me.

15 "Mo'ko poto me aitoto wokyry tywerama rapa man jopoto me tyry'po mero. O'win wytory mo'karon pyrata ke tynainary'to'san typyitorykon tyko'mapo i'wa mandon, o'to moro pyrata ke iwe'i'san uku'to'me ty'wa. 16 Irombo mo'ko koromono tywo'se man i'wa. Tyka man: 'Jopoto, apyratary tu'ponaka ainapatoromboto amy sikapyi.' 17 Irombo ijopotory tyka man i'wa: 'Iru'pa tywajie mana, iru'pyn pyitonano. A'si'kono poko tamyikapore awe'i'po ke, ainapatoro aitopo undymanen me maitake.'

18 "Mo'ko ijokonory tywo'se man. Tyka man: 'Jopoto, apyratary tu'ponaka aiatonemboto amy sikapyi.' 19 I'wa enapa mo'ko Jopoto tyka man: 'Amoro, aiatone aitopo undymanen me kyja.'

20 "Irombo mo'ko ipokorono terapa tywo'se man. Tyka man: 'Jopoto, ero apyratary. Amy kamisa ta sunemyi. 21 Tanarike waty we'i apoko, tokone awonery ke. Anyry'torymbo manunja. Anipomy'torymbo mipo'sa.'

22 "Irombo ijopotory tyka man: 'Aseke ajauranymbo ro yja'wan me ajypojan, yja'wanymbo 'ne roten pyitonano. Tokone ywonery muku'sakon. Ynyry'torymbo anunen me ywairy muku'sakon. Ynipomy'torymbo po'nen me ywairy muku'sakon. 23 O'tono'me ko iro ke moro ypyratary anyry'pa me'i moro pyrata kura'matopo auto taka? Ijako ywopy'po mero, aije rapa wytory moro iwe'mekatopo maro ro.'

24 "Irombo mo'karon tokosanokon 'wa tyka man: 'Moro pyrata ipinatoko ainary wyino. Yko mo'ko ekosa aiatone-kari'na amu'nymbo man inoro ainaka.' 25 Irombo tyka mandon i'wa: 'Jopoto, aiatone-kari'na terapa ekosa man.' 26 Mo'ko jopoto te tyka man: 'Wykaje o'waine, pa'poro mo'ko totyken 'wa otykon yta'ton. Mo'ko ottypyn wyino otyrykonymbo pinata'ton. 27 Mo'karon yjenono'namon te, mo'karon tyjopotorykon me y'se'non ene'toko ijaro 'wa. Irombo ynenery me ro iwotoko!'"

Jesus wo'myry Jerusalem taka

28 Moro wara taurana'ma'po mero, tynemeparykon uwapo tywonukuru a'mo'po rapa i'wa Jerusalem 'wa.

29 Irombo morokon aito'kon Betfage, Betania 'wa, moro oleif paty tatynen wypy 'wa tytunda'po mero, oko amykon tynemeparykon apojooma'san i'wa. **30** Ika'po i'waine: "Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Awo'myrykon akono mero amy parito'membo my'po mepota'ton. Tywe'i'po poro mo'ko parito'membo amy kari'na anaro'pa noro man tynga'nary tu'po. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me ijaro 'wa. **31** Irombo amy kari'na woturupo'poto o'waine: 'O'tono'me ko mimbokaton?' kaitoko me i'wa: 'Mo'ko Jopoto i'se man.' "

32 Irombo tyto'san mero, mo'karon oko inapojoma'san 'wa Jesus wyka'po wara ro oty eپory'po. **33** Mo'ko parito'membo ymbokary jako ro i'waine, mo'karon aporenjan wyka'san i'waine: "O'tono'me ko mo'ko parito'membo mimbokaton?" **34** Irombo ika'san: "Mo'ko Jopoto i'se man."

35 Irombo aro'po i'waine Jesus 'wa. Tynoponykon ryry'san i'waine mo'ko parito'membo tu'ponaka. Jesus andy'mopo'po i'waine itu'ponaka. **36** Itory jako ro tynoponykon apika'san i'waine oma rary me. **37** Tyse waty terapa Jerusalem wyino iwe'i'po mero, moro oleif paty wypy wo'pemary po, pa'poro mo'karon inemeparykon apyimy 'wa tawa'pore imero mo'ja Tamusi ety awonga'po pa'poro morokon tynene'san ipori'tory poko. **38** Ika'san: "Mo'ko Tamusi ety ta o'toto Jopoto nainen pa'poro kurano maro. Sara'me aino kapu ta nainen. Mo'ko Tamusi ety imero kawo nainen kapu ta."

39 Irombo mo'karon ata'nanopy'san ra'nanokon Farise amykon wyka'san I'wa: "Amepanen, mo'karon anemeparykon e'mako!"

40 Irombo ejuku'san i'wa: "Wykaje o'waine, mojan yity'na'sando, morokon topu terapa kyniko'tapo'ta'ton!"

41 Irombo tyse waty iwe'i'po moro Jerusalem wyino. Ene'po mero, amo'po i'wa. **42** Ika'po: "Oty 'wa moro sara'me aino enepyry ukutryy manombo rypo man o'wa enapa ero kurita. Moro ajenuru te enery upijan. **43** Amykon kurita irombo mo'karon ajenono'namon aja'koto'mata'ton. Aju'menda'ton. Wararo ajaky'kata'ton."

19:28-40 Mateus 21:1-11, Markus 11:1-11, Johanes 12:12-19 **19:38** Ware 118:26

⁴⁴Ajami'ta'ton pa'poro otanokon o'makon maro. Oko pairo topu anino'pa ota kynaita'ton asetu'po, moro Tamusi 'wa ajetawary anukuty'pa awe'i'po ke."

Jesus 'wa tyjumy auty korokary

⁴⁵Irombo moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, mo'karon otykon ekaramamanamon momary a'mo'po i'wa. ⁴⁶Ika'po i'waine: "Tymero man: 'Yjafty kynaitan kari'na we'pimatopo me.' O'waine te amy tymonakamon autary me terapa tyje man."

⁴⁷Irombo kurita wararo kynemepatokon moro Tamusi auty ta. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon jopotokon enapa iwory 'se kynatokon. ⁴⁸Amy oma anepory'pa te kynatokon, pa'poro kari'na wairy ke auran etary 'se imero.

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

20 ¹Irombo amy kurita mo'karon kari'na emepary jako Jesus 'wa moro Tamusi auty ta, moro iru'pyn oka ekarityry jako i'wa enapa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa wopy'san i'wa. ²Irombo ika'san I'wa: "Na'na 'wa ekari'ko, noky 'wa erokon otykon ka'pory o'wa, noky 'wa pai erokon otykon kapry yry'po ajainaka?"

³Irombo ejuku'san i'wa: "Awu enapa amy oty poko waturupoja o'waine. Ekari'toko 'nare y'wa. ⁴Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, Tamusi nisanory moro tywaije nan? Kari'na nisanory te ka'tu?"

⁵Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: "Kyka'sando: 'Tamusi nisanory moro tywaije man,' kyngatan: 'O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?' ⁶Kyka'sando te: 'Kari'na nisanory moro tywaije man', pa'poro mo'karon kari'na topu ke kywota'ton. Amy Tamusi auran uku'ponen me irombo Johanes we'i'po amyikaton."

⁷Irombo Jesus ejuku'po i'waine: "Anukuty'pa na'na man ojembo moro kari'na etyka'po wairy."

19:45-48 Mateus 21:12-13, Markus 11:15-17, Johanes 2:13-17

19:46 Jesaja 56:7, Jeremia 7:11 19:47 Lukas 21:37

20:1-8 Mateus 21:23-27, Markus 11:27-33

8 Irombo Jesus wyka'po iwaine: “Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine, noky 'wa erokon otykon kapyry yry'po yjainaka.”

Mo'karon maina pokonokon

9 Irombo mo'karon ata'nanopy'san 'wa ero onumengatopo auranano ekarityry a'mo'po i'wa: “Amy wokyry 'wa amy maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje man. Irombo tapema me amykon tapojoma i'wa mandon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa sirikokon poko amanje tyto man. **10** Irombo moro wonatopo epery we'i'po mero, amy ttypitory tomo'se i'wa man mo'karon maina pokonokon 'wa, moro wonatopo epery amy aije. Mo'karon maina pokonokon 'wa te tywo'ma man. Irombo ainary'pa tomo'se rapa i'waine man.

11 “Irombo mo'ko jopoto 'wa amy rapa ttypitory tomo'se man. Mo'ko enapa i'waine tywo'ma man. Mene ttyp'y' topo i'waine man. Irombo ainary'pa tomo'se rapa i'waine man.

12 “Irombo amy rapa tomo'se i'wa man ijoruwanory ttypitory me. Mo'ko enapa te mene imero tymyngapo'se i'waine man. Irombo toma i'waine man moro maina wyino.

13 “Irombo mo'ko maina aporemy tyka man: ‘O'to ko waitan? Mo'ko ynipyinary ymuru semo'take. Mo'ko nendota'ton pai.’

14 “Iwopyry ene'po mero te, mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Tyka mandon: ‘Mo'se ro mo'ko tyjumy otyrykonymbo apyinen man mo'se man. Kysiwosen, moro inapyiry manombo waito'me kotyrykon me.’ **15** Irombo moro maina wyino toma i'waine man. Tywo i'waine man.

“O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy mo'karon maina pokonokon ytan? **16** Iwoine kyno'tan. Irombo moro maina ytan amykon 'wa terapa.”

“Moro eta'po mero mo'karon kari'na wyka'san: “Uwa pairo!”

17 Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: “O'to ko iro ke ero imero'po tauro'po nan:

“Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije man.”

18 “Pa'poro moro topu pokonokon atamiromo'katoto ambaikata'ton. Mo'ko itu'ponaka kynomatan inoro ami'tan.”

Moro aitopo undymary epety

¹⁹Typokoine moro onumengatopo auranano ekarity'po ke i'wa, mo'karon Tamusi karetary uku'namon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon enapa wonumenga'san rypo apyiry poko. Mo'karon pyimano kari'na nendojatokon te. ²⁰Amy iru'pyn oma upiry ta ty'waine, amykon emoky'san i'waine maname o'po'se. Tamamboramon wara mo'karon emoky'san woseneemory kynakon, auranymbo poko ro rypo Jesus apyito'me ty'waine, yto'me ty'waine mo'ko Rome wyino opy'po jopoto ainaka.

²¹Irombo iwoturupo'san Jesus 'wa: "Amepanen, iru'pa o'wa kari'na erupary, emepary uku'san na'na. Asewara imero kari'na menaje. Iporo moro Tamusi emary poko memepaje. ²²Iru'pa nan iro ke na'na 'wa mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Na'na nepematan? Uwa ka'tu?"

²³Jesus 'wa te tu'kuru ukuty'po i'waine. Irombo ika'po i'waine: ²⁴"Amy amu'nymbo pyrata ene'ko y'wa sene'se me. Noky upu'po ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?" Irombo ika'san: "Mo'ko Rome pono jopoto." ²⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko Rome pono jopoto 'wa iro ke moro otyry ytoko. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa."

²⁶Irombo auran poko apyiry upi'po i'waine mo'karon kari'na nenery me. Moro auran 'wa tanumengaporykon ta anejuku'pa i'wei'san.

Mo'karon iromby'san wyino rapa awono

²⁷Irombo amykon moro iromby'san wyino rapa awono anamyika'non Saduse wopy'san I'wa amy oty poko aturupo. Ika'san: ²⁸"Amepanen, Moses 'wa tymero man ky'wanokon me:

"I'me'ma typyty a'ta amy kari'na ryti romby'poto, mo'ko ipirymbo 'wa terapa mo'ko ipytymbo apyiry man. Irombo mo'ko tyryi 'mi ekataka pitani kapyry i'wa man."

²⁹"Oko-to'ima amykon asepiryjan kynatokon. Irombo mo'ko koromono typyta man. I'me'ma te tyromo'se man. ³⁰Irombo

20:19-26 Mateus 22:15-22, Markus 12:13-17

20:27-40 Mateus 22:23-33, Markus 12:18-27 **20:27** Apojoma'san 23:8

20:28 Deuteronomium 25:5

ipokorono 'wa terapa ipytymbo tapyije man. ³¹Irombo mo'ko ijoruwanorykon 'wa enapa. Iwara pa'poro oko-to'imanombo mero i'me'ma tyromo'se mandon. ³²Morombo wyino mo'ko woryi enapa tyromo'se man. ³³Mo'karon iromby'san wyino awomyrykon jako rapa, nokypan pyty me ko mo'ko woryi naitan? Mo'karon oko-to'ima asepiryjan pyty me waty tywaijembo me nan?"

³⁴Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Mo'karon ero nono tu'ponokon kari'na kynipytagon, tyworyijatonon yinombaton. ³⁵Moro aireno nono tu'po te mo'karon iromby'san wyino awondo'ko'me iru'pa epory'san ipyta'pa mandon, inomba'pa mandon. ³⁶Tyrombyrykon upijaton noro enapa. Kapu tanokon apojonano wara irombo mandon. Iromby'san wyino tawomy'san ke, Tamusi y'makon me mandon.

³⁷"Moses enapa mo'karon iromby'san awomyry man uku'pojan moro paremuru po. Moro po kynganon:

"mo'ko Jopoto, mo'ko Abraham tamusiry, mo'ko Isak tamusiry,
mo'ko Jakob tamusiry enapa."

³⁸"Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man. I'wa pa'poro kari'na nuro mandon."

³⁹Irombo ejuku'po amykon Tamusi karetary uku'namon 'wa: "Ameapanen, iporo ro mykaje." ⁴⁰Irombo mo'karon Saduse we'i'san tanarike amy noro oty poko tywoturuporykon poko i'wa.

Mo'ko David parymbo

⁴¹Irombo Jesus wyka'po i'waine: "One wara 'ne ko mo'ko Mesias ekari'saton David parymbo me? ⁴²Aseke mo'ko David tykambo me man moro ware karetary ta:

"Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: 'Yjapo'tun wyino atandy'moko,
⁴³mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru apo'ny
me.' "

⁴⁴"Aseke ro David mo'ko kari'na ejatojan Jopoto me. One wara ko iro ke David parymbo me rapa mo'ko kari'na nan?"

20:37 Exodus 3:6 20:41-44 Mateus 22:41-46, Markus 12:35-37

20:42-43 Ware 11:1

Mo'karon Tamusi karetary uku'namon emery

⁴⁵Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san netary me ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: ⁴⁶“Tuwaro aitoko mo'karon waino pangon Tamusi karetary uku'namon pona. Apokupeine man masi'pyngon wo'mynano ta itopotyrykon, otykon ekaramato'kon po ewa'marykon, uwapo iwotandy'morykon morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon. ⁴⁷Mo'karon inongepy'san otyke'katon. Iru'pa tywairykon ekano'toko'me kari'na 'wa, Tamusi 'wa akore'pe imero kynauranaton. Moro ipokoine tymy a'wembono auranano te awosin pe 'ne ka'tu rapa kynaitan.”

Mo'ko omi tano inongepy'po nyry

21 ¹Irombo mo'karon typyratakamon 'wa pyrata yry ene'po i'wa moro Tamusi 'wa tymy pyrata je'ny tak. ²Amy omi ta aitoto inongepy'po 'wa enapa oko tyka'miramon pyrata'makon yry ene'po i'wa itaka. ³Irombo ika'po: “Ita'ro pore, mo'se omi tano inongepy'po pa'poro mo'karon amykon terapa ko'po nyryi. ⁴Pa'poro mo'karon poto me pyrata ynamonymbo ekosa pyrata kynotakamanon. Moro yton ro. Mo'se woryi ko'wu omi ta man. Ise'me pa'poro typyratarymbo yryi, pa'poro tareparay epety manombo.”

Jesus aurany irokonymbo ro otykon pok

⁵Irombo amykonymbo kynorupatokon moro Tamusi auty kura'ma'po poko kurangon topu ke, mo'karon kari'na nyry'san kurangon otykon ke enapa. Irombo Jesus wyka'po: ⁶“Pa'poro morokon anenerrykon otykon tororokata'ton amy jako. Oko pairo topu anino'pa kynaita'ton asetu'po.”

⁷Irombo iwoturupo'san i'wa: “Na'na emepanen, one wara a'ta ko iro ke morokon otykon naitan? Otypan oty poko ko moro one wara a'ta pa'poro erokon otykon wo'kapyry man uku'tan na'na?”

⁸Irombo Jesus wyka'po: “Tuwaro aitoko awomu'maporykon pona. Pyime yjety a'kuta'ton. Amykon kyngata'ton: ‘Inoro ro awu wa.’ Amykon terapa kyngata'ton: ‘Eromembo roten kynaitan.’ Iwena'san ta kytoton.

20:45-47 Mateus 23:5-14, Markus 12:38-40 21:1-4 Markus 12:41-44

21:5-24 Mateus 24:1-21, Markus 13:1-19

⁹“Irombo warinu ekary etary jako o'waine, o'wo'mano ekary etary jako o'waine, kytety'katon. Morokon otykon wo'kapyry na'sen man. O'win wytory te i'matyry kapyn moro kynaitan.”

¹⁰Irombo ika'po i'waine: “Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyno'wota'ton. ¹¹Potonon tytyty kyno'tan. Aito'kon po kumyno kynaitan, anyky kynota'kutan. Anarinon otykon kyno'ka'tan. Potonon otykon enapa kynosenepotan kapu rary poko. ¹²Pa'poro morokon wairy uwaporoo te, ajapyita'ton. Awetoine kyndopo'ta'ton. Tyjopotorykon wota'nanopy'san po'ponaka ajarota'ton ajemendoto'ko'me. Ajaru'kata'ton yja'wanton kari'na aru'katopo taka. Potonon jopotokon po'ponaka, poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka enapa ajarota'ton yjety upu'po me. ¹³Moro jako ro moro anamyikarykon mekari'ta'ton. ¹⁴Kytesykaton moro one wara awosaijomarykon man poko moro ajemendorykon man uwaporoo. ¹⁵Awu ro oty suku'potake o'waine, iru'pyn me ajauranato'ko'me. Ajaurangon ejukuru upita'ton mo'karon ajenono'namon. O'to twairykon upita'ton.

¹⁶“Irombo ajumy, asano, apiryjan, ajomorykon, aja'sakarykon ro rypo ajekaramata'ton. Amykon ara'nanokon wopota'ton enapa. ¹⁷Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. ¹⁸O'win amy ajunsety pairo te utapy'pa kynaitan. ¹⁹Moro aweja'nakarykon ke amano mepota'ton.

²⁰“Warinu pokonokon apyimykon 'wa Jerusalem u'memyry enery mero te o'waine, uku'toko me moro utapyry wairy tyse waty terapa. ²¹Oro moro jako ro mo'karon Judea tanokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. Mo'karon Jerusalem ta aitonon wytory man kurandonaka. Mo'karon maina ta aitonon wairy man Jerusalem taka rapa o'my'pa. ²²Moro jako ro Tamusi mo'karon kari'na yja'wanykonymbo ramatan itu'ponakaine ro rapa, pa'poro morokon imero'san wo'ka'to'me. ²³Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako. Awosin pangon otykon kari'na epota'ton ero nono tu'po. Tamusi erekuru kyno'tan itu'ponakaine. ²⁴Moro supara ke pyime moro ponokon y'ma'kata'ton mo'karon Simosu me e'i'non. Pyime enapa kynarota'ton pa'poro wara ro ero nono tu'po. Moro Jerusalem uta'mita'ton, moro tamaporykon man kurita 'wa ro.

25 "Weju poko, nuno poko, siriko poko potonon oty enepotan kapu. Ero nono tu'po moro parana wetururukary mory mo'karon kari'na ytan o'to tywairykon man anukuty'pa. 26 Morokon nono tu'ponaka o'tonon otykon poko iwety'karykon kyniwota'ton. Morokon kapu tanokon pori'tonano irombo kynesakamapo'tan. 27 Moro jako ro mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero.

28 "Morokon otykon wo'kapyry wota'mory jako, ajawondoko. Ajupu'san awongatoko. Eromembo rotен moro ata'karykano wyino mo'kata'ton."

29 "Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po: "Moro oroi 'wa o'po'toko, pa'poro morokon amykon terapa wewe 'wa enapa. 30 Arynary enery mero o'waine, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. 31 Iwara enapa senge moro Tamusi nundymary wairy uku'toko, morokon otykon wo'kapyry enery mero o'waine. 32 Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro otykon wo'kapyry uwapor. 33 Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranymbо te utapy'pa kynaitan.

34 "Tuwaro koro aitoko moro awonumengarykon any'mary pona moro kari'na u'werendy'konen tanymy 'wa, moro amano poko esykano 'wa pai. Aseke irombo moro kurita typo rotен ajepota'ton 35 amy ajenando'kon wara. Moro kurita irombo pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na epotan. 36 Tuwaro rotен te aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko awepori'tomato'ko'me pa'poro morokon kyno'ka'tan irokon otykon wyino awotunendo'ko'me, mo'ko kari'na ymuru po'ponaka awo'to'ko'me."

37 Kurita moro Tamusi auty ta kari'na emepatopombo i'wa kynakon. Koko te kurandonaka itotopombo kynakon moro oleif paty tatynen wypy tu'ponaka. 38 Kokoro 'ne pa'poro mo'karon kari'na apyimy wo'topombo kynakon I'wa auran eta moro Tamusi auty taka.

Jesus ekaramary Judas 'wa

22 ¹Morokon uwaputa'non perere ewa'mary, mo'ko 'eratonomapotopombo onory ewa'mary' me kynejatojaton

21:25-33 Mateus 24:29-35, Markus 13:24-31

21:25 Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:31, Jesus nenepo'po 6:12-13

21:27 Daniel 7:13, Jesus nenepo'po 1:7 21:37 Lukas 19:47

iro, tyse wavy terapa kynakon. ²Moro jako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro oma upijatokon Jesus woto'me. Ekapyt ta iwory 'se kynatokon, tanarike tywairykon ke mo'karon kari'na apyimy pona.

³Irombo mo'ko Satan wo'my'po Judas Iskariot tatynen, mo'ko o'win amy Jesus nemepary me man inoro taka. ⁴Tyto'po mero, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi auty erangon jopotorykon enapa erupa'san Judas 'wa, one wara Jesus yry man poko ty'wa ainakaine. ⁵Mo'karon ewa'pota'san ro. Irombo pyrata ke epemary man poko taurangon epopo'san i'waine. ⁶Judas 'wa enapa iru'pa epory'po. Irombo amy oma upiry a'mo'po i'wa Jesus yto'me ainakaine mo'karon kari'na apyimy nukuty'tory me.

Mo'ko eratonomapotopombo y'mo'kary

⁷Irombo te morokon uwaputa'non perere ewa'mary jakono koromono kurita tunda'po. Moro kurita ro mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo wory kynakon. ⁸Moro jako ro Jesus 'wa Petrus emoky'po Johanes maro. Ika'po i'waine: "Mo'ko eratonomapotopombo i'mo'katandoko kywotorykon me." ⁹Irombo iwoturupo'san I'wa: "Oje ko na'na 'wa i'mo'kary 'se man?" ¹⁰Ika'po i'waine: "Moro Jerusalem taka awo'my'sando, amy wokyry 'wa poty'sa ta tuna arorymbo mepota'ton. Mo'ko ro iwekenatoko me moro iwo'mytopo auto taka. ¹¹Irombo mo'ko auto aporemy 'wa kaitoko me: 'Mo'ko amepanen kynganon o'wa: 'Oje ko mo'karon nemeparykon maro mo'ko kapara'membo onoto'man y'wa nan?'" ¹²Irombo kawo amy poto 'su apuru'po enepotan o'waine. Pa'poro kyna'kurukon man oty ita terapa man. Moro po ro mo'ko kapara'membo i'mo'katoko me." ¹³Irombo ito'san. Jesus wyka'po wararo ty'waine oty epory'po i'waine. Irombo mo'ko kapara'membo y'mo'ka'po i'waine.

22:1-6 Mateus 26:1-5,14-16, Markus 14:1-2,10-11, Johanes 11:45-53

22:1 Exodus 12:1-27

22:7-13 Mateus 26:17-25, Markus 14:12-21, Johanes 13:21-30

Mo'ko kapara'membo onory

¹⁴Irombo mo'ko eratonomapotopombo onory mero, tari'po Jesus we'i'po mo'karon apojoma'san maro tywendameto'me.

¹⁵Irombo ika'po i'waine: "Mo'se eratonomapotopombo onory 'se imero we'i amaroine, moro ywota'karykary man uwaporō!

¹⁶Wykaje irombo o'waine, mo'ko eratonomapotopombo anono'pa noro rapa waitake ewa'mary uwaporō moro Tamusi nundymary ta." ¹⁷Irombo amy sapera apo'i'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero, ika'po: "Ero apyitoko. A'si pai 'ko enytoko. ¹⁸Wykaje irombo o'waine, erombo wyino winu anenyry'pa noro waitake moro Tamusi nundymary wopyry 'wa ro."

¹⁹Irombo mero amy perere anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. Ika'po: "Yja'mun ero man. O'wanokon me ro syja. Ero wara aitoko me, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa."

²⁰Iwara enapa moro endameno pa'po me moro sapera anumy'po i'wa. Ika'po: "Ero sapera moro Tamusi wykatopombo yjan rapa asery me. Ikatopombo pori'tomanen me ro ymynuru kyne'kanjan, ajupu'san me.

²¹"Mo'ko yjekaramanen man te 'kuru erome kynendamejan ymaro. ²²Kyny'tan ro mo'ko kari'na ymuru, Tamusi 'wa yry'po wararo. Mo'ko ekaramanenymbō te janon kynotamotan imero." ²³Irombo ase'wa iworupa'san nokypān 'wa moro oty kapyry man pokō.

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

²⁴Taurangon ejuku'san enapa i'waine nokypān wairy pokō poto me 'ne tyra'naine. ²⁵Jesus wyka'po te i'waine: "Mo'karon potonon jopotokon mo'karon typyitorykon yjaton tytomosirykon me. Mo'karon aijopotoma'san kynojatopojaton ta'sakarykon epano'namon me. ²⁶Amyjaron te, moro wara awairykon kapyn

22:14-23 Mateus 26:26-30, Markus 14:22-26, 1 Korinte 11:23-25

22:20 Jeremia 31:31-34 22:21 Ware 41:9

22:24 Mateus 18:1, Markus 9:34, Lukas 9:46

22:25-26 Mateus 20:25-27, Markus 10:42-44

man. Ara'naine mo'ko uwapotombo wairy man amy meseku wara. Ara'naine mo'ko jopoto wairy man amy pyitonano wara. ²⁷Nokypan ko poto me 'ne nan? Mo'ko endametoto? Mo'ko upanen te ka'tu? Mo'ko endametoto kapyn? Awu te ara'naine amy pyitonano wara wa. ²⁸Amyjaron te mo'ja ro maiton yjekosa pa'poro yju'kuto'kon ta. ²⁹Iro ke ro awu anundymarykon man syja o'waine, yjumy 'wa yry'po wara enapa y'wa. ³⁰Poto 'su jopoto me ywe'i'poto, ymaro mendameta'ton ywendametopo po. Matandy'mota'ton jopoto apo'nykon tu'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko Israel y'makon pajanymbo poko a'wembono auranano myta'ton.

³¹"Simon, Simon, epanamako te! Mo'ko Satan awonumengarykon u'kuru 'se imero ne'i. ³²Awu te Tamusi 'wa waturupoi, o'wa Tamusi amyikakepyry pona. Amoro mo'karon aja'sakarykon ipori'tomako me, Tamusi 'wa awotu'ma'poto rapa." ³³Irombo Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, amaro ro yja'wanton kari'na aru'katopo taka ywytory taro wa. Amaro ro yrombyry taro enapa wa." ³⁴Jesus wyka'po te: "Wykaje o'wa, Petrus: ero koko noro korotoko ko'tary uwapor, oruwamboto yjukutypa awairy mekar'itake."

³⁵Irombo ika'po tynemeparykon 'wa: "Ipyrata'pa, otyje'ny'ma, isapato'pa ajemoky'sando y'wa moro iru'pyn auranano ekari'se, matupiton amy oty poko?" Irombo ika'san: "Uwa." ³⁶Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Erome te typyratake amy a'ta, typyratary aron tymaro. Iwara enapa totyje'nyne amy a'ta, totyry je'ny aron. Isupara'pa amy a'ta, tywo'mymblo ekaraman amy epeka'to'me. ³⁷Ero wara irombo wykaje o'waine: tymero man: 'Yja'wan oty ka'namonymbo maro tu'ku man'. Moro ro kyno'ka'tan ymaro." ³⁸Irombo ika'san: "Jopoto, erokon amykon oko supara." Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Iporo terapa man!"

Moro oleif paty wypy tu'po

³⁹Irombo Jesus wyto'po Jerusalem wyino kurandonaka. Tamery mero moro oleif paty wypy 'wa ito'po. Mo'karon inemeparykon wyto'san iwena'po

22:26 Mateus 23:11, Markus 9:35 22:27 Johanes 13:12-15

22:30 Mateus 19:28

22:31-34 Mateus 26:31-35, Markus 14:27-31, Johanes 13:36-38

22:35 Mateus 10:9-10, Markus 6:8-9, Lukas 9:3, 10:4 22:37 Jesaja 53:12

ta. ⁴⁰Irombo moro 'wa tytunda'po mero, mo'karon tynemeparykon 'wa ika'po: "Tamusi 'wa ajauranatoko aju'kurukon pona."

⁴¹Irombo iwyinoine iwomima'po, a'si 'ko tyse. Iwokunama'po. Tamusi 'wa aurana'po: ⁴²"Papa, ero je'tun pan sapera 'wa kuwaporimakapoko. Ynisanory kapyn te no'ka'nen. Anisanory te." ⁴³Irombo amy kapu tano apojonano wosenepo'po i'wa ipori'tomato'me.* ⁴⁴Irombo amy poto 'su anari 'wa imero apo'i'po. Pari'pe 'ne ka'tu rapa Tamusi 'wa aurana'po. Mynu wara moro eramukuru wo'paikapoty'po nono tu'ponaka.

⁴⁵Tamusi 'wa taurana'ma'po mero, awomy'po. Mo'karon tynemeparykon 'wa ito'po. Kata'mato iwairykon 'wa tyny'no'se epory'san i'wa. ⁴⁶Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko mo'ny'saton? Ajawondoko! Tamusi 'wa ajauranatoko aju'kurukon pona."

Jesus apyiry

⁴⁷Moro Jesus auranyar jako noro, amy kari'na apyimy wopy'po. Mo'ko o'win amy Jesus nemepary Judas tatynen uwapoine kynakon. Jesus 'wa iwopy'po, iposima. ⁴⁸Jesus wyka'po te i'wa: "Judas, iposimary ke mo'ko kari'na ymuru mekaramanon?"

⁴⁹Irombo otypan oty wo'kapyry man ene'po mero mo'karon Jesus ekosanokon wyka'san i'wa: "Jopoto! Nipakotota'ton na'na supara ke?" ⁵⁰Irombo o'win amy Jesus ekosano 'wa mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po apo'tun wyino. ⁵¹Irombo Jesus wyka'po: "Ajaike'toko!" Irombo mero mo'ko wokyry panary apyipo'po rapa i'wa. Iru'pa rapa yry'po i'wa.

⁵²Irombo mo'karon tyweto opy'san Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi auty erangon jopotorykon, mo'karon uwapot'o'san 'wa ika'po: "Amy manaman apyiry 'sangon wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon. ⁵³Kurita wararo ajekosaine wakon moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maiton. Erome te Tamusi anisanorykon ka'pojaton o'waine. Erome mo'ko ewa'rumpy tamamin kapyry taro man."

Petrus enapitary

⁵⁴Jesus apo'l'i'po mero, moro wyino aro'po i'waine. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty 'wa aro'po i'waine. Petrus kyniwekenatokon

22:43 Amykon moro Lukas 22:43-44 animero'pa tywaije mandon.

22:39-46 Mateus 26:36-46, Markus 14:32-42

22:47-53 Mateus 26:47-56, Markus 14:43-50, Johanes 18:3-11

22:53 Lukas 19:47, 21:37

tyse terapa.⁵⁵ Moro auto pyrorory apu'to'po owarira'na wa'to po'manga'po i'waine. Moro wa'to ekonda iwotandy'mo'san. Petrus wotandy'mo'po enapa ira'naine.⁵⁶ Irombo moro wa'to aweiry ta amy amyijanano 'wa iwotandy'mo'po ene'po. Iru'pyn me imero iwo'poty'po i'wa. Irombo ika'po: "Mo'se enapa kore imaro kynakon!"⁵⁷ Petrus wyka'po te: "Uwa, woryil! Anukuty'pa wa!"⁵⁸ Akore'pe waty moro pa'po me amy terapa 'wa ene'po. Inoro wyka'po ro i'wa: "Amoro enapa amy a'sakarykon me mana!" Petrus wyka'po te: "Uwa pairo, to!"

⁵⁹ Asi 'ko akore'pe moro pa'po me amy terapa wyka'po imero: "Mo'ko enapa kore imaro kynakon, ran! Galilea pono enapa mo'ko man."⁶⁰ Petrus 'wa te ejuku'po: "O'to awykary anukuty'pa wa, se!" Irombo te moro auranary jako noro, amy korotoko ko'ta'po.⁶¹ Irombo Jesus wotu'ma'po. Petrus 'wa iwo'poty'po. Moro tywosenergykon akono mero Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus auranyimbo poko: "Ero koko moro korotoko ko'tary uwapor, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take."⁶² Irombo iwepa'ka'po kurandonaka. Je'tun pe imero iwotamo'po.

Jesus arory mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka

⁶³ Mo'karon apyinamon wosajamba'san te Jesus poko. Mene iwo'po i'waine.⁶⁴ Irombo kamisa ke embatapu'to'po mero ty'waine, iwoturupo'san i'wa: "Tamusি aurān uku'ponen! Ekari'ko noky 'wa awo'po!"⁶⁵ Pyime noro je'tun pe o'to ika'san i'wa.

⁶⁶ Irombo koro'po, emamy'po mero, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wota'nanopy'san mo'karon Tamusi karetary uku'namon maro. Jesus ene'po'po i'waine typo'ponakaine.⁶⁷ Ika'san i'wa: "Mo'ko Mesias me aja'ta, ekari'ko na'na 'wa." Jesus wyka'po te i'waine: "Ekarity'poto ro rypo y'wa, yjamika'pa maita'ton."⁶⁸ Ywoturupo'poto ro rypo o'waine amy oty poko, yjejuku'pa maita'ton.⁶⁹ Erome ro mo'ko kari'na ymuru tandy'po kynaitan mo'ko pari'pyn Tamusi apo'tun wyino."⁷⁰ Irombo pa'poro iwoturupo'san Jesus 'wa: "Tamusি ymuru iro ke amoro man?" Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Aseke ro mykaton inoro me ywairy."⁷¹ Irombo ika'san: "O'tono'me ko emendonen me amy kysupijaton noro? Aseke ro kore indary wyino emendoto'man kysetaton, ran!"

22:54-62 Mateus 26:57-58,69-75, Markus 14:53-54,66-72, Johanes 18:12-18,25-27

22:63-65 Mateus 26:67-68, Markus 14:65

22:66-71 Mateus 26:59-66, Markus 14:55-64, Johanes 18:19-24

Jesus arory Pilatus po'ponaka

23 ¹Irombo pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon apyimy awomy'po. Jesus aro'po i'waine Pilatus po'ponaka.

²Emendory a'mo'po iwaine. Ika'san: "Mo'se eporyi na'na pa'poro Simosu wonumengary any'manen me. Mo'ko Rome pono jopoto anepemapo'pa man pyrata ke, moro aitopo undymary epety me. Mesias me kynokari'san, Poto 'su Jopoto me."

³Irombo Pilatus woturupo'po i'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?" Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Aseke ro moro wara mykaje." ⁴Irombo Pilatus wyka'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon kari'na apyimykon 'wa enapa: "Amy pairo oty anepory'pa wa mo'se wokyry u'ta." ⁵Aikepy'pa te iwe'i'san tykarykon poko: "Emeparykon ta mo'karon kari'na apokumanon pa'poro Judea ta. Galilea wyino ro kari'na apokumary tane'se i'wa man ijaro 'wa." ⁶Moro eta'po mero, Pilatus woturupo'po i'waine: "Galilea pono mo'se nan?" ⁷Amy Herodes nundymary tano me mo'ko Jesus wairy ukuty'po mero, aropo'po i'wa Herodes 'wa. Inoro ro moro jako 'ne Jerusalem po kynakon.

Jesus arory Herodes po'ponaka

⁸Jesus enery 'wa Herodes ewa'poro'po imero. Penaro terapa enery 'se kynakon, ekary eta'po ke ty'wa. Amy Jesus neneemory kapu wyinono oty enery po kyno'po'sakon. ⁹A'si 'ko akore'pe otykon poko Herodes woturupo'po Jesus 'wa. Anejuku'pa pairo te iwe'i'po.

¹⁰Ijako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa mene kynemendojatokon.

¹¹Irombo Herodes 'wa enu'kary a'mo'po mo'karon warinu pokonokon maro. Iwosaijamba'san ipoko. Iwo'myndopo'po i'wa amy typotyren wo'mynano ke. Moro wara ro aropo'po rapa i'wa mo'ko Pilatus 'wa. ¹²Moro kurita ro Herodes we'i'po Pilatus maro asakono me. Moro uwaporor iwijenono'to'konymbo kynakon.

Jesus arory Pilatus po'ponaka rapa

¹³Irombo mo'ko Pilatus 'wa ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ko'ma'san, mo'karon amykon terapa Simosu

jopotorykon ko'ma'san enapa mo'karon kari'na apyimy maro. Ika'po i'waine: ¹⁴“Mo'se wokyry mene'ton y'wa kari'na erupo'toma'san pok'o emendory ta. Ajembataine ro iru'pyn me simengai. Emendory se'me o'waine, otymbo ro anepory'pa we'i u'ta. ¹⁵Herodes enapa amy pairo oty anepory'pa tywaije man u'ta. Ijar o 'wa rapa irombo tane'po i'wa man. Otymbo ro anikapy'pa kore mo'se wokyry tywaije na iwopoto'me y'wa.

¹⁶Iro ke ro sinondatake, ipoky'ma'po mero.” ^{17*} ¹⁸Pa'poro te mo'karon kari'na apyimy ko'ta'po: “Uwa, mo'se uta'kako imero! Barabas te inondako na'na 'wa!” ¹⁹Mo'ko Barabas ro moro jako moro yja'wanton kari'na aru'katopo tak'a toma kynakon. O'win amy kari'na irombo tywo i'wa kynakon moro Jerusalem po iwe'kurukon jako mo'karon tupi'nonakaine tynamonymbo momary pok'o. ²⁰Pilatus 'wa te Jesus nondary 'se tywairy ekarity'po rapa. ²¹Mo'karon ko'tapoty'san te: “Ipokary man! Wakapu pok'o ipokary man!” ²²Irombo te Pilatus wyka'po ijomurwanory ta: “Otypan yja'wan oty kappyi 'ne ko iro ke? U'ta otymbo ro anepory'pa we'i, iwopoto'me y'wa. Iro ke ro sinondatake, ipoky'ma'po mero.” ²³Aikepy'pa te mo'karon kari'na kyniko'tapo'satokon wakapu pok'o ipokato'me. Iko'tykon 'wa Pilatus y'mondo'po.

²⁴Irombo iwoturupoto'kon kappyry man ekarity'po Pilatus 'wa. ²⁵Inisanorykon wararo mo'ko warinu kappyry jako o'win amy kari'na wo'po pok'o moro yja'wanton kari'na aru'katopo tak'a aru'ka'po nondapo'po i'wa. Jesus yry'po te ainakaine iwopoto'me.

Jesus arory ipokatopo 'wa

²⁶Irombo Jesus aro'po i'waine. Oma ta amy maina wyino o'toto wokyry poro'ka'po i'waine. Amy Sirene pono Simon tatynen mo'ko kynakon. Mo'ko mota'ponaka ro moro Jesus pokatopo man wakapu yry'po i'waine, arot'o'me i'wa Jesus wena'po ta.

²⁷Poto 'su kari'na apyimy Jesus wena'po ta kynysakon. Pyime woryijan enapa ira'naine kynatokon. Inaron ro Jesus amojatokon

23:17 Amykon 'wa ero po tymero man: Amy oty ewamary wararo te moro yja'wanton kari'na aru'katopo wyino o'win amy kari'na nondatopombo i'wa kynakon.

23:13-25 Mateus 27:15-26, Markus 15:6-15, Johanes 18:39-19:16

23:26-43 Mateus 27:32-44, Markus 15:21-32, Johanes 19:17-27

ty'popurukon po'po'mary ta. ²⁸Irombo Jesus wotu'ma'po tynga'na'po tako. Ika'po i'waine: "Jerusalem ponokon woryijan, kytotamoton ypoko. Aseke apokoine te atamotoko, o'makon poko enapa. ²⁹Amy jako irombo kyngata'ton: 'Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon i'me'non woryijan, morokon e'meka'nonymbo uwembonanokon, morokon pitani anupa'nonymbo manatykon enapa.' ³⁰Moro jako ro tykarykon a'mota'ton morokon wypy 'wa: 'Omatoko na'na tu'ponaka!' Morokon wypy'makon 'wa kyngata'ton: 'Na'na unendokol!' ³¹Ero wara moro irombypyn wewe yry jako i'waine, o'to ko iro ke moro iromby'po yta'ton?"

³²Oko yja'wangonymbo kari'na aro'san enapa i'waine, asewara imaro ipokato'ko'me.

Jesus pokary wakapu poko

³³Irombo moro 'U'je'pombo Waitopo' tatynen 'wa tytunda'san mero Jesus poka'po i'waine wakapu poko. Mo'karon okonokon tyja'wangamon poka'san enapa i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino. ³⁴Irombo Jesus wyka'po: "Papa, ija'wanykonymbo ikako. O'to tywairykon anukuty'pa mandon." Irombo iwo'mykonymbo ekamy'san i'waine ase'wa. Nokypan 'wa otypan iwo'mymbo apyiry man uku'to'me ty'waine, tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine.

³⁵Irombo mo'karon kari'na apyimy kyno'po'sakon. Mo'karon Simosu jopotorykon Jesus ety jamikatokon. Kyngatokon: "Amykon terapa tapano'se i'wa man. Aseke nopano'nen, mo'ko Tamusi nyry'po Mesias me ta'ta!" ³⁶Mo'karon warinu pokonokon 'wa enapa ere'nopy'po. Tyjasakoren winu ke upa iwopy'san. ³⁷Ika'san i'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory me ro aja'ta, aseke opano'ko!" ³⁸Epo tymero kynakon:

MO'SE MO'KARON SIMOSU JOPOTORY

³⁹Mo'ko o'win amy ipoka'po tyja'wangen 'wa ro rypo eju'po: "Mo'ko Mesias kapyn amoro man? Opano'ko aseke iro ke. Irombo na'na epano'ko enapa." ⁴⁰Mo'ko akono 'wa te e'ma'po: "Amoro Tamusi aninendo'pa pairo man, iwara enapa awopory se'me? ⁴¹Ky'ko te kyrombyry iru'pa man. Moro o'to kywe'i'po epety kysapyija. Mo'se te amy pairo yja'wan me o'to e'i'pa tywaije man."

23:30 Hosea 10:8, Jesus nenepo'po 6:16 23:34 Ware 22:18 23:35 Ware 22:7

23:36 Ware 69:21

42 Irombo ika'po Jesus 'wa: "Jesus, ypo ko onumengako me, Poto 'su Jopoto me awe'i'poto." **43** Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Ita'ro pore, erome ro yjekosa terapa maitake Tamusi waitopo po."

Jesus rombyry

44 Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro wararo ewa'rumamy'po. Oruwa juru taronaka aweita'pa rypo moro weju kynakon. **45** Moro jako ro moro Tamusi auty ta isererrema'po kamisa wo'seka'po ase'ra. **46** Jesus wyka'po mo'ja: "Papa, ajainaka yja'kary syja." Moro wara tyka'po mero, iwaremakepy'po. **47** Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa Tamusi ety awonga'po. Ika'po: "Iporo ro kore mo'se wokyry tamambore tywaije na!"

48 Mo'karon oty ene opy'san kari'na apyimykon werama'san rapa tautykon 'wa, morokon otykon wo'kapyry ene'po mero ty'waine. Oma ta ty'popurukon po'po'mary aro'po i'waine.

49 Pa'poro Jesus nukutyrykon te tyse kyno'po'satokon, mo'karon Galilea wyino iwekenanamonymbo woryijan maro.

Jesus unemyry

50-51 Amy Josef tatynen Simosu jopotorykon te tauran anepopo'pa tywaije kynakon mo'karon ta'sakarykon nikapyry man oty poko. Amy Judea tano Arimatea tatynen aitopo pono mo'ko kynakon, amy iru'pyn, tamamboren wokyry. Moro Tamusi nundymary wopyry po enapa kyno'po'sakon. **52** Inoro wyto'po ro Pilatus 'wa aturupo Jesus ekepy'po poko. **53** Moro ipokatopombo wakapu wyino ika'po i'wa. Kamisa ke ijondo'po i'wa. Unemy'po i'wa amy topu atoka'po atunendopo tak. Moro takam amy unemy'pa na'sen tywaije kynakon. **54** Moro otare'matopo kurita te kynitundakon terapa. Moro 'wano me ro mo'karon Simosu otykon ytikon iru'pa.

55 Mo'karon Galilea wyino Jesus maro opy'san woryijan 'wa te Josef tywekena tywaije kynakon. One wara moro unendopo tak Jesus ekepy'po yry ene'po i'waine. **56** Irombo iwerama'san rapa auto 'wa. Moro po ro typoporamon otykon ka'poty'san i'waine kari'na

23:44-49 Mateus 27:45-56, Markus 15:33-41, Johanes 19:28-30

23:45 Exodus 26:31-33 **23:46** Ware 31:5 **23:49** Lukas 8:2-3

23:50-56 Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Johanes 19:38-42

kyrykyrymato'kon maro. Moro otare'matopo kurita iwotare'ma'san moro omenano mero'po wararo.

Jesus awomyry

24 ¹Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, kokoro 'ne imero mo'karon woryijan wyto'san moro Jesus unendopombo 'wa morokon tynikapy'san typoporamon otykon aro. ²Moro unendopombo aputy topu eپory'po i'waine tamima terapa. ³Irombo itaka tywo'my'san mero, mo'ko Jopoto Jesus ekepy'po anepory'pa iwe'i'san. ⁴One wara pairo moro poko tywonumengarykon upijatokon. Moro jako 'ne oko wokyryjan wosenepo'san typotyramon wo'mynano ta.

⁵Irombo mo'karon woryijan wety'ka'san wonsumma'san. Mo'karon okonokon wokyryjan wyka'san te i'waine: "O'tono'me ko mo'ko nurono mupijaton iromby'san ra'na? ⁶Ero po waty man! Nawomyi rapa! Onumengatoko rapa o'to ika'po poko moro Galilea po noro ta'ta, ⁷moro tyja'wangamon kari'na ainaka mo'ko kari'na ymuru yry man poko, moro iware man poko, moro ijomoray kurita awomyry man poko rapa." ⁸Irombo morokon aurangonymbo poko iwetuwaro'ma'san rapa.

⁹Irombo tywerama'san mero, pa'poro morokon ekarity'san i'waine mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonymbo 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa 'wa enapa. ¹⁰Ekari'namon me kynatokon mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Johana, mo'ko Jakobus sano Maria, mo'karon a'sakarykon woryijan enapa. ¹¹Mo'karon apojoma'san te mo'karon woryijan 'wa typo roten oty ekarityry ekano'satokon. Anamyika'paine iwe'i'san.

¹²Mo'ko Petrus awomy'po te. Taka'ne imero ito'po moro Jesus unendopombo 'wa. Itaka tywonumma'po mero, inoponykonymbo roten ene'san terapa i'wa. Iwerama'po rapa. Tywonumengary aro'po i'wa.

Mo'karon Emaus 'wa ytotonon

¹³Moro kurita noro oko amykon Jesus nemeparykonymbo kyny'satokon amy Emaus tatynen aitopo'membo 'wa. Oruwa-

23:56 Exodus 20:10, Deuteronomium 5:14

24:1-12 Mateus 28:1-10, Markus 16:1-8, Johanes 20:1-10

24:6-7 Mateus 16:21, 17:22-23, 20:18-19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33

kari'na stadion* moro aitopo man Jerusalem wyino. ¹⁴Mo'karon ro kynorupatokon pa'poro morokon o'kapy'san pok. ¹⁵Moro iworparykon jako ro, iwosauranakarykon jako, aseke Jesus wopy'po i'waine. Imaroine tytory a'mo'po i'wa. ¹⁶Anukuty'pa te kynatokon, tanupu'to tywairykon ke. ¹⁷Irombo ika'po i'waine: "Oty pokko ko moju'po'saton ero awytorykon ta?" Iporopy'san. Iposi'ma Jesus 'wa iwo'poty'san.

¹⁸Irombo o'win amy Kleopas tatynen 'wa ejuku'po: "Jerusalem etawary se'me o'wa, amoro roten anukuty'pa man oty wo'kapy'po erokon kurita Jerusalem po?" ¹⁹Ika'po i'waine: "Otypan oty?" Ika'san I'wa: "Mo'ko Nasaret pono Jesus eپory'po oty kore, ran! Tamusi auran uku'ponenymbmo mo'ko kynakon. Pana'pe kynakon tamamin ta, tauran ta Tamusi embata, pa'poro mo'karon ero ponokon kari'na apyimy embata enapa. ²⁰Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa te, mo'karon na'na jopotorykon 'wa enapa takarama man iwopoto'me. Typokapo i'waine man wakapu pok. ²¹Na'na te rypo moro i'wa Israel ymbokary po no'potyi. Erome te oruwa kurita terapa morokon otykon wo'kapy'san man. ²²Amykon na'na woryijatonon enapa te na'na enutano'poton. Kokoro 'ne imero moro Jesus unendopombo 'wa tyto tywaije mandon. ²³Ija'munumbo anepory'pa te tywaije mandon. Irombo no'ton rapa na'na 'wa. Amykon nuro ekari'hamon kapu tanokon apojonano wosenepo'san ekari'ton enapa ty'waine. ²⁴Irombo amykon na'na a'sakarykon nytoton moro unendopombo 'wa. Mo'karon woryijan wyka'san wararo topoje i'waine man. Jesus anene'pa te tywaije mandon."

²⁵Irombo ika'po i'waine: "Tu'ja'nare kore mandon! Pa'poro morokon Tamusi auran uku'ponamon wyka'san anamyikapor'pa mandon! ²⁶Mo'ko Mesias wota'karykary man kapyn tywaije nan, moro tykuranory tako tywo'myto'me?" ²⁷Irombo pa'poro morokon Tamusi karetary ta morokon typoko imero'san ekarity'san i'wa i'waine. Moses po iwota'mo'po. Irombo mo'ja ro ito'po pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo 'wa.

²⁸Irombo tyse waty terapa moro itoto'kon aitopo 'wa itundarykon we'i'po. Mo'ko we'i'po amy mo'ja ro ytototo wara.

24:13 Moro "Otykon ekari'topo karea" eneko.

24:13-35 Markus 16:12-13

²⁹Iwyry'ka'po te i'waine itoto'me tymaroine. Ika'san: "Na'na ekosa aiko! Koine 'ne terapa man. Kyniko'manjan terapa." Irombo imaroine ito'po ekosaine tywaito'me. ³⁰Irombo tywotunga'san mero tywendameto'ko'me, perere anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po i'wa. Moro perere y'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. ³¹Moro jako 'ne enuta'san. Ukuty'po rapa i'waine. Tukuty'po mero te iwonekepy'po. ³²Irombo ase'wa ika'san: "Kyturu'san wavy nasinakon moro oma ta korupary jako i'wa, morokon imero'san enepory jako i'wa!"

³³Irombo o'win wytory awomy'san. Iwerama'san Jerusalem 'wa rapa. Moro po ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonymbo wota'nanopy'san epory'san i'waine mo'karon ekosanokon maro. ³⁴Mo'karon wyka'san ro mo'karon Emaus wyino opy'san 'wa: "Iporo ro mo'ko Kyjopotorykon tawonje man. Simon 'wa tywosenepo man!" ³⁵Irombo mo'karon Emaus wyino opy'san 'wa moro oty 'wa oma ta topory'san, moro one wara moro perere y'sakapotyry jako ty'waine ukuty'po ekarity'po.

Jesus wosenepory tynemeparykonymbo 'wa

³⁶Morokon otykon poko iworparykon jako noro, typo roten aseke Jesus ira'naine kynakon. ³⁷Ika'po i'waine: "Iru'pa ro rypo mandon?" Poto me iwety'ka'san. Tanarike imero iwe'i'san. Amy akatombo ja'ta ekanopy'po i'waine. ³⁸Ika'po te i'waine: "O'tono'me ko mety'katon? O'tono'me ko moropangon onumengano mene'pojaton aturu'san taka? ³⁹O'po'toko yjainary 'wa, ypupuru 'wa. Awu ro awu wa. Yja'mun apotoko, se, meneto'se me amy akatombo me kapyn ywairy. Amy akatombo kore ija'mu'ma man. Awu te tyja'mune wa." ⁴⁰Moro wara tykary akono mero morokon tainary, typupuru enepo'san i'wa i'waine. ⁴¹Ise'me te tawa'porykon ta anamyika'pa iwe'i'san. Enuta'san imero. Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Tanapymy me amy ajekosaine nan?" ⁴²Irombo amy woto kararaka'po punu'po ke upa'po i'waine. ⁴³Apo'i'po i'wa. Inenerykon mero ono'po i'wa.

⁴⁴Ika'po i'waine: "Ajekosaine noro yja'ta, ero wara wykan o'waine: 'Morokon Moses karetary ta, mo'karon Tamusi aurang uku'ponamonymbo karetarykon ta, moro ware karetary ta

24:36-49 Mateus 28:9-10,16-20, Markus 16:14-18, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8

enapa ypoko tymero man irokon wo'kapyry man.' ” ⁴⁵Irombo enutano'po'san i'wa, morokon imero'san uku'to'me i'waine. ⁴⁶Ika'po i'waine: “Iwara tymero man mo'ko Mesias wota'karykary, moro ijoruwanyr kurita awomyry rapa mo'karon iromby'san wyino. ⁴⁷Jerusalem wyino pa'poro kari'na 'wa ety ta ero oka aripapyry man tymero enapa menejaton: Tamamyrykon u'mary man mo'karon kari'na 'wa, tyja'wanyakonymbo kato'me Tamusi 'wa.

⁴⁸Erokon amyikaponamon me amyjaron mandon. ⁴⁹Mo'ko yjumy wykatopombo semo'take otu'ponakaine. Amyjaron te aimomo'toko me Jerusalem po, ajondorykon 'wa ro kapu tano pori'tonano ke.”

⁵⁰Irombo Jesus 'wa aro'san kurandonaka moro aitopo'membo Betania 'wa. Moro po ro tainary awonga'po i'wa kawonaka. Ikuranondo'san i'wa. ⁵¹Moro ikuranondorykon jako noro, ito'po iwyinoine. Kapu tako awo'nuku'po. ⁵²Tywokunama'ma'san mero, Jerusalem 'wa rapa iwerama'san tawa'pore imero. ⁵³Irombo o'kapyn roten moro Tamusi auty ta Tamusi ety awongary poko iwe'i'san.

24:49 Apojoma'san 1:4 **24:50-53** Markus 16:19-20, Apojoma'san 1:9-11

Johanes nimero'po iru'pyn oka

Uwapo torupamy

Moro Johanes nimero'po kareta asewara kapyn man moro Mateus, Markus, Lukas nimero'san kareta maro. Amy me terapa kynaurananon. O'kapyn roten waretatoto wara kynaurananon. Aweinano poko, ewa'rume poko, amano poko, romo'no poko tauranary arojan (Johanes 1:4-9, 8:12, 12:35-36). Kari'na me o'kapy'po Tamusi auran me mo'ko Jesus wairy ekari'san enapa mo'ko Johanes. Morokon tynikapyry anumengapomon otykon 'wa pari'pe, kurano me enapa mo'ko Jesus wairy enepory uku'pojan. Poto me enapa mo'ko kari'na epano'nen Tamusi a'kary ekari'san ero kareta.

Ero kareta wota'saka'san

- 1:1-51 Mo'ko kari'na etykanen Johanes mo'ko Jesus maro
2:1-12:50 Jesus 'wa noky me tywairy uku'pory
13:1-16:33 Jesus 'wa mo'karon typityorkon erupary
17:1-26 Kari'na 'wano me Tamusi 'wa Jesus auranary
18:1-19:42 Jesus wota'karykary moro irombyry maro
20:1-21:25 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry
-

Moro koromo e'i'po auranano

1 ¹Koromo moro auranano tywaije man. Moro auranano Tamusi ekosa tywaije man. Moro auranano ro Tamusi me tywaije man. ²Moro ro koromo Tamusi ekosa tywaije man. ³Moro 'wa pa'poro otyka'po man. Moro pyndo amy pairo ikapy'po otyikapy'pa tywaije man. ⁴Moro auranano ta ro amano

tywaije man.* Moro amano ro mo'karon kari'na aweiry me tywaije man. ⁵Moro aweinano ro oty aweipanon ewa'rumpy ta. Moro ewa'rumpy 'wa e'wu'kary tupi man.*

⁶Irombo amy kari'na apojoma'po Tamusi 'wa. Ety me Johanes kynakon. ⁷Mo'ko wopy'po ro oty amyikaponen me. Moro aweinano pok'o oty amyikapory i'wa kynakon, pa'poro kari'na yto'me ty'wa Tamusi amyikanamon me. ⁸Mo'ko kapyn moro aweinano me kynakon. Moro aweinano pok'o te oty amyikapory i'wa kynakon.

⁹Moro iro 'nero aweinano, moro pa'poro kari'na aweipanon iro kyno'sakon ero nono tu'ponaka. ¹⁰Irombo ero nono tu'po kynakon. Ero nono tyka'po i'wa kynakon. Ise'me te anukuty'pa ero nono we'i'po. ¹¹Mo'karon ta'sakarykon emandopo 'wa iwopy'po. Mo'karon a'sakarykon we'i'san te i'se'pa. ¹²Pa'poro mo'karon ty'sangonymbo 'wa te, mo'karon toty amyikanamon 'wa oma yry'po i'wa, Tamusi y'makon me iwaito'ko'me. ¹³Tamusi y'makon me yry'san uwembonano wyino omano pok'o kapyn, kari'na nisanory 'wa kapyn, wokyry nisanory 'wa kapyn, Tamusi 'wa te.

¹⁴Moro auranano we'i'po kari'na me. Kyra'naine emamy'po. Moro ikuranory ene'po na'na 'wa. Mo'ko o'win'konombo tymuru 'wa mo'ko jumynano nyry kurano moro kynakon. Tyturu'popore imero, iporo enapa moro auranano kynakon. ¹⁵Ipoko ro Johanes 'wa oty amyikapo'po. Iko'ta'po: "Mo'se inoro, mo'ko ero wara ynekarity'po: 'Mo'ko ywena'po ta kyno'san inoro yko'po poto me man.' Ywairy uwaporoo irombo mondo terapa tywaije man." ¹⁶Moro ituru'popory wotakamary wyino ituru'popory tapyipo'se pa'poro ky'waine man. ¹⁷Moro omenano mero'po ene'en me irombo Moses tywaije man. Moro tyturu'popore aino ene'en me te, moro iporono ene'en me enapa Jesus Kristus tywaije man.

¹⁸Amy pairo kari'na Tamusi anene'pa noro man. Mo'ko o'win'konombo Tamusi ekondano ymunano, mo'ko Tamusi me enapa man inoro 'wa te tuku'po man.

1:4 Amykon moro '[3] Moro pyndo... [4] ...amanu tywaije man.' y'petakan me ero merojaton: Moro pyndo amy pairo oty ikapy'pa tywaije man. Moro auranano ta ro moro tyka'se man iro amano me tywaije man. **1:5** Amykon moro 'e'wu'kary' y'petakan me 'ukutyry' merojaton.

1:6 Mateus 3:1, Markus 1:4, Lukas 3:1-2

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

¹⁹Mo'karon Simosu jopotorykon 'wa Jerusalem wyino Tamusi pokonokon emoky'san ipyitorykon maro Johanes 'wa ero wara aturupo: "Noky ko amoro man?" Irombo Johanes 'wa oty amyikapo'po. ²⁰Oty anipyi'me'to'pa ejuku'san i'wa. Ika'po imero i'waine: "Mo'ko Mesias kapyn awu wa." ²¹Iwoturupo'san i'wa: "Noky ko iro ke amoro man? Elia?" Ika'po i'waine: "Uwa, inoro kapyn awu wa." Ika'san: "Mo'ko Tamusi auran uku'ponen ka'tu amoro man?" Ika'po eju'to'ko'me: "Uwa." ²²Irombo ika'san i'wa: "Noky 'ne ko iro ke amoro man? Okari'ko, na'na nekarity'se me mo'karon tomo'namonymbo 'wa. O'to ko mykanon aseke apoko?" ²³Ika'po: "Mo'ko ero wara moro iponomyn wo'i ta ko'tatoto awu wa: 'Sapatoro mo'ko Jopoto emary ytoko.' " Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja auranymbo moro man.

²⁴Mo'karon apojoma'san ra'na amykon Farise enapa kynatokon. ²⁵Mo'karon woturupo'san ro i'wa. Ika'san: "O'tono'me ko iro ke kari'na metykanon, mo'ko Mesias me kapyn, mo'ko Elia me kapyn, mo'ko Tamusi auran uku'ponen me kapyn enapa awairy se'me?" ²⁶Johanes wyka'po eju'to'ko'me: "Awu tuna ke kari'na setykaje. Amy te man ara'naine anukuty'torykon, ²⁷mo'ko ywena'po ta o'toto. Mo'ko sapatory etandy ymbokary pairo supija." ²⁸Moro wara 'kuru iwe'i'po moro Betania po, moro tuna Jordan kopose me, moro Johanes 'wa kari'na etykatopombo po.

²⁹Irombo koro'po ty'wa mo'ko Jesus wopyry ene'po i'wa. Irombo ika'po: "Enetoko mo'ky mo'ko Tamusi kaparary'membo, mo'ko yja'wan me ero nono we'i'po kanen. ³⁰Mo'ko ro mo'ko ero wara ynekarity'po: 'Ywena'po ta amy yko'po poto me aitoto wokypy kyno'san.' Ywairy uwaporor irombo mondo terapa tywaije man. ³¹Awu enapa anukuty'pa wakon. Mo'karon Israel pajanymbo 'wa iwonepoto'me te wopyi tuna ke kari'na etyka."

³²Johanes 'wa oty amyikapo'po. Ika'po: "Mo'ko Tamusi a'kary won'y'tory senei akukuwa eneke kapu wyino itu'ponaka. Irombo itu'po ro ne'i. ³³Awu enapa anukuty'pa wakon. Mo'ko tuna ke kari'na etyka yjemo'nenymbo te kyngan y'wa: 'Mo'ko Tamusi a'kary

1:19-28 Mateus 3:1-12, Markus 1:1-8, Lukas 3:1-18

1:21 Maleachi 4:5, Deuteronomium 18:15,18 1:23 Jesaja 40:3 (LXX)

wony'tory menetake amy kari'na tu'ponaka. Irombo itu'po iwairy menetake. Mo'ko ro, mo'ko Tamusi a'kary ke kari'na etykanen mo'ko man.' ³⁴Senei ro. Mo'ko Tamusi ymuru me mo'ko wairy samyikapoja."

Mo'karon koromonokon Jesus nemeparykon

³⁵Irombo koro'po Johanes moro ty'wa kari'na etykatopo po rapa kynakon oko tynemeparykon maro. ³⁶Irombo Jesus wytory ene'po mero ty'wa, ika'po: "O'po'toko. Mo'ky mo'ko Tamusi kaparary'membo." ³⁷Mo'karon okonokon inemeparykon 'wa moro wara ikary eta'po. Irombo Jesus wekena'po i'waine. ³⁸Jesus wotu'ma'po. Moro i'waine tywekenary ene'po mero, ika'po i'waine: "Oty 'se ko mandon?" Ika'san I'wa: "Rabi," (moro tauro'po man: amepanen) "oje ko ajemanjan?" ³⁹Ika'po i'waine: "O'toko, meneto'se me." Irombo ito'san imaro. Emandopo ene'po i'waine. Moro jako okupa'en juru kynakon. Iro ke ro moro kurita ekosa iwe'i'san. ⁴⁰O'win amy mo'ko Johanes wykatombo poko Jesus wekenanenymbo mo'ko Simon Petrus piry Andreas mo'ko kynakon.

⁴¹Mo'ko wyto'po ro mo'ko typiry Simon epoje na'nen. Ika'po i'wa: "Mo'ko Mesias eporyi na'na." Moro Mesias tauro'po man: ikapa'po. ⁴²Irombo aro'po i'wa Jesus 'wa. Ene'po mero, Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko Johanes ymuru Simon amoro mana. Kefas terapa ajety me kynaitan." Moro Kefas tauro'po man Petrus.*

⁴³Irombo koro'po Galilea 'wa tytory 'se Jesus we'i'po. Irombo Filipus eporyi'po i'wa. Jesus wyka'po i'wa: "O'ko ywena'po ta."

⁴⁴Amy Betsaida pono mo'ko Filipus kynakon, mo'ko Andreas wara, mo'ko Simon wara enapa. ⁴⁵Filipus 'wa Natanael eporyi'po. Ika'po i'wa: "Mo'ko omenano karetary ta ipoko Moses 'wa oty tymero man inoro, mo'ko ipoko mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo 'wa tymero man inoro eporyi na'na: Jesus, mo'ko Josef ymuru, mo'ko Nasaret pono." ⁴⁶Irombo Natanael wyka'po i'wa: "Iru'pyn oty 'kare Nasaret wyino tywopyry taro nan." Filipus wyka'po i'wa: "O'ko 'ne, mene'se me."

⁴⁷Natanael wopyry ene'po mero, Jesus wyka'po ipoko: "Enetoko. Mo'se amy Israel parymbo 'nero. Kari'na anemu'ma'pa man."

⁴⁸Natanael wyka'po i'wa: "Ojembo ko kuku'san?" Jesus wyka'po

1:42 Mo'karon Griek auran tano 'petros' tauro'po man: topu.

eju'to'me: "Filipus 'wa ako'mary uwaporō, moro oroi upi'no konei."

⁴⁹Natanael wyka'po I'wa: "Amepanen, Tamusi ymuru amoro mana. Poto 'su Israel pajanymbo Jopotory amoro mana." ⁵⁰Jesus wyka'po eju'to'me: "Moro oroi upi'no y'wa ajene'po ekarity'po ke kamyikanon? Morokon ko'ponokon potonon otykon menetake."

⁵¹Ika'po noro i'wa: "Ita'ro pore, kapu wendaka'po meneta'ton. Mo'karon Tamusi apojongan wonukuru, iwony'torykon enapa meneta'ton mo'ko kari'na ymuru epo."

Aimyno ewa'mary Kana po

2 ¹Irombo oko kurita pa'po me amy aimyno ewa'mary kynakon Kana po, Galilea ta. Moro po ro mo'ko Jesus sano kynakon.

²Mo'ko Jesus enapa mo'karon inemeparykon maro taju'se kynakon moro aimyno ewa'mato'me. ³Irombo moro winu y'matyry mero mo'ko Jesus sano wyka'po I'wa: "Winu waty noro man ekosaine."

⁴Jesus wyka'po i'wa: "O'tono'me ko yopoko man? Moro o'to ywaitopo jururu itunda'pa na'nēn man." ⁵Isano wyka'po mo'karon otykon ekanamon 'wa: "O'to ika'po wara ro aitoko!" ⁶O'win-to'ima topu kapy'san potysa moro po kynatokon. Simosu emery wara ro mo'karon aimyno ewa'manamon wekumi'to'kon tuna je'ny morokon kynakon. Oko, oruwa samaku tuna apyiry taro kynatokon. ⁷Jesus wyka'po mo'karon otykon ekanamon 'wa: "Morokon potysa a'no'kapo'toko tuna ke." Irombo a'no'kapoty'san imero i'waine.

⁸Irombo mero ika'po i'waine: "Amy anundoko. Irombo mo'ko endameno jopotory 'wa arotoko." Amy aro'po ro i'waine. ⁹Mo'ko endameno jopotory 'wa moro winu me enurima'po tuna apo'po. Mo'karon tuna anunamonymbo ojembo moro winu wopy'po uku'satokon. Mo'ko endameno jopotory te anukuty'pa kynakon. Iro ke ro mo'ko pytatoto ko'ma'po i'wa. ¹⁰Ika'po i'wa: "Pa'poro kari'na moro iru'pynambo winu na'nēn ekambojan. Mo'karon ejuku'san wetymy'san mero te moro yja'wanymbo winu ekambojan. O'wa te moro iru'pynambo winu tykura'ma man wena'po tano me."

¹¹Ero Kana po, Galilea ta Jesus nikapy'po oty, moro koromono me inikapy'po kapu wyinono oty moro kynakon. Iwaro ro moro tykuranory enepo'po Jesus 'wa. Mo'karon inemeparykon 'wa amyika'po.

12 Irombo mero Kafaraum 'wa iwo'pema'po mo'ko tysano maro, mo'karon typiryjan maro, mo'karon tynemeparykon maro enapa. Amykon kurita roten moro po iwe'i'san.

Moro Tamusi auty korokary

13 Tyse waty mo'ko 'eratonomapopotombo' onory ewa'mary we'i'po mero, Jesus wonuku'po Jerusalem 'wa. **14** Irombo moro Tamusi auty ta tandy'po mo'karon paka, kapara, akukuwa ekaramanamon, mo'karon pyrata ambo'namon enapa epory'san i'wa. **15** Irombo kurawa kapy'po i'wa tonomy ypo'topo me. Mo'karon kapara, paka moma'san i'wa moro Tamusi auty wyino. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratarymbbo papy'po i'wa nono tu'ponaka. Morokon itapararykonymbo uringa'san i'wa. **16** Mo'karon akukuwa ekaramanamon 'wa ika'po: "Pa'poro erokon otykon ero wyino emimatoko. Mo'ko yjumy auty kysyton amy otykon ekaramatopo auto me." **17** Irombo mo'karon inemeparykon wetuwaro'ma'san rapa ero imero'po pok'o:

Moro ajauty 'wano me yjemaminary asiny ywotan.

18 Mo'karon Simosu jopotorykon woturupo'san I'wa: "Otypan kapu wyinono oty menepotan, moro iru'pa moro moro wara awairy wairy uku'to'me na'ha 'wa?" **19** Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ero Tamusi auty akatoko. Irombo oruwa kurita samy'matake rapa." **20** Irombo mo'karon Simosu jopotorykon wyka'san: "Okokari'na itu'ponaka o'win-to'ima siriko ero Tamusi auty amy'mary tywaije man. Amoro te oruwa kurita mamymatan rapa?" **21** Moro ipoko auranatopo Tamusi auty te moro ija'mun moro kynakon. **22** Iromby'san wyino awom'y'po wyino mo'karon inemeparykon wetuwaro'ma'san rapa moro moro wara ika'po pok'o. Irombo moro imero'po, moro Jesus wykatopombo amyika'po i'waine.

23 Mo'ko eratonomapopotombo onory ewa'mary jako Jerusalem po a'ta ro, pyime kari'na 'wa moro ety amyika'po. Morokon inenepory kapu wyinonokon otykon enejatokon irombo. **24** Jesus te ainakaine tywotyry 'se'pa kynakon. Pa'poro irombo emerykon

2:12 Mateus 4:13 **2:13-22** Mateus 21:12-13, Markus 11:15-17, Lukas 19:45-46

2:13 Exodus 12:1-27 **2:17** Ware 69:9

2:19 Mateus 26:61, 27:40, Markus 14:58, 15:29

uku'sakon. ²⁵Kari'na 'wa kari'na poko oty ekarityry anupi'pa kynakon, kari'na ukutyry ke aseke ty'wa.

Jesus worupary Nikodemus maro

3 ¹Irombo amy Nikodemus tatynen Simosu jopotory kynakon. Amy Farise mo'ko kynakon. ²Mo'ko wopy'po ro koko Jesus 'wa. Ika'po I'wa: "Amepanen, Tamusi wyino amepanen me awopy'po uku'san na'na. Amy pairo morokon anenepory kapu wyinonokon otykon enepory upijan, imaro e'i'pa Tamusi a'ta." ³Jesus wyka'po eju'to'me: "Ita'ro pore, asery me rapa e'i'pa ta'ta, amy pairo kari'na moro Tamusi nundymary enery upitan."

⁴Nikodemus wyka'po I'wa: "One wara ko asery me rapa amy kari'na naitan, tam'po'ko me ta'ta? Tysano uwembo taka rapa 'kare tywo'myry taro nan, tamapoto'me rapa i'wa." ⁵Jesus wyka'po eju'to'me: "Ita'ro pore, asery me tuna wyino, a'kanano wyino enapa opy'pa ta'ta, amy pairo kari'na moro Tamusi nundymary taka tywo'myry upitan. ⁶Ja'munano wyino ja'munano kyno'san. A'kanano wyino a'kanano kyno'san. ⁷Moro 'Asery me rapa awairykon man' ywyka'po 'wa kytonumengapoton. ⁸Pepeito tynisanory 'wa ro kynoturojan. Imory metaje. Ojembo iwopyry, oja itory pai anukuty'pa te mana. Iwara enapa pa'poro a'kanano wyino opy'san mandon."

⁹Nikodemus wyka'po eju'to'me: "One wara ko moro tywo'kapyry taro nan?" ¹⁰Jesus wyka'po eju'to'me: "Israel pajanymbō emepanen me awairy se'me morokon otykon anukuty'pa man? ¹¹Ita'ro pore, tynukutyry poko na'na kynaaurananon. Tynene'po amyikapojañ na'na. Moro na'na namyikapory anapo'i'pa te mandon amyjaron. ¹²Nono tu'ponokon otykon poko o'waine yjauranary jako yjamika'pa aja'taine, one wara ko kapu tanokon otykon poko yjauranary jako kamyikata'ton? ¹³Amy pairo kapu taka anuku'pa tywaije man. Mo'ko kapu wyino opy'po roten kynonu'tan: mo'ko kari'na ymuru.

¹⁴"Mo'ko Moses 'wa moro iponomyn wo'i ta mo'ko okoju awonga'po wara enapa mo'ko kari'na ymuru awongary man, ¹⁵pa'poro amyikanen 'wa moro i'matypyn roten amano epoto'me. ¹⁶Poto me ero nono pynary ke ty'wa, Tamusi 'wa

mo'ko o'win'konombo tymuru tyje man. Iwara pa'poro mo'karon amyikanamon utapy'pa kynaita'ton. Moro i'matypyn roten amano apyita'ton te. ¹⁷Tamusi 'wa mo'ko tymuru ero nono tu'ponaka tomo'se man, ero nono poko i'wa a'wembono auranano yto'me kapyn, epano'to'me te i'wa. ¹⁸Mo'ko imuru amyikanen poko a'wembono auranano yry'pa man. Mo'ko anamyikapyn poko te a'wembono auranano tyje terapa man, mo'ko o'win'konombo Tamusi ymuru ety anamyika'pa iwairy ke. ¹⁹Ero wara moro a'wembono auranano man: Moro aweinano ero nono tu'ponaka tywo'se man. Mo'karon kari'na 'wa te moro ewa'rummy typyna man moro aweinano ko'po. Morokon kari'na emamingon irombo yja'wan me kynatokon. ²⁰Mo'ko yja'wangon otykon ka'nen moro aweinano jenono'san. Moro aweinano 'wa ito'pa man. Morokon tynikapyrykon otykon uku'pory 'se'pa irombo man. ²¹Mo'ko iporono oty ka'nen te aweinano 'wa kyny'san, Tamusi apokupe morokon tynikapyrykon otykon wairy woneto'me."

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

²²Irombo mero Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro moro Judea yinonory 'wa. Moro po ro imaroine a'si'ko akore'pe kynakon. Kari'na etykakon.

²³Johanes enapa kari'na etykakon Enon po, Salim wyino tyse waty. Pyime irombo tuna undykon moro po kynatokon. Kari'na kyno'satokon i'wa. Irombo i'wa kynosetykapojatokon. ²⁴Moro jako mo'ko Johanes yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'ka'pa na'nen kynakon.

²⁵Moro jako ro mo'karon Johanes nemeparykon 'wa taurangon ejuku'san amy Simosu maro ekorokano poko. ²⁶Irombo Johanes 'wa iwopy'san. Ika'san i'wa: "Amepanen, mo'ko Jordan kopose me ajekosa kynakon inoro, mo'ko mamyikapon inoro kari'na etykanon. Pa'poro kari'na kyny'saton I'wa."

²⁷Johanes wyka'po eju'to'ko'me: "Kari'na amy pairo oty apyiry upijan, anyry'pa ty'wa Tamusi we'i'poto. ²⁸Aseke amyjaron ero ywyka'po amyikaponamon me mandon: 'Mo'ko Mesias kapyn awu wa. Uwapono me te tomo'se wa.' ²⁹Mo'ko tynaporemndo'po woryi apyinen, amy pytatoto mo'ko man. Mo'ko pytatoto ekosano akono,

3:24 Mateus 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19,20 3:28 Johanes 1:20

mo'ko i'wa kynepanamanon inoro kynewa'potanon moro auran etary jako. Moro wara enapa yjewa'pory y'namorojan. ³⁰Poto me 'ne ka'tu rapa mo'ko wairy man. Awu te ko'waro 'ko 'ne ka'tu rapa ywairy man.

³¹“Mo'ko kawo wyino o'toto pa'poro kari'na epo man. Mo'ko nono wyinono nono wyino man. Nono wyino kynaурananon. Mo'ko kapu wyino o'toto te pa'poro kari'na epo man. ³²Moro tyneta'po amyikaponen me man. Amy pairo kari'na te moro inamyikapory anamyika'pa man. ³³Mo'ko inamyikapory amyikanenymbo te iporo Tamusi wairy amyikapojan. ³⁴Mo'ko Tamusi nemoky'po irombo Tamusi auran ekari'san. Poto me irombo Tamusi ta'kary yjan i'wa. ³⁵Mo'ko jumynano mo'ko tymuru pynanon. Pa'poro oty ainaka tyje i'wa man. ³⁶Mo'ko ymunano amyikanen ekosa i'matypyn roten amano man. Mo'ko ymunano anamyikapyn te amano anene'pa kynaitan. Tamusi erekuru te itu'po kynaitan.”

Mo'ko Samaria pono woryi

4 ¹Jesus 'wa Johanes ko'po pyime tynemeparykon me kari'na yry, etykarykon enapa eta'po mo'karon Farise 'wa. ²Aseke te Jesus kari'na anetyka'pa kynakon. Mo'karon inemeparykon te kynetykatokon. ³Mo'karon Farise 'wa moro eta'po ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyto'po Judea wyino Galilea 'wa rapa.

⁴Samaria yinonory tu'po te itory kynakon. ⁵Moro Samaria ta ro amy Sikar tatynen aitopo 'wa itunda'po. Mo'ko tymuru Josef 'wa Jakob nyry'ombo nono wyino tyse wavy moro aitopo kynakon. ⁶Jakob toporarymbo moro po kynakon. Tytory pokyo tyrupota'po ke, Jesus wotandy'mo'po moro topona po. Kurita 'ne 'ne kynakon moro jako.

⁷Irombo amy Samaria pono woryi wopy'po tuna aije. Jesus wyka'po i'wa: “Tuna ke kupako.” ⁸Mo'karon inemeparykon irombo tyto kynatokon moro Sikar 'wa arepa epeka'se. ⁹Irombo mo'ko Samaria pono woryi wyka'po I'wa: “One wara ko amoro Simosu me y'wa amy Samaria pono woryi me tuna poko maturupojan?” Mo'karon Simosu irombo mo'karon Samaria ponokon maro asato'ke mandon. ¹⁰Jesus wyka'po eju'to'me: “Moro Tamusi nyry ukuty'pomboto o'wa, noky me

3:35 Mateus 11:27, Lukas 10:22 4:5 Genesis 33:19, Jakobus 24:32

4:9 Ezra 4:1-5, Nehemia 4:1-2

mo'ko tuna poko aturupo'po wairy ukuty'pomboto enapa o'wa, amoro i'wa maturupory tuna poko. Irombo amano ynen tuna yry o'wa."

¹¹ Irombo mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Jopoto, tuna anundopo waty man ajekosa. Irombo moro topona jansi'pe man. One wara ko iro ke amano ynen tuna ajekosa naitan? ¹² Mo'ko na'na tamurumbo Jakob ko'po ka'tu man? Mo'ko 'wa ro irombo ero topona tyje man na'na 'wa. Aseke iwyino tuna tanyje i'wa man ty'makon maro, tokykon maro enapa." ¹³ Jesus wyka'po eju'to'me: "Pa'poro ero tuna enynen tuna 'se rapa kynaitan. ¹⁴ Moro ynyry tuna enynenymbote, tuna sanory aniwo'pa noro rapa kynaitan. Moro ynyry tuna kynaitan mo'ko enynenymbote ta i'matypyn amano ynen, pari'pe o'puririkatoto tuna undy me."

¹⁵ Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Jopoto, moro tuna ene'ko y'wa, ywo'pa noro tuna sanory waito'me, tuna aije opy'pa noro ywaito'me ijaro 'wa." ¹⁶ Jesus wyka'po i'wa: "Oino iko'matango. Irombo ijaro 'wa rapa o'ko 'ne." ¹⁷ Mo'ko woryi wyka'po eju'to'me: "Ino'ma wa." Jesus wyka'po i'wa: "Iporo ro ino'ma mokari'sa. ¹⁸ Ainatonemboto tyinone tywaije mana. Mo'ko erome imaro mana inoro oino kapyn mo'ko man. Iporo ro moromekari'sa."

¹⁹ Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Jopoto, amy Tamusi auranguku'ponen me awairy seneja. ²⁰ Na'na tangonymbo 'wa moro wypy tu'po Tamusi ety tawonga man. Amyjaron te Jerusalem po Tamusi ety awongary man mekari'saton." ²¹ Jesus wyka'po i'wa: "Kamyikako, woryi! Amy jako moro wypy tu'po kapyn, Jerusalem po kapyn enapa Tamusi ety mawongata'ton. ²² Anukuty'torykon ety mawongaton amyjaron. Na'na te tynukutyry ety awonganon. Moro opano'no irombo Simosu wyino kyno'san. ²³ Aire 'kopore mo'karon inaron 'ne ro Tamusi ety awonganamon iporo Tamusi ety awongata'ton a'kanano ta. Erome ro moro wara terapa kynaijaton. Mo'kopangon 'se ro irombo mo'ko jumynano man toty awonganamon me. ²⁴ A'kanano mo'ko Tamusi man. Iporo ro mo'karon ety awonganamon 'wa ety awongary man a'kanano ta."

²⁵ Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Suku'sa mo'ko Mesias, mo'ko Kristus me inejatorykon wopyry man. Mo'ko ro tywopy'po mero pa'poro oty ekari'tan na'na 'wa." ²⁶ Jesus wyka'po i'wa: "Inoro ro ajerupanon. Inoro ro awu wa."

²⁷ Moro jako 'ne mo'karon inemeparykon tunda'san. Woryi maro iworpary poko enuta'san imero. Ise'me amy pairo we'i'po

aturupo'pa i'wa oty 'se iwairy pok'o, o'tono'me mo'ko woryi maro iworupary pok'o pai. ²⁸Irombo mo'ko woryi 'wa moro typotysarymbo no'po. Moro aitopo tak'a ito'po. Ika'po mo'karon kari'na 'wa: ²⁹"O'toko 'ne amy wokyry ene. Pa'poro o'to ywe'i'po ekarityi y'wa. Mo'ko Mesias pai 'nare mo'ko nan?" ³⁰Irombo moro aitopo wyino iwepa'ka'san mo'ko wokyry ene.

³¹A'saka'pa imaro tywe'i'san mero mo'karon inemeparykon wyka'san Jesus 'wa: "Na'na emepanen, endameko." ³²Ika'po te i'waine: "Anukuty'torykon arepa yjekosa man." ³³Mo'karon inemeparykon wyka'san ase'wa: "Amy 'wa ka'tu arepa tane'se nan i'wa?" ³⁴Jesus wyka'po i'waine: "Moro y'wa mo'ko yjemo'nenyimbo nisanory kapyry, moro y'wa inyry amaminano kapy'mary enapa yjerepary me man. ³⁵Ero wara yka'pa mandon: 'Okupa'en nuno pa'po me wonatopo potyry kynaitan.'? Wykaje o'waine, o'po'toko! Morokon maina enetoko! Wonatopo tywaije terapa man. Typotyry taro terapa man. ³⁶Mo'ko ipo'nenyimbo moro tamamina'po epety apyijan terapa. Morokon tynipoty'san a'nano'san i'matypyn amano 'wanokon me. Iwaro okororo mo'ko iponen mo'ko ipo'nen maro kynewa'potata'ton. ³⁷Iporo ro irombo ero taurotopo man: 'O'win amy kyniponjan. O'win amy kynipo'san.' ³⁸Awu komo'ton awo'mika'torykonyimbo po'se. Amykon terapa tywo'mika mandon. Iwo'mika'marykon 'wa terapa amyjaron tywo'se mandon amamina."

³⁹Pyime moro Samaria tano aitopo ponokon 'wa Jesus amyikapo'po ero wara mo'ko woryi wykary 'wa: "Pa'poro o'to ywe'i'po ekarityi y'wa." ⁴⁰I'wa tytunda'san mero, mo'karon Samaria ponokon woturupo'san, tokosaine iwaito'me. Irombo oko kurita ekosaine iwe'i'po. ⁴¹Pyime noro kari'na 'wa amyika'po moro inekarityry pok'o. ⁴²Irombo mo'ko woryi 'wa ika'san: "Moro anekarityry pok'o noro kapyn na'na kynamyikanon. Aseke ro irombo na'na netai. Iporo ro ero nono Epano'nen me iwairy ukutyi na'na."

Amy jopoto ymuru kura'mary

⁴³Oko kurita pa'po me Jesus wyto'po moro wyino Galilea 'wa. ⁴⁴Aseke i'wa takari'se kynakon amy pairo Tamusi auran uku'ponen wairy isano'pambo moro tywetuwaro'matopombo aitopo po.

45 Galilea 'wa itunda'po mero, mo'karon moro ponokon 'wa ewa'ma'po. Moro Jerusalem po mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako irombo morokon inikapyry otykon tone i'waine kynakon. Mo'karon enapa irombo tyto tywaije kynatokon mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'ma.

46 Jesus wyto'po rapa Kana 'wa, Galilea ta, moro ty'wa winu me tuna ka'topombo aitopo 'wa. Irombo Kafaraum po amy jopoto kynakon. Imuru je'tun pe kynakon. **47** Mo'ko ijumy 'wa ro Judea wyino Galilea 'wa Jesus tunda'po eta'po. Ito'po I'wa. Iwoturupo'po i'wa tymuru kura'ma iwo'pemato'me tymaro Kafaraum 'wa. Kyniromo'sakon irombo mo'ko imuru. **48** Jesus wyka'po i'wa: "Potonon anumengaponamon otykon anene'pa aja'taine, poto me Tamusi anamyika'pa mandon." **49** Mo'ko jopoto wyka'po te I'wa: "Jopoto, o'ko ymaro, ymuru romby'pa ro." **50** Jesus wyka'po i'wa: "I'tango ajauty 'wa. Omuru nuro man."

Mo'ko wokyry 'wa Jesus auran amyika'po. Ito'po. **51** Iwo'pemary jako noro mo'karon ipyitorykon wopy'san epoje. Ika'san i'wa: "Omuru nuro man." **52** Iwoturupo'po i'waine moro o'toro juru a'ta iru'pa rapa iwe'i'po poko. Ika'san i'wa: "Koinaro o'win juru a'ta, moro ikomyinymbu no'myi." **53** Moro wara ijururu a'ta ro Jesus 'wa nuro tymuru wairy ekarity'po ukuty'po mo'ko ijumy 'wa. Irombo mo'ko Jesus amyika'po i'wa pa'poro mo'karon tauty tanokon maro. **54** Ero moro ijokonory Jesus nenepon'po kapu wyinono oty ero kynakon Galilea po, Judea wyino tywerama'po wyino.

Amy kura'mary Betsata po

5 **1** Morombo wyino Simosu 'wa amy oty ewa'mary kynakon. Moro me ro Jesus wonuku'po Jerusalem 'wa.

2 Moro Jerusalem po ro moro kapara penary pato amy ekupitopo man. Simosu auran ta Betsata me kynejatojaton. Moro po ro aiatone pataja man. **3** Morokon ta ro pyime je'tun pangon kynatokon: enu'non, iwajakuta'san, a'pota'san enapa. **4***

5:4 Amykon 'wa ero po tymero man: Tamusi apojon wony'totopo kynakon moro ekupitopo tako. Moro tuna sakamapotopo i'wa kynakon. Mo'ko iwesakama'po wyino koromono me itaka oma'po wekura'matopo kynakon pa'poro tanykyrymbu wyino.

4:45 Johanes 2:23 **4:46** Johanes 2:1-11

⁵Irombo amy wokyry moro po kynakon. O'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko terapa je'tun pe kynakon. ⁶Mo'ko wotunga'po ene'po ro Jesus 'wa. Akore'pe terapa je'tun pe iwairy ukuty'po ke ty'wa, ika'po i'wa: "Awekura'mary 'se man?" ⁷Mo'ko je'tun pan 'wa ejuku'po: "Jopoto, moro tuna wesakama'poto, amy yjemanen waty man moro ekupitopo taka. Moro tuna 'wa ywytory jako amy terapa itaka kynomanon yjuwapor." ⁸Jesus wyka'po i'wa: "Ajawongo. Moro apaty anungo. Itango." ⁹O'win wytory mo'ko wokyry wekura'ma'po. Moro typaty anumy'po i'wa. Ito'po.

Otare'matopo kurita te moro oty wo'kapy'po. ¹⁰Iro ke ro mo'ko ekura'ma'po 'wa mo'karon Simosu jopotorykon wyka'san: "Erome otare'matopo kurita man. Moro apaty arory kapyn o'wa man." ¹¹Ejuku'san te i'wa: "Mo'ko ykura'manenymbo te nykai y'wa: 'Moro apaty anungo. Itango.' " ¹²Iwoturupo'san i'wa: "Noky ko moro wara nykai o'wa: 'Anungo. Itango.'?" ¹³Anukuty'pa te mo'ko ekura'ma'po kynakon, Jesus wyto'po ke ko'i imero mo'karon ata'nanopy'san apyimy taka. ¹⁴Morombo wyino te eپory'po rapa Jesus 'wa moro Tamusi auty ta. Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Eneko. Tywekura'ma mana. Kyteja'wangai noro. Ka'pa rapa amy yja'wan oty 'wa 'ne ka'tu rapa ajepory!" ¹⁵Irombo mo'ko wokyry wyto'po. Mo'ko tykura'manenymbo me Jesus wairy ekarity'po i'wa mo'karon Simosu jopotorykon 'wa. ¹⁶Iro ke ro mo'karon Simosu jopotorykon erekuru 'wa Jesus wekenatopo kynakon, moropangon otykon kapyry ke i'wa otare'matopo kurita.

¹⁷Ejuku'san te Jesus 'wa: "Mo'ko yjumy kynaijan roten tamaminary pok. Awu enapa." ¹⁸Iro ke ro iwory 'se 'ne ka'tu rapa mo'karon Simosu jopotorykon kynatokon. Moro otare'matopo kurita jamikakon roten kapyn. Tyjumy me te mo'ko Tamusi ejatojakon enapa. Iwara te Tamusi maro asewara kynokari'sakon.

¹⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ita'ro pore, amy pairo oty kapyry upijan aseke mo'ko ymunano, mo'ko tyjumy 'wa ikapyry anene'pa ta'ta. Pa'poro mo'ko nikapyry ka'san ro irombo mo'ko ymunano enapa. ²⁰Tymuru pynanon mo'ko jumynano. Pa'poro tynikapyry otykon enepojan i'wa. Potonon 'ne ka'tu rapa otykon enepotan i'wa, poto me ajenutato'ko'me. ²¹Mo'ko jumynano 'wa mo'karon

iromby'san awongary wara, nuro i'wa yrykon wara enapa mo'ko ymunano tynisanorykonymbo ro yjan nuro. ²²Mo'ko jumynano amy paipo kari'na poko a'wembono auranano anyry'pa man. Mo'ko ymunano ainaka te pa'poro moro a'wembono auranano yry tyje i'wa man, ²³pa'poro kari'na 'wa mo'ko ymunano ety awongato'me mo'ko jumynano ety awongary wara enapa i'waine. Mo'ko ymunano ety anawongapyn mo'ko emo'nenymbo jumynano ety anawonga'pa enapa man.

²⁴"Ita'ro pore, mo'ko yjauran etanen ekosa, mo'ko yjemo'nenymbo amyikanen ekosa enapa i'matypyn amano man. Ipoko a'wembono auranano yry'pa kynaitan. Romo'no wyino tyto man amano taka. ²⁵Ita'ro pore, amy jako mo'karon iromby'san mo'ko Tamusi ymuru auran etata'ton. Eromembo roten moro wara kynaitan. Mo'karon i'wa epanama'san nuro kynaita'ton. ²⁶Mo'ko jumynano amano undy me man. Iwar enapa mo'ko tymuru amano undy me tyje i'wa man. ²⁷Mo'ko tymuru ainaka moro a'wembono auranano yry tyje i'wa man, kari'na ymuru me iwairy ke. ²⁸Ero ajenumengapo'paine nainen: Amy jako auran etata'ton mo'karon tu'munano ta aitonon. ²⁹Irombo kynepa'kata'ton. Mo'karon iru'pyngon otykon ka'namonymbo kynawonda'ton nuro tywaito'ko'me. Mo'karon yja'wangon otykon ka'namonymbo kynawonda'ton moro a'wembono auranano apyito'me ty'waine.

³⁰"Amy paipo oty kapyry supija aseke. Ynetapo wara ro a'wembono auranano syja. Moro ynyry a'wembono auranano iporo man. Aseke ynisanory kapyn supija, mo'ko yjemo'nenymbo nisanory te.

³¹"Aseke ypoko oty amyikapory jako y'wa, moro y'wa oty amyikapory iporo waty man. ³²Amy terapa te ypoko oty amyikapojan. Suku'sa iporo moro ypoko inamyikapory wairy. ³³Ajapojongan tomo'se o'waine mandon Johanes 'wa. Mo'ko 'wa ro iporonokon otykon tamyikapo man. ³⁴Awu te kari'na namyikapory 'wa opano'po'pa wa. Ajepano'to'ko'me roten moro wara wykaje. ³⁵Mo'ko ro moro tyka'muren, taweijen kororeta me kynakon. Amyjaron ko'i roten tawa'pore awairykon 'se tywaije mandon aweiry ta.

³⁶"Yjekosa te amy Johanes namyikapory ko'pono oty man. Morokon jumynano nyry'san ynikapyry man amaminano,

morokon aseke ynikapyry enapa amaminano moro jumynano 'wa yjemoky'po amyikapojan. ³⁷Mo'ko yjemo'nenymbō jumynano 'wa ypoko oty tamyikapo man. Amy jako pairo auran aneta'pa tywaije mandon. Amy jako pairo anene'pa tywaije mandon. ³⁸Moro auranymbō anapo'i'pa mandon aturu'san ta. Mo'ko inemoky'po anamyika'pa irombo mandon. ³⁹Morokon kareta mimengaton. Moro i'matypyn amano epory irombo mekano'saton itaine. Ypoko te oty amyikapojaton. ⁴⁰Ise'me y'wa awopyrykon 'se'pa mandon, amano epoto'me o'waine.

⁴¹"Kari'na 'wa yjety awongary anupi'pa wa. ⁴²Suku'sa te moro Tamusi pyny wairy e'i'pa otaine. ⁴³Awu mo'ko yjumy ety ta wopyi. Yjewa'ma'pa te mandon. Aseke toty ta amy terapa wopy'poto, mewa'mata'ton mo'ko. ⁴⁴One wara ko kamyikata'ton? Ase'wa irombo ajetykon mawongaton. Mo'ko o'win'kono Tamusi 'wa ajetykon awongary anupi'pa te mandon.

⁴⁵"Y'wa ajemendorykon kysekano'ton mo'ko jumynano ekosa. Moses, mo'ko ipoko amyjaron mo'po'saton inoro ajemendonamon me man. ⁴⁶Moses amyikary jako rypo irombo o'waine, kamyikatory. Ypoko irombo mo'ko 'wa oty tymero man. ⁴⁷Mo'ko nimo'resan anamyika'pa aja'taine, one wara ko yjauran mamyikata'ton?"

Ainatone dusun kari'na upary

6 ¹Morombo wyino Jesus 'wa moro Galilea tano tuna juwembory, moro Tiberias pono tuna juwembory me enapa kynejatojaton iro pato'po. ²Kari'na apyimy tam'po'kory 'wa iwekena'po. Morokon je'tun pangon poko inikapyry kapu wyinonokon otykon irombo tone i'waine kynakon. ³Wypy tu'ponaka Jesus wonuku'po. Moro po ro iwotandy'mo'po mo'karon tynemeparykon maro. ⁴Mo'karon Simosu 'wa eratonomapotopombo onory ewa'mary tyse waty kynakon.

⁵Jesus wo'poty'po. Kari'na apyimy tam'po'kory wopyry ene'po mero ty'wa typato, Filipus 'wa ika'po: "Oje ko perere kysepeka'ta'ton iwendameto'ko'me?" ⁶U'kuto'me te moro wara ika'po. Aseke irombo moro o'to tywairy man uku'sakon. ⁷Filipus wyka'po eju'to'me:

5:37 Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22

6:1-15 Mateus 14:13-21, Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17

“Ainapatoro-kari’na amu’nykonymbo pyrata poko perere epekaty’poto ro rypo, pa’poro iwaraine e’i’pa kynaitan. A’si’ko pairo tywendamerykon upita’ton.” ⁸O’win amy inemepary, mo’ko Simon Petrus piry Andreas wyka’po I’wa: ⁹“Amy myre’ko’ko ero po man. Mo’ko ekosa ro ainatone perere man oko woto maro. O’to ko moro mo’karon mokynokon kari’na ytan?” ¹⁰Jesus wyka’po: “Mo’karon kari’na andy’mopotoko.” Itupu pyime kynakon moro po. Mo’karon kari’na wotandy’mo’san. Ainatone dusun iwairy taro mo’karon wokyry kynatokon. ¹¹Jesus ‘wa morokon perere apo’i’san. Tamusi ety awonga’po mero, aripa’po’san i’wa mo’karon moro po atandy’mo’san kari’na ainaka. Iwara enapa mo’karon woto aripa’po’san i’wa, i’se iwairykon taro ro. ¹²Iwaime’san mero mo’karon tynemeparykon ‘wa ika’po: “Morokon arepa akosinskykonymbo amo’i’toko, amy pairo waito’mē atakama’pa.” ¹³Mo’karon endametonon nino’san ainatonenokon perere y’sakapoty’san akosinskykonymbo amo’iky’san i’waine ainapatoro itu’ponaka oko kurukuru.

¹⁴Jesus ‘wa amy kapu wyinono oty kapy’po ene’po mero ty’waine, ika’san: “Iporo ro mo’ko nono tu’ponaka o’toto manombo Tamusi auran uku’ponen mo’se man.”

¹⁵Jopoto me tyto’mē tapyije tywopyrykon ‘se iwairykon ukuty’po Jesus ‘wa. Iro ke ro iwomima’po rapa iwyinoine morokon wypy ‘wa, o’win upu’po tywaito’mē.

Jesus wytory tuna tu’po

¹⁶Iko’mamyry mero mo’karon inemeparykon wo’pema’san moro tuna ‘wa. ¹⁷Kurijara tako iwotaru’ka’san Kafaraum ‘wa tywepatoto’ko’mē. Ewa’rumamy’po po Jesus opy’pa noro i’waine kynakon. ¹⁸Pepeito tam’po’kory ‘wa parana awonga’po. ¹⁹O’win-kari’na itu’ponaka ainatone stadion* mosin po terapa tywotarima’san mero, moro tuna tu’po Jesus wytory ene’po i’waine moro kurijara wyino tyse waty. Iwety’ka’san. ²⁰Jesus wyka’po te i’waine: “Awu te wa. Kytety’katon.” ²¹Aru’kapory ‘se kynatokon. O’win wytory te moro kurijara tunda’po moro itoto’kon ‘wa.

Mo’karon kari’na ‘wa Jesus upiry

²²Irombo koro’po mo’karon kari’na apyimy moro tuna kopose me noro kynakon. O’win roten kurijara wairy moro po, moro kurijara

6:19 Moro “Otykon ekari’topo kareta” eneko.

6:16-21 Mateus 14:22-33, Markus 6:45-52

taka ataru'ka'pa Jesus wairy, a'saka'pa mo'karon inemeparykon wytory enapa tone i'waine kynakon. ²³Tiberias wyino te amykon kurijara tywo'se kynatokon. Senge roten kynatokon mo'ko Jopoto 'wa Tamusi ety awongatopombo wyino, moro iwendumet'o'konymbo wyino. ²⁴Uwa moro po Jesus wairy, uwa enapa mo'karon inemeparykon wairy ene'po mero ty'waine, iwotaru'ka'san morokon kurijara taka. Kafaraum 'wa ito'san Jesus upi.

Moro amano ynen arepa

²⁵Moro tuna kopose me eپory'po mero ty'waine, ika'san I'wa: "Amepanen, one wara a'ta ko ijaro 'wa mopyi?" ²⁶Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ita'ro pore, kapu wyinonokon otykon ene'san poko kapyn o'waine kupijaton, moro awendame'san poko te, moro awaime'san poko enapa. ²⁷Moro atany'matoto man arepa poko kyto'mikaton. Moro aitoto man roten arepa poko te o'mikatoko. Moro ytan ro o'waine mo'ko kari'na ymuru. Mo'ko wyino ro mo'ko jumynano Tamusi tywokari'se man." ²⁸Irombo ika'san I'wa: "O'to ko na'na naitan morokon Tamusi emamingon ka'to'me ty'wa?" ²⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ero moro Tamusi emamin: moro o'waine mo'ko inemoky'po amyikary."

³⁰Ika'san I'wa: "Otypan kapu wyinono oty ko menepotan, na'na 'wa ajamyikato'me ene'po mero? Otypan oty ko mika'tan? ³¹Mo'karon kytangonymbo 'wa moro Tamusi nyry arepa tana'se man moro iponomyn wo'i ta, ero imero'po wara:

Kapu wyinono arepa ke tupa tywaije i'wa mandon."

³²Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, Moses 'wa kapyn tupa mandon moro kapu wyinono arepa ke. Mo'ko yjumy te ajupaton moro iro 'nero kapu wyinono arepa ke. ³³Moro Tamusi wyinono arepa moro kapu wyino kyony'tojan iro, moro nono 'wa amano ynen moro man." ³⁴Irombo ika'san I'wa: "Jopoto, moro arepa yko na'na 'wa o'kapyn roten." ³⁵Jesus wyka'po i'waine: "Moro amano ynen arepa awu wa. Mo'ko y'wa o'toto aniwo'pa noro ikumyry kynaitan. Mo'ko yjamikanen aniwo'pa noro tuna sanory kynaitan.

³⁶"Wykai terapa te o'waine: moro o'waine yjene'po se'me yjamika'pa mandon. ³⁷Pa'poro y'wa mo'ko jumynano nyry

kyno'tan y'wa. Amy pairo y'wa o'toto animoma'pa waitake.

³⁸Kapu wyino tywony'to wa aseke ynisanory ka'se kapyn, mo'ko yjemo'nenymbo nisanory ka'se te. ³⁹Ero mo'ko yjemo'nenymbo nisanory: mo'ko y'wa inyry anuta'ka'pa ywairy man, awongary te man moro irombo ro kurita. ⁴⁰Ero irombo mo'ko yjumy nisanory: mo'ko ymunano ene'po wyino amyikanen 'wa i'matypyn amano apyiry man. Y'wa awongary enapa man moro irombo ro kurita."

⁴¹Mo'karon Simosu eruwa'san moro ero wara ika'po pokō: "Moro kapu wyino ony'to'po arepa awu wa." ⁴²Ika'san: "Jesus kapyn mo'ko nan, mo'ko Josef ymuru, mo'ko ijumy, isano kysuku'saton inoro? One wara ko iro ke erome nykanon 'Kapu wyino tywony'to wa.'?" ⁴³Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ase'wa ajeruwaton. ⁴⁴Amy pairo y'wa tywopyry upijan, tytynga'pa mo'ko yjemo'nenymbo jumynano a'ta, moro irombo ro kurita ynawongary man me.

⁴⁵Mo'karon Tamusi aurān uku'ponamonymbo karetary ta tymero man: Pa'poro Tamusi 'wa tamepa kynaita'ton. Pa'poro mo'ko jumynano 'wa tywepanamary ta omepa'po y'wa kyno'san. ⁴⁶Amy pairo 'wa te Tamusi ene'po anekarity'pa wa. Mo'ko Tamusi wyino opy'po 'wa rotēn mo'ko jumynano tone man.

⁴⁷"Ita'ro pore, mo'ko Tamusi amyikanen ekosa i'matypyn amano man. ⁴⁸Moro amano ynen arepa awu wa. ⁴⁹Mo'karon atangonymbo 'wa moro Tamusi nyry arepa moro iponomyn wo'i ta tana'se man. Tyromo'se te mandon. ⁵⁰Mo'ko kapu wyino ony'tototo arepa ena'nēn te iromby'pa kynaitan. ⁵¹Moro kapu wyino ony'to'po nurono arepa awu wa. Amy 'wa ero arepa enapy'poto, nuro kynaitan i'matypyn me. Moro ynyry man arepa, ypunu moro man. Nuro nono yto'me man."

⁵²Morombo mero mo'karon Simosu wosauranaka'san ase'wa. Ika'san: "One wara ko mo'ko wokyry moro typunu ytan ky'waine onoto'me?" ⁵³Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, mo'ko kari'na ymuru punu anonop'a aja'taine, moro imynuru anenyry'pa aja'taine enapa, amano waty man otaine. ⁵⁴Mo'ko ypunu ononen, mo'ko ymynuru enynen ekosa i'matypyn amano man. Mo'ko ro sawongatake moro irombo ro kurita. ⁵⁵Moro ypunu, arepa 'nero moro man. Moro ymynuru, woku 'nero moro man. ⁵⁶Mo'ko ypunu ononen, mo'ko ymynuru enynen yta man mo'ja ro. Awu enapa

6:45 Jesaja 54:13

mo'ko ta wa mo'ja ro. ⁵⁷Mo'ko nurono jumynano 'wa tomo'se wa. Mo'ko upu'po me ro nuro wa. Iwara enapa mo'ko yjononen nuro kynaitan yjupu'po me. ⁵⁸Moro kapu wyino ony'to'po arepa ero man. Mo'karon atangonymbo nenapy'san arepa wara kbyn man. Tyromo'se irombo mandon. Mo'ko ero arepa ena'nen te nuro kynaitan i'matypyn me rotent."

⁵⁹Moro wara Jesus wyka'po mo'karon kari'na emepary jako moro Kafaraum po moro iwota'nano'to'kon auto ta.

Jesus wyino kari'na wotu'mary

⁶⁰Moro wara ikary eta'po mero ty'waine, pyime inemeparykon wyka'san: "Moro auranano apyiry je'tun pe man. Noky ko etary taro nan?" ⁶¹Moro tauranyimbo poko mo'karon tynemeparykon eruwary ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: "Moro yjauran mijetumaton? ⁶²One wara ko iro ke monumengatory, mo'ko kari'na ymuru wonukuru ene'poto o'waine moro uwapo tywaitopombo 'wa? ⁶³Mo'ko a'kanano nuro kari'na yjan.

Moro ja'munano otymbo ro anyry'pa man. Morokon o'waine ywykato'konymbo auranano, a'kanano morokon man. Amano morokon man. ⁶⁴Amykon te Tamusi anamyika'pa mandon ara'naine." Penaro ro irombo Tamusi anamyika'pa nokypangon wairy, nokypan 'wa enapa takaramary man uku'sakon Jesus.

⁶⁵Irombo ika'po: "Iro ke ro wykai o'waine: Amy pairo y'wa tywopyry upijan, oma anyry'pa ty'wa mo'ko jumynano we'i'poto."

⁶⁶Moro poko ro pyime inemeparykon wotu'ma'san iwyino. Imaro noro ito'pa iwe'i'san. ⁶⁷Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon 'wa Jesus wyka'po: "Amyjaron enapa ka'tu ynory 'se mandon?" ⁶⁸Mo'ko Simon Petrus wyka'po te eju'to'me: "Jopoto, noky 'wa ko na'na nytry? I'matypyn amano ynen auranano ajekosa man. ⁶⁹Amoro 'ne mo'ko Tamusi wyinono me awairy uku'san na'na. Moro amyikanon ro na'na." ⁷⁰Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ainapatoro itu'ponaka okonokonymbo mero 'kare ajapo'i'paine wainen. Ise'me te o'win amy ara'nanokon ewa'rumpy me man." ⁷¹Mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas poko aurana'po moro kynakon. Mo'ko 'wa ro irombo Jesus ekaramary kynakon. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon ra'nano amy mo'ko kynakon.

6:68-69 Mateus 16:16, Markus 8:29, Lukas 9:20

Jesus anamyika'pa ipiryjan wairy

7 ¹Morombo mero Jesus wytopoty'po Galilea po. Judea 'wa irombo tytory 'se'pa kynakon, tywory 'se mo'karon Simosu jopotorykon wairy ke.

²Tyse waty morokon pataja ewa'mary kynakon mo'karon Simosu 'wa. ³Irombo mo'karon Jesus piryjan wyka'san I'wa: "Ero wyino omimako. Judea 'wa i'tango. Iwara mo'karon anemeparykon morokon anikapyry amaminano eneta'ton. ⁴Amy pairo ekapyn ta o'to e'i'pa man, takare tywairy 'se ta'ta. Moropangon otykon kapyry jako o'wa, onepoko pa'poro kari'na 'wa." ⁵Mo'karon ipiryjan enapa irombo anamyika'pa kynatokon. ⁶Jesus wyka'po i'waine: "Moro ywytotopo jururu itunda'pa noro man. Amyjaron te o'kapyn roten awytorykon taro mandon. ⁷Ero nono ajenonopyrykon upijan. Awu te yjenono'san. Yja'wan me irombo morokon emamin wairy samyikapoja. ⁸Amyjaron anu'toko moro oty ewa'matopo 'wa. Awu moro 'wa anuku'pa wa, itunda'pa noro moro ywytotopo jururu wairy ke." ⁹Moro wara tyka'po mero, Galilea po iwainopo'po.

Morokon pataja ewa'mary

¹⁰Moro oty ewa'matopo 'wa mo'karon typiryjan wonuku'san mero te, Jesus wonuku'po enapa, tone me kapyn, ekapyn ta te. ¹¹Moro oty ewa'matopo po mo'karon Simosu kynupijatokon. Kyngatokon: "Oje ko nan?" ¹²Ipoko taurane kynatokon mo'karon kari'na apyimykon. Amykonymbo iru'pa kynekari'satokon.

Amykonymbo te kyngatokon: "Uwa. Mo'karon kari'na emu'manon."

¹³Amy pairo te enari'ma aurana'pa ipoko kynakon. Mo'karon Simosu jopotorykon pona irombo tanarike mo'karon kari'na kynatokon.

¹⁴Ase'ra moro oty ewa'mary a'ta, Jesus wonuku'po moro Tamusi auty 'wa, kari'na emepa. ¹⁵Mo'karon Simosu enuta'san imero. Ika'san: "One wara ko mo'se kareta uku'san, emepa'pa tywe'i'po se'me?" ¹⁶Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Moro ynyry omepano ywyino kapyn kyno'san, mo'ko yjemo'nenymbo wyino te. ¹⁷Mo'ko nisanory kapyry 'se amy a'ta, Tamusi wyino moro omepano wopyry, aseke ywykatopo me iwairy pai uku'tan. ¹⁸Mo'ko aseke tywyino

7:2 Levitikus 23:34, Deuteronomium 16:13

oty pa'kanen aseke toty awongary 'se man. Mo'ko tomo'nenyombo ety awongary poko o'mikatoto iporo man. Mo'ko emambo'pa e'i'pa man.

¹⁹“Moses moro omenano karetary anyry'pa o'waine tywaije nan? Amy pairo ara'nanokon te moro omenano anapo'i'pa man. O'tono'me ko ywory poko mo'mikaton?” ²⁰Mo'karon kari'na apyimy 'wa ejuku'po: “Ewa'rummy otu'po man. Noky ko awory poko no'mikanon?” ²¹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “O'win amy amaminano sikapyi. Irombo ajenutaton imero. ²²Iro ke ro wykaje: Moses 'wa o'wanokon me moro e'kotono tyje man. Mo'ko Moses wyino kapyn te kyno'san moro e'kotono, mo'karon atangonymbo wyino te. Otare'matopo kurita enapa kari'na mi'kotopojaton. ²³Amboty'pa moro Moses nimer'o'po omenano waito'me otare'matopo kurita enapa kari'na mi'kotopojaton. O'tono'me ko iro ke ypoko tare'ke mandon, o'win amy kari'na kura'ma'po ke imero y'wa moro otare'matopo kurita? ²⁴Itu'pono oty poko roten a'wembono auranano kysyton. Iporo te moro a'wembono auranano ytoko.”

²⁵Irombo amykon Jerusalem ponokon wyka'san: “Mo'ko iwory poko kyno'mikaton inoro kapyn mo'ko nan? ²⁶Eneko te. Enari'ma imero kynaурананон. O'to pairo yka'pa mandon i'wa. Mo'karon jopoto 'wa pai 'nare iporo Mesias me iwairy tuku'se na. ²⁷Ojeno me mo'ko wairy te kysuku'saton. Mo'ko Mesias wopyrry jako te amy pairo moro ojeno me iwairy anukuty'pa kynaitan.” ²⁸Irombo Jesus ko'ta'po moro kari'na emepary jako. Ika'po: “Kuku'saton. Ojeno me ywairy enapa muku'saton. Aseke ywonumengary me opy'pa tywaije wa. Amy iporono 'wa te tomo'se wa. Mo'ko anukuty'pa te amyjaron mandon. ²⁹Awu suku'sa. Mo'ko wyino irombo tywo'se wa. Mo'ko 'wa enapa tomo'se wa.”

³⁰Irombo apyiry 'se iwe'i'san. Amy pairo we'i'po te anapo'i'pa. Moro apyitopo jururu irombo itunda'pa noro kynakon. ³¹Pyime kari'na 'wa te amyika'po. Ika'san: “Mo'ko wokyry nenepo'san kapu wyinonokon otykon ko'po 'kare pyime kapu wyinonokon otykon enepotan mo'ko Mesias, tywopy'poto.” ³²Moro wara Jesus poko mo'karon kari'na auranary eta'po mo'karon Farise 'wa. Irombo mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa Tamusi auty erangon emoky'san apyije.

³³Irombo Jesus wyka'po: "A'si'ko noro ajekosaine wa. Morombo mero wy'take mo'ko yjemo'nenymbo 'wa. ³⁴Kupita'ton. Yjepory'pa te maita'ton. Moro ywytotopo 'wa awopyrykon mupita'ton."

³⁵Irombo mo'karon Simosu wyka'san ase'wa: "Oja ko ny'tan, epory upito'me ky'waine? Mo'karon Griek waito'kon 'wa ka'tu ny'tan mo'karon moro ponokon Simosu emepa? ³⁶O'to tauro'po ko moro ikatopo nan, moro 'Kupita'ton. Yjepory'pa te maita'ton. Moro ywytotopo 'wa awopyrykon mupita'ton.'?"

³⁷Moro irombo ro iro 'hero oty ewa'matopo kurita Jesus ko'ta'po pyre. Ika'po: "Tuna sanory 'wa amy wory jako, y'wa no'nен tuna enyje. ³⁸Mo'ko yjamikanen turu'po wyino amano ynamon tuna kynapeinatan, moro Tamusi karetary wykary wara ro." ³⁹Mo'ko a'kanano poko ika'po moro kynakon. Mo'ko apyiry man ro kynakon mo'karon amyikanamonymbo 'wa. Opy'pa na'nен mo'ko a'kanano kynakon. Awonga'pa na'nен irombo Jesus kynakon.

Jesus pokon kari'na wonumengary

⁴⁰Amykonymbo moro wara ikary etanamonymbo wyka'san: "Iporo ro mo'ko Tamusi auran uku'ponen mo'ko man."

⁴¹Amykonymbo wyka'san rapa: "Mo'ko Mesias mo'ko man."

Amykonymbo wyka'san rapa: "Galilea wyino 'kare mo'ko Mesias no'san. ⁴²Yka'pa 'kare moro Tamusi karetary nan: 'David parymbo mo'ko Mesias kynaitan. Moro David waitopombo Betlehem wyino kyno'tan.' " ⁴³O'win e'i'pa moro aurangon kynakon ipoko.

⁴⁴Amykonymbo apyiry 'se kynatokon. Amy pairo we'i'po te anapo'i'pa.

⁴⁵Mo'karon Tamusi auty erangon werama'san mero, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon woturupo'san, mo'karon Farise woturupo'san enapa i'waine: "O'tono'me ko anenepy'pa maiton?"

⁴⁶Mo'karon Tamusi auty erangon wyka'san eju'to'ko'me: "Mo'ko auranary wara amy pairo kari'na aurana'pa tywaije man."

⁴⁷Mo'karon Farise wyka'san eju'to'ko'me: "Amyjaron enapa ka'tu ajemu'maton? ⁴⁸Amy Simosu jopotory 'wa 'kare, amy Farise 'wa enapa 'kare tamyika nan. ⁴⁹Mo'karon omenano mero'po anukuty'non kari'na apyimy te tywotany'ma man." ⁵⁰Irombo

7:37 Levitikus 23:36 7:38 Ezechiël 47:1, Zacharia 14:8

7:42 2 Samuel 7:12, Micha 5:2

mo'ko Nikodemus, mo'ko uwapo Jesus ene opy'po Farise wyka'po mo'karon ta'sakarykon 'wa: ⁵¹“Moro omenano mero'po 'kare a'wembono auranano yjan kari'na poko, moro auran etary uwapor, moro o'to 'ne iwe'i'po ukutyry uwapor.” ⁵²Ika'san eju'to'me: “Amoro enapa ka'tu Galilea pono me man? Moro Tamusi karetary tyre imengako. Galilea wyino Tamusi auran uku'ponen opy'pa man.” ⁵³Irombo mero pa'poro rapa ito'san tautykon 'wa.*

8 ¹Jesus wyto'po te moro oleif paty wypy 'wa.

Mo'ko taporitonone aino any'manen woryi

²Irombo kokoro moro Tamusi auty 'wa rapa Jesus wopy'po. Pa'poro mo'karon kari'na kyno'satokon I'wa. Tywotandy'mo'po mero kynemepatokon. ³Mo'karon Tamusi karetary uku'namon 'wa te, mo'karon Farise 'wa enapa amy woryi aro'po I'wa. I'wa taporitonone aino any'marymbo tapyije i'waine kynakon. Mo'ko woryi yry'po ro i'waine owarira'na. ⁴Irombo ika'san Jesus 'wa: “Amepanen, mo'se woryi 'wa taporitonone aino any'marymbo apo'i na'na. ⁵Mo'kopangon woryijan tu'ponaka topu papyry man ekari'san ky'waine mo'ko Moses moro omenano mero'po ta. Amoro te, o'to ko mykanon moro poko?” ⁶U'kuto'me moro wara ika'san, amy emendoto'man epoto'me ty'waine.

Tawejaku'po Jesus we'i'po. Sakau ta oty merory a'mo'po i'wa tainary ke. ⁷Tywoturuporykon poko aikepy'pa iwe'i'san mero, awomy'po. Ika'po i'waine: “Mo'ko ija'wanypyn na'nen topu pa'nen itu'ponaka.” ⁸Tawejaku'po rapa iwe'i'po. Sakau ta oty merory a'mo'po rapa i'wa. ⁹Moro auran eta'po mero ty'waine, o'win o'win pai ito'san. Mo'karon uwapoto'san na'nen wyto'san. Jesus no'po ko'wu i'waine mo'ko owarira'nanombo woryi maro roten. ¹⁰Irombo Jesus awomy'po. Ika'po mo'ko woryi 'wa: “Woryi, oje ko nandon? Amy pairo a'wembono auranano anyry'pa ne'i apoko?” ¹¹Mo'ko woryi wyka'po: “Uwa, Jopoto.” Irombo Jesus wyka'po: “Awu enapa a'wembono auranano anyry'pa wa apoko. I'tango. Erombo poro yja'wan me noro kyte'i.”

7:53 Amykon moro Johanes 7:53-8:11 animero'pa tywaije mandon.

7:50 Johanes 3:1-2 8:5 Levitikus 20:10, Deuteronomium 22:22-24

Jesus wairy nono aweiry me

12Jesus wyka'po rapa mo'karon kari'na 'wa: "Moro nono aweiry awu wa. Mo'ko ywena'po ta ytototo itopoty'pa noro kynaitan ewa'rums ta. Amano aweiry te ekosa kynaitan."

13Mo'karon Farise wyka'san te I'wa: "Aseke apoko oty mamyikapoja. Moro anamyikapory oty iporo waty man." **14**Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Aseke ypoko oty amyikapory se'me, moro ynamyikapory oty iporo man. Ojembo ywopy'po, oja ywytry enapa suku'sa. Amyjaron te ojembo ywopy'po, oja ywytry enapa anukuty'pa mandon. **15**Amyjaron kari'na emery me a'wembono auranano myjaton. Awu te amy pairo poko a'wembono auranano anyry'pa wa. **16**A'wembono auranano yry jako ro rypo, moro ynyry a'wembono auranano iporo man. O'win upu'po irombo e'i'pa wa. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano te ymaro man. **17**Moro o'wanokon omenano karetary ta enapa tymero man oko kari'na namyikapory oty wairy iporo. **18**Awu aseke ypoko oty samyikapoja. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano enapa te ypoko oty amyikapojan." **19**Irombo mero ika'san I'wa: "Oje ko mo'ko ajumy nan?" Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Yjukuty'pa mandon. Mo'ko yjumy anukuty'pa enapa mandon. Yjukutyry jako rypo, mo'ko yjumy enapa muku'tory."

20Moro wara aurana'po, moro pyrata ytopo po moro Tamusi auty ta kari'na emepary jako ty'wa. Anapo'i'pa te amy pairo we'i'po. Apyitopo jururu irombo itunda'pa na'nen kynakon.

Jesus worupary mo'karon Simosu maro

21Jesus wyka'po rapa i'waine: "Wy'take. Kupita'ton. Oja'wanykon ta te aromo'ta'ton. Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron." **22**Mo'karon Simosu wyka'san: "Aseke ka'tu no'wotan? Kynganon irombo: 'Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron.' " **23**Jesus wyka'po i'waine: "Amyjaron po'po wyino mandon. Awu kawo wyino wa. Amyjaron ero nono wyino mandon. Awu ero nono wyino kapyn wa. **24**Wykai o'waine: Oja'wanykon ta aromo'ta'ton. Inoro me ro ywairy anamyika'pa aja'taine irombo, oja'wanykon ta aromo'ta'ton."

8:12 Mateus 5:14, Johanes 9:5 **8:13** Johanes 5:31 **8:17** Deuteronomium 19:15

25 Ika'san Jesus 'wa: "Noky ko amoro man?" Ika'po i'waine: "Mo'ko penaro terapa ynekarity'po. 26 Pyime o'to apokoine ywykary taro wa. Pyime otykon poko apokoine a'wembono auranano yry taro wa. Mo'ko yjemo'nenymbo te iporo man. Moro iwyino yneta'po sekari'sa kari'na 'wa." 27 Mo'ko jumynano poko ty'waine auranary anukuty'pa iwe'i'san. 28 Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko kari'na ymuru awonga'po mero o'waine, muku'ta'ton inoro me ywairy, amy pairo oty anikapy'pa aseke ywairy, mo'ko jumynano 'wa yjemepa'po wara te yjauranary.

29 "Mo'ko yjemo'nenymbo ymaro man. O'win upu'po yno'pa man. Morokon apokupangon otykon irombo sika'sa mo'ja ro."

Moro iporono oty

30 Pyime moro wara ikary etanamonymbo 'wa amyika'po.

31 Mo'karon tamyikary a'monamonymbo Simosu 'wa ika'po: "Mo'ja ro moro yjauran apyiry jako o'waine, iporo ro ynemeparykon me mandon. 32 Moro iporono muku'ta'ton. Moro iporono ro ajyta'ton aporemy'ma." 33 Ika'san eju'to'me: "Abraham pajanymb na'na man. Tywe'i'po poro taporemyne e'i'pa tywaije man na'na. One wara ko iro ke mykanon 'Aporemy'ma maita'ton.'?" 34 Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ita'ro pore, pa'poro yja'wan me aitoto yja'wan me aino naporemyndo'po me man. 35 Mo'ko aporemyndo'po mo'ja ro auto ta e'i'pa kynaitan. Mo'ko ymunano te mo'ja ro moro po kynaitan. 36 Mo'ko ymunano 'wa aporemy'ma ajyry'sando, iporo ro aporemy'ma maita'ton.

37 Abraham pajanymb me awairykon suku'sa. Ise'me ywory poko te mo'mikaton, yjauranymb apyiry 'se'pa awairykon ke.

38 Mo'ko yjumy ekosa ynene'san otykon sekari'sa. Amyjaron enapa mo'ko ajumykon ekosa aneta'san otykon mika'saton."

39 Ika'san eju'to'me: "Mo'ko Abraham na'na epy me man." Jesus wyka'po i'waine: "Abraham pajanymb me ro aja'taine rypo, iwara enapa maitory. 40 Ywory poko te mo'mikaton, Tamusi wyino yneta'po iporono oty ekarityry se'me y'wa o'waine. Moro wara e'i'pa mo'ko Abraham tywaije man. 41 Mo'ko ajepykon wara te mandon."

Irombo ika'san I'wa: "Wo'kapyimo kapyn na'na man. Tamusi roten na'na jumy man." 42 Jesus wyka'po i'waine: "Ajumykon me

ro Tamusi a'ta rypo, kypnatory. Tamusi wyino irombo tywo'se wa, ero po ywaijome. Aseke opy'pa tywaije wa. Mo'ko 'wa te tomo'se wa. ⁴³O'tono'me ko yjauran anukuty'pa mandon? Yjauran etary upiry ke o'waine. ⁴⁴Mo'ko ewa'rummy tamuru ajumykon me man. Mo'ko ajumykon nisanory kapyry 'se ro mandon. Penaro ro kari'na wonen me mo'ko tywaije man. Iporono oty wyino kapyn man. Iwyino kapyn enapa iporono oty man. Tonapitary jako, typo ro kynaurananon. Tonapiren noky irombo mo'ko man. Onapi jumy mo'ko man. ⁴⁵Awu te iporono oty sekari'sa. Iro ke ro yjamika'pa mandon. ⁴⁶Noky ko ara'naine yju'ta amy yja'wan oty wairy ekarityry taro nan? Iporono oty ekarityry jako y'wa, o'tono'me ko yjamika'pa mandon? ⁴⁷Mo'ko Tamusi y'me Tamusi auran etanon. Amyjaron ko'wu etary 'se'pa mandon, Tamusi y'makon me kapyn awairykon ke."

Jesus wairy Abraham uwapotory me

⁴⁸Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: "Iporo wavy Samaria pono me, takyre enapa ajekari'san na'na?" ⁴⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Takyre e'i'pa wa. Mo'ko yjumy ety te sawongaje. Amyjaron te yjety anawonga'pa mandon. ⁵⁰Awu te aseke yjety awongary pok'o mika'pa wa. Mondo terapa man mo'ko moro pok'o o'mikatoto. A'wembono auranano ytan enapa. ⁵¹Ita'ro pore, mo'ko yjauran kura'manen romo'no anene'pa rotent kynaitan."

⁵²Irombo mero mo'karon Simosu wyka'san I'wa: "Erome te takyre ajukutyi na'na. Mo'ko Abraham tyromo'se man, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon enapa. Ise'me amoro mykaje 'Mo'ko yjauran kura'manen anepory'pa rotent romo'no kynaitan.' ⁵³Mo'ko na'na epy Abraham uwapotory me ka'tu man? Tyromo'se man. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa tyromo'se mandon. Noky me ko mokano'san?" ⁵⁴Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Aseke yjety awongary jako y'wa, amy oty kapyn moro man. Mo'ko yjumy te yjety awonganen me man. Mo'ko romekari'saton atamusirykon me. ⁵⁵Anukuty'pa te mandon. Awu te suku'sa. Anukuty'pa ywairy ekarityry jako rypo y'wa, awaraine tonapire wairy. Suku'sa te. Moro auran sikura'maje. ⁵⁶Mo'ko ajepykon Abraham 'wa tawa'pore moro ywo'topo kurita tymomo'se man. Irombo ene'po mero tawa'pota man." ⁵⁷Mo'karon Simosu wyka'san I'wa: "Oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko e'i'pa na'nena mana.

Irombo Abraham tone o'wa nan?" ⁵⁸Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, mo'ko Abraham uwapotory me wa."

⁵⁹Irombo mero topu anumy'san i'waine, itu'ponaka emato'ko'me. Iwotunemy'po te. Moro Tamusi auty wyino ito'po.

Amy enupyn kura'mary

9 ¹Tytory ta Jesus 'wa amy enu'pa oma'po wokyry ene'po.

²Irombo mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa. Ika'san: "Amepanen, o'tono'me ko mo'ko wokyry enu'pa tywoma nan? Aseke tyja'wany poko? Mo'ko tyjumy, tysano yja'wany poko te ka'tu?"

³Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Aseke tyja'wany poko kapyn, mo'ko tyjumy, tysano yja'wany poko kapyn enapa enu'pa tywoma man. Kari'na 'wa typoko Tamusi emamin eneto'me te enu'pa tywoma man. ⁴Mo'ko yjemo'nenymbo emamin kapyry ky'waine man, kurita a'ta ro'kon. Aire kyniko'mandan. Irombo amy pairo tamaminary upitan. ⁵Ero nono tu'po yja'ta ro'kon, ero nono aweiry me wa."

⁶Moro wara tyka'po mero, sakau tu'ponaka eta'ta'po. Moro tatakurumbo maro sakau y'kaima'po i'wa akuru me. Moro akuru ke ro mo'ko enupyn enuru kyrykyryma'po i'wa. ⁷Irombo mero ika'po i'wa: "Eku'mi'tango moro ekupitopo Siloam taka." Moro Siloam tauro'po man 'Emoky'po'. Mo'ko enupyn wyto'po eku'mi'se. Irombo tanure terapa iwerama'po.

⁸Mo'karon emamyry a'sakarykon, mo'karon epataimatoto me enenamonymbo enapa wyka'san: "Mo'ko tandy'po epataimatotombo wokyry kapyn mo'ko nan?" ⁹Amykonymbo wyka'san: "A'a, inoro ro mo'ko man." Amykonymbo wyka'san te: "Uwa, inoro kapyn mo'ko man. Eneke te man." Aseke te mo'ko wokyry wyka'po: "Inoro ro awu wa." ¹⁰Irombo ika'san i'wa: "One wara ko ajenutai?" ¹¹Ika'po eju'to'ko'me: "Amy Jesus tatynen wokyry sakau y'kaimai tatakurumbo maro akuru me. Moro akuru ke ro yjenuru kyrykyrymai. Irombo mero nykai y'wa: 'Moro Siloam tunary taka eku'mi'tango.' Irombo wyton. Yweku'mity'ma'po mero, yjenutai." ¹²Ika'san i'wa: "Oje ko mo'ko wokyry nan?" Ika'po: "Anukuty'pa wa."

¹³Irombo mero mo'ko enupynymbo aro'po i'waine mo'karon Farise 'wa. ¹⁴Otare'matopo kurita irombo Jesus 'wa akuru tyka'se

kynakon. Mo'ko enupynymbo tanutano'po enapa i'wa kynakon.

¹⁵Mo'karon Farise woturupo'san enapa moro one wara enuta'po pok'o. Irombo ika'po i'waine: "Akuru ke yjenuru kyrykyrymai. Irombo yweku'mity'po mero yjenutai." ¹⁶Amykon Farise wyka'san i'wa: "Mo'ko moro wara e'i'po wokyry Tamusi wyino opy'pa man. Moro otare'matopo kurita anu'ku'pa irombo man." Amykon rapa wyka'san te: "One wara ko amy yja'wan kari'na moropangon kapu wyinonokon otykon kapyry taro nan?" O'win e'i'pa moro iwonusumengarykon we'i'po. ¹⁷Irombo ika'san mo'ko enupynymbo 'wa rapa: "O'to ko amoro mykanon mo'ko ajenutano'ponenymbo pok'o?" Ika'po: "Amy Tamusi auran uku'ponen mo'ko man."

¹⁸Mo'karon Simosu moro enu'pa iwe'i'po, moro enuta'po enapa amyikary 'se'pa kynatokon. Iro ke ro mo'ko ijumy, isano ko'mapo'san i'waine. ¹⁹Iwoturupo'san i'waine: "Mo'ko enu'pa tywoma anekarityrykon o'makon mo'se nan? One wara ko iro ke erome oty enejan?" ²⁰Mo'ko ijumy, isano 'wa ejuku'san. Ika'san: "Ty'me me mo'se uku'san na'na. Enu'pa tywoma man. ²¹One wara enuta'po, noky 'wa enutano'po'po pai anukuty'pa na'na man. Aturupotoko aseke i'wa. Uwapotombo me terapa man. Aseke typoko ajerupata'ton." ²²Moro wara mo'ko ijumy, isano wyka'san, mo'karon Simosu jopotorykon pona tanarike tywairykon ke. Mo'karon 'wa ro taurangon topopo terapa kynakon, moro tywota'nano'to'kon auto taka opy'pa noro mo'ko Mesias me Jesus ekari'enen waito'me. ²³Iro ke ro mo'ko ijumy, isano wyka'san: "Uwapotombo me terapa man. Aseke i'wa aturupotoko."

²⁴Irombo mero ijokonory me mo'ko enupynymbo wokyry ko'mapo'po i'waine. Ika'san i'wa: "Tamusи ety awongako. Tyja'wange mo'ko wokyry uku'san na'na." ²⁵Ika'po eju'to'ko'me: "Tyja'wange iwairy anukuty'pa wa. O'win oty te suku'sa. Enu'pa wakon. Erome te oty seneja." ²⁶Ika'san i'wa: "O'to ko iro ke ajyryi? One wara ko ajenutano'poi?" ²⁷Ika'po eju'to'ko'me: "Sekarityi terapa o'waine. Epanama'pa te maiton. Oty etary 'se ko rapa mandon? Amyjaron enapa ka'tu inemeparykon me awairykon 'se mandon?" ²⁸Irombo mero eju'po i'waine. Ika'san i'wa: "Amoro mo'ko nemepary me mana. Na'na te Moses nemeparykon me man. ²⁹Moses 'wa Tamusi aurana'po uku'san na'na. Mo'ko wopy'po anukuty'pa te na'na man ojembo." ³⁰Mo'ko wokyry wyka'po eju'to'ko'me: "Na! Anumengapoto moro oty man."

Yjenutano'po'po se'me amyjaron moro ojembo iwopy'po anukuty'pa mandon. ³¹Tyja'wangamon kari'na 'wa epanama'pa Tamusi wairy kysuku'saton. Mo'ko tynendonen 'wa te, mo'ko tynisanory ka'n'en 'wa te kynepanamanon. ³²Erombo ponaro amy 'wa amy enu'pa oma'po enutano'po'po ota'pa man. ³³Tamusi wyino opy'pa tywe'i'pomboto, amy pairo oty kapyry upiry." ³⁴Ika'san eju'to'me: "Oja'wanykon ta tywoma mana. Ise'me na'na emepary 'se man?" Irombo imoma'po i'waine kurandonaka.

³⁵Moro i'waine imoma'po eta'po Jesus 'wa. Irombo eپory'po mero ika'po i'wa: "Mo'ko kari'na ymuru mamyikanon amoro?" ³⁶Mo'ko wokyry wyka'po eju'to'me: "Inoro me noky wairy ekari'ko, Jopoto, samyika'se me." ³⁷Jesus wyka'po eju'to'me: "Tone terapa o'wa man. Mo'ko ajerupanen mo'ko man." ³⁸Irombo ika'po: "Samyikaje, Jopoto." Irombo ipo'ponaka iwokunama'po.

³⁹Irombo mero Jesus wyka'po: "Ero nono poko a'wembono auranano yje tywo'se wa. Mo'karon enu'non kynenutata'ton. Mo'karon tanuramon enu'pa kynaita'ton." ⁴⁰Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon ekosa aitonon Farise wyka'san I'wa: "Na'na enapa ka'tu enu'pa nan?" ⁴¹Jesus wyka'po i'waine: "Enu'pa awe'i'sanyimboto, ija'wany'pa maitory. Tanure te mokari'saton. Iro ke ro oja'wanykon kynaijan roten."

Mo'ko iru'pyn kapara enenen

10 ¹"Ita'ro pore, mo'ko kapara waitopo penary ta o'mypyn, mo'ko amy terapa oje itaka anu'toto, amy manaman mo'ko man. ²Mo'ko pena ta o'mytoto te mo'karon kapara enenen me man. ³Mo'ko 'wa ro mo'ko pena eran moro pena etapurumakanon. Mo'ko tanenamon auran 'wa mo'karon kapara kynepanamaton. Mo'karon tokykon ko'manon etykon ta. Kurandonaka kynarojaton. ⁴Pa'poro mo'karon tokykon pa'ka'san mero ty'wa, uwapoine kyny'san. Mo'karon kapara iwena'po ta kyny'saton, auran ukutyry ke ty'waine. ⁵Amy tynukuty'torykon wena'po ta ito'pa kynaita'ton. Kynetuwarijkata'ton te iwyino, auran anukuty'pa tywairykon ke." ⁶Moro onumengatopo auranano ekarityry jako Jesus 'wa ty'waine, o'to ikary anukuty'pa iwe'i'san.

⁷Jesus wyka'po rapa: "Ita'ro pore, mo'karon kapara waitopo penary awu wa. ⁸Pa'poro mo'karon yjuwapo tywo'se mandon inaron, manamangon mo'karon mandon. Moro aurangon 'wa

epanama'pa te mo'karon kapara tywaije mandon. ⁹Moro pena awu wa. Mo'ko yta o'mytoto tunenje kynaitan. Kyno'mytan. Kynepa'katan. Tarepar ypaty epotan. ¹⁰Mo'ko manaman imona'toine, iwoine, uta'kaine roten kyno'san. Awu te tywo'se wa amano epoto'me i'waine i'maty'pa roten.

¹¹"Mo'ko iru'pyn kapara enenen awu wa. Mo'ko iru'pyn kapara enenen moro tamamyrymbo nondary taro man tokykon upu'po me. ¹²Mo'ko tapema me kapara enenen, amy kapara enenen 'nero kapyn mo'ko man. Ekykon kapyn mo'karon kapara man. Amy tokonen pero wopyry ene'po mero ty'wa, mo'karon kapara nojan. Kynetuwarikanon. Mo'ko tokonen pero te mo'karon kapara apyijan. Kynaripa'pojaton. ¹³Tapema me roten tamaminary ke irombo mo'karon kapara poko esyka'pa man mo'ko wokyry.

¹⁴"Iru'pyn kapara enenen awu wa. Yjekykon suku'sa. Yjekykon yjuku'saton. ¹⁵Mo'ko jumynano 'wa yjukutyry wara awu enapa mo'ko jumynano suku'sa. Yjemamyrymbo sinondaje mo'karon kapara upu'po me. ¹⁶Amykon terapa kapara enapa yjekykon me mandon. Ero kapara waitopo tanokon kapyn mo'karon mandon. Mo'karon arory enapa y'wa man. Yjauran 'wa kynepanamata'ton. O'win kapara apyimy me kynaita'ton. O'win amy enenamon me kynaitan.

¹⁷"Mo'ko jumynano ypynanon, moro yjemamyrymbo nondary ke y'wa. Sapyitake rapa te. ¹⁸Amy pairo anipina'pa man ywyino. Aseke te sinondaje. Inondary yjaina man. Apyiry rapa yjaina man. Moro wara mo'ko yjumy wyka'po man y'wa."

¹⁹Moro auran poko mo'karon Simosu wonumengary we'i'po rapa o'win e'i'pa. ²⁰Pyime amykon wyka'san: "Takyre man. To'mere'se man. O'tono'me ko i'wa mepanamaton?" ²¹Amykon wyka'san rapa te: "Amy takyren moro wara aurana'pa man. Amy akywano 'kare amy enupyn enutano'pory taro nan."

²²Irombo Tamusi 'wano me rapa moro auty yry ewa'mary kynakon Jerusalem po. Poto 'su i'sano kynakon. ²³Ijako Jesus moro Salomo ety tano Tamusi auty pery upi'no kyny'sakon.

²⁴Irombo u'memy'po mo'karon Simosu 'wa. Ika'san I'wa: "Akore'pe noro na'na wyino oty munendan? Mo'ko Mesias me aja'ta, na'na wyino kysunemyi." ²⁵Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Wykai terapa

o'waine. Yjamyika'pa te mandon. Morokon yjumy ety ta ynikapyry amaminano ypoko oty amyikapojan. ²⁶Amyjaron te yjamyika'pa mandon, yjekykon me kapyn awairykon ke. ²⁷Mo'karon yjekykon yjauran 'wa kynepanamaton. Awu suku'saton. Ywena'po ta kyny'saton. ²⁸I'matypyn amano syja i'waine. Utapy'pa roten kynaita'ton. Amy pairo anipina'paine yjainary wyino kynaitan. ²⁹Moro y'wa mo'ko yjumy nyry'po pa'poro oty ko'po poto me man. Amy pairo kari'na oty pinary upijan mo'ko yjumy ainary wyino. ³⁰Awu mo'ko jumynano maro o'win wa."

³¹Irombo mero topu anumy'san rapa mo'karon Simosu 'wa itu'ponaka ipa'to'ko'me. ³²Jesus wyka'po te i'waine: "Pyime mo'ko jumynano wyinonokon kurangon amaminano senepoi o'waine. Otypan pokon ko topu papyry 'se mandon?" ³³Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: "Amy iru'pyn amaminano pokon kapyn na'na topu papyry 'se man otu'ponaka, Tamusi ety jamikary pokon te o'wa. Kari'na me awairy se'me irombo Tamusi me matyja." ³⁴Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Moro anamyikarykon omenano karetary ta ero imero'pa nan: 'Awu wykai 'Tamusi me mandon' ?" ³⁵Moro omenano karetary tambotyry taro waty man. Moro te mo'karon Tamusi auran nepory'san ejatojan Tamusi me. ³⁶One wara ko iro ke awu, mo'ko tywyinono me mo'ko jumynano nyry'po, mo'ko ero nono tu'ponaka inemoky'po, Tamusi ety jamikanen me kakari'saton, ywyka'po pokon: 'Tamusi ymuru awu wa?' ³⁷Morokon yjumy emamingon anikapy'pa yja'ta, yjamyikary kapyn o'waine man. ³⁸Morokon amaminano kapyry se'me te y'wa yjamyika'pa aja'taine, morokon amaminano 'ne amyikatoko. Irombo mero muku'ta'ton moro yta mo'ko jumynano wairy, mo'ko jumynano ta awu ywairy enapa." ³⁹Irombo apyiry pokon rapa iwe'ku'san. Iwetuwarika'po te iwyinoine.

⁴⁰Ito'po rapa moro Jordan koposenaka, moro koromo Johanes 'wa kari'na etykatorpombo 'wa. Moro po ro iwe'i'po. ⁴¹Pyime kari'na wopy'san I'wa. Ika'san: "Amy pairo kapu wyinono oty anenepo'pa ro rypo Johanes kynainen. Pa'poro mo'se wokyry pokon inekarityry otykon te iporo tywaije man." ⁴²Pyime kari'na 'wa moro po amyika'po.

Iromby'san wyino Lasarus awomyry

11 ¹Amy Betania pono wokyry Lasarus je'tun pe kynakon.
Moro Betania ro mo'karon aseosityan Maria, Marta

emando'kon me kynakon. ²Mo'ko Maria 'wa ro moro mere tatynen karapa ke mo'ko Jopoto kyrykyryma'po wyino moro ipupuru ty'koka kynakon moro tunsety ke. Mo'ko piry ro, Lasarus, je'tun pe kynakon. ³Mo'karon asepityjan 'wa ro ero oka aropo'po mo'ko Jesus 'wa: "Jopoto, mo'ko anipynary aja'sakary je'tun pe man."

⁴Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po: "Irombo'tome kapyn moro je'tunano man, Tamusi ety awongato'me te, mo'ko Tamusi ymuru ety awongato'me enapa." ⁵Jesus 'wa 'kuru mo'ko Marta, mo'ko ipity, mo'ko Lasarus enapa typyne kynatokon.

⁶Moro je'tun pe Lasarus wairy ekary eta'po mero ty'wa, oko kurita noro Jesus we'i'po moro ipo tywaitopo po. ⁷Irombo mero ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Judea 'wa rapa ka'makon." ⁸Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Ameapanen, topu ke awory 'se mo'karon Simosu wairy se'me, moro 'wa rapa awytory 'se man?" ⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ainapatoro itu'ponaka oko juru kapyn taweije nan o'win kurita? Kurita amy wytototyry jako, oty pona o'wo'pa man, ero nono aweiry enery ke ty'wa. ¹⁰Koko amy wytototyry jako te, oty pona kyno'wojan, awei'pa tywairy ke."

¹¹Moro wara ika'po. Irombo mero ika'po noro i'waine: "Mo'ko ka'sakarykon Lasarus tywo'ny'se man. Awu te embaka wy'sa." ¹²Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: "Jopoto, tywo'ny'se ta'ta, iru'pa rapa kynaitan." ¹³Iromby'po 'wa Jesus wyka'po moro kynakon. Mo'karon inemeparykon te moro Lasarus wo'nyky'po ekano'satokon tywotare'mato'me. ¹⁴Irombo mero oty we'i'po wara ro Jesus 'wa oty ekarity'po i'waine. Ika'po: "Lasarus tyromo'se man. ¹⁵Uwa ekosa ywe'i'po poko tawa'pore wa ajupu'san me. Iwara ro Tamusi amyikary taro 'ne ka'tu rapa maita'ton. Ka'makon te i'wa." ¹⁶Mo'ko Tomas, mo'ko Didymus* me kynejatojaton inoro wyka'po mo'karon ta'sakarykon Jesus nemeparykon 'wa: "Imaro ka'makon, imaro ro kyromoto'se me."

¹⁷Tytunda'po mero, okupa'en kurita terapa mo'ko Lasarus unemy'po wairy ukuty'po Jesus 'wa. ¹⁸Moro Betania tyse waty Jerusalem wyino kynakon, atone'pu stadion* itysenory wairy taro. ¹⁹Pyime Simosu Marta 'wa, Maria 'wa enapa tywo'se kynatokon, ituru'san andy'moto'me mo'ko ipiryjan pa'po po.

11:16 Moro Didymus tauro'po man: Munusi. **11:18** Moro "Otykon ekari'topo kareta" eneko.

11:1 Lukas 10:38-39 **11:2** Johanes 12:3

20 Mo'ko Jesus wopyry eta'po mero ty'wa, mo'ko Marta wyto'po epoje. Maria we'i'po te auto po. 21 Irombo Marta wyka'po Jesus 'wa: "Jopoto, ero po awe'i'poto, ypiry iromby'pa nairy. 22 Ise'me Tamusi 'wa pa'poro awoturupotopo yry man suku'sa." 23 Jesus wyka'po i'wa: "Kynawondan mo'ko apiry." 24 Marta wyka'po I'wa: "Moro irombo ro kurita awono jako 'kuru awomyry man suku'sa." 25 Jesus wyka'po i'wa: "Awu moro awono undy me, moro amano undy me enapa wa. Mo'ko yjamikanen nuro kynaitan, tyromby'poto ro rypo. 26 Pa'poro mo'ko nurono yjamikanen iromby'pa roten kynaitan. Moro mamyikanon?" 27 Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "A'a, Jopoto. Mo'ko Mesias me, mo'ko Tamusi ymuru me, mo'ko ero nono tu'ponaka o'toto manombo me awairy samyikaje."

28 Moro wara tyka'po mero, mo'ko Marta wyto'po. Mo'ko typity Maria ko'ma'po i'wa. Ekapyn ta ika'po i'wa: "Mo'ko amepanan nopyi. Ako'manon." 29 Moro eta'po mero ty'wa, tarawone awomy'po I'wa tytoto'me. 30 Jesus moro aitopo takा noro o'my'pa kynakon. Moro Marta 'wa topotopombo po noro te Jesus kynakon. 31 Tarawone Maria awomy'po tytoto'me. Moro ene'po ro mo'karon auty 'wa iwonusumengary andy'mo opy'san Simosu 'wa. Irombo iwekena'po i'waine. Moro atunendopo 'wa itory ekano'satokon atamo.

32 Maria tunda'po moro ipo Jesus waitopo 'wa. Ene'po mero ty'wa, ipupuru po iwoma'po. Ika'po I'wa: "Jopoto, ero po awe'i'poto, ypiry iromby'pa nairy." 33 Maria wotamory, mo'karon imaro opy'san Simosu wotamory enapa ene'po mero ty'wa, Jesus worekama'po. Kata'mato iwe'i'po. 34 Ika'po: "Oje ko myton?" Ika'san I'wa: "Jopoto, eneko, se." 35 Jesus wotamo'po. 36 Irombo mo'karon Simosu wyka'san: "Eneko. Poto me typyna tywaije i'wa man." 37 Amykon wyka'san te: "Mo'ko enupynymbō tanutano'po i'wa man. Mo'ko Lasarus rombyry a'kotory taro te e'i'pa tywaije nan?"

38 Jesus worekama'po rapa. Moro atunendopo 'wa ito'po. Topu atory moro atunendopo me kynakon. Ipenary aputy me topu tyje kynakon. 39 Jesus wyka'po: "Moro ipenary aputy topu emimatoko." Irombo mo'ko iromby'po enautymbo Marta wyka'po I'wa: "Jopoto, tykore terapa man mo'ko akepy. Okupa'en kurita terapa moro iromby'po man." 40 Jesus wyka'po i'wa: "Tamusi amyikary jako o'wa, poto me Tamusi wairy menetake' yka'pa we'i o'wa?" 41 Moro ipenary aputy topu emima'po i'waine. Irombo kawonaka

Jesus wo'poty'po. Ika'po: "Papa, ajety sawongaje moro y'wa awepanama'po poko. ⁴²Penaro terapa moro y'wa awepanamary suku'sa. Mo'karon o'po'tonon kari'na upu'san me te moro wara wykaje. Iwara ro moro o'wa yjemoky'po amyikata'ton." ⁴³Moro wara tyka'po wyino, iko'ta'po imero: "Lasarus, epa'kako." ⁴⁴Irombo mo'ko iromby'po wepa'ka'po. Ainary, ipupuru tyjasimembo'se kynakon kamisa ke. Tu'mytyne enapa kynakon. Irombo Jesus wyka'po mo'karon kari'na 'wa: "Ikarangatoko, nyto'se me."

Jesus apyiry 'se mo'karon Simosu wairy

⁴⁵Pyime mo'karon Maria ene opy'san Simosu 'wa Jesus amyika'po, moro inikapy'po oty ene'po mero ty'waine. ⁴⁶Amykon wyto'san te mo'karon Farise 'wa. Moro Jesus nikapy'po oty ekarity'po i'waine.

⁴⁷Irombo mero mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wota'nanopy'san mo'karon Farise maro. Ase'wa ika'san: "O'to ko kytaita'ton? Pyime kapu wyinonokon otykon enepojan irombo mo'ko wokyry. ⁴⁸Ipoko e'i'pa ka'taine, pa'poro kari'na kynamyikata'ton. Irombo mo'karon Rome ponokon kyno'ta'ton moro kywaito'kon pono Tamusi auty tororoka, mo'karon ka'sakarykon Simosu uta'ka enapa." ⁴⁹Irombo o'win amy a'sakarykon, Kajafas, mo'ko moro siriko ta mo'karon Tamusi pokonokon jopotory me kynakon inoro wyka'po i'waine: "Onumengapo'pa mandon. ⁵⁰Anukuty'pa mandon mo'karon ero ponokon kari'na upu'po me o'win kari'na rombyry wairy iru'pa o'wanokon me. Iwara ro pa'poro mo'karon ka'sakarykon Simosu utapy'pa kynaita'ton." ⁵¹Tuwano me kapyn moro wara taurana man. Moro siriko tano Tamusi pokonokon jopotory me te moro wara moro Tamusi auran tuku'po i'wa man. Mo'karon Simosu 'wano me Jesus rombyry man takari'se i'wa man, ⁵²mo'karon Simosu 'wano me roten kapyn, mo'karon ataripapy'san Tamusi y'makon a'nano'to'me enapa te i'wa. ⁵³Morombo wyino ro iwory man poko iworupato'kon kynakon.

⁵⁴Iro ke ro tone me noro kapyn Jesus wytoto'topo kynakon mo'karon Simosu ra'na. Iwomima'po te moro iponomyn wo'i esi'wonaka, moro Efraim tatynen aitopo 'wa. Moro po ro iwe'i'po mo'karon tynemeparykon maro.

11:45-57 Mateus 26:1-5, Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2

⁵⁵Mo'karon Simosu 'wa mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary tyse waty kynakon. Pyime kari'na wonuku'san tywaito'kon wyino Jerusalem 'wa, mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary uwaporu Tamusi 'wano me tywekorokato'ko'me.
⁵⁶Irombo Jesus upijatokon. Moro Tamusi auty ta tywota'nano py'san po ase'wa kyngatokon: "One wara ko monumengaton? Opy'pa kynaitan ero oty ewa'mary 'wa, aine?" ⁵⁷Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Farise enapa tyka kynatokon, mo'ko oje Jesus wairy uku'nen wo'to'me ty'waine ekari'se, mo'ko Jesus apyito'me ty'waine.

Jesus poporory karapa ke

12 ¹O'win-to'ima kurita noro mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary tunday a'ta, Jesus wyto'po moro Betania 'wa. Moro Betania po ro mo'ko iromby'san wyino inawonga'po Lasarus kynemanjakon. ²Moro po ro mo'ko Jesus erepari man kapy'po i'waine. Mo'ko Marta arepa ekanen me kynakon. Mo'ko Lasarus mo'karon Jesus maro endametonon ekosa kynakon.

³Maria 'wa o'win tukuwari'membo nardus katy ke 'ne ro tapenen karapa anumy'po. Moro karapa ke ro morokon Jesus pupuru poporo'san i'wa. Irombo tunsety ke morokon ipupuru y'koka'po i'wa. Moro auto y'hamoro'po moro karapa popory 'wa. ⁴Irombo o'win amy inemepary, Judas Iskariot, mo'ko ekaramanen man wyka'po:
⁵"O'tono'me ko moro karapa ekarama'pa tywaije nan atone'pu-kari'na amu'nymbo pyrata poko, moro epe'po yto'me mo'karon ipyrata'non 'wa?" ⁶Mo'karon ipyrata'non poko tywesykary ke kapyn te moro wara ika'po, amy manaman me tywairy ke te. Ekosa moro pyrata je'ny kynakon. Iwyino ro pyrata pinatopo i'wa kynakon.
⁷Jesus wyka'po: "Ipoko kytic'i. Oro nikura'man moro yjunendopo kurita 'wano man me. ⁸Mo'karon ipyrata'non kynaijaton roten ajekosaine. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine."

Lasarus wory 'se mo'karon Simosu wairy

⁹Pyime Simosu 'wa Betania po Jesus wairy ukuty'po. Irombo iwopy'san, mo'ko Jesus upu'po me roten kapyn, mo'ko iromby'san

12:1-8 Mateus 26:6-13, Markus 14:3-9 12:3 Lukas 7:37-38

12:8 Deuteronomium 15:11

wyino inawonga'po Lasarus eneto'me enapa te ty'waine.

¹⁰Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon worupa'san mo'ko Lasarus wory man poko enapa. ¹¹Pyime irombo Simosu iwyinoine kyny'satokon. Jesus amyikatokon terapa.

Jerusalem taka Jesus wo'myry

¹²Irombo koro'po moro Jerusalem 'wa Jesus wopyry man eta'po wyino ty'waine, mo'karon eratonomapotopombo onory ewa'ma opy'san kari'na apyimy 'wa ¹³wasai ary y'koto'san. Jerusalem wyino iwepa'ka'san Jesus epoje. Iko'ta'san: "Hosana! Mo'ko Tamusi ety ta o'toto, mo'ko Israel pajanymbo Jopotory nainen pa'poro kurano maro." ¹⁴Jesus 'wa amy parito'membo epory'po. Mo'ko tu'po ro iwtandy'mo'po, imero'po wara ro:

¹⁵Tanarike kytaiton, Sion ponokon. Mo'ko Ajopotorykon kyno'san amy parito'membo tu'po.

¹⁶Koromo 'ne moro anukuty'pa mo'karon inemeparykon kynatokon. Kapu taka Jesus awonga'po wyino te iwetuwaro'ma'san moro ipoko tymero oty wairy wara ro kari'na 'wa yry'po poko.

¹⁷Mo'ko Jesus 'wa unendopo wyino mo'ko Lasarus ko'ma'po, moro i'wa iromby'san wyino awonga'po ekari'satokon mo'karon moro jako ekosa e'i'san. ¹⁸Moro i'wa moro kapu wyinono oty enepo'po eta'po ke ro ty'waine, mo'karon kari'na apyimy wyto'po epoje.

¹⁹Irombo mo'karon Farise wyka'san ase'wa: "Menejaton? O'to pairo kywairykon kysupijaton! Pa'poro kari'na kyny'san iwena'po ta."

Jesus 'wa tyrombyry ekarityry

²⁰Amykon Griek enapa Jerusalem 'wa tywonu'se kynatokon Tamusi ety awonga mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'matopo 'wa. ²¹Mo'karon wopy'san ro mo'ko Galilea tano Betsaida pono Filipus 'wa. Iwoturupo'san i'wa: "Jopoto, Jesus enery 'se na'na man." ²²Filipus wyto'po Andreas 'wa ekari'se. Irombo Andreas wyto'po Filipus maro Jesus 'wa ekari'se.

²³Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Mo'ko kari'na ymuru awongatopo jururu nitundai. ²⁴Ita'ro pore, nono tu'ponaka oma'pa, iromby'pa

12:12-19 Mateus 21:1-11, Markus 11:1-11, Lukas 19:28-40 12:13 Ware 118:25-26

12:15 Zacharia 9:9

enapa moro itupu epyry'po we'i'poto, tywe'i'po po roten man. Iromby'poto te, tapeke imero kynaijan. ²⁵Mo'ko tamamyry pynanen kynuta'katan. Mo'ko ero nono tu'po tamamyry jenono'nen te kynikura'matan i'matypyn me. ²⁶Ypyitory me amy a'ta, ywena'po ta iwopyry man. Moro ywaitopo po ro mo'ko ypyitory enapa kynaitan. Ypyitory me amy a'ta, ety awongatan mo'ko jumynano.

²⁷"Erome yturu'po atandy'mo'pa man. O'to ko wykatan? 'Papa, ero ijururu 'wa kuwaporimakapoko.'? Ero 'wano ero ijururu ta tywo'se wa. ²⁸Papa, ajety awongapoko.' Irombo kapu wyino amy auranano wota'po: "Sawongapoi terapa. Sawongapotake rapa te." ²⁹Eta'po mero ty'waine, mo'karon ekosa aitonon kari'na 'wa konomeru mory me ekarity'po. Amykonymbo wyka'san te: "Amy kapu tano apojonano nauranai I'wa." ³⁰Jesus wyka'po te: "Yjupu'po me kapyn moro auranano nauranai, ajupu'san me te. ³¹Erome ero nono pokon a'wembono auranano ytopo jururu nitundai. Erome kurandonaka ero nono jopotory ematopo jururu nitundai. ³²Ero nono wyino yjawonga'po mero, pa'poro kari'na sityngata'ton y'wa." ³³Moro one wara tyrombyry man pokon moro wara aurana'po.

³⁴Irombo mo'karon kari'na apyimy wyka'po i'wa: "Mo'ko Mesias wairy man roten ekari'san na'na 'wa moro omenano karetary. One wara ko iro ke mo'ko kari'na ymuru awongary man mekari'san? Noky ko mo'ko kari'na ymuru nan?" ³⁵Jesus wyka'po i'waine: "Akore'pe noro waty moro aweinano ajekosaine kynaitan. Itopo'toko, ajekosaine moro aweinano a'ta ro'kon, aporomu'ka'paine moro ewa'rummy waito'me. Mo'ko ewa'rummy ta ytopo'toto oja tytory anukuty'pa man. ³⁶Ajekosaine moro aweinano a'ta ro'kon, moro aweinano amyikatoko. Iwara ro aweinano y'makon me maita'ton." Moro wara tyka'po mero, Jesus wyto'po. Iwyinoine iwotunemy'po.

Jesus amyikary pokon onumengano

³⁷O'toro 'ko waty kapu wyinonokon otykon enepo'san se'me i'wa tombataine, anamyika'pa kynatokon. ³⁸Iwara ro ero mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja wykatopombo wo'kapy'po:

12:25 Mateus 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33

12:34 Ware 110:4, Jesaja 9:7, Ezechiël 37:25, Daniel 7:14

12:38 Jesaja 53:1 (LXX)

Jopoto, noky ko moro na'na netapo'po amyikai? Noky 'wa ko moro Tamusi ainary nasenepoi?

39 Amyikary upi'po i'waine ero wara mo'ko Jesaja wyka'po ke enapa:

40 Tanupu'to i'wa mandon. Ituru'san tyja'naka i'wa man.

Otymbo ro anene'pa kynaita'ton. Ituru'san otymbo ro anukuty'pa kynaitan. Atu'ma'pa pairo kynaita'ton. Iwar anikura'ma'paine waitake.

41 Moro wara Jesaja tyka tywaije man, moro Jesus kuranory ene'po ke ty'wa. Mo'ko poko ro taurana tywaije man. **42** Ise'me pyime Simosu jopotorykon 'wa amyika'po. Mo'karon Farise nendojatokon te. Iro ke ro moro ty'waine Jesus amyikary uku'pory 'se'pa kynatokon. Ka'pa rapa Simosu wota'nano'to'kon auto wyino imomarykon. **43** Kari'na 'wa totykon awongary irombo apokupeine 'ne ka'tu rapa kynakon moro Tamusi 'wa totykon awongary ko'po.

44 Irombo mo'ja Jesus wyka'po: "Mo'ko yjamikanen awu yjamika'pa man. Mo'ko yjemo'nenyimbo amyikanon te. **45** Mo'ko yjenenen mo'ko yjemo'nenyimbo enejan. **46** Awu aweinano me ero nono tu'ponaka tywo'se wa. Iwar pa'poro yjamikanen ewa'rummy ta e'i'pa kynaitan. **47** Amy 'wa yjauran eta'poto, irombo anapo'i'pa a'ta, awu a'wembono auranano anyry'pa waitake ipoko. Ero nono poko a'wembono auranano yje kapyn tywo'se wa, ero nono aijoma te. **48** Mo'ko yjurumenanen 'wano me, mo'ko yjauran anapo'ipyn 'wano me amy a'wembono auranano ynen jopoto terapa man. Moro yjauranyimbo a'wembono auranano ytan ipoko moro irombo ro kurita. **49** Aseke awu aurana'pa wa. Mo'ko yjemo'nenyimbo jumynano 'wa te o'to ywykary man takari'se man. **50** Moro ikatopombo wairy suku'sa i'matypyn amano me. Moro y'wa mo'ko jumynano wyka'po wara ro pa'poro morokon ywykato'kon man."

Jesus 'wa tynemeparykon pupuru ku'mityry

13 ¹Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary wopyry uwaporu tuku'se terapa Jesus 'wa kynakon moro nono wyino mo'ko jumynano 'wa tywomimatopo jururu tunda'po. Iro ke

12:40 Jesaja 6:10 (LXX)

ro mo'karon ero nono tu'po tywyinonokon tynipynarykon pynary enepory 'se imero kynakon.

²Endameno kynakon. Moro jako mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas turu'po tako mo'ko ewa'rums tamuru 'wa moro Jesus ekaramato'man onumengano tyje terapa kynakon. ³Mo'ko jumynano 'wa tainaka pa'poro oty yry'po, moro Tamusi wyino tywopy'po, moro Tamusi 'wa tytory man enapa uku'sakon mo'ko Jesus. ⁴Irombo moro endameno wyino awomy'po. Moro itu'pono tywo'my so'ka'po i'wa. Amy kamisa ke iwoku'my'po. ⁵Irombo amy parapi tako tuna yry'po mero ty'wa, mo'karon tynemeparykon pupuru ku'mityry a'mo'po i'wa. Morokon ipupurukon y'kokakon moro tywoku'mytopo kamisa ke.

⁶Irombo Simon Petrus 'wa itunda'po. Mo'ko wyka'po I'wa: "Jopoto, amoro ypupuru miku'mi'tan?" ⁷Jesus wyka'po eju'to'me: "Moro o'to ywairy anukuty'pa mana erome. Aire te muku'take."

⁸Petrus wyka'po I'wa: "Ypupuru aniku'mity'pa te maitake." Jesus wyka'po te eju'to'me: "Aku'mity'pa yja'ta, ywyinono kapyn amoro mana." ⁹Irombo Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, ypupuru roten kapyn, yjainary enapa te, yjupu'po enapa iku'mi'ko." ¹⁰Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko ekupi'po tykoroka imero man. Typupuru ku'mityry roten i'wa man. Amyjaron enapa tykoroka mandon. Pa'poro 'ne kapyn te." ¹¹Noky 'wa takaramary man uku'sakon irombo. Iro ke ro ika'po: "Pa'poro 'ne kapyn tykoroka mandon."

¹²Morokon ipupurukon ku'mity'ma'san mero ty'wa, moro itu'pono tywo'my e'moky'po rapa i'wa. Irombo iwendame'po rapa. Ika'po i'waine: "O'to ywe'i'po muku'saton? ¹³Amepanen me, Jopoto me enapa kajatojaton. Iporo ro moro wara kajatojaton. Inoro ro irombo awu wa. ¹⁴Awu morokon apupurukon siku'mityi Ajopotorykon me, Ajemepanamon me enapa. Iro ke ro o'waine enapa ase'wa apupurukon ku'mityry man. ¹⁵Oty senepoi o'waine. Moro o'to ywe'i'po wara ro awairykon enapa man. ¹⁶Ita'ro pore, amy pyitonano mo'ko tyjopotory ko'po e'i'pa man. Amy apojoma'po enapa mo'ko tapojomanenymbo ko'po e'i'pa man. ¹⁷Sara'me 'ne janon maita'ton, moro ukutyry jako o'waine, iwara enapa awairykon jako.

13:12-15 Lukas 22:27 13:16 Mateus 10:24, Lukas 6:40, Johanes 15:20

18“Pa'poro 'ne kapyn apokoine moro wara wykaje. Moro y'wa no'kan apo'i'san suku'sa. Iporo te ero imero'po wairy man:
“Mo'ko ymaro endametoto kynotu'manon ywyino.”

19“Erome ro sekari'sa terapa o'waine, moro iwo'kapyry uwaporro. Iwara ro iwo'kapyry jako mamyikata'ton inoro me ro ywairy.
20Ita'ro pore, mo'ko amy ynemoky'po ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen te mo'ko yjemo'nenyombo ewa'manon.”

Jesus 'wa takaramary man ekarityry

21Moro wara tyka'po mero kata'mato Jesus we'i'po. Ero wara oty amyikapo'po: “Ita'ro pore, o'win amy aja'sakarykon yjekaramatan.”
22Mo'karon inemeparykon wo'poty'san asembata. Noky 'wa ikary anukuty'pa kynatokon. **23**O'win amy inemepary, mo'ko poto me inipynary, aporito kynakon. **24**Mo'ko 'wa ro tupu'po ke Simon Petrus wyka'po, iwoturupoto'me noky 'wa ikary pok. **25**Mo'ko wotu'ma'po ro Jesus 'wa. Ika'po I'wa: “Jopoto, noky 'wa ko mykanon?” **26**Jesus wyka'po eju'to'me: “Mo'ko yna'pi'po perere punu'po sytake i'wa inoro, inoro ro mo'ko man.” Irombo amy perere punu'po a'pi'po i'wa. Yry'po i'wa mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas 'wa. **27**Judas 'wa perere punu'po apo'i'po mero, mo'ko Satan wo'my'po ij'a'mun taka. Jesus wyka'po i'wa: “Moro anikapyry sanory ika'ta terapa.” **28**Amy paipo endametoto oty 'wa ikary anukuty'pa kynakon. **29**Judas ekosa moro pyrata je'ny wairy ke, amykonymbo ero wara Jesus wykary ekano'satokon: “Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mato'me kynisanorykon otykon epeka'tango.” Ero wara ikary ekano'satokon enapa: “Mo'karon ipyrata'nnon 'wa pyrata amy ytango.” **30**Moro perere punu'po apo'i'po mero ty'wa, Judas wepa'ka'po. Tyko'manje terapa moro jako kynakon.

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

31Mo'ko Judas wepa'ka'po mero, Jesus wyka'po: “Erome mo'ko kari'na ymuru kuranory kynonepojan. Irombo ita mo'ko Tamusi kuranory kynonepojan. **32**Ita mo'ko Tamusi kuranory wonepo'poto,

13:18 Ware 41:9 **13:20** Mateus 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, 10:16
13:21-30 Mateus 26:20-25, Markus 14:17-21, Lukas 22:21-23

tyta enapa mo'ko Tamusi ikuranory enepotan. O'win wytory kynenepotan. ³³Y'makon, akore'pe noro e'i'pa waitake ajekosaine. Kupita'ton. Mo'karon Simosu 'wa ywyka'po wara enapa erome wykaje o'waine: 'Wyytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron.'

³⁴"Asery me wykaje o'waine: Ase'wa awaipynarykon man. Moro y'wa apyna'san wara ro awaipynarykon man. ³⁵Ara'naine aipynano a'ta, ynemeparykon me awairykon uku'ta'ton pa'poro kari'na."

Jesus 'wa Petrus erupary

³⁶Irombo Simon Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, oja ko my'tan?" Jesus wyka'po eju'to'me: "Moro ywytotopo 'wa erome ywena'po ta awopyry mupija. Aire te moro 'wa ywena'po ta mo'take."

³⁷Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, o'tono'me ko erome awena'po ta ywopyry supijan? Yjemamyry pairo sytake ajupu'po me." ³⁸Jesus wyka'po eju'to'me: "Ajemamyry pairo my'tan yjupu'po me? Ita'ro pore, korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairymekari'take."

Mo'ko jumynano auty

14 ¹"Kata'mato kytaiton. Tamusi amyikatoko. Kamyikatoko enapa. ²Mo'ko yjumy auty ta pyime aitopo man. Moro wara e'i'pa a'ta irombo sekarityryine o'waine. Awaito'kon man kura'ma wy'sa. ³Ikura'ma'san mero wo'take rapa ajaijeine. Iwaro ro moro ywaitopo po amyjaron enapa maita'ton. ⁴Moro ywytotopo emary muku'saton."

⁵Tomas wyka'po I'wa: "Jopoto, moro awytotopo anukuty'pa na'na man. One wara ko moro oma ukutyry taro na'na nan?"

⁶Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Awu, moro oma, moro iporo aino, moro amano awu wa. Ypato roten mo'ko jumynano 'wa tytundary taro kari'na man. ⁷Yjukutyry jako o'waine, mo'ko yjumy enapa muku'ta'ton. Erombo poro muku'ta'ton. Tone o'waine man."

⁸Filipus wyka'po I'wa: "Jopoto, mo'ko jumynano enepoko na'na 'wa. Moro iporo terapa na'na 'wa kynaitan." ⁹Jesus wyka'po i'wa: "Filipus, akore'pe terapa ajekosaine ywairy se'me yjukuty'pa noro man? Mo'ko yjenenenymb'o 'wa mo'ko jumynano tone man. One

13:33 Johanes 7:34 13:34 Johanes 15:12,17, 1 Johanes 3:23, 2 Johanes 5

13:36-38 Mateus 26:31-35, Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34

wara iro ke mykanon: ‘Mo’ko jumynano enepoko na’na ‘wa.’?

¹⁰Mo’ko jumynano ta ywairy, moro yta mo’ko jumynano wairy enapa anamyika’pa man? Morokon o’waine ywykato’kon otykon, aseke yjauran kapyn morokon man. Mo’ko yta aitoto jumynano te morokon tamamingon ka’san. ¹¹Mo’ko jumynano ta ywairy, moro yta mo’ko jumynano wairy enapa amyikatoko yjauran poko. Moro wara anamyika’pa aja’taine, morokon ynikapy’san amaminano poko roten amyikatoko.

¹²“Ita’ro pore, mo’ko yjamayikanen morokon ynikapyry amaminano ka’tan aseke enapa. Potonon ‘ne ka’tu rapa otykon ka’tan. Awu irombo mo’ko jumynano ‘wa wy’sa. ¹³Morokon yjety ta awoturupoto’kon sika’take. Iwara ro mo’ko jumynano kuranory kynonepotan mo’ko ymunano ta. ¹⁴Morokon y’wa awoturupoto’kon sika’take awu.”

Mo’ko kari’na epano’nen emokyry

¹⁵“Ypynary jako o’waine, morokon ywykato’kon mapyita’tion. ¹⁶Awu mo’ko jumynano ‘wa waturupotake. Irombo ajepano’namon me amy terapa ytan o’waine, mo’ja ro ajekosaine iwaito’me. ¹⁷Mo’ko iporono oty eneponen a’kanano mo’ko man. Apyiry upijan ero nono, anene’pa tywairy ke, anukuty’pa tywairy ke enapa. Amyjaron te muku’saton, ajekosaine iwairy ke, otaine iwairy man ke enapa.

¹⁸“Asaka’pa ano’paine wa. Wo’take rapa o’waine. ¹⁹Ko’i terapa yjeneke’tan ero nono. Amyjaron te kaneta’ton. Nuro irombo awu wa. Amyjaron enapa mo’ja ro nuro maita’ton. ²⁰Moro kurita muku’ta’ton mo’ko yjumy ta ywairy, moro yta awairykon, moro otaine ywairy enapa. ²¹Mo’ko ywykato’konymbo uku’nenyimbo, apyinamonymbo enapa ypynanan me man. Mo’ko ypynanan pynatan mo’ko yjumy. Awu enapa sipynatake. Wonepotake i’wa.”

²²“Mo’ko Judas, mo’ko Iskariot kapyn te, wyka’po I’wa: “Jopoto, o’tono’me ko na’na ‘wa monepotan, ero nono ‘wa kapyn te?” ²³Jesus wyka’po eju’to’me: “Mo’ko ypynanan moro yjauran apyitan. Mo’ko yjumy kynipynatan. I’wa kyny’tan na’na. Ekosa kynemandan na’na. ²⁴Mo’ko ypynapyn moro yjauran anapo’i’pa man. Moro anetarykon auranano, yjauran kapyn moro man. Mo’ko yjemo’nenyimbo jumynano auran te moro man.

²⁵“Moro wara wykaje o’waine, ajekosaine noro yja’ta. ²⁶Mo’ko kari’na epano’nen te, mo’ko Tamusi a’kary, mo’ko yjety ta mo’ko

jumynano kynemo'tan inoro ajemepata'ton pa'poro oty poko.
Pa'poro morokon ywykato'konymbo otykon poko atuwaro'mata'ton
rapa.

27 "Sara'me amano sinoja ajekosaine. Moro yjekosano sara'me
aino syja o'waine. Ero nono 'wa yry wara anyry'pa o'waine wa
awu. Kytesykaton. Kyttety'katon. 28 Ero wara ywykary tota o'waine
man: 'Wy'sa. Wo'take rapa te o'waine.' Ypynyary jako rypo o'waine,
tawa'pore maitory mo'ko jumynano 'wa ywytry pok. Mo'ko
jumynano irombo poto me man yko'po. 29 Erome ro sekarityi
terapa o'waine, moro iwo'kapyry uwapor. Iwara ro iwo'kapyry
jako mamyikata'ton. 30 Pyime noro ajerupa'paine waitake. Ero nono
jopotory irombo kyno'san terapa. O'to te yjyry upijan. 31 Ero nono
'wa te moro y'wa mo'ko jumynano pynary ukutry man. Mo'ko
jumynano wykato'konymbo wara ro y'wa oty kapyry ukutry
enapa man ero nono 'wa. Ajawondoko. Ka'makon ero wyino."

Moro winu me tykapymy wonatopo 'ne ro

15

1 "Moro winu me tykapymy wonatopo 'ne ro awu wa.

Mo'ko yjumy, mo'ko maina aporemy mo'ko man. 2 Pa'poro
epetapyn yporiry y'kotojan. Pa'poro apetatoto yporiry korokanon,
epetato'me 'ne ka'tu rapa. 3 Amyjaron tykoroka terapa mandon
moro o'waine ywykato'konymbo auranano 'wa. 4 Yta aitoko, otaine
ywairy wara. Moro porinano aseke tapetary upijan, moro winu
me tykapymy wonatopo epy poko e'i'pa ta'ta. Moro wara amyjaron
enapa ajepetarykon mupita'ton, yta e'i'pa aja'taine. 5 Moro winu me
tykapymy wonatopo awu wa. Morokon porinano amyjaron mandon.
Mo'ko yta aitoto, mo'ko ita wa inoro pyime kynepetanon. Ypyno
irombo o'to pairo awairykon mupijaton. 6 Mo'ko yta e'i'pa aitoto
emata'ton, moro wonatopo pori'po emary wara. Irombo kynajutanon.
Moropangonymbo a'nano'saton. Wa'to taka kynematon. Irombo
kynikoro'san. 7 Yta aja'taine, otaine enapa morokon yjauranymbo
a'ta, pa'poro anisanorykon poko aturupotoko. Irombo mapyita'ton.
8 Moro pyime ajepetarykon, moro ynemeparykon me awairykon
enapa mo'ko yjumy kuranory enepojan.

9 "Mo'ko yjumy 'wa ypnary wara enapa awu kypynaton. Moro
yppny ta ro aitoko. 10 Morokon ywykato'konymbo apyiry jako
o'waine, moro yppny ta rotent maita'ton. Iwara enapa mo'ko yjumy
wykato'konymbo sapyija. Iwara ro moro ipyny ta rotent wa.

11 “Moro wara wykaje o'waine, otaine moro yjewa'pory waito'me, atamonopy'pa moro ajewa'porykon waito'me.

12 “Ero wara wykaje o'waine: Ase'wa aipynatoko, moro y'wa apyna'san wara enapa. **13** Moro a'sakanano upu'po me romo'no ko'pono aipynano wavy man. **14** Yja'sakarykon me mandon, morokon ywykato'kon kapyry jako o'waine. **15** Pyitonano me noro rapa ajejato'paine wa. Mo'ko pyitonano irombo mo'ko tyjopotory nikapyry oty anukuty'pa man. Amyjaron te, yja'sakarykon me 'ne ro mandon. Pa'poro mo'ko yjumy wyino ynetas' san otykon irombo suku'poi o'waine. **16** O'waine kapyn tapyije wa. Y'wa te tapyije mandon. Y'wa ro tapojoma mandon apeta awytoto'ko'me, morokon ajeperykon waito'me roten enapa. Irombo pa'poro yjety ta ty'wa awoturupoto'kon ytan mo'ko jumynano o'waine. **17** Ero wara wykaje o'waine: Ase'wa aipynatoko.”

Ero nono 'wa Jesus jenonopyry

18 “Ero nono 'wa ajenonopyrykon jako, awu na'nen i'wa yjenonopy'po uku'toko. **19** Ero nono wyinonokon me awe'i'sanymboto, apynatory amy ty'wano oty pynary wara. Ero nono wyinonokon me kapyn awairykon ke te, ero nono wyino y'wa ajapo'i'san ke, ero nono ajenono'saton. **20** Onumengatoko rapa ero ywykatopombo poko: ‘Amy pyitonano mo'ko tyjopotory ko'po poto me e'i'pa man.’ Kari'na erekuru 'wa ywekena'pomboto, amyjaron enapa moro erekurukon awekenata'ton. Yjauranymbo apo'i'pomboto i'waine, ajaurangon apyita'ton enapa. **21** Moro wara te kari'na erekuru awekenata'ton yjety upu'po me. Mo'ko yjemo'nenymbo anukuty'pa irombo mandon.

22 “Opy'pa ywe'i'pomboto, anerupa'paine ywe'i'pomboto, u'tano'ma naitory. Erome te moro tyja'wanykonymbo pyi'me'tory upijaton. **23** Mo'ko yjenono'nen mo'ko yjumy jenono'san enapa. **24** Morokon kari'na nikapy'torykonymbo otykon anikapy'pa ira'naine ywe'i'pomboto, u'tano'ma naitory. Erome te morokon ynikapy'san otykon eneton. Ise'me te yjenono'saton. Mo'ko yjumy jenono'saton enapa. **25** Ero auranano, moro omenano karetary ta tymero man iro wo'kapyry te kynakon:

15:12 Johanes 13:34, 15:17, 1 Johanes 3:23, 2 Johanes 5

15:20 Mateus 10:24, Lukas 6:40, Johanes 13:16 **15:25** Ware 35:19, 69:4

“Typo roten yjenono'ton.”

26 ”Mo'ko yjumy ekosa yja'ta, mo'ko kari'na epano'nen, iporono oty eneponen a'kanano, mo'ko yjumy wyino kyno'san inoro semo'take o'waine. Mo'ko ro oty amyikapotan ypoko. 27 Amyjaron enapa te oty mamyikapota'ton. Penaro terapa irombo yjekosa mandon.”

Omapoty'pa mo'karon Kristus wyinonokon wairy man

16 1 ”Morokon otykon sekarityi o'waine, omapoty'pa awaito'ko'me. 2 Morokon tywota'nano'to'kon auto wyino amomata'ton. Amy kurita pa'poro mo'karon awonamon kari'na Tamusi ety awongatopo amaminano kapyry ekano'ta'ton pairo ty'waine. 3 Moro wara kynaita'ton, mo'ko jumynano anukuty'pa, yjukuty'pa enapa tywairykon ke. 4 Morokon otykon te sekarityi o'waine, moro ipokoine yjaurana'po poko awetuwaro'mato'ko'me rapa moro iwo'kapyrykon mero. Uwapo morokon otykon poko aurana'pa we'i, ajekosaine ywairy ke.”

Mo'ko kari'na epano'nen emamin

5 “Erome te wy'sa mo'ko yjemo'nenyombo 'wa. Aturupo'pa pairo te mandon moro oja ywytory poko. 6 Morokon otykon ekarity'po ke y'wa, suku'sa morokon aturu'san a'noka'san kata'mato aino 'wa. 7 Iporo te wykaje o'waine: Moro ywytory o'wanokon me iru'pa man. Ito'pa yja'ta irombo mo'ko kari'na epano'nen opy'pa o'waine kynaitan. Ywyto'po mero te semo'take o'waine. 8 Tywopy'po mero oty me yja'wan me aino wairy, oty me tamambore aino wairy, oty me a'wembono auranano yry wairy enepotan ero nono 'wa. 9 Yja'wan me aino enepotan moro yjamika'pa iwairykon ke. 10 Tamambore aino enepotan moro jumynano 'wa ywytory ke, moro yjene'pa noro awairykon ke enapa. 11 A'wembono auranano yry enepotan mo'ko nono jopotory poko a'wembono auranano yry'po ke.

12 “Pyime noro otykon ekarityry y'wa man o'waine. Apyiry te mupijaton erome. 13 Tywopy'poto te mo'ko iporono oty eneponen a'kanano pa'poro iporono oty enepotan o'waine. Aseke tauran anekarity'pa kynaitan. Morokon tyneta'san otykon ekari'tan te. Morokon o'tonon otykon ekarotan o'waine. 14 Mo'ko ro yjety

awongatan. Pa'poro o'waine tynekarory man apyitan irombo ywyino. ¹⁵Pa'poro mo'ko jumynano ekosanokon otykon, yjotyrykon morokon man. Iro ke ro wykai o'waine: ‘Pa'poro o'waine tynekarory man apyijan ywyino.’ ”

Je'tunano we'petakamary awa'ponano me

¹⁶“Ko'i terapa kaneke'ta'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.” ¹⁷Irombo amykon inemeparykon wyka'san ase'wa: “O'to ika'po ko ero nan: ‘Ko'i terapa kaneke'ta'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.’?” O'to ika'po ko rapa ero nan: ‘Wy'sa mo'ko jumynano 'wa.'?” ¹⁸Ika'san: “O'to tauro'po ko moro ‘ko'i terapa’ nan? O'to ikary anukuty'pa kytaton.”

¹⁹“Amy oty poko tywoturuporykon 'se iwairykon ukuty'po Jesus 'wa. Irombo ika'po i'waine: “Ase'wa morupaton moro ero wara ywyka'po poko: ‘Ko'i terapa kaneke'ta'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.’?” ²⁰Ita'ro pore, amyjaron turare maita'ton. Matamota'ton. Ero nono te tawa'pore kynaitan. O'waine je'tun pe oty kynaitan. Moro je'tunano te kyne'petakamatian awa'ponano me. ²¹Amy onematoto woryi je'tunano apojan, moro tywonematopo jururu tunda'po ke. Tywonema'po mero te moro je'tunano poko noro onumenga'pa man. Tawa'pore irombo man moro ty'wa ero nono tu'ponaka amy kari'na yry'po poko. ²²Iwara enapa erome oty je'tun pe o'waine man. Moro y'wa ajenerykon jako rapa te tawa'pore moro aturu'san kynaitan. Irombo amy pairo moro ajewa'porykon anipina'pa kynaitan.

²³“Moro jako amy pairo oty poko y'wa aturupo'pa maita'ton. Ita'ro pore, amy oty poko yjety ta mo'ko jumynano 'wa awoturupo'sando, kynytan o'waine. ²⁴Erome noro yjety ta oty poko aturupo'pa mandon. Aturupotoko. Irombo mapyita'ton. Iwara ro atamonopy'pa moro ajewa'porykon kynaitan.”

Jesus 'wa ero nono y'mondory

²⁵“Amy waretatoto wara morokon otykon sekarityi o'waine. Amy jako te waretatoto wara noro aurana'pa o'waine waitake. Tywotuku'se me te mo'ko jumynano poko oty sekari'take o'waine.

²⁶Moro kurita yjety ta oty poko maturupota'ton. Ajekatakaine mo'ko jumynano 'wa ywoturupory man anekarity'pa o'waine wa.

²⁷Mo'ko jumynano irombo aseke apynaton, moro o'waine yppnary

ke, moro o'waine Tamusi wyino ywopy'po amyikary ke enapa.
28 Mo'ko jumynano wyino tywo'se wa ero nono tu'ponaka. Wy'sa
 rapa ero nono wyino mo'ko jumynano 'wa."

29 Mo'karon inemeparykon wyka'san i'wa: "Erome tywotuku'se
 me imero ajauranaje, waretatoto wara kapyn pairo. **30** Erome
 moro o'wa pa'poro oty ukutyry uku'san na'na. O'wa kapyn
 oty pokon kari'na woturupory man. Moro pokon Tamusi wyino
 awopy'po amyikanon na'na." **31** Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Erome
 te mamyikaton? **32** Kyno'san, tywo'se terapa man moro aseke
 ajaautykon 'wa pa'poro awotaripa'to'kon jururu, moro o'waine
 o'win upu'po ynotopo jururu. O'win upu'po kapyn te wa. Mo'ko
 jumynano irombo ymaro man.

33 "Morokon sekarityi o'waine, yta sara'me aino epoto'me. Ero
 nono tu'po mata'karykaton. Aturu'san te apyitoko. Ero nono
 si'mondoi."

Tamusi 'wa Jesus auranary

17 **1** Moro wara tyka'po mero Jesus wo'poty'po kapu 'wa.
 Ika'po: "Papa, moro ijururu nitundai. Omuru ety awongako,
 omuru 'wa ajety awongato'me. **2** Pa'poro kari'na irombo ainaka tyje
 o'wa man, pa'poro ty'wa anyry'san kari'na 'wa i'matypyn amano
 yto'me i'wa. **3** Moro i'matypyn amano tauro'po 'kuru man moro
 kari'na 'wa ajukutyry, moro i'waine mo'ko o'win'kono iporono
 Tamusi ukutyry, moro i'waine mo'ko anemoky'po Jesus Kristus
 ukutyry enapa. **4** Awu ajety sawongai ero nono tu'po, moro y'wa
 ika'to'me anyry'po amaminano kapy'mary ke. **5** Papa, amoro moro
 awaitopo po yjety awongako, moro awaitopo po ero nono wairy
 uwaporop yjety awonga'po wara ro rapa.

6 "Moro ajety sekaroi mo'karon ero nono wyino y'wa anyry'san
 kari'na 'wa. O'wanokon me terapa kynatokon. Irombo yjainaka
 tyje tywaije o'wa mandon. Moro ajauran tapyije i'waine man.
7 Awyino pa'poro y'wa anyry'san otykon wairy uku'saton erome.
8 Morokon y'wa anekari'po'san otykon sekarityi i'waine. Mo'karon
 ro kynapyisen. Iporo ro moro awyino ywopy'po wairy uku'saton.
 O'wa yjemoky'po amyikaton.

9 "I'wanokon me o'wa waturupoja. Ero nono 'wano me kapyn
 waturupoja. Mo'karon y'wa anyry'san kari'na 'wano me te waturupoja.
 O'wanokon me irombo mo'karon mandon. **10** Pa'poro y'wanokon

kari'na o'wanokon me mandon. Pa'poro o'wanokon kari'na y'wanokon me mandon. Mo'karon ta ro ykurany man. ¹¹Ero nono tu'po noro e'i'pa waitake. Mo'karon te ero nono tu'po kynaita'ton. Awu wo'take o'wa. Kurano papa, moro y'wa anyry'po ajety ta unendoko, kywara enapa o'win iwaito'ko'me. ¹²Ekosaine yja'ta, sunenjatokon moro y'wa anyry'po ajety ta. Saijomatokon. Amy pairo ynuñemy'po utapy'pa ne'i, mo'ko uta'toto manombo rato. Moro imero'po wo'kapyry irombo ne'i. ¹³Erome te wo'take o'wa. Ero nono tu'po te erokon otykon sekari'sa, itaine atamonopy'pa moro ewa'porykon waito'me. ¹⁴Ajauranymbo synen i'waine. Ero nono kynijenono'saton, ywara enapa ero nono wyino kapyn iwairykon ke. ¹⁵Waturupoja o'wa ero nono wyino ipinato'ko'me kapyn, aijomato'ko'me te mo'ko yja'wan wyino. ¹⁶Ywara enapa ero nono wyino kapyn mandon. ¹⁷Ikuranondotoko moro iporono ta. Moro ajauran iporono me man. ¹⁸Ero nono tu'ponaka o'wa yjemoky'po wara awu enapa semo'saton wararo ero nono tu'po. ¹⁹Upu'san me ro wekuranondoja, mo'karon waito'me enapa moro iporono ta tykuranondo.

²⁰"I'wanokon me roten kapyn, mo'karon aurangon poko yjamikanamon 'wano me enapa te waturupoja, ²¹o'win pa'poro iwaito'ko'me, kyta iwaito'ko'me enapa, papa, yta awairy wara, ota ywairy wara enapa. Irombo mero moro o'wa yjemoky'po amyikatan ero nono. ²²Moro y'wa anyry'po kurano syri i'waine, kywara enapa o'win iwaito'ko'me, ²³awu itaine, amoro yta. Iwara oty anamonopy'pa o'win kynaita'ton. Iwara moro o'wa yjemoky'po uku'tan ero nono. Moro o'wa yppyna'po wara o'wa ipnarykon uku'tan enapa.

²⁴"Papa, mo'karon y'wa anyry'san kari'na wairy 'se wa moro oje ywaitopo po ro. Irombo mero moro y'wa anyry'po kurano eneta'ton. Typyna irombo o'wa tywaije wa ero nono wo'kapyry uwapor. ²⁵Tamamboren papa, ero nono ajukuty'pa man. Awu te kuku'sa. Mo'karon te moro o'wa yjemoky'po uku'saton. ²⁶Moro ajety sekaroi i'waine. Mo'ja ro enapa sekarotake, moro o'wa yppnatopo aipynano waito'me itaine, ywaito'me enapa itaine."

Jesus apyiry

18 ¹Moro wara tyka'po wyino Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon maro moro i'poriry Kidron pato'po. Moro

17:12 Ware 41:9, Johanes 13:18

pato ro amy wonatopo paty maina kynakon. Moro taka ito'po mo'karon tynemeparykon maro.

²Mo'ko ekaramanen Judas enapa moro maina uku'sakon. Moro 'wa ro irombo Jesus mo'karon tynemeparykon arojakon o'kapyn. ³Moro 'wa ro Judas wyto'po amy warinu pokonokon apyimy maro, amykon Tamusi auty erangon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa tomo'se kynatokon inaron maro enapa. Turi, kororeta, o'woto'kon enapa ekosaine kynatokon. ⁴Jesus pa'poro morokon toponamon man otykon uku'sakon. Iwepa'ka'po. Ika'po mo'karon o'tonon 'wa: "Noky ko mupijaton?" ⁵Ika'san eju'to'me: "Mo'ko Nasaret pono Jesus." Ika'po i'waine: "Inoro ro awu wa." Mo'karon opy'san ekosa ro mo'ko ekaramanen Judas enapa kynakon. ⁶Moro "Inoro ro awu wa," ika'po mero mo'karon kari'na wyto'san wena'po taka. Nono tu'ponaka iwo'papy'san.

⁷Jesus woturupo'po rapa i'waine: "Noky ko mupijaton?" Ika'san: "Mo'ko Nasaret pono Jesus." ⁸Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Wykai terapa o'waine: inoro ro awu wa. Yjupiry jako o'waine, mojan yja'sakarykon aropotoko." ⁹Iwara ero auranyombo wo'kapy'po: 'Amy pairo y'wa anyry'po anuta'kapo'pa we'i.'

¹⁰Simon Petrus ekosa supara kynakon. Moro so'ka'po ro i'wa. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa ike. Mo'ko pyitonano ety me kynakon Malkus. ¹¹Jesus wyka'po te Petrus 'wa: "Moro supara e'mo'ko rapa moro ije'ny taka. Moro y'wa mo'ko yjumy nyry'po sapera anenyry'pa ka'tu ywairy manmekano'san?"

¹²Mo'karon warinu pokonokon apyimy 'wa, mo'ko ijopotorykon 'wa, mo'karon Simosu nemoky'san Tamusi auty erangon 'wa Jesus apo'i'po. Apomy'po i'waine. ¹³Mo'ko Anas 'wa na'nen aro'po i'waine. Mo'ko ro mo'ko Kajafas y'metamuru me kynakon. Kajafas ro moro siriko Tamusi pokonokon jopotory me kynakon. ¹⁴Mo'ko ro enapa, mo'ko ero wara mo'karon Simosu jopotorykon urunenymbmo mo'ko kynakon: "Kari'na upu'san me o'win kari'na rombyry iru'pa man."

¹⁵Jesus wekena'po Simon Petrus 'wa amy enapa inemepary maro. Mo'ko inemepary ro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory nukutyry

18:1-11 Mateus 26:47-56, Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53

18:11 Mateus 26:39, Markus 14:36, Lukas 22:42 **18:14** Johanes 11:49,50

mo'ko kynakon. Jesus maro iwo'my'po mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty pyrorory taka. ¹⁶Petrus poropy'po te kurando moro pena po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory nukutyry Jesus nemepary wepa'ka'po. Mo'ko pena eran me aitoto woryi erupa'po i'wa. Irombo Petrus a'myka'po i'wa. ¹⁷Mo'ko pena eran wyka'po ro Petrus 'wa: "Amoro enapa kapyn mo'ko wokyry nemepary amy amoro man?" Petrus wyka'po te: "Uwa, amy kapyn awu wa." ¹⁸Ty'sanore iwairy ke, mo'karon pyitonano 'wa, mo'karon Tamusi auty erangon 'wa enapa wa'to'po tyka'mutano'po kynakon. Moro 'wa ro kynotasinano'pojatokon. Ekosaine ro Petrus enapa kynotasinano'pojakon.

¹⁹Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po Jesus 'wa mo'karon inemeparykon poko, moro inyry omepano poko enapa. ²⁰Jesus wyka'po eju'to'me: "Kurando kari'na 'wa yjauranato. Semepatoine morokon iwota'nano'to'kon auto ta, moro Tamusi auty ta enapa. Morokon po ro pa'poro Simosu kynota'nano'saton. Amy pairo oty anekarity'pa maname waito. ²¹O'tono'me ko y'wa maturupoja oty poko? Mo'karon ynekarity'san otykon etanamonymbo 'wa tyre aturupoko. Mo'karon o'to ywyka'po uku'saton." ²²Moro wara ika'po mero, amy oranano 'wa ipasapaika'po. Ika'po: "Moro wara mo'ko Tamusi pokonokon jopotory meju'sa, hen?" ²³Jesus wyka'po eju'to'me: "Yja'wan me yjaurana'poto, ekari'ko one wara 'ne yja'wan me yjaurana'po. Iru'pa yjaurana'poto te, o'tono'me ko iro ke kywojan?" ²⁴Tapomy ro Anas 'wa Jesus emoky'po mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Kajafas 'wa.

²⁵Simon Petrus te kynotasinano'pojakon noro moro wa'to 'wa. Irombo ika'san i'wa: "Amoro enapa kapyn amy inemepary amoro man?" Petrus wyka'po te: "Uwa, amy kapyn awu wa." ²⁶Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory amy, mo'ko Petrus nipanaka'po omory me kynakon inoro wyka'po: "Moro wonatopo paty maina ta kapyn konei imaro?" ²⁷Enapitary ekarity'po rapa te Petrus 'wa. Irombo mero o'win wytory amy korotoko ko'ta'po.

Jesus arory Pilatus po'ponaka

²⁸Irombo Jesus aro'po i'waine mo'ko Kajafas wyino mo'ko Rome wyinono jopoto auty 'wa. Kokoro 'ne kynakon. Mo'karon Simosu

18:15-18 Mateus 26:69-70, Markus 14:66-68, Lukas 22:55-57

18:19-24 Mateus 26:59-66, Markus 14:55-64, Lukas 22:66-71

18:25-27 Mateus 26:71-75, Markus 14:69-72, Lukas 22:58-62

we'i'san te o'my'pa. Mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo onory 'se tywairykon ke irombo tyweja'wangarykon 'se'pa kynatokon.

²⁹Irombo Pilatus wepa'ka'po i'waine. Ika'po: "Oty poko ko mo'se wokyry memendojaton?" ³⁰Ika'san eju'to'me: "Yja'wan oty ka'nen me e'i'pa a'ta, o'wa anekarama'pa na'na nairy." ³¹Pilatus wyka'po i'waine: "Arotoko iro ke. Aseke moro ajemerykon karetary wykary wara a'wembono auranano ytoko ipoko." Mo'karon Simosu wyka'san te i'wa: "Amy pairo kari'na wory kapyn man na'na 'wa." ³²Iwara te moro Jesus auranymbo, moro i'wa one wara tyrombyry man ekarity'po wo'kapyry kynakon.

³³Irombo Pilatus wo'my'po rapa moro auto taka. Jesus ko'mapo'po i'wa. Ika'po I'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?" ³⁴Jesus wyka'po eju'to'me: "Aseke moro wara mykanon? Amykon te ka'tu ypoko ajerupaton?" ³⁵Pilatus wyka'po eju'to'me: "Amy Simosu 'kare awu wan. Aseke aja'sakarykon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ajekaramaton y'wa. O'to ko me'i?" ³⁶Jesus wyka'po eju'to'me: "Ero nono wyino kapyn moro ynundymary man. Ero nono wyino moro ynundymary a'ta rypo, mo'karon ypyitorykon no'mikatory moro Simosu 'wa yjekaramary a'kototo'me. Ero wyino kapyn te moro ynundymary man." ³⁷Pilatus wyka'po I'wa: "Jopoto kapyn 'kare amoro man." Jesus wyka'po eju'to'me: "Aseke amoro jopoto me kakari'sa. Awu typa'kano'se wa, ero nono tu'ponaka tywo'se wa moro iporono auranano amyikapoto'me. Pa'poro mo'karon iporono auranano wyinonokon yjauran 'wa kynepanamaton." ³⁸Pilatus wyka'po I'wa: "Oty ko moro iporono auranano nan?"

Moro wara tyka'po mero, Pilatus wepa'ka'po rapa mo'karon Simosu 'wa. Ika'po i'waine: "Amy pairo oty anepory'pa we'i u'ta. ³⁹Ajemerykon wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino o'win amy kapory y'wa man mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako. Oty 'se ko mandon? Mo'ko Simosu Jopotory sinondapotan?" ⁴⁰Iko'tapoty'san: "Mo'ko kapyn. Mo'ko Barabas te." Mo'ko Barabas ro amy tokonen manaman mo'ko kynakon.

18:28-38 Mateus 27:1-2,11-14, Markus 15:1-5, Lukas 23:1-5

18:32 Johanes 3:14, 12:32

18:38-19:16 Mateus 27:15-31, Markus 15:6-20, Lukas 23:13-25

19 ¹Irombo mero Pilatus 'wa Jesus ypo ky'mapo'po. ²Mo'karon warinu pokonokon 'wa amy sipatamu waton momy'po u'mariry me. Upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. Amy tapenen tykujuuren wo'mynano ke iwo'myndo'po i'waine. ³Irombo iwopy'san i'wa. Ika'san: "Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!" Ipasapaika'po i'waine.

⁴Pilatus wepa'ka'po rapa. Ika'po i'waine: "Sipa'kaje o'waine, muku'to'se me amy pairo oty anepory'pa ywe'i'po u'ta." ⁵Jesus wepa'ka'po ro, moro sipatamu waton kapy'po u'mari ta, moro tykujuuren wo'mynano ta enapa. Irombo Pilatus wyka'po i'waine: "Mo'se mo'ko wokyry."

⁶Ene'po mero ty'waine, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ko'tapoty'san mo'karon Tamusi auty erangon maro. Ika'san: "Ipokary man! Wakapu poko ipokary man!" Pilatus wyka'po i'waine: "Arotoko. Aseke ipokatoko. Awu irombo amy pairo oty anepory'pa wa u'ta." ⁷Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: "Omenano karetary na'na ekosa man. Moro ro irombyry man ekari'san, Tamusi ymuru me iwotyry'po ke."

⁸Moro eta'po mero tanarike 'ne ka'tu rapa Pilatus we'i'po. ⁹Moro auto taka rapa iwo'my'po. Irombo Jesus 'wa iwoturupo'po: "Ojeno ko amoro man?" Anejuku'pa te Jesus we'i'po. ¹⁰Pilatus wyka'po I'wa: "Yjerupary 'se'pa man? Yjaina anondapory wairy, apokapory wairy enapa anukuty'pa man?" ¹¹Jesus wyka'po eju'to'me: "Ajaina kapyn wairy, kawo wyino moro wara yry'pa iwe'i'pomboto. Iro ke ro mo'ko o'wa yjekaramanenymbu u'ta poto 'su 'ne ka'tu rapa oty man."

¹²Morombo wyino Pilatus wo'mika'po inondapory poko. Mo'karon Simosu ko'ta'san te. Ika'san: "Mo'ko nondapo'poto o'wa, mo'ko Rome pono jopoto pawanary kapyn amoro mana. Pa'poro aseke poto 'su jopoto me atytoto mo'ko Rome pono jopoto y'tu'kanen me man." ¹³Moro eta'po mero ty'wa, Pilatus 'wa Jesus pa'kapo'po. Iwotandy'mo'po moro jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po, moro topu ke ira'to'po aitopo, moro Simosu gabata me kynejatojaton iro po. ¹⁴Kurita'n'e'ne iwairy taro kynakon moro otare'matopo kurita uwapor. Irombo Pilatus wyka'po mo'karon Simosu 'wa: "Mo'se mo'ko Ajopotorykon." ¹⁵Mo'karon ko'tapoty'san ro: "Iwory man! Iwory man! Wakapu poko ipokary man!" Pilatus wyka'po i'waine: "Mo'ko Ajopotorykon iro ke sipokapatan wakapu

poko?" Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wyka'san eju'to'me: "Mo'ko Rome pono jopoto rato amy na'na jopotory wavy man." ¹⁶Irombo mero Pilatus 'wa Jesus yry'po i'waine, ipokato'me.

Jesus aro'po i'waine. ¹⁷Aseke Jesus moro typokato'man wakapu arojakon. Jerusalem wyino iwepa'ka'po moro 'U'je'pombo Waitopo' tatynen 'wa. Golgota me mo'karon Simosu moro aitopo ejatojaton moro taurangon ta. ¹⁸Moro po ro wakapu poko Jesus poka'po. Imaro oko amykon terapa poka'san, o'win amy apojery wyino, o'win amy apo'tun wyino. Jesus owarira'naine kynakon. ¹⁹Paranga'membo pokapo'po enapa Pilatus 'wa mo'ko Jesus epo. Moro tu'po ro tymero kynakon: MO'KO NASARET PONO JESUS, MO'KARON SIMOSU JOPOTORY.

²⁰Moro imero'po erupa'po pyime Simosu 'wa. Tyse wavy irombo Jerusalem wyino moro Jesus pokatopo kynakon. Moro oty tymero kynakon mo'karon Simosu auran ta, mo'karon Rome ponokon auran ta, mo'karon Griek auran ta enapa. ²¹Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon Simosu wyka'san Pilatus 'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory me iwairy kysimeroi. Mo'karon Simosu Jopotory me iwokarity'po te imeroko." ²²Pilatus wyka'po te eju'to'ko'me: "Moro ynimeropo'po ani'petakama'pa waitake."

²³Jesus poka'po mero ty'waine, mo'karon warinu pokonokon 'wa morokon itu'ponokon iwo'mykonymbo a'saka'san okupa'en undy, tywe'i'san wara ro. Moro upi'nono iwo'mymb te o'win kynakon. Atoky'pa moro kamisa kynakon. ²⁴Irombo ase'wa ika'san: "Aniseka'pa kytaisen. Tymeramon tapusikiri kysemesen one 'wa apyiry man uku'to'me." Iwara ero imero'po wo'kapy'po:

Morokon ywo'mykonymbo ekamy'san i'waine aseka ro. Ywo'my poko tapusikiri emapoty'san i'waine.

Moro wara mo'karon warinu pokonokon we'i'san.

²⁵Moro Jesus pokatopombo wakapu ekosa kynatokon mo'ko isano, mo'ko isano pity, mo'ko Klopas ppty Maria, mo'ko Magdala pono Maria enapa. ²⁶Mo'ko isano ekosa mo'ko poto me inipynary inemepary kynakon. Ene'san mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko tysano 'wa: "Mo'ko apyiko o'me me." ²⁷Irombo mo'ko tynemepary 'wa ika'po: "Mo'ko apyiko asano me." Morombo mero mo'ko inemepary 'wa mo'ko isano apo'i'po tokosa tauty ta.

Jesus rombyry

28 Pa'poro oty aikepy'po uku'sakon Jesus moro jako. Irombo moro imero'po wo'ka'to'me ika'po: "Tuna 'se wa." **29** Moro po ro amy parapi kynakon, ta'nose tyjasakoren winu ke. Moro winu taka ro amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po i'waine. Moro oty yry'po ro amy hysop epy pokonaka. Irombo Jesus yndary ponaka yry'po i'waine. **30** Moro winu amy enyry'po mero ika'po: "Naikepyi." Irombo mero moro tupu'po sekuma'po i'wa. Iworemakepy'po.

31 Moro jako opy'pa noro moro otare'matopo kurita kynakon. Moro otare'matopo kurita te morokon wakapu poko mo'karon ipoka'san ekepy'san wairy 'se'pa mo'karon Simosu kynatokon. Poto me irombo moro otare'matopo kurita wairy kynakon. Iro ke ro Pilatus 'wa iwoturupo'san mo'karon ipoka'san y'sairykon ambopoto'me, morokon wakapu wyino ikato'ko'me. **32** Irombo mero mo'karon warinu pokonokon 'wa mo'ko Jesus maro ipoka'san y'sairykon amboty'san, mo'ko o'win amy na'nen, irombo mo'ko akono terapa. **33** Jesus 'wa tytunda'san mero te, tyromo'se terapa enepo i'waine. Iro ke ro morokon i'sairy anamboty'pa iwe'i'san. **34** Moro isoropary puka'po te o'win amy warinu pokono 'wa typosi'ken siparari ke. O'win wytory iwyino mynu wopy'po tuna maro. **35** Mo'ko morokon otykon enenemymbō kynamyikapojan. Moro inamyikapory oty iporo man. Iporonokon otykon ekarityry uku'san ty'wa. O'waine enapa amyikarykon 'se man. **36** Moro oty tywo'ka'se man, ero imero'po wo'ka'to'me:

Amy pairo ije'po amboty'pa kynaitan.

37 Amy oje rapa tymero man:

Mo'ko inipuka'san 'wa kyno'po'ta'ton.

Jesus unemyry

38 Morombo mero Pilatus 'wa mo'ko Arimatea pono Josef woturupo'po mo'ko Jesus ekepy'po kato'me ty'wa moro wakapu wyino. Mo'ko Josef ro amy Jesus nemepary me kynakon, maname

19:28-30 Mateus 27:45-56, Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49

19:28 Ware 69:21, 22:15 **19:36** Exodus 12:46, Numeri 9:12, Ware 34:20

19:37 Zacharia 12:10, Jesus neneppo'po 1:7

te irombo, mo'karon Simosu jopotorykon nendory ke ty'wa. Pilatus 'wa iru'pa eپory'po. Irombo Josef 'wa Jesus ekepy'po ka'po moro wakapu wyino. ³⁹Mo'ko Nikodemus wyto'po imaro. Mo'ko 'wa ro uwapo Jesus koko tatawa kynakon. Oruwa kiro iwairy taro mere maro aloe y'kaima'po Nikodemus ekosa kynakon. ⁴⁰Mo'ko Jesus ekepy'po pina'po i'waine. Irombo morokon typoporamontykon maro ijasimemboty'po i'waine ty'meijamon kamisa ke. Moro wara irombo mo'karon Simosu akepy unenjaton. ⁴¹Moro Jesus pokatopombo wyino tyse waty amy wonatopo paty kynakon. Moro ta ro amy asery atunendopo kynakon. Amy pairo noro kari'na yry'pa kynakon itaka. ⁴²Moro taka roten Jesus ekepy'po yry'po i'waine, senge roten iwairy ke. Moro otare'matopo kurita irombo kynitundakon terapa.

Jesus awomyry

20 ¹Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, kokoro 'ne imero, tawa'rume noro a'ta, mo'ko Magdala pono Maria wyto'po moro Jesus unendopombo 'wa. Irombo moro ipenary aputy topu ene'po i'wa tamima. ²Irombo eka'numy'po Simon Petrus 'wa, mo'ko o'win amy omepatoto, mo'ko poto me Jesus kynipynakon inoro 'wa enapa. Ika'po i'waine: "Mo'ko Jopoto moro unendopombo wyino taro man. Oje yry'po anukutypa na'na man."

³Irombo Petrus wepa'ka'po mo'ko o'win amy omepatoto maro. Ito'san moro Jesus unendopombo 'wa. ⁴Okororo eka'numy'san. Mo'ko o'win amy omepatoto taka'ne kynakon Petrus ko'po. Mo'ko tunda'po na'nemoro Jesus unendopombo 'wa. ⁵Itaka iwonusuma'po. Morokon inoponykonymbo kamisa ene'san i'wa. O'my'pa te iwe'i'po. ⁶Irombo iwena'po ta Simon Petrus tunda'po enapa. Mo'ko wo'my'po moro atunendopo taka. Morokon inoponykonymbo kamisa ene'san i'wa. ⁷Moro u'jondotopombo kamisa ene'po enapa i'wa, morokon inoponykonymbo kamisa ekosa kapyn te. Typo terapa te tamenje kynakon. ⁸Morombo mero mo'ko o'win amy omepatoto, mo'ko Petrus uwapo tytunda kynakon inoro wo'my'po enapa. Oty ene'po mero ty'wa oty amyika'po i'wa. ⁹Moro iromby'san wyino awomyry man mero'po anukutypa na'nem

19:38-42 Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56

19:39 Johanes 3:1-2 20:1-10 Mateus 28:1-8, Markus 16:1-8, Lukas 24:1-12

kynatokon. ¹⁰Mo'karon omepatonon werama'san rapa moro ita tywaito'kon auto 'wa.

¹¹Maria te moro Jesus unendopombo wyino kurando kynotamojakon. Moro tywotamory ta moro atunendopo taka iwonsuma'po. ¹²Irombo oko tamu'ne ewo'myndo'san kapu tanokon apojonano ene'san i'wa. Tandy'po kynatokon moro Jesus ekepy'po waitopombo po, o'win amy moro upu'po waitopombo po, o'win amy moro ipupuru waitopombo po. ¹³Mo'karon woturupo'san ro i'wa: "Woryi, o'tono'me ko matamojan?" Ika'po i'waine: "Mo'ko Yjopotory taro man. Oje tyje iwairy anukuty'pa wa."

¹⁴Moro wara tyka'po mero iwotu'ma'po. Irombo Jesus ene'po i'wa. Jesus me iwairy anukuty'pa te kynakon. ¹⁵Jesus wyka'po i'wa: "Woryi, o'tono'me ko matamojan? Noky ko mupijan?" Mo'ko wonatopo paty enenen ja'ta ekanopyry ke ty'wa, ika'po I'wa: "Jopoto, o'wa aro'poto, oje yry'po ekari'ko, moro wyino saro'se me." ¹⁶Jesus wyka'po i'wa: "Maria." I'wa tywotu'ma'po mero Maria wyka'po I'wa Simosu auran ta: "Rabuni." Moro tauro'po man: yjemepanen. ¹⁷Jesus wyka'po i'wa: "Kapo'i koro. Awomy'pa noro irombo wa mo'ko jumynano 'wa. Mo'karon yja'sakarykon 'wa ero yjauranymbō ekari'tango: 'Mo'ko yjumy, mo'ko ajumykon me enapa man inoro 'wa yjawomyry man. Mo'ko ytamusiry, mo'ko atamusirykon me enapa man inoro 'wa yjawomyry man.' "

¹⁸Irombo mero mo'ko Magdala pono Maria wyto'po mo'karon omepatonon 'wa, moro ty'wa mo'ko Jopoto ene'po ekari'se, moro o'to ty'wa ika'po ekari'se enapa.

Jesus woseneropy mo'karon tynemeparykon 'wa

¹⁹Irombo koko mo'karon omepatonon tywota'nano'se kynatokon. Morokon pena tyra'kere'to i'waine kynakon, mo'karon Simosu pona tanarike tywairykon ke. Irombo typo roten Jesus wopy'po ira'nakaine. Ika'po i'waine: "Sara'me aitoko." ²⁰Moro wara tyka'po mero, morokon tainary, moro tysoropary enepo'po i'wa i'waine. Mo'ko Jopoto ene'po mero ty'waine, mo'karon omepatonon ewa'pota'san imero. ²¹Jesus wyka'po rapa i'waine: "Sara'me aitoko. Mo'ko jumynano 'wa yjemoky'po wara enapa komo'saton."

20:11-18 Mateus 28:9-10, Markus 16:9-11

20:19-23 Mateus 28:16-20, Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49

²²Moro wara tyka'po mero, uro'san i'wa. Ika'po i'waine: "Mo'ko Tamusi wyinono a'kanano apyitoko. ²³Yja'wan me kari'na we'i'san ka'poto o'waine, tyka ro kynaitan. Anika'pa awe'i'sando te, ika'pa kynaitan."

Tomas wairy oty anamyika'pa

²⁴O'win amy mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon a'sakary Tomas, mo'ko Didymus* me kynejatojaton inoro uwa tywaije kynakon ekosaine, mo'ko Jesus wopyry jako. ²⁵Mo'karon iwomepary a'sakarykon wyka'san i'wa: "Mo'ko Jopoto enei na'na." Mo'ko Tomas wyka'po te i'waine: "Morokon ainary ta morokon putuputuri pa'san anene'pa yja'ta, morokon putuputuri pa'san taka moro yjainary siky'iry ane'moky'pa yja'ta, anamyika'pa waitake." ²⁶Irombo oko-to'ima kurita pa'po me mo'karon inemeparykon moro auto ta rapa kynatokon. Tomas ro ekosaine kynakon. Tyra'kere'to morokon pena wairy se'me typo roten Jesus wopy'po ira'nakaine. Ika'po i'waine: "Sara'me aitoko." ²⁷Morombo mero mo'ko Tomas 'wa ika'po: "Ero 'wa moro ajainary siky'iry ene'ko. Morokon yjainary eneko. Moro ajainary ene'ko. Moro ysoropary taka e'mo'ko. Senu'ka pe kytic'e. Isenu'ka'pa te aiko." ²⁸Tomas wyka'po eju'to'me: "Yjopotory! Ytamusiry!" ²⁹Jesus wyka'po i'wa: "Yjene'po ke oty mamylakanon? Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon enery pyndo oty amyikanamon."

Kareta y'ma'topo auranano

³⁰Pyime noro kapu wyinonokon otykon enepo'san Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon embata. Morokon te ero kareta ta imero'pa tywaije mandon. ³¹Morokon imero'san te tymero man mo'ko Mesias me, mo'ko Tamusi ymuru me enapa Jesus wairy amyikato'me o'waine, amyikanamon me ajemando'ko'me enapa ety ta.

Jesus wosenepory rapa

21 ¹Morombo wyino Jesus wosenepo'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa moro Tiberias juwembory esi'wo. Ero wara te iwosenepo'po.

20:24 Moro Didymus tauro'po man: Munusi.

20:23 Mateus 16:19, 18:18

²Asekosa kynatokon mo'ko Simon Petrus, mo'ko Tomas, mo'ko Didymus* me kynejatojaton inoro, mo'ko Galilea tano Kana pono Natanael, mo'karon Sebedeus ymurukon, oko noro amykon terapa inemeparykon enapa. ³Simon Petrus wyka'po mo'karon ta'sakarykon 'wa: "Woto poko wy'sa." Mo'karon amykonymbo wyka'san: "Na'na kyny'san amaro." Kurandonaka ito'san. Moro kurijara taka iwotaru'ka'san. Moro koko te otymbro ro anapo'i'pa iwe'i'san.

⁴Emamy'po po terapa Jesus pe'ja po kynakon. Jesus me iwairy anukuty'pa te mo'karon inemeparykon kynatokon. ⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Pyitonon, perere etapyry me woto amy waty nan ajekosaine?" Ika'san: "Uwa." ⁶Ika'po i'waine: "Moro sipi ematoko moro kurijara apo'tun wyino. Iwara amy mapyita'ton." Ema'po i'waine. Irombo aru'kary upi'po terapa i'waine. Pyime irombo woto ita kynakon. ⁷Irombo mo'ko poto me Jesus nipyinary omeplatoto wyka'po Petrus 'wa: "Mo'ko Jopoto mo'ko man." Mo'ko Jopoto me iwairy eta'po mero ty'wa, Simon Petrus wewo'myndo'po. Iwoku'my'po. Moro tywo'my upi'nono ta rotent irombo kynakon. Irombo iwoma'po moro tuna taka. ⁸Mo'karon a'sakarykon 'wa te moro kurijara wena'po ta moro woto na'nolka'po sipi kyryrykary enepy'po maponaka. Tyse waty irombo mapo wyino kynatokon. Ainatone-kari'na apo iwairy taro mapo wyino kynatokon.

⁹Maponaka tywo'ka'san mero, wa'to'po po'manga'po tu'po woto ene'po i'waine. Perere ene'po enapa i'waine. ¹⁰Jesus wyka'po i'waine: "Anapol'i'san woto amy ene'toko." ¹¹Irombo Simon Petrus wotaru'ka'po rapa. Moro sipi kyryryka'po i'wa maponaka. Oko-to'ima-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oruwa potonon woto ita kynatokon. Pyime mo'karon woto wairy se'me moro sipi we'i'po o'seka'pa.

¹²Jesus wyka'po i'waine: "Endametoko." Amy pairo inemepary twoturupory 'se'pa kynakon i'wa: "Noky ko amoro man?" Mo'ko Jopoto me iwairy uku'satokon irombo. ¹³Irombo Jesus 'wa moro perere anumy'po. Ekamy'po i'wa i'waine, mo'ko woto maro. ¹⁴Moro ijoruwanory me Jesus wosenepotopo moro kynakon moro iromby'san wyino tawomy'po wyino.

21:2 Moro Didymus tauro'po man: Munusi.

21:3 Lukas 5:5 **21:6** Lukas 5:6

¹⁵Iwendame'san wyino* Jesus wyka'po Simon Petrus 'wa: "Johanes ymuru Simon, kypynanon mojan ko'po?" Petrus wyka'po I'wa: "A'a, Jopoto, moro y'wa apynary muku'sa." Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon yjekykon kapara indameno'poko." ¹⁶Ijokonory me Jesus wyka'po rapa i'wa: "Johanes ymuru Simon, kypynanon?" Petrus wyka'po I'wa: "A'a, Jopoto, moro y'wa apynary muku'sa." Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon yjekykon kapara eneko." ¹⁷Ijoruwanory me Jesus wyka'po i'wa: "Johanes ymuru Simon, kypynanon?" Petrus 'wa moro ijoruwanory me moro 'Kypynanon?' ikary je'tuma'po. Irombo ika'po Jesus 'wa: "Jopoto, pa'poro oty muku'sa. Moro y'wa apynary muku'sa." Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon yjekykon kapara indameno'poko.

¹⁸"Ita'ro pore, moro apitaniry jako aseke moku'myjakon. Anisanory wara ro mytopo'sakon. Ajatypy'poto te, morokon ajainary mityngatake. Amy terapa kari'na ajeku'mytan. Awytory 'se'tonorymbo 'wa ajarotan." ¹⁹Moro wara Jesus 'wa moro one wara Petrus rombyry man 'wa moro Tamusi ety awongary man ekarity'po. Moro wara tyka'po wyino, ika'po Petrus 'wa: "O'ko ywena'po ta."

²⁰Tywotu'ma'po mero, Petrus 'wa tywena'san ta mo'ko poto me Jesus nipyinary omepatoto wopyry ene'po. Mo'ko ro mo'ko eratonomapopotombo onory jako Jesus aporito tywaije kynakon. Mo'ko enapa tywoturupo kynakon i'wa: "Jopoto, noky ko ajekaramatan?" ²¹Inoro ene'po mero ty'wa, Petrus wyka'po Jesus 'wa: "Jopoto, o'to ko naitan mo'ko?" ²²Jesus wyka'po i'wa: "Moro ywopyry man 'wa ro nuro iwairy 'se yja'ta, apoko nan? Amoro te o'ko ywena'po ta." ²³Irombo iromby'pa mo'ko omepatoto wairy man oka wotaripapy'po mo'karon Jesus wyinonokon ra'na. Jesus te yka'pa tywaije kynakon: "Iromby'pa kynaitan." Tyka te tywaije kynakon: "Moro ywopyry man 'wa ro nuro iwairy 'se yja'ta, apoko nan?"

²⁴Mo'ko omepatoto, mo'ko erokon otykon amyikapojan inoro, mo'ko imeronamonymbo, inoro ro mo'ko man. Iporo moro inamyikapory wairy uku'san na'na.

²⁵Pyime noro amykon terapa otykon tyka'se man Jesus 'wa. O'win o'win pai morokon mero'sanyimboto, ero nono tu'po morokon imero'san kareta waitopo waty nairy, wykaje awu.

21:15 'Iwendame'san wyino' y'petakan me pai 'Tywendame'san wyino' yry man.

21:20 Johanes 13:25

Mo'karon apojojoma'san

Uwapo torupamy

Ero kareta enapa mo'ko iru'pyn oka meronenymbo Lukas 'wa tymero man. Ero kareta ta mo'karon Jesus napojoma'san we'i'san ekari'san. Moro i'waine mo'ko Tamusi a'kary apo'i'po, moro one wara kapu tako mo'ko Jopoto Jesus wyto'po, moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita o'kapy'san otykon ekari'san enapa (Mo'karon apojojoma'san 1-2). Mo'ko Petrus poko, mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san poko enapa oty ekari'san (Mo'karon apojojoma'san 3-12). Moro wyino ro moro o'to Paulus we'i'po, moro one wara i'wa moro iru'pyn oka aripapyry ekari'san.

Mo'karon apojojoma'san we'i'san ekari'san ro rypo ero kareta. Mo'ja ro mo'ko Jopoto Jesus Kristus na'mo'po amaminano wyto'po ekarityry 'se 'ne ka'tu rapa te man. Pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na 'wano me moro iru'pyn oka wairy amyikapojan mo'ko Lukas.

Ero kareta wota'saka'san

1:1–6:7	Jerusalem po moro iru'pyn oka wotaripapyry
6:8–9:31	Judea 'wa, Samaria 'wa, Galilea 'wa enapa moro iru'pyn oka wotaripapyry
9:32–12:25	Antioki 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry
13:1–16:5	Asia 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry
16:6–19:20	Griek yinonory 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry
19:21–28:31	Rome 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry
-

Moro Tamusi wykatopombo

1 ¹Teofilus, moro koromono ykaretry simeron pa'poro o'to tywairy a'mo'po poko Jesus 'wa, pa'poro i'wa kari'na emepa'san poko enapa, ²kapu tako awo'nuku'po 'wa ro. Moro tawo'nukuru uwaporor te Tamusi a'kary pori'tory ta takari'se i'wa man one wara

mo'karon tynapojomarykon me tynapo'i'san wairy man. ³Mo'karon 'wa ro enapa moro tywota'karyka'po wyino pyime otykon ke nuro tywairy tamyikapo i'wa man. Oko-kari'na kurita ta pyimemboto tywosenepo i'waine man. Torupa i'wa mandon moro Tamusi nundymary pok.

⁴O'wino me imaroine ta'ta, ika'po i'waine Jerusalem wyino ito'pa iwaito'ko'me. Ika'po: "Moro o'waine ynekarity'pombo yjumy wykatopombo imomo'toko. ⁵Johanes 'wa irombo tuna ke mo'karon kari'na tatyka mandon. Amyjaron te pyime 'ne waty amykon kurita pa'po me Tamusi a'kary ke tatyka maita'ton."

Jesus awo'nukuru kapu taka

⁶Mo'karon Jesus ekosa ata'nanopy'san woturupo'san i'wa: "Jopoto, erome te mo'karon Israel pajanyimbo mundymapotan rapa amy aseke ijopotorykon 'wa?"

⁷Irombo te ika'po i'waine: "One wara a'ta oty wo'kapyry man Papa aina man. Ajainaine kapyn man moro ukutyry.

⁸Mepana'tomata'ton te, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po mero otu'ponakaine. Yjekary amyikaponamon me maita'ton Jerusalem po, pa'poro wararo Judea po, pa'poro wararo Samaria po enapa, ero nono y'maty'po 'wa ro."

⁹Moro wara ika'ma'po wyino inenerykon mero kapu taka awo'nuku'po. Amy kapurutu notaka iwonekepy'po.

¹⁰Onu'ka'pa kapu taka itory enery jako noro i'waine, typo roten oko wokyryjan we'i'san ekosaine tamu'namon wo'mynano ta.

¹¹Mo'karon wyka'san ro: "Galilea ponokon wokyryjan, o'tono'me ko moro po noro mo'po'saton kapu 'wa? Mo'ko awyinoine kapu taka awo'nuku'po Jesus kyno'tan rapa moro kawonaka tytory ene'po wara enapa o'waine."

¹²Irombo Jerusalem 'wa iwerama'san rapa, moro oleif paty wypy wyino. O'win dusun apo ko'po kapyn moro wypy man Jerusalem wyino. ¹³Irombo Jerusalem taka tywo'my'san mero, moro tywaito'kon poto 'su apuru'po taka ito'san kawonaka. Mo'karon moro po aitonon me ro kynatokon Petrus, Johanes, Jakobus,

1:4 Lukas 24:49 **1:5** Mateus 3:11, Markus 1:8, Lukas 3:16, Johanes 1:33

1:8 Mateus 28:19, Markus 16:15, Lukas 24:47-48

1:9 Markus 16:19, Lukas 24:50-51 **1:10** Lukas 1:1-4

Andreas, Filipus, Tomas, Bartolomeus, Mateus, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, mo'ko o'wo'matonon a'sakarymbo Simon, mo'ko Jakobus ymuru Judas enapa. ¹⁴Inaron ro pa'poro o'kapyn roten o'win tywonusmengarykon ta Tamusi 'wa kynauranatokon. Amykon woryijan enapa imaroine kynatokon. Mo'ko Jesus sano Maria, mo'karon ipiryjan enapa imaroine kynatokon.

Judas y'petakan

¹⁵Amy kurita te Petrus awomy'po mo'karon ta'sakarykon ra'na. O'win-to'imamboto o'win-kari'na iwairy taro mo'karon ata'nropy'san kynatokon. Petrus wyka'po: ¹⁶“Yja'sakarykon, moro imero'po, moro penaro David 'wa Judas poko mo'ko Tamusi a'kary nekari'po'pombo wo'kapyry ro tywaije man. Judas 'wa wavy oma takari'se nan mo'karon Jesus apyinamon 'wa. ¹⁷Ka'sakarykon me tu'ku man. Moro kynikapyrykon amaminano wota'saka'po amy enapa tyka'se i'wa tywaije man. ¹⁸Irombo te amy nono'membo tapeka'se i'wa tywaije man moro tyja'wany epe'po poko. Irombo tombata'po tywoma tywaije man. Tywotuweseka tywaije man. Pa'poro imero uwembombo tywo'se tywaije man kurandonaka. ¹⁹Moro tota tywaije man pa'poro mo'karon Jerusalem po amandonon 'wa. Moro nono ro tajato i'waine man aseke taurangon ta Akeldama me. Moro tauro'po man: Mynu pan nono. ²⁰Moro ware karetary ta irombo tymero man:

“Oro moro iwaitopo nipononge'nen. Oro amy pairo ipo emamy'pa nainen.”

“Tymero enapa man:

“Oro amy terapa i'petakan me nainen oty enenen me.”

²¹“Kokosaine mo'ko Jopoto Jesus a'ta, mo'ko Johanes 'wa etyka'po wyinombo ro moro awo'nuku'po 'wa ro, amykon wokyryjan tyweramapo'se mandon kymaroine. ²²Mo'karon wyino ro o'win amy apyiry man moro awomy'po amyikaponen me iwaito'me kymaroine.”

1:13 Mateus 10:2-4, Markus 3:16-19, Lukas 6:14-16 1:18-19 Mateus 27:3-8

1:20 Ware 69:25, Ware 109:8

1:22 Mateus 3:16, Markus 1:9, Lukas 3:21, Markus 16:19, Lukas 24:51

²³Irombo oko amykon aro'san i'waine uwaponaka: mo'ko Barsabas tatynen Josef (Justus me enapa kynejatojatokon), mo'ko Matias maro. ²⁴Irombo ero wara aurana'san Tamusi 'wa: "Amoro, Jopoto, pa'poro turu'ponano muku'sa. Na'na 'wa iro ke uku'poko nokypan 'se awairy mojan okonokon wyino, ²⁵moro Judas nino'po apojonano emamin ka'tome. Judas 'wa irombo moro amaminano tyno man moro tywaitopo 'wa tytoto'me."

²⁶Irombo tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine. Iwara ro mo'ko Matias ekarity'po moro amaminano apyinen me. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win apojoma'san apyimy tak a'myka'po i'waine.

Mo'ko Tamusi a'kary wopyry

2 ¹Moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita tunda'po mero, pa'poro tywota'nano'se kynatokon. ²Irombo typo roten kapu wyino amy oty mory wopy'po, pepeito tam'po'kory mory wara imero. Moro iwotandy'moto'kon auto a'no'ka'po imero moro oty mory 'wa. ³Irombo wa'to ka'muru'makon wara otykon wosenepo'san i'waine. Pa'poro iwe'i'san mero itu'ponakaine morokon otykon wotaripapy'san. ⁴Irombo Tamusi a'kary 'wa i'namoro'san. Ukuty'non roten auranano ta tauranarykon a'mo'po i'waine, Tamusi a'kary 'wa tauranano'porykon wararo.

⁵Moro jako Jerusalem po pa'poro ero nono tu'ponokon aito'kon wyino opy'san Tamusi nendonamon Simosu kynatokon. ⁶Moro oty mory wota'po mero, pyime kari'na wota'nano'py'san. Poto me imero iwonusumenga'san, pa'poro aseke taurangon ta auranarykon etary ke ty'waine. ⁷I'narangapo'san moro oty 'wa. Irombo ika'san: "Galilea ponokon kapyn pa'poro mo'karon auranatonon nandon? ⁸One wara ko iro ke pa'poro aseke kaurangon ta auranarykon kysetaton? ⁹Partie ponokon me, Medië ponokon me, Elam ponokon me, Mesopotamie ponokon me, Judea ponokon me, Kapadosi ponokon me, Pontus ponokon me, Asia ponokon me, ¹⁰Frigie ponokon me, Panfili ponokon me, Egypte ponokon me, Sirene wyino amandonon Libie ponokon me, Rome ponokon otawatonon me, ¹¹Simosu me, Simosu me atypo'san me, Kreta ponokon me, Arabi ponokon me enapa pa'poro aseke kaurangon ta auranarykon kysetaton, one wara Tamusi 'wa potonon otykon kapy'san poko."

¹²Pa'poro iwe'naranga'san. One wara pairo moro oty pokotywonumengarykon anukuty'pa iwe'i'san. Ika'san: "Oty 'ne ko ero nan?" ¹³Amykonymbo te kynauno'po'satokon. Kyngatokon: "Tywetynje mandon."

Petrus auranary

¹⁴Irombo te Petrus awomy'po mo'karon ainapotoro itu'ponaka o'win apojoma'san maro. Mo'ja aurana'po i'waine: "Yja'sakarykon Simosu, pa'poro Jerusalem po aitonon enapa, ero ukutyry 'se wa o'waine. Iru'pa koro yjauran 'wa epanamatoko. ¹⁵Mojan tywetynje anekanopyrykon irombo etymy'pa mandon. Kokoro noro man. Okupa'en-to'ima juru man. ¹⁶Mo'ko Tamusi auran uku'ponen Joel wykatopombo te ero man:

¹⁷"Morokon irombo ro kurita ero wara kynaitan, kynganon Tamusi. Yja'kary a'si'ko sytake pa'poro kari'na tu'ponaka.

Irombo mo'karon omurukon, ajemyirykon yjauranybmo uku'pota'ton. Mo'karon ara'nanokon pyitonon 'wa otykon kynosenepota'ton. Mo'karon uwapoto'san kynone'po'ta'ton.

¹⁸Mo'karon ypyitorykon tu'ponaka, mo'karon yjemyijarykon tu'ponaka enapa morokon kurita yja'kary amy sytake.

Irombo yjauranybmo uku'pota'ton. ¹⁹Anumengaponamon otykon senepotake kawo kapu pokon. Po'po ero nono tu'po potonon otykon senepotake. Mynu kynaitan. Wa'to kynaitan, to'kyine imero. ²⁰Moro weju imero kynewa'rumanan. Moro nuno mynu me imero kynaitan. Moro wara kynaitan moro poto 'su, taweijen mo'ko Jopoto wo'topo kurita uwapor.

²¹Irombo mero pa'poro mo'ko Jopoto ety ejatonen tunenje kynaitan uta'no wyino."

²²"Yja'sakarykon, Israel pajanybmo, ero yjauran 'wa epanamatoko! Amy tynemoky'po wokyry me mo'ko Nasaret pono Jesus wairy aseke Tamusi 'wa tanepo man. Ita irombo tamamina man anumengaponamon kapu wyinono otykon, potonon pori'tonano enepoto'me ara'naine. Aseke waty morokon muku'saton. ²³Aseke ro Tamusi 'wa tyjembo me tywaije man mo'ko Jesus ry man ajainakaine. Penaro terapa tuku'se tywaije Tamusi 'wa

2:17-21 Joel 2:28-32 (LXX)

man. Irombo wakapu poko typokapo o'waine man tyja'wangamon kari'na 'wa. ²⁴Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. Morokon iromby'po je'tun taike'ka i'wa man. Moro tyromo'se aino 'wa mo'ja ro apyiry tupi me tywaije man. ²⁵David irombo ipoko kynganon:

“Mo'ko Jopoto yjenuru ta roten man. Mo'ko ro yjapo'tun wyino man, ywomapotry pona. ²⁶Iro ke ro yturu'po tawa'pore man. Yndary kynominojan. Yja'mun pairo tywotunendopo amy epotan Tamusi momokyrry ta. ²⁷Yja'kary anino'pa irombo mana mo'karon iromby'san waitopo po. Mo'ko ajety awonganen apyitory anuta'kapo'pa mana. ²⁸Amano emary menepoi y'wa. Moro yjekosa awairy poto me yjewa'porojan.”

²⁹“Yja'sakarykon, iru'pyn po kysuku'saton mo'ko kytangon David romby'po, unemy'po enapa. Erome noro moro itu'mun kokosaine man. ³⁰Amy Tamusi auran uku'ponen me tywaije man. Tamusi 'wa amy typarymbo andy'mory man tuku'se i'wa man moro tapo'nymbo tu'po. Aseke toty ejatory ta moro wara Tamusi tyka tywaije man. ³¹David 'wa penaro ro tone terapa tywaije man one wara aire oty wairy man. Iwara ro mo'ko Mesias awomyry man rapa takari'se i'wa man. Mo'karon iromby'san waitopo 'wa ino'pa iwairy man, ikota'pa moro ija'mun wairy man enapa takari'se i'wa man. ³²Mo'ko Jesus ro Tamusi 'wa tawongapo rapa man. Moro amyikaponamon me pa'poro na'na man. ³³Tawonga ro man Tamusi apo'tun wyinonaka. Irombo Tamusi a'kary tapyije i'wa man tyjumy wyino, ika'pombo wara ro. Mo'ko ro tyje i'wa man. Moro ro meneton. Metaton enapa. ³⁴David 'ne ro irombo awomy'pa tywaije man kapu taka. Aseke ro tyka man:

“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: ‘Yjapo'tun wyino atandy'moko, ³⁵mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru apo'ny me.’”

³⁶“Iro ke ro iru'pyn po ero ukutryy man pa'poro mo'karon Israel pajanymbo 'wa: Mo'ko Jesus, mo'ko wakapu poko anipoka'san, Tamusi 'wa Jopoto me, Mesias me enapa tyje man.”

2:23 Mateus 27:35, Markus 15:24, Lukas 23:33, Johannes 19:18

2:24 Mateus 28:5-6, Markus 16:6, Lukas 24:5 **2:25-28** Ware 16:8-11 (LXX)

2:30 Ware 132:11, 2 Samuel 7:12-13 **2:34-35** Ware 110:1

³⁷Ero eta'po mero ituru'san 'wa imero iwo'san. Irombo Petrus 'wa, mo'karon amykon terapa apojo'ma'san 'wa enapa ika'san: "Na'na a'sakarykon, o'to ko na'na naitan?"

³⁸Irombo Petrus wyka'po i'waine: "Ajemamyrykon u'matoko. Pa'poro awe'i'san mero asetykapotoko Jesus Kristus ety ta, oja'wanykonymbo wo'kato'me. Irombo mero mo'ko Tamusi a'kary mapyita'ton.

³⁹O'wanokon me irombo moro Tamusi wykatopombo man, o'makon 'wano me, paporo mo'karon ty'wa mo'ko Kyjopotorykon Tamusi niko'marykon man tysenokon 'wano me enapa."

⁴⁰Pyime noro Petrus aurana'po moro oty amyikaponen me. Irombo uru'san imero i'wa: "Opano'potoko mo'karon tyja'wangamon kari'na wyino."

⁴¹Mo'karon Petrus auran amyikanamonymbo wosetykapo'san. Moro kurita ro oruwa dusun iwairy taro kari'na we'i'san Kristus wyinonokon me.

Mo'karon koromonokon Kristus wyinonokon

⁴²Mo'karon apojo'ma'san nyry omepano ta iweja'nakato'kon kynakon. Ase'wa iwota'nano'to'kon kynakon. Ase'wa iwendarameko'kon kynakon. Auranato'kon enapa kynakon Tamusi 'wa. ⁴³Tamusi emaminatopo kynakon mo'karon apojo'ma'san ta, pyime potonon anumengapponamon kapu wyinonokon otykon enepoto'me i'waine. Iwara pa'poro kari'na 'wa Tamusi nendotopo kynakon. ⁴⁴Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon wota'nano'topo kynakon ase'wa. Pa'poro tywe'i'san mero ase'wa totyrykon aripa'topo i'waine kynakon. ⁴⁵Totyrykonymbo ekaramatopo i'waine kynakon. Irombo moro epetymblo ekandopo i'waine kynakon mo'karon oty'non 'wa, enekeine ro. ⁴⁶Kurita wararo ase'wa iwota'nano'to'kon kynakon moro Tamusi auty ta. Autokon po ase'wa iwendarameko'kon kynakon. Tawa'pore iwendarameko'kon kynakon. E'i'pa 'ne iwaito'kon kynakon. ⁴⁷Tamusi ety awongatopo i'waine kynakon. Pa'poro mo'karon kari'na 'wa typyne iwaito'kon kynakon. Kurita wararo Tamusi 'wa mo'karon uta'no wyino tynunemyrykon apyimangatopo kynakon.

Amy iwajakuta'po kura'mary

3 ¹O'wino me Petrus wyto'po Johanes maro moro Tamusi auty 'wa koine, oruwa juru a'ta. Moro juru ta ro mo'karon Simosu

2:44 Apojoma'san 4:32-35

Tamusi 'wa kynauranaton. ²Moro po ro amy tywoma'po poro iwajakuta'po wokyry kynakon. Kurita wararo arotopo kynakon moro Tamusi auty penary, moro 'Kurano Pena' me kynejatojaton iro 'wa. Pyrata pokon iwe'pimatopo kynakon mo'karon Tamusi auty taka o'mytonon 'wa.

³Irombo moro Tamusi auty taka Petrus, Johanes wo'myrykon ene'po mero ty'wa, pyrata pokon iwe'pima'po i'waine. ⁴Irombo onu'ka'pa imero Petrus wo'poty'po i'wa Johanes maro. Ika'po i'wa: "Na'na 'wa o'po'ko."

⁵Irombo iwo'poty'po i'waine. Tainary'tory ekano'sakon i'waine. ⁶Petrus wyka'po te: "Amu'nymblo, ika'mi'po enapa waty man yjekosa. Moro yjekosa aitoto oty te syja o'wa: Mo'ko Nasaret pono Jesus Kristus ety ta ajawongo! Itopo'ko!"

⁷Irombo ainary apo'tun pokon apo'i'po i'wa. Awonga'po i'wa. O'win wytory imero morokon ipupuru, morokon ima'kariry wepori'toma'san. ⁸Ta'po'ne awomy'po. Itopoty'po! Imaroine moro Tamusi auty taka iwo'my'po tywota'porombotyry ta, Tamusi ety awongary ta.

⁹Pa'poro mo'karon moro po ata'nropy'san 'wa moro itopotyry, moro i'wa Tamusi ety awongary ene'po. ¹⁰Irombo moro 'Kurano Pena' tatynen Tamusi auty penary po tandy'po pyrata pokon e'pimatotombo me iwairy ukuty'po i'waine. Enuta'san imero. Iwe'haranga'san enapa moro wara iwe'i'po pokon.

Petrus aurany moro Tamusi auty ta

¹¹Mo'ko Petrus, mo'ko Johanes enapa aninonda'paine mo'ko wajaku panymplo kynakon. Tywe'naranga imero mo'karon kari'na wetururuka'san itu'ponakaine moro Salomo ety tano Tamusi auty pery po. ¹²Moro ene'po mero, Petrus wyka'po i'waine: "Yja'sakarykon, Israel pajanymplo, o'tono'me ko moro oty ajenumengapojaton? O'tono'me ko onu'ka'pa na'na 'wa mo'po'saton? Aseke typori'tory 'wa ka'tu, aseke na'na we'pimary 'wa ka'tu mo'se wokyry awongapo'po mekano'saton na'na 'wa? ¹³Mo'ko Abraham tamusiry, mo'ko Isak tamusiry, mo'ko Jakob tamusiry, mo'ko kytangon tamusiry 'wa ro mo'ko typitory Jesus ety tawonga imero man. Mo'ko Jesus ro o'waine takarama tywaije man. Mo'ko Pilatus embata turumena o'waine tywaije man, inondary man yry'pombo se'me i'wa.

¹⁴“O'waine te mo'ko Tamusi wyinono tamamboren turumena man. Tywturupo mandon amy kari'na wonenymbo nondato'me i'petakan me. ¹⁵Iwara mo'ko amano taka kari'na aronen tywopo o'waine man. Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. Moro amyikaponamon me ro na'na man. ¹⁶Mo'ko Jesus ety amyikai ro mo'se anenerkykon, anukutyrykon wokyry. Iro ke ro moro ety nipori'tomai. Mo'ko Jesus amyikary ro nikura'mai. Moro ro pa'poro menejaton.

¹⁷“Yja'sakarykon, suku'sa mo'ko Jesus wo'po o'waine, mo'karon ajopotorykon 'wa enapa, anukuty'pa awe'i'san ke. ¹⁸Tamusi 'wa te pa'poro mo'karon tauran uku'ponamonymbo 'wa takari'po tywaije man mo'ko Mesias me tynyry man wota'karykary man. Moro wara ro tyka'po i'wa man. ¹⁹Iro ke ro moro ajemamyrykon u'matoko. Tamusi 'wa atu'matoko, oja'wanykonymbo kato'me. ²⁰Irombo Tamusi aja'karykon eremapotan. Mo'ko o'wanokon me tynyry'po Mesias Jesus emo'tan. ²¹Kapu ta mo'ko Jesus wairy man pa'poro asery me oty yry man 'wa ro rapa Tamusi 'wa. Moro poko ro penaro terapa mo'karon tauran uku'ponamonymbo typyitorykon tauranano'po Tamusi 'wa man.

²²“Moses tyka man: ‘Mo'ko Ajopotorykon Tamusi yjawonga'po wara enapa amy tauran uku'ponen awongatan aja'sakarykon ra'na. Pa'poro o'to ikary 'wa ro awepanamarykon man. ²³Irombo ero wara kynaitan: Pa'poro mo'ko Tamusi auran uku'ponen 'wa epanamapyn kari'na uta'kary man awyinomboine.’ ²⁴Samuel 'wa ro rypo, pa'poro mo'karon iwena'po ta opy'san Tamusi auran uku'ponamon 'wa enapa morokon erome o'ka'tonon otykon takari'se man. ²⁵Amyjaron mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo pajanymbo me mandon. Moro atangonymbo 'wa Tamusi wykatopombo o'wanokon me man. Abraham 'wa waty tyka nan: ‘Mo'karon apajangonymbo pa'poro ero nono tu'ponokon kuranondoponamon me kynaita'ton.’ ²⁶O'waine na'nen Tamusi 'wa mo'ko typyitory tane'po man, akuranondoto'ko'me i'wa, awotu'ma'sando oja'wanykonymbo wyino.”

O'to mo'karon Simosu jopotorykon wykary

4 ¹Mo'karon kari'na apyimy 'wa Petrus, Johanes auranarykon jako noro mo'karon Tamusi pokonokon, mo'ko Tamusi auty

3:14 Mateus 27:15-23, Markus 15:6-14, Lukas 23:13-23, Johanes 19:12-15

3:22 Deuteronomium 18:15,18 (LXX) **3:23** Deuteronomium 18:19

3:25 Genesis 22:18

erangon jopotory, mo'karon Saduse wopy'san iwetoine. ²Tare'ke imero kynatokon, mo'karon okonokon apojoma'san 'wa mo'karon kari'na emepary ke iromby'san awomyry man poko Jesus awomy'po ke. ³Irombo apo'i'san i'waine. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo takar'kapo'san i'waine. Moro po ro emangapo'san i'waine, iko'mamy'po ke terapa. ⁴Pyime te mo'ko Kristus ekary etanamonymbo we'i'san Kristus wyinonokon me. Iwara aiatone dusun iwaairy taro pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon we'i'san.

⁵Irombo koro'po mo'karon Simosu jopotorykon, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa wota'nanopty'san Jerusalem po, ⁶mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Anas maro, Kajafas, Johanes, Aleksander maroine, pa'poro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory omorykon maro enapa. ⁷Irombo mo'karon apojoma'san ene'po'san i'waine owarira'naka. Iwoturupo'san i'waine: “Otypan pori'tonano ta ko, otypan atywano ta ko mo'ko iwajakuta'po mikura'maton?”

⁸Tamusi a'kary 'wa ty'namoro Petrus wyka'po i'waine: “Jopotokon, na'na uwapotorykon, ⁹na'na 'wa erome maturupojaton mo'ko wajaku panympo 'wa iru'pyn oty eپory'po poko, oty 'wa ikura'ma'po poko. ¹⁰Pa'poro iro ke o'waine, pa'poro Israel pajanympo 'wa enapa ero ukutyry man: mo'se wokyry ero po tywekuralma ajekosaine man mo'ko Nasaret pono Jesus Kristus ety ta. Mo'ko ro miwoposen wakapu poko. Tamusi 'wa te tawongapo rapa man iromby'san wyino. ¹¹Mo'ko ro moro auto pori'tomanen topu me man. O'waine ro rypo auto amynamon me turumena tywaije man. ¹²Mo'ko aina roten ajunemyrykon man uta'no wyino. Amy rapa atywano irombo yry'pa kapu upi'no tywaije man kari'na ra'na kunendo'ko'me uta'no wyino.”

¹³Enari'ma Johanes maro Petrus aurany ene'po mero, omepa'non me, amorepa'non me iwaairykon ukuty'po mero enapa, mo'karon aurangon etanamonymbo enuta'san imero. Jesus maro ytopo'tononymbo me ukuty'san rapa i'waine. ¹⁴O'to pairo te imero tykarykon upijatokon, mo'ko ikura'ma'po wokyry enery ke ty'waine ekosaine. ¹⁵Irombo kurandonaka rapa aropo'san i'waine moro tywota'nano'ton wyino. Irombo ase'wa iworupa'san. ¹⁶Ika'san: “O'to ko mojan wokyryjan kysyta'ton? I'waine irombo amy poto

pore pori'tonano enepo'po uku'saton pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon. Onapi me moro pori'tonano ekarityry kysupijaton.

¹⁷Mo'ja ro mo'karon kari'na ra'nra oka wokarory pona te mojan wokyryjan kysity'ka'masen, Jesus ety ejatory ta noro amy pairo kari'na erupary pona."

¹⁸Iko'mapo'san rapa i'waine. Ika'san i'waine, moro Jesus ety anejato'pa pairo noro iwaito'ko'me, amy pairo noro anemepa'pa enapa iwaito'ko'me ipoko. ¹⁹Petrus 'wa te ejuku'san Johanes maro. Ika'san i'waine: "Amyjaron terapa aseke uku'toko otypan wairy Tamusi embata iru'pa 'ne: moro o'waine na'na wepanamary, moro Tamusi 'wa na'na wepanamary te ka'tu? ²⁰Na'na irombo ity'me tywairy upijan morokon tynene'san, tyneta'san otykon poko."

²¹Mene 'ne ka'tu rapa ity'ka'ma'ma'san mero ty'waine, inonda'san mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa. Amy oma anepory'pa iwe'i'san ipoky'mapoto'ko'me, mo'karon kari'na apyimy poko tanarike tywairykon ke. Pa'poro kari'na irombo moro o'kapy'po oty poko Tamusi ety awongatokon. ²²Mo'ko poto pore pori'tonano nikura'ma'po wokyry irombo oko-kari'na siriko ko'po terapa kynakon.

Pori'tonano poko aturupono

²³Tynonda'san mero, ta'sakarykon 'wa mo'karon apojo'ma'san wyto'san, pa'poro morokon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo ekari'se. ²⁴Morokon eta'san mero ty'waine, asewara imero Tamusi 'wa mo'karon a'sakarykon aurana'san. Ika'san: "Jopoto, pa'poro itanokon maro ro kapu, nono, parana ka'nenymbo! ²⁵Mo'ko apyitory David yndary ta mo'ko aja'kary ero wara tauranano'po o'wa man:

"O'tono'me ko mo'karon kari'na apyimykon natamiromo'katon?

O'tono'me ko aronge roten otykon poko nonumengaton?

²⁶Mo'karon ero nono jopotorykon kynawonjaton, warinu ka'se tytoto'ko'me. Mo'karon aito'kon undymamanamon kynota'nano'saton Tamusi weto tytoto'ko'me, mo'ko Mesias me inapo'i'po weto enapa."

²⁷"Iporo ro irombo ero aitopo ta mo'ko awyinono apyitory me anapo'i'po Jesus weto tytoto'ko'me tywota'nano'se tywaije mandon

4:24 Exodus 20:11, Nehemia 9:6, Ware 146:6 4:25-26 Ware 2:1-2 (LXX)

mo'ko Herodes mo'ko Pontius Pilatus maro, mo'karon Simosu me e'i'non maro, mo'karon Israel pajanyombo maro enapa. ²⁸Morokon penaro terapa apori'tory ta, anisanory ta enapa awykato'konymbo tyka'se i'waine man. ²⁹Erome enapa, Jopoto, eneko moro i'waine na'na ty'ka'mary. Apyitorykon te epano'ko enari'ma imero ajauranymbo ekari'to'me. ³⁰Ajainary ityngako, kari'na kura'mato'me, potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon enepoto'me enapa mo'ko awyinono apyitory Jesus ety ejatory poko."

³¹Tamusi 'wa aurana'ma'san mero moro iwota'nano'to'kon wesakamapoty'po imero. Pa'poro iwe'i'san mero Tamusi a'kary 'wa i'namoro'san. Irombo enari'ma imero moro Tamusi auranymbo ekarityry a'mo'po i'waine.

Mo'karon Kristus wyinonokon emamyry

³²Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon turu'san o'win kynakon. O'win a'kanano kynakon. Amy pairo enapa ty'wano me roten amy totyry anekarity'pa kynakon. Pa'poro te morokon totyrykon yjatokon ase'wa ty'wanokon me. ³³Poto 'su pori'tonano maro mo'karon apojojoma'san 'wa mo'ko Jopoto Jesus awomy'po rapa amyikapo'po. Tamusi 'wa poto me imero tyturu'popory yry'po pa'poro i'waine. ³⁴Amy pairo enapa omi ta e'i'pa kynakon ira'naine. Pa'poro mo'karon tyinonokamon, tautynamon 'wa moro tyinonory, tauty pai ekaramatopo kynakon. Irombo morokon tynekarama'san epe'san ytopo i'waine kynakon ³⁵mo'karon apojojoma'san pupurukon po. Mo'karon 'wa terapa ekandopo kynakon mo'karon kari'na 'wa, enekeine ro.

³⁶Iwara ro amy Josef tatynen kynakon, mo'ko Barnabas me mo'karon apojojoma'san kynejatojatokon inoro. Moro Barnabas tauro'po man: kari'na pana'tomanen. Amy Tamusi pokonokon pyitory mo'ko kynakon, amy Siprus po oma'pombo. ³⁷Tyinonoke kynakon. Moro nono ekarama'po ro i'wa. Irombo moro epe'po yry'po i'wa mo'karon apojojoma'san pupurukon po.

Ananias Safira maro

5 ¹Irombo amy Ananias tatynen wokyry 'wa mo'ko typyty Safira maro amy nono ekarama'po. ²Moro tynekarama'po

4:27 Lukas 23:7-11, Mateus 27:1-2, Markus 15:1, Lukas 23:1, Johanes 18:28-29

4:32 Apojoma'san 2:44-45

epe'po wyino amy pina'po i'wa ty'wano me. Mo'ko ipyty ro rypo moro uku'sakon. Irombo moro tynipina'po a'sakarymbo yry'po i'wa mo'karon apojoma'san pupurukon po. ³Petrus wyka'po te: "Ananias, o'tono'me ko mo'ko Satan 'wa matapyipoi Tamusi a'kary emu'mato'me o'wa, moro nono epe'po amy pinato'me o'wa?" ⁴Ekaramary uwaporajotyry me kapyn kynakon? Ekarama'po wyino, moro epe'po ajaina kapyn kynakon? O'to ko me'i moro wara awaito'me? Aja'sakary 'wa enapita'pa me'i. Tamusi 'wa te ajenapitai."

⁵Moro aurano eta'po mero Ananias wotuwa'mo'po. Iromby'po. Irombo poto 'su ety'kano wopy'po mo'karon ekary etanamonymbo tu'ponaka. ⁶Irombo mo'karon pyitonon awomy'san inopondoto'me. Irombo kurandonaka aro'po i'waine. Unemy'po i'waine.

⁷Irombo oruwa juru pa'po me, mo'ko Ananias pyty wo'my'po, otypan oty wo'kapy'po anukuty'pa. ⁸Irombo Petrus wyka'po i'wa: "Moro wara moro anekarama'san epe'po nan? Kaiko y'wa." Irombo "A'a, moro wara man," ika'po. ⁹Irombo Petrus wyka'po i'wa: "One wara ko ajaurangon mepopoton mo'ko Tamusi a'kary u'kuto'me? Eneko. Mo'karon oino unenamonymbo kyno'myjaton rapa.

Mo'karon ro rapa kurandonaka ajarota'ton ajunenje." ¹⁰Irombo o'win wytory iwotuwa'mo'po Petrus pupuru po. Iromby'po enapa. Tywo'my'san po mo'karon pyitonon 'wa iromby'po epory'po enapa. Irombo kurandonaka aro'po i'waine. Ino aporito ro unemy'po i'waine. ¹¹Irombo poto 'su ety'kano wopy'po pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy tu'ponaka, pa'poro moro oka etanamonymbo tu'ponaka enapa.

Kari'na kura'marykon

¹²Tamusi emamina'po mo'karon apojoma'san ta, pyime potonon anumengaponamon otykon enepoto'me i'waine mo'karon kari'na 'wa. O'win turu'ponano maro pa'poro ase'wa kynatokon moro Salomo ety tano Tamusi auty pery po. ¹³Mo'karon iwyinoine e'i'non tanarike kynatokon iwyinonakaine tytorykon pok. Pa'poro kari'na te mo'karon Kristus wyinonokon ety awongatokon. ¹⁴Aseme noro mo'karon Jopoto amyikanamon kynotapyimangatokon, wokyryjan ke, woryijan ke enapa. ¹⁵Mo'karon je'tun pangon pa'katokon pairo kurandonaka potonon oma taka, iwo'ny'to'kon tu'po ro, typatoine Petrus wytory a'kary womato'me roten amy tu'ponaka. ¹⁶Morokon Jerusalem

wyinonokon aito'kon wyino enapa moky kari'na kyno'satokon je'tun pangon ene'se, yja'wan akywano pangon ene'se enapa. Irombo pa'poro kynekura'matokon.

Mo'karon apojoma'san a'kotory

¹⁷Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory wore'ko'po te mo'karon ta'sakarykon maro. Saduse me mo'karon kynatokon. ¹⁸Irombo mo'karon apojoma'san apyipo'san i'waine. Aru'kapo'san i'waine yja'wangon kari'na aru'katopo taka. ¹⁹Koko te amy Tamusi apojon 'wa morokon yja'wangon kari'na aru'katopo penarykon etapurumakapoty'san. Mo'karon apojoma'san pa'kapo'san mo'ko Tamusi apojon 'wa kurandonaka. Ika'po i'waine: ²⁰"I'tandoko moro Tamusi auty taka. Mo'karon kari'na erupatoko pa'poro ero asery amano poko." ²¹Iwepanama'san i'wa. Kokoro 'ne, aweitary uwaporor ito'san moro Tamusi auty taka. Irombo kari'na emepatokon. Ijako ro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory tunda'po mo'karon ta'sakarykon maro. Mo'karon Simosu jopotorykon, pa'poro mo'karon Israel pajanyombo uwapotorykon ko'mapo'san i'waine, ase'wa tywota'nano'to'ko'me. Irombo amykon oranano emoky'san i'waine moro yja'wangon kari'na aru'katopo 'wa, mo'karon apojoma'san aije. ²²Moro 'wa tytunda'san mero te mo'karon oranano we'i'san mo'karon apojoma'san anepory'pa. Irombo tywerama'san mero ika'san: ²³"Moro yja'wangon kari'na aru'katopo eporyi na'na iru'pyn me tyra'kere'to. Mo'karon erandonamon enapa pena po kynatokon. Etapurumaka'po mero te, itary'pa na'na neporyi."

²⁴Moro eta'po mero ty'waine, mo'ko Tamusi auty erangon jopotory maro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon we'i'san one wara moro oty wairy anukuty'pa. ²⁵Irombo te amy wopy'po tykato'me: "Eneko, mo'karon anaru'ka'san wokyryjan Tamusi auty ta rapa kari'na emepaton!"

²⁶Irombo mo'ko Tamusi auty erangon jopotory wyt'po'po mo'karon typyitorykon maro aijeine. Tokone te e'i'pa iwe'i'san ipokoine. Tanarike irombo kynatokon mo'karon kari'na 'wa topu ke tyworykon pona. ²⁷Mo'karon apojoma'san aro'san ro i'waine mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po i'waine: ²⁸"Aje'ma'paine na'na ne'i kari'na anemepa'pa noro awaito'ko'me mo'ko Jesus ety ejatory

ta? Moro omepano te maripa'ton pa'poro ero Jerusalem ta. Mo'ko wokyry wo'po epemapory 'se mandon na'na 'wa."

²⁹Petrus 'wa te mo'karon apojoma'san maro ejuku'po. Ika'po: "Tamusi 'wa te kywepanamarykon man kari'na 'wa kywepanamarykon ko'po. ³⁰Mo'ko kytangon tamusiry 'wa mo'ko wakapu poko aniwopo'san Jesus tawongapo rapa man. ³¹Mo'ko ro Tamusi 'wa tyje man kawo tapo'tun wyino Jopoto me, kari'na Epano'neme enapa. Iwara ro mo'karon Israel pajanyimbo 'wa tamamyrykon u'mary 'se man ija'wanyakonymbo kato'me. ³²Irokon amyikaponamon me na'na man mo'ko Tamusi nyry'po a'kanano maro. Mo'ko ro tyje i'wa man mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa."

³³Moro eta'po mero, iware'ko'san imero. Iworykon 'se kynatokon.

³⁴Irombo mo'karon Simosu jopotorykon ra'na o'win amy Gamaliel tatynen Farise awomy'po. Amy Tamusi karetary uku'enen mo'ko kynakon. Pa'poro kari'na kyninendojatokon. Mo'ko wyka'po ro mo'karon apojoma'san aroto'me 'non kurandonaka. ³⁵Irombo ta'sakarykon 'wa ikapo: "Yja'sakarykon, Israel pajanyimbo, tuwaro koro aitoko o'to mo'karon wokyryjan yry man poko o'waine.

³⁶Penaro terapa a'si'ko amy Teudas tatynen tywokari'se tywaije man amy poto 'su kari'na me. Irombo amykon okupa'emboto aiatone-kari'na wokyryjan iwairy taro iwyinonokon me tywaije mandon. Mo'ko Teudas te tywo tywaije man. Irombo iwyinonokonymbo tywotaripa'se mandon. Tuta'se mandon. ³⁷Ipa'po me morokon atywano meropory jako mo'ko Galilea pono Judas terapa tywaije man. Iwyinonaka ro rypo pyime kari'na tywaije mandon. Mo'ko enapa te tutase man. Pa'poro rapa mo'karon iwyinonokonymbo tywotaripa'se mandon. ³⁸Iro ke ro wykaje o'waine: mojan wokyryjan poko kytaiton! Inondatoko! Kari'na nisanory me moro inikapyrykon a'ta, kynota'kototan. ³⁹Tamusi nisanory me a'ta te, a'kotorykon mupita'ton. Eromembo rotен pai Tamusi maro awo'wo'marykon kynotuku'tan."

Irombo iwepanama'san i'wa. ⁴⁰Irombo mo'karon apojoma'san ko'mapo'san rapa i'waine. Ipoky'ma'san mero ika'san i'waine aurana'pa noro iwaito'ko'me Jesus ety ejatory ta. Irombo inonda'san i'waine. ⁴¹Mo'karon Simosu jopotorykon wyino ito'san, tawa'pore moro tywota'karyka'san poko moro Jesus ety upu'po me.

⁴²Kurita wararo moro Tamusi auty ta, autokon po enapa kari'na emepatokon. Mo'ko Mesias me Jesus wairy ekapory ekari'satokon aikepy'pa roten.

Mo'karon oko-to'ima pyitonano andy'mory

6 ¹Moro jako ro, aseme noro pyime mo'karon Tamusi nemeparykon wairy jako, mo'karon Griek auran etanamon Simosu 'wa toruvarykon a'mo'po mo'karon Simosu auran etanamon Simosu pok. Kurita wararo irombo u'ku'pa mo'karon inongepy'san tyworyijatonon enejatokon, moro inongepy'san epano'to'kon ekamyry jako. ²Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko apojoma'san 'wa pa'poro mo'karon omepatonon a'nano'po'san. Irombo ika'san: "Na'na 'wa waty man moro Tamusi auranyombo ekarityry nondary, moro arepa, pyrata pai ekamyry eneto'me. ³Yja'sakarykon, ara'naine te oko-to'ima takaporamon, a'kanano ni'namororykon, tywonumengaporamon wokyryjan upitoko. Mo'karon andy'mota'ton ro na'na otykon ekanamon me. ⁴Na'na Tamusi 'wa tauranary pok, Tamusi auranyombo ekarityry pok enapa aikepy'pa kynaitan."

⁵Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san apokupe moro we'i'po. Irombo Stefanus, Filipus, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolas apo'i'san i'waine. Mo'ko Stefanus ro poto me Tamusi amyikakon. Tamusi a'kary ni'namorory me kynakon. Mo'ko Nikolas amy Antioki ponombo me kynakon. Simosu me atypo'po me kynakon. ⁶Mo'karon oko-to'imanokon aro'san ro i'waine mo'karon apojoma'san po'ponaka. Itu'ponakaine ro tainarykon yry'san mo'karon apojoma'san 'wa, taurana'ma'san mero Tamusi 'wa.

⁷Aseme noro poto me moro Tamusi auran kynaijakon. Aseme noro imero pyime mo'karon omepatonon kynaijatokon Jerusalem po. Pyime imero Tamusi pokonokon 'wa enapa moro iru'pyn oka amyika'po.

Stefanus apyiry

⁸Mo'ko Stefanus y'namorojakon ro Tamusi turu'popory, ipori'tory enapa. Potonon anumengaponamon pori'tonano enepojakon.

⁹Irombo te amykon pyitonanokonymbo wota'nano'topo ikato'kon tanokon Simosu awomy'san. Sirene, Aleksandria, Silisia, Asia ponokonymbo mo'karon kynatokon. Taurangon ejukuru a'mo'po

i'waine Stefanus maro. ¹⁰Iwonumengapory amono'ke te iwe'i'san, mo'ko auranano'ponen a'kanano amono'ke enapa. ¹¹Irombo amykon wokyryjan erupo'toma'san i'waine, ikato'ko'me: "I'wa Moses ety any'mary, Tamusi ety any'mary enapa etai na'na."

¹²Iwara mo'karon kari'na apyimy, mo'karon uwapot'o'san, mo'karon Tamusi karetary uku'namon enapa apokuma'san i'waine. Stefanus weto ito'san. Apo'i'po i'waine. Irombo aro'po i'waine mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka. ¹³Ipo'ponakaine enapa onapi ekari'namon me amykon yry'san i'waine. Mo'karon wyka'san ro: "Mo'se wokyry aikepy'pa yja'wan me o'to kynganon ero Tamusi waitopo poko, moro omenano mero'po poko enapa. ¹⁴Mo'ko Nasaret pono Jesus 'wa ero aitopo akary man ekarityry etai na'na i'wa, morokon ky'waine Moses nino'san omenano y'petakamary man enapa."

¹⁵Irombo pa'poro mo'karon auranano poko aitonon Simosu jopotorykon wo'poty'san Stefanus 'wa onu'ka'pa. Irombo embatary ene'po i'waine amy kapu tano apojonano embatary wara.

Stefanus auranyombo

7 ¹Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po Stefanus 'wa: "Iporo nan?" ²Irombo Stefanus wyka'po: "Yja'sakarykon, yjuwapotorykon, epanamatoko! Mo'ko kurano Tamusi tywosenepo tywaije man mo'ko kytangonymbo Abraham 'wa, Mesopotamie po emamyry jako, Haran 'wa amanje itory uwapor. ³Tamusi tyka man i'wa: 'Moro awomatopombo, mo'karon ajomorykon enapa inoko. Irombo moro o'wa ynekarityry man aitopo 'wa terapa i'tango.' ⁴Irombo mero mo'karon Kaldea ponokon waitopo tyno i'wa man. Haran 'wa amanje tyto man. Irombo ijumy romby'po mero, Tamusi 'wa tamima man ero erome ajemando'kon nono 'wa. ⁵Ero po ro Tamusi amy nono pisara'po pairo anyry'pa tywaije man ainaka, ipajanyombo yinonory me iwaito'me. Otyry me te, ipajanyombo otyry me enapa ero nono yry man tajato i'wa man, i'me'ma iwairy se'me. ⁶Tamusi 'wa takari'se enapa tywaije man mo'karon ipajanyombo emamyry man amykon terapa yinonory tu'po, aporemyndorykon man, okupa'emboto ainatone-kari'na

7:2-3 Genesis 12:1 7:4 Genesis 11:31, Genesis 12:4

7:5 Genesis 12:7, 13:15, 15:18, 17:8

siriko ikota'marykon man enapa. 7'Mo'karon aporemyndonamon poko te a'wembono auranano sytake awu.' tyka man Tamusi. 'Irombo mero moro nono wyino kynomimata'ton. Irombo yjety awongata'ton ero po.'

8 "Irombo tywyinono me Abraham wairy enepoto'me moro e'koton omenano tyje Tamusi 'wa man i'wa. Iwaro ro mo'ko tymuru Isak ty'koto Abraham 'wa man, oruwa-to'ima kurita iwe'i'po mero. Moro wara enapa Isak 'wa tymuru Jakob tyje man. Iwaro ro rapa Jakob 'wa ty'makon, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Simosu epykon me tywaije mandon inaron tyje mandon.

9 "Tato'keine iwairy ke mo'karon Jakob ymurukon 'wa mo'ko typiry Josef takarama tywaije man, Egypte po amy taporemynen pyitonano me iwaito'me. Tamusi te imaro tywaije man.

10 Pa'poro morokon ikota'mato'kon wyino tyka i'wa man. Typyne, tywonumengapore enapa tyje i'wa man mo'ko Egypte jopotory Farao embata. Mo'ko Farao 'wa ro Egypte undymanen me, pa'poro tauty tanokon undymanen me enapa tyje man. 11 Irombo te poto 'su kumyno tywo'se tywaije man pa'poro moro Egypte 'wa, moro Kana'an 'wa enapa. Poto 'su aikota'mano tywaije man. Mo'karon kytangon tarepange'se tywaije mandon. 12 Egypte po arepa wairy eta'po mero, moro 'wa Jakob 'wa mo'karon kytangon tomo'se mandon koromono me. 13 Ijokonory ta ro Josef typiryjan 'wa tywokari'se man. Irombo mo'ko Farao 'wa Josef omorykon tuku'se tywaije mandon. 14 Irombo Josef 'wa tyjumy Jakob taipo tywaije man pa'poro tomorykon maro ro. Oruwa-kari'na itu'ponaka atone'pu kari'na tywaije mandon. 15 Irombo Jakob tywo'pema man Egypte 'wa. Moro po ro kytangonymbo maro tyromo'se man. 16 Irombo ekepy'san taro mandon Sikem 'wa. Moro po ro mo'ko Abraham 'wa amy atunendopo tapeka'sembo me tywaije man mo'karon Hemor ymurukonymbo wyino. Moro po ro tunenje tywaije mandon.

7:6-7 Genesis 15:13-14 **7:7** Exodus 3:12

7:8 Genesis 17:10-14, Genesis 21:2-4, Genesis 25:26, Genesis 29:31-35:18

7:9 Genesis 37:11, Genesis 37:28, Genesis 39:2,21 **7:10** Genesis 41:39-41

7:11 Genesis 42:1-2 **7:13** Genesis 45:1, Genesis 45:16

7:14 Genesis 45:9-10,17-18, Genesis 46:27 (LXX)

7:15 Genesis 46:1-7, Genesis 49:33

7:16 Genesis 23:3-16, 33:19, 50:7-13, Jakobus 24:32

17“Aseme noro senge moro Abraham 'wa Tamusi wykatopombo wo'kapyry wairy jako, aseme noro enapa mo'karon ka'sakarykon tywotapyimanga tywaije mandon Egypte po. **18**Irombo amy Josef anukutypyn asery jopoto tawonje man Egypte po. **19**Moko 'wa ro mo'karon komorykonymbo tykota'ma mandon. Tamu'ma'ma i'wa mandon. Mo'karon kytangonymbo tywyry'ka i'wa mandon mo'karon oma'senangon noto'me i'waine kurando i'ma'to'ko'me. **20**Moro jako ro Moses tywoma tywaije man. Iru'pyn pitani'membo me tywaije man Tamusi embata. Oruwa nuno tyjumy auty ta tytuwaro'ma tywaije man. **21**Kurando ino'po mero te, mo'ko Farao emyiry 'wa tanunje tywaije man. Irombo ty'me me tytuwaro'ma i'wa tywaije man. **22**Irombo Moses tamepa tywaije i'waine man pa'poro morokon Egypte ponokon nukutyry otykon poko. Taurambore, tamamimbore enapa tywaije man.

23“Irombo oko-kari'na siriko tywe'i'po mero, mo'karon ta'sakarykon, mo'karon Israel pajanymbo ene tytory poko tywonumenga tywaije man. **24**Irombo amy Egypte pono 'wa yja'wan me amy ta'sakary enary tone i'wa tywaije man. Mo'ko inikota'mary ta'sakary taijoma i'wa tywaije man. Mo'ko Egypte pono poko tarekuru tyka i'wa tywaije man. Tywo i'wa tywaije man. **25**Moro taijomato'ko'me Tamusi 'wa tomokyry ukutyry takano'se i'wa tywaije man mo'karon ta'sakarykon 'wa. Moro anukutypa te tywaije mandon. **26**Irombo koro'po amykon ta'sakarykon wo'wo'mary topoje i'wa tywaije man. Irombo iwo'wo'marykon aike'ka tyto tywaije man. Tyka man i'waine: ‘Yja'sakarykon, asa'sakame mandon! O'tono'me ko yja'wan me asepoko mandon?’ **27**Mo'ko yja'wan me ta'sakary enanen 'wa Moses tarima tywaije man. Tyka tywaije man: ‘Noky ko na'na undymanen me ajyryi? Noky ko na'na poko a'wembono auranano ynen jopoto me ajyryi? **28**Ywory 'se ka'tu man, koinaro o'wa mo'ko Egypte pono wo'po wara enapa?’

29“Moro eta'po mero Moses tywetuwarika tywaije man. Midjan 'wa amanje tyto tywaije man. Moro po ro oko wokyryjan typa'kano'se i'wa tywaije mandon.

30“Oko-kari'na siriko pa'po me, moro wypy Sinai pono iponomyn wo'i ta amy Tamusi apojon tywosenepo tywaije man

i'wa, amy tyka'muren paremuru ta. ³¹Moro ene'po mero, Moses tanuta man. Imenga tytory jako ro, Tamusi auran tota i'wa man: ³²'Awu, atangonymbo tamusiry awu wa, Abraham tamusiry, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa.' Moses tywetytyka man. Imenga tytory pokon tanarike tywaije man. ³³Tamusi te tyka man i'wa: 'Esapatokako. Moro awaitopo nono kurano me man. ³⁴Iru'pyn po mo'karon Egypte ponokon ypyitorykon kota'mary senei. Ipu'ningon enapa setai. Iro ke ro wony'toi epano'seine. I'tango. Egypte 'wa komo'sa.'

³⁵Moses mo'karon a'sakarykon 'wa turumena tywaije man. Tyka tywaije mandon: 'Noky ko na'na undymanen me ajyryi? Noky ko na'na pokon a'wembono auranano ynen jopoto me ajyryi?' Inoro ro mo'ko paremuru ta asenepo'po Tamusi apojon 'wa tomo'se tywaije man Tamusi auranyombo me, mo'karon Israel pajanyombo undyma, epano'seine enapa. ³⁶Inoro 'wa ro rapa mo'karon ta'sakarykon Egypte wyino taro mandon. Inoro 'wa ro rapa potonon anumengaponamon otykon tanepo man moro Egypte po, moro Tapiren Parana po, moro iponomyn wo'i ta enapa, okokari'na siriko iwairy taro. ³⁷Inoro ro rapa tyka man mo'karon Israel pajanyombo 'wa: 'Yjawonga'po wara enapa amy tauran uku'ponen awongatan Tamusi aja'sakarykon ra'na.' ³⁸Inoro 'wa ro rapa moro iponomyn wo'i ta iwota'nanopyrykon jako moro wypy Sinai wyino mo'ko Tamusi apojon auranyombo taro tywaije man mo'karon kytangonymbo 'wa. Amano ynamon auranano tapyije i'wa man yto'me ky'waine. ³⁹Mo'karon kytangonymbo te tywepanamarykon 'se'pa tywaije mandon i'wa. Tywotu'ma iwyino tywaije mandon. Egypte po tywairykon po tywo'po'se rapa tywaije mandon. ⁴⁰A'aron 'wa tyka tywaije mandon: 'Kytamusirykon me amykon ika'ko, kuwapoine itoto'ko'me. One wara mo'ko Egypte wyino kane'namonymbo Moses we'i'po irombo atukuty'pa man.'

⁴¹"Irombo amy paka'membo tyka'se i'waine tywaije man. Mo'ko tynikapy'san tamusi 'wa amy tywomy tyje i'waine tywaije man. Moro aseke tynikapy'san tawa'ma i'waine man. ⁴²Irombo

7:30-34 Exodus 3:1-10 7:35 Exodus 2:14

7:36 Exodus 7:3, Exodus 14:21, Numeri 14:33 7:37 Deuteronomium 18:15,18

7:38 Exodus 19:1-20:17, Deuteronomium 5:1-33 7:40 Exodus 32:1

7:41 Exodus 32:2-6

Tamusi tywotu'ma iwyinoine tywaije man. Tynonda i'wa tywaije mandon morokon kapu rary pokonokon otykon ety awongato'me i'waine. Iwaro enapa tymero man moro Tamusi auran uku'ponamonymbo karetary ta:

“Israel pajanympo, tywomykon 'kare mysen y'wa moro iponomyn wo'i ta oko-kari'na siriko. ⁴³Moro Molok auty kore maropo'sen, ran, moro atamusirykon Raifa sirikory enapa. Mo'karon ro mu'kusen, ipo'ponakaine awokunamato'ko'me. Iro ke ro Babylon ko'po tyse kamimata'ton.”

⁴⁴“Moro iponomyn wo'i ta mo'karon kytangonymbo ekosa moro taropotym Tamusi auty, moro Tamusi wykato'konymbo waito'kon auto tywaije man. Moro auto ro mo'ko torupanenymbo nekarity'po wara ro tyka'se Moses 'wa tywaije man, moro inenepo'po wara ro. ⁴⁵Morombo wyino ro mo'ko Josua maro mo'karon kytangonymbo 'wa moro Tamusi auty taro tywaije man moro Tamusi anukuty'non wyino tynipinarykon nono tako. Uwapoine Tamusi 'wa mo'karon tukuty'non tymoma tywaije mandon. Ty'makonymbo 'wano me moro Tamusi auty tynopo'se mo'karon kytangonymbo 'wa tywaije man, morokon David emando'kon siriko 'wa ro. ⁴⁶Mo'ko ro typyne tywaije man Tamusi embata. Irombo tywoturupo tywaije man mo'karon Jakob pajanympo ra'na amy Tamusi auty man amyto'me ty'wa. ⁴⁷Mo'ko Salomo 'wa te amy Tamusi 'wano auto tamy tywaije man. ⁴⁸Mo'ko inorombo ro kawono te ainanano nikapy'san ta emamy'pa man. Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo irombo tyka man:

⁴⁹“Moro kapu ywotandy'motopo me man, kynganon Tamusi. Moro nono y pupuru apo'ny me man. Otypan auto amyry 'se ko mandon y'wa? Otypan ywotare'mato'man amyry 'se ko mandon? ⁵⁰Yjainary 'kare pa'poro morokon otykon anikapy'pa ne'i.”

⁵¹“Senu'ka pangon 'ne roten! Aturu'san Tamusi anamyika'pa man. Apanarykon Tamusi 'wa epanama'pa man. Tamusi a'kary

7:42-43 Amos 5:25-27 (LXX) 7:44 Exodus 25:9,40 7:45 Jakobus 3:14-17

7:46 2 Samuel 7:1-16, 1 Kronieken 17:1-14

7:47 1 Koningen 6:1-38, 2 Kronieken 3:1-17 7:49-50 Jesaja 66:1-2

arimary pokroten mandon amyjaron mo'karon atangonymbo we'i'san wara enapa.⁵² Nokypan Tamusi auran uku'ponenymbo aniwekena'pa ko mo'karon atangonymbo erekuru tywaije nan? Mo'ko tamamboren wopyry man ekari'namonymbo ro rypo tywo i'waine tywaije mandon. Mo'ko tamamboren ko'wu o'waine takarama man. O'waine tywo man.⁵³ Tamusi apojongan wyino moro omenano mero'po tapyije o'waine tywaije man. Anamyika'pa te tywaije mandon."

Stefanus rombyry

⁵⁴ Moro eta'po mero, mo'karon Simosu jopotorykon wore'ko'san. Ipoko imero iwaijeky'san. ⁵⁵ Mo'ko Tamusi a'kary mo'ko Stefanus y'namorojakon. Kapu 'wa onu'ka'pa kyno'po'sakon. Tamusi kuranory ene'po i'wa. Jesus ene'po i'wa pyre Tamusi apo'tun wyino. ⁵⁶ Irombo ika'po: "Eneko, morokon kapu wendaka'san seneja. Mo'ko kari'na ymuru seneja pyre Tamusi apo'tun wyino."⁵⁷ Mo'karon Simosu jopotorykon ko'ta'san te mo'ja imero. Iwepanapu'to'san. Asewara imero itu'ponaka iwotunsi'ko'san. ⁵⁸ Moro aitopo wyino ikyryryka'po i'waine, topu pa'to'me i'waine itu'ponaka. Mo'karon emendonamonymbo 'wa tynoponykon ry'san amy Saulus tatynen pyito pupuru po. ⁵⁹ Irombo topu papy'san i'waine Stefanus tu'ponaka, mo'ko Jopoto ejatory jako ro i'wa: "Jopoto Jesus, yja'kary apyiko."⁶⁰ Irombo iwokunama'po. Iko'ta'po: "Jopoto! Ero yja'wan me iwe'i'san pokokyo'potyi!" Moro wara tyka'po wyino iwopisamy'po.

8 ¹Saulus 'wa enapa moro Stefanus wory epory'po iru'pa.

Mo'karon Tamusi na'nanopy'san kota'mary

Moro jako ro mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi na'nanopy'san weto kyndopo'satokon. Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon wotaripapy'san wararo Judea, Samaria wo'irykon taka. Mo'karon apojoma'san we'i'san roten te ataripapy'pa.
²Amykon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa Stefanus unemy'po. Ty'popurukon po'po'mary ta imero amo'po i'waine. ³Irombo Saulus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san kota'mary aro'po. Wararo morokon autokon taka tywo'myry aro'po i'wa. Wokyryjan,

woryijan kyryrykapotyry aro'po i'wa, aru'kato'ko'me yja'wanton kari'na aru'katopo tako.

Samaria po moro iru'pyn oka aripapyry

⁴Mo'karon ataripapy'san 'wa te moro iru'pyn oka ekarityry aro'po aito'kon wararo. ⁵Iwara ro Filipus tunda'po moro Samaria tano poto 'su aitopo 'wa. Moro po ro mo'ko Mesias ekaro'po i'wa. ⁶Irombo tywe'i'san mero mo'karon kari'na apyimykon 'wa morokon Filipus wyka'san apo'i'san typanarykon ta, moro i'wa tywepanamarykon jako, morokon inenepory kapu wyinonokon otykon enery jako enapa. ⁷Pyime yja'wan akywanopangonymbo wyino mo'karon akyrykonymbo wepa'ka'san tyko'ke. Pyime enapa iwajakuta'san, syky'ta me ytotononymbo kura'ma'san. ⁸Irombo poto 'su awa'ponano wopy'po moro aitopo tako.

⁹Irombo te amy Simon tatynen wokyry moro aitopo po kynakon. Tamoreke kynakon. Penaro terapa mo'karon Samaria ponokon enumengapojakon. Poto me kynokari'sakon. ¹⁰Pa'poro kari'na, po'ponokon, kawonokon enapa, kawo kynapyijatokon. Kyngatokon: "Moro poto 'su Tamusi pori'tory ikato'kon mo'se man." ¹¹Kawo mo'karon kari'na kynapyijatokon, akore'pe terapa amorery 'wa tanumengaporykon ke. ¹²Filipus 'wa te moro Tamusi nundymary, moro Jesus Kristus ety enapa ekaro'po mero, amyika'po i'waine. Wokyryjan, woryijan enapa wosetykapo'san i'wa. ¹³Mo'ko Simon 'wa ro rypo amyika'po. Tywosetykapo'po wyino, Filipus ekosa roten terapa iwe'i'po. Morokon potonon pori'tonano wo'kapyry enery kynenumengapojakon.

¹⁴Samaria ponokon 'wa Tamusi auranymbo apo'i'po eta'po mero ty'waine, mo'karon Jerusalem ponokon apojoma'san 'wa Johanes emoky'po Petrus maro eneine. ¹⁵Moro 'wa tytunda'san mero, Tamusi 'wa iwoturupo'san ta'kary emo'to'me i'wa itu'ponakaine. ¹⁶Amy paipo tu'ponaka irombo mo'ko Tamusi a'kary opy'pa na'n'en tywaije kynakon. Tatyka roten te kynatokon mo'ko Jopoto Jesus ety ta. ¹⁷Irombo Petrus 'wa Johanes maro tainarykon yry'san itu'ponakaine. Irombo Tamusi a'kary wopy'po itu'ponakaine.

¹⁸Moro kari'na tu'ponaka mo'karon apojoma'san 'wa tainarykon yry 'wa mo'ko Tamusi a'kary ene'pory ene'po mero, pyrata yry 'se

8:3 Apojoma'san 22:4-5, 26:9-11

mo'ko Simon we'i'po i'waine. ¹⁹Ika'po iwaine: "Moro pori'tonano y'wa enapa yko, mo'ko Tamusi a'kary wo'to'me, yjainary yry'poto y'wa yja'sakary tu'ponaka." ²⁰Petrus wyka'po te i'wa: "Amoro ro apyratary maro ajuta'ko! Pyrata poko ka'tu moro Tamusi nyry apyiry mekano'san? ²¹O'wano me kapyn ero oty man. Aturu'po irombo iru'pa waty man Tamusi embata. ²²Moro oja'wanymbo wyino atu'mako. Tamusi 'wa aturupoko moro yja'wan me aturu'po wonumengary kato'me. ²³Itumbato mana. Amano any'manen me kaneja." ²⁴Irombo Simon 'wa ejuku'po: "Amyjaron te yjekataka Tamusi 'wa ajauranatoko amy pairo awykatopombo oty waito'me yjepory'pa."

²⁵Mo'ko Jopoto auranyymbo amyikapory poko tywe'i'ma'san mero, Jerusalem 'wa rapa tytorykon a'mo'po i'waine. Tytorykon jako ro pyime Samaria ponokon aitopo'makon ta moro iru'pyn oka ekarity'po i'waine.

Mo'ko Etiopi pono poto 'su jopoto pyitory

²⁶Amy Tamusi apojon wyka'po te Filipes 'wa: "Ajawongo. Koine 'wa aiko me moro Jerusalem wyino Gasa 'wa ytototo oma ta. Iponomyn po moro oma man." ²⁷Irombo awomy'po. Ito'po. Moro jako 'ne amy Etiopi pono kyny'sakon Jerusalem wyino. Mo'ko Kandake, mo'ko Etiopi pono woryi jopoto pyitory amy mo'ko kynakon. Pa'poro ipyratary enenen me kynakon. Jerusalem 'wa tyto tywaije man Tamusi ety awonga. ²⁸Mo'ko ro auto 'wa rapa kyny'sakon. Tytararary ta tywotandy'mo'po po mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nimero'po erupakon. ²⁹Irombo mo'ko Tamusi a'kary wyka'po Filipes 'wa: "Moro tarara ponaronaka i'tango. Irombo aporito i'tango." ³⁰Tarawone Filipes wyto'po iwyinonaka. Irombo mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nimero'po erupary eta'po i'wa. Ika'po: "Muku'san iro ke moro anerupary?" ³¹Irombo ika'po: "One wara ko suku'tan, anekarity'pa amy a'ta o'to tauro'po me iwairy?" Irombo Filipes 'wa iwoturupo'po iwotaru'kato'me, taporitonaka atandy'mo. ³²Ero Tamusi karetary wota'saka'po inerupary me kynakon:

Amy iwoto'me inarorykon kapara wara tyndary
anetapurumaka'pa man. Amy typokanen ainano

kapara'membo wara ity'me man. ³³Ikota'mary jako o'to iwe'i'po imenga'pa man. Noky ko mo'karon emamyry a'sakarykon ekari'tan? Ero nono tu'po irombo emamyrymbo aike'katon.

³⁴Irombo mo'ko Kandake pyitory wyka'po Filipus 'wa: "Waturupoja o'wa, noky poko ko mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo naurananon? Aseke typoko? Amy terapa poko te ka'tu?" ³⁵Irombo Filipus 'wa tauranary a'mo'po. Moro imero'po wyino ro mo'ko Jesus ekapory ekarity'po i'wa. ³⁶Oma ta tytorykon jako, amy tuna pato ito'san. Irombo mo'ko Kandake pyitory wyka'po: "Eneko! Mony amy tuna. Oty ko ywosetykary a'kototan?" ^{37*} ³⁸Irombo moro tytararary poro'kapo'po i'wa. Okororo ito'san moro tuna taka, Filipus mo'ko Kandake pyitory maro. Irombo Filipus 'wa mo'ko Kandake pyitory etyka'po. ³⁹Moro tuna wyino iwonuku'san mero, mo'ko Tamusi a'kary 'wa Filipus aro'po moro wyino. Anene'pa noro mo'ko Kandake pyitory we'i'po. Mo'ja ro ito'po tawa'pore. ⁴⁰Filipus te typo roten Asoto po terapa kynakon. Tytory jako ro mo'ja ro, pa'poro aito'kon po moro iru'pyn oka ekarity'po i'wa, Sesarea 'wa tytundary 'wa ro.

Saulus 'wa tamamry u'mary

9 ¹Amy anari me noro mo'ko jopoto nemeparykon 'wa mo'ko Saulus kynakon. Uta'karykon man ejatopo'sakon. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa ito'po. ²Morokon Damaskus po Simosu wota'nano'to'kon 'wanokon kareta poko iwoturupo'po i'wa. Morokon kareta ke ro oma eپory 'se kynakon mo'karon tyneporykon man Jesus wyinonokon wokyryjan, woryijan enapa apyito'ko'me, irombo Jerusalem 'wa aroto'ko'me.

³Irombo itory jako ro tyse waty Damaskus wyino i'wei'po mero, typo roten kapu wyino amy anusi'kanen aweinano wopy'po ijondo. ⁴Nono tu'ponaka iwoma'po. Irombo amy auranano wykary eta'po i'wa ty'wa: "Saul, Saul, o'tono'me ko moro ajerekuru ywekenanon?" ⁵Irombo ika'po: "Noky ko amoro man, Jopoto?" Ejuku'po i'wa:

8:37 Amykon 'wa ero po tymero man: Mo'ko Filipus wyka'po: "Pa'poro aturu'po maro mo'ko Kristus amyikary jako o'wa, awosetykapory taro mana." Ejuku'po i'wa: "Samyikaje Jesus Kristus wairy Tamusi ymuru me."

“Mo'ko aniwekenary Jesus awu wa. ⁶Ajawongo te. I'tango moro aitopo 'wa. Moro po ro metatake o'to awairy man.”

⁷Mo'karon imaro ytotonon wokyryjan enuta'san imero. O'to pairo yka'pa iwe'i'san. Tota ro rypo moro auranano i'waine kynakon. Amy kari'na anene'pa te kynatokon. ⁸Irombo Saulus awomy'po rapa nono wyino. Tanuru etapurumaka'po se'me, oty anene'pa terapa kynakon. Apory pokon terapa aro'po i'waine Damaskus 'wa. ⁹Oruwa kurita iwairy taro oty anene'pa kynakon. Endame'pa, o'nyry'pa enapa kynakon.

¹⁰Moro aitopo Damaskus po te amy Ananias tatynen omepatoto kynakon. Mo'ko 'wa ro mo'ko Jopoto woseneapo'po iwonetono wara. Ika'po i'wa: “Ananias!” Irombo ejuku'po i'wa: “Ero po wa, Jopoto.” ¹¹Mo'ko Jopoto wyka'po i'wa: “Ajawongo. I'tango moro Sapatorono Oma tatynen tako, moro Judas auty 'wa. Moro po ro amy Saulus tatynen Tarsus pono pokon aturupoko. Tamusi 'wa irombo kynaurananon. ¹²Amy tywonetono wara amy Ananias tatynen wokyry wo'myry enei. I'wa ro tainary yry enei tytu'ponaka, oty eneto'me rapa ty'wa.” ¹³Ananias 'wa ejuku'po: “Jopoto, pyime kari'na wyino setai mo'ko wokyry 'wa Jerusalem po mo'karon awyinonokon kota'ma'ma'san imero. ¹⁴Ero po pairo pa'poro mo'karon ajety ejatonamon apyiry tyje man ainaka mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa.” ¹⁵Mo'ko Jopoto wyka'po te i'wa: “I'tango. Mo'ko irombo yjemamin ka'nem me sapo'i. Mo'ko ro yjety ekary arotan Simosu me e'i'non 'wa, potonon jopotokon 'wa, mo'karon Israel pajanymbo 'wa enapa. ¹⁶Awu ro i'wa senepotake one wara iwota'karykary man yjety upu'po me.”

¹⁷Irombo Ananias wyto'po. Iwo'my'po moro auto tako. Tainary yry'po i'wa Saulus tu'ponaka. Irombo ika'po: “Saul, yja'sakary, mo'ko jopoto yjemokyi o'wa, mo'ko Jesus, mo'ko awo'topombo oma ta tywosenepo o'wa man inoro. Oty enery 'se rapa o'wa man. Tamusi a'kary 'wa o'namorory 'se man.” ¹⁸O'win wytory imero enuru we'i'po o'karangatoto wara. Oty ene'po rapa i'wa. Awomy'po. Irombo iwoseykapo'po. ¹⁹Iwendame'po. Iwara te iwepana'toma'po rapa.

Saulus wairy Jerusalem po

Amykon kurita noro Damaskus po Saulus we'i'po mo'karon omepatonon ekosa. ²⁰O'win wytory imero morokon Simosu

wota'nano'to'kon ta Tamusi ymuru me mo'ko Jesus wairy ekarity'po i'wa. ²¹Pa'poro mo'karon auran etanamon enuta'san imero. Ika'san: "Mo'ko Jerusalem po moro atywano ejatonamon y'ma'kanen kapyn mo'se nan? Ijarö 'wa opy'pa tywaije nan apyijeine, aroto'ko'me mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa?" ²²Aseme noro pari'pe mo'ko Saulus kynaijakon. Mo'karon Damaskus ponokon Simosu wonumengary e'mito'po'po i'wa, mo'ko Mesias me mo'ko Jesus ekarityry ke.

²³Amykon kurita pa'po me mo'karon Simosu worupa'san terapa iwory poko. ²⁴Saulus 'wa te moro ukuty'po. Koko, kurita wararo moro aitopo penarykon erandojatokon mo'karon Simosu iwoto'me ty'waine. ²⁵Irombo koko mo'karon inemeparykon 'wa aro'po. Amy kurukuru ta eny'topo'po i'waine kurandonaka moro aitopo a'kototy wyino.

²⁶Irombo Jerusalem 'wa tytunda'po mero, mo'karon omepatonon apyimy taka tywo'myry poko Saulus kyne'kujakon. Pa'poro te tanarike ipoko kynatokon. Amy omepatoto me iwairy anamyika'pa kynatokon. ²⁷Barnabas 'wa te aro'po mo'karon apojoma'san 'wa. Moro one wara Saulus 'wa oma ta mo'ko Jopoto ene'po, moro i'wa erupa'po, moro one wara Damaskus po enari'ma Jesus ety ta aurana'po enapa ekarity'po i'wa i'waine.

²⁸Iwara te Saulus we'i'po ekosaine moro Jerusalem po. Enari'ma mo'ko Jesus ety ta kynauranakon. ²⁹Mo'karon Griek auran etanamon Simosu aurangon eju'sakon. Mo'karon te iwory 'se terapa kynatokon. ³⁰Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon Jesus wyinonokon 'wa Sesarea 'wa aro'po. Moro wyino ro Tarsus 'wa aropo'po i'waine.

³¹Moro jako pa'poro moro Judea po, Galilea po, Samaria po enapa mo'karon Tamusi na'nanopy'san sara'me kynemanjatokon. Aseme noro ituru'san kynepori'tomatokon. Tamusi nendojatokon. Aseme noro kynotapyimangatokon mo'ko Tamusi a'kary 'wa tapanopyrykon ta.

Eneas Dorkas maro

³²Moro wararo tytopotyry jako, mo'karon Lida ponokon Tamusi wyinonokon 'wa enapa Petrus tunda'po. ³³Moro po ro amy Eneas

tatynen wokyry epory'po i'wa. Oruwa-to'ima siriko ta'tanombo po ro tywo'ny'topo tu'po rotен iwaitopo kynakon. ³⁴Wajaku pe kynakon. Mo'ko 'wa ro Petrus wyka'po: "Eneas! Jesus Kristus iru'pa rapa ajyjan. Ajawongo! Moro awo'ny'topo iru'pa yko!" O'win wytory imero awomy'po. ³⁵Pa'poro mo'karon Lida ponokon 'wa, Saron ponokon 'wa ene'po. Irombo mo'ko Jopoto wyinonaka iwotu'ma'san.

³⁶Moro Jope po amy Tabita tatynen omepatoto woryi kynakon. Griek aurān ta Dorkas me moro atywano man. Mo'ko 'wa ro pyime ta'sakarykon epano'topo kynakon otykon poko. ³⁷Mo'ko any'ta'po ro moro jako. Irombo iromby'po. Iku'mity'po wyino kawonaka aro'po i'waine amy apu'to'po taka. ³⁸Moro Lida tyse wavy man Jope wyino. Moro po Petrus wairy eta'po mero ty'waine, mo'karon omepatonon 'wa oko wokyryjan emoky'san i'wa "Ko'i terapa o'ko 'ne na'na 'wa!" tauro me.

³⁹Irombo Petrus awomy'po. Ito'po imaroine Jope 'wa. Moro 'wa tytunda'po mero, kawonaka aro'po i'waine moro apu'to'po taka. Irombo pa'poro mo'karon inongepy'san wota'nanopy'san ekondaka. Tywotamorykon ta wo'mynano, nopenano enepojatokon. Morokon ka'sakon ro Dorkas, nuro noro ta'ta. ⁴⁰Petrus 'wa te pa'poro emoky'san kurandonaka. Tywokunama'po mero Tamusi 'wa aurana'po. Irombo mo'ko iromby'po 'wa iwotu'ma'po. Ika'po: "Tabita! Ajawongo!" Irombo tanuru etapurumaka'po i'wa. Petrus ene'po mero awomy'po. Tandy'po iwe'i'po. ⁴¹Ainary poko awonga'po Petrus 'wa. Irombo mo'karon Tamusi wyinonokon, mo'karon inongepy'san enapa ko'ma'san i'wa. Tarena rapa mo'ko woryi yry'po i'wa ipo'ponakaine. ⁴²Pa'poro moro aitopo Jope ta ro moro oka wota'po. Pyime kari'na we'i'san mo'ko Jopoto amyikanamon me. ⁴³Petrus we'i'po a'si'ko akore'pe moro Jope po, amy tonomy pi'pombo ka'nem Simon ekosa.

Kornelius

10 ¹Sesarea po amy Kornelius tatynen wokyry kynemanjakon. Amy Itali ety tano warinu pokonokon apyimy wota'saka'po jopotory me kynakon. ²Tamusi nendojakon. Pa'poro tauty tanokon maro Tamusi ety awongatopo i'wa kynakon. Mo'karon oty'non ainary'totopo i'wa kynakon. O'kapyn roten Tamusi 'wa auramatopo kynakon. ³Mo'ko 'wa ro amy kurita, koine, oruwa juru

a'ta pai, tanuja'kandary ta amy Tamusi apojon wo'myry ene'po ty'wa. Ika'po i'wa: "Kornelius!" ⁴I'wa ro Kornelius wo'poty'po. Iwety'kapo. Ika'po: "Oty ko moro nan, jopoto?" Mo'ko Tamusi apojon wyka'po i'wa: "Moro ty'wa ajauranapoty'po poko, mo'karon oty'non ainary'topoty'po poko enapa Tamusi ituwarengepy'pa man. ⁵Erome amykon wokyryjan emo'ko Jope 'wa, Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro ko'ma. ⁶Amy tonomy pi'pombo emaminano'nen Simon ekosa man. Mo'ko ro parana po kynemanjan." ⁷Mo'ko torupanenymb Tamusi apojon wytö'po mero, oko amykon typityorkon, o'win amy Tamusi nendonen toran enapa ko'ma'san i'wa. ⁸Pa'poro oty poko erupa'ma'san mero, emoky'san i'wa Jope 'wa.

⁹Irombo koro'po itorykon jako, moro aitopo 'wa tytundarykon 'wa iwe'i'san mero, Petrus wonuku'po auto tu'ponaka, Tamusi 'wa aurana. Kurita 'ne 'ne kynakon moro jako. ¹⁰Irombo ikumyry'po. Tywendamery po terapa iwo'poty'po. Iwetuma'mo'karykon jako ro tanuja'kandary a'mo'po i'wa. ¹¹Kapu wendaka'po ene'po i'wa. Poto 'su kamisa eneke amy oty eny'topory ene'po i'wa morokon okupa'en ipanakujarykon poko. ¹²Ita ro ukuty'pa 'ne roten okupa'en ipupuru aitonon, tuwembo poko ytotonon, tonoro enapa kynatokon. ¹³Irombo amy auranano eta'po i'wa: "Ajawongo, Petrus! Iwoko! Onoko!" ¹⁴Petrus wyka'po te: "Uwa pore, Jopoto! Ywe'i'po poro nurijangon no'kan anono'pa wa." ¹⁵Ijokonory ta ro amy auranano wyka'po i'wa: "Pa'poro Tamusi nekarity'po irupa yja'wan me kysekarityi." ¹⁶Oruwamboto moro wara iwe'i'po. Irombo o'win wytory rapa moro oty awo'nuku'po kapu taka.

¹⁷Oty me 'ne moro tynene'po oty wairy poko tywonumengary anukuty'pa Petrus kynakon. Moro jako ro mo'karon Kornelius napojoma'san wokyryjan 'wa tywoturupo'san wyino moro Simon auty epory'po. Pena po kynatokon. ¹⁸Moro auto ta Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro wairy poko mo'ja kynoturupojatokon. ¹⁹Moro tynene'po poko Petrus wonumengary jako noro, mo'ko Tamusi a'kary wyka'po i'wa: "Eneko! Oruwa wokyryjan ajupijaton. ²⁰Ajawongo iro ke. Ony'toko. O'to yka'pa i'tango imaroine. Awu ro sene'poton." ²¹Petrus wony'to'po. Mo'karon wokyryjan 'wa ika'po: "Eneko! Awu te mo'ko anupirykon me wa. Oty poko ko ijaro 'wa mo'ton?" ²²Irombo ika'san: "Amy Kornelius tatynen warinu pokonokon joptoty man. Tamambore

man. Tamusi nendojan. Pa'poro Simosu ekosa takapore man. Mo'ko 'wa ro amy Tamusi apojon wyino amy oka tota man, tauty 'wa ajaipoto'me, amy auranano etato'me awyino." ²³Irombo a'myka'san i'wa. Iwo'ny'to'kon man ekarity'po i'wa i'waine.

Irombo koro'po awomy'po. Imaroine ito'po. Amykon Jope ponokon Kristus wyinonokon wytosan imaro. ²⁴Irombo koro'po itunda'po Sesarea 'wa. Kornelius kynimomo'satokon. Mo'karon tomorykon, mo'karon tynipynarykon ta'sakarykon enapa ta'nano'po terapa i'wa kynatokon. ²⁵Tauty taka Petrus wo'myry jako, Kornelius wopy'po epoje. Ipo'ponaka iwokunama'po. ²⁶Petrus 'wa te awonga'po. Ika'po: "Ajawongo! Awara enapa kari'na me wa." ²⁷Torupary jako ro i'wa, Kornelius 'wa a'myka'po. Moro auto ta pyime kari'na wota'nanopy'san eپory'san i'wa. ²⁸Irombo ika'po i'waine: "Amy Simosu 'wa waty man amy Simosu me e'ipyn apyiry ta'sakary me, etawary pai. Moro waty muku'saton. Y'wa te Tamusi yja'wan me kari'na nurija'mary wairy enepoi. ²⁹Iro ke ro o'to yka'pa wopyi, yko'mapo'po mero o'waine. Ekari'toko iro ke oty pokoyko'mapo'po o'waine." ³⁰Irombo Kornelius wyka'po: "Mony 'ne koinaro, oruwa juru a'ta Tamusi 'wa yjauranakon yjauty ta. ³¹Typo roten amy wokyry we'i'po yjembata. Iwo'my typotyre kynakon. Ika'po y'wa: 'Kornelius, moro ty'wa ajauranapoty'po tota Tamusi 'wa man. Moro o'wa oty'non ainary'topoty'po pokoyko enapa Tamusi ituwarengepy'pa man. ³²Apojonano emo'ko Jope 'wa, Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro ko'ma. Amy tonomy pi'pombo emaminano'nem Simon auty po man, parana po.' ³³Irombo o'win wytory apojonano semoky'i o'wa ajaije. Iru'pa 'ne man awopy'po. Erome ko'wu pa'poro na'na ero po man Tamusi embata, pa'poro morokon o'wa Tamusi wykato'konymbo etato'me."

³⁴Irombo Petrus 'wa eruparykon a'mo'po. Ika'po: "Erome te sukutyi Tamusi embata pa'poro kari'na wairy asewara. ³⁵Pa'poro inendonen, pa'poro tamamboren Tamusi apokupe man. Noky me iwairy pokoyko o'poty'pa Tamusi man. ³⁶Ero moro Israel pajanyimb'o 'wa Tamusi naropo'po iru'pyn oka me man: Jesus Kristus mo'ko pa'poro kari'na Jopotory me man inoro ekosa sara'me aino eپory taro pa'poro kari'na man. ³⁷Pa'poro moro Judea po otypan oty we'i'po muku'saton. Galilea po moro oty tywota'mo man,

Johanes 'wa moro asetykapono ekarory a'mo'po wyino. ³⁸Mo'ko Nasaret pono Jesus irombo ty'namoro Tamusi 'wa man ta'kary ke, pori'tonano ke enapa, apojomato'me. Kurangon otykon kapyry taropo'se mo'ko Jesus 'wa man. Pa'poro mo'karon ewa'rume tamuru naporemyndo'san kura'mary enapa taropo'se i'wa man. Tamusi irombo imaro tywaije man. ³⁹Na'na ro pa'poro o'to Simosu waito'kon ta, Jerusalem po enapa iwe'i'po amyikaponamon me man. Wakapu poko tysi'ereremapo i'waine man, iromo'to'me. ⁴⁰Tamusi 'wa te ijoruwanory kurita tawongapo rapa man. Tanepo i'wa man mo'ko Jesus ⁴¹pa'poro 'ne kari'na 'wa kapyn, mo'karon oty amyikaponamon me inapo'i'sanyombo 'wa roten te. Inaron ro na'na man. Na'na ro imaro kynendamen, kynonynen, moro awomy'po wyino. ⁴²Oty amyikaponamon me na'na 'wa tyka man nuronokon poko, iromby'san poko enapa a'wembono auranano ynen jopoto me Tamusi 'wa tyry'po ekari'to'me mo'karon kari'na 'wa. ⁴³Mo'ko ety ta ro pa'poro mo'ko amyikanen yja'wanymbo wo'kary amyikapojaton pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo."

⁴⁴Petrus 'wa morokon otykon ekarityry jako noro, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po pa'poro mo'karon auran etanamon tu'ponaka.

⁴⁵Pa'poro mo'karon Petrus maro opy'san i'koto'san Kristus wyinonokon enuta'san imero mo'ko Tamusi nyry a'kanano wopy'po poko mo'karon Simosu me e'i'non tu'ponaka enapa. ⁴⁶Ukuty'non auranano ta irombo auranarykon etatokon. Tamusi ety awongary etatokon enapa i'waine. Irombo mero Petrus wyka'po: ⁴⁷"Amy kari'na 'kare tuna ke etykarykon a'kotory taro nan. Kywaraine enapa irombo Tamusi a'kary tapyije i'waine man." ⁴⁸Irombo Jesus Kristus ety ta etykapo'san i'wa. Morombo mero iwoturupo'san i'wa amykon kurita noro tokosaine iwaito'me.

Petrus 'wa mo'ko Cornelius etyka'po aijomary

11 ¹Mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi auranyombo amyika'po eta'po Judea po mo'karon apojoma'san 'wa, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa enapa. ²Petrus wonuku'po mero te Jerusalem 'wa, mo'karon i'koto'san Kristus wyinonokon wonumengary o'win e'i'pa kynakon moro Petrus wonumengary maro. ³Ika'san: "Tkoto'nnon auty tako tywo'my mana. Imaroine tywendame mana."

⁴Petrus 'wa te pa'poro morokon o'kapy'san otykon ekarityry a'mo'po koromono wyinombo ro. Ika'po: ⁵"Moro aitopo Jope po yjauranakon

Tamusi 'wa. Moro jako ro yjenuja'kandary a'mo'po y'wa. Moro yjenuja'kandary jako ro, kapu wyino poto 'su kamisa eneke amy oty eny'topry ene'po y'wa morokon okupa'enokon ipanakujarykon poko. Y'wa imero moro oty wopy'po. ⁶Itaka ywo'potyry jako ro okupa'en ipupuru aitonon tonomy, tokonamon tonomy, tuwembo poko ytotonon, tonoro ene'san y'wa. ⁷Amy auranano wykary eta'po enapa y'wa: 'Ajawongo, Petrus! Iwoko! Onoko!' ⁸Ywyka'po te: 'Uwa pore, jopoto! Ywe'i'po poro nurijangon no'kan anaru'ka'pa wa yndaka.' ⁹Ijokonorymba ta ro kapu wyino amy auranano wota'po, yjeju'to'me: "Pa'poro Tamusi nekarity'po irupa yja'wan me kysekarityi." ¹⁰Oruwamboto moro wara iwe'i'po. Irombo pa'poro rapa kapu taka awo'nuku'san.

¹¹Morombo mero o'win wytory oruwa wokyryjan tunda'san moro na'na waitopo auto 'wa. Sesarea wyino y'wanokon me tomo'se tywaije kynatokon. ¹²Mo'ko Tamusi a'kary wyka'po y'wa esyka'pa imaroine ywytoto'me. Ymaro ro mojan o'win-to'ima ka'sakarykon wyo'san. Irombo mo'ko yko'maponenymba wokyry auty taka na'na wo'my'po. ¹³Mo'ko 'wa ro na'na 'wa moro one wara ty'wa tauty ta mo'ko Tamusi apojon ene'po ekarity'po. Ero wara mo'ko apojonano wyka'po ekarity'po i'wa: ¹⁴'Apojonano emo'ko Jope 'wa Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro ko'ma. Mo'ko ro ajerupatan, uta'no wyino ajunendo'me, pa'poro ajauty tanokon unendo'me enapa.' ¹⁵Irombo moro yjauranary a'mo'po mero y'wa, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po itu'ponakaine, koromo 'ne na'na tu'ponaka tywopy'po wara enapa. ¹⁶Irombo mo'ko Jopoto auranymba poko ywetuwaro'ma'po rapa: 'Johanes 'wa kari'na tatyka man tuna ke. Amyjaron te Tamusi a'kary ke tatyka maita'ton.' ¹⁷Mo'ko Jopoto Jesus Kristus amyika'po mero ky'waine, Tamusi 'wa mo'ko ta'kary tyje tywaije man ky'waine. Mo'ko ro rapa tyje Tamusi 'wa man i'waine. One wara ko iro ke awu Tamusi sa'kotory?"

¹⁸Morokon eta'san mero, ituru'san wotandy'mo'san. Tamusi ety awonga'po i'waine. Ika'san: "Tamusi 'wa iro ke mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa emamyrykon tu'mapo man, utapy'pa iwaito'ko'me."

Mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon

¹⁹Moro Stefanus wo'po wyino opy'po ata'karykano 'wa ro mo'karon Kristus wyinonokon taripa'po tywaije kynatokon

Jerusalem wyino. Iwara ro kynotaripa'satokon Fenisia 'wa, Siprus 'wa, Antioki 'wa enapa. Amy pairo 'wa te moro oka anekarity'pa kynatokon. Mo'karon Simosu 'wa roten te kynekari'satokon.

²⁰Mo'karon etuwarikatonon ra'na amykon Siprus ponokon, Sirene ponokon wokyryjan enapa kynatokon. Mo'karon ro mo'karon Griek auran etanamon enapa erupatokon, moro Antioki 'wa tytunda'san mero. Mo'ko Jopoto Jesus ekapory ekari'satokon i'waine. ²¹Tamusi ainary kynakon imaroine. Pyime kari'na we'i'san Kristus wyinonokon me. Iwotu'ma'san mo'ko Jopoto 'wa.

²²Ekarykon eta'po ro mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san 'wa. Irombo Barnabas emoky'po i'waine Antioki 'wa.

²³Tytunda'po mero, Barnabas 'wa moro Tamusi turu'popory ene'po. Ewa'pota'po. Ipori'toma'san i'wa tyturu'san maro mo'ko Jopoto ekosa iwaito'ko'me roten. ²⁴Iru'pyn wokyry mo'ko Barnabas kynakon. Tamusi a'kary kyni'namorojakon. Poto me Tamusi amyikakon. Amy poto 'su kari'na apyimy we'i'po mo'ko Jopoto wyinono me.

²⁵Irombo Barnabas wyto'po Tarsus 'wa Saulus upi. ²⁶Epory'po mero, Antioki 'wa aro'po i'wa. Moro po ro o'win siriko iwairy taro mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa apo'i'san tokosaine. Pyime kari'na emepatonon ejato'san Kristus ety ta.

²⁷Moro jako ro Jerusalem wyino Tamusi auran uku'ponamon tunda'san Antioki 'wa. ²⁸Irombo o'win amy ira'nanokon Agabus tatynen awomy'po. Tamusi a'kary 'wa ty'namorory ta pa'poro kari'na emando'kon 'wa amy poto 'su kumyno wopyry man ekarity'po i'wa. Moro ro 'kuru tywo'se man Rome pono jopoto me Klaudius a'ta. ²⁹Judea ponokon Kristus wyinonokon epanopyry man yry'po mo'karon Antioki ponokon omepatonon 'wa. Typori'torykon taro ro pyrata aropory man yry'po i'waine. ³⁰Iwara ro iwe'i'san. Barnabas maro Saulus apojoma'po i'waine moro tymy aroto'me mo'karon uwapoto'san 'wa.

Petrus epanopyry Tamusi 'wa

12 ¹Moro jako ro mo'ko jopoto Herodes wyto'po amykon Tamusi na'nanopy'san weto ikota'mato'ko'me. ²Mo'ko Johanes piry Jakobus u'kapo'po i'wa supara ke.

³Mo'karon Simosu apokupe moro we'i'po ene'po mero ty'wa, Petrus apyipo'po enapa i'wa, morokon uwaputa'non perere ewa'mary jako mo'karon Simosu 'wa. ⁴Apyipo'po mero, aru'kapo'po i'wa yja'wanton kari'na aru'katopo taka. Ainapatoro itu'ponaka o'win-to'ima warinu pokonokon ypo'san i'wa erangon me. Okupa'en pai iwota'saka'san. Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary pa'po me Herodes mo'ko Petrus pa'kapory 'se kynakon emendopoto'me mo'karon kari'na embata.

⁵Iwara ro moro yja'wanton kari'na aru'katopo ta Petrus a'ta, mo'karon Tamusi na'nanopy'san o'kapyn rotен ipoko kynauranatokon Tamusi 'wa.

⁶Moro Herodes 'wa tamendopoto'man kurita uwapor, Petrus kyno'ny'sakon koko. Opatoro tymy kynakon siparari ke oko warinu pokonokon poko. Pena po enapa erangon kynatokon. ⁷Typo roten amy Tamusi apojon wopy'po. Moro iwo'ny'topo aweita'po imero. Irombo Petrus y'tu'ka'po mo'ko apojonano 'wa isoropary po, upakato'me. Ika'po: "Ko'i ajawongo!" Morokon imyto'konymbo woma'san morokon apory wyino. ⁸Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Asapatory e'mo'ko." Moro wara ro Petrus we'i'po. Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Ewo'myndoko. Irombo kywekenako." ⁹Irombo Petrus awomy'po kurandonaka iwekenato'me ty'wa. Iporo ro o'to mo'ko apojonano 'wa tyry anukuty'pa kynakon. Tanuja'kandary ekano'sakon. ¹⁰Irombo moro koromono oranano waito'kon, moro ijokonory enapa ratonoma'san i'waine. Morombo mero moro kari'na emando'kon 'wano siparari pena 'wa itunda'san. Aseke ro moro pena wotapurumaka'po. Kurandonaka iwepa'ka'san. O'win amy oma y'ma'ka'po mero ty'waine, o'win wytory mo'ko Tamusi apojon wonekepy'po.

¹¹Irombo Petrus 'wa tywonumengary apo'i'po rapa. Ika'po: "Erome te suku'sa 'ne ro Tamusi 'wa tapojon emoky'po Herodes pori'tory wyino ykato'me, morokon Simosu nikapyry 'san otykon wyino enapa."

¹²Moro ukuty'po mero ty'wa, ito'po mo'ko Johanes, mo'ko Markus me enapa kynejatojaton inoro sano auty 'wa. Moro po ro pyime ata'nanopy'san kynauranatokon Tamusi 'wa. ¹³Moro o'mytopo pono pena moryka'po mero i'wa, amy Rode tatynen

amyijanano wopy'po o'po'se. ¹⁴Petrus auran ukuty'po mero ty'wa, ewa'pory we'i'po moro pena anetapurumaka'pa. Pena po mo'ko Petrus wairy ekari'se eka'numy'po mo'karon auto tanokon 'wa. ¹⁵Mo'karon wyka'san ro i'wa: "Aje'mere'sa." Ise'me te tauran ja'nakakon. Irombo ika'san: "Mo'ko kapu tano erandonen te mo'ko man." ¹⁶Petrus te pena morykary poko noro kynakon. Moro pena etapurumaka'po mero ty'waine, ene'po i'waine. Enuta'san imero.

¹⁷Ity'nato'ko'me tainary awonga'po mero ty'wa, moro one wara Tamusi 'wa moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino typa'kapo'po ekarity'po i'wa. Morombo wyino ika'po: "Erokon koro ekari'toko me Jakobus 'wa, mo'karon amykonymbo Kristus wyinonokon 'wa enapa." Irombo ito'po amy terapa aitopo 'wa.

¹⁸Aweita'po mero, mo'karon warinu pokonokon we'naranga'san imero. O'to 'ne Petrus we'i'po anukuty'pa iwe'i'san. ¹⁹Irombo Herodes 'wa Petrus aipo'po. Anepory'pa mo'karon ainamon we'i'san mero te, mo'karon erandonamonymbo ko'mapo'san i'wa. Oty wo'kapy'po poko i'waine tywoturupo'po wyino, iwopo'san i'wa. Irombo Herodes wo'pema'po Judea wyino Sesarea 'wa. Moro po ro iwe'i'po.

Herodes rombyry

²⁰Moro jako te Herodes kynore'kojakon mo'karon Tyrus, Sidon ponokon poko. Mo'karon wopy'san ro asewara Herodes 'wa. Mo'ko Blastus, mo'ko Herodes auty tanokon otykon enenen me kynakon inoro 'wa iwopano'po'san, Herodes 'wa tywoturupoto'ko'me areku aike'kato'me. Moro Herodes yinonory wyino irombo moro tareparypekon ene'potopo i'waine kynakon.

²¹Amy erupato'kon man kurita Herodes 'wa poto 'su jopoto wo'my e'moky'po. Iwotandy'mo'po moro jopoto apo'ny tu'po. Irombo tauranary a'mo'po i'wa i'waine mo'karon ata'nanopy'san ra'na.

²²Irombo mo'karon ata'nanopy'san ko'tapoty'san i'wa: "Kari'na auran kapyn moro man! Tamusi auran te moro man!" ²³O'win wytory imero any'ko'po amy Tamusi apojon 'wa, Tamusi ety awongary wara toty awongary ana'ko'to'pa iwe'i'po ke. Oruko 'wa tonory ta iromby'po.

Barnabas, Saulus weramarykon Antioki 'wa

²⁴Aseme noro poto me moro Tamusi auran kynaijakon. Iwotaripapy'po. ²⁵Mo'karon Jerusalem ponokon Kristus

wyinonokon 'wa moro tynaro'san pyrata yry'po mero ty'waine,
Barnabas, Saulus werama'san Antioki 'wa. Johanes, mo'ko Markus
me enapa kynejatojatokon inoro aro'po i'waine tymaroine.

Barnabas maro Paulus apojoma'po

13 ¹Moro Antioki pono Tamusi na'nanopy'san apyimy ta ro
Tamusi auran uku'ponamon me, amepanamon me enapa
kynatokon Barnabas, Simeon, mo'ko Niger me kynejatojaton
inoro, mo'ko Sirene pono Lusius, mo'ko jopoto Herodes maro
etuwaro'ma'po Manaen, Saulus enapa. ²O'wino me Tamusi
na'nanopy'san me Tamusi ety awongatokon. Kynonematokon enapa.
Moro jako ro mo'ko Tamusi a'kary wyka'po: "Barnabas Saulus maro
ytoko typo moro i'wanokon me ynyry'po amaminano ka'to'me."
³Tywonenma'san mero, Tamusi 'wa taurana'san mero, itu'ponakaine
tainarykon yry'san mero enapa, moro tokosanokon amaminano
poko Barnabas aike'ka'po, Saulus aike'ka'po enapa i'waine.

Siprus po

⁴Mo'ko Tamusi a'kary 'wa tomoky'san mero, Barnabas maro
Saulus wo'pema'po Seleusie 'wa. Moro wyino ro kurijara ta
ito'san Siprus 'wa. ⁵Moro aitopo Salamis 'wa tytunda'san mero,
moro Tamusi auranyombo ekarity'po i'waine morokon Simosu
wota'nano'to'kon autokon ta. Johanes enapa imaroine kynakon
epano'namon me.

⁶Pa'poro moro pa'wu tu'po tytopoty'san wyino, Pafos 'wa
itunda'san. Moro po ro amy tamoreken Simosu epory'po i'waine.
Tamusi auran uku'ponen waike kynakon. Barjesus ety me
kynakon. ⁷Mo'ko ro mo'ko pa'wu undymanen Sergius Paulus
ekosa kynakon. Mo'ko Sergius Paulus amy tupu'ponen wokyry
me kynakon. Mo'ko 'wa ro Barnabas, Saulus ko'mapo'san ty'wa.
Moro Tamusi auranyombo etary 'se kynakon iwyinoine. ⁸Aurangon
po'takaro te kynakon mo'ko Elymas, mo'ko tamoreken. (Moro
Elymas taurotopo ro tamoreke man.) Kristus wyinono me mo'ko
pa'wu undymanen wairy a'kotory 'se kynakon. ⁹Saulus, mo'ko
Paulus me enapa kynejatojaton inoro y'namoro'po Tamusi a'kary
'wa. Onu'ka'pa Elymas ene'po i'wa. ¹⁰Irombo ika'po: "Tonapiren 'ne
rotent! Yja'wanymb 'ne rotent! Ewa'rummy tamuru a'sakary! Pa'poro
tamambore aino jenono'nen! Morokon sapatoronokon Tamusi

emary ko'wairory pokon mana! ¹¹Erome te Tamusi opoky'matan. Ajenuke'take. Weju anene'pa maitake amy kurita 'wa ro." Irombo o'win wytory imero enuru ewa'rurumamy'po. Amy taronen man upi'po i'wa. ¹²Moro ene'po mero mo'ko pa'wu undymanen we'i'po Kristus wyinono me. Mo'ko Jopoto pokon omepano 'wa i'naranga'po.

Moro Pisidie tano Antioki po

¹³Irombo kurijara ta Pafos wyino tyto'san mero, mo'karon ta'sakarykon maro Paulus tunda'po moro Panfili tano aitopo Perge 'wa. Johanes we'i'po te imaroine tytory 'se'pa noro. Iwerama'po rapa Jerusalem 'wa. ¹⁴Mo'karon a'sakarykon wyto'san te Perge wyino moro Pisidie tano Antioki 'wa. Moro po ro moro otare'matopo kurita iwo'my'san moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Iwotandy'mo'san. ¹⁵Moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimer'o'san kareta erupa'ma'san mero enapa, mo'karon Simosu wota'nano'to'kon auto jopotorykon 'wa ero taurangonymbo aropo'po mo'karon apojoma'san 'wa: "Yja'sakarykon, amy o'to awykarykon 'se aja'taine mo'karon ijaro 'wa opy'san pori'tomato'me, kaitoko."

¹⁶Irombo Paulus awomy'po. Tainary awonga'po i'wa ity'nato'ko'me. Irombo ika'po: "Israel pajanymbo, Tamusi nendonamon, epanamatoko. ¹⁷Mo'karon Israel pajanymbo tamusiry 'wa mo'karon kytangonymbo tyje mandon tywyinonaka. Mo'karon typitorykon ety enapa tawonga i'wa man, mo'karon Egypte ponokon ekosa emamyrykon jako. Moro Egypte wyino ro taro i'wa mandon typori'tory ta. ¹⁸Irombo oko-kari'na siriko iwairy taro moro iponomyn wo'i ta moro emepo'pa iwairykon tapyije i'wa man. ¹⁹Moro Kana'an yinonory tu'po oko-to'ima amykon aseke tamerykon aronamon kari'na apyimykon y'ma'ka'san wyino ty'wa, moro inonorykon aporenjan me mo'karon Israel pajanymbo tyje i'wa mandon. ²⁰O'win-kari'namboto o'win-kari'na itu'ponaka oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko iwairy taro morokon otykon tywo'ka'se man. Moro pa'po me undymanamon me amykon tyje mandon mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Samuel wairy 'wa ro. ²¹Morombo wyino tywoturupo mandon amy poto 'su jopoto

13:17 Exodus 1:7, Exodus 12:51 **13:18** Numeri 14:34, Deuteronomium 1:31

13:19 Deuteronomium 7:1, Jakobus 14:1 **13:20** Richteren 2:16, 1 Samuel 3:20

poko. Tamusi 'wa mo'ko Kis ymuru Saul tyje man ijopotorykon me. Mo'ko ro amy Benjamin pajanyombo a'sakary me tywaije man. Oko-kari'na siriko jopoto me tywaije man. ²²Mo'ko Saul ka'po wyino, i'petakan me mo'ko David tyje man ijopotorykon me. Mo'ko poko ro Tamusi 'wa ero tuku'po man: 'Mo'ko Isai ymuru David seporyi amy yturu'po nisanory wokyry me. Pa'poro o'to ywykato'kon ka'tan.' ²³Mo'ko parymbo ro amy tyje Tamusi 'wa man mo'karon Israel pajanyombo Epano'namon me moro tykatopombo wararo. Mo'ko Jesus, wykaje irombo. ²⁴Mo'ko wopyry uwapor Johanes 'wa pa'poro mo'karon Israel pajanyombo tyko'ma mandon tamamyrykon u'mato'me i'waine, iwoseykapoto'ko'me enapa. ²⁵Moro tamamin aike'kary 'wa Johanes tyka man: 'Mo'ko Mesias me anekanopyrykon kapyn awu wa. Ywena'po ta te kyno'tan mo'ko isapatory etandy ymbokato'me y'wa uwam'po watapoja inoro.'

²⁶"Yja'sakarykon, Abraham pajanyombo, mo'karon ara'naine Tamusi nendonamon enapa, ky'wanokon me ro ero kari'na ymbokanen auranano tyje man. ²⁷Mo'karon Jerusalem ta amandonon irombo mo'karon tyjopotorykon maro mo'ko Jesus ukutyry 'se'pa tywaije mandon. Turumena i'waine man. Iwarra te mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimero'san, morokon otare'matopo kurita wararo tyneruparykon tyka'po i'waine man. ²⁸Amy pairo iwopoto'man anepory'pa tywe'i'san se'me, Pilatus 'wa tywturupo mandon iwopoto'me. ²⁹Pa'poro morokon ipoko imero'san ka'po'san mero ty'waine, tyka i'waine man moro ipokatopombo wakapu wyino. Irombo tunenje i'waine man. ³⁰Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. ³¹Pyime kurita tywosenepo man mo'karon Galilea wyino Jerusalem 'wa tymaro anuku'san 'wa. Inaron ro erome kari'na 'wa moro o'to iwe'i'po ekari'namon me mandon.

³²"Iru'pyn oka ekari'san ro na'na o'waine. Moro kytangonymbo 'wa tykatopombo ro ³³tyka'po Tamusi 'wa man mo'karon ipajanyombo 'wano me, ky'wanokon me, wykaje irombo. Jesus

13:21 1 Samuel 8:5, 1 Samuel 10:21

13:22 1 Samuel 13:14, 1 Samuel 16:12, Ware 89:20 **13:24** Markus 1:4, Lukas 3:3

13:25 Johanes 1:20, Mateus 3:11, Markus 1:7, Lukas 3:16, Johanes 1:27

13:28 Mateus 27:22-23, Markus 15:13-14, Lukas 23:21-23, Johanes 19:15

13:29 Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42

13:31 Apojoma'san 1:3

irombo tawongapo rapa i'wa man. Iwara enapa moro ijokonory ware ta tymero man:

“Ymuru amoro mana. Erome ajumy me tywaije wa.”

³⁴“Ikota'pa moro ija'mun waito'man me mo'karon iromby'san wyino Jesus tawongapo rapa man Tamusi 'wa. Moro poko ro tyka man Tamusi: ‘Moro yturu'po maro David 'wa ywykato'konymbo sika'take o'waine.’ ³⁵Amy terapa oje irombo tyka man: ‘Mo'ko tamyikaporen apyitory ja'mun anikotano'po'pa maitake.’

³⁶Mo'karon tamamiry jakonokon ta'sakarykon 'wano me tamamina'po mero, mo'ko David tyromo'se man Tamusi nisanory me. Mo'karon itangon tu'mungon aporito tunenje man. Ija'mun tykota man. ³⁷Mo'ko Tamusi nawongapo'po ja'mun te ikota'pa tywaije man. ³⁸Mo'ko nikapy'po poko ro morokon oja'wanykonymbo kary man uku'toko, yja'sakarykon. Moro ekarajan ro na'na. Pa'poro oja'wanykonymbo kary tupi man morokon Moses nimero'san omenano 'wa. ³⁹Pa'poro kari'na yja'wanykonymbo kanon moro i'wa mo'ko Tamusi nawongapo'po amyikary. ⁴⁰Tuwaro aitoko, mo'ko o'win amy Tamusi auran uku'ponenymbo wyka'po waito'me ajepory'paine. Ero wara irombo tymero i'wa man:

⁴¹‘Senu'ka pangon! Ajenutatoko! Oneke'toko! Moro ajemamyrykon jakonokon kurita amy oty sika'sa. O'waine moro oty ekarity'pomboto amy kari'na 'wa, anamyika'pa pairo maitory.’”

⁴²Kurandonaka itorykon jako, mo'karon aurangonymbo etanamonymbo woturupo'san i'waine mony otare'matopo kurita rapa auranato'ko'me morokon tynekarity'san poko. ⁴³Moro Simosu wota'nano'topo auto wyino tywepa'ka'san mero, Paulus, Barnabas wekena'san pyime Simosu 'wa, pyime Tamusi nendonamon Simosu me atypotonon 'wa enapa. Mo'karon apokuma'san ro i'waine mo'ja ro moro Tamusi turu'popory ta emando'ko'me.

⁴⁴Moro otare'matopo kurita wopyry ta pa'poro rypo mo'karon moro ponokon wota'nanopyry manombo tywaije man, mo'ko

13:33 Ware 2:7 13:34 Jesaja 55:3 (LXX) 13:35 Ware 16:10

13:41 Habakuk 1:5 (LXX)

Jopoto ekary eta. ⁴⁵Mo'karon kari'na apyimykon ene'san mero ty'waine, mo'karon Simosu ato'ke iwe'i'po. Irombo onapi me moro Paulus nekarityry ekarity'po i'waine. ⁴⁶Enari'ma te Paulus, Barnabas wyka'san: "O'waine na'nen moro Tamusi auranyimbō etary kynakon. Amyjaron te murumenaton. Moro i'matypyn amano apyinamon me atu'ku'pa matypoјaton. Iro ke ro mo'karon Simosu me e'i'non 'wa kynotu'manon na'na. ⁴⁷Ero wara irombo mo'ko Jopoto na'na 'wa tyka man:

'Mo'karon Simosu me e'i'non 'wano aweinano me kyryi. Iwara ro uta'no wyino kari'na munendake nono y'matyry 'wa ro.' "

⁴⁸Moro eta'po mero, mo'karon Simosu me e'i'non ewa'pota'san. Mo'ko Jopoto ekary amyika'po i'waine. Pa'poro mo'karon i'matypyn amano 'wanokon me tyje tywaije kynatokon inaron we'i'san Kristus wyinonokon me. ⁴⁹Moro wyino ro mo'ko Jopoto ekary wotaripapy'po wararo.

⁵⁰Mo'karon Simosu 'wa te mo'karon Tamusi nendonamon tywoneporamon woryijan, mo'karon aitopo ponokon potonon wokyryjan enapa erupo'toma'san. Mo'karon maro ro mo'karon aitopo ponokon apokuma'san i'waine, Paulus, Barnabas wetoine itoto'ko'me. Imoma'san ro i'waine moro tyinonorykon wyino. ⁵¹Mo'karon apojoma'san 'wa te typupurukon y'koka'san, mo'karon aitopo ponokon e'mato'me ty'waine. Irombo ito'san Ikonium 'wa. ⁵²Mo'karon Antioki ponokon omepatonon te moro awa'ponano 'wa, Tamusi a'kary 'wa enapa ty'namororykon ko'mangapo'satokon.

Ikonium po

14 ¹Iwara enapa oty we'i'po Ikonium po. Iwo'my'san moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Moro aurangon 'wa pyime Simosu, Griek enapa ypo'san Kristus wyinonokon me. ²Mo'karon aurangon anamyika'non Simosu 'wa te mo'karon Simosu me e'i'non apokuma'san mo'karon Kristus wyinonokon urumenato'me i'waine. ³A'si 'ko akore'pe mo'karon apojoma'san we'i'san moro po. Mo'ko Jopoto amyikary ta enari'ma aurana'san. Mo'ko 'wa ro moro inekarityrykon takary amyikapo'po, anumengaponamon otykon, potonon pori'tonano enapa ka'pory

13:47 Jesaja 42:6, 49:6 13:51 Mateus 10:14, Markus 6:11, Lukas 9:5, 10:11

ke ty'wa ainarykon 'wa. ⁴Mo'karon moro po amandonon wotaripapy'san te. Amykonymbo we'i'san mo'karon Simosu wyinonokon me. Amykonymbo we'i'san mo'karon apojoma'san wyinonokon me. ⁵Irombo mo'karon tyjopotorykon maro mo'karon Simosu, Simosu me e'i'non wemomy'san, iwetoine tytoto'ko'me, ikota'maine, topu ke enapa iwoine. ⁶Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon apojoma'san wetuwarika'san Likaoni 'wa. Moro po ro morokon aito'kon Lystra, Derbe po, morokon iwyinonokon aito'kon po enapa ⁷moro iru'pyn oka ekarityry aropoty'po i'waine.

Lystra po

⁸Lystra po ro amy wajaku pan wokyry tandy'po kynakon. Tywoma'po po ro wajaku pe kynakon. Tywe'i'po poro ito'pa kynakon. ⁹Inoro ro Paulus 'wa kynepanamakon auranary jako. Irombo Paulus wo'poty'po i'wa onu'ka'pa. Tykura'mary amyikary taro iwairy ene'po mero ty'wa, ¹⁰pari'pe Paulus wyka'po iwa: "Ajawongo!" Ta'po'ne imero awomy'po. Irombo itopoty'po. ¹¹Moro Paulus nikapy'po oty ene'po mero ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon ko'tapoty'san mo'karon Likaoni ponokon auran ta: "Mo'karon tamusikon tywony'to mandon ky'waine, kari'na me tywonurima." ¹²Barnabas ejato'po i'waine Seus me. Paulus ejato'po i'waine Hermes me, auranano ekari'nem me iwairy ke. ¹³Irombo moro aitopo esi'wono Seus auty jopotory 'wa otykon epyryry ke eneka'to'san wokyryjan paka enepy'san pena 'wa. Mo'karon kari'na apyimykon maro mo'karon paka wory 'se kynakon mo'karon tamusi me tynekanopyrykon ewa'mato'me.

¹⁴Moro eta'po mero te ty'waine, mo'karon apojoma'san Paulus, Barnabas 'wa tynoponykon seka'san. Iwota'poromy'san mo'karon kari'na apyimy taka. ¹⁵Iko'ta'san: "Yja'sakarykon, o'to ko maijaton? Awaraine enapa kari'na me roten na'na man. Iru'pyn oka ekari'se te na'na nopyi o'waine, moropangon arongangon otykon wyino awotu'mato'ko'me mo'ko nurono Tamusi 'wa. Inoro 'wa ro kapu, nono, parana, pa'poro itanokon maro ro tyka'se man. ¹⁶Uwapo i'wa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa inisanorykon ro tyka'po man. ¹⁷Ise'me mondo tywairy tanepo i'wa man. Kurangon otykon tyka'se i'wa man o'wanokon me. Kapu wyino konopo tane'po i'wa

14:15 Exodus 20:11, Ware 146:6

man. Tapepore wonatopo waitopo tyje i'wa man. Tarepando i'wa mandon. Aturu'san tawa'poro i'wa man."

¹⁸Moro aurangon we'i'po rypo moro tawa'mato'ko'me mo'karon kari'na apyimy 'wa mo'karon paka wory ana'koto'pa. ¹⁹Irombo Antioki wyino, Ikonium wyino enapa Simosu wopy'san mo'karon kari'na apyimykon erupo'toma. Irombo Paulus tu'ponaka topu papy'san i'waine. Ikyryryka'po i'waine moro aitopo wyino kurandonaka. Tyromo'se kynekano'satokon. ²⁰Mo'karon omepatonon 'wa tu'memy'po mero te, awomy'po rapa. Ito'po rapa moro aitopo taka. Irombo koro'po Barnabas maro ito'po Derbe 'wa.

Paulus weramary Barnabas maro

²¹Derbe po ro moro iru'pyn oka ekarity'po i'waine. Omepatonon me pyime kari'na ypo'san mero ty'waine, iwerama'san rapa Lystra 'wa, Ikonium 'wa, Antioki 'wa enapa. ²²Morokon aito'kon po ro mo'karon omepatonon pana'toma'san i'waine. Asinanopy'san i'waine Kristus wyinonokon me iwaito'ko'me mo'ja ro. Ika'san i'waine: "Moro Tamusi nundymary tako kytorykon jako, pyime awosin pangon otykon 'wa koporykon man." ²³Wararo mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy undymanamon me uwapoto'san andy'mo'san i'waine. Tywonemarykon ta Tamusi 'wa ipokoine aurana'san. Mo'ko inamyikarykon Jopoto ainaka yry'san i'waine.

²⁴Pisidie yinonory tu'po ro Panfili 'wa itunda'san. ²⁵Perge po moro oka ekarity'po mero ty'waine, Atalia 'wa iwo'pema'san. ²⁶Moro wyino ro kurijara ta ito'san Antioki 'wa. Moro po ro moro Tamusi turu'popory pok'o mo'karon Tamusi na'nanopy'san tywoturupo tywaije kynatokon moro erome inaik'e'ka'san amaminano ka'to'me. ²⁷Moro 'wa tytunda'san mero, mo'karon Tamusi na'nanopy'san ko'mapo'san i'waine. Irombo pa'poro morokon tymaroine Tamusi nikapy'san otykon ekaro'san i'waine. Tamusi 'wa pena etapurumaka'po ekarity'po i'waine mo'karon Simosu me e'i'non waito'me Kristus wyinonokon me. ²⁸Irombo a'si 'ko akore'pe iwe'i'san mo'karon moro ponokon omepatonon ekosa.

Jerusalem po auranano pok'o aino

15 ¹Irombo amykon Judea wyino o'pema'san 'wa mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon emepary a'mo'po. Ika'san: "Moro Moses nimero'po omenano o'kotopojaton. Moro

wara ei'pa aja'taine, uta'no wyino ajunemyrykon tupi me kynaitan." ²Paulus, Barnabas ato'keine moro aurangon kynakon. Apo'tun pe imaroine taurangon ejuku'po i'waine. Irombo Paulus, Barnabas, amykon ta'sakarykon enapa emoky'san i'waine Jerusalem 'wa mo'karon apojoma'san, uwapoto'san po'ponaka moro atamiromo'katopo oty pokorupa. ³Mo'karon Tamusi na'nanopy'san nemoky'san wyto'san moro Fenisia, Samaria yinonory tu'po. Moro tytorykon jako ro mo'karon Simosu me e'i'non 'wa tamamyrykon u'ma'po ekarity'po i'waine. Iwara pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon ewa'poro'san imero i'waine. ⁴Jerusalem 'wa itunda'san mero, iwopy'san ewa'ma'po mo'karon moro ponokon Tamusi na'nanopy'san 'wa, mo'karon apojoma'san 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa. Irombo pa'poro morokon tymaroine Tamusi nikapy'san otykon ekaro'san i'waine. ⁵Irombo te amykon Kristus wyinonokon me e'i'san Farise moro po kynatokon. Inaron awomy'san ro ero tykato'ko'me: "Ikotorykon man. Moro Moses nimero'po omenano yry man inapyirykon man me."

⁶Irombo mo'karon apojoma'san wota'nanopy'san mo'karon uwapoto'san maro moro oty pokorupa. ⁷Akore'pe ipoko tyworupa'san wyino, mo'ko Petrus awomy'po. Ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, Tamusi 'wa ara'naine yjapo'i'po muku'saton mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro iru'pyn oka ekari'en me, etato'me, amyikato'me i'waine. ⁸Irombo mo'ko turu'ponano uku'nen Tamusi 'wa mo'karon ynerupa'san Simosu me e'i'non tuku'po mandon Kristus wyinonokon me. Ta'kary waty tyje i'wa nan i'waine, ky'waine yry'po wara enapa. ⁹Amy me terapa pairo anekarity'paine tywaije man. Moro i'waine Kristus amyikary ke ituru'san tykoroka i'wa man. ¹⁰O'tono'me ko iro ke Tamusi mu'kujaton awosin pangon otykon ka'pory ke o'waine mo'karon omepatonon 'wa. Mo'karon kytangonymbo 'wa, ky'waine enapa moro oty kapyry tupi tywaije man. ¹¹Mo'ko Jopoto Jesus turu'popory 'wa te uta'no wyino kunemy'san kysamyikaton. Iwara enapa te mo'karon Simosu me e'i'non omepatonon tunenje mandon."

¹²Pa'poro mo'karon kari'na apyimy we'i'po ity'me, Barnabas 'wa, Paulus 'wa enapa tywepanamato'ko'me. One wara mo'karon Simosu

15:1 Levitikus 12:3 15:7 Apojoma'san 10:1-43

15:8 Apojoma'san 10:44, Apojoma'san 2:4

me e'i'non ra'na Tamusi 'wa ty'waine anumengaponamon otykon, potonon pori'tonano ka'po'san ekarity'po i'waine. ¹³Aurana'ma'san mero, Jakobus 'wa tauranary a'mo'po. Ika'po: "Yja'sakarykon, epanamatoko y'wa! ¹⁴One wara Tamusi 'wa penaro terapa mo'karon Simosu me e'i'non etawa'san ekarityi mo'ko Simeon. Toty awonganamon me amy apyimykon apyiry 'se Tamusi tywaije man. ¹⁵Iwara enapa mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tyka tywaije mandon. Tymero irombo man:

¹⁶'Morombo mero weramatake rapa. Moro David patajarymbo samytake rapa. Iru'pa rapa sytake. ¹⁷⁻¹⁸Iwara ro Tamusi upita'ton mo'karon amykon terapa kari'na, pa'poro mo'karon ywyinonokon me yniko'ma'san Simosu me e'i'non enapa. Iwara kynganon Tamusi, mo'ko morokon penaro terapa uku'po'san otykon ka'san inoro.'

¹⁹"Iro ke ro awu ero wara wonumengaje: mo'karon Tamusi 'wa atu'matonon Simosu me e'i'non anaki'ma'pa kywairykon man. ²⁰Erokon ekarityry te ky'waine man i'waine: Morokon tanyamanamon otykon uremenary i'waine man:Ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory kapyn i'waine man, wararo rotен wokyry, woryi poko iwairykon kapyn man, ena'sawyry'kary ke iwo'po tonomy onory kapyn i'waine man, mynu enapyry kapyn enapa i'waine man. ²¹Morokon penaro terapa Moses nimero'san omenano erupaton ro 'kuru wararo aito'kon po morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, moro otare'matopo kurita wararo."

Mo'karon Simosu me e'i'non 'wano kareta

²²Irombo mero mo'karon apojo'ma'san, uwapoto'san 'wa pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san maro amykon tyra'nanokon wokyryjan ekarity'san, emo'to'ko'me Antioki 'wa Paulus, Barnabas maroine. Mo'karon inekarity'san ro kynatokon mo'ko Barsabas me inejatorykon Judas mo'ko Silas maro. Okororo etykon poto me kynakon mo'karon Kristus wyinonokon ra'na. ²³I'waine ro ero kareta aropo'po i'waine:

Mo'karon Kristus wyinonokon apojo'ma'san, uwapoto'san ero kareta aropojaton mo'karon Antioki ponokon, Sirie ponokon,

15:16-18 Amos 9:11-12 (LXX)

15:20 Exodus 34:15-17, Levitikus 18:6-23, Levitikus 17:10-16

Silisia ponokon Simosu me e'i'non Kristus wyinonokon 'wa. Iru'pa ro rypo mandon? ²⁴Amykon ajetawanamon na'na a'sakarykon 'wa asykapo'san ekary etai na'na. Amykon aurangon 'wa moro awonumengarykon jamika'po ekary etai na'na. Na'na napojomarykon me kapyn te moro wara tywaije mandon. ²⁵Iro ke ro tauran epopoi na'na amykon wokyryjan ekari'to'me, emo'to'ko'me o'waine na'na nipyinarykon Barnabas, Paulus maroine. ²⁶Barnabas, Paulus 'waine ro 'kuru moro tamamryrykon ko'po poto me mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety tyje man. ²⁷Iwara te 'kuru Judas, Silas emo'ton na'na o'waine. Aseke ro ero na'na nimo're'po ekari'ta'ton enapa o'waine. ²⁸Tamusi a'kary 'wa, na'na 'wa enapa irombo iru'pa topoje man iko'po 'ne 'ne ajaki'ma'paine na'na wairy man. Ero wara roten te awairykon man: ²⁹Ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory kapyn o'waine man, mynu enapyry kapyn o'waine man, ena'sawyry'kary ke iwo'po tonomy onory kapyn o'waine man, wararo roten wokyry, woryi poko awairykon kapyn man. Irokon poko tuwaro aja'taine, iru'pa man. Iru'pa aitoko!

³⁰Irombo mo'karon inapojomarykon wo'pema'san Antioki 'wa. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon a'nano'po'san mero ty'waine, moro kareta yry'po i'waine. ³¹Erupa'ma'po mero ty'waine, ewa'pota'san moro typana'tomato'kon auranano poko. ³²Judas, Silas 'wa enapa ipana'toma'san. Tamusi auran uku'ponamon me irombo kynatokon. Pyime auranano ke mo'karon Kristus wyinonokon pori'toma'san i'waine. ³³A'si'ko akore'pe moro po tywe'i'san wyino, iwerama'san rapa Jerusalem 'wa. Imaroine ro mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon 'wa "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropo'po mo'karon apojomanamonymbo 'wa. ^{34*} ³⁵Paulus wainopo'po Barnabas maro Antioki po. Moro po ro pyime ta'sakarykon maro ro mo'karon Kristus wyinonokon emepatokon. Mo'ko Jopoto ekapory ekari'satokon enapa.

Paulus maro Barnabas wotaripapyrykon

³⁶Amykon kurita pa'po me te Paulus wyka'po Barnabas 'wa: "Kyteraman rapa, one wara mo'karon Kristus wyinonokon

15:34 Amykon 'wa ero po tymero man: Silas 'wa te a'si'ko noro moro po tywairy yry'po.

wairyene pa'poro morokon ky'wa mo'ko Jopoto ekapory
 ekari'to'konymbo 'wa.' ³⁷Irombo Barnabas mo'ko Markus me
 inejatorykon Johanes arory 'se enapa kynakon tymaroine. ³⁸Paulus
 te arory 'se'pa kynakon, Panfili po tyno'san ke i'wa, ito'pa enapa
 iwe'i'po ke tapatomaine moro amaminano poko. ³⁹Moro poko ro
 mene asepoko iwe'i'san. Irombo iwotaripapy'san. Barnabas 'wa
 Markus aro'po tymaro kurijara ta Siprus 'wa. ⁴⁰Paulus 'wa te Silas
 apo'i'po tapaton me. Iwaimokyry uwapor, i'wano me moro Tamusi
 turu'popory poko mo'karon Kristus wyinonokon woturupo'san.
⁴¹Irombo mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon pori'tomary
 aropoty'po i'wa Sirie po, Silisia po enapa.

Timoteus we'kotopory

16 ¹Irombo Paulus tunda'po Derbe 'wa, Lystra 'wa enapa.
 Moro po ro amy Timoteus tatynen omepatoto kynakon.
 Amy Kristus wyinono Simosu woryiry isano me kynakon. Mo'ko
 ijumy te amy Griek mo'ko kynakon. ²Mo'ko Timoteus ro takapore
 kynakon mo'karon Lystra ponokon, Ikonium ponokon Kristus
 wyinonokon ekosa. ³Inoro wytory 'se ro Paulus we'i'po tymaro.
 Moro waton me ro mo'karon moro wyinonokon Simosu upu'san
 me i'kotopo'po i'wa. Griek me irombo pa'poro kari'na ijumy
 uku'satokon.

⁴Morokon aito'kon wararo tytopotyrykon jako, mo'karon
 Jerusalem ponokon apojoma'san, uwapot'o'san aurangonymbo
 ekaro'san i'waine mo'karon Kristus wyinonokon napyiry man me.
⁵Iwara ro mo'karon Tamusi na'nanopy'san kynepori'tomatokon
 Kristus wyinonokon me. Kurita wararo pyime 'ne ka'tu rapa
 kynaijatokon.

Troas po Paulus enuja'kandary

⁶Irombo ito'san Frigie yinonory tu'po, moro Galatie yinonory
 tu'po enapa. Mo'ko Tamusi a'kary 'wa te a'koto'san Asia po moro
 oka ekarory pona i'waine. ⁷Misie 'wa tytunda'san mero, Bitinia
 'wa tytorykon poko iwe'ku'san. Mo'ko Jesus a'kary we'i'po te
 anaropo'paine. ⁸Irombo Misie ratonom'a'po mero, Troas 'wa
 itunda'san.

⁹Koko Paulus 'wa tywoneto amy Masedonie pono wokyry ene'po. Inoro 'wa ro iko'ma'po. Ika'po: "Masedonie 'wa epatoko na'na epano'se." ¹⁰Moro wara iwonety'po ke, o'win wytory na'na wo'mika'po Masedonie 'wa tytory poko. Tamusi 'wa tyko'ma'po ukuty'po na'na 'wa moro iru'pyn oka ekari'to'me mo'karon moro ponokon 'wa.

Lydia wairy Kristus wyinono me

¹¹Troas wyino kurijara ta tywaimoky'po mero, sapatoro na'na wyto'po Samotrake 'wa. Irombo koro'po Neapolis 'wa na'na wyto'po. ¹²Moro wyino na'na wyto'po Filipi 'wa. Amy Rome ponokon emandopo moro kynakon. Moro koromono Masedonie wota'saka'po tano aitopo moro kynakon. Moro po ro amykon kurita na'na we'i'po. ¹³Moro otare'matopo kurita na'na wepa'ka'po moro aitopo wyino, tuna wyinonaka. Moro po ro amy Tamusi 'wa auranatopo uku'sakon na'na. Tywotandy'mo'po mero, na'na 'wa mo'karon woryijan wota'nanopy'san erupa'san. ¹⁴Amy Lydia tatynen woryi moro po kynakon. Amy tykujuramon kamisa ekaramanan Tyatira pono mo'ko kynakon. Tamusi nendonen mo'ko kynakon. Moro iwepanamary jako ro, mo'ko Jopoto 'wa moro Paulus auran aropo'po ituru'po taka. ¹⁵Irombo mo'karon tauty tanokon maro tywosetykapo'po mero, tauty 'wa na'na ejukuru poko iwo'mika'po. Ika'po: "Y'wa mo'ko Jopoto amyikary ukutyry jako o'waine, o'toko ymaro yjauty 'wa. Yjekosa aitoko." Tywo'wyry'ka me na'na aro'po i'wa.

Yja'wangon kari'na aru'katopo ta Paulus wairy

¹⁶Amy kurita moro Tamusi 'wa auranatopo 'wa na'na wytory jako, na'na epor'y'po amy takyren amyijanano 'wa. Airenokon otykon uku'ponen me pyime pyrata ka'sakon mo'karon taporenjan ekataka. ¹⁷Mo'ko 'wa ro Paulus wekenary, na'na wekenary a'mo'po. Iko'ta'po: "Mojan wokyryjan mo'ko inorombo ro kawono Tamusi pyitorykon mojan mandon. One wara uta'no wyino kari'na unemyry man ekari'saton o'waine." ¹⁸Pyime kurita moro wara we'i'po. Paulus ato'ke te moro wara iwairy we'i'po. Iwotu'mapo. Irombo ika'po mo'ko akyry 'wa: "Jesus Kristus ety ta wykaje o'wa mo'ko woryi wyino awepa'kato'me." Irombo o'win wytory iwepa'ka'po iwyino.

¹⁹Pyrata anikapy'pa noro mo'ko tamyijarykon wairy man ene'po mero ty'waine, mo'karon woryi aporenjan 'wa Paulus maro Silas apo'i'san. Ikyryryka'san i'waine moro otykon ekaramatopo 'wa, mo'karon jopoto po'ponaka. ²⁰Ipo'ponakaine aro'san mero ty'waine, ika'san: "Mojan Simosu ero kywaito'kon jamikapojaton. ²¹Morokon inekarorykon omenano apyiry kapyn ky'waine man. Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon 'wa waty morokon man." ²²Mo'karon woryi aporenjan maro mo'karon kari'na apyimy wopy'po enapa Paulus, Silas wetoine. Irombo mo'karon jopoto 'wa iwo'mykonymbo sekapo'po'san. Irombo wewe ke ipoky'mapo'san i'waine. ²³Mene ipoky'mapo'san mero ty'waine, moro yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'kapo'san i'waine. Mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo eran apojoma'po i'waine iru'pyn me imero erandoto'ko'me i'wa. ²⁴Moro wara tapojoma'po ke ro, koro'na imero etapuru'san i'wa. Morokon ipupurukon uru'ka'san i'wa amy wewe kapy'po taka.

²⁵Irawone 'ne iwairy taro a'ta, Tamusi 'wa kynauranatokon. Tamusi ety awongatokon enapa tywarerykon ta. Mo'karon aru'ka'san kynepanamatokon i'waine. ²⁶Irombo typo rotен nono wetytyka'po imero. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo apo'ny wesakamapoty'po. O'win wytory pa'poro morokon pena wotapurumaka'san. Pa'poro mo'karon aru'ka'san myto'konymbo wo'ka'san. ²⁷Tupaka'po mero, mo'ko erangon 'wa morokon yja'wangon kari'na aru'katopo penarykon ene'po tywotapurumakapo'se. Mo'karon aru'ka'san wetuwarika'san ekanopyry ke ty'wa, moro tysuparary so'ka'po i'wa ije'ny wyino, tywo'woto'me rypo. ²⁸Pari'pe te Paulus wyka'po i'wa: "Kyto'woi te koro! Pa'poro na'na ero po man!" ²⁹Irombo taweiry me wa'to ene'po'po mo'ko erangon 'wa. Morombo mero iwota'poromy'po moro aru'kato'kon taka. Tytyt'yne iwoma'po Paulus, Silas pupurukon po. ³⁰Kurandonaka aro'san mero ty'wa, ika'po i'waine: "Jopotokon, o'to ko waitan uta'no wyino yjunendo'me?" ³¹Irombo ika'san: "Mo'ko Jopoto Jesus amyikako! Moro wara awe'i'poto uta'no wyino matunendake, ajauty tanokon maro ro." ³²Irombo mo'ko Jopoto ekary ekarity'po i'waine i'wa, pa'poro mo'karon auty tanokon 'wa enapa. ³³Irombo aro'san i'wa tymaro, koko noro a'ta. Morokon iwo'san ku'mity'san i'wa. O'win wytory iwoseykapo'po, pa'poro mo'karon tauty tanokon maro. ³⁴Tauty taka awo'nuku'san mero ty'wa, arepa ke upa'san i'wa. Moro ty'wa Tamusi amyika'po ewa'ma'po i'wa pa'poro mo'karon tauty tanokon maro.

³⁵Emamy'po mero mo'karon jopoto 'wa typyitorykon emoky'san mo'ko yja'wanton kari'na aru'katopo eran 'wa, "Mo'karon kari'na inondatoko," tauro me. ³⁶Irombo mo'ko yja'wanton kari'na aru'katopo eran 'wa aurangonymbo ekarity'po Paulus 'wa. Ika'po: "Mo'karon jopoto 'wa moro anondapoto'kon auranano tane'po man. Epa'katoko iro ke. Iru'pa i'tandoko." ³⁷Paulus wyka'po te i'waine: "Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon me na'na wairy se'me, pa'poro kari'na neneri me na'na wosaijomary pyndo na'na y poky'ma'san mero moro yja'wanton kari'na aru'katopo tako na'na aru'katon. Erome te 'kare rapa ekapyn ta na'na pa'kapojaton. Uwa pairo! Oro te aseke no'sen na'na pa'kapo." ³⁸Moro Paulus aurangonymbo ekarity'po ro mo'karon pyitonano 'wa mo'karon jopotokon 'wa. Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon me iwairykon eta'po mero ty'waine mo'karon jopotokon wety'ka'san. ³⁹Irombo iwopy'san i'waine. Pyi'me'ke iwoturupo'san i'waine iwepa'kato'ko'me. Iwepa'ka'san mero, iwe'pima'san moro tywaito'kon wyino itoto'ko'me. ⁴⁰Moro yja'wanton kari'na aru'katopo wyino tywepa'ka'san mero, Lydia auty 'wa ito'san. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon ene'san i'waine. Ipana'toma'san i'waine. Irombo iwaimoky'san.

Paulus wairy Tesalonika po

17 ¹Irombo Amfipolis, Apolonia pato tyto'san mero, itunda'san Tesalonika 'wa. Moro po ro amy Simosu wota'nano'to'kon auto kynakon. ²Tamerymbo mero Paulus wyto'po mo'karon ta'sakarykon ene. Oruwa otare'mato'kon kurita mo'karon ta'sakarykon erupa'san i'wa. Moro Tamusi karetary yry'po i'wa moro tynekarityry pori'tomanen me. ³Moro kareta wykary wara ro mo'ko Mesias wota'karykary man we'i'po, moro iromby'san wyino awomyry man we'ipo enapa enepo'po i'wa. Ika'po i'waine: "Mo'ko Mesias me ro Jesus sekari'sa o'waine." ⁴Amykon 'wa Paulus amyika'po. Paulus, Silas wyinonokon me iwe'i'san, pyime Tamusi nendonamon Griek maro, a'si'ko pyime kawo aitonon woryijan maro enapa.

⁵Mo'karon Simosu ato'ke te iwe'i'po. Amykon yja'wangonymbo kari'na ko'mapo'san i'waine. Imaroine ro mo'karon aitopo ponokon tururukapo'san i'waine mo'ko Jason auty 'wa. Paulus, Silas arory 'se kynatokon mo'karon kari'na wota'nano'to'kon 'wa, emendoto'ko'me

ty'waine. ⁶Anepory'pa tywe'i'san mero te, amykon Kristus wyinonokon maro Jason kyryryka'po i'waine mo'karon jopoto po'ponaka. Iko'tapoty'san: "Mo'karon pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na apokumanamon ijaro 'wa enapa tywo'se mandon. ⁷Jason tokosa kynenapojaton. Pa'poro mo'kopangon mo'ko Rome pono jopoto nyry'san omenano po'takaro mandon. Poto 'su jopoto me amy terapa ekari'saton: amy Jesus tatynen." ⁸Moro auranano 'wa ro mo'karon kari'na apyimy, mo'karon jopoto y'narangapo'san poto me. ⁹Jason 'wa ta'sakarykon maro moro tynondato'ko'man pyrata epema'san mero, mo'karon jopoto 'wa inondapo'san.

Paulus wairy Berea po

¹⁰Iko'mamy'po mero ko'i terapa mo'karon Kristus wyinonokon 'wa Paulus, Silas aropo'san Berea 'wa. Moro 'wa tytunda'san mero, moro Simosu wota'nano'to'kon auto tako ito'san. ¹¹Mo'karon ro tamepore kynatokon mo'karon Tesalonika ponokon ko'po. Tyturu'san maro mo'ko Jopoto ekary ewa'ma'po i'waine. Kurita wararo moro Tamusi karetary menga'po i'waine, iporo morokon Paulus nekarity'san wairy eneto'me. ¹²Pyime amykon ira'nanokon we'i'san Kristus wyinonokon me, a'si'ko pyime amykon kawonokon Griek woryijatonon, ikyryjatonon maro enapa.

¹³Moro Paulus 'wa Berea po enapa mo'ko Tamusi auranyumbo ekarityry ukuty'po mero te ty'waine, mo'karon Tesalonika ponokon Simosu wyto'san enapa moro 'wa mo'karon kari'na apyimykon erupo'toma, amiromo'kaine enapa. ¹⁴O'win wytory mo'karon Kristus wyinonokon 'wa Paulus aropo'po parana esi'wonaka. Silas, Timoteus wainopo'san te moro po.

¹⁵Mo'karon aronamon 'wa Athene 'wa Paulus aro'po. Iwerama'san rapa, amy Silas, Timoteus 'wanokon kareta maro. Moro ta ro tymero Paulus 'wa kynakon ko'i terapa iwo'to'ko'me ty'wa.

Paulus wairy Athene po

¹⁶Athene po imomokyrykon jako ro Paulus ere'kojakon moro pyime moro po u'ku'san tamusi wairy enery. ¹⁷Moro iwota'nano'to'kon auto ta mo'karon Simosu, mo'karon Tamusi nendonamon enapa erupary a'mo'po i'wa. Moro otykon ekaramatopo po enapa kurita wararo mo'karon kari'na erupary a'mo'po i'wa. ¹⁸Amykon Epikurus

wyinonokon oty uku'namon maro, amykon Stoa tanokonymbo oty uku'namon maro enapa Paulus aurana'po. Amykonymbo wyka'san: "O'to 'ne ko tykary 'se mo'ko tauran pyryrykanen nan?" Amykonymbo wyka'san rapa: "Ukuty'non tamusi ekari'nem me kynonepojan." Paulus 'wa irombo mo'ko Jesus ekapory, moro iromby'san wyino awono enapa takari'se kynakon. ¹⁹Irombo tymaroine aro'po i'waine moro Areopagus po omenano enetopo 'wa. Ika'san i'wa: "Oty me moro anekarityry asery omepano wairy ekarityry 'se'pa man na'na 'wa? ²⁰Amykon aserynon otykon metapojan na'na 'wa. O'to tauro'po me iwairykon ukutyry 'se na'na man." ²¹Pa'poro Athene ponokon apokupe, mo'karon ira'naine amandonon typonokon apokupe enapa man amy asery oty ekarityry, etary enapa.

²²Irombo Paulus wyto'po moro Areopagus po omenano enetopo owarira'naka. Ika'po: "Athene ponokon, pa'poro oty pokon moro o'waine tamusikon nendory seneja. ²³Awaito'kon po yweramapotyry jako irombo, morokon o'waine tamusikon nendoto'kon aito'kon 'wa ywo'potyry jako, amy tymy apo'ny enapa seporyi. Moro pokon ro tymero man:

UKUTYPYN TAMUSI 'WA

"Moro aninendorykon anukuty'torykon ro sekari'sa o'waine. ²⁴Mo'ko pa'poro itu'pono maro ero nono ka'nenyimbo Tamusi kapu, nono Jopotory me man. Amy ty'wano me kari'na namy'san auto ta emamy'pa man. ²⁵Kari'na 'wa opatomapo'pa man. Amono'ke waty irombo amy oty man. Aseke te pa'poro no'kan 'wa amano yjan, oremano yjan, pa'poro oty yjan. ²⁶O'win kari'na tapyimangapo i'wa man. Pa'poro ero nono tu'po tamangapo i'wa mandon. Pa'poro i'wanokon me one wara a'ta, oje enapa emamyrykon man tyje tywaije i'wa man. ²⁷Topory 'se Tamusi tywaije man, tupiry pokon iwe'kurukon jako 'ne. Tyse waty irombo Tamusi man pa'poro kywyinoine. ²⁸Mo'ko ta ro kamanjaton, kyttesakamaton, kytaton. Iwara enapa amykon awyinonokon waretatonon tywareta mandon: 'Tmakon me irombo kytaton.'

²⁹"Tamusi y'makon me kywairykon ke ro, Tamusi ekanopyry kapyn ky'waine man amykon tainaporamon kari'na nikapy'san

17:24-25 1 Koningen 8:27, Jesaja 42:5, Apojoma'san 7:48

ika'mi'po, amu'nymbo, topu ja'ta pai. ³⁰Tamusi o'poty'pa noro man moro uwapo oty anukuty'pa kari'na we'isan poko. Erome te wararo pa'poro kari'na 'wa tamamyrykon u'mary man ekaropojan. ³¹Amy pa'poro kari'na poko a'wembono auranano yto'man kurita irombo tyje i'wa man. Moro a'wembono auranano ypotan amy tynapo'i'po wokyry 'wa. Mo'ko ro iromby'san wyino tawongapo rapa i'wa man, mo'ko tynapo'i'po wokyry me iwairy enepoto'me."

³²Mo'karon iromby'san awomyry poko auranary eta'po mero ty'waine, amykonymbo 'wa auno'poty'po. Amykonymbo wyka'san te: "Amy jako rapa moro poko auranary etatan na'na." ³³Moro wara te Paulus wyto'po iwyinoine. ³⁴Amykon wokyryjan wyto'san te imaro. Irombo Kristus wyinonokon me iwe'i'san. Ira'naine enapa kynatokon mo'ko Areopagus po omenano enenen Dionysius, amy Damaris tatynen woryi, amykon noro.

Paulus wairy Korinte po

18 ¹Morombo mero Paulus wyto'po Athene wyino Korinte 'wa. ²Moro po ro amy Akila tatynen Simosu epory'po i'wa. Pontus po oma'po mo'ko kynakon. Penaro 'ne waty Itali wyino tywo'se kynakon mo'ko typyty Prisila maro. Mo'ko Rome pono jopoto Klaudius irombo tyka tywaije kynakon pa'poro Simosu wytoto'me Rome wyino. Mo'karon 'wa ro Paulus wyto'po. ³Asewara tamamingon wairy ke, Paulus we'i'po ekosaine. Tonomy pi'pombo emaminano'namon me irombo kynatokon.

⁴Irombo otare'matopo kurita wararo moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta Paulus kari'na erupakon. Moro oka amyikapory poko kyne'kujakon i'waine, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa. ⁵Masedonie wyino Silas tunda'po mero Timoteus maro, Paulus we'i'po roten moro iru'pyn oka ekarityry poko. Mo'ko Mesias me Jesus wairy ekari'sakon mo'karon Simosu 'wa. ⁶Tauran etary 'se'pa iwairykon ke, yja'wan me tauranarykon a'mo'po mero i'waine, tywo'my purumburunga'po i'wa oma e'kyinymbo wo'kato'me iwyino. Ika'po i'waine: "Yjaikepyi apokoine. Aseke atuku'toko. Arombyrykon jako yju'ta e'i'pa maitaton. Simosu me e'i'non 'wa terapa wy'take." ⁷Irombo moro wyino ito'po. Iwo'my'po amy Tamusi nendonen Titius Justus tatynen auty tako. Moro auty ro moro Simosu wota'nano'to'kon auto aporito kynakon. ⁸Mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory Krispus we'i'po mo'ko

Jopoto wyinono me pa'poro tauty tanokon maro. Pyime Paulus auran etanamonymbo Korinte ponokon we'i'san enapa Kristus wyinonokon me. Iwosetykapo'san.

⁹Irombo koko mo'ko Jopoto wyka'po Paulus 'wa iwoneto: "Tanarike kytic'e. Ajauranako. Ity'me kytic'e. ¹⁰Awu ro amaro wa. Amy pairo yja'wan me o'to ajyry upitan. Pyime irombo y'wanokon mandon ero aitopo po." ¹¹Irombo o'win siriko itu'ponaka o'win-to'ima nuno moro po Paulus we'ipo moro Tamusi auran poko kari'na emeparykon poko.

¹²Moro Akaje undymanen me Galio we'i'po mero, asewara imero mo'karon Simosu wyto'san Paulus weto. Galio po'ponaka aro'po i'waine emendoto'me ty'waine. ¹³Ika'san: "Mo'se wokyry kyno'mikanon moro omenano mero'po ratoro Tamusi nendopory poko mo'karon kari'na 'wa." ¹⁴Irombo tauranary 'se Paulus a'ta 'ne, Galio wyka'po mo'karon Simosu 'wa: "Amy ta'sakary poko yja'wan me iwe'i'pomboto, amy poto 'su yja'wan oty kapy'pomboto pai i'wa, moro awotamiromo'kato'kon simengary. ¹⁵Iru'pa ko'wu auranano poko, o'to tauroto'kon poko, ajemerykon poko roten te mo'saton y'wa. Aseke te morokon otykon enetoko. Moropangon otykon poko a'wembono auranano ynen me ywairy 'se'pa wa." ¹⁶Irombo imomapo'san i'wa tywyino. ¹⁷Irombo pa'poro mo'karon moro po ata'nanopy'san 'wa mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory Sostenes apo'i'po. Mene iwo'ma'po i'waine mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto nenery me. Galio we'i'po te o'to yka'pa pairo.

Paulus wytory undy wyinonaka

¹⁸Paulus we'i'po amykon kurita noro Korinte po. Irombo moro tytory man ekarity'po i'wa mo'karon Kristus wyinonokon 'wa. Kurijara ta ito'po. Imaro ro Prisila wyto'po Akila maro. Tytory uwaporu tunsety ty'kotopo i'wa kynakon moro Kengre po, moro amy oty kapyry man ekarity'po ke ty'wa Tamusi 'wa. ¹⁹Efese 'wa tytunda'san po Prisila, Akila no'san i'wa. Irombo ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto 'wa. Moro po ro mo'karon Simosu erupa'san i'wa. ²⁰Mo'karon woturupo'san ro i'wa akore'pe noro iwaito'me tokosaine. T'se'pa te iwe'i'po. ²¹Tytory man ekarityry jako te ika'po: "I'se Tamusi a'ta, wo'take rapa o'waine." Irombo kurijara

ta Efese wyino ito'po. ²²Sesarea 'wa tytunda'po mero iwonuku'po mo'karon Tamusi na'nанопы'сан 'wa "Iru'pa ro rypo mandon?" tykato'me. Morombo mero iwo'pema'po Antioki 'wa.

²³A'si 'ko akore'pe moro po tywe'i'po wyino, ito'po morokon Galatie tanokon aito'kon 'wa, Frigie 'wa enapa, pa'poro mo'karon omepatonon pori'toma.

Apolos wairy Efese po, Korinte po enapa

²⁴Irombo amy Apolos tatynen Simosu tunda'po Efese 'wa. Aleksandria po oma'po mo'ko kynakon. Amy tauran uku'en wokyry mo'ko kynakon. Iru'pyn me moro Tamusi karetary uku'sakon. ²⁵Mo'ko Jopoto wyino aino poko tamepa kynakon. Asin pe imero moro poko kynauranakon. Iporo imero morokon Jesus wyinonokon otykon poko mo'karon kari'na emepakon. Moro Johanes 'wa kari'na etyka'san wara roten te kari'na etykary uku'sakon. ²⁶Mo'ko 'wa ro enari'ma tauranary a'mo'po moro Simosu wota'nanot'o'kon auto ta. Auran eta'po mero ty'waine, Prisila 'wa Akila maro typo aro'po. Moro Tamusi wyino aino enepo'po i'waine i'wa iru'pyn me 'ne ka'tu rapa. ²⁷Irombo Akaje 'wa tytory 'se iwe'i'po mero, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa asinanopy'po. Kreta aropo'po i'waine mo'karon moro po omepatonon 'wa, iru'pa itundary apyito'me i'waine. Akaje 'wa tytunda'po mero, amy poto me mo'karon Kristus wyinonokon me e'i'san pori'tomanen me iwe'i'po Tamusi turu'popory ta. ²⁸Pari'pe irombo mo'karon Simosu auram po'takaro iwe'i'po pa'poro kari'na embata. Moro Tamusi karetary wyino mo'ko Mesias me Jesus wairy enepo'po i'wa.

Paulus wairy Efese po

19 ¹Korinte po Apolos a'ta, Paulus tunda'po Efese 'wa, morokon wypy tanokon aito'kon 'wa tytopoty'po wyino. Moro Efese po ro amykon omepatonon eپory'san i'wa. ²Irombo ika'po i'waine: "Kristus wyinonokon me awairykon jako, mo'ko Tamusi a'kary mapyisen?" Ika'san i'wa: "Mondo Tamusi a'kary wairy aneta'pa pairo na'na kynainen." ³Irombo ika'po i'waine: "Oty me ko iro ke masetykaposen?" Irombo ika'san: "Johanes 'wa kari'na etyka'san wara na'na enapa kynosetykapon." ⁴Paulus wyka'po te: "Johanes 'wa kari'na tatyka man emamyrykon u'ma'po enepoto'me. Tyka man i'waine, mo'ko tywena'po ta o'toto man, mo'ko Jesus, amyikato'me

i'waine." ⁵Moro eta'po mero, iwo setykapo'san Jesus ety ta. ⁶Paulus 'wa itu'ponakaine tainary yry jako ro, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po itu'ponakaine. Ukuty'non roten auranano ta aurana'san. Tamusi auran uku'po'po enapa i'waine. ⁷Ainapatoro itu'ponaka oko iwairy taro mo'karon asetykapo'san wokyryjan kynatokon.

⁸Oruwa nuno Paulus kyndopo'sakon moro Simosu wota'nano'to'kon auto 'wa. Enari'ma mo'karon kari'na erupakon. I'waine ro moro Tamusi nundymary ekary amyikapory poko kynakon. ⁹Amykonymbo te kyneja'nakatokon. Moro oka amyikary 'sepa kynatokon. Mo'karon kari'na apyimy embata moro Kristus wyino aino auno'potyry a'mo'po mero i'waine, Paulus wyto'po iwyinoine. Mo'karon omepatonon aro'san i'wa tymaro. Irombo poro kurita wararo kynerupatokon moro Tiranus ety tano omepatopo auto ta. ¹⁰Oko siriko moro wara iwe'i'po. Iwara pa'poro mo'karon Asia po amandonon 'wa mo'ko Jopoto ekary eta'po, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa.

¹¹Potonon pori'tonano ka'pojakon Tamusi mo'ko Paulus 'wa. ¹²Morokon eramukuru y'kokato'konymbo, morokon emaminato'konymbo kamisa yry'san pairo mo'karon kari'na 'wa mo'karon je'tun pangon tu'ponaka. Iwara morokon anykyrykonymbo kynuta'satokon. Mo'karon akyrykonymbo enapa kynepa'katokon.

Mo'karon Skevas ymurukon

¹³Irombo amykon ytopo'tonon, kari'na akykanamon Simosu we'ku'san moro Jesus ety ta mo'karon takyramon kari'na akykary poko. Ika'san mo'karon akyrykon 'wa: "Mo'ko Paulus nekarory Jesus pori'tory ta kymomaton." ¹⁴Oko-to'ima amy Tamusi pokonokon jopotory Skevas tatynen Simosu ymurukon wokyryjan we'i'san moro wara. ¹⁵Mo'ko yja'wan wyka'po te i'waine eju'to'ko'me: "Jesus suku'sa. Paulus ekary setan. Amyjaron te, no'kan ko amyjaron mandon?" ¹⁶Irombo mo'ko takyren wokyry wota'poromy'po itu'ponakaine. Pa'poro i'mondo'san i'wa. Iko'poine pari'pe kynakon. Iwo'my'ma, mene tywo eka'numy'san moro auto wyino.

¹⁷Moro ekary eta'po ro pa'poro mo'karon Efese ponokon Simosu 'wa, Griek 'wa enapa. Poto 'su anari wopy'po itu'ponakaine. Iwara mo'ko Jopoto Jesus ety we'i'po poto me 'ne ka'tu rapa.

19:4 Mateus 3:11, Markus 1:4,7-8, Lukas 3:4,16, Johanes 1:26-27

¹⁸Pyime Kristus wyinonokon me e'i'san wopy'san morokon yja'wan me tywe'i'san ekari'se Tamusi embata, kari'na embata enapa. ¹⁹A'si'ko pyime enapa mo'karon tamorekamonymbo 'wa tykaretrykonymbo enepy'san. Irombo pa'poro kari'na embata ikoro'ka'san i'waine. Morokon kareta epety u'ku'po i'waine oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro dusun amu'nymbō pyrata iwairy taro. ²⁰Iwara moro Tamusi auran pari'pe kynotaripa'sakon. Poto me 'ne ka'tu rapa kynaijakon.

Mo'karon Efese ponokon wetururukary

²¹Pa'poro morokon wo'kapy'ma'san mero, Paulus 'wa Jerusalem 'wa tytory man yry'po Masedonie tu'po, Akaje tu'po enapa. Ika'po: "Moro 'wa ywyto'po wyino, Rome 'wa enapa ywytory man."

²²Irombo oko tapatongan emoky'san i'wa Masedonie 'wa: Timoteus Erastus maro. Mo'ko 'nero we'i'po te a'si 'ko noro Asia po.

²³Moro jako ro amy poto 'su atamiromo'kano we'i'po moro Kristus wyino aino poko. ²⁴Amy Demetrius tatynen amu'nymbō ka'nen amu'nymbō ka'po'sakon Artemis auty'makon me mo'karon ta'sakarykon maro. Iwara ro poto me pyrata epojatokon.

²⁵Mo'ko Demetrius 'wa ro pa'poro moro amaminano pokonokon a'nano'po'san. Ika'po: "Yja'sakarykon, muku'saton pyime pyrata epory ky'waine ero amaminano poko. ²⁶Mo'ko Paulus te uwa mo'karon ikapy'san tamusi wairy ekarojan. Pyime kari'na 'wa moro oka tamyikapo i'wa man, ero Efese po roten kapyn, pa'poro rypo Asia po enapa te. Moro ro aseke menejaton, metaton enapa.

²⁷Moro inekarory oka moro kamamingon uta'kary taro roten kapyn man. U'ku'pa enapa te mo'ko poto 'su woryi tamusi Artemis auty yporo taro man. Mo'ko pa'poro Asia po, pa'poro ero nono tu'po enapa woryi tamusi me kynamyikaton inoro kuranory any'maton!"

²⁸Moro eta'po mero, iware'ko'san. Tyko'ke ika'san: "Kurano me pore mo'ko Efese pono Artemis man!" ²⁹Ekonykon 'wa ro pa'poro moro aitopo sararakapo'po. Tymonge mo'karon kari'na wetururuka'san moro asaijambatopo taka. Mo'karon Paulus maro opy'san Masedonie ponokon Gajus, Aristarko kyryryka'san i'waine tymaroine. ³⁰Paulus we'i'po mo'karon kari'na apyimy taka tytory 'se. Anaropo'pa te mo'karon omepatonon we'i'san. ³¹Amykon ipynanamon Asia undymanamon 'wa enapa Paulus e'mapo'po moro

asaijambatopo taka itory pona. ³²Tamero roten mo'karon kari'na apyimyn wota'nanopy'san ko'tapoty'san, atukuty'pa oty wairy ke. Pyime kari'na oty upu'po me tywota'nanopy'san anukuty'pa kynatokon. ³³Irombo mo'karon Simosu 'wa Aleksander arima'po uwaponaka, mo'karon kari'na 'wa auranato'me. Mo'ko Aleksander 'wa ro tainary awonga'po ity'nato'ko'me, mo'karon Simosu aijomato'me ty'wa mo'karon kari'na embata. ³⁴Simosu me te iwairy ukuty'po mero ty'waine, pa'poro asewara mo'karon kari'na ko'tapoty'san oko juru iwairy taro: "Kurano me pore mo'ko Efese pono Artemis man!"

³⁵Mo'ko kareta pokono jopoto 'wa te ko'wu mo'karon ata'nanopy'san yity'nano'po'san. Irombo ika'po i'waine: "Efese ponokon yja'sakarykon! Noky ko ero nono tu'po anukuty'pa nan Efese wairy mo'ko kurano Artemis auty enenen me, moro kapu wyino oma'po oty enenen me enapa? ³⁶Onapi me morokon otykon ekarityry tupi me man. Iro ke ro oity'narykon man. Tonsi'ne 'ne oty kysika'ton. ³⁷Mojan wokyryjan ro rypo tane'se o'waine mandon ijaro 'wa. Amy tamusi auty ta te imonata'pa tywaije mandon. Mo'ko kytamusirykon woryi poko enapa yja'wan me o'to yka'pa tywaije mandon. ³⁸Amy kari'na emendory 'se Demetrius a'ta mo'karon ta'sakarykon maro, iru'pa man. O'kapyn roten a'wembono auranano yjaton mo'karon a'wembono auranano ynamon jopotokon. Mo'karon po'ponaka ase'wa iwosemendorykon man. ³⁹Amy terapa oty 'se noro aja'taine, moro omenano mero'po wararo kywota'nanopyrykon man, kaurangon epopoto'me ipoko. ⁴⁰Moro erome o'kapy'po oty poko kamendorykon taro kytaton warinu upinamon me. O'tono'me kywetururuka'san ekarityry kysupijaton. O'to pairo kykarykon kysupijaton ipoko." Moro wara tyka'po mero mo'karon etururuka'san emoky'san i'wa autykon 'wa rapa.

Paulus wairy Masedonie po, Griek yinonory po enapa

20

¹Pa'poro oty yity'na'po mero rapa, Paulus 'wa mo'karon omepatonon ko'mapo'san ty'wa. Ituru'san pori'toma'san i'wa. Tytory ekarity'po mero ty'wa i'waine, iwaimoky'po Masedonie 'wa. ²Moro po tytopotyry jako ro pyime auranano ke mo'karon Kristus wyinonokon pori'toma'san i'wa. Irombo Griek yinonory 'wa itunda'po. ³Oruwa nuno moro po iwe'i'po. Irombo kurijara ta

Sirie 'wa rapa tytory 'se iwe'i'po. Moro jako 'ne tywory 'se mo'karon Simosu wairy ukuty'po i'wa. Iro ke ro Masedonie tu'po rapa ito'po. ⁴Mojan wokyryjan wyto'san imaro: mo'ko Berea pono Pirus ymuru Sopater, mo'karon Tesalonika ponokon Aristarko, Sekundus enapa, mo'ko Derbe pono Gajus, Timoteus, mo'karon Asia ponokon Tikikus, Trofimus enapa. ⁵Mo'karon wyto'san ro uwapo Troas 'wa na'na momo'se. ⁶Na'na waimoky'po te Filipi wyino kurijara ta morokon uwaputa'nnon perere ewa'mato'kon kurita pa'po me. Ainatone kurita na'na we'i'po Troas 'wa tytory poko. Moro po ro oko-to'imma kurita na'na we'i'po.

Paulus wairy Troas po

⁷Moro otare'matopo kurita pa'po me na'na wota'nanopy'po endame. Irombo Paulus mo'karon Kristus wyinonokon erupakon. Irombo koro'po tywaimokyry man yry'po ke ty'wa, irawone 'ne taronaka ro kynauranakon. ⁸A'si'ko pyime kororeta typo'mapo'se kynatokon moro kawo na'na wota'nanopy'po po. ⁹Pena ta amy myre'ko'ko tandy'po kynakon. Eutikus ety me kynakon. Akore'pe imero mo'ko Paulus aurany jako ro uwety kyniwojakon. Iwo'nyky'po. Irombo iwotuwa'mo'po po'ponaka moro ijomarony kawono auto rary wyino. Ekepy'po anumy'po terapa i'waine. ¹⁰Tywony'to'po mero, Paulus woma'po aseke itu'ponaka. Typona aky'ka'po i'wa. Ika'po: "Kytotai kapoton. Nuro man." ¹¹Kawonaka tyto'po mero rapa, arepa y'sakapoty'po Paulus 'wa. Iwendame'po na'na maro. Akore'pe noro erupa'san i'wa. Aweitary jako terapa aikepy'po. Morombo mero ito'po. ¹²Nuro terapa mo'ko myre'ko'ko aro'po i'waine auty 'wa. Ituru'san wepori'toma'san imero.

Paulus wairy Milet po

¹³Na'na na'n'en wotaru'ka'po moro kurijara tak. Aso 'wa na'na wyto'po. Moro po ro Paulus aru'kary kynakon na'na 'wa. Moro wara ro Paulus tyka tywaije kynakon, typupuru poko Aso 'wa tytory 'se tywairy ke. ¹⁴Aso po na'na eپory'po mero i'wa, aru'ka'po na'na 'wa. Irombo na'na wyto'po Mitylene 'wa. ¹⁵Moro wyino tywaimoky'po koro'po Kio patonaka na'na tunda'po. Irombo koro'po na'na wepato'po Samos 'wa. Irombo koro'po ko'wu na'na tunda'po Milet 'wa. ¹⁶Efese ratonomary man irombo tyje Paulus 'wa kynakon, Asia po akore'pe 'ne tywairy pona. Kynonsi'makon,

moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita Jerusalem po tywairy u'kuto'me.

¹⁷ Milet po ta'ta ro mo'karon Efese ponokon Tamusi na'nanopy'san uwapotorykon ko'mapo'san i'wa ty'wa. ¹⁸ Ty'wa itunda'san mero, ika'po i'waine: "Muku'saton one wara ara'naine yjemamy'po moro koromo ypupuru ema'po poro y'wa ero Asia tu'ponaka. ¹⁹ Tamusi 'wano me yjemaminato, po'po ywotapory ta. Ywory poko mo'karon Simosu tywe'kutoine. Moro ro tana'ke yjenato. Moro ro enapa awosin pangon otykon 'wa yju'kupoto.

²⁰ Amy pairo ajepano'to'kon oty anunemy'pa wairy ta moro oka sekari'to o'waine. Kurando, autokon ta enapa kamepatoine.

²¹ Mo'karon Simosu 'wa, mo'karon Griek 'wa enapa moro Tamusi 'wa iwotu'marykon man, moro i'waine mo'ko Kyjopotorykon Jesus amyikary man enapa samyikapoto.

²² "Erome ko'wu Jerusalem 'wa wy'sa. Moro 'wa ro irombo Tamusi a'kary ywyry'kanon. Otypan oty 'wa moro po yjepory man anukuty'pa wa. ²³ Ymyry man, ykota'mary man enapa amyikapojan te y'wa mo'ko Tamusi a'kary, aito'kon 'wa ytundary wararo.

²⁴ Y'wa te moro yjemamyry poto me kapyn man. Moro ywytotopo oma y'makary 'se te wa. Moro y'wa mo'ko Jopoto Jesus nyry'po amaminano kapy'mary 'se wa. Moro Tamusi turu'popory ekapory amyikapory 'se wa, wykaje irombo.

²⁵ "Yjene'pa noro rapa awairykon man suku'sa. Pa'poro o'waine moro Tamusi nundymary ekarory saropo'en. ²⁶ Iro ke ro ero kurita wykaje o'waine: Ajutapyrykon jako, yju'ta e'i'pa maitaton. ²⁷ Pa'poro irombo o'to wainen pa'poro moro Tamusi nisanory ekaroto'me y'wa o'waine. ²⁸ Tuwaro aitoko aseke apokoiné, mo'karon ajekosanokon Tamusi na'nanopy'san kapara poko enapa. Enenamon me ro Tamusi a'kary 'wa tyje mandon, ituwaro'mato'ko'me. Tapeka'se Tamusi 'wa mo'karon mandon aseke tymuru mynuru ke. ²⁹ Uwa ywe'i'po mero anari'non no'kan wopyry man suku'sa ara'nakaine. Mo'karon ro kynokombata'ton mo'karon Tamusi na'nanopy'san kapara poko. ³⁰ Amykon ara'nakon pairo iporo waty auranano ekari'ta'ton, mo'karon omepatonon kerengato'me tywyinonakaine. ³¹ Iro ke ro tuwaro aitoko. Moro oruwa siriko koko, kurita aikepy'pa roten yjurary ta o'win o'win pai y'wa aje'mapoty'san kysuta'katon.

20:24 2 Timoteus 4:7

32 "Erome te Tamusi ainaka kyjaton. Oro moro ituru'popory ekary moro awytoto'ko'man oma enepon. Mo'ko aina ro apori'tomarykon man. Pa'poro mo'karon tywyinonokon me e'i'san 'wa moro inapyirykon man yry enapa aina man. 33 Amy pairo kari'na ekosano amu'nymbo, ika'mi'po, wo'mynano sanory po pai o'poty'pa we'i. 34 Aseke muku'saton erokon yjainary ke yjemamina'po morokon ynisanory poko, mo'karon yjekosanokon nisanory poko enapa. 35 Pa'poro o'to ywairy ta senepoi o'waine, one wara amaminano poko kywo'mikarykon man, mo'karon oty'non epano'to'me ky'waine. Mo'ko Jopoto Jesus auranymbo uta'kary kapyn ky'waine man. Aseke irombo tyka man: 'Iru'pa oty yry man oty apyiry ko'po.' "

36 Moro wara tyka'po mero, iwokunama'po. Pa'poro imaroine Tamusi 'wa aurana'po. 37 Mo'ja imero pa'poro iwotamo'san. Paulus ewa'ma'po imero i'waine. Iposimapoty'po i'waine. 38 Moro "Yjene'pa noro maita'ton," ika'po je'tuma'po 'ne ka'tu rapa i'waine. Aro'po ko'wu i'waine moro kurijara 'wa.

Paulus wytory Jerusalem 'wa

21 ¹Wyry'me na'na wo'kerenga'po iwyinoine. Kurijara taka tywotaru'kapo mero, sapatoro na'na wyto'po Kos 'wa, irombo koro'po Rhodos 'wa, irombo wyino Patara 'wa. ²Moro po ro amy Fenisia 'wa ytototo kurijara epory'po na'na 'wa. Moro taka ro na'na wotaru'ka'po. Irombo na'na waimoky'po ³Sirie 'wa. Siprus wonepo'po mero, apo'tun wyino na'na 'wa iratonom'a'po. Iwara na'na tunda'po Tyrus 'wa. Moro po ro irombo moro kurijara waitarykary kynakon. ⁴Irombo mo'karon omepatonon epoje na'na wyto'po. Oko-to'ima kurita na'na we'i'po ekosaine. Tamusi a'kary 'wa ty'namororykon ke Paulus uru'po i'waine Jerusalem 'wa itory pona. ⁵Irombo ko'wu na'na waimokyry man rapa kynakon, mo'ja ro tytoto'me. Moro kurijara 'wa rapa na'na aro'po pa'poro i'waine, woryijan 'wa, pitanikon 'wa enapa. Moro aitopo no'po mero ty'wa, awopa me na'na wokunama'po, Tamusi 'wa tauranato'me. ⁶Ase'wa "Iru'pa aitoko!" tyka'po mero, na'na wotaru'ka'po moro kurijara taka. Mo'karon wyto'san te auto 'wa rapa.

⁷Tyrus wyino ro na'na tunda'po Tolemai 'wa. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon etawa na'na wyto'po. O'win kurita na'na we'i'po ekosaine. ⁸Irombo koro'po na'na wyto'po Sesarea

'wa. Moro po ro na'na wo'my'po mo'ko iru'pyn oka ekaronen Filipus auty taka. Mo'karon oko-to'imanolon a'sakary amy mo'ko kynakon. ⁹Okupa'en emiyirykon kynatokon, ino'maine. Tamusi auran uku'ponamon me kynatokon.

¹⁰Amykon kurita ekosaine na'na we'i'po. Moro jako ro Judea wyino amy Agabus tatynen Tamusi auran uku'ponen wo'pema'po Sesarea 'wa. ¹¹Na'na 'wa tywopy'po mero, Paulus ekundy pina'po i'wa. Aseke typupuru, tainary my'po i'wa ike. Irombo ika'po: "Ero wara mo'ko Tamusi a'kary kynganon: 'Ero wara ero akundynano aporemy myta'ton mo'karon Simosu Jerusalem po. Kynya'ton Simosu me e'i'non ainaka.' "

¹²Moro eta'po mero, na'na 'wa, mo'karon moro ponokon Kristus wyinonokon 'wa enapa Paulus e'ma'po Jerusalem 'wa itory pona.

¹³Paulus wyka'po te: "O'to ko maijaton? Ajurarykon terapa yturu'po ambotyry 'se man. Ywaimypory taro rotent kapyn, ywo'wopory

taro enapa te wa Jerusalem po mo'ko Jopoto Jesus ety upu'po me."

¹⁴Na'na 'wa tywepanamary 'se'pa iwairy ke, na'na yity'na'po. Na'na wyka'po rotent: "Mo'ko Jopoto nisanory ro no'ka'nen."

Paulus wairy Jerusalem po

¹⁵Irombo wyino totyrykon maro na'na waimoky'po Jerusalem 'wa.

¹⁶Amykon Sesarea ponokon omepatoton wyto'san na'na maro. Mo'karon 'wa ro na'na aro'po amy Mnason tatynen Siprus ponombo 'wa, o'ny'se. Mo'ko ro penaro terapa omepatoto me kynakon. ¹⁷Jerusalem 'wa na'na tunda'po mero, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa na'na ewa'ma'po imero.

¹⁸Irombo koro'po na'na maro Paulus wyto'po Jakobus 'wa. Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon uwapotorykon enapa moro po kynatokon. ¹⁹"Iru'pa ro rypo mandon?" tyka'po mero i'waine, mo'karon Simosu me e'i'non ra'na ty'wa Tamusi nika'po'san otykon ekarity'san Paulus 'wa isiky'i'po mero.

²⁰Morokon eta'san mero ty'waine, Tamusi ety awonga'po i'waine. Irombo ika'san Paulus 'wa: "Meneja te, yja'sakary, o'toro 'ko dusun waty mo'karon Kristus wyinonokon me e'i'san Simosu wairy. Tywe'i'san mero moro omenano mero'po wykary wara tywairykon pokyo'mikaton. ²¹Tota te i'waine man o'wa pa'poro mo'karon

Simosu me e'i'non ra'na amandonon Simosu emepary mo'ko Moses anamyika'pa noro iwaito'ko'me. Mo'karon wokyryjan ty'makon ani'kotopo'pa iwairykon man poko emeparykon ekari'saton o'wa. Morokon Simosu emery nondapory ekari'saton o'wa ty'waine.

²²One wara ko aino nan? Atunda'po ekary etata'ton irombo. ²³Iro ke ro na'na wykary wara aiko. Okupa'en amykon wokyryjan na'na ekosa mandon. Tywonemarykon ta ty'waine amy oty kapyry man takari'se i'waine man Tamusi 'wa. ²⁴Mo'karon ro arotoko amaro. Imaroine ekorokapoko. Unsetykon y'kotory epemako. Iwaro onapi me roten morokon apoko inekarityrykon otykon wairy uku'ta'ton. Moro Simosu emery arory eneta'ton o'wa moro ty'waine arory wara enapa. ²⁵Mo'karon Simosu me e'i'non Kristus wyinonokon poko na'na tauran epopon terapa. I'waine ro na'na kareta meron, ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy anono'pa iwaito'ko'me, mynu anenapy'pa iwaito'ko'me, ena'sawyry'kary ke iwo'po tonomy anono'pa iwaito'ko'me, wararo roten wokyry, woryi poko e'i'pa enapa iwaito'ko'me."

²⁶Irombo Paulus 'wa mo'karon wokyryjan aro'san tymaro. Irombo koro'po imaroine tywekorokapo'po mero, moro Tamusi auty taka ito'po. Moro po ro moro ekorokano y'matyry man kurita ekarity'po i'wa. One wara a'ta pa'poro ty'waine moro Tamusi 'wa tymy yry man ekarity'po enapa i'wa.

Paulus erandory

²⁷Morokon oko-to'imananokon kurita y'matyry 'wa mo'karon Asia wyino opy'san Simosu 'wa Paulus ene'po moro Tamusi auty ta. Irombo pa'poro mo'karon kari'na apyimy sararakapo'po i'waine iweto itoto'ko'me. Apo'i'po mero ty'waine ²⁸iko'tapoty'san: "Na'na epano'toko, Israel pajanymbo! Mo'se ro mo'ko yja'wanymbo amepanen me man! Wararo pa'poro kari'na emepanon Simosu emery urumenato'me i'waine, moro omenano mero'po urumenato'me i'waine, moro Tamusi auty urumenato'me enapa i'waine. Itaka ro Griek tane'se i'wa mandon moro Tamusi auty taka. Iwaro ero Tamusi waitopo tyja'wanga i'wa man." ²⁹Moro uwaporu 'ne irombo mo'ko Efese pono Trofimus tone i'waine kynakon imaro moro aitopo ta. Mo'ko aro'po ekano'satokon ro Paulus 'wa

moro Tamusi auty tako. ³⁰Pa'poro moro Jerusalem wesararaka'po. Kari'na wetururuka'po. Paulus kyryryka'po i'waine kurandonaka moro Tamusi auty wyino. Morombo mero o'win wytory morokon pena etapupoty'san i'waine.

³¹Iwory 'se a'taine ro, mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa moro pa'poro Jerusalem wesararaka'po ekary tunda'po. ³²O'win wytory ito'po iwetoine typyitorykon maro, tupi'nonokon jopotokon maro enapa. Ipyitorykon maro mo'ko warinu pokono jopoto ene'po mero ty'waine, Paulus wokepy'po i'waine. ³³Tytunda'po mero, mo'ko warinu pokono jopoto 'wa Paulus apyipo'po. Opatoro imypo'po i'wa siparari ke. Irombo noky me iwairy poko, otypan oty kapy'po poko enapa i'wa iwoturupo'po. ³⁴Tamero roten mo'karon kari'na apyimy kyniko'tapo'sakon. Morokon iko'tykon ra'na one wara 'ne moro oty wairy ukutyry upijakon. Iro ke ro Paulus aropo'po i'wa moro warinu pokonokon auty 'wa. ³⁵Iwonukuru mero mo'karon kari'na apyimy ekony wyino Paulus anumy'po pairo mo'karon warinu pokonokon 'wa. ³⁶"Kysiwosen!" tykary arojakon mo'karon kari'na apyimy iwena'po ta tyko'ke imero. ³⁷Mo'karon warinu pokonokon auty tako ta'mykary mero, Paulus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa: "Amy oty poko ywoturupory 'se wa o'wa." Irombo Paulus ejuku'po i'wa: "Ky! Griek aurān kā'tu metanon?" ³⁸Mo'ko penaro waty mo'karon Rome ponokon weto kari'na apokumanenymbō, mo'ko wo'i tako okupa'en dusun tokonamon aronenymbō Egypte pono kapyn iro ke amoro man?" ³⁹Paulus wyka'po te: "Uwa. Moro Silisia tano takaren aitopo Tarsus pono Simosu awu wa. Waturupoja o'wa mo'karon kari'na 'wa yjauranato'me." ⁴⁰Iru'pa i'wa epory'po mero, Paulus 'wa moro tawo'nuku'po po tainary awonga'po, mo'karon kari'na yity'nato'me. Ity'na'ma'san mero, aurana'po i'waine moro Simosu aurān ta. Ika'po:

Paulus aurānary Simosu 'waine

22 ¹"Yja'sakarykon, uwapot'o'san, epanamatoko ero ywosaijomatopo yjauran 'wa."

²Simosu aurān ta aurānary etary mero ty'waine, ity'na'san 'ne katu rapa. Ika'po: ³"Simosu awu wa. Tywoma wa moro Silisia tano aitopo Tarsus po. Ero po te wetuwaro'man. Gamaliel ekosa

iru'pyn me 'ne womepan morokon kytangon emerykon mero'san pok'o. Wararo Tamusi emamin pok'o wo'mikan, moro erome awo'mikarykon wara enapa. ⁴Moro asery omepano apyinamon uta'kary 'se wainen. Wokyryjan, woryijan simysen yja'wongan kari'na aru'katopo taka aru'kato'ko'me. ⁵Iporo moro wairy ekarityry taro man mo'ko Tamusi pokonokon jopotory mo'karon uwapoto'san maro. Mo'karon enapa irombo mo'karon ka'sakarykon 'wanokon kareta ysen y'wa, Damaskus 'wa ywytory man jako. Moro po enapa moro asery omepano apyinamon myry 'se wainen Jerusalem 'wa ene'to'ko'me, ikota'mato'ko'me.

⁶“Irombo wytonen Damaskus 'wa. Tyse waty ytundary we'i'po mero, typo roten kurita 'ne 'ne kapu wyino amy poto 'su aweinano kyno'nen yjaweipa. ⁷Woman nono tu'ponaka. Irombo amy auranano wykary setan y'wa: ‘Saul, Saul, o'tono'me ko ajerekuru ywekenanon?’ ⁸Irombo seju'enen: ‘Noky ko amoro man, Jopoto?’ Irombo kyngan y'wa: ‘Mo'ko Nasaret pono Jesus awu wa, mo'ko aniwekenary.’ ⁹Mo'karon ymaro ytotonon ro rypo moro aweinano enesen. Mo'ko yjerupanen auran aneta'pa te kynaisen. ¹⁰Irombo wykan: ‘O'to ko waitan, Jopoto?’ Mo'ko Jopoto kyngan y'wa: ‘Ajawongo. I'tango Damaskus 'wa. Moro po ro moro o'to 'ne awairy man metatake.’ ¹¹Moro anusi'kanen aweinano 'wa yjenuke'ka'po ke, mo'karon ymaro ytotonon yjapory ta terapa yjarosen Damaskus 'wa.

¹²“Moro po ro amy Ananias tatynen wokyry kynakon. Moro omenano mero'po wara amandoto mo'ko kynakon. Pa'poro mo'karon moro ponokon Simosu kynamyikatokon. ¹³Mo'ko ro kyno'nen y'wa. Kyngan: ‘Saul, yja'sakary, ajenutako!’ Irombo o'win wytory yjenutan rapa. Ananias senen. ¹⁴Irombo kyngan y'wa: ‘Penaro terapa mo'ko kytangon tamusiry 'wa tapyije mana moro tynisanory uku'to'me o'wa, mo'ko tamamboren eneto'me o'wa, indary wyino enapa auran etato'me o'wa. ¹⁵Ekataka ro pa'poro kari'na 'wa morokon anene'san, aneta'san otykon amyikaponen me maitake. ¹⁶Oty noro ko mimomo'san? Ajawongo. Asetykapoko. Oja'wanykonymbo iku'mi'poko, ety ejatory ta.’

¹⁷“Jerusalem 'wa ywerama'po po rapa, moro Tamusi auty ta Tamusi 'wa yjauranary jako, yjenuja'kandan. ¹⁸Inoro ro rapa Jopoto

wykary senen y'wa: 'Onsi'mako! Ko'i terapa Jerusalem wyino i'tango. Moro o'wa yjekary amyikapory anapo'i'pa kynaita'ton.'

¹⁹Awu te wykan: 'Jopoto, morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo mo'karon ajamyikanamon myry, ipoky'marykon enapa aropo'nenymbō me ywairy uku'saton aseke. ²⁰Mo'ko ajekary amyikaponenymbō Stefanus mynuru y'kambory jako, moro po enapa wakon. Iru'pa moro wara yry sepojakon. Mo'karon iwonomon wo'mykon enenen me wakon.' ²¹Irombo kyngan y'wa: 'I'tango. Awu komo'sa tyse mo'karon Simosu me e'i'non 'wa.'

²²Ero eta'po mero, Paulus 'wa iwepanamakepy'san. Iko'tapoty'san: 'Nuta'nen mo'ko wokyry! Mo'kopan wairy kapyn man nuro.'

Paulus y poky'mary manombo

²³Tyko'tapotyrykon ta ro iwewo'mynga'san. Kawonaka sakau e'kyino'san i'waine. ²⁴Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory wyka'po Paulus a'mykato'me moro warinu pokonokon auty taka, ipoky'mary ta o'to iwe'i'po mengato'me. O'tono'me ipoko iko'tapotyrykon ukutyry 'se kynakon. ²⁵Typoky'mato'me tymyry jako ro i'waine, Paulus wyka'po mo'ko tokonda aitoto warinu pokonokon jopotory 'wa: "Iru'pa nan amy Rome jopotory upi'nono y poky'mary amy a'wembono auranano ynen jopoto auran pyndo?" ²⁶Moro eta'po mero ty'wa, mo'ko jopoto wyto'po mo'ko topone jopoto 'wa. Ika'po: "O'to ko maitan? Amy Rome jopotory upi'nono irombo mo'ko wokyry man." ²⁷Mo'ko epono jopoto wyto'po Paulus 'wa. Ika'po i'wa: "Amy Rome jopotory upi'nono amoro man? Kaiko y'wa." Paulus wyka'po: "A'a." ²⁸Mo'ko jopoto 'wa ejuku'po: "Awu poto me imero pyrata sepeman, amy Rome jopotory upi'nono me ywaito'me." Paulus wyka'po: "Awu te amy Rome jopotory upi'nono me tywoma wa." ²⁹Moro eta'po mero, anipoky'ma'pa rapa mo'karon ipoky'mary 'sangonymbo we'i'san. Mo'ko jopoto wety'ka'po enapa, amy Rome jopotory upi'nono me mo'ko tynamy'po wairy ukuty'po mero.

Mo'karon Simosu jopotorykon wykary

³⁰Mo'karon Simosu 'wa Paulus emendopo ukutyry 'se iru'pyn me mo'ko jopoto kynakon. Iro ke ro irombo koro'po mo'karon Tamusi

pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon enapa a'nano'po'san i'wa. Ipo'ponakaine ro Paulus ene'po'po i'wa moro aru'katopombo wyino.

23 ¹Mo'karon Simosu jopotorykon 'wa tywo'potyry ta Paulus wyka'po: "Yja'sakarykon, moro ero kurita 'wa ro ka'sakarykon ra'na Tamusi embata yjemamy'po yturu'po anamiromo'ka'pa man." ²Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Ananias 'wa ipotapaikapo'po mo'karon aporitonokon 'wa. ³Morombo mero Paulus wyka'po i'wa: "Apaikatan Tamusi, kurando tywonepore aitoto! Amoro moro omenano mero'po wykary wara a'wembono auranano ypoko mytan? Moro omenano mero'po wara waty kore kypaikapoja, ran!" ⁴Mo'karon Paulus aporitonokon wyka'san: "Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory mejuja!" ⁵Irombo Paulus wyka'po: "Yja'sakarykon, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory me iwairy anukuty'pa we'i. Ero wara irombo tymero man:

'Ajundymanamon jopoto poko yja'wan me ajauranary kapyn man.' "

⁶Irombo Saduse me, Farise me enapa mo'karon Simosu jopotorykon wairy wopy'po mero tanuru taka, Paulus ko'ta'po ira'naine: "Yja'sakarykon, Farise awu wa. Farise ytangon me tywaije mandon. Moro y'wa iromby'san awomyry momokyry poko a'wembono auranano ry man ypoko." ⁷Moro wara ika'po mero, mo'karon Farise woseju'poty'san mo'karon Saduse maro. Iwonusmengarykon wotaripapy'po. ⁸Mo'karon Saduse irombo uwa moro iromby'san wyino awono wairy ekari'saton. Uwa Tamusi apojon ekari'saton. Uwa a'kanano ekari'saton enapa. Mo'karon Farise te pa'poro mondo morokon otykon wairy amyikaton. ⁹Mo'ja imero ase'wa iko'tapoty'san. Irombo amykon Tamusi karetary uku'namon Farise awomy'san. Tarekurukon ta ika'san: "Mo'se wokyry ta yja'wan oty anepory'pa na'na man! Amy a'kanano, amy Tamusi apojon pai taurana man i'wa."

¹⁰Poto me moro areku wairy ene'po mero ty'wa, mo'ko warinu pokonokon jopotory wety'ka'po Paulus sara'kapotyry pona i'waine. Iro ke ro moro warinu pokonokon apyimy ko'mapo'po i'wa emima

23:3 Mateus 23:27-28 23:5 Exodus 22:28 23:6 Apojoma'san 26:5, Filipi 3:5

23:8 Mateus 22:23, Markus 12:18, Lukas 20:27

iwyinoine. Aropo'po i'wa i'waine moro warinu pokonokon auty taka rapa. ¹¹Irombo koko mo'ko kapu tano Jopoto wonepo'po i'wa. Ika'po i'wa: "Eja'nakako. Moro Jerusalem po yjekary amyikapory poko awe'i'po wara Rome po enapa amyikapory poko maitake."

Paulus wory 'se mo'karon Simosu wairy

¹²Irombo koro'po mo'karon Simosu 'wa taurangon epopo'po maname Paulus wory man poko. Tamusi embata endame'pa, onyry'pa enapa tywairykon man ekarity'po i'waine ase'wa moro Paulus wory uwapor. ¹³Mo'karon taurangon epoponamonymbo oko-kari'na wokyryjan ko'po kynatokon. ¹⁴Mo'karon wyto'san ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa. Ika'san: "Tamusi embata amy otymbo ro anyry'pa tyndaka tywairy man ekarityi na'na ase'wa moro Paulus wory uwapor. ¹⁵Amyjaron te mo'karon Simosu jopotorykon maro mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa aturupotandoko Paulus aropoto'me apo'ponakaine rapa. Iru'pa 'ne ka'tu rapa ipoko oty ukutryy 'se okari'toko. Na'na mondo terapa kynaitan itundary uwapor iwo'tome."

¹⁶Paulus patymy 'wa te moro iwory 'se iwairykon eta'po. Irombo ito'po moro warinu pokonokon auty 'wa, Paulus 'wa ekari'se.

¹⁷Irombo Paulus 'wa o'win amy warinu pokonokon jopotory ko'ma'po. Ika'po i'wa: "Mo'se myre'ko'ko aroko mo'ko ajepono 'wa. Amy oty ekarityry 'se man i'wa." ¹⁸Mo'ko 'wa ro mo'ko myre'ko'ko aro'po mo'ko topono 'wa. Ika'po i'wa: "Paulus, mo'ko aru'ka'po yko'mai. Naturupoi y'wa mo'se myre'ko'ko ene'to'me o'wa. Amy oty ekarityry 'se man o'wa." ¹⁹Irombo mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory 'wa mo'ko myre'ko'ko apo'i'po apory poko. Typo aro'po i'wa. Iwoturupo'po i'wa: "Oty ekarityry 'se ko man y'wa?" ²⁰Ika'po: "Mo'karon Simosu 'wa taurangon topopo man, o'wa tywoturupoto'ko'me, koro'po o'wa mo'ko Paulus aropoto'me mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka, iru'pa 'ne ka'tu rapa ipoko oty uku'to'me tiro. ²¹Kysamyikaton te. Oko-kari'na ko'po wokyryjan maname iwory 'se mandon. Tamusi embata endame'pa, onyry'pa enapa tywairykon man tajato i'waine man ase'wa moro Paulus wory uwapor. Erome moro aropory momo'saton rotent o'wa." ²²Irombo mo'ko jopoto wyka'po mo'ko myre'ko'ko 'wa: "Amy 'wa koro ero y'wa anekarity'po kysekarityi." Irombo aropo'po i'wa.

Paulus arory Sesarea 'wa

²³Irombo oko amykon warinu pokonokon jopotorykon ko'ma'san i'wa. Ika'po: "Oro ainapatoro-kari'na warinu pokonokon, oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro kaware tu'ponokon, ainapatoro-kari'na waita aronomon enapa naike'sen tytoto'ko'me Sesarea 'wa, koko, okupa'en-to'ima juru a'ta. ²⁴Oro amykon kaware mondo naisen Paulus aroto'me. Oro iru'pa narosen mo'ko Rome wyinono jopoto Feliks 'wa." ²⁵Amy kareta mero'po enapa i'wa ero wara:

²⁶Klaudius Lysias mo'ko tywaiporen jopoto Feliks 'wa ero kareta merojan. Iru'pa ro rypo man? ²⁷Mo'se wokyry mo'karon Simosu 'wa tapyije kynakon. Iwory manombo rypo i'waine kynakon. Iro ke ro yjupi'nonokon maro iwyinoine emima wytonen. Rome pono me iwairy suku'nen. ²⁸Moro i'waine emendotopo ukutyry 'se ywairy ke mo'karon ijopotorykon po'ponaka saron. ²⁹Iwara ro seponen emendory i'waine amykon tamerykon mero'san poko. Amy iwopoto'man oty poko kapyn, amy imypoto'man oty poko kapyn enapa te emendory i'waine seponen. ³⁰Iwory 'se iwairykon eta'po mero te, o'win wytory saropoi o'wa. Mo'karon emendonamon 'wa enapa suku'poi moro apo'ponaka itorykon man morokon ty'waine emendoto'kon ekari'se.

³¹Mo'ko topokon jopoto wyka'po wararo, mo'karon warinu pokonokon wyto'san mo'ko Paulus aije. Koko aro'po i'waine moro Antipatris 'wa. ³²Irombo koro'po mo'ko Paulus aropo'po i'waine mo'karon kaware tu'ponokon 'wa. Mo'karon 'nero werama'san te moro tautykon 'wa rapa. ³³Sesarea 'wa tuytunda'san mero, mo'karon kaware tu'ponokon 'wa moro kareta yry'po mo'ko Rome wyinono jopoto ainaka. Paulus aro'po enapa i'waine ipo'ponaka. ³⁴Moro kareta erupa'po mero ty'wa, mo'ko jopoto woturupo'po Paulus 'wa ojeno me iwairy poko. Paulus wyka'po: "Silisia pono awu wa." ³⁵Irombo mo'ko jopoto wyka'po: "Mo'karon ajemendonamon wopy'san mero, wepanamatake o'wa." Irombo Paulus erandopo'po moro Herodes namypo'po auto ta.

Paulus wosaijomary Feliks po'ponaka

24 ¹Ainatone kurita Paulus tunda'po we'i'po mero, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Ananias wopy'po amykon

uwapoto'san maro, amy Tertulus tatynen awo'ka maro enapa. Mo'ko Rome wyinono jopoto po'ponaka iwopy'san Paulus emendotopo uku'po. ²Paulus ko'mapo'po mero, Tertulus 'wa emendory a'mo'po. Ika'po: "Tywaiporen jopoto Feliks, opo te sara'me imero na'na kynemanjan. Awonumengapory iru'pa 'ne ka'tu rapa otykon yryi na'na 'wano me. ³Wararo tyto'po po ro erokon anuta'ka'pa rotен na'na man ajety awongary ta. ⁴Aromangary 'se'pa te wa. Iro ke ro waturupoja o'wa ko'i rotен awepanamato'me na'na 'wa tawa'pore. ⁵Any'mato mo'se wokyry eporyi na'na. Pa'poro ero nono tu'po mo'karon Simosu ere'kopojan asepoko. Mo'ko Nasaret pono wyinonokon jopotory me mo'se man. ⁶Moro Tamusi auty yja'wangary poko pairo kyne'kun. Irombo na'na kynapyinen." * ⁸"O'wa imengary jako aseke pa'poro morokon na'na 'wa emendoto'kon muku'take." ⁹Mo'ko tyjawo'karykon wyka'po pori'tomato'me ty'waine, mo'karon Simosu 'wa moro wara ro iwairy ekarity'po.

¹⁰Mo'ko jopoto 'wa tainary awonga'po mero, Paulus 'wa tauranary a'mo'po. Ika'po: "Suku'sa sirikokon poko mo'karon ero ponokon kari'na poko a'wembono auranano ynen jopoto me awairy. Iro ke ro enari'ma wasaijomaje apo'ponaka. ¹¹Ainapatoro itu'ponaka oko kurita ko'po kapyn moro Jerusalem 'wa Tamusi ety awonga ywonuku'po man. Iporo moro wairy muku'take, otykon mengary jako o'wa. ¹²Amy pairo kari'na maro ywoseju'potyry, amy pairo kari'na apyimy erupo'tomary enapa anepory'pa kynaisen y'wa, Tamusi auty ta pai, Simosu wota'nano'to'kon autokon ta pai, amy oje terapa pai. ¹³Iporo morokon erome ty'waine yjemendoto'kon wairy enepory upijaton o'wa. ¹⁴Moro amy me onumengano ikato'kon wykary wara te y'wa mo'ko kytangonymbo tamusiry ety awongary pyime'tory supija. Pa'poro moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi uku'ponamonymbo nimero'san enapa samyikaje. ¹⁵Mojan wara enapa amy oty wopyry simomo'sa Tamusi wyino: moro tamamboramon, emambo'non

24:6 Amykon 'wa ero po tymero man Tertulus wyka'po me: "Tamery mero'po wararo a'wembono auranano yry 'se na'na kynakon ipoko. [7] Irombo mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory Lysias kyno'nen. Pari'pe imero mo'se wokyry emiman na'na wyino. [8] Mo'karon emendonamon wytory man ekari'nen te apo'ponaka."

enapa awomyry man rapa mo'karon iromby'san wyino. ¹⁶Moro me ro wo'mikaje yturupo yjamiromo'ka'pa iwaitome Tamusi embata, kari'na embata enapa. ¹⁷Sirikokon poko ywyto'po wyino wo'nen rapa ipyrata'non yja'sakarykon 'wa pyrata ene'se, Tamusi 'wa tymy ene'se enapa. ¹⁸Morokon poko yja'ta ro ikoroka'sene yjeposen moro Tamusi auty ta, kari'na apyimy pyndo, kari'na wotaikapotyry pyndo enapa. ¹⁹Amykon Asia ponokon Simosu te moro po kynatokon. Mo'karon wairy manombo te man ero po, yjemendoto'me. Amy oty poko pairo te yjemendory upiry suku'sa i'waine. ²⁰Oro mojan wokyryjan pai aseke moro ty'waine otypan ynikapy'po yja'wan oty eپory'po ekari'sen, mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka yja'ta. ²¹Moro tyra'naine yko'tatopombo poko roten ka'tu yjemendota'ton. Yko'tan irombo: 'Mo'karon iromby'san awomyry poko erome a'wembono auranano yry man ypoko.' "

²²Mo'ko Feliks mo'ko iru'pa a'si'ko moro asery omepano uku'sakon inoro 'wa amy kurita terapa moro oty mengary man yry'po. Ika'po: "Mo'ko warinu pokonokon jopotory Lysias wopy'po mero, moro ajauranato'konymbo simengatake rapa." ²³Irombo mo'ko tupi'nono warinu pokonokon jopotory 'wa Paulus erandopo'po i'wa aru'katopo ta. Ika'po iko'po 'ne 'ne kapyn ipoko iwaito'ko'me, a'sakarykon 'wa epanopyrymba ana'koto'pa iwaito'ko'me enapa.

²⁴Amykon kurita pa'po me Feliks wopy'po rapa mo'ko typyty Drusila, mo'ko Simosu woryiry me kynakon inoro maro. Paulus ko'mapo'po i'wa. Moro Kristus Jesus amyikary poko inekarityry 'wa Feliks wepanama'po. ²⁵Tamambore aino poko, ej'a'nakano poko, moro aireno a'wembono auranano poko enapa Paulus auranary mero te Feliks wety'ka'po. Irombo ika'po: "Iporo terapa man. I'tango. Amy jako pai kyko'mapotake rapa." ²⁶Pyrata yry momo'sakon enapa Paulus 'wa ty'wa. Moro mero kyniko'mapopo'sakon ty'wa, imaro tyworupato'me.

²⁷Oko siriko pa'po me Feliks y'petakan me Porsius Festus we'i'po. Mo'karon Simosu ewa'pory me Feliks 'wa mo'ko Paulus no'po aru'ka'po po.

Paulus wosaijomary Festus po'ponaka

25 ¹Oruwa kurita moro tynundymary man 'wa tytunda'po wyino, Festus wyto'po Sesarea wyino Jerusalem 'wa. ²Moro po ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wopy'san i'wa mo'karon Simosu jopotorykon maro Paulus emendo. ³Iwe'pima'san Paulus ene'poto'me i'wa Jerusalem 'wa. Yja'wan me te kynonumengatokon. Oma ta irombo iwory poko kynonumengatokon. ⁴Festus 'wa te Paulus erandory ekarity'po Sesarea po. Aseke ko'i terapa tytory 'se iwokarity'po. Ika'po: ⁵"Oro iro ke mo'karon ajopotorykon nytosen ymaro, nemendoto'se me, yja'wan oty kapy'poto i'wa."

⁶Oruwa-to'imma kurita ko'po kapyn, ainapatoro kurita ko'po kapyn pai moro ekosaine tywe'i'po wyino, Sesarea 'wa iwo'pema'po rapa. Irombo koro'po iwotandy'mo'po moro a'wembono auranano ytopo tapo'ny tu'po. Paulus ko'mapo'po i'wa typo'ponaka. ⁷Iwopy'po mero mo'karon Jerusalem wyino o'pema'san Simosu 'wa Paulus u'memyp'o. Pyime yja'wangon imero otykon poko emendo'po i'waine. Iporo te morokon emendoto'kon wairy enepory upijatokon te. ⁸Tywosaijomato'me te Paulus wyka'po: "Yja'wan me e'i'pa we'i moro Simosu emery mero'po poko, moro Tamusi auty poko, mo'ko Rome pono jopoto poko enapa."

⁹Mo'karon Simosu ewa'porory 'se tywairy ke te Festus woturupo'po Paulus 'wa: "Jerusalem 'wa awytory 'se'pa man, moro po a'wembono auranano syry'se me apoko, erokon ajemendoto'kon menga'san wyino y'wa?" ¹⁰Paulus wyka'po te: "Mo'ko Rome pono jopoto ekataka ero po amy a'wembono auranano ynen jopoto apo'ny man. Moropan po ro a'wembono auranano yry man ypoko. Mo'karon Simosu anyry'pa we'i yja'wan me o'to. Amoro enapa iru'pyn po moro muku'sa. ¹¹Yja'wan oty kapy'poto y'wa, amy ywopoto'man oty kapy'poto pai y'wa, moro yrombyry anurumena'pa waitake. Iporo waty te morokon mojan 'wa yjemendoto'kon a'ta, amy pairo kari'na o'to yjyry upitan mojan kari'na ewa'poroto'me. Mo'ko Rome pono jopoto 'wa a'wembono auranano yry 'se wa ypoko." ¹²Mo'karon turunamon maro tyworupa'ma'po mero, Festus wyka'po Paulus 'wa: "Mo'ko Rome pono jopoto 'wa apoko a'wembono auranano yry 'se awairy mekarityi. Mo'ko 'wa ro my'take."

Paulus pokon Festus 'wa Agripa erupary

13 Amykon kurita pa'po me mo'ko poto 'su jopoto Agripa wopy'po
 mo'ko Bernis maro Sesarea 'wa, Festus etawa. 14 Amykon kurita
 moro po iwairykon ke, Festus 'wa Agripa erupa'po Paulus pokon.
 Ika'po: "Feliks 'wa amy aru'ka'po wokyry tyno man. 15 Mo'ko pokon
 ro yjerupa kyno'sen mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon,
 mo'karon Simosu uwapotorykon enapa, Jerusalem po yja'ta.
 16 Mo'karon Rome ponokon emery me kapyn moro amy kari'na
 ewa'poroto'me o'to amy terapa kari'na yry wairy sekari'nen.
 Mo'karon tamendonamon po'ponaka na'nen mo'ko emendo'po
 wosaijomary man wairy sekari'nen i'waine. 17 Kyno'sen ro ijaro 'wa.
 Iwopy'san koro'po o'win wytory moro a'wembono auranano ytopo
 yjapo'ny tu'po watandy'mon. Mo'ko wokyry sene'pon ypo'ponaka.
 18 Ipo'ponaka ro te amy pairo yja'wan me ynekanopyry oty pokon
 anemendo'pa kynaisen. 19 Aseke tytamusirykon amyikary emery
 pokon te kynosauranakasen, amy Jesus tatynen pokon enapa. Mo'ko
 ro tyromo'se man. Mo'ko Paulus te nuro kynekari'san. 20 Tupi
 me morokon otykon mengary eپory ke te y'wa, waturupon i'wa,
 Jerusalem 'wa tytory 'se'pa iwairy pokon, moro po a'wembono
 auranano yto'me ipoko. 21 Paulus te mo'ko Rome pono jopoto
 'wa a'wembono auranano yry man taronaka moro taru'ka'po po
 tywairy man ekari'nen. Irombo saru'kapon rapa mo'ko Rome pono
 jopoto 'wa emokyry man wairy taronaka y'wa." 22 Irombo Agripa
 wyka'po Festus 'wa: "Awu rypo te aseke enapa mo'ko wokyry etary
 'se wa." Irombo Festus wyka'po: "Koro'po te metatake."

23 Irombo koro'po tywaike imero Agripa wopy'po Bernis
 maro. Warinu pokonokon jopotorykon maro, moro ponokon
 tywaiporam kari'na maro enapa iwo'my'san moro auranano
 apyitopo tak. Irombo Festus 'wa Paulus ene'po'po. 24 Festus
 wyka'po: "Jopoto Agripa, pa'poro ero po aitonon, mo'se anenerykon
 wokyry upu'po me pa'poro mo'karon Simosu apyimy kyno'nen
 y'wa, Jerusalem po, ero po enapa. Kyniko'tapo'sen nuro noro e'i'pa
 iwaito'me. 25 Awu te suku'nen amy tywopoto'man oty anikapy'pa
 iwe'i'po. Aseke te mo'ko Rome pono jopoto 'wa typoko a'wembono
 auranano yry man ekari'nen. Iro ke ro emokyry man syri.
 26 Iru'pa te anukuty'pa wa one wara y'wa oty merory wairy mo'ko
 kyjopotorykon 'wa. Iro ke ro sene'poi apo'ponakaine, apo'ponaka

'ne ka'tu rapa, jopoto Agripa, imenga'po wyino amy ynimerory man oty sepory'se me. ²⁷Aipo'pa seneja amy aru'ka'po aropory Rome 'wa morokon emendoto'kon enepory pyndo."

Paulus wosaijomary Agripa po'ponaka

26 ¹Irombo Agripa wyka'po Paulus 'wa: "Erome te aseke okari'ko." Paulus 'wa tainary awonga'po. Irombo tywosaijomary a'mo'po i'wa: ²"Poto 'su jopoto Agripa, tawa'pore wa apo'ponaka erome ywosaijomary poko pa'poro morokon Simosu 'wa yjemendoto'kon poko. ³Amoro 'ne ka'tu rapa iru'pyn po pa'poro morokon Simosu emery, iwosauranakato'kon enapa muku'sa. Iro ke ro waturupoja o'wa pyi'me'ke awepanamato'me y'wa.

⁴"Penaro terapa one wara yjemamy'po uku'saton pa'poro mo'karon Simosu. Myre'ko'ko me yja'tanombo poro ira'naine wainen Jerusalem po. ⁵Penaro terapa yjuku'saton. I'se ta'taine, morokon Tamusi pokonokon omenano wykary wara imero Farise me ywe'i'po amyikapota'ton. ⁶Erome te a'wembono auranano yry man ypoko, moro kytangon 'wa Tamusi wykatopombo momokyry ke y'wa. ⁷Moro Tamusi wykatopombo wo'kapyry momosa'ton ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko kopykon. Moro me ro tyweja'nakarykon ta koko kurita maro ro Tamusi ety awongaton. Moro aimomo'topo poko ro mo'karon Simosu yjemendojaton, poto 'su jopoto. ⁸O'tono'me ko moro Tamusi 'wa iromby'san awongapory anamyikapor'o'pa kari'na nandon ara'naine?

⁹"Awu te mo'ko Nasaret pono Jesus ety uta'kary poko ywo'mikary man synen. ¹⁰Moro poko ro ywairy sa'mon Jerusalem po. Pyime Tamusi wyinonokon saru'kasen yja'wangon kari'na aru'kato'kon tako. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa moro oty kapyry tyje kynakon yjainaka. Moro iworykon jako, awu enapa iru'pa seponen. ¹¹Pa'poro morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo ikota'marykon saropo'nen. Iwaro iwyry'karykon 'se wakon moro tynamykarykon oty nondato'me i'waine. Tysenokon aito'kon 'wa pairo yjerekuru ta iwekenarykon saropo'nen.

¹²"Iwaro te o'wino me wy'sakon Damaskus 'wa moro Tamusi pokonokon jopotorykon auran poko. ¹³Moro oma ta ro, kurita 'ne 'ne a'ta, Poto 'su Jopoto, typo roten kapu wyino amy aweiinano

26:5 Apojoma'san 23:6, Filipi 3:5 26:9-11 Apojoma'san 8:3, 22:4-5

wopyry senen yjaweipa, mo'karon ymaro ytotonon aweipa enapa. Weju aweiry ko'po taweije moro aweinano kynakon. ¹⁴Pa'poro na'na kynoman nono tu'ponaka. Irombo amy auranano wykary setan y'wa Simosu auran ta: ‘Saul, Saul, o'tono'me ko ajerekuru ywekenanon? Akota'manon roten te moro apanaja'nary.’ ¹⁵Awu te wykan: ‘Noky ko amoro man, Jopoto?’ Irombo mo'ko Jopoto kyngan y'wa: ‘Mo'ko aniwakenary Jesus awu wa. ¹⁶Ajawongo te. Ypyitory me awaito'me irombo wasenepoi o'wa. Morokon ypoko anene'san otykon amyikaponen me, morokon yneneppory man otykon amyikaponen me enapa kyja. ¹⁷Simosu wyinoine, Simosu me e'i'non wyino enapa kapo'i. I'waine ro rapa komo'sa ¹⁸enutato'ko'me. O'wa u'maporykon 'se wa moro ewa'rumy wyino moro aweinano 'wa, mo'ko Satan pori'tory wyino Tamusi 'wa. Iwara ro ija'wanykonymbo kyno'katan. Yjamikanamon me mo'karon tywyinonaka Tamusi nyry'san napyiry man amy apyita'ton.’

¹⁹“Morombo wyino, poto 'su jopoto Agripa, moro kapu nenepo'po oty 'wa wataropoja. ²⁰Koromo 'ne wyto'nen mo'karon Damaskus ponokon 'wa, irombo mo'karon Jerusalem ponokon 'wa, pa'poro Judea ponokon 'wa, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa. Wykan i'waine moro tamamyrykon u'mato'me i'waine, Tamusi 'wa iwotu'mato'ko'me, asery amano wyinonokon otykon ka'to'me enapa i'waine. ²¹Morokon poko ro mo'karon Simosu yjapyisen moro Tamusi auty ta, ywoto'me rypo ty'waine. ²²Erome noro te Tamusi 'wa yjepanopyry ta wa. Iwara erome po'ponokon kari'na 'wa, kawonokon kari'na 'wa enapa otykon amyikapory poko wa. Mo'karon Tamusi uku'ponamonymbo wyka'san wara 'ne te, mo'ko Moses wyka'po wara 'ne enapa otykon sekari'sa. ²³Mo'ko Mesias wota'karykary man takari'se i'waine man. Koromo 'ne iromby'san wyino awomy'po me aweinano ekarory man tywaije i'wa man, Simosu 'wa, Simosu me e'i'non 'wa enapa.”

²⁴Moro wara Paulus wosajjomary jako ro, mo'ja imero Festus wyka'po: “Aje'mere'sa, Paulus! Moro iko'po 'ne 'ne terapa awomepa'po aje'mere'kanon!” ²⁵Paulus wyka'po te: “E'merepy'pa wa, tywaiporen jopoto Festus! Iporonokon, tywonumengaporamon otykon te setapoja. ²⁶Mo'ko poto 'su jopoto Agripa erokon

otykon uku'san. I'wa ro enari'ma yjauranaje. Anamonopy'pa amy paipo ynekarityry oty wairy suku'sa iru'pyn po. Ekapyn ta kapyn irombo morokon otykon tywo'ka'se man. ²⁷Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo mamyikanon, poto 'su jopoto Agripa? Suku'sa moro o'wa amyikarykon!" ²⁸Agripa wy'kapo te Paulus 'wa: "Eromembo roten Kristus wycinono me terapa moro ajauran yjypotan!" ²⁹Irombo Paulus wyka'po: "Tamusi 'wa rypo ywoturupory 'se wa, ko'i terapa ywairy wara awaito'me, amoro roten kapyn, pa'poro mo'karon erome y'wa epanamatonon enapa te. Ero ymy'po wara te amyrykon 'se'pa wa."

³⁰Irombo mo'ko poto 'su jopoto Agripa awomy'po, mo'ko jopoto Festus maro, mo'ko Bernis maro, mo'karon imaroine atandy'mo'san maro enapa. ³¹Moro wyino tyto'san mero, ase'wa iworupa'san. Ika'san: "Amy paipo tywopoto'man oty, tymypoto'man oty pai anikapy'pa mo'ko wokyry tywaije man." ³²Agripa wyka'po Festus 'wa: "Mo'ko wokyry nondary manombo terapa nairy, mo'ko Rome pono jopoto 'wa typoko a'wembono auranano yry man anekarity'pa iwe'i'pomboto."

Paulus wytory Rome 'wa

27 ¹Itali 'wa kurijara ta na'na wytory man yry'po mero, amykon terapa aru'ka'san maro Paulus yry'po amy Julius tatynen warinu pokonokon jopotory ainaka. Mo'ko Rome pono jopoto ety tanokon warinu pokonokon a'sakary mo'ko kynakon. ²Amy Adriamitium pono kurijara wytory kynakon morokon Asia ponokon aito'kon 'wa. Moro ta ro na'na wyto'po. Mo'ko Tesalonika po amandoto Masedonie pono Aristarko enapa na'na maro kynakon. ³Irombo koro'po na'na wo'kima'po Sidon po. Moro po ro mo'ko Julius 'wa Paulus aropo'po a'sakarykon 'wa, eneto'me i'waine. Iru'pa irombo Julius Paulus poko kynakon. ⁴Tywaimoky'po mero rapa, apo'tun wyino Siprus ratonoma'po na'na 'wa, yja'wangon pepeito uremeto'me. ⁵Silisia pato, Panfili pato enapa parana pato'po mero ty'wa, na'na tunda'po moro Lisie tano aitopo Myra 'wa. ⁶Moro po ro mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa amy Itali 'wa ytrototo Aleksandria pono kurijara epory'po. Moro takarita ro na'na aru'ka'po i'wa. ⁷O'toro 'ko kurita pa'po me waty arombo na'na tunda'po moro aitopo Knidus patonaka. Pepeito 'wa na'na a'kotory ke, Kreta nota na'na 'wa tytory man yry'po apotyrry Salmone rato.

⁸Arombo moro apotyry ratonoma'po mero, na'na tunda'po amy Iru'pyngon O'kimato'kon tatynen aitopo 'wa. Moro ro tyse waty moro poto 'su aitopo Lasea wyino kynakon.

⁹Na'na romamy'po ke terapa, anari me mo'ja ro ytono we'i'po. Moro onematopo kurita pairo irombo tyto terapa kynakon. Iro ke ro Paulus 'wa mo'karon kurijara tanokon uru'san. ¹⁰Ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, mo'ja ro kytrykon jako anari'non otykon 'wa koporykon man seneja. Moro kurijara yja'wan me tywairy taro kynaitan, tytano maro ro. Kari'na pairo ty'matyry taro kynaitan." ¹¹Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa te mo'ko kurijara undymanen, mo'ko kurijara aporemy enapa amyika'po moro Paulus auranyimbko'po. ¹²Moro o'kimatopo iru'pa 'ne e'i'pa kynakon, moro i'sano jako moro po aito'me. Iro ke ro pyime mo'karon kurijara tanokon moro mo'ja ro ytono ekari'satokon iru'pa. Feniks 'wa tytundarykon 'se kynatokon, moro i'sano jako moro po tywaito'ko'me. Moro Feniks, amy Kreta pono o'kimatopo moro man. Moro aretyry apo'tun wyino, moro aretyry apoje wyino enapa moro itaka o'mytopo man.

¹³Ijary wyino pari'pe 'ne waty amy pepeito awomy'po mero te, moro tywonumengato'kon kapyry yry'po i'waine. Angara anumy'po i'waine. Kreta esi'wo imero na'na wyto'po.

Kurijara we'mopotry

¹⁴Akore'pe 'ne waty moro na'na waimoky'po wyino te moro Eurakylon tatynen orometa wopy'po mapo wyino na'na tu'ponaka. ¹⁵Moro ipori'tory 'wa moro kurijara kyryrykary ta, moro ipotyry u'mary upijakon na'na moro pepeito wo'topo wyinonaka. Irombo na'na we'i'po ipoko noro waty. Moro wara ro na'na kynotaropojakon. ¹⁶Amy Kauda tatynen pa'wu'membo nota te a'si'ko ity'na'po po na'na 'wa arombo moro suruku yry'po iru'pa. ¹⁷Irombo aru'ka'po na'na 'wa moro kurijara taka. Morombo mero kapuja ke moro kurijara mypoty'po i'waine, ipori'tomato'me. Moro Syrte pono koro'nano sakau tu'po turupyrykon pona enapa tanarike kynatokon. Iro ke ro moro kurijara eka'nunge'katopo ema'po i'waine parana taka. Iwara ro kynotaropojakon na'na pepeito 'wa. ¹⁸Irombo koro'po yja'wan me imero noro pepeito 'wa na'na yry ke, amykon kurijara tanokon otykon papy'san i'waine parana taka. ¹⁹Ijoruwanory kurita morokon kurijara

pirarykonymbo papy'san pairo i'waine, imyto'konymbo maro ro. ²⁰Kuritakon poko weju, siriko one'pa kynakon. Moro pepeito tam'po'kory pari'pe noro kynakon. Na'na tutapyry man ekano'sakon terapa.

²¹Endame'pa pairo noro mo'karon kari'na we'i'san mero, Paulus awomy'po ira'naine. Ika'po: "Yja'sakarykon, y'wa awepanamarykon manombo tywaije man, moro ywykary jako o'waine: 'Ero wyino ito'pa kytaisen.' Ijako erokon anari'non otykon kopory'paine nairy. Ero wara yja'wan me e'i'pa oty nairy. ²²Erome pairo te kurujaton aturu'san apyito'me o'waine. Amy pairo ara'nanokon kari'na irombo utapy'pa kynaitan. Ero kurijara roten kynuta'tan. ²³Ero koko irombo mo'ko Yjopotory Tamusi, mo'ko ety sawongaje inoro apojon nasenepoi y'wa. ²⁴Nykai y'wa: 'Tanarike kyte'i, Paulus! Mo'ko Rome pono jopoto po'ponaka awyitory man. Ajewa'poroto'me te Tamusi pa'poro mo'karon amaro kurijara ta ytotonon unendan.' ²⁵Iro ke ro aturu'san apyitoko, yja'sakarykon! Tamusi samyikaje. Morokon y'wa tauroto'konymbo wararo otykon wairy man samyikaje. ²⁶Amy pa'wu tu'po te kurupyrykon man."

²⁷Ainapatoro itu'ponaka okupa'en kurita terapa pepeito 'wa moro Adriamitium Zee tu'po na'na kyryrykapotyry jako, koko, irawone 'ne a'ta, mo'karon kurijara ta amaminatonon tyse waty amy aitopo wyino kynokano'satokon. ²⁸Irombo typirotoken kurawa ke moro ijansikyry apo'po i'waine oko-kari'na apo me. A'si 'ko rapa tyto'san mero, moro tuna jansikyry apo'po i'waine o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro apo me. ²⁹Topu tu'po turupyrykon pona tanarike tywairykon ke, okupa'en angara ema'san i'waine ansety wyino. Irombo Tamusi 'wa iwoturupo'san ko'i aweitato'me. ³⁰Irombo mo'karon kurijara ta amaminatonon moro kurijara wyino tywetuwarikarykon 'se kynatokon. Moro suruku ema'po i'waine tuna taka, ipotyry wyino morokon angara emato'me tiro. ³¹Moro jako 'ne Paulus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa, mo'karon ipyitorykon 'wa enapa: "Mo'karon 'wa ero kurijara no'poto, amyjaron ajuta'ta'ton." ³²Morombo mero mo'karon warinu pokonokon 'wa morokon suruku myto'konymbo kapuja y'koto'san. Iwara parana taka moro suruku emo'po'po i'waine.

³³Emamyry 'wa iwe'i'po mero, Paulus 'wa pa'poro uru'san, a'si'ko iwendarometo'ko'me. Ika'po: "Erome ainapatoro itu'ponaka okupa'en kurita terapa endame'pa mandon oty 'wa ajeporykon

man momokyry ta. Amy pairo oty anaru'ka'pa mandon ondakaine.

³⁴Iro ke ro wykaje o'waine a'si'ko awendameto'ko'me. Moro ro ajepano'ta'ton awo'kimato'ko'me. Amy pairo ara'nanokon anepory'pa yja'wan oty kynaitan." ³⁵Moro wara tyka'po wyino, perere amy apo'i'po i'wa. Pa'poro embataine ipoko Tamusi ety awonga'po i'wa. Moro perere y'sakapoty'po i'wa. Irombo enapy'po i'wa. ³⁶Paulus wendamery enery 'wa pa'poro ipori'toma'san. Iwara enapa tywendamerykon a'mo'po i'waine. ³⁷Moro kurijara ta ro o'win-to'imamboto oko-kari'na itu'ponaka o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka o'win-to'ima kari'na me na'na kynakon. ³⁸Tywaime'ma'san mero, moro awasi papy'po i'waine parana taka, sawo'ne 'kopore moro kurijara waito'me.

³⁹Emamy'po mero, tynukuty'torykon aitopo ene'po i'waine. Amy ametary po te amy awopa ene'po i'waine. Moro po ro moro kurijara e'kimary 'se kynatokon. ⁴⁰Morokon angara amo'ty y'kotopoty'san i'waine. Parana ta ro ino'san i'waine. Morokon simona myto'konymbo ymboka'san enapa i'waine. Moro pira posumanyry awo'nuku'po i'waine. Irombo pepeito pokon moro awopa 'wa moro kurijara arojatokon. ⁴¹Irombo apipin me iwe'i'po po terapa ikurijararykonymbo urupy'po. Moro ipotyry urupy'po o'kapyn me. Moro ansety y'mopoty'po te parana pori'tory 'wa. ⁴²Irombo mero mo'karon warinu pokonokon we'i'san mo'karon apo'i'san wory 'se, ty'po'ne amy wetuwari kary pona. ⁴³Mo'ko warinu pokonokon jopotory te Paulus unemyry 'se kynakon. Iro ke ro typitorykon a'koto'san i'wa. Mo'karon tywe'pomyrykon uku'namon a'porongapo'san na'sen i'wa tuna taka, maponaka itoto'ko'me. ⁴⁴Amykonymbo e'kimapo'san te i'wa paranga tu'po, amykonymbo moro kurijara tanokonymbo otykon tu'po rotent. Iwara pa'poro na'na wo'kima'po.

Paulus wairy Malta po

28 ¹Uta'no wyino tywo'kary pokoro, Malta me moro pa'wu ety wairy ukuty'po na'na 'wa. ²Mo'karon moro po amandonon tawa'pore imero na'na pokon kynatokon. Konopo wopyry ke, ty'sanore iwairy ke, poto 'su wa'to po'ma'po i'waine. Irombo pa'poro na'na ko'ma'san moro wa'to ekondaka.

³Irombo Paulus 'wa wewe ja'puru'san amo'iky'san. Moro wa'to taka yrykon jako ro, asiny 'wa amy okoju pa'kapo'po moro wewe wyino.

Paulus eka'po i'wa ainary po. ⁴Ainary pok'o okoju wo'sereremary ene'po mero ty'waine, mo'karon moro po amandonon wyka'san ase'wa: "Kari'na wonenymb'o mo'ko wokyry suku'sa. Parana ta ro rypo romo'no wyino tywepa'ka man. Erome te moro ija'wanymb'o kyniwojan." ⁵Paulus 'wa te tainary sunsungary ta mo'ko okoju emapo'po wa'to taka. Amy o'to e'i'pa iwe'i'po. ⁶Mo'karon moro po amandonon te ainary a'mamyry, typ'o roten pai irombyry womary ekano'satokon. Akore'pe amy o'to e'i'pa ene'po mero ty'waine, amy me terapa iwonusmenga'san. Amy tamusi me iwairy ekarity'po i'waine.

⁷Tyse waty moro wyino mo'ko pa'wu undymanen Publius tatynen waitopo kynakon. Mo'ko 'wa ro tawa'pore imero tauty po na'na apo'i'po. Oruwa kurita ekosa na'na kynakon. ⁸Moro jako ro mo'ko Publius jumy tapapo kynakon komynano pe, kawaitu pe enapa. Paulus wyto'po i'wa. Tamusi 'wa tauranary mero tainary yry'po i'wa itu'ponaka. Iwara ikura'ma'po i'wa. ⁹Moro oty wo'kapy'po mero, mo'karon amykon terapa Malta ponokon je'tun pangon wopy'san enapa i'wa. Ikura'ma'san enapa i'wa. ¹⁰Ukuty'non roten otykon ke na'na ety awonga'po i'waine. Moro wyino na'na wytory mero na'na na'kuru man otykon yry'san i'waine na'na 'wa.

Paulus wytory Rome 'wa

¹¹Oruwa nuno pa'po me na'na waimoky'po amy Aleksandria wyino o'toto kurijara ta. Moro kurijara ro moro pa'wu tu'po tywaije kynakon morokon i'sano nunorykon ta. Moro ipotyry pok'o mo'karon Dioskuren tatynamon tu'ku kynatokon. ¹²Sirakuse 'wa tytunda'po po, oruwa kurita na'na we'i'po. ¹³Moro wyino ro moro Sirakuse apotyry uringa'po mero ty'wa, na'na tunda'po Regium 'wa. Irombo koro'po ijary wyino pepeito wopy'po. Iwara oko kurita na'na we'i'po moro Puteoli 'wa tytundary pok'o. ¹⁴Moro po ro na'na 'wa amykon Kristus wyinonokon epory'san. Mo'karon 'wa ro na'na ejuku'po oko-to'ima kurita na'na waito'me tokosaine. Morombo mero te moro Rome 'wa tytory a'mo'po na'na 'wa. ¹⁵Moro na'na wopyry ekary eta'po mero ty'waine, mo'karon Rome ponokon Kristus wyinonokon wopy'san na'na epoje moro Forum Api 'wa, moro Tres Tabernae 'wa enapa. Ene'san mero ty'wa, Paulus 'wa Tamusi ety awonga'po. Iwepori'toma'po rapa.

Paulus wairy Rome po

¹⁶Rome 'wa na'na tunda'po mero, inisanorymb'o po ro Paulus emangapo'po i'waine mo'ko erandonen warinu pokono maro.

¹⁷Irombo oruwa kurita pa'po me Paulus 'wa mo'karon Simosu jopototykon ko'mapo'san ty'wa. Iwota'nano py'san mero, ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, yja'wan me e'i'pa we'i mo'karon ka'sakarykon poko, morokon kytangon emerykon poko enapa. Ise'me te Jerusalem po yjapyisen. Mo'karon Rome ponokon ainaka yjysen. ¹⁸Mo'karon ro rypo ynondary 'se kynatokon, ymenga'ma'po wyino. Moro y'wa amy ywopoto'man oty kapy'po anepory'pa kynaisen. ¹⁹Mo'karon Simosu te i'se'pa kynatokon. Iro ke ro mo'ko Rome pono jopoto 'wa yepoko a'wembono aurano yry man wairy ekarityry y'wa kynakon. Yja'sakarykon emendoto'me kapyn te moro wara we'i. ²⁰Iro ke ro ajenerykon 'se we'i, ajerupato'ko'me y'wa. Moro Israel nimomokyry poko ero wara ymysen." ²¹Mo'karon Simosu wyka'san te i'wa: "Na'na apoko amy pairo kareta anapo'i'pa ne'i Judea wyino. Amy pairo ka'sakarykon enapa apoko yja'wan oty ekari'se opy'pa ne'i. ²²Awyino ro morokon awonumengato'kon etary 'se na'na man. Wararo irombo kari'na 'wa iporo waty moro asery omepano wairy ekarityry uku'san na'na."

²³Amy kurita yry'po i'waine ase'wa tyworupato'ko'me. Moro tynyry'san kurita pyime iwopy'san moro Paulus emandopo 'wa moro koromonombo ko'po. Tyturu'po maro moro Tamusi nundymary ekarityry a'mo'po i'wa. I'waine mo'ko Mesias me Jesus wairy amyikapory poko kyne'kujakon mo'ko Moses nimero'po omenano wyino, mo'karon Tamusi aurano uku'ponamonymbo nimero'san wyino enapa. Kokorombo poro moro imaroine tyworupary ko'manga'po i'wa. ²⁴Amykonymbo moro aurano amyikary 'se kynatokon. Amykonymbo rapa te amyikary 'se'pa kynatokon. ²⁵Iwara te ko'wu o'win e'i'pa mo'karon Simosu wonumengary we'i'po. Itorykon mero, ero wara noro Paulus wyka'po i'waine: "Iporo mo'ko Tamusi a'kary 'wa mo'ko Tamusi aurano uku'ponenymblo Jesaja tauranano'po man mo'karon atangon 'wa, ²⁶ero wara:

'Itango mo'karon ero ponokon kari'na 'wa. Kaiko i'waine:
 'Mepanamata'ton ro rypo. Otymbo ro aneta'pa te maita'ton.
 Mo'po'ta'ton ro rypo. Otymbo ro anen'pa te maita'ton.'
²⁷Mo'karon ero ponokon kari'na turu'san irombo tyja'nata man. Typanaja'nata mandon. Tanurukon tatapuje i'waine man.

Iwara oty anene'pa kynaita'ton. Oty aneta'pa kynaita'ton.
 Oty anukuty'pa ituru'san kynaitan. Tamamyrykon anu'ma'pa
 kynaita'ton. Anikura'ma'paine waitake.'

28“Iro ke ko'wu mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi
 'wa kari'na unendo'kon oka ene'pory uku'toko. Mo'karon ro
 kynepanamata'ton.” **29***

30Oko siriko imero Paulus emamy'po moro aseke tynepamary
 auto ta. Moro jako ro pa'poro mo'karon tatawanamon ewa'mato.

31Moro Tamusi nundymary ekaroto. Mo'ko Jopoto Jesus Kristus
 ekary poko kari'na emepato enari'ma, a'koto'pa enapa.

28:29 Amykon 'wa ero po tymero man: Ero wara ika'po wyino, mo'karon Simosu
 wyto'san tywosauranakarykon ta.

Rome ponokon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Paulus mo'karon Rome ponokon Tamusi amyikanamon 'wa ero kareta merojan, moro tynamykary uku'to'me i'waine. Ero kareta ta kynonejano wara Paulus aikepy'po tera'a moro iru'pyn oka aripapyry poko. Moro Sipanijoro yinonory 'wa tytory 'se kynokari'san. Rome pato te moro 'wa tytory 'se kynokari'san. Moro uwaporor te Jerusalem 'wa tytory man ekari'san, mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi wyinonokon epano'tome tynamo'ity'po pyrata aro.

Rome po mo'karon Tamusi amyikanamon ra'na pyime Simosu tywaije mandon. Amykon Simosu me e'i'non enapa te moro po tywaije mandon. Ero kareta erupary jako ky'waine, moro ty'wa oty merory uwaporor iru'pyn me Paulus wonumenga'po kysenejaton. Iru'pyn me imero mo'karon Tamusi amyikanamon 'wano me amykon potonon omepano tymero i'wa man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-17	Kareta a'motopo auranano moro poto 'su omepano maro
1:18–3:20	Tyja'wange pa'poro kari'na wairy
3:21–4:25	One wara Tamusi 'wa kari'na ymbokary
5:1–8:39	Moro asery amano
9:1–11:36	Mo'karon Israel pajanyombo
12:1–15:13	Mo'karon Tamusi amyikanamon emamypy
15:14–16:27	O'to noro tywairy 'se Paulus wairy moro kareta y'ma'topo auranano enapa

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, amy Kristus Jesus pyitory, amy apojoma'po me iko'ma'po, mo'ko Tamusi ekapory ekaronen me typo tyje

man inoro ero kareta merojan. ²Moro iru'pyn oka wopyry man ro Tamusi 'wa penaro terapa tuku'po tywaije man mo'karon tauran uku'ponamonymbo 'wa morokon tywyinonokon kareta ta. ³Moro oka ro mo'ko Tamusi ymuru ekari'san. Moro kari'na me iwomary jako, David parymbo me tywoma man. ⁴Mo'ko Tamusi A'kary poritory te Tamusi ymuru me kynekari'san, iromby'san wyino awomy'po ke. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus mo'ko man. ⁵Mo'ko ta ro tykuranondo na'na man. Apojoma'san me na'na tyje man Tamusi 'wa, wararo mo'karon Simosu me e'i'non ra'na toty ekaroto'me, kari'na waito'me Tamusi amyikanen me, Tamusi 'wa epanamatoto me.

⁶Itaine ro amyjaron enapa mandon Jesus Kristus niko'ma'san me. ⁷Paulus ero kareta merojan pa'poro mo'karon Rome ponokon Tamusi nipyinarykon, mo'karon iwyinonokon me tyko'ma mandon inaron 'wa. Mo'ko Kyjumykon Tamusi turu'popory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory enapa amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

Paulus wairy Rome 'wa tytory 'se

⁸Tamusi ety 'ne ka'tu sawongaje mo'ko Jesus Kristus ta pa'poro apokoine. Moro o'waine Tamusi amyikary irombo wararo ero nono tu'po kynotanon. ⁹Enapi'pa ywairy amyikaponen me man Tamusi, mo'ko yturu'po maro imuru ekapory ekarory ta ety sawongaje inoro. Ty'wa yjauranary jako ituwarengepy'pa roten apokoine ywairy uku'san. ¹⁰O'kapyn roten I'wa yjauranary jako waturupoja, amy o'waine ywo'topo oma yto'me I'wa, tynisanory wara ro. ¹¹Ajenerykon 'se irombo imero wa, mo'ko a'kanano nyry amy oty syry'se me o'waine, apori'tomato'ko'me. ¹²Ase'wa kywepori'tomarykon man, wykaje irombo. Apori'tomarykon man moro y'wa Tamusi amyikary 'wa. Moro o'waine Tamusi amyikary 'wa enapa ypori'tomary man. ¹³Pyimemboto o'waine ywopyry 'se ywe'i'po ukutyrry 'se wa o'waine, yja'sakarykon. Erombo ponaro te yjemary ta'koto man. Tamusi amyikanamon me ara'naine amykon ryry 'se wa, Tamusi amyikanamon me amykon terapa aitokon po kari'na ryry'san wara enapa y'wa. ¹⁴Griek ekosa, Griek me e'i'non ekosa enapa, oty uku'namon ekosa, oty anukuty'non ekosa enapa tu'tanone wa. ¹⁵Iro ke ro o'waine enapa Rome ponokon me moro iru'pyn oka ekarityry 'se wa.

1:13 Apojoma'san 19:21

Moro iru'pyn oka pori'tory

¹⁶Moro iru'pyn oka poko irombo epy'i'to'pa wa. Amy Tamusi pori'tory moro man, uta'no wyino pa'poro mo'karon amyikanamon unendo'me, mo'ko Simosu 'ne ka'tu unendo'me, irombo mero mo'ko Simosu me e'ipyn unendo'me enapa. ¹⁷Moro Tamusi nyry tamambore aino irombo moro iru'pyn oka ta kynonepojan, aseme noro poto me moro Tamusi amyikary wairy ta, ero imero'po wara ro: Moro Tamusi amyikary mo'ko tamamboren kari'na 'wa amano ytan.

Mo'karon tyja'wangamon kari'na

¹⁸Tamusi erekuru irombo kapu wyino kynonepojan pa'poro mo'karon Tamusi aninendo'non, emambo'non kari'na 'wa. Mo'karon ro moro emambo'pa tywairykon 'wa morokon iporonokon Tamusi poko tukutymy otykon ukutyry a'kotopojaton. ¹⁹Morokon Tamusi poko tukutymy otykon ukutyry taro te 'kuru mandon. Aseke ro Tamusi 'wa tuku'po man i'waine. ²⁰One'pa iwairy se'me irombo, ero nono kapy'po po ro morokon inikapy'san otykon poko Tamusi ukutyry taro mo'ko kari'na man. Moro i'matypyn roten ipori'tory, moro tamusi me iwairy enapa kynotuku'san. Iwara mo'karon emambo'non kari'na tywosaijomarykon upijaton. ²¹Tamusi uku'saton ro rypo. Moro Tamusi me iwairy poko te ety anawonga'pa mandon. Tamusi poko tawa'pore onepo'pa mandon. Moro iwonusengarykon aronge roten kynaijan. Moro oty anukutypyn ituru'san tawa'rumanje man. ²²Oty uku'namon me kynokari'saton. To'mere'se te mandon. ²³Mo'ko utapypyn Tamusi kuranory y'petakan me amy uta'toto kari'na u'ku'po, tonoro u'ku'po pai, tonomy u'ku'po pai, tyrary poko ytototo noky u'ku'po pai tyje i'waine man.

²⁴Iro ke ro morokon tyturu'san nisanory nurijangon otykon poko imero iwairykon ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. Iwara ase'wa moro tyja'mungon jamikaton. ²⁵Moro iporono Tamusi poko tukutymy oty ukutyry ty'petakama i'waine man onapi ke. Tamusi nikapy'san ety awongaton inendorykon ta, mo'ko Tamusi

1:16 Markus 8:38 1:17 Habakuk 2:4 1:21 Efese 4:17-18

1:23 Deuteronomium 4:16-18

ety awongary ko'po. Mo'ko Tamusi ety awongary te man aikepy'pa roten. Iwara ro nainen.

26Iro ke ro pyiwano me aitonon otykon poko imero iwairykon ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. Mo'karon iworyijatonon irombo wokyry 'se'pa noro mandon. Asepoko terapa kynowa'no'saton. **27**Iwara enapa mo'karon ikyryjatonon woryi 'se'pa noro mandon. Moro asepoko tywowa'nopyrykon poko terapa tasina mandon. Mo'karon wokyryjan asekaro pyiwano otykon ka'saton. Iwara moro tynapyirykon manombo to'merepyrykon epety apyijaton terapa moro tyja'mungon ta.

28Tu'kuru 'se'pa iwairykon ke, turumenamy me moro iwonusumengarykon wairy ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. I'waine emepo'non otykon kapyry ana'koto'pa noro rapa tywaije man. **29**Ta'no'se mandon pa'poro emambo'pa aino ke, yja'wan me aino ke, amon pe aino ke, yja'wan me asenano ke, amyne aino ke, woto aino ke, tare'ke aino ke, amu'mato aino ke, ipotapo'pa aino ke, maname orupano ke enapa. **30**Kari'na ety jamikaton. Tamusi jenono'saton. Tokone mandon. Onu'kato mandon. Tywotamyikake mandon. Yja'wangon otykon ka'pyry poko kynonumengaton. Tysanokon, tyjumykon 'wa typanaja'nare mandon. **31**Oty anukuty'pa mandon. Ase'wa e'i'pa mandon. Ase'wa aipyna'pa mandon. Kotano anene'pa mandon. **32**Mo'karon moro wara aitonon one wara moro Tamusi nyry a'wembono auranano wairy uku'saton: Moro moro wara tywe'i'san epety me kyniromo'ta'ton. Ise'me te morokon otykon ka'saton. Itaka ro amykonymbo 'wa enapa morokon otykon kapyry epojaton iru'pa.

Moro Tamusi nyry a'wembono auranano

2 **1**Iro ke ro aijoma'pa mana, a'wembono auranano yry jako o'wa, kari'na. Amy oty ta aja'sakary poko a'wembono auranano yry jako o'wa, aseke apoko a'wembono auranano myja. Amoro enapa irombo morokon inikapyry otykon mika'sa a'wembono auranano ynen me. **2**Iporo ro mo'karon moropangon otykon ka'namon poko Tamusi nyry a'wembono auranano wairy kysuku'saton. **3**Amoro te moro Tamusi nyry man a'wembono auranano wyino awetuwarikary mekano'san, mo'karon

2:1 Mateus 7:1, Lukas 6:37

moropangon otykon ka'namon poko a'wembono auranano yry jako o'wa, iwaraine enapa yja'wan me o'to awairy se'me? ⁴Moro pyi'me'ke imero Tamusi wairy ka'tu, moro ko'i ore'ko'pa iwairy, moro ensi'ma iwairy enapa menu'kanon? Moro ajemamyry u'mary 'se mo'ko pyi'me'kan Tamusi wairy anukuty'pa man? ⁵Tyturu'poja'nare mana. Moro ajemamyry u'mary 'se'pa moro aturu'po man. Iwara aseme noro poto me moro apoko Tamusi wore'kory mypoja moro Tamusi wore'kotopo kurita 'wano me, moro Tamusi 'wa iporono a'wembono auranano ytopo kurita 'wano me. ⁶Tamusi pa'poro kari'na 'wa morokon inikapy'san amaminano epty ytan. ⁷Amykon kari'na iru'pyn amaminano ta kyneja'nakaton. Iwara kurano, toty awongary, utapy'pa aino upijaton. I'matypyn amano ytan i'waine Tamusi. ⁸Amykon kari'na ta'sakarykon ko'ponomary 'se mandon. Morokon iporonokon otykon anamyika'pa mandon. Emambo'pa aino amyikaton te. Mo'karon 'wano me ro Tamusi erekuru kynaitan ekony maro. ⁹Pa'poro mo'karon yja'wan oty ka'namon kari'na, mo'karon Simosu 'ne ka'tu ra'a, mo'karon Simosu me e'i'non enapa te, kynaikota'mata'ton imero. ¹⁰Pa'poro mo'karon iru'pyn oty ka'namon kari'na, mo'karon Simosu 'ne ka'tu ra'a, mo'karon Simosu me e'i'non enapa te, kurano apyita'ton. Etykon awongaputan Tamusi. Sara'me kynyta'ton. ¹¹Tamusi embata irombo pa'poro kari'na asewara mandon.

Moro omenano mero'po

¹²Mo'karon Moses nimero'po omenano pyndo yja'wan me e'i'san Simosu me e'i'non moro omenano mero'po pyndo enapa kynuta'ta'ton. Mo'karon omenano mero'po upi'no yja'wan me e'i'san Simosu moro omenano mero'po wykary wara a'wembono auranano apyita'ton. ¹³Mo'karon omenano mero'po wykary etanamon kapyn tamambore kynaita'ton Tamusi ekosa. Mo'karon ikary wara oty ka'namon u'kutan te Tamusi tamaboramon me. ¹⁴O'po'toko tyre mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. Moro Moses nimero'po omenano waty man ekosaine. Moro omenano mero'po wykary wara tywairykon jako te, aseke ty'wanokon me omenano mero'po me mandon, moro Moses nimero'po omenano waty iwairy se'me tokosaine. ¹⁵Moro tyturu'san ta tymero moro omenano mero'po

wykary wairy enepojaton tamamyrykon ta. Moro ituru'san enapa moro wara iwairykon enepojan. O'win amy iwonumengato'kon irombo kynemendojaton. O'win amy kynajjomaton. ¹⁶Moro wara enapa kynaitan Tamusi 'wa Kristus Jesus ta a'wembono auranano yry jako morokon kari'na nunemyry otykon poko. Moro wara iwairy man ekari'san ro moro ynekarory iru'pyn oka.

¹⁷Amoro te Simosu me mokari'sa. Omenano mero'po poko mo'po'sa. Tamusi poko matamyikaje. ¹⁸Moro inisanory muku'sa. Potonon me otypangon otykon wairy ukutyry taro mana, moro omenano mero'po poko omepa'po me. ¹⁹Matamyikaje enu'non aronen me awairy poko, ewa'rumpy ta aitonon aweiry me awairy poko, ²⁰oty anukuty'non tuwaro'manen me awairy poko, etuwaro'matonon emepanen me awairy poko. Oty ukutyry undy me irombo, iporono auranano undy me enapa moro omenano mero'po menaje ajekosa. ²¹Aja'sakary memepaje. Aseke te omepa'pa man? Monatano pona kari'na me'maje. Aseke te amonatanon? ²²Taporitonone aino any'mary pona kari'na me'maje. Aseke te moro taporitonone awairy many'manon? Mo'karon ikapy'san tamusi ajato'ke mandon. Tamusi wyinonokon otykon te mijamikanon? ²³Moro omenano mero'po poko matamyikaje. Moro omenano mero'po wykary wara kapyn awairy te Tamusi ety emapojan. ²⁴Tamusi irombo mejupojaton kari'na 'wa mo'karon Simosu me e'i'non ra'na, moro imero'po wara ro.

Mo'ko Simosu 'ne ro

²⁵Moro e'kotonu ajepano'san, moro omenano mero'po wykary wara awairy jako. Moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa aja'ta te, moro awe'koto'po kynotu'kujan i'koto'pa aino me. ²⁶Amy i'kotopyn 'wa moro omenano mero'po tanokon apyiry jako, moro i'koto'pa iwairy e'kotonu me kapyn natu'kutan? ²⁷Mo'ko omenano mero'po wykary wara aitoto i'kotopyn apoko a'wembono auranano anyry'pa naitan, moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa awe'i'poto, ajekosa moro imero'po wairy se'me, ty'koto awairy se'me enapa? ²⁸Simosu me 'ne ro kapyn man mo'ko Simosu me onetoto, mo'ko tone me ija'mun ty'koto man inoro. ²⁹Simosu me 'ne ro te man mo'ko koro'na Simosu me aitoto, mo'ko ituru'po a'kanano

ta, imero'po poko kapyn, ty'koto man inoro. Kari'na kapyn, mo'ko Tamusi te moro ety awongatan.

Tamambore Tamusi wonepory man

3 ¹Otypan oty ta ko iro ke mo'ko Simosu mo'karon amykon terapa ko'po nan? Otypan iru'pyn oty ene'san ko i'waine moro e'koton? ²Tameronokon otykon ene'san i'waine. Ero moro poto 'sumbo inenepyry: moro ainakaine moro Tamusi auran yry'po. ³Amyikapo'pa amykon we'i'sando te, moro amyikapo'pa iwairykon moro tamyikapore Tamusi wairy uta'kanon? ⁴Uwa pore! Enapi'pa Tamusi wonepory man. Tonapire pa'poro kari'na wonepory man. Tymero irombo man:

Tamambore awonepory man ajauranary jako. Mo'ko ajemendonen mi'mondotake.

⁵Moro emambo'pa kywairykon 'wa te tamamboren me Tamusi enepory jako, o'to ko kykata'ton? Emambo'pa ka'tu Tamusi nan, kypokoine tarekuru kary 'se ta'ta? (Kari'na wara yjauranaje.) ⁶Uwa pore! One wara ko ero nono poko a'wembono auranano ynen me Tamusi naitan, emambo'pa ta'ta? ⁷Moro tonapire ywairy poko imero moro enapita'pa Tamusi wairy wonepo'poto, moro tonapire ywairy 'wa moro ety awonga'poto, o'tono'me ko amy tyja'wangen me yjemendory nan? ⁸"Kurangon otykon wo'to'me, yja'wangan otykon kysika'sen!" kykata'ton? Moro wara 'ne 'kuru na'na wyka'po takari'se man amykon na'na ejunamon 'wa. Iporo ro moro ipokoine tymy a'wembono auranano man.

Tyja'wange pa'poro kari'na wairy

⁹One wara ko iro ke nan? Mo'karon Simosu me e'i'non ko'po ka'tu iru'pa kytaton? Uwa pairo! Mo'karon Griek roten kapyn, mo'karon Simosu enapa te semendoton terapa moro yja'wan me aino aina iwairykon poko. ¹⁰Tymero irombo man:

Amy pairo kari'na tamambore e'i'pa man. ¹¹Amy pairo oty uku'en waty man. Amy pairo Tamusi upinen 'ne ro waty man. ¹²Pa'poro iwyino tywotu'ma mandon. Pa'poro

2:29 Deuteronomium 30:6 **3:4** Ware 51:4 (LXX)

3:10-12 Ware 14:1-3 (LXX), Ware 53:1-3 (LXX)

tywotany'ma mandon. Amy pairo kari'na iru'pyn oty anikapy'pa man. O'win 'ko 'ko pairo amy waty man.

¹³Moro ena'sarykon akepy unemy'po etapurumaka'po wara man. Moro inurukon amu'mato man. Moro esipirykon ta okoju je'tun man. ¹⁴Moro indarykon je'tun pe imero any'mato man. ¹⁵Tarawone ipupurukon kyny'san mynu y'kambo. ¹⁶Tomarykon ta oty amityry arojaton. Aikota'mano ene'saton. ¹⁷One wara ty'waine sara'me aino eپory man anukuty'pa mandon. ¹⁸Enurukon ta Tamusi nendory waty man.

¹⁹Kysuku'saton moro omenano mero'po tanokon wairy mo'karon omenano mero'po upi'nonokon kari'na 'wano me. Iwara pa'poro kari'na aurange'kary kynaitan. Tamusi embata tu'tanone pa'poro ero nono kynonepotan. ²⁰Moro omenano mero'po irombo amy pairo kari'na anyry'pa man tamambore Tamusi embata. Moro omenano mero'po irombo yja'wan me kari'na wairy uku'pojan.

Moro Tamusi 'wa tamambore kari'na yry

²¹Erome te moro omenano mero'po rato Tamusi 'wa tamambore kari'na ytopo oma tywonepo man. Moro amyikapojan ro moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa. ²²Tamusi tamambore kari'na ypojan moro Jesus Kristus amyikary 'wa. Pa'poro amyikanamon tamambore tywairykon taro mandon. Pa'poro irombo kari'na asewara mandon. ²³Yja'wangon otykon irombo tyka'se pa'poro i'waine man. Moro Tamusi kuranory amono'saton pa'poro. ²⁴Tamusi turu'popory 'wa tamambore tyje mandon epe'ma, mo'ko Kristus Jesus ta imbokarykon ta. ²⁵Penaro terapa tyje tywaije Tamusi 'wa man moro kari'na 'wa Kristus amyikary jako imynuru 'wa iru'pa rapa kari'na ypor man. Iwara Tamusi tamambore tywairy enepory 'se tywaije man. Uwapo irombo morokon yja'wan me e'i'san poko opoty'pa tywaije man, ²⁶ko'i ore'ko'pa tywairy ke. Erome te moro tamambore tywairy enepory 'se man. Mo'ko roten kapyn tamambore kynonepojan. Mo'karon Jesus amyikanamon yjan enapa te tamambore.

3:13 Ware 5:9 (LXX), Ware 140:3 **3:14** Ware 10:7 (LXX) **3:15-17** Jesaja 59:7-8
3:18 Ware 36:1 **3:20** Ware 143:2, Galatie 2:16 **3:22** Galatie 2:16

²⁷One wara noro ko iro ke kytotamyikata'ton? Kywotamyikarykon kysupijaton. Otypan omenano ko moro kywotamyikarykon upipojan? Moro tykary wara kywairykon man ekari'nen omenano ka'tu? Uwa pairo. Moro ky'waine Tamusi amyikary man ekari'nen omenano te. ²⁸Moro omenano mero'po wykary wara tywairy 'wa kapyn irombo, moro Tamusi amyikary 'wa te tamambore kari'na yporu uku'san na'na. ²⁹Simosu tamusiry me roten ka'tu Tamusi nan? Simosu me e'i'non tamusiry me enapa kapyn nan? A'a, Simosu me e'i'non tamusiry me enapa mo'ko man. ³⁰Mo'ko tamambore mo'ko Simosu ynen Tamusi ro rapa irombo tamambore mo'ko Simosu me e'ipyn yjan. ³¹Moro omenano mero'po u'kuke'kapojan iro ke na'na moro Tamusi amyikary 'wa? Uwa pairo! Moro omenano mero'po wotu'kuru 'se imero na'na man.

Tamusi amyikary 'wa tamambore Abraham yporu

4 ¹O'to ko iro ke kykata'ton mo'ko kytangonymbo Abraham pokon? O'to ko tywaije nan? ²Amaminano pokon tamambore mo'ko Abraham ryry'poto, tywotamyikary taro man. Tamusi embata te 'kuru tywotamyikary upijan. ³Moro Tamusi karetary irombo ero wara kynganon:

Abraham 'wa Tamusi amyika'po. Moro pokon ro tamamboren me u'ku'po Tamusi 'wa.

⁴Amy emamina'po epemanon mo'ko emaminano'ponen tyturu'popore tywairy ke kapyn, emamina'po ke te. ⁵Tamaminary pyndo amy 'wa Tamusi, mo'ko tamambore mo'karon tynendo'non ryry taro man inoro amyikary jako, moro i'wa Tamusi amyikary tamambore kynypojan. ⁶Iwara enapa mo'ko David sara'me 'ne janon mo'ko emaminary pyndo tamambore Tamusi nyry kari'na ekari'san. Ero wara kynganon:

⁷Sara'me 'ne janon mandon mo'karon ija'wanykonymbo tyka Tamusi 'wa man inaron, mo'karon ija'wanykonymbo pokon Tamusi tytuwarenge'se man inaron. ⁸Sara'me 'ne janon man mo'ko ija'wanykonymbo anu'ku'pa pairo Tamusi man inoro.

⁹Mo'karon i'koto'san roten ekari'san iro ke sara'me 'ne? Mo'karon i'koto'non enapa anekarity'pa nan sara'me 'ne?

Kykaton irombo: "Moro i'wa tamyikary poko tamamboren me mo'ko Abraham tu'ku Tamusi 'wa man." ¹⁰One wara ko iro ke tamamboren me tu'ku nan? I'koto'po me? I'kotopyn me te ka'tu? I'koto'po me kapyn. I'kotopyn me te. ¹¹I'koto'pa ta'ta, Tamusi tamyika i'wa man. Moro poko ro tamamboren me tu'ku man. Moro tamambore iwairy pori'tomato'me ro ko'wu ty'koto man. Iwara pa'poro mo'karon i'koto'non Tamusi amyikanamon tamurumbo me tywaije man. Iwara mo'karon i'toto'non enapa u'kutome tamboramon me. ¹²Mo'karon i'koto'san tamurumbo me enapa tywaije man. Ty'koto roten kapyn iwairykon man. Mo'ko i'koto'pa ta'ta Tamusi amyikanenymbo kytangonymbo Abraham wara enapa te iwairykon man.

¹³Tamusi 'wa i'wanokon me ero nono wairy man takari'se man mo'ko Abraham 'wa, mo'karon ipajanyombo 'wa enapa. Omenano mero'po wykary wara aino poko kapyn moro wara Tamusi tywaije man, moro tamyikary poko tamambore kari'na yry poko te. ¹⁴Omenano mero'po wykary wara aino poko amykon 'wano me ero nono a'ta, moro Tamusi amyikary aronge roten man. Moro Tamusi wykatopombo enapa kynotu'kuke'san. ¹⁵Moro omenano mero'po irombo Tamusi erekuru ene'san. Uwa moro omenano mero'po waitopo po te moro ikary wara e'i'pa aino waty man.

¹⁶Iro ke ro tamyikary poko oty wo'kapyry 'se Tamusi man. Tyturupopore man. Pa'poro mo'karon Abraham pajanyombo 'wano me moro tykatopombo pori'tomary 'se man, mo'karon ekosaine moro omenano mero'po man inaron 'wano me roten kapyn, mo'karon Abraham wara Tamusi amyikaton inaron 'wano me enapa te. Pa'poro kytangonymbo me mo'ko Abraham man. ¹⁷Tymero irombo man:

Pyime kari'na tamurumbo me kyja.

Pa'poro kytangonymbo me mo'ko Abraham man mo'ko nuro iromby'san ynen Tamusi, mo'ko mondo morokon uwano aitonon otykon yjan inoro embata.

4:11 Genesis 17:10 4:13 Genesis 17:4-6, 22:17-18, Galatie 3:29

4:14 Galatie 3:18 4:16 Galatie 3:7 4:17 Genesis 17:5

18 Uwa aimomo'topo wairy se'me, mo'ko Abraham tywaimomo'se man Tamusi amyikary ta. Iwar pyime kari'na tamurumbo me tywaije man ero imero'po wara ro:

Iwar enapa pyime mo'karon apajanyombo kynaita'ton.

19 Ru'me kapyn moro i'wa Tamusi amyikary tywaije man, tyromo'se moro tyja'mun enery se'me ty'wa, tyromo'se moro Sara uwembo enery se'me enapa ty'wa. Ainanone-kari'na siriko terapa tywaije man moro jako. **20** Moro Tamusi wykatopombo anamyikaporpa tywaije man. Amyikary 'wa te typori'toma man. Tamusi ety tawonga i'wa man. **21** Tyturu'po maro imero moro Tamusi wykatopombo kapyry taro tywairy tamyika i'wa man. **22** Moro poko ro enapa tamamboren me tu'ku Tamusi 'wa man.

23 Mo'ko Abraham upu'po me roten kapyn te moro tamamboren me u'ku'po tymero man, **24** kupu'san me enapa te. Ky'karon enapa irombo tamamboramon me ku'kurukon man. Mo'ko iromby'san wyino mo'ko Kyjopotorykon Jesus awonganenymba Tamusi irombo kysamyikaton. **25** Morokon kyja'wanykonymbo poko ekarama'po, tamambore kyo'ko'me enapa awomy'po kysamyikaton.

Otypan oty enepyry moro tamambore aino 'wa

5 **1** Tamusi amyikary poko tamambore yry'san me sara'me **2** Tamusi maro kamanjaton mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta. **3** Mo'ko ta ro enapa Tamusi amyikanamon me moro ituru'popory 'wa kytundarykon taro kytaton. Moro ituru'popory ro kypori'tomatton. Moro Tamusi kuranory momo'namon me kytotamyikaton. **3** Kykota'marykon ta pairo kytotamyikaton. Moro aikota'mano 'wa irombo eja'nakano enepyry kysuku'saton. **4** Moro eja'nakano rapa pori'to ene'san. Moro pori'to rapa oty po o'po'no ene'san. **5** Moro oty po o'po'no rapa kari'na anipy'i'topo'pa man. Moro Tamusi pyny irombo kyturu'san tako tyje man kytakaine mo'ko Tamusi a'kary yry'po ke.

6 Ru'me ka'taine noro Tamusi aninendo'non poko mo'ko Kristus tyromo'se man moro Tamusi nyry'po ijururu ta. **7** Amy tamamboren kari'na upu'pome irombo moro tamamryy anyporo'pa amy kynaitan. Amy iru'pyn pore kari'na upu'pome pai a'si'ko

tyrombyry 'se noro amy kynaitan. ⁸Yja'wan me ka'taine noro te kypu'san me mo'ko Kristus tyromo'se man. Moro ro moro Tamusi 'wa kypnarykon enepojan. ⁹Moro imynuru ta tamambore yry'san me 'ne ka'tu rapa Tamusi kaijomapojaton i'wa moro tarekuru wyino. ¹⁰Moro ky'waine Tamusi y'tu'kary jako noro iru'pa rapa imaro typo kytaton mo'ko imuru romby'po 'wa. Iru'pa rapa tymaro yry'san me 'ne ka'tu rapa te Tamusi uta'no wyino kaijomata'ton nuro Kristus wairy ke. ¹¹Kytotamyikaton pairo Tamusi poko, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta. Mo'ko poko ro iru'pa rapa tyje kytaton Tamusi maro.

Adam Kristus maro

¹²O'win kari'na poko moro yja'wan me aino ero nono tu'ponaka tywo'se man. Moro yja'wan me aino 'wa rapa moro romo'no tane'se man. Iwara pa'poro kari'na 'wa moro romo'no tywo'se man, pa'poro yja'wan me o'to iwe'i'san ke. ¹³Moro yja'wan me aino irombo moro omenano mero'po wairy uwaporoytawaje terapa man ero nono tu'po. Uwa omenano mero'po a'ta te yja'wan me aino atu'ku'pa man. ¹⁴Moro romo'no 'wa te mo'ko Adam wyinombo ro mo'ko Moses taronaka ro mo'karon Adam wara yja'wan oty anikapy'pa e'i'san kari'na pairo tyjopotoma mandon. Mo'ko Adam ro amy tywena'po ta o'toto man po y'po'poto man.

¹⁵Moro yja'wan me e'i'po wara kapyn te moro Tamusi turu'popory nyry man. Moro yja'wan me mo'ko o'wino kari'na we'i'po poko irombo mo'karon pyimanokon kari'na tyromo'se mandon. Poto me 'ne ka'tu rapa te pa'poro kari'na 'wano me moro Tamusi turu'popory man mo'ko o'wino kari'na Jesus Kristus ta Tamusi nyry maro. ¹⁶Yja'wan me o'win amy we'i'po wara kapyn moro Tamusi nyry man. A'wembono aurano yry jako irombo yja'wan me o'win kari'na we'i'po yja'wan aurano ene'san. Moro Tamusi nyry te yja'wan me pyime kari'na we'i'san se'me tamambore aino ene'san. ¹⁷Yja'wan me o'win amy we'i'po 'wa moro romo'no jopoto me typo man, mo'ko o'wino kari'na 'wa, wykaje irombo. Jopoto me 'ne ka'tu rapa te mo'ko o'wino Jesus Kristus mo'karon moro tamambore tynamon Tamusi nyry apyinamon yposta'ton amano ta.

5:12 Genesis 3:6

¹⁸Yja'wan me o'win kari'na we'i'po pa'poro kari'na 'wa yja'wan a'wembono auranano ene'pojan. Iwara enapa tamambore o'win kari'na we'i'po pa'poro kari'na ypojan tamaboramon me.

¹⁹Typanaja'nare o'win kari'na we'i'po 'wa mo'karon pyimano kari'na typo mandon tyja'wangamon me. Iwara enapa ipanaja'na'pa o'win kari'na we'i'po mo'karon pyimano kari'na ytan tamaboramon me. ²⁰Moro omenano mero'po te tywo'se man, pyime 'ne ka'tu rapa morokon kari'na yja'wanykon waito'me. Pyime moro kari'na yja'wany we'i'po po te poto me 'ne ka'tu rapa moro Tamusi turu'popory tywaije man. ²¹Moro yja'wan me aino 'wa moro romo'no tyje tywaije man jopoto me. Iwara enapa moro Tamusi turu'popory moro tamambore aino yjan jopoto me, kari'na 'wa i'matypyn roten amano epoto'me. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa moro wara oty tyje man.

Kristus maro romo'no, imaro awono enapa

6 ¹O'to ko iro ke kykata'ton? Mo'ja ro moro yja'wan me aino poko kywairykon nan, poto me 'ne ka'tu rapa moro Tamusi turu'popory waito'me? ²Uwa pore! Moro yja'wan me aino wyino tyromo'se kytaton. One wara noro ko iro ke ita kamanda'ton? ³Pa'poro mo'ko Kristus Jesus maro o'win tywaije kytaton, moro kywosetykarykon jako. Iwara moro iromby'po kypokoine enapa kynotukujan. Moro anukuty'pa ka'tu mandon? ⁴Moro asetykano ta tyromo'se imaro kytaton. Imaro enapa tunenje kytaton, mo'ko jumynano kuranory 'wa iromby'san wyino mo'ko Kristus awonga'po wara enapa kamando'ko'me asery me terapa. ⁵Moro iromby'po maro o'win moro kyrombyrykon a'ta irombo moro kawomyrykon enapa o'win kynaitan moro awomy'po maro. ⁶Kysuku'saton mo'ko Kristus maro wakapu poko moro uwapo kywe'i'san wo'po, moro yja'wan me kywairykonymbo aike'kato'me. Iwara moro yja'wan me aino aina noro e'i'pa kytaton. ⁷Mo'ko iromby'po irombo moro yja'wan me aino wyino tyka man, tamamboren me tyry'po ke. ⁸Mo'ko Kristus maro kyromby'sando, imaro enapa kamamyrykon man kysamyikaton. ⁹Kysuku'saton irombo iromby'pa noro rapa mo'ko iromby'san wyino awomy'po Kristus wairy man. Romo'no aina noro rapa e'i'pa man. ¹⁰Moro iromby'po 'wa irombo moro

yja'wan me ainombo maro taikeka'po man. Moro emamyry
rapa, Tamusi 'wano amano moro man. ¹¹Iwara amyjaron enapa
awonerykon man moro yja'wan me aino wyino iromby'san
me. Mo'ko Kristus Jesus ta te Tamusi 'wano me amandonon me
awonerykon man.

¹²Jopoto me kapyn moro yja'wan me aino nainen moro
romo'toto man aja'mungon ta. Morokon aja'mungon nisanory 'wa
kapyn awepanamarykon man. ¹³Amy pairo aja'mungon pisara'po
moro yja'wan me aino 'wa kysakupoton yja'wan oty ka'to'me.
Tamusi 'wa amaminatonon me te atytoko. Pa'poro te moro
aja'mungon a'kupotoko Tamusi 'wa, iru'pyn oty ka'to'me. ¹⁴Moro
yja'wan me aino irombo ajopotoma'paine kynaitan. Moro omenano
mero'po kapyn irombo ajundymaton, moro Tamusi turu'popory te.

Tamambore aino 'wa atundymapono

¹⁵One wara ko iro ke nan? Yja'wan oty kapyry ky'waine nan,
moro omenano mero'po 'wa kapyn, moro Tamusi turu'popory
'wa te kundymarykon ke? Uwa pairo! ¹⁶Amy pyitorykon me
awotryrykon jako, awepanamarykon man mo'ko ajopotorykon
'wa. Moro anukuty'pa mandon? Yja'wan me aino 'wa
awotundymaporykon jako, aromo'ta'ton. Ipanaja'na'pa aja'taine te
tamambore maita'ton. ¹⁷Tamusi ety kawo nainen moro yja'wan
me aino 'wa rapa atundymapo'pa awairykon poko. Moro aturu'san
maro te moro aneta'san omepano 'wa erome mepanamaton.
¹⁸Moro yja'wan me aino wyino aka'san wyino erome moro
tamambore aino 'wa matundymapojaton.

¹⁹Tupi me waty yjauranaje o'waine, ru'me awonumengarykon
wairy ke. Uwapo tywotundymapo mandon nurija me aino 'wa,
emambo'pa aino 'wa enapa. Iwara emambo'pa tywaije mandon.
Erome te moro tamambore aino 'wa awotundymaporykon man.
Iwara Tamusi wyinonokon me maita'ton. ²⁰Uwapo moro yja'wan
me aino 'wa awotundymaporykon jako, moro tamambore aino aina
kapyn tywaije mandon. ²¹Otypan iru'pyn oty epopon ko o'waine
moro jako moro moro wara awairykon? Morokon moro jako
anepory'san otykon erome apy'i'topoijaton. Romo'no ene'san ko'wu
morokon otykon. ²²Erome te moro yja'wan me aino wyino tyka
mandon. Tamusi 'wa terapa matundymapojaton. Moro ro moro
Tamusi wyinomo me aino ene'san o'waine. Irombo ko'wu iimatypyn

amano ene'tan o'waine. ²³Moro yja'wan me aino epety me romo'no man. Moro Tamusi nyry kurano me te mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta i'matypyn amano man.

O'to tauro'po me moro omenano mero'po wairy

7 ¹Omenano mero'po muku'saton, yja'sakarykon. Iro ke ro enapa pai muku'saton moro omenano mero'po 'wa kari'na undymary, nuro a'ta ro'kon. ²O'po'toko tyre amy inonda'po woryi 'wa. Moro omenano mero'po kynimyjan ino maro, nuro mo'ko ino a'ta ro'kon. Mo'ko inombo romby'poto te, moro ino maro imynen omenano atu'ku'pa noro rapa man ipoko. ³Iro ke ro nuro mo'ko tyino wairy se'me amy terapa wokyry maro iwe'i'poto, taporitonone aino any'manen me mo'ko woryi ejatojaton. Mo'ko inombo romby'poto te moro omenano atu'ku'pa noro rapa ipoko man. Moro jako amy terapa wokyry maro a'ta, taporitonone aino any'manen me kapyn man.

⁴Iwara enapa amyjaron mandon, yja'sakarykon. Moro omenano mero'po ajundyma'paine noro rapa man. Mo'ko Kristus romby'po 'wa irombo moro omenano 'wano me awairykonymbo taikeka man. Iwara amy terapa 'wanokon me tywaije mandon: mo'ko iromby'san wyino awomy'po 'wanokon me. Tapepore irombo awairykon man Tamusi 'wanokon me. ⁵Tamusi wyino tyse noro ka'taine irombo moro omenano mero'po nembakary yja'wanton otykon sanory tamamina man kyja'mungon ta. Iwara romo'no 'wanokon me tapepore tywaije kytaton. ⁶Erome te moro kymynamonymbo omenano mero'po kundyma'paine noro rapa man, kyromby'san ke i'wa. Asery a'kanano ta terapa Tamusi pyitorykon me kytaton. Moro uwaponombo omenano mero'po pyitorykon me kapyn noro rapa kytaton.

⁷O'to ko iro ke kykata'ton? Yja'wan oty me moro omenano mero'po nan? Uwa pairo! Uwa moro omenano mero'po we'i'pomboto te, moro yja'wan me aino anukuty'pa wairy. Tywowa'nole aino 'wa tyre o'po'toko. "Tywowa'nole kyte'i!" yka'pa moro omenano mero'po we'i'pomboto, moro tywowa'nole aino anukuty'pa wairy. ⁸Moro wara moro omenano mero'po wykary pokro ro moro yja'wan me aino 'wa ukuty'pa 'ne roten tywowa'nole

7:7 Exodus 20:17, Deuteronomium 5:21

aino tamaminano'se man yta. Omenano mero'po wavy a'ta irombo moro yja'wan me aino tyromo'se man. ⁹Uwapo omenano mero'po pyndo yjemando. Moro omenano mero'po tunda'po mero te, moro yja'wan me aino kynupakan. ¹⁰Irombo te awu yromo'nen. Moro amano ene'nen manombo omenano mero'po senen romo'no ene'nen me. ¹¹Moro omenano mero'po poko ro moro yja'wan me aino yjemu'man. Moro poko ro moro yja'wan me aino ywon. ¹²Iwara te moro omenano mero'po Tamusi wyino man. Moro omenano mero'po tano auranano enapa Tamusi wyino man. Iporo ro man. Iru'pa man.

¹³Amy iru'pyn oty 'wa iro ke tywo wan? Uwa pairo! Yja'wan me 'ne ro tywonepoto'me te moro yja'wan me aino 'wa amy iru'pyn oty a'kuru ta romo'no tamaminano'se man yta. Iwara yja'wan me imero moro yja'wan me aino wairy enepojan moro omenano mero'po.

¹⁴Kysuku'saton irombo a'kanano wyino moro omenano mero'po wairy. Awu te amy tyja'munen kari'na me wa. Takarama wa moro yja'wan me aino nundymary man me. ¹⁵O'to ywairy anukuty'pa irombo wa. Ynisanory ro anikapy'pa irombo wa. Moro yjato'kan oty te sika'sa. ¹⁶Moro y'wa moro yjato'kan oty kapyry te iru'pa y'wa moro omenano mero'po epory enepojan. ¹⁷Iro ke te awu 'ne ro moro oty anikapy'pa wa. Moro yta aitoto yja'wan me aino te moro oty ka'san.

¹⁸Yta irombo, moro yja'mun ta wykaje irombo, uwa iru'pyn oty wairy suku'sa. Iru'pyn oty 'se aino irombo yta man. Moro iru'pyn oty kapyry wavy te man yta. ¹⁹Moro ynisanory iru'pyn oty anikapy'pa irombo wa. Moro yni'se'tonory yja'wan oty te sika'sa. ²⁰Moro yni'se'tonory oty kapyry jako te y'wa, awu 'ne kapyn moro oty sika'sa. Moro yta aitoto yja'wan me aino te moro oty ka'san. ²¹Iro ke ro ero wara iwairy seneja: Moro iru'pyn oty kapyry 'se yja'ta, moro yja'wan oty terapa yta man. ²²Yturu'po maro irombo tawa'pore wa moro Tamusi nimeropo'po omenano poko. ²³Moro yja'mun ta te amy terapa omenano wo'wo'mary seneja moro iru'pa ynepory omenano maro. Moro amy terapa omenano ro moro yja'mun tano yja'wan me aino ene'nen omenano 'wa yjapyipojan. ²⁴Awu 'ko, ran! Noky ko yjepano'tan ero romo'toto ja'munano wyino? ²⁵Tamusi ety kawo nainen! Mo'ko ro irombo mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa yjepano'pojan.

Iro ke ko'wu awu aseke moro ywonusumengary ta moro Tamusi wyinono omenano 'wa watundymapoja. Moro yja'mun ta te moro yja'wan me aino ene'nen omenano 'wa watundymapoja.

Moro kynapyirykon man kurano

8 ¹Iro ke ko'wu mo'karon Kristus Jesus tanokon poko yja'wan auranano yry'pa man. ²Mo'ko amano ene'nen a'kanano wyinono omenano 'wa irombo Kristus Jesus ta tapano'se mana moro yja'wan me aino ene'nen omenano wyino, moro romo'no ene'nen omenano wyino.

³Moro omenano mero'po 'wa irombo kapanopyrykon tupi man, moro kari'na ja'mun 'wa ru'me tanary ke. Tamusi 'wa te tapano'se kytaton. Moro yja'wan me aino poko mo'ko tymuru tomo'se i'wa man moro ija'mun wai'to'me amy yja'wan ja'munano wara. Iwara ja'munano ta moro yja'wan me aino poko yja'wan auranano tyje i'wa man. ⁴Moro omenano mero'po nisanory wo'kapyry 'se irombo tywaije man kytaine. Ja'munano wyino kapyn irombo kamanjaton, a'kanano wyino te. ⁵Mo'karon ja'munano wyino amandonon irombo ja'munano nisanory kapyry 'se mandon. Mo'karon a'kanano wyino amandonon te a'kanano nisanory kapyry 'se mandon. ⁶Moro ja'munano wyino aino irombo romo'no ene'san. Moro a'kanano wyino aino te amano ene'san. Sara'me aino ene'san enapa. ⁷Moro ja'munano wyino aino irombo Tamusi jenono'nen me kari'na ypojan. Moro Tamusi wyinono omenano 'wa irombo tywotundymapory 'se'pa man. Moro 'wa tywotundymapory taro kapyn pairo man. ⁸Mo'karon ja'munano 'wa atundymapotonon kari'na Tamusi apokupe tywairykon upijaton.

⁹Amyjaron te ja'munano 'wa atundymapo'pa mandon. A'kanano 'wa te matundymapojaton, otaine Tamusi a'kary a'ta irombo. Amy ta e'i'pa mo'ko Kristus a'kary a'ta, Kristus wyino kapyn mo'ko man. ¹⁰Otaine mo'ko Kristus a'ta, moro aja'mungon tyromo'se man tyja'wange tywairyke. Moro aja'karykon te nuro man tamambore tywairyke. ¹¹Otaine mo'ko iromby'san wyino Jesus awonganenymbo a'kary a'ta, mo'ko iromby'san wyino Jesus awonganenymbo nuro morokon romo'tonon aja'mungon ypotan mo'ko otaine aitoto a'kanano 'wa.

12Iro ke ro, yja'sakarykon, tu'tanone kytaton, moro ja'munano ekosa kapyn te. Ja'munano wyino kapyn kamamyrykon man.

13Ja'munano wyino ajemamyrykon jako, aromo'ta'ton. A'kanano 'wa morokon ja'munano nikapyry otykon aike'kapo'sando o'waine, nuro maita'ton. **14**Mo'karon Tamusi a'kary 'wa atundymapotonon irombo pa'poro Tamusi y'makon me mandon. **15**Pyitonano me kari'na ynen a'kanano kapyn irombo tapyije o'waine man. Tanarike kapyn rapa awairykon man. Y'menano me kari'na ynen a'kanano te tapyije o'waine man. Mo'ko ta ro ako'taton: "Aba! Papa!" **16**Tamusi y'makon me kywairykon amyikapojan mo'ko a'kanano mo'ko ka'karykon maro. **17**Y'menano me ka'taine, ky'waine enapa oty apyiry kynaitan. Tamusi otyry apyinamon man me kytaton mo'ko Kristus maro. Imaro kywota'karykarykon jako irombo imaro enapa kurano apyiry ky'waine man.

18Iru'pyn po irombo suku'sa moro eromeno ata'karykano wairy moro aireno ky'waine onepototo man kurano aniko'ponoma'pa.

19Pa'poro Tamusi nikapy'po irombo mo'karon Tamusi y'makon wonepory momo'san. **20**Aronge roten pa'poro Tamusi nikapy'po man. Aseke kapyn moro wara tywaije man. Tamusi 'wa te moro wara tyje man. Kari'na wo'potyry 'se irombo Tamusi tywaije man **21**moro uta'no 'wa ijopotomary wyino pa'poro moro tynikapy'po ymbokary po. Irombo mero Tamusi nikapy'po mo'karon Tamusi y'makon napyirykon man kurano nero sara'me aino apyitan.

22Kysuku'saton irombo pa'poro Tamusi nikapy'po worekamar, je'tun pe enapa iwairy amy onematoto woryi uwembo je'tun wara.

23Ky'karon enapa te mo'ko a'kanano 'ne ka'tu apyinamonybmo me kytorekamaton. Tamusi y'makon me kyrykon irombo kysimomo'saton. Moro kyja'mungon wyino kymbokarykon kysimomo'saton. **24**Moro momo'namon me irombo uta'no wyino tunenje kytaton. Amy oty wo'kapy'poto terapa, animomoky'pa noro ra'a kari'na man. Noky ko amy o'kapy'po oty momo'tan noro? **25**Amy o'kapy'pa noro aitoto oty momokyry jako ky'waine, moro kywaimomokyrykon ta kyteja'nakaton.

26Mo'ko a'kanano enapa kapano'saton moro ru'me kywairykon aike'kato'me. Oty pok'o, one wara enapa kywoturuporykon

man anukuty'pa irombo kytaton. Mo'ko a'kanano te aseke tyworekamary ta kyno'wo'manon kaijomato'ko'me. O'to ikary anukuty'pa te kari'na man. ²⁷Mo'ko turu'ponano menganen te mo'ko a'kanano wonumengary uku'san. Tamusi nisanory wara ro kyno'wo'manon Tamusi wyinonokon aijomato'me.

²⁸Mo'karon Tamusi pynanamon, mo'karon Tamusi nisanory wara ro tyko'ma mandon inaron epanopyry kysuku'saton Tamusi 'wa pa'poro oty ta, amy iru'pyn oty epoto'me i'waine. ²⁹Mo'karon penaro terapa tynukutyrykon irombo penaro terapa typo tyje i'wa mandon, mo'ko tymuru eneke iwaito'ko'me. Iwara pyime Tamusi y'makon ra'na uwapoto me mo'ko tymuru wairy 'se tywaije man. ³⁰Mo'karon typo tynyry'san ro tyko'ma enapa I'wa mandon. Mo'karon tyniko'ma'san ro tamambore enapa tyje I'wa mandon. Mo'karon tamambore tynyry'san ro tykuranondo I'wa mandon.

Tamusi 'wa kypnarykon

³¹O'to noro ko iro ke morokon otykon pokyo kykata'ton? Kywyinoine Tamusi a'ta, noky noro ko ky'tu'kata'ton? ³²Mo'ko tymuru rory'po anajoma'pa Tamusi tywaije man. Pa'poro kupu'san me te taropo i'wa man romo'no tak. One wara ko iro ke imaro pa'poro oty anyry'pa ky'waine naitan? ³³Noky ko Tamusi napo'i'san emendota'ton? Tamusi ro tamaboramon me kynyjaton. ³⁴Noky ko yja'wan auranano ytan ipokoine? Kristus Jesus tyromo'se man. Itaka ro tawonje man. Tamusi apo'tun wyino enapa man. Kyno'wo'manon enapa kaijomato'ko'me. ³⁵Noky ko mo'ko Kristus pyny nondapotan ky'waine? Aikota'mano ninondapotan ky'waine? Ata'karykano te ka'tu? Kari'na erekuru 'wa kywekenarykon te ka'tu? Kumyno te ka'tu? Iwo'my'ma aino te ka'tu? Anarinon otykon te ka'tu? Supara te ka'tu? ³⁶Tymero irombo man:

Ajupu'po me ro na'na romo'no ta roten man. Tywomykon
kapara wara na'na enaton.

³⁷Mo'ko kypynanamonymbo po te pa'poro oty ta oty ko'ponomanamon me kytaton. ³⁸⁻³⁹Iru'pyn po irombo suku'sa amy pairo oty 'wa ky'waine mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus tano Tamusi pyny nondapory upiry: romo'no 'wa kapyn, nuro aino 'wa

kapyn, kapu tanokon apojonano 'wa kapyn, oty undymanamon 'wa kapyn, eromenokon otykon 'wa kapyn, airenokon otykon 'wa kapyn, pori'tonano 'wa kapyn, kawo aino 'wa kapyn, po'po imero aino 'wa kapyn, amy pairo Tamusi nikapy'po oty 'wa kapyn enapa.

Mo'karon Israel pajanymbo

9 ¹Mo'ko Kristus ta iporono auranano sekari'sa. Enapita'pa wa. Moro amyikapoan enapa mo'ko yturu'po undymanen Tamusi wyinono a'kanano. ²Kata'mato imero wa. Yturu'po imero je'tun pe roten man. ³Aseke rypo ja'wan auranano yry 'se wa Tamusi 'wa y'tu'po naka, Kristus nondary 'se wa mo'karon ymynuru me aitonon yja'sakarykon upu'san me. ⁴Israel pajanymbo irombo mo'karon mandon. Mo'karon otyrykon me ro moro Tamusi y'me me aino, moro ekuranondono, morokon Tamusi nyry'san omenano, moro omenano merory, moro Tamusi ety awongary, morokon Tamusi wykato'konymbo enapa man. ⁵Mo'karon penatonon uwapoto'san mynuru mo'karon mandon. Imynurukon me enapa mo'ko Mesias, mo'ko pa'poro oty epo Tamusi me man inoro tywaije man. Mo'ko ro tykuranondo nainen i'matypyn me roten. Iwara ro nainen.

⁶Tu'kuke'se moro Tamusi auranymbo man, ka'pa wa. Pa'poro 'ne kapyn irombo mo'karon Israel nipa'kanopy'sanymbo Israel pajanymbo me mandon. ⁷Pa'poro 'ne kapyn mo'karon Abraham nipa'kanopy'sanymbo i'makonymbo me mandon.

“Mo'ko Isak roten ekari'ta'ton te apajanyymbo epy me.”

⁸Moro tauro'po man: Mo'karon ja'munano nisanory me o'kapy'san kapyn Tamusi y'makon me mandon. Mo'karon Tamusi wykatopombo me o'kapy'san u'kuru te man Abraham pajanymbo me. ⁹Ero wara irombo Tamusi tyka man: “Mony siriko ta ero wara a'ta enapa wo'take rapa. Moro jako ro Sara ty'mene kynaitan.”

¹⁰Mo'ko Rebeka 'wa enapa tyre o'po'toko. O'win wokyry 'wa ty'meka man: mo'ko kytangonymbo Isak 'wa. ¹¹⁻¹²Irombo kari'na apyinen me Tamusi wairy wonepory tywaije man. Penaro ro Tamusi 'wa oty yry wonepory tywaije man. Kari'na nikapy'san pok'o kapyn kari'na apyijan Tamusi. Aseke tywonumengary pok'o te kari'na ko'manon. Iro ke ro oma'pa na'n'en mo'karon Rebeka y'makon a'ta, amy pairo iru'pyn oty,

9:4 Exodus 4:22 9:7 Genesis 21:12 9:9 Genesis 18:10

yja'wan oty pai, anikapy'pa noro a'taine, Rebeka 'wa tyka man Tamusi: "Mo'ko uwapotory mo'ko tymeseku'po pyitory me kynaitan." ¹³Moro wara ro enapa tymero man: "Ynipynary me mo'ko Jakob synen. Ynijenonopyry me te mo'ko Esau synen."

¹⁴O'to ko iro ke kykata'ton? Tamusi ka'tu emambo'pa nan? Uwa pairo! ¹⁵Mo'ko Moses 'wa irombo tyka man: "Ynisanory ro kotanory seneja. Ynisanory ro sepano'take." ¹⁶Amy oty 'se kari'na wairy poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Kari'na wo'mikary poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Mo'ko kotano enenen Tamusi te kari'na apyijan tynisanory wara ro. ¹⁷Mo'ko Farao 'wa Tamusi nekarity'po me irombo ero tymero man:

"Kawongapoi, apoko moro ypori'tory enepoto'me y'wa, pa'poro ero nono tu'po moro yjety aripa'to'me enapa."

¹⁸Iro ke ko'wu Tamusi mo'ko tynisanory ro kotanory enejan. Mo'ko tynisanory ro turu'po ja'nakanon enapa.

¹⁹Irombo ko'wu mykatake y'wa: "O'tono'me ko iro ke yja'wan me kari'na ekari'san Tamusi? Noky ko moro inisanory arimary taro nan?" ²⁰Noky me ko amoro mokano'san, se, kari'na, Tamusi auran arimato'me o'wa? Moro ori'no kapy'po 'kare nykatan mo'ko tyka'nennyombo 'wa: "O'tono'me ko ero wara kykapyi?" ²¹Mo'ko ori'no ka'nen aina kapyn 'kare moro ori'no nan. Moro iro noro ori'no akuro'po wyino o'win amy kurano me ta'kumy oty kapyry taro e'i'pa nan, o'win amy nurija me ta'kumy oty kapyry taro enapa e'i'pa nan? ²²Iwara enapa pai moro tarekuru enepory 'se, moro typori'tory uku'pory 'se enapa tywairy ke, Tamusi onsi'ma'pa tywaije man mo'karon uta'kato'ko'me ikapy'san tarekuru apo'nykon kari'na uta'kary poko. ²³Moro tykuranory undy enepory 'se te tywaije man, ryry 'se enapa mo'karon ikotanorykon tynenerykon 'wa, mo'karon tykuranory apyinamon man 'wa, wykaje irombo.

²⁴Inaron ro ky'karon kytaton, Simosu wyino roten kapyn, Simosu me e'i'non wyino enapa te. ²⁵Iwara enapa mo'ko Hosea karetary ta kynganon:

Mo'karon ypyitorykon me e'i'non sejatota'ton ypyitorykon me.
Mo'karon ynipyna'torykon sejatota'ton ynipynarykon me.

9:12 Genesis 25:23 9:13 Maleachi 1:2-3 9:15 Exodus 33:19

9:17 Exodus 9:16 (LXX) 9:20 Jesaja 29:16, 45:9 9:25 Hosea 2:23

²⁶Moro i'waine “Ypyitorykon me kapyn amyjaron mandon” eta'po po mo'ko nurono Tamusi y'makon me kari'na ejatota'ton.

²⁷Mo'ko Jesaja ero wara mo'karon Israel pajanymbo poko kyniko'tanon:

Parana sakauru wara pyime mo'karon Israel pajanymbo a'ta ro rypo, pyime waty kynunenda'ton Tamusi uta'no wyino.

²⁸Ko'i irombo imero moro tykatopombo kapy'matan Tamusi ero nono tu'po.

²⁹Penaro ro enapa Jesaja tyka man:

Kyparyndo'paine mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi we'i'poto, Sodom wara, Gomora wara enapa tywaije kytaitory.

Mo'karon Tamusi napo'i'san kari'na

³⁰O'to ko iro ke kykata'ton? Ero wara: Tamambore aino anupi'nonymbo kari'na 'wa tamambore aino topoje man. Tamusi amyikary poko irombo tamambore aino topoje i'waine man.

³¹Mo'karon amy tamambore tywaito'kon omenano upinamon Israel pajanymbo te moro omenano anepory'pa tywaije mandon.

³²O'tono'me? Tamusi amyikary poko kapyn, amaminano poko te tywe'i'san ke. Moro kari'na wepu'tu'motopo topu pona tywepu'tu'mo mandon, ³³ero imero'po wara ro:

O'po'ko. Amy kari'na wepu'tu'motopo topu syja Sion po, amy kari'na womapo'topo topu. Mo'ko amyikanen te epy'i'to'pa kynaitan.

10 ¹Yja'sakarykon, yturu'po maro imero uta'no wyino unemyrykon 'se wa. Moro poko ro enapa Tamusi 'wa waturupoja. ²Tamusi 'wano me o'mikatonon me iwairykon irombo samyikapoja. Oty anukuty'pa 'ne te mandon. ³Moro Tamusi wyino tamambore aino anukuty'pa irombo mandon. Aseke tamambore tywairykon poko kyne'kujaton. Moro Tamusi wyino tamambore

9:26 Hosea 1:10 9:27-28 Jesaja 10:22-23 (LXX) 9:29 Jesaja 1:9 (LXX)

9:33 Jesaja 28:16 (LXX)

aino 'wa te atundymapo'pa mandon. ⁴Mo'ko Kristus irombo moro omenano mero'po aike'kanon. Iwara tamambore tywairykon taro pa'poro mo'karon Tamusi amyikanamon mandon.

⁵Moro omenano mero'po wyinono tamambore aino poko irombo Moses 'wa tymero man:

Mo'ko omenano mero'po wara aitoto ro kari'na moro omenano wykary wara kynemandan.

⁶Moro Tamusi amyikary wyinono tamambore aino te ero wara kynganon: "Aturu'po ta kykai: 'Noky ko kapu taka nanu'tan, mo'ko Kristus eny'topo tiro?' ⁷Kykai enapa: 'Noky ko nony'totan moro ije'pomyn topona taka, mo'karon iromby'san wyino tiro mo'ko Kristus awo'nuse?'" ⁸O'to ika'po ko moro nan? Ika'po moro man: "Tyse waty awyino moro auranano man. Onda man. Aturu'po ta man." Moro ro, moro Tamusi amyikary poko na'na nekarityry auranano moro man. ⁹Moro auranano ekari'san ro na'na ero wara: Ondary ke Jopoto me Jesus wairy ekarity'poto o'wa, aturu'po maro iromby'san wyino Tamusi 'wa awonga'po amyika'poto enapa o'wa, uta'no wyino ajunendan Tamusi. ¹⁰Tyturu'po maro Tamusi amyika'poto ty'wa, kari'na tamambore kynaijan. Tyndary ke Tamusi wyino tywairy ekarity'poto i'wa, uta'no wyino kari'na unendan Tamusi. ¹¹Ero wara irombo moro Tamusi karetary kynganon: "Pa'poro mo'karon amyikanamon epy'i'to'pa kynaita'ton." ¹²Simosu irombo asewara man Simosu me e'ipyn maro. Mo'ko inoro noro Jopoto irombo pa'poro kari'na 'wano me man. Pa'poro mo'karon toty ejatonamon 'wa kurano yry taro imero man. ¹³Pa'poro mo'karon toty ejatonamon unendan irombo Tamusi.

¹⁴One wara ko iro ke Mo'ko tynamyika'torykonymbo ety ejatota'ton? One wara ko namyikata'ton ekary aneta'pa ta'taine? One wara ko ekary etata'ton, ekaro'pa a'ta? ¹⁵One wara ko oka nokarotan ekaro amy emoky'pa a'ta? Tymero irombo man:

Kurano me pore mo'karon iru'pyn oka ene'namon pupuru man.

¹⁶Pa'poro 'ne kapyn te kari'na moro iru'pyn oka 'wa tywepanama mandon. Mo'ko Jesaja irombo kynganon:

10:5 Levitikus 18:5 10:6-8 Deuteronomium 30:12-14

10:11 Jesaja 28:16 (LXX) 10:13 Joel 2:32 10:15 Jesaja 52:7

10:16 Jesaja 53:1 (LXX)

Jopoto, noky 'wa ko moro na'na nekarityry oka tamyika nan?

¹⁷Iro ke ko'wu oka etary Tamusi amyikapojan kari'na 'wa. Moro oka ro kynotanon, mo'ko Kristus ekarory jako. ¹⁸Wykaje te: Moro oka aneta'pa iro ke tywaije nandon?

Pa'poro ero nono tu'po te moro inekarityrykon tywota man.

Morokon kari'na waito'kon nono y'matypo 'wa ro moro aurangonymbo tytunda man.

¹⁹Wykaje te: Moro anukuty'pa iro ke tywaije nandon mo'karon Israel pajanymbo? Koromo 'ne Moses kynganon:

Awu kamynano'pota'ton ypyitorykon me e'i'non kari'na poko.
Oty anukuty'non kari'na poko kare'kopota'ton.

²⁰Mo'ko Jesaja enari'ma imero kynganon:

Mo'karon yjupi'non kari'na yjeposen. Mo'karon ypoko aturupo'non 'wa wonepon.

²¹Mo'karon Israel pajanymbo poko te kynganon:

Yjapory tyngary poko roten wainen typanaja'naramon, yjauran arimanamon kari'na 'wa.

Ito'ka'ma'pa mo'karon Israel pajanymbo wairy

11 ¹Mo'karon typitorykon iro ke tyto'ka'ma Tamusi 'wa nandon? Uwa pairo! Awu ro rypo irombo Israel parymbo me wa. Abraham parymbo awu wa. Yjepy me mo'ko Benjamin man. ²Mo'karon penaro terapa tynukuty'san typitorykon anito'ka'ma'pa Tamusi tywaije man. Anukuty'pa ka'tu mandon moro Tamusi karetary ta Elia wyka'po? Tamusi 'wa mo'karon Israel pajanymbo wyino taijomary 'san me 'kuru ero wara kynganon:

³Jopoto, mo'karon ajauran uku'ponamon woton. Morokon o'wa tymy apo'ny ematon. Awu roten wainopoi. Ywory 'se enapa te mandon.

⁴Tamusi te, o'to ko nykanon i'wa? Kynganon:

10:18 Ware 19:4 (LXX) 10:19 Deuteronomium 32:21 10:20 Jesaja 65:1 (LXX)

10:21 Jesaja 65:2 (LXX) 11:1 Filipi 3:5 11:3 1 Koningen 19:10,14

11:4 1 Koningen 19:18

Oko-to'ima dusun mo'ko Ba'al po'ponaka okunama'nonymbo
wokyryjan sinopoton y'wanokon me.

⁵Moro wara enapa erome pyime wavy amykon tywainopo mandon. Tyturu'popory ta Tamusi 'wa tapyije mandon.

⁶Tyturu'popory ta kari'na apyiry jako ty'wa, emamingon poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Emami poko kari'na apyiry jako irombo moro Tamusi turu'popore tyturu'popore aino me kapyn noro nairy.

⁷One wara ko iro ke nan? Mo'karon Israel pajanymbo moro tynupirykon anepory'pa tywaije mandon. Mo'karon Tamusi napo'i'san kari'na 'wa te topoje man. Mo'karon amykonymbo te tyturu'poja'nare tywaije mandon, ⁸ero imero'po wara ro:

Mi'mangato aitoto a'kanano tyje Tamusi 'wa man i'waine,
oty anene'pa enurukon waito'me, oty aneta'pa ipanarykon waito'me enapa, ero kurita taronaka ro.

⁹Mo'ko David kynganon:

Moro iwendarometo'kon nainen enando'ko'me, apyito'ko'me, iwomato'ko'me, emamingon epemato'me enapa. ¹⁰Enurukon newa'rumanen, oty anene'pa iwaito'ko'me. Nonsume roten naisen.

Simosu me e'i'non epanopyry

¹¹Wykaje iro ke: Awomy'pa noro tywaitoko'me iro ke tywomapo'se nandon? Uwa pairo! Moro yja'wan me Simosu we'i'san poko te uta'no wyino Simosu me e'i'non tunenje mandon, Simosu emynano'poto'me. ¹²Moro yja'wan me iwe'i'san poko te ero nono kuranondopoto, moro ipori'to'ma iwe'i'san poko mo'karon Simosu me e'i'non kuranondopoto, poto me 'ne ka'tu rapa moro ikuranondotoko kynaitan, oty anamonopy'pa a'taine.

¹³Simosu me e'i'non me te o'waine wykaje: Simosu me e'i'non 'wano apojom'a'po me ro rypo wa. Yjewa'porojan 'ne ka'tu rapa te ero yjemamin, ¹⁴mo'karon ymynuru me aitonon yja'sakarykon emynano'pory jako y'wa, uta'no wyino amykon unemboto'me y'wa. ¹⁵Moro urumenarykon 'wa ero nono maro iru'pa rapa

Tamusi yry'poto, iromby'san wyino awono anenepy'pa naitan moro apyirykon? ¹⁶Tamusi wyinono me moro koromo i'wa yry'po wonatopo a'ta, pa'poro moro perere me tykapymy enapa Tamusi wyinono me man. Tamusi wyinono me moro wewe mity a'ta, moro wewe porirykon enapa Tamusi wyinono me man.

¹⁷Amy oleif porirykonymbo y'koto'sando, irombo amoro amy terapa wewe poriry me moro ipa'sanymbbo po ajyry'poto, irombo moro imity 'wa pa'poro morokon amykon terapa iporirykon maro akaro'poto enapa, ¹⁸kytotamyikai morokon amykon terapa iporirykon 'wa. Awotamyikary jako rory'po uku'ko, amoro kapyn moro wewe mity nuro menaje. Moro wewe mity te nuro ajenano. ¹⁹Mykatake pai: "Amykon wewe porirykonymbo ty'koto man, ipa'sanymbbo po ywaito'me." ²⁰Moro wara awykary jako, iporo ro mykaje. Tamusi anamyika'pa iwairykon ke ty'koto mandon. Tamusi amyikary ke te o'wa, ipa'sanymbbo po mana. Kyte'i 'ne te. Tanarike te aiko. ²¹Morokon iporiry 'ne ro anaijoma'pa Tamusi we'i'poto irombo amoro enapa ajaijoma'pa kynaitan. ²²Iru'pa Tamusi wairy uku'ko. Toko'ne iwairy enapa te uku'ko. Mo'karon oma'san poko toko'ne man. Apoko te iru'pa man, moro iru'pa iwairy 'wa awotundymapory jako 'ne. Moro wara e'i'pa aja'ta, o'kototan enapa. ²³Mo'karon oma'san enapa apyipotan rapa Tamusi, moro Tamusi anamyika'pa tywairykon ta ejanaka'pa a'taine. Tamusi irombo apyiporykon taro rapa man. ²⁴Amy awaitopo 'ne ro yja'wan wewe wyino ty'koto mana amoro. Amy awaitopo 'ne ro kapyn kurano oleif poko tapyipo mana. Morokon ipori'san 'ne ro apyipotan 'ne ka'tu rapa ija roten moro iwaito'kon 'ne ro oleif poko rapa.

Mo'karon Simosu epanopyry

²⁵Tywonomengapore awairykon iro ke kysekano'ton, yja'sakarykon. Ero atamorepatopo te uku'toko: Amykon Israel pajanymbbo kyneja'nakaton mo'karon Simosu me e'i'non apyimy wo'my'mary 'wa ro. ²⁶Irombo me ro uta'no wyino mo'karon Israel pajanymbbo tuneje kynaitaton, ero imero'po wara ro:

Sion wyino mo'ko kari'na aijomanen kyno'tan. Tamusi aninendo'pa aino po pinatan Jakob pajanymbbo wyino.

²⁷Moro ro moro i'waine ynyry man omenano me kynaitan, morokon ija'wanykonymbo ka'po mero y'wa.

²⁸Moro iru'pyn oka anapo'i'pa iwairykon ke, Tamusi kynijenono'saton. Ajupu'san me ro moro wara kynyjaton. Ty'wa apo'i'san ke te, Tamusi kynipynaton. Mo'karon penatonon uwapoto'san upu'san me ro moro wara kynyjaton. ²⁹Tamusi irombo anije'tuma'pa man amy oty yry'poto ty'wa, amy ko'ma'poto pai ty'wa. ³⁰Uwapo Tamusi 'wa epanama'pa maiton. Ty'wa epanama'pa mo'karon Simosu wairy ke te erome akotanorykon enejan Tamusi. ³¹Iwara enapa mo'karon erome mandon. Tamusi 'wa akotanorykon eneto'me epanama'pa mandon. Aire te Tamusi 'wa moro ikotanorykon enery man. ³²Iwara pa'poro kari'na u'ta moro ty'wa epanama'pa aino tyje Tamusi 'wa man, pa'poro kari'na kotanory eneto'me ty'wa. ³³Tywaipore pore mo'ko Tamusi! Tywonumengapore pore mo'ko Tamusi! Oty uku'enen me pore mo'ko Tamusi! Atu'kupo'pa pore morokon iwonumengary! Atukuty'pa pore morokon emary! ³⁴Tymero irombo man: Noky ko irombo Tamusi wonumengary uku'san? Noky ko urunen me tywaije nan? ³⁵Noky 'wa ko Tamusi ainaka amy ini'petakamary man oty tyje nan? ³⁶Mo'ko wyino ro irombo, Mo'ko upu'po me, Mo'ko 'wano me enapa pa'poro oty man. Mo'ko ety ro kurano me nainen mo'ja ro. Iwara ro nainen.

Moro Tamusi wyinono amano

12 ¹Moro Tamusi 'wa kotano enery pokro kurujaton, yja'sakarykon, moro aja'mungon yto'me o'waine Tamusi 'wa amy nurono, kurano, Tamusi apokupan tymy me. Moro wara ro a'kanano wyinonokon me Tamusi ety awongary o'waine man. ²Mo'karon eromenokon kari'na wara kytaiton. Asery me te moro awonumengarykon yoko, asery me moro ajemamirykon waito'me. Iwara Tamusi nisanory me, iru'pyn me, Tamusi apokupan me, tywai'kero otypan oty wairy muku'ta'ton.

³Moro y'wa Tamusi nyry kurano pokro irombo wykaje pa'poro o'waine, e'i'pa 'ne awaito'ko'me. Tywonumengapore te aitoko,

11:27 Jesaja 27:9 (LXX) 11:33 Jesaja 55:8 11:34 Jesaja 40:13 (LXX)

11:35 Job 41:11 11:36 1 Korinte 8:6

moro o'waine Tamusi nyry'po amyikato aino wara ro. ⁴Moro kyja'mungon 'wa tyre o'po'toko. O'win man. Pyime te morokon itanokon man. Moro iro ro rapa amaminano anikapy'pa morokon itanokon man. ⁵Iwara enapa ky'karon pa'poro o'win ja'munano me kytaton mo'ko Kristus ta. Pa'poro asepoko tyje kytaton. Moro iro ro rapa amaminano anikapy'pa te kytaton. ⁶Moro ky'waine Tamusi nyry kurano wara ro tameronokon amaminano kapyry taro kytaton. Tamusi auran uku'ponen me amy a'ta, moro ty'wa Tamusi amyikary wara ro nuku'pon. ⁷Apano'to amy a'ta, ta'sakarykon epano'nен. Amepato amy a'ta, ta'sakarykon emepan. ⁸Uruto amy a'ta, ta'sakarykon urun. Oty ekamyry taro amy a'ta, ta'sakarykon 'wa oty ekanen amo'ma. Undymato amy a'ta, ta'sakarykon undymary pokon no'mikan. Kotano enenen me amy a'ta, tawa'pory ta ta'sakarykon kotanory enen.

⁹Itu'po roten aja'sakarykon kysipynaton. Yja'wan oty wairy man ajato'keine. Iru'pyn oty wairy te man ajapokupeine. ¹⁰Kristus wyinonokon me ase'wa aipynatoko. Ako'poine kawo aja'sakarykon apyitoko. ¹¹O'mikatoko. Akinupe kytaiton. A'kanano ta asin pe aitoko. Mo'ko Jopoto 'wano me ajemaminatoko. ¹²Moro awaimomo'to'kon pokon tawa'pore aitoko. Akota'marykon jako apyitoko. Tamusi 'wa ajauranarykon pokon eja'nakatoko. ¹³Mo'karon omi ta aitonon Tamusi wyinonokon epano'toko. Mo'karon ajetawanamon ewa'matoko. ¹⁴Mo'karon erekurukon awekenaton inaron ikuranondotoko. Ikuranondotoko. Yja'wan me ajauranaton ipokoine. ¹⁵Tawa'poramon maro tawa'pore aitoko. Atamotonon maro atamotoko. ¹⁶O'win aitoko. Kawo 'ne kytotapoton. Po'po te ajemandoko. Oty uku'namon me kytokano'ton. ¹⁷Amy 'wa akota'marykon jako, o'waine rapa ikota'mary kapyn man. Pa'poro kari'na 'wano me iru'pyn oty 'se aitoko. ¹⁸Apori'torykon taro ro sara'me ajemandoko pa'poro kari'na maro. ¹⁹Yja'wan me ajyry'sando kytopematon rapa, yja'sakarykon. Tamusi wore'kory te imomo'toko. Tymero irombo man:

“Awu mo'karon yja'wan me e'i'san kota'manen me wa. Awu morokon yja'wan me e'i'san sepemapotake rapa,” kynganon

12:4-5 1 Korinte 12:12 **12:6-8** 1 Korinte 12:4-11

12:14 Mateus 5:44, Lukas 6:28 **12:16** Spreuken 3:7

12:19 Deuteronomium 32:35

Tamusi. ²⁰“Mo'ko ajenono'nen kumyry jako te, upako arepa ke. Tuna sanory 'wa iwory jako, upako tuna ke. Moro wara ro irombo mipy'i'topoja.”

²¹ Yja'wan oty 'wa kytic'mondopoi. Iru'pyn oty ke te yja'wan oty i'mondoko.

Mo'karon jopoto nendory man

13 ¹Pa'poro kari'na wairy man mo'karon tundymamanon jopoto upi'no. Amy pairo Tamusi nyry'tory jopoto waty irombo man. Mo'karon jopoto me aitonon pa'poro Tamusi 'wa tyje mandon. ²Iwara amy tundymamen jopoto y'tu'kanen amy Tamusi nyry'po oty arimanon. Mo'karon arimanamon te aseke typokoine a'wembono auranano ypojaton. ³Mo'karon jopoto pona mo'ko iru'pyn oty ka'nен wairy kapyn man tanarike. Mo'ko yja'wan oty ka'nен wairy te man tanarike iponaine. Jopoto anineto'pa awairy 'se man? Iru'pyn oty iro ke ika'ko. Iwara ajety awongatan. ⁴Tamusi ekataka irombo iru'pyn oty ka'san o'wa. Yja'wan oty kapyry jako te o'wa, tanarike awairy man. Typo roten waty irombo supara arojan tymaro. Tamusi ekataka irombo tarekuru ta mo'ko yja'wan oty ka'nен poko kynopemanon. ⁵Mo'karon jopoto upi'no awairy man, moro erekurukon 'wa ajapyiry pona roten kapyn, moro aturu'po 'wa ajamiromo'kary pona enapa te. ⁶Iro ke ro enapa moro i'waine ajundymarykon mepematon. Tamusi pyitorykon me irombo mandon, moro amaminano ka'sando ro. ⁷Kari'na ekosa tu'tanone aja'ta, epemako. Mo'ko ajundymanamon 'wa moro ajundymarykon epety ytoko. Mo'ko o'waine oty arory epemaponen 'wa moro oty arory epety ytoko. Mo'ko tynendomy inendotoko. Kawonokon kawo apytoko.

Ase'wa amano

⁸Amy pairo kari'na ekosa tu'tanone kytaiton. Aipynano roten wairy te man aju'tanokon me. Mo'ko ta'sakary pynanan 'wa irombo moro omenano mero'po wykary tykapy'ma terapa man. ⁹Erokon omenano mero'san: moro “taporitonone aino kysany'mai”, “woto

kyte'i", "amonatai", "yja'wan oty 'se kyte'i", pa'poro morokon kynota'nano'san ero o'wino omenano mero'po taka: "Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa." ¹⁰Mo'ko ta'sakary pynanen yja'wan me o'to mo'ko ta'sakary anyry'pa man. Mo'ko ta'sakary pynanen pa'poro moro omenano mero'po wykary ka'san.

¹¹O'toro juru iwairy ukutyry enapa o'waine man. Ajupakato'kon jururu tytunda terapa man. Erome irombo moro uta'no wyino kunendo'kon jururu tyse wavy 'ne ka'tu rapa man moro koromo ky'waine Tamusi amyikary jakonombo ko'po. ¹²Penaro terapa tyko'manje man. Kynemanjan terapa. Moro ewa'rummy wyinono amaminano kysemesen. Morokon aweinano ta o'wo'mato'kon te kysapyisen. ¹³Kuritano kari'na wara tamepore kamansen. Omeretopo uwano pok'o e'i'pa, etyno pok'o e'i'pa, o'mere'no pok'o e'i'pa, yja'wanton omenano pok'o e'i'pa, areku pok'o e'i'pa, amyne e'i'pa kytaisen. ¹⁴Moro kywo'wo'mato'kon me mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus nainen. Moro aja'mungon nisanory pok'o kytaiton. Ijako irombo yja'wanton otykon 'se maita'ton.

Ta'sakary anurumena'pa kari'na wairy man

14 ¹Mo'ko Tamusi amyikary ta ru'me aitoto kysurumenaton. Kytoseju'po'ton imaro. ²O'win amy moro ty'wa tonomy onory ekano'san a'koto'pa. Mo'ko ru'man te tonomy anono'pa man. ³Mo'ko tonomy ononen 'wa mo'ko tonomy anonopyn enu'kary kapyn man. Mo'ko tonomy anonopyn 'wa mo'ko tonomy ononen pok'o a'wembono auranano yry kapyn man. Anurumena'pa irombo Tamusi tywaije man. ⁴Noky ko amoro man, amy terapa pyitory pok'o a'wembono auranano yto'me o'wa? Aseke ijopotory aina man moro pyre iwairy, moro iwomary pai. Pyre te kynaitan. Pyre yporo taro irombo mo'ko Jopoto man.

⁵O'win amy 'wa pa'poro kurita asewara e'i'pa man. O'win amy 'wa te pa'poro kurita asewara man. Moro pok'o pa'poro kari'na wotukutyry man aseke. ⁶Mo'ko typo amy kurita ynen moro wara kynyjan mo'ko Jopoto 'wano me. Mo'ko tonomy ononen kynonojan mo'ko Jopoto 'wano me. Ipoko irombo mo'ko Tamusi

13:9 Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:17, Deuteronomium 5:21, Levitikus 19:18 **14:1-6** Kolose 2:16

ety awonganon. Mo'ko tonomy anonopyn rapa mo'ko Jopoto 'wano me anono'pa man. Mo'ko ononen wara enapa irombo Tamusi ety awonganon. ⁷Amy pairo kyra'nanokon irombo aseke ty'wano me emamy'pa man. Amy pairo enapa aseke ty'wano me iromby'pa man. ⁸Kamamyrykon jako irombo, mo'ko Jopoto 'wano me kamanjaton. Kyrombyrykon jako rapa, mo'ko Jopoto 'wano me kyromo'saton. Moro kamamyrykon jako, moro kyrombyrykon jako pai, mo'ko Jopoto aina kytaton. ⁹Mo'ko Kristus irombo tyromo'se man, nuro rapa enapa tywaije man, iromby'san Jopotory me, nuronokon Jopotory me enapa tywaito'me.

¹⁰O'tono'me ko iro ke amoro aja'sakary poko a'wembono auranano myjan? O'tono'me ko rapa amoro mo'ko aja'sakary menu'kanon? Pa'poro irombo kywoneporykon man moro a'wembono auranano ytopo Tamusi apo'ny po'ponaka. ¹¹Tymero irombo man:

Moro nuro ywairy ukutyry wara o'waine ero enapa uku'toko, kynganon Tamusi: Ypo'ponaka pa'poro kari'na kynokunamatana. Pa'poro kari'na nuru Jopoto me ywairy amyikapton.

¹²Iwara ko'wu pa'poro ky'karon Tamusi embata kytosaijomata'ton.

Ta'sakary anemapo'pa kari'na wairy man

¹³Iro ke ko'wu a'wembono auranano anyry'pa noro kytaisen asepoko. Ero wara te aitoko: Mo'ko aja'sakary kysemapoton. Kysere'kopoton. ¹⁴Amy pairo oty nurija me e'i'pa man. Moro ro samyikaje mo'ko Jopoto Jesus ta. Mo'ko amy oty nurija'manen 'wa roten te amy oty nurija me man. ¹⁵Moro o'wa amy noky onory 'wa mo'ko aja'sakary ere'kopory jako, aipynano ta noro emamy'pa mana. Mo'ko i'wano me Kristus tyromo'se man inoro, kysuta'kapoi moro o'wa tonomy onory 'wa. ¹⁶Moro ajekosanokon iru'pyn oty kysejupoton. ¹⁷Moro Tamusi nundymary kynotuku'san arepa poko kapyn, tanymy poko kapyn enapa. Tamusi a'kary nyry tamambore aino, sara'me aino, tawa'pore aino poko te kynotuku'san. ¹⁸Mo'ko moro wara Kristus 'wano me amaminatoto Tamusi apokupe man. Kari'na 'wa enapa tywonepore man.

¹⁹Iro ke ko'wu sara'me aino ene'namon otykon, ase'wa kypori'tomanamon otykon enapa kysupisen. ²⁰Arepa poko moro Tamusi emamin kysany'mai. Pa'poro oty rory'po irupa man, yja'wan me te man kari'na 'wa amy noky onory, moro onory 'wa ta'sakary emapory jako. ²¹Iru'pa man mo'ko aja'sakary emapory pona tonomy anono'pa awairy, winu anenyry'pa awairy pai, amy terapa oty anikapy'pa awairy pai. ²²Amoro te moro anamyikary o'wano me roten apyiko Tamusi embata. Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko amy iru'pa tynepory oty kapyry jako ty'wa aseke typoko a'wembono auranano anyry'pa man inoro. ²³Mo'ko tywendamery jako oko ituru'po aitoto poko a'wembono auranano tyje terapa man. Iru'pa o'to tywairy anamyika'pa irombo man. Pa'poro iru'pa o'to tywairy amyikary pyndo kari'na nikapy'po oty yja'wan me man.

15 ¹Ky'waine, Tamusi amyikary ta pari'pyngon me, mo'karon ru'mangon epanopyry man morokon ru'me iwaitokon poko. Kypokoine roten kapyn kywonumengarykon man. ²Ka'sakarykon ewa'porory poko te kywairykon man, iru'pyn oty epoto'me i'wa, ipori'tomato'me enapa. ³Mo'ko Kristus enapa irombo aseke tywowa'porory poko e'i'pa tywaije man. Ero imero'po wara te tywaije man:

Morokon ajejunamon 'wa ajejuto'kon yjejuto'kon me ne'i.

⁴Pa'poro penaro terapa imero'san otykon tymero man kamepato'ko'me. Moro Tamusi karetry kyweja'nakarykon 'se, kapokumarykon 'se enapa man, otykon wairy man momo'namon me pari'pe kywaito'ko'me. ⁵Mo'ko Tamusi, mo'ko eja'nakano undy me, pori'to undy me enapa man inoro ajepano'sen o'win awonumengarykon waito'me mo'ko Kristus Jesus wekenary ta o'waine. ⁶Iwara o'win yndanano ke mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi ety mawongata'ton ase'wa.

Pa'poro kari'na 'wano me Kristus wairy

⁷Iro ke ro kytoturumenaton ase'wa. Kristus enapa irombo ajurumena'paine tywaije man, Tamusi ety awongato'me. ⁸Ero wara irombo wykaje: Mo'ko Kristus mo'karon i'koto'san pyitory

me tywaije man, enapita'pa Tamusi wairy enepoto'me. Mo'karon penatonon uwapot'san 'wa Tamusi wykato'konymbo pori'tomanen me tywaije man. ⁹Mo'ko Tamusi ety awongary taro mo'karon Simosu me e'i'non ynen me enapa te tywaije man. Tymero irombo man:

Iro ke ro mo'karon Simosu me e'i'non ra'na Jopoto me awairy samyikapotake. Moro ajety siwarekatake.

¹⁰Amy oje rapa tymero man:

Simosu me e'i'non, tawa'pore aitoko mo'karon ipyitorykon maro.

¹¹Amy oje rapa tymero man:

Pa'poro Simosu me e'i'non, Tamusi ety awongatoko. Pa'poro kari'na 'wa ety awongary man.

¹²Mo'ko Jesaja rapa kynganon:

Amy Isai parymbo kynaitan. Amy kynawondan mo'karon Simosu me e'i'non undymanen me. Mo'ko wopyry po ro mo'karon Simosu me e'i'non kyno'po'ta'ton.

¹³Mo'ko otykon wo'kapyry po kari'na wo'potyry undy Tamusi ajysen tawa'pore, sara'me imero tamyikanamon me. Iwara poto me 'ne ka'tu rapa otykon wo'kapyry po mo'po'ta'ton mo'ko Tamusi a'kary pori'tory ta.

O'to tywairy ekarityry Paulus 'wa

¹⁴Kurano ke aja'nopy'san enapa te awu samyikaje, yja'sakarykon. Oty uku'namon me imero awairykon samyikaje. Ase'wa awo'mapotyrykon taro awairykon enapa samyikaje. ¹⁵Ise'me je'tun pe pai a'si'ko taurana wa o'waine ero kareta ta. Amykon otykon pokon raga irombo atuwaro'marykon 'se we'i. Moro y'wa Tamusi nyry iru'pyn amaminano moro wara oty meropoi y'wa. ¹⁶Kristus Jesus pyitory me irombo wa mo'karon Simosu me e'i'non upu'po me. Tamusi pokono me wa mo'karon Simosu me e'i'non

15:9 2 Samuel 22:50, Ware 18:49 **15:10** Deuteronomium 32:43

15:11 Ware 117:1 **15:12** Jesaja 11:10 (LXX)

'wa moro Tamusi nyry'po iru'pyn oka ekaroto'me. Iwara mo'karon Simosu me e'i'non yry Tamusi apokupe kynaitan. Mo'ko Tamusi a'kary ta typo yry'san me kynaita'ton. ¹⁷Mo'ko Kristus Jesus ta ywotamyikary taro wa Tamusi 'wano me amaminatoto me.

¹⁸Morokon y'wa Kristus nika'pory otykon poko roten yjauranary 'se wa. Mo'ko ro y'wa mo'karon Simosu me e'i'non ypojan ipanaja'na'pa. Yjauranano'pojan. Yjemaminano'pojan. ¹⁹Kapu wyinonokon anumengaponamon otykon ka'pojan y'wa mo'ko Tamusi a'kary pori'tory ta. Iwara Jerusalem wyino Ilirie 'wa ro moro Kristus ekapory saripapy'man. ²⁰Moro takare terapa Kristus waitopo po kapyn y'wa moro iru'pyn oka ekarory seponen poto me. Amy terapa kari'na nyry'po auto apo'ny tu'po irombo ywotamyry 'se'pa wakon. ²¹Ero imero'po wara te ywairy 'se wakon:

Mo'karon ekary aneta'nonymbo kari'na kyneneta'ton. Mo'karon aneta'nonymbo kari'na kynuku'ta'ton.

²²Iro ke ro moro o'waine ywo'topo yjemary ta'kotopo'se tywaije man. ²³Erome te moro yjemami poko yjaikepyi erokon aito'kon po. Sirkokon poko terapa ajenerykon 'se imero ywairy ke, ²⁴moro Sipanijoro yinonory 'wa ywytory jako, ajeneine ywopyry 'se wa. Iporo ajekosaine ywe'i'po mero, mo'ja ro ywytotome pai yjepanopyry 'se maita'ton.

²⁵Erome te Jerusalem 'wa wy'sa, mo'karon moro ponokon Tamusi wyinonokon epano'se. ²⁶Mo'karon Masedonie po, Akaje po enapa Tamusi amyikanamon 'wa irombo iru'pa topoje man moro ty'waine mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi wyinonokon epanopyry.

²⁷Iru'pa topoje i'waine man. U'taine enapa te moro i'waine epanopyrykon man. A'kanano wyinonokon otykon ta Simosu maro o'win iwe'i'san ke irombo, ja'munano wyinonokon otykon ta enapa epanopyrykon man mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. ²⁸Moro oty poko yjaikepy'po mero, ainakaine moro pyrata yry'po mero, apatoine wy'take moro Sipanijoro yinonory 'wa. ²⁹Pa'poro Kristus kuranory maro moro o'waine ywopyry wairy man suku'sa.

³⁰Kurujaton te, yja'sakarykon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta, mo'ko a'kanano pyny ta enapa ymaro awo'mikato'ko'me

15:21 Jesaja 52:15 (LXX) 15:22 Rome 1:13 15:25-26 1 Korinte 16:1-4

15:27 1 Korinte 9:11

Tamusi 'wa ajauranarykon poco y'wano me. ³¹ Aturupotoko I'wa mo'karon Judea po Tamusi 'wa epanama'non wyino yjunendo'me, mo'karon Tamusi wyinonokon apokupe moro Jerusalem 'wa ynarory pyrata waito'me enapa. ³² Tamusi 'wa yjepanopy'poto, tawa'pore o'waine wo'take. Tamusi nisanory me amaroine worematake.

³³ Mo'ko sara'me aino ynen Tamusi pa'poro amaroine nainen. Iwara ro nainen.

Kareta y'ma'topo auranano

16 ¹A'si'ko te mo'ko ka'sakarykon woryiry Febe suku'poja o'waine. Mo'karon Kengre po Tamusi na'nanopy'san apyimy epaton mo'ko man. ²Ewa'matoko me mo'ko Jopoto ta Tamusi wyinonokon emery me. Tapanopyry 'se iwairy enery jako o'waine, epano'toko. I'wa enapa irombo pyime kari'na tapano'se mandon. Awu pairo yjepano'en.

³"Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'karon yjemaminary a'sakarykon Priska, Akila 'wa. ⁴Mo'karon ro yjupu'po me tamamyrykon uta'kary taro tywaije mandon. Awu roten kapyn moro o'to iwe'i'san poco tawa'pore wa, pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san Simosu me e'i'non apyimykon enapa te. ⁵Moro autykon po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa enapa "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko. Mo'ko ynipyinary Epenetus 'wa enapa "Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'toko. Mo'ko 'wa ro koromono me Asia po Kristus tamyika man. ⁶"Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'toko mo'ko Maria 'wa. O'wanokon me awosin pe imero tamamina man. ⁷"Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'karon ywara enapa Simosu me aitonon Andronikus, Junias 'wa. Ywara enapa moro yja'wangon kari'na aru'katopo tako aru'ka'sanyombo me tywaije mandon. Mo'karon apojoma'san ra'na takapore mandon. Yjuwapo Kristus amyikanamon me tywaije mandon. ⁸"Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'toko mo'ko Jopoto ta ynipyinary Ampliatus 'wa. ⁹"Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'ko Kristus ta na'na maro amaminatoto Urbanus 'wa, mo'ko ynipyinary Stakis 'wa enapa. ¹⁰"Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'toko mo'ko Kristus wyinono me onepo'po Apeles 'wa. "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'karon

16:3 Apojoma'san 18:2

Aristobulus wyinonokon 'wa. 11 "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'ko ywara enapa Simosu me aitoto Herodion 'wa. "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'karon Narsisus wyinonokon Kristus amyikanamon 'wa. 12 "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko Tryfena 'wa, Tryfosa 'wa enapa. Mo'karon ro mo'ko Jopoto ta awosin pe tamamina mandon. "Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'toko mo'ko ynipyinary Persis 'wa. Mo'ko enapa mo'ko Jopoto ta awosin pe imero tamamina man. 13 "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'ko Jopoto ta takapore aitoto Rufus 'wa, mo'ko isano 'wa enapa. Mo'ko ro ysano wara enapa sapyija. 14 "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko Asynkritus 'wa, Flegon 'wa, Hermes 'wa, Patrobas 'wa, Hermas 'wa, mo'karon ekosanokon Kristus wyinonokon 'wa enapa. 15 "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko Filologus 'wa, Julia 'wa, Nereus 'wa, mo'ko enauty 'wa, Olympas 'wa, pa'poro mo'karon ekosanokon Tamusi wyinonokon 'wa enapa. 16 "Iru'pa aitoko!" kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta. "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon me Tamusi na'nanopy'san apyimykon.

17 Kurujaton te, yja'sakarykon, tuwaro awaito'ko'me mo'karon ta'sakarykon ere'koponamon kari'na pona, mo'karon ta'sakarykon emaponamon kari'na pona enapa. Moro awomepato'konymbo omepano wara kapyn o'to kynajaton. Mo'kopangon wyino tyse aitoko. 18 Mo'kopangon irombo mo'ko Kyjopotorykon Kristus 'wano me kapyn kynemaminaton, moro aseke tuwembokon 'wano me te. Mo'karon yja'wan oty anene'non kari'na turu'san emu'maton taurambosingon ke, etykon awongary ke enapa. 19 Pa'poro kari'na 'wa 'kuru moro ipanaja'na'pa awairykon ekary tota man. Moro ro yjewa'porojan. Iru'pyn oty pokote tywonumengapore awairykon 'se wa. Eja'wangapo'pa enapa te awairykon man yja'wan oty 'wa. 20 Mo'ko sara'me aino ynen Tamusi ko'i terapa mo'ko Satan ami'tan apupurukon upi'no.

Mo'ko Kyjopotorykon Jesus turu'popory amaroine nainen. 21 "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine mo'ko yjemaminary a'sakary Timoteus, mo'karon ywara enapa Simosu me aitonon Lusius, Jason, Sosipater enapa. 22 Awu enapa, Tertius, mo'ko ero kareta meronenymbo, "Iru'pa aitoko!" wykaje o'waine mo'ko

Jopoto ta. ²³Mo'ko Gajus enapa "Iru'pa aitoko!" tyka'po aropojan o'waine. Mo'ko ekosa ro wa. Mo'ko auty ta ro enapa pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon apyimy kynota'nano'san. Mo'ko aitopo pyratary enenen Erastus, mo'ko ka'sakarykon Kuartus enapa "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. ^{24*}

Tamusi ety awongatopo auranano

²⁵Tamusi apori'tomaporykon taro man moro ynekarityry iru'pyn oka 'wa, moro Jesus Kristus ekary 'wa, amy atamorepatopo pa'kary 'wa. Akore'pe imero moro atamorepatopo tunenje tywaije man. ²⁶Erome te ko'wu kynonepojan. Mo'ko aitoto roten Tamusi auran poko morokon Tamusi auran uku'poto'kon kareta pa'poro mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro atamorepatopo uku'pojan, Tamusi amyikanamon me iwaito'ko'me. ²⁷Mo'ko o'wino tywonumengaporen Tamusi 'wa kurano nainen mo'ko Jesus Kristus ta i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

16:24 Amykon 'wa ero po tymero man: Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory pa'poro amaroine nainen. Iwara ro nainen.

16:23 Apojoma'san 19:29, 1 Korinte 1:14, 2 Timoteus 4:20

Korinte ponokon 'wano koromono kareta

Uwapo torupamy

Paulus jako moro Korinte po amy poto 'su kurijarakon tundatopo tywaije man. Tyse wyino otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon enapa tundatopombo tywaije man moro Korinte 'wa. Tameronokon roten ikapy'san tamusi amyikatopombo tywaije man moro po mo'karon kari'na 'wa. Nurija me mo'karon kari'na emery tywaije man. Mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san ra'na pyime Kristus amyikanamon Simosu me e'i'non tywaije mandon. Paulus 'wa na'nem Korinte po kari'na emamry tu'mapo tywaije man Tamusi wyinonaka. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me oty wairy eta'po ke ty'wa, ero kareta tymero i'wa man. Iwara epanopyrykon 'se tywaije man iru'pa ase'wa emando'ko'me Kristus amyikanamon me.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-9	Kareta a'motopo auranano
1:10-4:21	Mo'karon Tamusi na'nanopy'san wotaripapyry
5:1-6:20	Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me imero oty wairy
7:1-40	Aimy'san emamry
8:1-11:1	Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa tymy tonomy
11:2-14:40	Mo'karon Tamusi amyikanamon emamry
15:1-58	Kari'na awomry man rapa
16:1-24	Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojomary me iko'ma'po, mo'ko ka'sakarykon Sostenes maro

ero kareta merojan 2mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san 'wa, mo'karon Kristus Jesus ta Tamusi wyinonokon me yry'san 'wa, mo'karon Tamusi niko'ma'san 'wa, pa'poro mo'karon wararo Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ejatonamon 'wa enapa.

3Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Tamusi ety awongary Paulus 'wa

4O'kapyn roten Tamusi ety sawongaje apokoine, moro Kristus Jesus ta o'waine inyry'po ituru'popory poko. 5Kristus ta irombo pa'poro oty ta kurano tapyije o'waine man, iru'pyn me pa'poro oty ekari'to'me o'waine, iru'pyn me pa'poro oty uku'to'me o'waine. 6Moro Kristus amyikapotopo oka irombo tywotandy'mo man aturu'san ta. 7Iro ke ro amy pairo Tamusi a'kary nyry oty anamonopy'pa mandon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry momo'namon me. 8Mo'ko ro i'matyry 'wa ro apori'tomata'ton. Iwara amy pairo ajemendo'paine kynaitan mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wo'topo kurita. 9Tamusi tamyikapore man. Mo'ko 'wa ro tyko'ma mandon, o'win awaito'ko'me mo'ko tymuru Jesus Kristus, mo'ko Kyjopotorykon me man inoro maro.

O'win e'i'pa aino

10Kurujaton te mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta, yja'sakarykon, o'win ajaurangon waito'me, typo typo ataripapy'pa awaito'ko'me. O'win te imero awonumengarykon wairy man. O'win aturu'san wairy man. 11Amykon Kloe a'sakarykon irombo ase'wa waty awairykon ekari'ton y'wa. 12Pa'poro amyjaron amy me terapa o'to mykaton, wykaje irombo. Mo'ko o'win amy kynganon: "Awu Paulus wyino wa". Mo'ky terapa kynganon: "Awu Apolos wyino wa". Mo'ky terapa: "Awu Kefas wyino wa". Mo'ky terapa kynganon: "Awu Kristus wyino wa".

13Kristus ka'tu tywota'saka nan? Paulus 'kare ajupu'san me moro wakapu poko tywo nan. Paulus ety ta 'kare tatyka mandon. 14Tamusi ety sawongaje amy pairo ara'nanokon anetyka'pa ywe'i'po poko. Krispus roten setykan Gajus maro. 15Amy 'wa pairo irombo

1:2 Apojoma'san 18:1 1:12 Apojoma'san 18:24

1:14 Apojoma'san 18:8, Apojoma'san 19:29, Rome 16:23

yjety ta tatyka ajekarityrykon 'se'pa we'i. ¹⁶Ky! Mo'ko Stefanas enapa e'ka setykan, ran, mo'karon auty tanokon maro. Ynetyka'po me te amy rapa wairy anukuty'pa wa. ¹⁷Kristus irombo kari'na etyka yjemoky'pa kynainen. Moro iru'pyn oka ekari'se te yjemo'nen. Omepa'san auram ta kapyn te yjemo'nen ekari'se. Ijako irombo aurana me roten moro wakapu poko Kristus romby'po nairy.

Kristus wairy Tamusi pori'tory me

¹⁸Moro wakapu poko Kristus romby'po ekary irombo to'mere'samon auram me roten man mo'karon uta'tonon man 'wa. Ky'karon utapy'pa aitonon man 'wa te amy Tamusi pori'tory me man. ¹⁹Tymero irombo man:

Mo'karon omepa'san 'wa oty ukutrymbo sany'matake.
Mo'karon oty uku'namon wonumengarymbo sa'kototake.

²⁰O'to ko iro ke ero nono tu'po amy oty uku'nen naitan? O'to ko amy Tamusi karetry uku'nen naitan? O'to ko amy aurana uku'nen naitan? Tamusi 'kare moro ero nono tu'po oty ukutry anyry'pa tywaije nan oty anukuty'pa aino me. ²¹Tukuty'pa amy paipo ero nono tu'po oty uku'nen we'i'po mero, mo'ko oty uku'nen Tamusi mo'karon tamyikanamon epano'pory 'se tywaije man moro oty anukuty'pa aino neneypyry iru'pyn oka 'wa.

²²Mo'karon Simosu irombo kapu wyinonokon otykon enery 'se mandon. Mo'karon Griek te oty ukutry 'se mandon. ²³Na'na te ko'wu wakapu poko Kristus romby'po ekari'san. Iro ro mo'karon Simosu ere'kojaton. Mo'karon Simosu me e'i'non ko'wu to'mere'samon auram me roten kynyjaton. ²⁴Mo'karon iko'ma'san 'wa te, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa, mo'ko Kristus Tamusi pori'tory me man. Mo'ko Kristus oty uku'nen me Tamusi wairy enepojan. ²⁵Moro Tamusi wonumenga'tory irombo oty uku'san 'ne ka'tu rapa kari'na ko'po. Moro Tamusi rupory pari'pe 'ne ka'tu rapa man kari'na ko'po.

²⁶Onumengatoko roten, yja'sakarykon, one wara awe'i'san poko moro Tamusi 'wa ako'marykon jako. Pyime 'ne waty oty uku'namon ikato'kon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne waty

1:16 1 Korinte 16:15 1:19 Jesaja 29:14 (LXX)

1:20 Job 12:17, Jesaja 19:12, 33:18, Jesaja 44:25

typori'tokamon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne wavy tywaikamon ara'naine kynatokon. ²⁷Mo'karon oty anukuty'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa ro Tamusi mo'karon oty uku'namon py'i'topory 'se tywaije man. Mo'karon ru'mangon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon pari'pyngon py'i'topory 'se tywaije man. ²⁸Mo'karon amy oty me wavy ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon uwam'ponokon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon e'i'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon tywaikamon aike'kary 'se tywaije man.

²⁹Iwara amy pairo kari'na tywotamyikary upitan Tamusi embata. ³⁰Tamusi te ajemangapojaton Kristus Jesus ta. Mo'ko ro kupu'san me Tamusi 'wa tyje man oty ukutryr undy me. Mo'ko 'wa ro Tamusi kypojaton tamamboram me, tywyinonokon me, imboka'san me. ³¹Tymero irombo man:

Tywotamyikary 'se amy a'ta, oro Tamusi poko natamyikan.

Mo'ko ipoka'po Kristus ekary

2 ¹Awu enapa poto 'su auranano pokono me kapyn, poto 'su omepa'po me kapyn wo'en o'waine, yja'sakarykon, moro Tamusi nunemy'po tukutymy* ekari'se. ²Amy oty ukutryr 'se'pa irombo wainen ara'naine. Jesus Kristus roten ukutryr 'se wainen. Wakapu poko Jesus Kristus romby'po roten, wykaje irombo. ³Ru'me imero wo'en o'waine. Yjenariry imero ytytykakon. ⁴Oty uku'en wara kapyn korupasen. Omepa'san auran ta kapyn oka sekari'en o'waine. A'kanano pori'tory roten te senepon o'waine. ⁵Iwara kari'na nukutryr oty kapyn Tamusi amyikanamon me ajysen, Tamusi pori'tory te.

Moro iro 'ne ro tywonumengapore aino

⁶Oty uku'namon me te mo'karon e'i'san erupanon na'na, mo'karon ero nono tu'po oty uku'namon wara kapyn te, mo'karon ero nono undymanamon mo'karon kynuta'ta'ton inaron wara

2:1 Amykon 'wa 'Tamusи namyikapory auranano' tymero man moro 'Tamusи nunemy'po tukutymy' y'petakan me.

1:31 Jeremia 9:24 **2:3** Apojoma'san 18:9

kapyn enapa. ⁷Tamusi nukutyrykon otykon uku'namon me te tukutymy pa'kanon na'na unendopo wyino iwokaroto'me. Moro tukutymy penaro 'ne terapa kykuranondo'ko'man me tyje tywaije man Tamusi 'wa.

⁸Moro tukutymy anukuty'pa pairo mandon mo'karon ero nono undymanamon. Ukuty'pomboto ty'waine, mo'ko kurano tano Jopoto anipoka'pa naitoryine wakapu poko. ⁹Moro imero'po warate no'kapyi

moro onunano nene'torymbo oty, moro pananano
neta'torymbo oty, moro turu'ponano nukuty'tory oty, moro typynanamon 'wa Tamusi nyry manombo oty.

¹⁰Ky'wanokon me te Tamusi moro tukutymy pa'kapoi mo'ko ta'kary 'wa unendopo wyino. Mo'ko a'kanano ro pa'poro oty menganon. Moro koro'nano Tamusi emery manganon enapa. ¹¹Noky ko moro kari'na emery uku'san? Mo'ko kari'na a'kary roten kynuku'san. Iwara enapa amy pairo moro Tamusi emery anukuty'pa man. Mo'ko Tamusi a'kary roten kynuku'san.

¹²Na'na te mo'ko ero nono tu'pono a'kanano anapo'i'pa ne'i. Mo'ko Tamusi wyinono a'kanano apo'i te na'na. Iwara te morokon na'na ewa'poroto'kon Tamusi nyry'san otykon uku'san na'na.

¹³Irokon ekari'san ro na'na, kari'na nuku'pory oty uku'namon omepa'san me kapyn, mo'ko Tamusi a'kary nuku'pory oty uku'namon me te. A'kanano wyinono oty ekari'san na'na a'kanano wyinonokon kari'na 'wa.

¹⁴Mo'ko ero nono emery aronen kari'na moro Tamusi a'kary emery apyiry upijan. To'mere'samon auram me roten kynepojan. Ukutyry upijan. Mo'ko a'kanano emery aronen roten te imengary uku'san. ¹⁵Mo'ko a'kanano emekan pa'poro oty mengary uku'san enapa. Amy pairo te mo'ko mengary upijan. ¹⁶Noky ko Tamusi wonumengary uku'san? Noky ko nurutan? Na'na te Kristus wonumengake man.

Kristus pyitorykon

3 ¹Awu ro rypo, yja'sakarykon, a'kanano emery aronamon me ajenarykon supi, yjauranary jako o'waine. Ero nono emery

2:9 Jesaja 64:4 2:16 Jesaja 40:13 (LXX)

marojatokon noro. Pitanikon me noro matokon Kristus ta. ²Manaty aikuru syri o'waine. Arepa anyry'pa we'i o'waine, enapyry upiry ke o'waine. Erome ro rypo moro enapyry mupijaton, ³ero nono emery arory ke noro o'waine. Amyne asepoko aja'taine, ase'wa areku poko aja'taine, ero nono emery anaro'pa mandon? Kari'na emery wara emamy'pa mandon? ⁴O'win amy ara'nanokon wykary jako "awu Paulus wyino wa", irombo amy wykary jako rapa "awu Apolos wyino wa", kari'na emery wara kapyn amyjaron mandon?

⁵Oty me ko iro ke mo'ko Apolos nan? Oty me ko mo'ko Paulus nan? Pyitonano rotен mo'karon mandon. I'waine ro tapano'se mandon mo'ko Jopoto amyikato'me o'waine. Mo'ko Jopoto 'wa tapojomarykon wara ro tamamingon ka'saton. ⁶Awu ywo'pomy'po. Apolos 'wa ikupi'po. Tamusi 'wa te atytano'po'po. ⁷Iro ke ko'wu mo'ko iponen mo'ko ikupinen maro poto me kapyn mandon. Mo'ko atytano'ponen Tamusi 'ne te poto me man. ⁸Mo'ko iponen mo'ko ikupinen maro asewara mandon. Tamamina'san wararo tamamingon epety apyita'ton. ⁹Na'na irombo Tamusi emamin pokonokon me man. Amyjaron ko'wu Tamusi mainary me mandon. Tamusi namyry me enapa mandon.

¹⁰Tamusi turu'popory maro amy iru'pyn auto amynamon jopotory wara imero auto apo'ny man syri. Amy terapa te itu'po kynotamyjan. Tuwaro te 'kuru pa'poro kari'na wairy man one wara itu'po tywotamyrykon man poko. ¹¹Amy rapa auto apo'ny man yry upijan amy pairo kari'na moro yry'po ko'po iru'pyn me. Moro auto apo'ny me ro mo'ko Jesus Kristus syri. ¹²Itu'po ro ika'mi'po ke, amu'nymbō ke, tapenamon topu ke, wewe ke, itupu ke, sa'rombo ke pai amy kari'na wotamy'poto, ¹³moro inikapy'po kynotuku'tan amy jako. Amy kurita moro inikapy'po emery pa'kapotan wa'to. One wara 'ne pa'poro iwairy u'kupotan wa'to. ¹⁴Utapy'pa moro auto apo'ny tu'po amy namy'po we'i'poto, mo'ko amynenymbō tamamin epety apyitan. ¹⁵Amy namy'po koroty'poto te, mo'ko amynenymbō emamin epema'pa kynaitan. Mo'ko 'ne te kynosaijomatan, amy wa'to wyino etuwarkatoto wara.

¹⁶Tamusi auty me awairykon anukuty'pa ka'tu mandon? Otaine mo'ko Tamusi a'kary emamyry anukuty'pa ka'tu mandon? ¹⁷Amy

3:2 Simosu 5:12-13 **3:4** 1 Korinte 1:12

3:6 Apojoma'san 18:4-11, Apojoma'san 18:24-28

3:16 1 Korinte 6:19, 2 Korinte 6:16

tauty any'manenymbo any'matan enapa Tamusi. Moro Tamusi auty irombo typo man. Moro Tamusi auty me ro amyjaron mandon.

¹⁸Oro amy pairo omu'ma'pa nainen. Oty uku'nen me ero nono tu'po amy ara'nanokon wokanopyry jako, oro oty anukutypyn me nainen, oty uku'to'me 'ne ro ty'wa. ¹⁹Ero nono tu'po oty ukutyry irombo oty anukutypa aino me man Tamusi embata. Tymero irombo Tamusi poko man: Mo'ko aseke emeporykon 'wa mo'karon oty uku'namon emu'maponen. ²⁰Amy rapa imero'po kynganon: Aronge roten mo'karon oty uku'namon wonumengary wairy uku'san mo'ko Jopoto.

²¹Iro ke ko'wu amy pairo kari'na atamyika'pa nainen amy terapa kari'na poko. Pa'poro otykon irombo o'wanokon me man. ²²Paulus, Apolos pai, Kefas pai, ero nono pai, amano pai, romo'no pai, eromenokon otykon pai, airenokon otykon pai, pa'poro o'wanokon me man. ²³Amyjaron ko'wu Kristus 'wanokon me mandon. Kristus rapa Tamusi 'wano me man.

Mo'karon apojooma'san emamin

4 ¹Iwara na'na enery man Kristus pyitorykon me, morokon Tamusi nunemy'san tukutymy pokonokon me. ²Tamyikaporamon 'se 'kuru mo'karon kari'na mandon totyrykon pokonokon me. ³Y'wa te oty me wavy man moro o'waine tamyikapore ywairy mengary man, amykonymbo a'wembono auranano ynamon kari'na 'wa tamyikapore ywairy mengary man pai. Aimenga'pa pairo aseke wa. ⁴Amy pairo irombo yja'wan oty anukutypa wa ynikapy'po me. Moro te iru'pa yjyry'pa man mo'ko Jopoto embata. Tamyikapore ywairy menganen me mo'ko Jopoto man. ⁵Iro ke ro a'wembono auranano na'sen kysyton amy kari'na poko, mo'ko Jopoto wopyry uwapor. Mo'ko ro morokon ewa'rummy ta atunemy'san aweipatan. Mo'ko ro mo'karon kari'na turu'san wonumengato'kon enepotan. Irombo mero ko'wu pa'poro kari'na Tamusi wyino moro toty awongatopo apyitan.

⁶Morokon ynekarity'san enepoto'me y'wa o'waine, yja'sakarykon, aseke yjety sejatoi Apolos ety maro. Na'na poko awomeparykon 'se we'i moro imero'po ko'po onumenga'pa awaito'ko'me, ase'wa atamyika'pa enapa awaito'ko'me. ⁷Noky ko irombo aja'sakary ko'po

ajyjan? Otypan oty ko yry'pa tywaije o'wa nan? Oty apo'i'poto te o'wa, o'tono'me ko matamyikanon? Aseke 'kare moro oty meporyi. 8 Oty kore nunsitaje terapa imero ajekosaine, ran! Maijopotomaton kore imero, ran! Na'na pyndo kore potonon jopotokon me imero tywaije mandon, ran! Potonon jopotokon me ro awe'i'sando, iru'pa 'neairy. Ijako na'na enapa potonon jopotokon me airy amaroine.

9 Seneja te Tamusi 'wa na'na yry'po wena'po ta imero, na'na apojomas'an me. Tywopomykon wara na'na man. Amy tanemy asaijambano wara na'na man ero nono tu'po mo'karon Tamusi apojongon embata, mo'karon kari'na embata enapa. 10 Na'na irombo oty anukuty'pa man Kristus upu'po me. Amyjaron te kore oty imero muku'saton Kristus ta, ran! Na'na ru'me man. Amyjaron te kore pari'pe imero mandon, ran! Amyjaron kore taneposine imero mandon, ran! Na'na te ene'pambo man. 11 O'kapyn na'na kumyry na'na wojan. Tuna sanory na'na wojan. Iwo'my'ma na'na man. Na'na pasapaikaton. Iwaitopo'ma na'na man. 12 Itaka ro moro aseke tainary ke na'na emaminary sawo'ne e'i'pa man. Tajunamon kuranondojan na'na. Tykota'manamon 'wa tywekenary apyijan na'na. 13 Typoko orupatonon enanon na'na iru'pa. Ero nono nipapyry me na'na ne'i. Pa'poro kari'na 'wa wyrypo me na'na ne'i. Erome noro moro wara man.

14 Apy'i'topoto'ko'me kapyn erokon simeroja. Amykon ynipymarykon y'makon urunen wara te ko'maton. 15 Tunsi'ke ro rypo atuwaro'manamon mandon Kristus ta. Ajumykon te pyime e'i'pa man. Kristus Jesus ta irombo awu kypa'kano'ton moro iru'pyn oka ekari'nen me. 16 Iro ke ro kurujaton: ywairy wara aitoko. 17 Moro me ro Timoteus semoky i'waine. Mo'ko Jopoto ta amy tamyikaporen ynipymary ymuru me man. Mo'ko ro atuwaro'mata'ton rapa morokon Kristus Jesus tanokon yjemery pok. Morokon pok ro wararo mo'karon Tamusi na'nano'yan semepaton. 18 Amykonymbo o'waine opy'pa yjekano'namon te tywotamyikake tywaije mandon. 19 I'se mo'ko Jopoto a'ta te, ko'i terapa imero wo'take o'waine. Irombo mero mo'karon atamyikatonon aurang pok kapyn wo'po'take, ipori'torykon pok te. 20 Auranano ta kapyn irombo moro Tamusi nundymary kynonepojan. Pori'tonano ta te kynonepojan. 21 Oty 'se 'ne ko

4:12 Apojoma'san 18:3 4:16 1 Korinte 11:1, Filipi 3:17

mandon? Amy opoky'mato'kon man wewe maro wo'tan o'waine?
Aipynano maro te ka'tu pyi'me'ke wo'tan o'waine?

Yja'wangonymbo emaminary man

5 ¹Ara'naine te o'mere'no wairy ekari'saton. Mo'karon Tamusi anukuty'non ra'na pairo moropan 'ne o'mere'no o'kapy'pa man. Setai irombo amy wokyry wairy tyjumy pty maro. ²Ise'me roten matamyikaton? Kata'mato te rypo imero awairykon man. Mo'ko o'mere'toto emimatoko awyinoine. ³Awu irombo yja'mun maro ro rypo ajekosaine uwa wa. Ywonumengary ta te ajekosaine wa. Ajekosanokon wara iro ke tu'tanone terapa mo'ko o'mere'toto sekari'sa ⁴mo'ko Kyjopotorykon Jesus ety ta. Ymaro ro awota'nanopy'san po mo'ko Kyjopotorykon Jesus pori'tory ta ⁵mo'ko wokyry yry ky'waine man mo'ko Satan ainaka. Iwara ija'mun ro rypo kynuta'tan. A'kary aijomatan te mo'ko Jopoto moro tywo'topo kurita.

⁶Yja'wan me man moro awotamyikarykon. Muku'saton waty amy a'si'konombo perere uwapurotopo 'wa roten pa'poro moro perere uwapurory. ⁷Moro perere uwapurotopombo ematoko, asery uwaputapyn perere me maito'se me. Mo'ko kyratonomapoto'konymbo kapara enapa irombo tywo terapa man: mo'ko Kristus. ⁸Iro ke ro moro eratonomapono kysewa'masen uwaputa'san perere maro kapyn. Moro tauro'po man: yja'wan maro kapyn kysewa'masen. Uwaputa'non perere maro te kysewa'masen. Moro tauro'po man: tywekoroka, tamyikapore enapa kysewa'masen.

⁹Uwapo amy kareta ta simeron o'waine, e'kaima'pa awaito'ko'me mo'karon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na maro. ¹⁰Ywyka'po waty moro man pa'poro mo'karon ero nono tu'ponokon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na pok, mo'karon kumi'mangon pokoi pai, mo'karon manamangon pokoi pai, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon pokoi pai. Ijako irombo ero nono wyino awytorykon nairy.

¹¹Ero wara ywyka'po te moro man: amy aja'sakarykon me okari'toto maro kyte'kaimaton, wararo roten wokyry, woryi maro

5:1 Deuteronomium 22:30 **5:6** Galatie 5:9 **5:7** Exodus 12:5

5:8 Exodus 13:7, Deuteronomium 16:3

a'ta, kumi'me a'ta pai, amy ikapy'po tamusi amyikanen me a'ta pai, ta'sakary ety any'manen me a'ta pai, tywetynge a'ta pai, manaman me a'ta pai. Moro wara aitonon maro pairo kytendameton.

12 Yjemamin ka'tu moro nan, mo'karon kurandonokon tu'ponaka yjauranary? Amyjaron, ajauranarykon kapyn nan mo'karon ajekosaine aitonon tu'ponaka? **13** Tamusi te mo'karon kurandonokon tu'ponaka kynauranatan. Mo'ko yja'wan oty ka'nenyombo emimatoko awyinoine.

Asaijomatopo auranano upiry

6 **1** Amy aja'sakarykon nisanory maro o'win e'i'pa amy ara'nanokon nisanory a'ta, o'tono'me ko mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa ny'tan taijomanen man auranano upi? O'tono'me ko mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ito'pa naitan? **2** Mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ero nono poko a'wembono auranano yry man anukuty'pa mandon? Ero nono poko ajauranarykon man a'ta, morokon oty'makon 'ko poko pairo ajauranarykon mupijaton? **3** Mo'karon kapu tanokon apojonano poko a'wembono auranano yry man ky'waine anukuty'pa mandon? Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano anyry'pa kywairykon nan? **4** Moropangon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano yry man jako, mo'karon Tamusi wyinonokon ekosa u'ku'non kari'na mandy'mota'ton ipoko auranatonon me?

5 Awepy'i'toto'ko'me ero wara wykaje. Amy oty uku'nen kari'na waty pairo nan ara'naine, amykon o'win e'i'non Kristus wyinonokon erekuru aike'kato'me i'wa? **6** Uwa pairo! Mo'ko o'win amy Kristus wyinono te mo'ko Kristus wyinono ta'sakary wyino tywosaijomatopo upijan. Itaka ro amy Kristus wyino e'ipyn upijaton taijomanamon me.

7 Moro ase'wa awosaijomato'kon auranano upipotyry roten ajemapojaton terapa. O'tono'me ko yja'wan me ajenarykon 'ne ka'tu anapo'i'pa mandon? O'tono'me ko ajamono'keine 'ne ka'tu oty wairy anapo'i'pa mandon? **8** Amyjaron te yja'wan me kari'na menaton. Amono'keine oty mypojaton. Itaka ro Kristus wyinonokon aja'sakarykon moro wara myjaton.

9 Moro Tamusi nundymary tak aito'pa mo'karon emambo'non kari'na wairy man anukuty'pa ka'tu mandon? Kytomu'mapoton!

5:13 Deuteronomium 13:5, 17:7 (LXX)

Mo'karon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon, mo'karon taporitonone aino any'manamon, mo'karon woryi wara aitonon pyitonon, mo'karon pyito maronokon uwapoto'san wokyryjan, ¹⁰mo'karon monatatonon, mo'karon kumi'mangon, mo'karon tywetyngamon, mo'karon ta'sakarykon ety any'manamon, mo'karon manamangon enapa ito'pa kynaita'ton moro Tamusi nundymary tako.

¹¹Amykon ara'nанокон moro wara uwapo tywaije mandon. Erome te iru'pyn me tyku'mi'se mandon. Tamusi wyinonokon me tyje mandon. Tamamboramоn me tyje mandon mo'ko Jopoto Jesus Kristus pori'tory 'wa, mo'ko kytamusirykon a'kary pori'tory 'wa enapa.

Ja'munano wairy Tamusi 'wano me

¹²Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonymbo oty kapyry te iru'pyn oty anyry'pa man. Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amy pairo oty 'wa te atundymapo'pa waitake. ¹³Moro arepa man moro uwembonano 'wano me. Moro uwembonano rapa moro arepa 'wano me man. Tamusi te okororo erokon aike'katan. Moro ja'munano te wararo roten o'to aito'man me kapyn man. Mo'ko Jopoto 'wano te moro man. Mo'ko Jopoto rapa, moro ja'munano 'wano mo'ko man. ¹⁴Tamusi 'wa mo'ko Jopoto tawongapo rapa man mo'karon iromby'san wyino. Kawongapota'ton enapa typori'tory ta.

¹⁵Morokon aja'mungon wairy anukuty'pa mandon mo'ko Kristus ja'mun poko? Mo'ko Kristus ja'mun pokonokon iro ke sipinatan amy wararo roten aitoto ja'mun pokonokon me terapa yto'ko'me? Uwa pore! ¹⁶Mo'ko wararo roten aitoto woryi maro aitoto wokyry ja'mun wairy o'win mo'ko woryi ja'mun maro anukuty'pa ka'tu mandon? Tymero irombo man: Mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton. ¹⁷Mo'ko Jopoto maro aitoto te o'win a'kanano imaro man.

¹⁸Wararo roten wokyry, woryi poko kytaiton. Pa'poro morokon amykon terapa tykapymykon yja'wangon otykon kari'na ja'mun anija'wanga'pa man. Mo'ko wararo roten woryi pokonomanen wokyry te aseke moro tyja'mun yja'wanganon. ¹⁹Anukuty'pa ka'tu

mandon moro aja'mungon wairy mo'ko otaine amandoto Tamusi nyry'po a'kanano auty me? Aseke o'wanokon me kapyn awairykon anukuty'pa mandon? ²⁰Tapeka'se irombo mandon. Iro ke ko'wu Tamusi ety awongatoko aja'mungon ke.

Moro aimyno moro aimy'pa aino maro

7 ¹Erome te ko'wu morokon y'wa animero'san pok'o wykaje. Iru'pa man woryi poko e'i'pa amy wokyry wairy. ²Wararo tywairy pona te 'kuru pa'poro wokyry wairy man aseke typyke. Pa'poro woryi wairy enapa man aseke tyinone. ³Mo'ko wokyry 'wa mo'ko typyty ja'mun nisanory yry man i'wa. Iwara enapa mo'ko woryi 'wa mo'ko tyino ja'mun nisanory yry man i'wa. ⁴Mo'ko woryi aseke tyja'mun jopotory me e'i'pa man. Mo'ko ino te ija'mun jopotory me man. Iwara enapa mo'ko wokyry aseke tyja'mun jopotory me e'i'pa man. Mo'ko ipyty te ija'mun jopotory me man. ⁵Ase'wa aja'mungon kysajomaton. Ase'wa ajaurangon epopo'poto roten o'waine, a'si 'ko akore'pe kytepokonomaton, Tamusi 'wa ajauranato'ko'me. Moro pa'po me te ase'wa rapa aitoko. Ijako irombo mo'ko Satan moro ru'me awaitopo ta ajapyiry poko kyne'kutan. ⁶Ajepano'to'ko'me ero wara wykaje o'waine. Amy oty poko te awyry'karykon 'se'pa wa. ⁷Pa'poro kari'na wairy 'se rypo wa ywara. Tamusi 'wa te pa'poro kari'na 'wa typo oty tyje man, mo'se 'wa ero oty, mo'ky 'wa amy terapa oty.

⁸Mo'karon ipykepy'san, mo'karon inongepy'san 'wa enapa te ero wara wykaje: Iru'pa man o'win upu'po emamyrykon jako ywara. ⁹Moro o'win upu'po amano apyiry upiry jako te ty'waine, oro naimysen. Woryi sanory 'wa, wokyry sanory 'wa awory ko'po 'ne ka'tu rapa moro aimyno iru'pa man.

¹⁰Mo'karon aimy'san 'wa te wykaje, uwa, awu kapyn, mo'ko Jopoto te kynganon: mo'ko woryi 'wa tyino nondary kapyn man. ¹¹Ise'me mo'ko tyino nond'a'poto i'wa, inondary kapyn noro man. Itory rapa pai man mo'ko tyino 'wa. Iwara enapa mo'ko wokyry 'wa typyty nondary kapyn man.

¹²Mo'karon amykon terapa 'wa te wykaje awu (mo'ko jopoto auranymbo kapyn ero man): Amy Kristus wyinono wokyry a'ta

6:19 1 Korinte 3:16, 2 Korinte 6:16

7:10-11 Mateus 5:32, 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18

amy Kristus wyino e'ipyn woryi maro, irombo mo'ko woryi 'wa iru'pa mo'ko wokyry maro tamamryy epory jako, mo'ko wokyry 'wa inondary kapyn man. ¹³Amy Kristus wyinono woryi a'ta amy Kristus wyino e'ipyn wokyry maro, irombo mo'ko wokyry 'wa iru'pa mo'ko woryi maro tamamryy epory jako, mo'ko woryi 'wa tyino nondary kapyn man. ¹⁴Mo'ko Kristus wyino e'ipyn wokyry irombo Tamusi wyinono me tyje man mo'ko woryi maro iwairy 'wa. Mo'ko Kristus wyino e'ipyn woryi enapa Tamusi wyinono me tyje man mo'ko wokyry maro iwairy 'wa. Ijako irombo mo'karon o'makon ikoroka'pa naitory. Erome te Tamusi wyinonokon me mandon.

¹⁵Typyty, tyino nondary 'se mo'ko Kristus wyino e'ipyn a'ta te, oro ninondan. Moropan oty ta mo'ko Kristus wyinono wokyry, woryi pai imy'pa man. Tamusi 'wa tyko'ma mandon sara'me ajemando'ko'me. ¹⁶Muku'san 'kare, woryi, mo'ko oino aijomary man o'wa. Amoro pai, wokyry, muku'san 'kare mo'ko apyty aijomary man o'wa.

¹⁷Moro ainondano rato te pa'poro kari'na emamryy man mo'ko Jopoto 'wa tamangary wararo, Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wararo. Iwara ro pa'poro mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san semepaton. ¹⁸Tamusi 'wa tyko'mary uwaporu amy y'koto'poto, oro uta'kary poko e'ku'pa nainen. I'koto'pa tyko'ma amy a'ta, i'koto'pa nainen. ¹⁹Moro ty'koto aino, moro i'koto'pa aino pai poto me kapyn man. Tamusi wykato'konymbo kapyry te poto me 'ne man. ²⁰Oro pa'poro kari'na moro Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen. ²¹Amy taporemynen pyitonano me tywaije aja'ta moro ako'mary jako, moro poko kytesykai. Amy oma a'ta enapa te mo'ko aporemy wyino awo'kato'me, apyiko moro oma. ²²Mo'ko Jopoto niko'ma'po taporemynen pyitonano irombo aporemy'ma tyje i'wa man tokosa. Iwara enapa mo'ko tyko'mary jako aporemymnymbo mo'ko Kristus naporemyndo'po me terapa man. ²³Tapeka'se mandon. Kari'na naporemyndo'san me kytaiton. ²⁴Yja'sakarykon, oro pa'poro kari'na moro tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen Tamusi embata.

Mo'karon aimy'non uruto'kon

²⁵Mo'karon aimy'pa na'sen aitonon poko amy Jopoto auranyimb waty man yjekosa. Amy Jopoto turu'popory nyry'po tamyikaporen

me te aseke ywonusumengary syja. ²⁶Moro eromeno awosin pan amano ta iru'pa moro ino'ma, ipy'pa kari'na wairy sepoja. ²⁷Typyke aja'ta, mo'ko apyty nondary 'se kyte'i. Ipy'pa aja'ta, apytary 'se kyte'i. ²⁸Ise'me apytary jako yja'wan oty anikapy'pa mana. Amy amyija yinondary jako, yja'wan oty anikapy'pa man. Mo'kopangon 'wa te otykon awosin pe kynaitan. Morokon 'wa te 'kuru ajeporykon 'se'pa wa.

²⁹Ero wara ywyka'po moro man, yja'sakarykon: Kyniko'manjan terapa. Iro ke ko'wu mo'karon typykamon wokyryjan emamyr man ipy'non wara. ³⁰Mo'karon atamotonon wairy man atamo'non wara. Mo'karon tawa'poramon wairy man ewa'po'non wara. Mo'karon opeka'tonon wairy man opekaty'non wara. ³¹Mo'karon ero nono tu'ponokon otykon poko aitonon wairy man ipokoine e'i'non wara. Moro eromeno nonombo irombo kynuta'san.

³²Otykon poko rypo te awesikarykon 'se'pa wa. Mo'ko ipypyn pa'poro moro tywonumengary yjan mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara mo'ko Jopoto ewa'porory man poko kynonumenganon. ³³Mo'ko typyken te moro tywonumengary yjan ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One wara mo'ko typyty ewa'porory man poko kynonumenganon. ³⁴Iwara te moro iwonusumengary o'win e'i'pa man. Amy inomyn woryi, amy aimy'pa na'nen aitoto amyija'ko pai pa'poro moro tywonumengary yjan mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara pa'poro tyja'mun maro, ta'kary maro enapa i'wano me imero tywairy man poko kynonumenganon. Mo'ko tyinenen woryi te moro tywonumengary yjan ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One wara tyino ewa'porory man poko kynonumenganon. ³⁵Erokon pa'poro sekari'sa o'waine ajepano'to'ko'me, aja'kototo'ko'me kapyn te. Iru'pa te imero ajemamyrkyon 'se wa. Amy rapa oty poko onumenga'pa mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka awotyrykon 'se wa.

³⁶Yja'wan me te mo'ko tynipynary amyija enary ekanopyry jako amy 'wa, aseme noro uwapotombo me iwairy ke, inondary man wairy ke rypo enapa, oro moro tynisanory oty ka'n'en. Oro naimysen. Yja'wan oty anikapy'pa man. ³⁷Tyweja'nakary taro amy a'ta te, aniwiry'ka'pa amy oty a'ta, anundyma'pa amy oty sanory a'ta, mo'ko tynipynary amyija kura'mary man yry'poto enapa i'wa tyturu'po ta, iru'pyn oty ka'san. ³⁸Iro ke ko'wu mo'ko typyty me mo'ko tynipynary amyija apyinen iru'pyn oty ka'san. Mo'ko anapyipyn te iru'pyn oty ka'san 'ne ka'tu rapa.

³⁹Amy woryi tymy man iromby'pa ro'kon mo'ko tyino a'ta. Mo'ko tyino romby'poto te tyinondary taro rapa man, tynisanorymbo wokry ke. Jopoto wyinono me te mo'ko inondatopo wairy man.

⁴⁰Inonda'pa a'ta te sara'me 'ne ka'tu rapa man. Moro wara sepoja awu. Ymaro enapa mo'ko Tamusi a'kary wairy suku'sa.

Ikapy'po tamusi 'wa yry'san tonomy onory

8 ¹Erome yjauranary 'se wa mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy pok. Moro pok oty ukutyry taro pa'poro kytaton. Moro oty ukutyry te kari'na ypojan tywotamyikake. Moro aipynano te kari'na pori'tomanon. ²Amy 'wa oty ukutyry ekanopyry jako ty'wa, oty me 'ne moro oty ukutyry wairy anukuty'pa na'sen man. ³Amy 'wa Tamusi pynary jako te, Tamusi 'wa mo'ko ro tuku'se man. ⁴Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory pok ko'wu wykaje: Uwa amy ikapy'po tamusi wairy kysuku'saton ero nono tu'po. Uwa amy rapa tamusi wairy kysuku'saton, mo'ko o'win'kono Tamusi rato. ⁵Kapu ta ro rypo, ero nono tu'po enapa tamusikon ekari'saton kari'na. Pyime ro rypo tamusi me inekarityrykon mandon, jopoto me inekarityrykon enapa. ⁶Ky'waine te o'win rotent tamusi man: mo'ko kyjumykon. Mo'ko ro pa'poro oty undy me man. Mo'ko 'wanokon me ro enapa kytaton. O'win rotent enapa Jopoto ky'waine man: Jesus Kristus. Mo'ko upu'po me ro pa'poro oty tyka'se man. Mo'ko upu'po me ro enapa kamanjaton.

⁷Pa'poro 'ne te kari'na ero anukuty'pa man. Amykonymbo erome noro tyturu'san ta tamepanje imero mandon mo'karon ikapy'san tamusi pok. Iwara ro mo'ko i'waine yry'san tonomy onory jako ty'waine, ikapy'san tamusi erepari ja'ta noro kynekano'saton. Iro ke ro mo'ko tonomy onory kynamiromo'katon. Ru'me noro moro iwonomengarykon man. ⁸Tonomy onory te Tamusi 'wa karo'paine kynaitan. Tonomy anono'pa kywairykon pato, yja'wan takita ito'pa kytaita'ton. Tonomy onory pato enapa ky'waine, moro kywairykon ko'po iru'pyn takita ito'pa kytaita'ton. ⁹Tuwaro te aitoko mo'karon ru'mangon emapory ponamoro ajainaine oty wairy 'wa. ¹⁰Amoro pai oty uku'nem me mana. Amy ikapy'po tamusi auty ta pai mendametake. Moro po ro ajene'poto amy ru'man ituru'po aja'sakary 'wa, apokuma'pa naitan mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onoto'me, i'se'pa tywairy se'me rypo? ¹¹Moro o'wa

oty ukutyry ro mo'ko ru'man aja'sakary uta'kapojan, mo'ko Kristus romo'topombo aja'sakary. ¹²Moro wara aja'sakarykon embata yja'wan me awairykon jako, moro ru'man ituru'po any'mary jako o'waine, Kristus embata yja'wan me maijaton. ¹³Iro ke ro moro y'wa tonomy onory 'wa mo'ko yja'sakary emapory jako, waitake roten tonomy anono'pa. Mo'ko yja'sakary emapory 'se'pa wa.

Apojoma'san nepory manombo oty

9 ¹Amy kari'na aina e'ipyn wokyry kapyn awu wan? Amy apojoma'po kapyn awu wan? Mo'ko Kyjopotorykon Jesus anene'pa tywaije wan? Yjemaminatopombo kapyn amyjaron mandon mo'ko Jopoto ta? ²Amykonymbo 'wa ro rypo apojoma'po me e'i'pa wa. O'waine te 'kuru moro wara wa. Apojoma'po me ywairy menepojaton amyjaron mo'ko Jopoto ta. ³Mo'karon apojoma'po me ywairy menganamon 'wa ero syja ywosajjomatopo me: ⁴Na'na 'wa ka'tu tarepari apyiry manombo kapyn nan? ⁵Na'na 'wa ka'tu amy Kristus wyinono woryi aropotyry manombo kapyn nan tymaro, apo'i'poto typyty me? Mo'karon amykon terapa apojoma'san irombo, mo'karon Jopoto piryjan, mo'ko Kefas enapa typytykon aropo'saton tymaroine. ⁶Na'na, awu Barnabas maro, na'na roten emaminary ka'tu nan aseke? ⁷Nokypan warinu pokono ko aseke nopemanon? Nokypan winu me tykapymy wonatopo ponen ko moro tynipomy'po epery anenapy'pa nan? Nokypan kapara enenen ko mo'karon tynenergykon kapara manatyry aikuru anenyry'pa nan?

⁸Kari'na wonumengary wara roten ka'tu yjaurananon? Iwar 'kare moro omenano mero'po enapa yka'pa nan. ⁹Moro Moses nimeropo omenano karetary ta irombo tymero man: Amy paka 'wa aresi werikary jako, anindamy'pa maitake. Tamusi ka'tu mo'karon paka pokon no'po'san? ¹⁰Ky'wanokon me kapyn moro wara tymero nan? Ky'wanokon me irombo tymero man: Mo'ko maina uringanen, mo'ko wonatopo werikanen enapa kynemaminaton moro ty'waine moro wonatopo epery amy apyiry momokyry ta.

¹¹A'kanano wyinonokon otykon ponen na'na o'waine. Yja'wan me iro ke nan na'na 'wa morokon ja'munano nisanory otykon potyry awyinoine? ¹²Mo'karon amykon terapa 'wa morokon otykon epory

man a'ta, na'na 'wa moro ko'po 'ne ka'tu rapa eporykon manombo kapyn nan? Morokon otykon anupi'pa te na'na ne'i. Amy pairo oty pokon te na'na esyka'pa man, moro Kristus ekapory ekarityry a'kotory pona. ¹³Anukuty'pa ka'tu mandon mo'karon Tamusi auty ta amaminatonon 'wa moro tamaminato'kon po ro tareparykon epory? Anukuty'pa enapa mandon mo'karon Tamusi 'wa tymy apo'ny po amaminatonon 'wa moro Tamusi 'wa tymy wyino amy epory? ¹⁴Iwara enapa mo'ko Jopoto 'wa tyje man moro iru'pyn oka ekari'namon 'wa moro iru'pyn oka wyino tareparykon epory man.

¹⁵Awu te amy pairo y'wano man oty anupi'pa wa. Ero animero'pa wa moro oty epoto'me y'wa. Moro oty upiry ko'po 'ne ka'tu rapa yrombyry iru'pa nairy. Uwa, amy pairo kari'na moro ywotamyikatopo pinary upitan. ¹⁶Ywotamyikato'me waty man moro y'wa moro iru'pyn oka ekarityry. Ekarityry y'wa man. Amy o'to rapa ywairy supija. Je'tun pe pore y'wa nairy, moro iru'pyn oka anekarity'pa ywe'i'pomboto. ¹⁷Aseke ynisanory me ekarity'pomboto y'wa, yjepemary manombo nairy. Aseke i'se ywaitopombo kapyn te ero man. Jopoto 'wa yjapojomatopo te ero man. ¹⁸Oty ko iro ke yjepety me nan? Yjepety me man moro epema'pa moro iru'pyn oka ekarityry y'wa. Moro iru'pyn oka ekarityry nyry manombo oty anupi'pa pairo wa.

¹⁹Amy pairo kari'na aina waty wa. Pa'poro kari'na pyitory me te we'i, pyime imero kari'na yto'me y'wa Kristus wyinonokon me. ²⁰Mo'karon Simosu ekosa amy Simosu wara ro ywe'i'po, Simosu yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Awu omenano mero'po upi'no e'i'pa wa. Ise'me te amy upi'nono wara ro ywe'i'po, mo'karon upi'nonokon yto'me y'wa Kristus wyinonaka. ²¹Mo'karon omenano mero'po anukuty'non ekosa amy omenano mero'po anukutypyn wara ro y'we'i'po, mo'karon omenano mero'po anukuty'non yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Tamusi nyry'po omenano 'wa epanama'pa ywe'i'po waty moro kynakon. Kristus nyry'po omenano upi'no te wakon. ²²Mo'karon ru'mangon ekosa ru'me ywe'i'po, mo'karon ru'mangon yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Pa'poro kari'na ekosa pa'poro roten ywe'i'po, pa'poro rypo epano'to'ko'me. ²³Moro iru'pyn oka upu'po me pa'poro o'to waija, y'wa enapa epery epoto'me. ²⁴Muku'saton waty amy aka'nuno pokon e'kuno ta pa'poro mo'karon

9:13 Deuteronomium 18:1 9:14 Mateus 10:10, Lukas 10:7

aka'nundonon eka'numyry, irombo te o'win roten amy 'wa moro e'kutopo apyiry? Iro ke ko'wu ajeka'nundoko, moro e'kutopo apyito'me. ²⁵Pa'poro e'kutoto 'wa otykon nondary man. Mo'karon amy uta'toto man u'mari poko moro wara kynaijaton. Ky'karon te amy utapypyn man roten u'mari poko moro wara kytaijaton. ²⁶Iro ke ko'wu awu typo roten eka'numy'pa wa. Amy typo roten tainary amo'mere'ko'po emanen o'wo'matoto kapyn enapa awu wa. ²⁷Uwa! Moro yja'mun semepangapoja moro ynisanory oty ka'to'me i'wa. Amykon terapa kari'na 'wa moro e'kuno ekaro'po wyino y'wa, ykary 'se'pa wa.

Israel pajanymbo poko omepatoko

10 ¹Amy oty ukutyry 'se te wa o'waine, yja'sakarykon, mo'karon kytangon poko. Moro kapurutu upi'no tywaije mandon pa'poro. Pa'poro i'waine moro tuna typato man. ²Pa'poro tatyka mandon Moses wena'po tanokon me moro kapurutu ta ro, moro tuna ta enapa. ³Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono arepa tana'se man. ⁴Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono tuna tanye man. Amy a'kanano wyinono iwekenanamon topu 'wa ro tuna ke tupa tywaije mandon. Moro topu ro Kristus mo'ko tywaije man. ⁵Ise'me Tamusi pyime amykon kytangon poko ewa'po'pa tywaije man. Mo'karon ro moro poto 'su wo'i ta ty'ma'se mandon.

⁶Pa'poro morokon otykon moro wara tywaije man ipokoine kywore'no'to'ko'me yja'wanton otykon kapyry poko onumenga'pa kywaito'ko'me, iwe'i'san wara. ⁷Ikapy'san tamusi etykon awonganamon me ro rypo kytaiton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Mo'karon ro moro imero'po wara tywaije mandon:

Mo'karon kari'na wotandy'mo'san tywendameto'ko'me. Irombo awomy'san tyweserepekat'o'ko'me.

⁸Wararo wokyry, woryi maro kytaiton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Wararo wokyry, woryi maro tywe'i'san ke ro o'win kurita roten o'win-kari'na itu'ponaka oruwa dusun me ty'ma'se

10:1 Exodus 13:21-22, Exodus 14:22-29 **10:3** Exodus 16:35

10:4 Exodus 17:6, Numeri 20:11 **10:5** Numeri 14:29,30 **10:6** Numeri 11:4

10:7 Exodus 32:6

mandon. ⁹Mo'ko Kristus* kysu'kuton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Tamusi u'ku'po ke ro i'waine okoju 'wa ty'ma'ka mandon. ¹⁰Toruke kytaiton, amykonymbo we'i'san wara ira'naine. Toruke iwe'isan ke ro mo'ko kari'na y'ma'kanen Tamusi apojon 'wa ty'ma'ka mandon. ¹¹Morokon otykon 'wa ro mo'karon topoje mandon, amykon terapa kari'na wore'no'to'me. Ko'mapo'to'kon me tymero man, tyse waty terapa moro i'matyry wyino kywairykon ke.

¹²Iro ke ro mo'ko pyre okano'toto wairy man tuwaro tywomapotyry pona. ¹³Kari'na napyiry ko'po kapyn moro aju'kuto'kon man. Tamusi tamyikapore man. Apori'torykon ko'po aju'kupo'paine kynaitan. Moro aju'kurukon jako ako'ponomapo'paine kynaitan moro aju'kuto'kon 'wa.

O'win perere, o'win ja'munano

¹⁴Iro ke ro, ynipyinarykon, morokon ikapy'san tamusi ety awongary wyino tyse aitoko. ¹⁵Oty uku'namon 'wa irombo yjauranaje. Iro ke ro aseke uku'toko moro o'to ywykary.

¹⁶Moro Tamusi ety awongatopo sapera, moro ipoko Tamusi ety kysawongaton iro o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus mynuru maro? Moro kyni'sakarykon perere o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus ja'mun maro? ¹⁷O'win moro perere wairy ke, pa'poro ky'karon o'win ja'munano me kytaton, moky ro rypo ka'taine. Pa'poro ky'wanokon me irombo moro o'wino perere man. ¹⁸Mo'karon Israel pajanymbo 'wa o'po'toko. Mo'karon Tamusi 'wano me iwo'po amy ononamon o'win e'i'pa nandon mo'karon Tamusi 'wa mo'ko tywomy aronomamonybmo maro?

¹⁹Oty ekarityry 'se ko wan? Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy wairy amy oty me? Amy ikapy'po tamusi wairy amy noky me? ²⁰Uwa pore! Morokon tynyrykon otykon yjaton ewa'rummy 'wa. Tamusi 'wa kapyn te kynyjaton. Mo'karon ewa'rummy maro te o'win awairykon 'se'pa wa. ²¹Mo'ko Jopoto saperary tano enyry jako o'waine, mo'karon ewa'rummy saperary tano enyry kapyn o'waine man. Mo'ko Jopoto ereparay apo'ny

10:9 Amykon 'wa 'Jopoto' tymero man moro 'Kristus' y'petakan me.

10:8 Numeri 25:1-18 10:9 Numeri 21:5-6 10:10 Numeri 16:41-49

10:16 Mateus 26:26-28, Markus 14:22-24, Lukas 22:19,20 10:18 Levitikus 7:6

10:20 Deuteronomium 32:17 (LXX)

po awendamerykon jako, mo'karon ewa'rums erepar yapo'ny po awendamerykon kapyn man. ²²Mo'ko Jopoto ere'kopory 'se te ka'tu kytaton? Iko'po ka'tu pari'pe kytokano'saton?

Amykonymbo oty wairy pori'tomato'pa

²³Amy paipo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonymbo oty kapyry te iru'pyn oty anyry'pa man. Amy paipo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonymbo oty te pori'tomato'pa man.

²⁴Amy paipo kari'na uwaponaka aseke tytory poko o'mika'pa nainen. Ta'sakary yry poko te uwaponaka no'mikan.

²⁵Pa'poro moro oty ekaramatopo po takaramamy tonomy onotoko. Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen. ²⁶Ero nono irombo pa'poro moro tytu'pono maro, Tamusi otyry moro man. ²⁷Amy Kristus wyino e'ipyn 'wa ako'ma'sando, irombo awyto'sando, pa'poro moro i'wa ajupato'kon onotoko.

Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen. ²⁸Amy wykary jako te o'waine: "Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy mo'ko man", kysonoton, mo'ko ekari'nenyimbo upu'po me, moro turu'ponano upu'pome enapa. ²⁹Aseke aturu'po 'wa ajamiromo'kary pona' yka'pa wa, mo'ko aja'sakary turu'po te. O'tono'me ko moro amy oty 'wa aja'sakary amiromo'kary moro ajaina oty wairy a'kototan? ³⁰Tamusi ety sawongaje moro ynonory tonomy poko. One wara ko iro ke kari'na yja'wan me nykatan y'wa, moro y'wa Tamusi ety awongatopo poko?

³¹Iro ke ko'wu tonomy onory jako o'waine, tuna enyry jako pai o'waine, pa'poro o'to awairykon jako pai, pa'poro o'to aitoko Tamusi ety awongato'me. ³²Mo'karon Simosute, mo'karon Griek, mo'karon Tamusi na'nanopy'san enapa kysamiromo'katon. ³³Ywairy wara aitoko. Awu pa'poro o'to ywairy ta pa'poro kari'na ewa'porory su'kuja. Uwaponaka aseke ywyttory poko o'mika'pa wa. Uwaponaka te mo'karon pyimanokon kari'na yry poko we'kuja, uta'no wyino unendo'ko'me.

11

¹Ywairy wara aitoko. Awu rapa Kristus wairy wara waija.

Mo'ko woryi u'jondy

²Tawa'pore imero wa apokoine, pa'poro oty ta awonumengarykon ke ypoko, morokon y'wa ajemepato'konymbo apiryir ke enapa o'waine.

³Ero ukutyry 'se te 'kuru o'waine wa: pa'poro wokyry jopotory me mo'ko Kristus man. Mo'ko woryi jopotory me mo'ko wokyry man. Mo'ko Kristus jopotory me mo'ko Tamusi man. ⁴Tu'jondyne amy wokyry aurany jako Tamusi 'wa, Tamusi aurany uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan. ⁵U'jondy'ma amy woryi aurany jako Tamusi 'wa, Tamusi aurany uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan. Moro wara ta'ta irombo asewara imero man amy u'koro'ka'po woryi maro. ⁶Atu'jondo'pa amy woryi a'ta, oro tunsety y'kotopon. Pyiwano me te moro ta'sakotory, moro tu'koro'kary pai epory jako ty'wa, oro natu'jondon.

⁷Mo'ko wokyry wotu'jondory kapyn man, Tamusi eneke tywairy ke, Tamusi kuranory me tywairy ke. Mo'ko woryi te mo'ko wokyry kuranory me man. ⁸Mo'ko wokyry irombo mo'ko woryi wyino ikapy'pa tywaije man. Mo'ko wokyry wyino te mo'ko woryi tyka'se man. ⁹Mo'ko wokyry irombo ikapy'pa enapa tywaije man mo'ko woryi upu'po me. Mo'ko woryi te tyka'se man mo'ko wokyry upu'po me. ¹⁰Jopoto upi'no iwairy enepotopo wairy man mo'ko woryi upu'po tu'po, mo'karon Tamusi apojongon upu'po me. ¹¹Ise'me te mo'ko Jopoto ta mo'ko wokyry woryi pyndo tywairy upijan, mo'ko woryi 'wa wokyry pyndo tywairy upiry wara enapa. ¹²Mo'ko wokyry wyino irombo mo'ko woryi kapy'po wara enapa mo'ko wokyry mo'ko woryi wyino kyno'san. Tamusi te 'kuru pa'poro oty undy me man.

¹³Aseke ajaurangon ytoko ero pok: Iru'pa nan amy woryi aurany Tamusi 'wa u'jondy'ma? ¹⁴Moro one wara kykapy'san roten 'kare anenepo'pa terapa o'waine nan amy wokyry ety emapory masi'pyn unsenano 'wa, ¹⁵amy woryi ety awongary te masi'pyn unsenano 'wa. Amy u'jondy me irombo moro masi'pyn unsenano tyje woryi 'wa man. ¹⁶Mo'ko ero yjauran arimary 'san

11:1 1 Korinte 4:16, Filipi 3:17 11:7 Genesis 1:26-27 11:8-9 Genesis 2:18-23

'wa ero wara roten ywykary 'se wa: Na'na, mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san ro rypo amy terapa taromy omenano anukuty'pa man.

Kristus ereparry enapyry

17Ero one wara awairykon man ekarityry jako y'wa, amy noro oty poko aje'marykon 'se wa. Moro ase'wa awopyrykon yja'wan oty ene'san o'waine iru'pyn oty enepyry ko'po. **18**Koromono me ero sekari'sa o'waine: Setai o'win e'i'pa awairykon Tamusi na'nanopy'san me moro ase'wa awopyrykon jako. Ero ro a'si 'ko samyikaje. **19**Moro ase'wa wavy aino wairy ro man ara'naine, mo'karon tamyikaporamon wonepoto'me enapa ara'naine. **20**Mo'ko Jopoto ereparry tiro mena'saton, moro ase'wa awopyrykon jako. **21**Moro awendamerykon jako aja'sakarykon 'wa arepa apyiry uwaporu pa'poro arepa apyiry poko monsi'maton. Iwaru o'win amy wojan ikumyry, o'win amy kynetynjan. **22**Auty'ma 'kare mandon. Ajautykon po 'kare awendamerykon mupijaton. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san te ka'tu menu'katon? Mo'karon oty'non py'i'topory 'se ka'tu mandon? O'to ko wykatan o'waine? Ajetykon sawongatan? Ero oty poko te ajetykon anawonga'pa wa.

23Y'wa irombo mo'ko Jopoto ero o'waine enapa ynekarity'po oty ekari'hen: moro takaramatopombo koko mo'ko Jopoto Jesus 'wa perere tanunje man. **24**Tamusi ety awonga'po wyino ty'wa, moro perere i'wa ty'sakapo'se man. Irombo tyka man: "Yja'mun ero man. O'wanokon me ro man. Ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa." **25**Iwaru enapa moro sapera tanunje i'wa man moro tywendame'san wyino. Tyka man: "Ero sapera moro Tamusi wykatopombo yjan rapa asery me. Moro ikatopombo pori'tomanon ro moro ymynuru. Awonyrykon wararo ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa." **26**Moro perere enapyry wara ro o'waine, moro sapera wyino awonyrykon wara ro, Jesus romby'po mekarojaton rapa, iwopyry 'wa ro rapa.

27Iro ke 'kuru mo'ko emepo'pa roten mo'ko Jopoto pererery ena'nen, isaperary wyino oty enynen u'ta kynaitan mo'ko Jopoto ja'mun poko yja'wan me aino, imynuru poko yja'wan me aino enapa. **28**Moro perere enapyry uwaporu te 'kuru, moro sapera

11:25 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34, Exodus 24:6-8

wyino oty enyry uwaporu enapa, iru'pyn me 'ne ka'tu aseke kari'na waimengary man. ²⁹Mo'ko Kristus ja'mun me iwairy anukutypyn irombo aseke yja'wan oty ypojan tytu'ponaka moro ty'wa perere enapyry 'wa, moro sapera wyino tywonyry 'wa enapa. ³⁰Moro wara ro ara'naine pyime imero je'tun pe mandon, ru'me mandon. Pyime pairo tyromo'se mandon. ³¹Aseke na'sen kywaimenga'sanymboto te, mo'ko Jopoto kymenga'paine nairy. ³²Erome te mo'ko Jopoto kymengaton. Iro ke ro kykota'maton, moro a'wembono tauran yry pona ty'wa kypokoine asewara ero nono maro.

³³Iro ke ko'wu, yja'sakarykon, mo'ko Jopoto ereparu ena'se awopyrykon jako, aja'sakarykon imomo'toko. ³⁴Ikumyry 'wa amy wory jako, tauty po iwendarumery man. Iwara ro moro ase'wa awopyrykon yja'wan me mo'ko Jopoto anauranano'po'pa kynaitan. Morokon amykon terapa ajemepato'ko'man ko'wu ywopy'po mero o'waine sa'pendake iru'pyn me.

A'kanano wyinonokon otykon

12 ¹Morokon a'kanano wyinonokon otykon pokon oty ukutyry 'se wa o'waine, yja'sakarykon. ²Tamusi anukutypa noro aja'taine, moro wara rotent mo'karon aurana'non tamusi 'wa tywotaropo tywaije mandon, aine? ³Iro ke ro suku'poja o'waine: Amy pairo Tamusi a'kary nauranano'pory kari'na "Oro Jesus nuta'nen!" yka'pa kynaitan. "Jesus Jopoto me man" yka'pa ro rypo amy kari'na kynaitan, taro'pa Tamusi a'kary a'ta.

⁴Pyime mo'ko Tamusi a'kary nyrykon otykon man. Mo'ko ynamon te 'kuru o'win rotent man, mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. ⁵Pyime morokon pyitonano emamingon man. O'win te man mo'karon pyitonano Jopotory. ⁶Pyime morokon pori'tonano man. Mo'ko inoro noro Tamusi te 'kuru pa'poro kari'na pori'tomanon. ⁷Pa'poro ita tywonepotopo kari'na ta te mo'ko Tamusi a'kary kynonepojan pa'poro kari'na epano'to'me. ⁸Mo'ko o'win amymbu aurana'pojan mo'ko Tamusi a'kary tywonumengapore. Mo'ko o'win amymbu aurana'pojan te mo'ko inoro noro Tamusi a'kary oty uku'nen me. ⁹Amymbu 'wa oty amyikapojan imero mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. Amymbu 'wa je'tun pangon

12:4-11 Rome 12:6-8

kura'mapojan mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. ¹⁰Amymbo yjan pori'tonano eneponen me. Amymbo yjan Tamusi auran uku'ponen me. Amymbo yjan yja'wanton akywano uku'nen me. Amymbo auranano'pojan ukuty'non roten auranano ta. Amymbo yjan o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'nen me. ¹¹Pa'poro erokon otykon te 'kuru mo'ko inoro noro a'kanano emamin erokon man. Pa'poro kari'na emaminano'pojan te amy me terapa, i'se tywairy wara ro.

O'win ja'munano tanokon

¹²Amy ja'munano wara mo'ko Kristus man. Morokon o'win amy ja'munano pokonokon, itanokon enapa pyime man. Morokon pyimanokon amy ja'munano pokonokon, itanokon enapa o'win amy ja'munano me man. ¹³Iwara enapa ky'karon pa'poro o'win a'kanano ta tatyka kytaton o'win ja'munano me. Simosu me, Griek me, taporemynamon pyitonano me, aporemymyngon me pai kywairykon ita waty man. O'win a'kanano 'wa pa'poro tapyije kytaton.

¹⁴Moro ja'munano ta enapa irombo o'win roten itano e'i'pa man. Pyime te morokon itanokon man. ¹⁵Moro pupunano wykary jako pai "Ainanano me kapyn ywairy ke, moro ja'munano ta kapyn awu wa", moro pupunano iro ke moro ja'munano ta kapyn nan? ¹⁶Moro pananano wykary jako "Onunano me kapyn ywairy ke, moro ja'munano ta kapyn awu wa", moro pananano iro ke moro ja'munano ta kapyn nan? ¹⁷Onunano me roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko nepanamary? Pananano me roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko oty po'nukuru? ¹⁸Tamusi 'wa te 'kuru pa'poro morokon ja'munano tanokon tyje man tywaitopone moro ja'munano ta, tynisanory wara ro. ¹⁹Pa'poro morokon otykon a'ta o'win roten moro ja'munano tano oty me, one wara ko ja'munano me nairy? ²⁰Pyime te 'kuru morokon ja'munano tanokon man. O'win te man moro ja'munano. ²¹Moro onunano tykary upijan moro ainanano 'wa "O'se'pa wa". Iwara enapa moro upu'ponano tykary upijan moro pupunano 'wa "O'se'pa wa". ²²Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon ru'me kynekanopyrykon kyja'mungon tanokon otykon wotamonopyry waty man imero.

²³Morokon kyja'mungon tanokon, morokon kawo anapo'i'pa kytaton irokon poko 'ne ka'tu rapa iru'pa kytaton. Morokon pyiwano mangon kyja'mungon tanokon otykon 'ne ka'tu rapa kysikura'maton. ²⁴Morokon kurangon kyja'mungon tanokon otykon kura'mary waty man. Tamusi 'wa tameronokon otykon moro ja'munano tanokon me tyje man. Moro po'pono itano poko 'ne ka'tu rapa te iru'pa man, ²⁵morokon itanokon wotaripapyry pona. O'win iwonusumengarykon 'se man ase'wano me. ²⁶Je'tun pe o'win amy itano a'ta, pa'poro morokon itanokon enapa moro je'tunano apojaton. O'win amy itano ety awongary jako, pa'poro morokon itanokon enapa ta'wapore mandon.

²⁷Kristus ja'mun amyjaron mandon. Ija'mun tanokon me mandon. ²⁸Mo'karon Tamusi na'nropy'san ra'na Tamusi 'wa amykonymbo tyje man, koromo 'ne apojoma'san me, ijokonory me tauran uku'ponamon me, ijomuwanory me amepanamon me, irombo pori'tonano eneponamon me, irombo je'tun pangon kura'manamon me, ta'sakarykon epano'namon me, oty undymanamon me, ukuty'non roten auranano ta auranatonon me enapa. ²⁹Pa'poro 'kare apojoma'san me nandon. Pa'poro 'kare Tamusi auran uku'ponamon me nandon. Pa'poro 'kare amepanamon me nandon. Pa'poro 'kare pori'tonano enepojaton. ³⁰Pa'poro 'kare i'waine je'tun pangon kura'mapojan mo'ko a'kanano. Pa'poro 'kare nauranaton ukuty'non roten auranano ta. Pa'poro 'kare o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'saton. ³¹E'kutoko te morokon potonon 'ne ro Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko.

Amy oma 'ne ka'tu te senepoja o'waine, moro pa'poro erokon ko'po man iro.

Moro aipynano

13 ¹Pa'poro ero nono tu'ponokon auranano ta, pa'poro moro kapu tanokon auranano ta enapa yjauranary jako ro rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, sambura waimorykary wara wa, kambana waimorykary wara pai. ²Moro Tamusi auran uku'potopo pori'tonano a'ta ro rypo yjekosa, pa'poro atunemy'san otykon ukutyry jako ro rypo y'wa, pa'poro oty ukutyry jako ro rypo y'wa, moro y'wa Tamusi amyikary 'wa wypykon emimapory jako ro

rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, amy otymbo me pairo e'i'pa wa. ³Pa'poro yjotyrykonymbo ekamyry jako ro rypo y'wa kari'na wendameto'me, moro yja'mun yry jako ro rypo y'wa ykorokato'me, aipynano anukuty'pa yja'ta te, otymbo ro anyry'pa man y'wa.

⁴Moro aipynano pyi'me'ke man. Tawa'pore roten man. Emyny'ma man. Moro aipynano e'i'pa 'ne man. Atamyika'pa man. ⁵Emepo'pa e'i'pa man. Uwaponaka aseke tytory pok'o'mika'pa man. Ko'i ore'kopo'pa man. Yja'wan me tyry'poto, ipoko o'poty'pa man. ⁶Yja'wan me kari'na enary pok'o ewa'po'pa man. Moro iporono oty te kynewa'porojan. ⁷Pa'poro oty jondojan. Pa'poro oty amyikanon. Pa'poro oty wo'kapyry po kyno'po'san. Pa'poro oty ta kyneja'nakanon.

⁸Moro aipynano aikepy'pa roten man. Moro Tamusi auran uku'porymbo kynaike'tan. Morokon ukuty'non roten auranano kynaike'tan. Oty ukutyrymbo kynaike'tan. ⁹Pa'poro 'ne oty ukutyry kysamono'saton. Pa'poro 'ne Tamusi auran uku'pory kysamono'saton. ¹⁰Oty we'i'ma'po mero te, morokon otykon amonopyry kynuta'tan. ¹¹Uwapo, pitani me noro yja'ta, pitani wara ro yja'uranary, pitani wara ro ywonumengary, pitani wara ro oty enery y'wa. Erome te amy uwapotombo me ywe'i'po mero, morokon pitani me yja'tanokonymbo otykon saike'kai. ¹²Erome irombo amy supikiri ta otykon kysenejaton. Morokon otykon te to'kyine kynonejan. Aire te asembata kyto'po'ta'ton. Erome pa'poro 'ne kapyn oty suku'sa. Aire te suku'take, yjukutyry wara enapa Tamusi 'wa.

¹³Iwara ko'wu erokon oruwa kynainopojan: Tamusi amyikary, oty wairy po o'po'no, aipynano. Ira'naine te moro aipynano poto me 'ne man.

A'kanano wyinonokon otykon rapa

14 ¹Moro aipynano wena'po ta aitoko. Irombo mo'ko a'kanano nyry otykon apyiry pok'o e'kutoko. Moro Tamusi auran uku'pory apyiry pok'o 'ne ka'tu rapa te e'kutoko. ²Mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto irombo kari'na anerupa'pa man. Tamusi erupanon te. Amy pairo kari'na irombo moro auran anukuty'pa man. Mo'ko Tamusi a'kary te atukuty'non otykon

poko kynauranano'pojan. ³Mo'ko Tamusi auran uku'ponen te kari'na erupanon. Kynepano'saton. Kynurujaton. Kynipori'tomatton enapa. ⁴Mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto aseke kynepori'tomanon. Mo'ko Tamusi auran uku'ponen te mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomanon. ⁵Ukuty'non roten auranano ta pa'poro ajauranarykon 'se rypo imero wa. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa te Tamusi auran uku'ponamon me awairykon 'se wa. Mo'ko Tamusi auran uku'ponen mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto ko'po man. Asewara te mandon moro o'to tauro'po me moro tauranymbo wairy ekarityry jako roten mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto 'wa, mo'karon Tamusi na'nanopy'san epano'to'me ty'wa.

⁶Ukuty'non roten auranano ta ajerupaine ywopy'poto, yja'sakarykon, otypan oty ko ywyino mepotory? Oty pa'kanen me, oty uku'nen me pai, Tamusi auran uku'ponen me pai, amepanen me pai ajerupa'paine ywe'i'poto, otymbro ro anepory'pa maitory. ⁷Iwara enapa morokon aimorykatonon otykon man. Enurima'pa tyre sina ety, kitara ety pai nainen. Muku'tan otypan ware etory, otypan ware morykary pai? ⁸Atukuty'pa moro warinu kutiry ety a'ta enapa, noky ko o'wo'ma tytory man ytan? ⁹Iwara enapa amyjaron mandon. Atukuty'pa ajauranarykon jako, one wara ko moro ajaurangon natuku'tan? Typo roten moro ajaurangon makamata'ton. ¹⁰Ero nono tu'po pyime roten auranano man. Pa'poro auranano amy o'to tauro'po me man. ¹¹O'to tauro'po me amy auranano wairy anukuty'pa yja'ta, mo'ko yjerupanen amy tauranworono me kynaitan y'wa. Awu i'wa enapa amy tauranworono me waitake. ¹²Iwara enapa amyjaron mandon. Mo'ko Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko awo'mikarykon jako, e'kutoko 'ne ka'tu rapa morokon Tamusi na'nanopy'san pori'tomato'kon otykon apyiry poko.

¹³Iro ke ro mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto woturupory man Tamusi 'wa moro o'to tauro'po me iwairy ekari'topo poko. ¹⁴Amy ukutypyn auranano ta irombo Tamusi 'wa yjauranary jako, mo'ko yja'kary Tamusi 'wa kynaurananon. Moro ywonumengary te oty anepory'pa man. ¹⁵One wara ko iro ke nan? Moro Tamusi 'wa yjauranary jako, yja'kary maro Tamusi 'wa yjauranatake. Ywonumengary maro enapa te Tamusi 'wa yjauranatake. Ywaretatake yja'kary maro. Ywonumengary maro

enapa te ywaretatake. ¹⁶Aja'kary maro roten amy oty poko Tamusi ety awongary jako o'wa, one wara ko mo'ko amy roten kari'na moro ety awongatopo poko "Iwara ro man" nykatan, moro o'to awykary anukuty'pa ta'ta? ¹⁷Iru'pa ro rypo man moro o'wa Tamusi ety awongary. Mo'ko aja'sakary anipori'toma'pa te man.

¹⁸Tamusi ety sawongaje pa'poro ako'poine ukuty'non roten auranano ta yjauranary poko. ¹⁹Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na te 'kuru ywonusumengary maro aiatone roten o'to ywykary iru'pa sepoja amy ukutypyn auranano ta ainapatoro dusun o'to ywykary ko'po. Iwara ro mo'karon yja'sakarykon emepary taro waitake.

²⁰Yja'sakarykon, pitanikon wara kytonumengaton. Pitanikon wara u'tano'ma aitoko. Uwapoto'san wara te onumengatoko.

²¹Moro omenano karetary ta tymero man:

"Tauranworonokon yndary 'wa oty sekari'potake mojan ero ponokon 'wa. Ise'me te y'wa epanama'pa kynaita'ton,"
kynganon mo'ko Jopoto.

²²One wara ko iro ke nan? Morokon ukuty'non auranano irombo amy oty enepojan mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wa. Mo'karon Kristus wyinonokon 'wano kapyn morokon man. Moro Tamusi auran uku'pory te amy oty enepojan mo'karon Kristus wyinonokon 'wa. Mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wano kapyn moro man. ²³Pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san auranary jako ukuty'non auranano ta moro tywota'nano'to'kon po, one wara ko amykon roten o'my'san kari'na, Kristus wyino e'i'non pai nonumengata'ton? To'mere'se awairykon anekarity'pa naita'ton? ²⁴Moro pa'poro kari'na 'wa Tamusi auran uku'pory jako te, oty ko no'ka'tan amy Kristus wyino e'ipyn wo'my'poto, amy roten kari'na wo'my'poto pai? Pa'poro morokon inetary yja'wan me iwairy ekari'tan. Morokon inetary kynimengapotan. ²⁵Moro ituru'po ta unemy'po oty kynosenepotan. Tombata'po ko'wu kynomatan Tamusi ety awongato'me ty'wa. Irombo kyngatan: "Iporo ro Tamusi ara'naine man!"

Pa'poro oty wairy man tywaitopone

²⁶One wara ko iro ke nan, yja'sakarykon? Moro ase'wa awopyrykon wara ro, pa'poro kari'na amy oty maro kyno'san:

amy ware maro, amy iru'pyn omepatopo oty maro pai, amy ty'wa Tamusi nenepo'po oty maro pai, amy ukutypyn auranano maro pai, o'to tauro'po me moro auranano wairy ekari'topo maro pai. Pa'poro morokon otykon wo'kapyry man mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomato'me. ²⁷Amy ukutypyn auranano ta amykon auranary jako, oro oko, oruwa roten pai moro wara naisen. Asepa'po ta nauranasen. Irombo o'win amy 'wa o'to tauro'po me moro auranano wairy ekarityry man. ²⁸Uwa amy ekari'nen a'ta te, ity'me mo'karon ukuty'non auranano ta auranatonon wairy man mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na. Ty'wanokon me roten moro jako auranarykon man, Tamusi 'wanokon me enapa. ²⁹Oro oko, oruwa roten pai Tamusi auran uku'ponamon nauranasen mo'karon amykon terapa 'wa aurangon mengary uwapor. ³⁰Amy moro po tandy'pono 'wa te Tamusi 'wa amy oty enepory jako, mo'ko auranatoto Tamusi auran uku'ponen yity'nary man, mo'ko ta'sakary auranato'me. ³¹Asepa'po ta Tamusi auran uku'pory taro mandon pa'poro. Iwara ro pa'poro kari'na tywomeparykon taro, tywepori'tomarykon taro enapa kynaita'ton. ³²Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon aina moro Tamusi auran uku'pory man. ³³Tamusi irombo ato'wa roten kywairykon 'se'pa man. Sara'me te kywairykon 'se man. Iwara ro man pa'poro morokon Tamusi wyinonokon wota'nanoto'kon po.

³⁴Ity'me mo'karon woryijan wairy man morokon ata'hano'to'kon po. Auranarykon kapyn man. Moro omenano mero'po wykary wara ro tyikyryjatonon apyiry i'waine man tyjopotorykon me. ³⁵Amy oty ukutryy 'se ta'taine, auto po iwoturuporykon man tyinonon 'wa. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na amy woryi auranary pyiwano me man. ³⁶Awyinoine 'kare moro Tamusi auranyimb tywotaripa'se nan. Amyjaron roten 'kare ajepoton. ³⁷Tamusi auran uku'ponen me, a'kanano wyinono me amy wokanopyry jako, ero ynimerory wairy ukutryy i'wa man mo'ko Jopoto wykatopo me. ³⁸Mo'ko ero ukutryy 'sepyn ukutry'pa enapa kynaitan.

³⁹Iro ke ro, yja'sakarykon, e'kutoko moro Tamusi auran uku'pory pok. Ukuty'non auranano ta kari'na auranary kysa'kototon.

⁴⁰Pa'poro oty wairy te man tywaipore, tywaitopone enapa.

Mo'ko Kristus awomy'po ekarityry

15

¹Kytuwaro'maton rapa, yjasa'karykon, moro o'waine ynekarity'pombo iru'pyn oka pok. Moro ro mapyisen.

Moro ro ajemamarykon andy'mojan. ²Moro ro enapa uta'no wyino ajunenjaton, moro ynekarity'po wara ro ikura'mary jako o'waine. Aronge rotен 'kare Kristus mamyikaton. ³Pa'poro oty uwaporо te moro ynapo'i'po oka sekari'nен o'waine. Morokon imero'san wararo kyja'wanykon upu'po me mo'ko Kristus romby'po sekari'nен o'waine. ⁴Unemy'po sekari'nен o'waine. Moro ijoruanory kurita morokon imero'san wara ro awomy'po sekari'nен o'waine. ⁵Mo'ko Kefas 'wa iwosenepo'po sekari'nен o'waine, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon 'wa iwosenepo'po enapa. ⁶Moro pa'po me tywosenepo man ainatonemboto aiatone-kari'na ko'ponokon ka'sakarykon wota'nanopy'san 'wa. Pyime enenamonymbo nuro noro mandon. Amykonymbo te tyromo'se terapa mandon. ⁷Moro pa'po me Jakobus 'wa tywosenepo man. Morombo wyino pa'poro mo'karon apojoma'san 'wa. ⁸Irombo ro mero ko'wu y'wa enapa, amy e'i'pa oma'po warano 'wa iwosenepo'po.

⁹Awu ro inorombo ro ko'warono apojoma'po awu wa mo'karon apojoma'san ra'na. Apojoma'po me yjejatory kapyn rypo man, mo'karon Tamusi na'nanopy'san wekenapoty'san ke yjerekuru 'wa. ¹⁰Tamusi turu'popory te erome ero wara yjyryi. Moro y'wa inenepo'po ituru'popory aronge roten e'i'pa ne'i. Pa'poro mo'karon amykon terapa apojoma'san ko'po imero awosin pe yjemaminai. Awu kapyn te yjemaminai. Moro ymaro aitoto Tamusi turu'popory te nemaminai. ¹¹Noky 'wa, y'wa pai, mo'karon amykon terapa 'wa pai moro oka ekarityry ita waty man. Moro wara te na'na kynekarajan. Moro wara ro Kristus amyikanamon me tywaije mandon.

Moro kawomyrykon

¹²Iromby'san wyino rapa mo'ko Kristus awomy'po ekarory jako na'na 'wa, one wara ko iro ke amykonymbo aja'sakarykon awomy'pa mo'karon iromby'san ekari'saton? ¹³Awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man iromby'san wyino. ¹⁴Awomy'pa rapa Kristus we'i'poto, moro na'na nekarory aronge roten man. Moro wara a'ta, moro o'waine Kristus amyikary enapa

15:3 Jesaja 53:5-12 **15:4** Ware 16:8-10, Mateus 12:40, Apojoma'san 2:24-32

15:5 Lukas 24:34, Mateus 28:16-17, Markus 16:14, Lukas 24:36, Johanes 20:19

15:8 Apojoma'san 9:3-6 **15:9** Apojoma'san 8:3

aronge roten man. ¹⁵Moro wara a'ta enapa Tamusi pokon na'na enapitary kynonejan. Na'na irombo Tamusi 'wa Kristus awongapo'po ekari'san rapa. Anawongapo'pa rapa tywaije man, awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta. ¹⁶Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta irombo mo'ko Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man. ¹⁷Awomy'pa rapa mo'ko Kristus we'i'poto, moro o'waine Kristus amyikary aronge roten man. Moro wara a'ta, oja'wanykon ta noro mandon. ¹⁸Moro wara a'ta, mo'karon Kristus ta i'maty'san enapa tutase mandon. ¹⁹Ero amano tano man me roten Kristus pokon kywo'potyrykon jako, pa'poro kari'na ko'po imero kata'mato kytaton.

²⁰Iporo te 'kuru Kristus tawonje rapa man iromby'san wyino, koromono me pa'poro mo'karon iromby'san ra'na. ²¹Amy kari'na ta moro romo'no wopy'po wara enapa moro iromby'san wyino awono amy kari'na ta tywo'se man. ²²Adam ta pa'poro kari'na rombyry wara enapa pa'poro kari'na kynawondan rapa Kristus ta.

²³Ta'pemy'san wararo te pa'poro kari'na kynawondan rapa. Koromono me mo'ko Kristus tawonje man. Irombo moro iwopyry mero mo'karon iwyinonokon terapa kynawonda'ton. ²⁴Morombo mero ko'wu pa'poro oty kynaike'tan. Pa'poro morokon ero nono tu'ponokon kawonokon pori'tonano uta'ka'san mero ty'wa, mo'ko Kristus ero nono ytan undymato'me mo'ko Tamusi jumynano ainaka. ²⁵Mo'ko Kristus 'wa irombo pa'poro oty undymary man pa'poro mo'karon tyjenonokamon yry 'wa ro Tamusi 'wa ipupuru upi'nonaka. ²⁶Moro irombo ro uta'toto man tyjenonopymy oty moro romo'no man. ²⁷Tymero irombo man: Pa'poro oty tyje Tamusi 'wa man ipupuru upi'nonaka. Upi'nonaka pa'poro oty yry jako te ty'wa, Tamusi 'ne ro aseke upi'nonaka atyry'pa tywaije man. ²⁸Pa'poro oty yry'po mero tupi'nonaka, mo'ko ymunano enapa aseke mo'ko tupi'nonaka pa'poro oty ynenymbu upi'no kynaitan. Iwara ro Tamusi pa'poro oty me kynaitan pa'poro oty ta.

²⁹Awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, oty eپory ekano'saton ko mo'karon tyrombyrykon mero asetykapotonon? Iporo awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, o'tono'me ko noro tyrombyrykon mero nasykapojaton?

³⁰O'tono'me ko na'na ro rypo otare'ma'pa roten anari ta nan?
³¹Yja'sakarykon, kurita wara ro romo'no ta wa. Iporo ywykary

uku'toko, apokoine waino pe ywairy ukutyry wara enapa o'waine mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta. ³²Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, oty poko ko moro Efese po wo'wo'man mo'karon tokonamon no'kan maro? Otypan iru'pyn oty ene'en ko y'wa? Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, kytendamesen, kyo'ny'sen. Koro'po roten irombo kyromo'ta'ton. ³³Kyтому'maton. Emepo'non maro aino moro tamepore ainombo any'manon. ³⁴Iru'pyn me awonumengarykon apyitoko. Yja'wan me noro o'to kytaiton. Amykonymbo aja'sakarykon irombo Tamusi anukuty'pa pairo mandon. Moro wara ywykary poko awepy'i'torykon rypo man.

Moro a'kanano wyinono ja'munano

³⁵Amy te pai kyngatan: "One wara ko mo'karon iromby'san nawonda'ton rapa? Otypan ja'munano apyita'ton ko?" ³⁶Oty anukutypyn! Moro anipomyry oty erena'pa kynaitan, iromby'pa iwe'i'poto. ³⁷Amy oty pomryy jako o'wa, moro ipuwa'po terapa anipomy'pa mana. Amy epy'po roten te miponja, awasi epy'po pai, amy terapa wonatopo epy'po pai. ³⁸Tamusi te 'kuru amy ja'munano yjan i'wa, tynisanory wara ro. Pa'poro wonatopo epy'po 'wa amy ja'munano yjan typo-typo.

³⁹Pa'poro no'kan punu asewara e'i'pa man. Kari'na punu typo man. Tonomy punu typo man. Tonoro punu typo man. Woto punu rapa typo man. ⁴⁰Kapu tanokon ja'munano mondo man. Ero nono tu'ponokon ja'munano mondo enapa man. Moro kapu tanokon kuranory te asewara e'i'pa man moro ero nono tu'ponokon kuranory maro. ⁴¹Weju kuranory typo man. Nuno kuranory typo man. Siriko kuranory typo man. Morokon siriko kuranory rapa asewara e'i'pa man.

⁴²Iwarra enapa mo'karon iromby'san awomyry man. Uta'toto man kyno'ponjan. Utapypyn roten kynawonjan. ⁴³Yja'wanymbo kyno'ponjan. Kurano kynawonjan. Ru'man kyno'ponjan. Pari'pyn kynawonjan. ⁴⁴Orematoto ja'munano kyno'ponjan. A'kanano wyinono ja'munano kynawonjan.

Mondo amy orematoto ja'munano a'ta, amy a'kanano wyinono ja'munano enapa mondo man. ⁴⁵Iwarra enapa tymero man: Mo'ko

koromono kari'na, Adam, orematoto ja'munano me tywaije man. Mo'ko inorombo ro Adam te amy amano ynen a'kanano wyinono ja'munano me tywaije man. ⁴⁶Moro a'kanano wyinono ja'munano te, koromono kapyn moro man. Moro orematoto ja'munano na'nen te man. Moro pa'po me moro a'kanano wyinono ja'munano kyno'san. ⁴⁷Mo'ko koromono kari'na ero nono wyinono me man. Mo'ko ijokonory kari'na te kapu wyinono me man. ⁴⁸Mo'ko nono wyinono kari'na wara enapa mo'karon nono wyinonokon mandon. Mo'ko kapu wyinono wara enapa mo'karon kapu wyinonokon mandon. ⁴⁹Mo'ko nono wyinono eneke kywe'i'san wara enapa mo'ko kapu tano eneke kytaita'ton.

Romo'no y'mondory

⁵⁰Ero wara wykaje o'waine, yja'sakarykon. Tywaike ro kari'na ttoty upijan moro Tamusi nundymary taka. Moro uta'toto man moro utapy'pa aino apyiry upijan. ⁵¹Epanamatoko. Amy unemy'po auranano sekari'sa o'waine. Pa'poro 'ne iromby'pa kytaita'ton. Pa'poro te amy me terapa kytaita'ton, ⁵²ko'i roten imero, onunano wopisamryr wara roten, moro kuti wota'po mero irombo ro mero. Moro kuti wota'po mero irombo mo'karon iromby'san awongapota'ton Tamusi, iromby'pa noro rapa iwaito'ko'me. Ky'karon te amy me terapa kytaita'ton. ⁵³Ero uta'toto man ja'munano wo'myndory irombo man moro utapy'pa aino ke. Ero romo'toto man ja'munano wo'myndory man moro iromby'pa aino ke. ⁵⁴Moro uta'toto man wo'myndo'ma'po mero moro utapy'pa aino ke, moro romo'toto man wo'myndo'ma'po mero moro iromby'pa aino ke, iporo ero imero'po wairy kynoseneptan:

Moro romo'nombo to'mo'se man. Ty'mondo man. ⁵⁵Romo'no, one wara ko oty mi'mondotan, se? Romo'no, oje ko moro je'tun pan apori'tory nan, se?

⁵⁶Yja'wan me aino moro romo'no ekyry me man. Moro yja'wan me aino pori'tory me moro omenano mero'po man. ⁵⁷Tamusi ety te kysawongasen. Mo'ko 'wa ro oty y'mondonamon me tyje kytagon mo'ko Kyjopotokykon Jesus Kristus ta.

58 Iro ke ko'wu, ynipyndarykon yja'sakarykon, pari'pe aitoko. Esakama'pa imero aitoko. Mo'ja ro mo'ko Jopoto emamin pari'pe ika'toko. Muku'saton wavy moro awo'mikarykon wairy aronge roten wavy Jopoto ta.

Mo'karon Judea ponokon 'wano pyrata

16 ¹Mo'karon Judea po Tamusi wyinonokon 'wano me ana'nropyrykon pyrata poko ero wara ywykary 'se wa. Mo'karon Galatie tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san 'wa ywykatopombo wara enapa aitoko. ²Aremi wara ro auto po amy pyrata typo ytko, apori'torykon taro ro. Iwara moro o'waine ywopy'po mero pyrata amo'i'potyry noro wavy kynaitan. ³Moro o'waine ytunda'po mero amykon iru'pa anepory'san wokyryjan semo'ta'ton kareta maro Jerusalem 'wa, morokon ana'nanopy'san pyrata aro. ⁴Iru'pa te aseke ywytry man wone'poto, ymaro ro kyny'ta'ton.

⁵Wo'take o'waine Masedonie 'wa ywyto'po mero. Masedonie pato irombo wo'take. ⁶Ajekosaine te pai a'si'ko akore'pe waitake. Moro i'sano pai ajekosaine si'ma'katake. Iwara ro mo'ja ro ywytotome yjepanopyry taro maita'ton. ⁷Ko'i roten ywytry ta ajetawarykon 'se'pa wa. Yturu'po maro a'si'ko akore'pe ajekosaine ywairy 'se wa, i'se mo'ko Jopoto a'ta. ⁸Moro koromono wonatopo poty'po ewa'mary taronaka ero Efese po waitake. ⁹Ero po irombo amy oma notapurumakai y'wa moro iru'pyn oka ekari'to'me. Pyime ro rypo ero ponokon kari'na ato'ke man moro iru'pyn oka.

Aturuto'kon

¹⁰Timoteus wopy'poto o'waine, iru'pa enatoko me, enari'ma iwaito'me ara'naine. Ywara enapa irombo mo'ko Jopoto emamin ka'san. ¹¹Oro amy pairo anenu'ka'pa nainen. Epano'toko me te aki'ma'pa iwo'to'me y'wa. Mo'karon ka'sakarykon maro irombo ero po simomo'sa.

¹²Mo'ko ka'sakarykon Apolos poko ero wara ywykary 'se wa. Pyimemboto rypo waturupon i'wa, mo'karon ka'sakarykon maro o'waine itoto'me. Erome 'ne te tytory 'se'pa imero man. Kyno'tan te iru'pyn oma eپory'po mero ty'wa.

16:1 Rome 15:25-26 16:5 Apojoma'san 19:21 16:8-9 Apojoma'san 19:8-10

16:8 Levitikus 23:15-21, Deuteronomium 16:9-11 16:10 1 Korinte 4:17

¹³Tuwaro aitoko. Kristus amyikary ta eja'nakatoko. Wokyry me aitoko. Pana'pe aitoko! ¹⁴Pa'poro o'to aitoko awaipynarykon ta.

¹⁵O'win ro'kon amy oty poko ajururukon 'se wa, yja'sakarykon. Muku'saton waty mo'ko Stefanus we'i'po mo'karon tauty tanokon maro koromonokon Kristus wyinonokon me Akaje po. Mo'karon Tamusi wyinonokon epano'namon me aseke iwotyry'san muku'saton enapa. ¹⁶Mo'kopangon apyitoko ako'ponokon me. Pa'poro mo'karon imaroine awosin pe amaminatonon enapa apyitoko ako'ponokon me. ¹⁷Tawa'pore wa mo'karon Stefanus, Fortunatus, Akaikus wopy'san poko. Moro ajekosaine uwa ywairy iru'pa rapa tyje i'waine man. ¹⁸Yja'kary eremapoton irombo. Aja'karykon eremapoton enapa te. Mo'kopangon ka'sakarykon apyiry ky'waine man kawo.

Kareta y'ma'topo auranano

¹⁹Mo'karon Asia tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. Mo'ko Akila, Priska enapa mo'karon tautykon po Tamusi na'nanopy'san maro Jopoto ta "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. Pa'poro ka'sakarykon "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. ²⁰"Iru'pa aitoko!" kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta.

²¹Awu, Paulus, aseke yjainary ke "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ero po simeroja o'waine. ²²Mo'ko Jopoto anipynapyn eponen yja'wan oty! Maranata.* ²³Jopoto Jesus turu'popory amaroine nainen.

²⁴Pa'poro kypynaton Kristus Jesus ta.

16:22 Moro Simosu auran tano 'maranata' tauro'po man: 'o'ko 'ne, Jopoto'.

16:15 1 Korinte 1:16 **16:19** Apojoma'san 18:2

Korinte ponokon 'wano ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Mo'karon Korinte po Tamusi amyikanamon 'wa Paulus nimero'po ijokonory kareta ero man. Moro koromono inimero'po kareta 'wa pyime Korinte po Tamusi amyikanamon wepanama'san amyikapojan ero ijokonory kareta. Paulus aninendo'pa amykon wairy enepojan enapa te. Mo'karon ro moro i'wa turuto'kon anamyika'pa tywaije mandon. Iro ke ro ero ijokonory kareta Paulus 'wa tymero man mo'karon Korinte ponokon 'wa. Mo'karon typanaja'naramon e'mapo'san moro Kristus wyino aino pok'o yja'wan me tywonumengarykonymbo u'mato'me i'waine. Ty'wa iwepanamato'ko'me, moro tamamina'po, mo'ko Jopoto napojoma'po me tywe'i'po ekari'san enapa i'waine.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-11	Kareta a'motopo auranano
1:12-2:11	O'tono'me Korinte 'wa itunda'pa na'nen Paulus wairy
2:12-7:16	Moro Paulus emamin
8:1-9:15	Mo'karon Jerusalem po Tamusi amyikanamon epano'topo pyrata
10:1-12:24	Amy Jesus napojoma'po me 'ne ro Paulus wairy
13:1-13	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojoma'po, mo'ko ka'sakarykon Timoteus maro ero kareta merojan mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san 'wa, pa'poro mo'karon Akaje po aitonon Kristus wyinonokon 'wa enapa. ²Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Paulus 'wa Tamusi ety awongary

³Tykuranondo nainen mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi. Kotano enenen mo'ko man. Pa'poro oty ta kari'na pori'tomanen Tamusi mo'ko man. ⁴Pa'poro oty ta na'na kota'mary jako na'na pori'tomanon. Iwara pa'poro oty ta mo'karon amykon terapa kota'mary jako ipori'tomarykon taro na'na man moro Tamusi nyry na'na pori'tomatopo pori'tonano ke. ⁵Poto me ro rypo moro Kristus wyinonokon me na'na wota'karykary man. Iwara enapa te poto me na'na pori'tomanon moro Kristus wyino aino. ⁶Moro na'na kota'mary te apori'tomanamon me man. Uta'no wyino ajunenamon me man. Moro na'na pori'tomary te apori'tomanamon me enapa man. Moro ro aweja'nakarykon taro ajypojaton, moro na'na wota'karykary wara enapa awota'karykarykon ta. ⁷Iru'pyn oty 'wa ajeporykon momo'san na'na. Moro na'na wota'karykary a'sakarykon me awairykon wara enapa na'na pori'tomary a'sakarykon me awairykon man uku'san irombo na'na.

⁸Moro Asia po na'na kota'ma'po anukuty'pa awairykon 'se'pa irombo na'na man, na'na a'sakarykon. Na'na pori'tory ko'po irombo awosin pangon otykon na'na eponen. Tyrombyry ekano'enen pairo rypo na'na. ⁹Na'na turu'po ta terapa moro na'na rombyry man kynakon. Iwara aseke typori'tory poko kapyn tywo'potyry 'se na'na kynakon, moro iromby'san wyino kari'na awonganen Tamusi pori'tory poko te. ¹⁰Moro poto 'su romo'no pori'tory wyino Tamusi na'na unenen. Mo'ja ro enapa na'na unendan. Na'na unemyry man poko rapa irombo itu'ponaka na'na kyno'po'san. ¹¹Amyjaron enapa na'na mepano'saton Tamusi 'wa auranatonon me. Iwara pyimemboto pyime kari'na moro na'na unemy'po poko Tamusi ety awongata'ton.

Korinte 'wa ito'pa tywe'i'po ekarityry Paulus 'wa

¹²Ero irombo moro na'na wotamyikatopo: Na'na turu'po kynamyikapojan ipororo, e'i'pa 'ne enapa na'na wairy Tamusi embata o'wanokon me 'ne ka'tu rapa. Ero nono tu'ponokon tywonumengaporamon me kapyn, Tamusi turu'popory narorykon me te ero nono tu'po na'na kynemanen. ¹³Pa'poro irombo morokon

1:8 1 Korinte 15:32 1:1 Apojoma'san 18:1

o'waine ynimerorykon otykon erupary taro, ukutyry taro enapa mandon. Moro o'waine ukuty'marykon te simomo'sa. ¹⁴A'si 'ko terapa irombo muku'saton moro awotamyikato'kon me na'na wairy man mo'ko Kyjopotorykon Jesus wo'topo kurita, moro na'na wotamyikatopo me awairykon man wara enapa.

¹⁵Moro amyikary ke ro penaro o'waine ywopyry 'se rypo wainen. Ijokonory me akuranondorykon 'se rypo wakon.

¹⁶Apatoine ro Masedonie 'wa ywytory 'se rypo wakon, moro Masedonie wyino rapa o'waine ywo'to'me. Irombo Judea 'wa ywytory poko yjepanopyry 'se wakon o'waine. ¹⁷Moro 'se ywairy ke ro ywonusmengary anukuty'pa kakari'saton? Tamusi pyndo iro ke otykon poko wonumenganon? Amy oty poko iro ke "a'a" ywyka'poto, "uwa" wykanon? ¹⁸A'a me moro o'waine na'na nekarity'po auranano we'i'poto, uwa me tywairy upijan. Moro amyikaponen me ro Tamusi man. ¹⁹A'a me mo'ko Tamusi ymuru Jesus Kristus, mo'ko ara'naine na'na 'wa, y'wa, Silvanus 'wa, Timoteus 'wa enapa wykaje irombo, takari'se man inoro we'i'poto, uwa me rapa e'i'pa tywaije man. Mo'ko ta pa'poro oty a'a me man. ²⁰Pa'poro morokon Tamusi wykato'konymbo poko irombo a'a me man. Iro ke ro mo'ko po enapa moro "amen"** kynganon na'na, Tamusi ety awongato'me. ²¹Na'na pori'tomanen me, apori'tomanamon me enapa mo'ko Tamusi man, mo'ko Mesias ta. Tapyije enapa i'wa kytaton. ²²Twywiyinonokon me enapa takari'se i'wa kytaton. Mo'ko a'kanano tyje i'wa man kyturu'san taka, moro tynyry man oty yry a'moto'me.

²³Yjerekuru wyino ajunendo'ko'me, opy'pa na'n'en wa Korinte 'wa. Moro uku'nen me ro Tamusi seja toja. Yjenapitary jako, oro yjemamiry uta'kan. ²⁴Moro o'waine Tamusi amyikary anundyma'pa na'na man. Moro o'waine Tamusi amyikary irombo pari'pe terapa ajypojaton. Ajewa'porykon epatongan me roten te na'na man.

2 ¹Kata'mato rapa moro o'waine ywopyry wairy 'se'pa wainen. ²Moro wara ywonusmengary synen. ²Kata'mato ajyporykon jako y'wa, noky ko rapa yjewa'porotan, mo'ko kata'mato ynypo'po

^{1:20} Moro Simosu auran tano 'amen' tauro'po man: 'iwara ro man', 'iwara ro nainen' pai.

^{1:16} Apojoma'san 19:21 ^{1:19} Apojoma'san 18:5

rato? ³Ytunda'pomboto, mo'karon yjewa'poronamon manombo 'wa kata'mato yjypory pona kareta simeron. Suku'sa irombo yjewa'pory wairy pa'poro ajewa'porykon me enapa. ⁴Moro kareta merory je'tun pe pore y'wa kynakon. Yturu'po kynesykakon imero. Yjenakuru kyno'sakon. Kata'mato ajypoto'ko'me kapyn moro kareta simeron. Poto me imero y'wa apynarykon ukutyry 'se te wakon o'waine.

Amy kari'na yja'wany kary

⁵Kata'mato anapoto amy we'i'poto, awu kata'mato yjenapo'pa tywaje man. Pa'poro te amyjaron kata'mato tanapo i'wa mandon a'si'ko. "A'si'ko kata'mato typo i'wa mandon" wykaje, iko'po 'ne 'ne apo'tun pe mo'ko kata'mato ajenaponamonymbo pokyo ywairy pona. ⁶Iporo terapa man moro ajapyimykon 'wa mo'ko kari'na e'mapotyry. ⁷Morombo wyino iru'pa man moro ija'wany kary o'waine, moro ipori'tomary enapa o'waine. Ka'pa rapa iko'po 'ne 'ne kata'mato iwairy 'wa emapory. ⁸Iro ke ro kurujaton ipynato'me o'waine. ⁹Ero pokyo enapa irombo moro kareta simeron: Moro iru'pa awairykon enery 'se, moro pa'poro oty ta ipanaja'na pa awairykon enery 'se enapa wainen. ¹⁰Amy yja'wany kary jako o'waine, awu enapa moro ija'wany sikaje. Amy yja'wany kary man a'ta y'wa, tyka terapa y'wa man ajupu'san me mo'ko Kristus embata. ¹¹Iwara kyko'ponoma'paine mo'ko Satan kynaitan. Iru'pyn po irombo morokon iwonumengato'kon kysuku'saton.

Mo'karon Tamusi wyinonokon kuranory

¹²Troas 'wa ytunda'po mero moro Kristus ekapory ekari'se, mo'ko Jopoto 'wa iru'pyn oma yry'po senen. ¹³Yja'kary te sara'me atapo'pa kynakon, mo'ko yja'sakary Titus anepory'pa ywe'i'po ke. Iro ke ro ywytry man ekarity'po mero y'wa mo'karon Troas ponokon 'wa, wytonen Masedonie 'wa.

¹⁴Tamusi ety awongary te man. Pa'poro oty y'mondonen me irombo mo'ko Tamusi na'na aropory pokyo roten kynaijan mo'ko Kristus ta. Wararo moro Kristus ukutyry popory aripa'pojan na'na 'wa. ¹⁵Tamusi embata irombo na'na ekosa moro Kristus popory man, mo'karon uta'nō wyino Tamusi kynunenda'ton inaron 'wano

2:12-13 Apojoma'san 20:1

me, mo'karon kynuta'kata'ton inaron 'wano me enapa. ¹⁶Mo'karon kynuta'ta'ton inaron 'wa utapyrykon man ekari'san moro na'na ekosano Kristus popory. Mo'karon kynemanda'ton inaron 'wa emamyrykon man ekari'san moro na'na ekosano Kristus popory. Noky ko moro amaminano kapyry taro nan? ¹⁷Mo'karon Tamusi auranyombo poko pyrata ka'hamon apyimy wara kapyn irombo na'na man. Amu'mato kapyn kynaaurananon na'na mo'ko Kristus ta Tamusi naurambarykon me Tamusi embata.

3 ¹Tywotamyikary a'mojan rapa na'na? Amykonymbo kari'na wara 'kare tamyikato'kon kareta 'se na'na nan, o'wanokon me, awyinoine pai. ²Na'na karetary amyjaron mandon. Moro kareta na'na turu'san ta tymero man. Pa'poro kari'na moro kareta uku'san. Pa'poro kari'na kynerupanon. ³Amy Kristus wyinono kareta me awairykon menepojaton. Imerory epatongon me na'na tywaije man. Tapuru'po ke kapyn, mo'ko nurono Tamusi a'kary ke te tymero man, typipa'kamon topu poko kapyn, kari'na turu'san poko te.

⁴Mo'ko Kristus po te na'na Tamusi amyikanon. ⁵Aseke kapyn amy oty kapyry taro na'na man. Aseke tynikapy'po oty me amy pairo oty yry upijan na'na. Tamusi te oty kapyry taro na'na yjan. ⁶Amy asery tykatopombo pokonokon kurangon pyitonano me na'na tyje i'wa man. Moro asery Tamusi wykatopombo imero'pa man. Tamusi a'kary nuku'pory te moro man. Moro imero'po irombo kari'na wojan. Mo'ko a'kanano te kari'na emangapojan.

⁷Moro romo'no emaminano'ponen, moro topu poko tymero man iro kurano me imero tywaije man. Mo'karon Israel pajanyombo 'wa pairo moro Moses embatary 'wa tywo'potyrykon tupi man, kurano me imero moro embatary wairy ke. Uta'toto me te moro kurano tywaije man. ⁸Moro imero'po kuranory ko'po kapyn iro ke poto me moro a'kanano emaminano'ponen kuranory naitan? ⁹Kurano me moro yja'wan a'wembono auranano ynen a'ta irombo kurano me 'ne ka'tu rapa moro iru'pyn a'wembono auranano ynen kynaitan. ¹⁰Amy oty kuranory any'manon rypo irombo moro iko'pono kurano. ¹¹Kurano me moro uta'toto a'ta irombo kurano me 'ne ka'tu rapa moro aitoto roten kynaitan.

¹²Moropan oty momo'namon me enari'ma imero na'na kynaaurananon. ¹³Moses wara kapyn na'na man. Mo'ko ro

3:3 Exodus 24:12, Jeremia 31:33, Ezechiël 11:19, 36:26 **3:6** Jeremia 31:31

3:7 Exodus 34:29

tywotu'jondo man, mo'karon Israel pajanyombo 'wa moro uta'toto kurano enery pona moro i'matyry 'wa. ¹⁴Tyja'nata te moro iwonusumengarykon man. Moro Moses waijondo'po wara enapa erome noro moro penato Tamusi wykatopombo tyjondo roten man moro erupary jako. Omima'pa man moro ijondy. Mo'ko Kristus ta roten kynuta'san. ¹⁵Erome noro moro Moses karetary erupary jako moro ituru'san tyjondo man. ¹⁶Mo'ko Jopoto 'wa iwotu'mary jako te moro ijondy kynomimanon. ¹⁷Mo'ko Jopoto mo'ko a'kanano me man. Mo'ko Jopoto a'kary waitopo po ro kari'na amy oty upi'no kapyn man. ¹⁸Ky'karon te tu'jonga kytaton. Pa'poro kysenepojaton mo'ko Jopoto kuranory supikiri tano wara. Aseme noro kurano me kytaijaton, mo'ko a'kanano me aitoto Jopoto kuranory wara enapa kykuranorykon waito'me.

Moro Tamusi kuranory

4 ¹Moro na'na kotanory ene'po ke Tamusi 'wa, moro asery ikatopombo pokonokon pyitonano me na'na man. Iro ke ro irupota'pa na'na man. ²Morokon tynunemy'san pyiwano me aitonon otykon toma na'na 'wa man. Amu'mato kapyn na'na man. Moro Tamusi auranyombo anu'ma'pa na'na man. Moro iporono auranano ekari'namon me tamyikapore tywairy uku'pojan na'na pa'poro kari'na turu'san 'wa Tamusi embata. ³Tyjondo moro na'na nekarityry iru'pyn oka a'ta te tyjunge man mo'karon uta'tonon 'wa. ⁴Mo'karon Tamusi anamyika'non irombo tanupu'to mandon mo'ko eromeno nono jopotory 'wa. Iwara moro iru'pyn oka, moro Tamusi eneponen Kristus kuranory ekari'san iro aweiry anene'pa mandon.

⁵Aseke irombo okaro'pa na'na man. Jesus Kristus ekarojan te na'na Jopoto me. Apyitorykon me te na'na kynokarojan Jesus upu'po me. ⁶Mo'ko "Ewa'rummy wyino aweiñano kyno'tan" tauronenymb Tamusi 'wa ro enapa aweiñano tyje man na'na turu'san ta. Iwara moro na'na 'wa moro Jesus Kristus embatary nenequiry Tamusi kuranory ukutry taweipa i'wa man.

⁷Moro kurano oty enanon na'na ori'no kapy'san ta. Iwara na'na wyino kapyn, Tamusi wyino te moro poto 'su pori'tonano wopyry kynotuku'san. ⁸Wararo kari'na na'na arimanon. Na'na anaky'ka'pa te kari'na man. Na'na sykapojan kari'na. Na'na aniwo'pa te moro

3:13 Exodus 34:33 3:16 Exodus 34:34 4:6 Genesis 1:3

na'na wesykary man. ⁹Kari'na erekuru na'na wekenanon. A'saka'pa te na'na ino'pa man. Kari'na na'na emapojan. Na'na aniwo'pa te moro man. ¹⁰O'kapyn roten moro Jesus rombyry arojan na'na tyja'mun ta. Iwara moro Jesus emamyry enapa kynonepotan na'na ja'mun ta. ¹¹Nuro ro rypo na'na man. Romo'no 'wa te kari'na na'na yjan o'kapyn roten Jesus upu'po me. Iwara moro Jesus emamyry enapa kynonepotan moro romo'toto na'na ja'mun ta. ¹²Iro ke ko'wu moro romo'no na'na ta kynemaminanon. Moro amano te otaine kynemaminanon.

¹³Tymero man: "Tamusi samyikaje. Iro ke ro yjauranaje." Iwara enapa na'na man. Na'na enapa irombo kynaурананон, Tamusi amyikary ke ty'wa. ¹⁴Mo'ko iromby'san wyino mo'ko Jopoto Jesus awonganenymb'o 'wa moro awonga'po wara enapa tawongary man uku'san irombo na'na. Tokosa na'na ytan, tokosa ajyrykon man wara enapa. ¹⁵Pa'poro oty ta kyneja'nakanon na'na ajupu'san me. Iwara aseme noro pyimano kari'na ra'na moro Tamusi turu'popory kynotaripa'san. Irombo pyime 'ne ka'tu rapa kari'na Tamusi 'wa tawa'porykon enepota'ton moro o'to ty'wanokon me iwe'i'po poko. Iwara kurano me 'ne ka'tu rapa Tamusi kynaitan.

Irupota'pa Paulus wairy

¹⁶Iro ke ro irupota'pa na'na man. Na'na ja'mun ro rypo kynuta'san. Moro na'na ja'mun tano te aseme noro asery me kynaijan. ¹⁷Moro eromeno amano ta ko'i roten aikota'mano amy pa'poro oty ko'po aitoto i'matylyn roten kurano ka'san ky'wanokon me. ¹⁸Onetoto poko o'poty'pa kytaton. Onepyn poko te kyt'po'saton. Moro onetoto irombo ko'i roten man. Moro onepyn te i'maty'pa roten man.

5 ¹Kysuku'saton irombo moro nono tu'pono kamando'kon auto utapy'poto, Tamusi ekosa kapu ta amy kautykon wairy. Kari'na nikapy'po kapyn moro man. Kynaijan roten moro auto. ²Ero nono tu'pono auto ta ro kypu'ni'waton. Moro kapu wyinono kautykon apyiry 'se irombo kytaton amy wo'mynano wara. ³Moro koromono auto so'ka'poto 'kare iwo'my'ma kywairykon 'se kytaton. ⁴Ero nono tu'pono auto ta kypu'ni'waton. Awosin pe kamamarykon kysepajton. Kywo'myngarykon 'se'pa irombo kytaton.

Kywo'myndorykon 'se rapa te kytaton, moro romo'no e'mo'to'me moro amano 'wa. ⁵Moro wo'ka'to'me ro iru'pa tyje kytaton Tamusi 'wa. Mo'ko a'kanano irombo tyje i'wa man ky'waine, moro tynyry man oty yry a'moto'me.

⁶Iro ke ro mo'ja ro tyturu'po apyijan na'na. Ja'munano ta amandonon me tyse mo'ko Jopoto wyino tamamyry uku'san na'na. ⁷Tamusi amyikary ta irombo na'na kynemanjan, enery ta kapyn te. ⁸Tyturu'po apyijan na'na. Ero ja'munano wyino tywomimary 'se rypo na'na man, mo'ko Jopoto ekosa tywaito'me. ⁹Iro ke ro apokupe tywairy 'se imero na'na man, auto po aitonon me pai, kurando aitonon me pai. ¹⁰Pa'poro irombo moro Jopoto me iwaitopo Kristus apo'ny uwapo kywoneporykon man. Moro po ro pa'poro kari'na 'wa moro ja'munano ta tynikapy'po epety apyiry man, iru'pa tywaito'me, yja'wan me tywaito'me pai.

Moro Tamusi maro rapa iru'pa aino

¹¹Mo'ko Jopoto nendory wairy uku'namon me na'na mo'karon kari'na wonumengary u'mary pokon man. O'to na'na wairy uku'san imero Tamusi. O'waine enapa aturu'san ta o'to ywairy ukutyry 'se rypo wa. ¹²Tywotamyikary pokon kapyn rapa na'na man. Oma yjan te na'na o'waine typoko awotamyikato'ko'me. Iwara atundy'mapo'pa maita'ton mo'karon onetoto pokon atamyikatonon 'wa, mo'karon onepyn pokon atamyika'non 'wa, wykaje irombo. ¹³Moro Tamusi a'kary 'wa na'na apo'i'po Tamusi 'wano me man. Moro tywonumengapore na'na wairy o'wanokon me man. ¹⁴Mo'ko Kristus pyny na'na undymanon imero. Ero uku'san irombo na'na: O'win amy tyromo'se man pa'poro kari'na 'wano me. Pa'poro kari'na yry iro ke man iromby'san me. ¹⁵Pa'poro kari'na 'wano me tyromo'se man, ty'wanokon me noro emamy'pa mo'karon kari'na waito'me. Emamyrykon te man mo'ko ty'wanokon me tyromo'se man inoro 'wano me, mo'ko tawonje rapa man inoro 'wano me.

¹⁶Iwara ero nono emery wara noro amy pairo kari'na pokon aurana'pa na'na man. Ero nono emery wara enapa mo'ko Kristus pokon taurana'poto ro rypo ty'wa, erombo po ro moro wara ipoko aurana'pa na'na man. ¹⁷Kristus ta amy a'ta, amy asery me ikapy'po mo'ko man. Moro penatombo tyto man. Moro asery te tywo'ka'se

man. ¹⁸Pa'poro moro Tamusi wyino man. Mo'ko ro iru'pa rapa tywaije man kymaroine mo'ko Kristus ta. Iru'pa rapa kari'na maro tywaitopo amaminano tyje Tamusi 'wa man na'na ainaka. ¹⁹Kristus ta irombo iru'pa rapa kari'na maro kynaijan, morokon ija'wanykonymbo poko noro o'poty'pa tywairy ta. Moro iru'pa rapa kari'na maro tywairy ekari'nen auranano tyje i'wa man na'na turu'po taka.

²⁰Iwara Kristus ekataka apojoma'san me na'na man. Ero wara Tamusi na'na 'wa ajurupojaton: "Kristus ekataka na'na kynoturupojan o'waine: Iru'pa rapa Tamusi ypotoko amaroine." ²¹Mo'ko Kristus yja'wan me aino anukuty'pa tywaije man. Kupu'san me te tyja'wangen me tyje man Tamusi 'wa, ita ija'wany'pa kywaito'ko'me.

Paulus wosaijomatopo auranano

6 ¹Imaro amaminatonon me na'na ajurujaton enapa typo roten moro Tamusi turu'popory anapo'i'pa awaito'ko'me. ²Tymero irombo man:

Amy iru'pyn ijururu po o'wa wepanamaje. Uta'no wyino kari'na unendopo kurita kapano'sa.

Erome ro 'kuru moro iru'pyn ijururu man. Erome ro 'kuru moro uta'no wyino kari'na unendopo kurita man.

³Amy pairo anere'kopo'pa na'na man, yja'wan me moro amaminano ekarityry pona. ⁴Pa'poro oty ta Tamusi pyitorykon me kynosenepojan na'na, eja'nakano ta imero, aikota'mano ta, wyry'me amano ta, taky'kary ta, ⁵typokyry ta, taru'kary ta, areku ta, awosin pangon otykon ta, o'nyky'pa aino ta, kumyno ta, ⁶tykoroka, oty ukutyry ta, ensi'ma, pyi'me'ke, Tamusi a'kary 'wa tarory ta, enapipyn aipynano ta, ⁷iporono auranano ekarityry ta, Tamusi 'wa typori'tomary ta, apo'tun wyino, apoje wyino enapa taina morokon tamambore aino ene'namon o'wo'mato'kon arory ta, ⁸tawa'mary ta, tajuru ta, yja'wanton me takarityry ta, iru'pyngon me takarityry ta enapa. Amu'matonon wara na'na man. Tamyikapore te na'na man. ⁹Ekapo'non wara na'na man. Takapore te na'na man. Romo'tonon wara na'na man. Nuro te na'na man.

Na'na wojaton rypo. Iromby'pa te na'na man. ¹⁰Kata'matonon wara na'na man. Tawa'pore roten te na'na man. Ipyrata'nun wara na'na man. Totyke te pyime kari'na yjan na'na. Oty'nun wara na'na man. Pa'poro oty aporenjan me te na'na man.

¹¹Ija'posi'pa na'na kynaurananon o'waine, Korinte ponokon. Poto me na'na turu'po tywotapurumaka man o'wanokon me. ¹²Na'na turu'po ajamono'keine kapyn man. Moro aturu'san te na'na amono'ke man. ¹³Na'na wara enapa aitoko. Ajumykon wara 'kuru korupaton. Amyjaron enapa moro aturu'san etapurumakatoko.

Ekorokano

¹⁴Tamusi anamyika'nun maro awaimyrykon kapyn man. Asa'sakame tywairy taro moro tamambore aino nan moro emambo'pa aino maro? Ase'wa tywairy taro ka'tu aweinano nan ewa'rume maro? ¹⁵O'win tywairy taro ka'tu mo'ko Kristus nan mo'ko Belial maro? Tamusi anamyikapyn maro tywotapyiry taro ka'tu amy Tamusi amyikanen nan? ¹⁶Moro Tamusi auty ka'tu ne'kaimanon ikapy'san tamusi maro? Ky'karon kore mo'ko nurono Tamusi auty, ran. Aseke irombo Tamusi tyka man:

Ira'naine yjemandake. Ira'naine wytopo'take. Itamusirykon me waitake. Mo'karon ro rapa ypyitorykon me kynaita'ton. ¹⁷Iro ke ro omimatoko iwyinoine. Typo aitoko, kynganon Tamusi. Nurija oty kysi'tu'katon. Irombo kawa'mata'ton. ¹⁸Ajumykon me waitake. Ymurukon me, yjemyirykon me amyjaron maita'ton, kynganon mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi.

7 ¹Ky'wanokon me morokon Tamusi wykato'konymbo wairy ke ro, typynamon na'na a'sakarykon, kytekorokasen pa'poro ja'munano yja'wanganen oty wyino, pa'poro a'kanano yja'wanganen oty wyino enapa. Tamusi wyinonokon me kyte'i'masen inendory ta.

Paulus ewa'pory

²Na'na 'wa aturu'san etapurumakatoko imero. Amy pairo kari'na anyry'pa na'na ne'i yja'wan me. Amy pairo kari'na anany'ma'pa na'na ne'i. Amy pairo kari'na aniru'ma'ma'pa na'na ne'i. ³Yja'wan me ajekari'to'ko'me kapyn moro wara wykaje. Na'na turu'po ta

6:16 1 Korinte 3:16, 6:19, Levitikus 26:12, Ezechiël 37:27 **6:17** Jesaja 52:11

6:18 2 Samuel 7:14, 1 Kronieken 17:13, Jesaja 43:6, Jeremia 31:9

imero awairykon sekari'nen. Amaroine tamamyry wara enapa amaroine tyrombyry 'se rypo na'na man. ⁴Enari'ma imero na'na kynaurananon o'waine. Na'na kynotamyikanon imero apokoine. Typori'toma imero wa. Tawa'pore imero wa, na'na kota'mary se'me.

⁵Moro Masedonie 'wa tytunda'po mero, tywotare'mary upijakon na'na ja'mun. Pa'poro oty ta na'na kynaikota'makon. Kurando areku kynakon. Koro'na anari kynakon. ⁶Mo'ko po'ponokon kari'na pori'tomanen Tamusi te na'na pori'tomapon mo'ko Titus wopy'po 'wa, ⁷moro iwopy'po 'wa roten kapyn te, moro na'na 'wa inekarity'po o'waine ipori'toma'po 'wa enapa te. Moro anisanorykon ekari'nen irombo. Moro kata'mato awairykon ekari'nen. Moro y'wano me awo'mikarykon ekari'nen enapa. Iwara poto me 'ne ka'tu rapa yjewa'potan.

⁸Moro ykaretary 'wa kata'mato ajyry'sando, anije'tuma'pa wa. Ije'tuma'poto y'wa (moro kareta 'wa irombo a'si'ko kata'mato ajyry'san seneja), ⁹erome tawa'pore wa. Moro kata'mato awe'i'san kapyn te yjewa'porojan. Moro kata'mato awe'i'san 'wa moro ajemamaryrykon u'ma'po te yjewa'porojan. Tamusi nisanory me irombo kata'mato tywaije mandon. Amy pairo oty ta yja'wan me o'to ajyry'paine na'na tywaije man. ¹⁰Moro Tamusi nisanory me kata'mato aino irombo amano u'manon, uta'no wyino kari'na unendo'me. Moro anije'tuma'pa ro kywairykon man. Ero nono nenepyry kata'mato aino te romo'no ene'san. ¹¹O'po'toko tyre ero 'wa: Moro Tamusi nisanory me kata'mato awe'i'san 'kuru amikaposen. Ajajjomaposen. Ajere'koposen. Aty'kaposen. Asasaroposen. Ajemaminano'posen. Iru'pa rapa oty yry 'se ajysen. Moro oty ta amy pairo oty poko u'tano'ma maseneposen. ¹²Iro ke ko'wu mo'ko yja'wan me o'to e'i'po kari'na poko kapyn kareta simeron, mo'ko yja'wan me o'to inyry'po kari'na poko kapyn enapa. Tamusi embata moro na'na 'wa awo'mikarykon taro awairykon enepory 'se te wainen. ¹³Moro enepo'po na'na pori'tomanon.

Moro na'na pori'tomary tu'ponaka moro Titus ewa'pory na'na ewa'poron 'ne ka'tu rapa. Sara'me rapa irombo a'kary typo o'waine man. ¹⁴Apokoine ywotamyikary sekari'nen i'wa. Ypy'i'topo'pa tywaije mandon. Iporo pa'poro moro o'waine na'na wyka'po wairy wara iporo enapa moro Titus 'wa apokoine na'na wotamyika'po

tywaije man. ¹⁵Apynaton 'ne ka'tu rapa, ipanaja'na'pa pa'poro awe'i'san ke. Poto me inendory ta irombo tawa'ma o'waine man. ¹⁶Moro ajamyikarykon taro ywairy 'kuru yjewa'porojan imero.

Amo'ma aino

8 ¹Yja'sakarykon, Tamusi embata tyturu'popore mo'karon Masedonie po Tamusi na'nanopy'san apyimykon we'i'san uku'pory 'se na'na man o'waine. ²Aikota'mano 'wa tu'kurukon se'me tawa'pore imero tywaije mandon. Omi ta tywairykon se'me amo'ma imero tywaije mandon. ³Wykaje o'waine: Typeri'torykon taro, typori'torykon ko'po pairo pyrata tyje i'waine man. Aseke ⁴na'na 'wa kynoturuposen, mo'karon Tamusi wyinonokon epano'to'me ty'waine, amykonymbo 'wa epanopyrykon wara enapa. ⁵Na'na wonumengary ko'po tywaije mandon. Aseke tywotyje mandon mo'ko Jopoto 'wa 'ne ka'tu, irombo na'na 'wa enapa, Tamusi nisanory wara ro. ⁶Iro ke ro Titus apokuman na'na, moro tyna'mo'po pyrata amo'ikyry kapy'mato'me i'wa ajekosaine enapa.

⁷Pa'poro oty pyime ajekosaine man: Tamusi amyikary, Tamusi auran, tywonumengapore aino, o'mikano, aipynano, moro na'na 'wa ara'nakaine tyje man iro enapa. Iwara enapa moro pyrata amo'ikyry wairy man ajekosaine. ⁸Ajopotomato'ko'me kapyn y'wa moro wara wykaje. Mo'karon amykonymbo 'wa ta'sakarykon pynary enenen me te o'waine enapa imero aja'sakarykon pynary enery 'se wa. ⁹Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory irombo muku'saton. Totyke tywaije man. Ajupu'san me te oty'pambo tywaije man, moro oty'pambo tywairy 'wa totyke ajypoto'ko'me. ¹⁰Ero oty ta ajururukon 'se wa. Moro iru'pa man o'wanokon me. Moro oty kapyry roten kapyn ta'mo o'waine man koromonokon me. Iru'pa ikapyry wairy enapa te mony siriko ta topoje o'waine man. ¹¹Erome te ikapy'mary enapa o'waine man. Iru'pa o'waine moro ikapyry eپory'po wara enapa ikapy'mary o'waine man apori'torykon taro ro. ¹²Moro oty kapyry 'se awairykon iru'pa man, totyke 'ne aja'taine, oty'pambo aja'taine kapyn te. ¹³Awaikota'maporykon kapyn irombo man moro o'waine amykonymbo epanopyry 'wa. Asewara pa'poro awairykon man. ¹⁴Erome te moro totyke awairykon 'wa mo'karon

8:1-4 Rome 15:26

kota'marymbo aike'kary man. Amy jako pai moro totyke iwairykon awaikota'marykonymbo aike'katan. Iwara asewara pa'poro maita'ton. ¹⁵Tymero irombo man:

Mo'ko totyken iko'po 'ne 'ne kapyn totyke man. Mo'ko oty amono'nen rapa iko'po 'ne 'ne kapyn oty amono'san.

Titus emokyry Paulus 'wa

¹⁶Tamusi ety sawongaje mo'ko Titus turu'po taka moro ajupu'san me o'mikano yry'po poko, yturu'po taka yry'po wara enapa. ¹⁷Itory man poko ro rypo na'na kynurun. Aseke tywonumengary me te kyny'san o'waine. ¹⁸Imaro ro amy ta'sakary, mo'ko pa'poro Tamusi na'nanopy'san apyimykon moro iru'pyn oka ekaronen me kynamyikaton inoro emo'san na'na. ¹⁹Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa pairo tyje man na'na a'sakary me, na'na maro moro na'na nikapyry amaminano ka'se ytototo me, Tamusi ety awongato'me, tysasare na'na waito'me enapa. ²⁰Amy 'wa pairo na'na ety emapory 'se'pa na'na man moro poto 'su pyrata enenamon me. ²¹Iru'pyn me oty wairy 'se irombo na'na man Tamusi embata roten kapyn, kari'na embata enapa te. ²²Mo'karon maro amy rapa ta'sakary emo'san na'na. Mo'ko enen ro na'na pyimemboto pyime oty ta o'mikatoto me. Erome te poto me 'ne ka'tu rapa kyno'mikanon, poto me ajamyikarykon ke ty'wa. ²³Mo'ko Titus te yjemaminary a'sakary me man. O'wanokon me ymaro kynemaminanon. Mo'karon amykonymbo na'na a'sakarykon mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon napojoma'san me mandon. Mo'ko Kristus kuranory me mandon. ²⁴Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon embata iro ke mo'karon opy'san pynary enepotoko i'waine. Typo roten waty apokoine na'na wotamyikary enepotoko i'waine.

Mo'karon Jerusalem ponokon epanopyry

9 ¹Mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon epanopyry man poko oty merory kapyn noro y'wa man o'waine. ²Suku'sa irombo epanopyrykon 'se imero awairykon. Moro wara awairykon poko ro watamyikaje mo'karon Masedonie ponokon 'wa. Mony siriko ta mo'karon Judea ponokon epanopyry taro terapa

mo'karon Akaje ponokon we'i'san sekari'sa i'waine. Pyime imero kari'na tasinano'se mandon moro asasarykon 'wa. ³Mo'karon na'na a'sakarykon semo'saton typo roten kapyn moro apokoine ero oty ta na'na wotamyikary waito'me. Mo'karon Judea ponokon epanopyry taro awairykon 'se wa, moro ywyka'po wara ro.

⁴Amykon Masedonie ponokon pai kyno'ta'ton ymaro. Mo'karon 'wa ro mo'karon Judea ponokon epanopyry taro e'i'pa ajepory'sando, na'na imero nepy'i'tory. Amyjaron 'ne ka'tu rapa mepy'i'totory. Moro 'se'pa te na'na man. ⁵Iro ke ro iru'pa sepoja mo'karon na'na a'sakarykon apokumary na'na uwapo o'waine itoto'ko'me. Iwara moro awykato'konymbo anyrykon kura'mapota'ton o'waine. Ywopyry uwaporö typo terapa tyje iwairy man. Ajewa'porykon ta te 'kuru yry o'waine man, ajamonykon ta kapyn.

⁶Ero poko onumengatoko: Mo'ko pyime 'ne waty o'pondoto pyime 'ne waty enapa wonatopo a'nano'tan. Mo'ko pyime o'pondoto rapa pyime enapa wonatopo a'nano'tan. ⁷Pa'poro kari'na wairy man tyturu'po ta tywonumenga'po wara ro, taki'ny ta kapyn, tywyry'ka me kapyn enapa. Tamusi irombo mo'ko tawa'pory ta oty ynen pynanon. ⁸Anisanorykon ko'po imero ajainakaine pa'poro kurano yry taro Tamusi man. Iwara amy jako pairo amy oty anamonopy'pa pairo maita'ton. Iru'pyn amaminano ka'to'me o'waine totyke imero maita'ton. ⁹Tymero irombo man:

Amo'ma oty ekanjan mo'karon oty'non 'wa. Tamambore roten man.

¹⁰Mo'ko o'pondoto 'wa Tamusi wonatopo epy yjan. Kari'na 'wa arepa yjan, ena'to'me. O'waine enapa wonatopo epy ytan. Kynapyimangatan. Moro tamambore awairykon epery atytano'potan imero. ¹¹Totyke imero maita'ton, amo'ma imero awaito'ko'me. Moro amo'ma awairykon ro Tamusi ety awongapotan, na'na 'wa moro anyrykon aro'poto Jerusalem 'wa. ¹²Mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon epano'san roten kapyn irombo moro anyrykon pyrata. Tamusi ety awongapotan enapa te poto me. ¹³Moro o'waine tapanopyrykon ene'po mero ty'waine, mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon Tamusi ety awongata'ton moro o'waine moro Kristus ekapory amyikary wara ro o'to

awe'i'san poko, moro imaroine, pa'poro kari'na maro enapa amo'ma awairykon poko enapa. ¹⁴Tamusi 'wa kynauranata'ton apokoine. Moro o'waine Tamusi nyry poto 'su kurano kyiniwopota'ton moro ajenerykon sanory 'wa. ¹⁵Kawo imero moro Tamusi ety nainen moro okari'popyn inyry poko.

Paulus wosaijomary

10 ¹Aseke awu, Paulus, ajapokumarykon 'se wa mo'ko Kristus wyinono pyi'me'ke aino ta. Ajembataine typiike rypo wa. Tyse awyinoine yja'ta te, apo'tun pe ajeruparykon taro wa. ²Ywoturupory 'se te o'waine wa apo'tun pe y'wa ajeruparykon man pona, ywopy'poto o'waine. Amykon irombo ja'munano nisanory me roten o'to na'na wairy ekano'saton. Mo'karon erupary man ro apo'tun pe suku'sa imero. ³Ja'munano ta ro rypo na'na kynemanjan. Ja'munano nisanory me te o'wo'ma'pa na'na man. ⁴Morokon na'na wo'wo'mato'kon irombo ja'munano narory kapyn morokon man. Moro Tamusi pori'tory te itaine man. Iwara morokon kari'na wosaijomato'kon tororokanon na'na. Kari'na wonumengary ambo'san na'na. ⁵Pa'poro Tamusi ukutryr a'kototo'kon kari'na namyry otykon tororokanon na'na. Pa'poro kari'na wonumengary arojan na'na, Kristus upi'no iwaito'me. ⁶Upi'no imero awe'i'sando, pa'poro typanaja'naramon kari'na e'mary 'se na'na man.

⁷Morokon tyse wavy aitonon otykon 'wa o'po'toko. Kristus wyinono me amy wotukutryr jako, tywara Kristus wyinonokon me na'na wairy ukutryr enapa i'wa man. ⁸Iko'po 'ne 'ne ro rypo moro na'na 'wa mo'ko Jopoto nyry'po pori'tonano poko ywotamyika'poto, epy'i'to'pa waitake. Apori'tomato'ko'me irombo moro pori'tonano tyje i'wa man na'na 'wa, aru'mangato'ko'me kapyn. ⁹Morokon ynimerory kareta ke aty'kanamon me ywonepory 'se'pa wa. ¹⁰Amykon kari'na je'tun pe, pari'pe enapa morokon kareta wairy ekari'saton. Moro yja'mun enery jako ty'waine, ru'me yjekari'saton. Uwam'po enapa yjauran ekari'saton. ¹¹Mo'kopangon 'wa ero ukutryr man: Moro uwa ta'ta kareta ta tauranary wara enapa na'na kynaitan moro mondo ta'ta.

One wara aseke Paulus wonery

¹²Amykon aseke totykon awonganamon maro tu'kuru pona 'kuru, mo'kopangon wara tyry pona enapa tanarike na'na man. Asemaro

tywotu'kurukon anukuty'pa pairo, asewara tyrykon anukuty'pa enapa mandon. ¹³Tyse 'ne kapyn moro tywotamyikatopo ytan na'na. Moro na'na emaminatopo me Tamusi nyry'po taro roten kynotamyikatan na'na. Moro na'na emaminatopo tanokon me 'kuru amyjaron enapa mandon. ¹⁴Moro na'na emaminatopo wyino kurando kapyn amyjaron mandon. Moro tamaminatopo anipu'i'pa na'na man, o'waine tytundato'me. O'waine enapa irombo koromonokon me na'na kyno'nen terapa moro Kristus ekapory ekari'se. ¹⁵Tyse 'ne kapyn moro tywotamyikatopo yjan na'na. Amy terapa wo'mikatopombo poko na'na atamyika'pa man. Poto me 'kopore moro o'waine Tamusi amyikary we'i'poto te, ajekosaine toty awongary momo'san na'na, tamaminatopo tanokon me awairykon ke. Irombo mero tyse 'kopore tytory taro na'na kynaitan, ¹⁶moro awaito'kon wyino tyse 'kopore enapa moro iru'pyn oka ekari'to'me. Amykon terapa nikapy'san amaminano poko tywotamyikary 'se'pa na'na man. ¹⁷Mo'ko atamyikatoto wotamyikary man mo'ko Jopoto ta. ¹⁸Mo'ko aseke toty awonganen kapyn irombo iru'pyn me kynotu'kujan, mo'ko Jopoto 'wa ety tawonga man inoro te.

Apojoma'po waikamonymbo

11 ¹Asi 'ko moro oty anukuty'pa ywairy apyiry 'se rypo wa o'waine. Mapyijaton ro rypo. ²Amyne irombo wa apokoine Tamusi emyny maro. O'win wokyry irombo sapyipoi o'waine. Amy ikoroka'po wokyry anukutypyn woryi wara kyton mo'ko Kristus po'ponaka. ³Tanarike te wa moro awonumengarykon ta moro Kristus 'wano me tamyikapore awairykon any'mary pona, moro Kristus 'wano akuranorykon any'mary pona enapa, mo'ko okoju yja'wany 'wa mo'ko Eva emu'ma'po wara. ⁴Amy terapa na'na nekarity'torymbo Jesus ekari'se amy wopyry jako pairo, amy terapa anapo'i'torykonymbo a'kanano apyiry jako o'waine, amy terapa anewa'ma'torykonymbo iru'pyn oka apyiry jako o'waine, iru'pyn me pore mapyijaton!

⁵Yko'ponokon me kapyn te mo'karon potononymbo me onetonon apojoma'san su'kujaton. ⁶Yjauran anukuty'pa ywairy se'me, oty suku'sa. Moro enepon ro na'na o'waine pa'poro oty ta.

Aseke typoko o'poty'pa Paulus wairy

⁷Ajawongato'ko'me po'po watynen. Epe'ma irombo moro Tamusi ekapory sekaron o'waine. Yja'wan me moro ynikapy'po

10:17 Jeremia 9:24 11:3 Genesis 3:1-5,13

oty nan? ⁸Amykon terapa Tamusi na'nanopy'san apyimykon sikota'man ywopemapory ke i'waine. Moro pyrata ro rapa ajepano'posen y'wa. ⁹Ajekosaine yja'ta, omi yjeponen. Amy pairo anaki'ma'pa te wainen. Mo'karon Masedonie wyino opy'san Kristus wyinonokon irombo moro ynupiry ysen y'wa. Amy pairo oty poko ajaki'ma'paine wainen. Mo'ja ro enapa ajaki'ma'paine waitake. ¹⁰Mo'ko Kristus maro iporo ero wairy suku'sa: Moro ywotamyikatopo amboty'pa kynaitan moro Akaje po. ¹¹O'tono'me ko amboty'pa naitan? Apyna'paine ywairy ke ka'tu? Tamusi te moro uku'san.

¹²Moro ywe'i'po wara ro mo'ja ro waitake. Iwaro mo'karon na'na wara enapa tywotamyikarykon 'se mandon inaron sa'kotota'ton. ¹³Mo'kopangon kari'na irombo apojoma'san wara kynonepojaton. Tamaminarykon ta kari'na emu'maton. Kristus napojoma'san wara kynonepojaton. ¹⁴Moro poko kapyn te ajenutarykon man. Mo'ko Satan pairo kynonepojan amy aweinano tano apojonano wara. ¹⁵Tamamboram mon pyitonano wara mo'karon ipyitorykon wonepor yro ke anumengapoto kapyn man. Amy jako te morokon tamamingon epety apyita'ton.

¹⁶Wykaje rapa: amy 'wa pairo oty anukuty'pa yjekanopyry kapyn man. Oty anukuty'pa yjekanopyry jako te o'waine, oty anukutypyn me kapyitoko, a'si'ko watamyika'se me. ¹⁷Mo'ko Jopoto 'wa kapyn moro sekari'sa iro man. Amy oty anukutypyn wara te rypo yjauranaje ero atamyikano ta. ¹⁸Nono emery me pyime kari'na wotamyikary ke, awu enapa watamyikatake. ¹⁹Oty uku'namon me irombo ajapokupeine man mo'karon oty anukuty'non auran etary. ²⁰Iru'pa irombo mepojaton amy 'wa ajopotomarykon, amy 'wa ajotyke'karykon, amy 'wa aru'ma'marykon, amy 'wa ajenu'karykon, amy 'wa apasapaikarykon. ²¹Ru'me 'ne terapa na'na we'i'po poko wepy'i'toja.

Amy oty ta enari'ma amy a'ta, awu enapa enari'ma wa moro oty ta, wykaje amy oty anukutypyn wara. ²²Simosu mo'karon nandon? Awu enapa. Israel pajanymbo mo'karon nandon? Awu enapa. Abraham pajanymbo mo'karon nandon? Awu enapa. ²³Kristus pyitorykon mo'karon nandon? Awu 'ne ka'tu rapa,

wykaje yje'merepyry ta. Iko'poine wo'mikai. Iko'poine yjaru'katon. Iko'poine ypoky'maton. Pyimemboto romo'no ta we'i.

²⁴Ainatonemboto moro o'win amono'ke oko-kari'na iwairy taro epoky'mano sapo'i mo'karon Simosu wyino. ²⁵Oruwamboto wewe ke ywoton. O'wimboto topu pa'ton ytu'ponaka. Oruwamboto moro ywytotopombo kurijara wytorymbo natambotyi. O'win kurita, o'win koko ikurijara'pa parana ta we'i. ²⁶Pyimemboto ywytopotyry poko we'i. Tuna, manaman, Simosu, Simosu me e'ipyn enapa ykota'mai. Aikota'mano yjeporyi typonone iwaitopo po, iponomyn po, parana ta, Kristus wyinono waikamon ra'na enapa. ²⁷O'mikano ta we'i. Awosin pe yjemamyi. O'toro 'ko koko waty o'nyky'pa we'i. Ykumyry, tuna sanory enapa ywoi. O'toro 'ko kurita waty arepa anenapy'pa we'i. I'sano ywoi. Iwo'my'mambo enapa we'i. ²⁸Amykon rapa otykon aporito moro yjemamyry awosinano'pojan moro Tamusi na'nanopy'san apyimykon poko esycano. ²⁹Ru'me amy a'ta, awu enapa ru'me watapoja. Amy womary jako, awu enapa yja'wan me watapoja.

Atamyikato'kon otykon

³⁰Ywotamyikary man a'ta, moro ru'me ywairy poko watamyikatake. ³¹Enapita'pa ywairy uku'san ro mo'ko Jopoto Jesus jumy Tamusi, mo'ko tykuranondo roten man inoro. ³²Damaskus po yja'ta, mo'ko jopoto Aretas nandy'mo'po Simosu 'wano jopoto 'wa moro aitopo penarykon torandopo man, yjapyito'me. ³³Amy kurukuru ta yjeny'toposen kurandonaka moro aitopo a'kototy wyino. Iwara yjapo'i'pa mo'ko jopoto kynainen.

12 ¹Ywotamyikary man. Otymbro ro anyry'pa ro rypo man. ²Mo'ko Jopoto neneemory otykon te, inuku'pory otykon enapa sekari'take. ²Ainapatoro itu'ponaka okupa'en siriko terapa Kristus ta moro ijomuwanory kapu tako amy wokyry aro'po suku'sa. Moro tywaike ro aro'po, iso'ka'po me pai, anukuty'pa wa. Tamusi te kynuku'san. ³⁻⁴Moro Tamusi pyrorory 'wa aro'po suku'sa. Moro tywaike ro aro'po, iso'ka'po me pai, anukuty'pa wa. Tamusi te kynuku'san. Okari'po'non auranano, morokon ekarityry kapyn

11:23 Apojoma'san 16:23 11:24 Deuteronomium 25:3

11:25 Apojoma'san 16:22, Apojoma'san 14:19

11:26 Apojoma'san 9:23, Apojoma'san 14:5 11:32-33 Apojoma'san 9:23-25

kari'na 'wa man irokon tota i'wa man. ⁵Mo'ko poko ywotamyikary taro wa. Aseke te yepoko ywotamyikary 'se'pa wa. Moro ru'me ywairy poko roten te watamyikatake.

⁶Ywotamyikary 'se yja'ta ro rypo, oty anukutypyn me e'i'pa wairy. Moro iporono auranano irombo sekarityry. Anekarity'pa te wa. Amy paipo kari'na 'wa morokon yepoko tynene'san otykon ko'po, morokon ywyino tyneta'san otykon ko'po enapa yjamikary 'se'pa wa. ⁷Morokon y'wa mo'ko Jopoto nuku'po'san anumengaponamon otykon poko kawo imero ywotapory pona, moro yja'mun aki'manon amy typosi'ken wewe. Amy Satan pyitory, wykaje irombo. Mo'ko 'wa ro tainary amo'mere'ko'po ke ywory man, moro kawo imero ywotapory pona. ⁸Oruwamboto mo'ko Jopoto 'wa waturupon mo'ko yja'wan noky womimato'me ywyino. ⁹Ero wara te yjeju'nen: "Iporo terapa o'wano me moro yturu'popory man. Ru'me aino ta irombo pori'tonano kynonepojan imero."

Moro ru'me ywairy poko 'ne ka'tu rapa ywotamyikary 'se wa, moro Kristus pori'tory 'wa yjunendo'me. ¹⁰Iro ke ro iru'pa sepoja Kristus upu'po me ru'me ywairy, yjejuru, omi ta ywairy, kari'na erekuru 'wa ywekenary, yjaky'kary enapa. Ru'me yja'ta irombo, pari'pe wa.

Paulus wesykary

¹¹Oty anukutypyn me terapa wa. Moro wara ywaito'me amyjaron kywyry'katon. O'waine irombo yjety awongary manombo tywaije man. Yko'ponokon me kapyn irombo mo'karon potononymbo me onetonon apojoma'san mandon, oty me waty ywairy se'me. ¹²Morokon apojoma'po me yjuku'poto'kon otykon tywo'ka'se ara'naine man. O'po'toko tyre moro yweja'naka'po 'wa, morokon kapu wyinonokon otykon 'wa, morokon anumengaponamon otykon 'wa, morokon pori'tonano 'wa enapa. ¹³Otypan oty ko mo'karon tyworonokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ko'po po'po ajysen? Moro ajaki'ma'paine ywe'i'po pai'nare po'po ajysen. Moro wara ywe'i'po ikatoko.

¹⁴Oruwamboto terapa moro o'waine ywopyry enery y'wa ero man. Ajaki'ma'paine te waitake. Apyratarykon poko irombo opy'pa wa o'waine, aseke apokoine te. Mo'karon pitani 'wa kapyn irombo pyrata kura'mary man tysanokon, tyjumykon 'wano me. Mo'ko jumynano, mo'ko sanonano 'wa te ty'makon 'wano me

pyrata kura'mary man. ¹⁵Pa'poro yjekosano oty yry taro imero wa aja'karykon upu'po me. Yjutapyry taro pairo wa. Poto me 'ne ka'tu rapa apynarykon jako y'wa, a'si'ko 'ko 'ne ka'tu rapa kypynata'ton?

¹⁶Iru'pa man. Awu ajaki'ma'paine tywaije wa. Amy tyja'wangen wara te imero tamu'ma y'wa mandon. ¹⁷Wepyrata'topon ka'tu amy o'waine ynemoky'po 'wa? ¹⁸Mo'ko Titus ro rypo surui o'waine itoto'me. Amy ka'sakarykon enapa semo'sa imaro. Mo'ko Titus ka'tu nepyrata'topojan o'waine? Mo'ko inoro ro rapa a'kanano 'wa kapyn natundymapojan na'na? Moro iro ro rapa wena'po ta kapyn na'na ny'san?

¹⁹Penaro terapa awyinoine asajjomatonon me na'na ekanopyry suku'sa o'waine. Tamusi embata te mo'ko Kristus ta na'na kynaurananon. Pa'poro erokon otykon ka'san te na'na apori'tomato'ko'me, typynamon na'na a'sakarykon. ²⁰Tanarike irombo wa, moro ywopy'poto moro ynisanory wara ajepory'paine ywairy pona, moro anisanorykon wara yjepory'pa awairykon pona enapa. Tanarike wa areku pona, amyne aino pona, ore'kono pona, ta'sakary ko'ponomary 'se aino pona, ojuno pona, maname orupano pona, atamyikano pona, ere'ma kapyn oty wairy pona enapa. ²¹Tanarike wa moro ywopy'poto o'waine Tamusi 'wa rapa ajekosaine po'po yjyry man pona, kata'mato ywairy man pona enapa mo'karon penaro terapa yja'wan me e'i'san apiyimy poko, mo'karon nurijangon me tywe'i'san wyino, moro wararo wokypy, woryi maro tywe'i'san wyino, moro ty'waine yja'wangon omenano aro'po wyino tamamirykon anu'ma'nnon poko.

Irokonymbo ro o'mapo'to'kon

13 ¹Oruwamboto o'waine ywo'topo ero man. Oko, oruwa oty amyikaponamon 'wa amy kari'na emendotopo pori'tomary man. ²Mo'karon penaro terapa yja'wan me aitonon, pa'poro mo'karon amykon terapa enapa se'masen moro okomboto ytunda'pomboto o'waine. Erome enapa o'waine ywopy'pa ro se'maton rapa. Moro ytunda'poto rapa o'waine, amy pairo anunemy'pa waitake. ³Moro yta mo'ko Kristus auranary ukutyry 'se irombo amyjaron mandon. Mo'ko ro ru'me kapyn kynonepojan o'waine. Pari'pe te man ara'naine. ⁴Wakapu poko typokary jako

13:1 Deuteronomium 17:6, 19:15

irombo ru'me tywaije man. Erome te nuro man Tamusi pori'tory ta. Na'na enapa ita ru'me man. Imaro te nuro na'na kynaitan o'wanokon me mo'ko Tamusi pori'tory ta.

⁵Tamusi amyikanamon me awairykon pok'o aseke atu'kutoko. Aseke aimengatoko. Otaine mo'ko Jesus Kristus wairy anukuty'pa ka'tu mandon? Yja'wanton me pai mandon. ⁶Yja'wanton me kapyn na'na wairy ukutryy man po te o'waine wo'po'sa. ⁷Tamusi 'wa na'na kynoturupojan amy pairo yja'wan oty anikapy'pa awaito'ko'me. Iru'pa topoto'me kapyn na'na moro wara kynoturupojan. O'waine te moro iru'pyn oty kapyry 'se na'na man, wara tywonepory man se'me. ⁸Moro iporono auranano a'kotory upijan na'na. Aripapyry taro te na'na man. ⁹Tawa'pore irombo na'na man moro ru'me tywairy pok'o, pari'pe ro'kon aja'taine. Moro pok'o ro enapa na'na kynoturupojan, moro akura'marykon man pok'o, wykaje irombo. ¹⁰Iro ke ro erokon otykon ywopy'pa ro simeroja, ajekosaine yja'ta apo'tun pe ywairy man pona. Pari'pe irombo wa. Moro pori'tonano te yjainaka tyje mo'ko Jopoto 'wa man apori'tomato'ko'me, arupomangato'ko'me kapyn.

Kareta y'ma'topo auranano

¹¹Irombo ro me ro wykaje o'waine, na'na a'sakarykon: tawa'pore aitoko. Ekura'matoko. Atapokumatoko. O'win awonumengarykon nainen. Sara'me ajemandoko. Iwara mo'ko aipynano undy, mo'ko sara'me aino undy Tamusi amaroine kynaitan. ¹²"Iru'pa aitoko!" kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotrykon ta. Pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine.

¹³Mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory, mo'ko Tamusi nyry aipynano, mo'ko Tamusi a'kary nyry ase'wa aino enapa pa'poro amaroine nainen.

Galatie ponokon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'karon Simosu me e'i'non koromonokon Tamusi amyikanamon moro ty'waine moro Simosu wyinono omenano mero'po arory man anukuty'pa tywaije mandon. Moro 'wa ro poto me imero mo'karon Tamusi amyikanamon tamiromo'ka tywaije mandon. Iro ke ro ero kareta tymero Paulus 'wa man mo'karon Galatie ponokon 'wa. Mo'karon Jerusalem po Tamusi amyikanamon enapa moro oty pokyo tyworupa mandon. Moro po ro taurangon topopo tywaije i'waine man ipoko. Ero kareta ta mo'ko Paulus mo'karon Galatie po Tamusi amyikanamon e'mapo'san, oty 'wa atamiromo'kapo'pa emando'ko'me mo'ko Kristus amyikary ta.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-5	Kareta a'motopo auranano
1:6-2:21	Kristus nenepono'po me moro Paulus nekarityry omepano wairy
3:1-5:12	Moro omenano mero'po wyino tyka mo'karon Tamusi amyikanamon wairy
5:13-6:10	Mo'karon Tamusi amyikanamon waipynary man ase'wa
6:11-18	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

- 1** ¹Paulus ero kareta merojan. Kari'na nemoky'po kapyn, kari'na napojoma'po kapyn enapa awu wa. Mo'ko Jesus Kristus napojoma'po te, mo'ko irromby'san wyino awonganenymblo jumynano Tamusi napojoma'po enapa awu wa. ²Pa'poro mo'karon yjekosanokon yja'sakarykon maro ero kareta simeroja mo'karon

Galatie po Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. ³Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa, moro tyturu'poporykon, sara'me aino enapa ysen o'waine. ⁴Mo'ko Jesus ro romo'no takatwyotyje man morokon kyja'wanykon upu'po me. Iwara kypinarykon 'se tywaije man moro eromeno yja'wan amano wyino, mo'ko kyjumykon Tamusi nisanory wara ro. ⁵Mo'ko Tamusi 'wa ro kurano nainen i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

Moro iru'pyn oka

⁶Moro ko'i imero mo'ko Kristus turu'popory ke ako'manamonymbo wyino amy terapa iru'pyn me inejatorykon oka 'wa awotu'ma'san poto me yjenumengapoi. ⁷Iru'pyn oka kapyn te moro man. Amykon kari'na te aje'mitokyrykon 'se mandon. Moro Kristus ekapory u'mary 'se mandon. ⁸Na'na 'wa ro rypo pai, amy kapu tano apojonano 'wa pai amy iru'pyn oka ekarity'poto o'waine moro uwapo na'na nekarity'po iru'pyn oka rato, oro yja'wan oty mo'ko ekari'nenymbo eponen. ⁹Uwapo na'na wyka'po wara enapa erome wykaje rapa: Amy 'wa amy iru'pyn oka ekarity'poto o'waine moro na'na wyino anapo'i'san rato, oro yja'wan oty mo'ko ekari'nenymbo eponen.

¹⁰Oty pok'o 'ne ko iro ke yjemaminanon? Kari'na 'wa yjamikato'me? Tamusi 'wa yjamikato'me te ka'tu? Kari'na apokupe ywairy pok'e'ku'pa wa. Kari'na apokupe ywairy pokoywe'kuru jako, Kristus pyitory me kapyn wairy.

Moro Paulus apojomary

¹¹Kari'na otyry me kapyn moro ynekarity'po iru'pyn oka wairy irombo suku'poja o'waine, yja'sakarykon. ¹²Kari'na wyino kapyn irombo moro sapyinen. Kari'na kapyn ipoko yjemepan. Mo'ko Jesus Kristus te y'wa kynenepon.

¹³Tota irombo o'waine man one wara uwapo moro Simosu emery wara yjemamy'po, one wara yjerekuru 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy wekenapoty'po, one wara uta'karykon pokoywe'ku'po. ¹⁴Pyime ysirikory a'sakarykon ko'po uwaponaka wy'sakon moro Simosu emery wara amano ta. Iko'poine mo'karon na'na tangonymbo nekarity'san pokowomikakon imero.

1:13 Apojoma'san 8:3, 22:4-5, 26:9-11 1:14 Apojoma'san 22:3

15-16 Ysano uwembo wyino ywomary uwaporø te Tamusi 'wa tapyije tywaije wa. Ituru'popory 'wa tyko'ma wa. Mo'ko tymuru enepory 'se tywaije man y'wa, moro ekapory ekaroto'me y'wa mo'karon Simosu me e'i'non ra'na. Moro poko one wara ywairy man poko amy païro kari'na 'wa aturupo'pa wainen. **17** Jerusalem 'wa ito'pa wainen mo'karon yjuwapo apojoma'san 'wa. O'win wytory te Arabi 'wa wytonen. Irombo Damaskus 'wa rapa weraman.

18 Oruwa siriko morombo pa'po ta Jerusalem 'wa wytonen mo'ko Kefas maro orupa. Atone'pu kurita ekosa wainen. **19** Amy rapa apojoma'po anene'pa wainen mo'ko Jopoto piry Jakobus rato. **20** Onapi me kapyn ero ynimerory wairy uku'san Tamusi.

21 Irombo mero Sirie wyinonaka, Silisia wyinonaka enapa wytonen. **22** Mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon yjembatary anene'pa na'nен tywaije kynatokon moro jako. **23** Ero auranano etatokon roten: "Mo'ko uwapo tarekuru ta kywekenanamonymbo erome moro uwapo tynuta'kary 'sanymbo Jesus Kristus amyikary ekaronen me terapa man." **24** Irombo yjupu'po me Tamusi ety awongatokon.

Paulus mo'karon amykon terapa apojoma'san maro

2 **1** Irombo ainapatoro itu'ponaka okupa'en siriko pa'po me Jerusalem 'wa rapa wytonen Barnabas maro. Titus enapa saron ymaro. **2** Moro ywytory man tuku'po kynakon Tamusi 'wa y'wa. Moro Simosu me e'i'non ra'na ynekarory iru'pyn oka setapon mo'karon Jerusalem ponokon 'wa, imengato'me i'waine. Typo mo'karon jopotokon 'wa setapon. Aronge roten moro ynikapyry, ynikapy'po enapa amaminano wairy 'se'pa irombo wakon. **3** Mo'ko yjekosano Griek Titus païro te iwyry'ka'pa kynakon iwe'kotopoto'me. **4** Iwe'kotopyry 'se te amykon ka'sakarykon onepotonon kynatokon. Mo'karon ro irombo maname kyra'nakaine tywo'se tywaije kynatokon moro ky'waine Kristus Jesus nyry'po aporemy'ma amano menga. Taporemyne kyrykon 'se kynatokon. **5** Amy païro oma anyry'pa te na'na kynainen. Iwara mo'ja ro ajekosaine moro iporono iru'pyn oka wairy 'se na'na kynainen.

6 Mo'karon jopotokon me onetonon ... one wara uwapo iwe'i'san o'to yjyry'pa man. Pa'poro kari'na enejan irombo Tamusi asewara.

1:15-16 Apojoma'san 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18 **1:18** Apojoma'san 9:26-30

2:1 Apojoma'san 11:30, 15:2

Mo'karon jopoto, wykaje irombo, amy oty anyry'pa noro rapa kynaisen ytu'ponaka. ⁷Yjainaka moro i'koto'non 'wa takaritymy iru'pyn oka yry'po enejatokon irombo, mo'ko Petrus ainaka moro i'koto'san 'wa takaritymy iru'pyn oka yry'po wara ro. ⁸Mo'ko i'koto'san 'wano apojoma'po me Petrus emaminano'ponen awu enapa yjemaminano'pojan mo'karon Simosu me e'i'non 'wano apojoma'po me. ⁹Moro y'wa yry'po kurano enesen enapa. Irombo Jakobus, Kefas, Johanes, mo'karon wakapu me kynonejaton inaron yjainary apyisen. Barnabas ainary apyisen enapa. Iwara na'na maro ase'wa tywairykon eneposen: Na'na wytory kynakon mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. Mo'karon wytory te kynakon mo'karon i'koto'san 'wa. ¹⁰Mo'karon omi tanokon poko enapa te na'na wonumengary kynakon. Mo'karon poko ywonumengato'me ro wo'mikan.

Paulus ato'ke amy Kefas nikapy'po wairy

¹¹Antioki 'wa Kefas wopy'po mero te, embata ro imero yja'wan me iwairy poko se'man. ¹²Amykon Jakobus nemoky'san tunday uwapo ro, mo'karon Simosu me e'i'non maro kynendamejakon. Itunda'san mero te, kynomiman. Typo terapa kynotandy'mon, mo'karon i'koto'san pona tanarike tywairy ke. ¹³Mo'karon amykonymbo Simosu tyja'wanykon unenamon me kynatokon imaro. Mo'ko Barnabas tyngan pairo moro inikapyrykon. ¹⁴Moro yja'wan me moro iporono iru'pyn oka poko iwairykon ene'po mero y'wa, pa'poro embataine Kefas 'wa wykan: "Simosu amoro mana. Simosu me e'ipyn emery te maroja. Simosu emery kapyn te maroja. One wara ko iro ke mo'karon Simosu me e'i'non miwyry'kanon Simosu emery aroto'me i'waine?"

¹⁵Simosu 'ne ro na'na man. Tyja'wangamon Simosu me e'i'non kapyn na'na man. ¹⁶Moro omenano mero'po wara aino te tamambore amy pairo kari'na anyry'pa man. Moro uku'san ro na'na. Moro Jesus Kristus amyikary roten tamambore kari'na yjan. Kristus Jesus amyikanamon me na'na ne'i, tamambore tyto'me moro Kristus amyikary 'wa, moro omenano mero'po wara aino 'wa kapyn te. Moro omenano mero'po wara aino irombo tamambore amy pairo kari'na anyry'pa man. ¹⁷Mo'ko Kristus ta tamambore tywairy

2:6 Deuteronomium 10:17 **2:16** Ware 143:2, Rome 3:20, Rome 3:22

poko tywe'kuru jako mo'karon Simosu me e'i'non wara enapa tyja'wange na'na we'i'poto, mo'ko Kristus yja'wan me aino pyitory me man. Moro wara kapyn te kykarykon man. ¹⁸Moro ynaka'po amyry jako rapa y'wa, tyja'wangen me wonepoja. ¹⁹Moro omenano mero'po irombo ywon. Moro omenano mero'po 'wano me kapyn noro rapa wa. Mo'ko Tamusi 'wano me te yjemanja. Mo'ko Kristus maro wakapu poko tywo wa. ²⁰Nuro te wa. Awu kapyn te nuro wa. Mo'ko Kristus te yta kynemanjan. Moro erome yjemamyry saroja mo'ko Tamusi ymuru amyikary ta. Mo'ko 'wa ro typyna wa. Mo'ko 'wa tamamyry tyje man y'wano me. ²¹Moro Tamusi turu'popory anema'pa wa. Moro omenano mero'po 'wa moro tamambore aino enepy'pomboto, mo'ko Kristus typo roten tyromo'seairy.

Moro omenano mero'po moro Tamusi amyikary maro

3 ¹Oty anukuty'non Galatie ponokon! Noky ko ajany'masen? ²Mo'ko Jesus Kristus kore iru'pyn me senepon o'waine wakapu poko ipoka'po me. ³Ero ukutyry 'se rotent wa awyinoine: Moro omenano mero'po wykary wara awe'i'san ke mo'ko a'kanano tapyije o'waine nan? Moro iru'pyn oka eta'po ke te ka'tu o'waine amyikary ta? ⁴Moro wara imero oty anukuty'pa mandon? A'kanano maro tywota'mo mandon. Ja'munano maro terapa erome ajaike'ton? ⁵Aronge rotent iro ke nan moro poto me awaikota'ma'san? Aronge waty suku'sa. ⁶Tamusi mo'ko a'kanano yjan o'waine. Pori'tonano emaminano'san ara'naine. Moro omenano mero'po wykary wara awe'i'san ke moro wara naijan? Moro iru'pyn oka eta'po ke te ka'tu o'waine amyikary ta?

⁷Mo'ko Abraham 'wa o'po'toko. Tamusi tamyika i'wa man. Moro poko ro tamamboren me tu'ku man Tamusi 'wa. ⁸Iro ke ro muku'saton mo'karon Tamusi amyikanamon wairy Abraham pajanyombo me. ⁹Penaro ro moro Tamusi karetary 'wa tone man moro Tamusi 'wa tamyikary poko tamambore kari'na yry. Penaro ro iro ke mo'ko Abraham 'wa tyka man: "Ota pa'poro kari'na tykuranondo kynaitan." ¹⁰Mo'karon Tamusi amyikanamon kuranondojan Tamusi mo'ko Abraham kuranondory wara enapa.

¹⁰Pa'poro mo'karon moro omenano mero'po wykary wara tywairykon poko o'mikatonon tywotany'marykon taro mandon.

3:6 Genesis 15:6, Rome 4:3 3:7 Rome 4:16 3:8 Genesis 12:3

Tymero irombo man: Kynotany'manon mo'ko pa'poro omenano karetary ta imero'san omenano wara e'ipyn. ¹¹Amy pairo kari'na anyry'pa tamambore moro omenano mero'po wairy kynotuku'san. Moro Tamusi amyikary irombo mo'ko tamamboren kari'na emangapojan. ¹²Moro omenano mero'po te moro Tamusi amyikary poko wavy man. Kynganon irombo: Mo'ko morokon otykon wara aitoto emangapotan morokon otykon. ¹³Kristus 'wa 'kuru tyka kytaton moro omenano mero'po neneypyry atany'mano wyino. Kupu'san me tywotany'ma man. Tymero irombo man: Kynotany'manon mo'ko wakapu poko kynisererematon inoro. ¹⁴Iwara mo'ko Jesus Kristus ta moro Abraham kuranondotopo kyny'san pa'poro kari'na 'wa. Iwara mo'ko Tamusi wykatopombo a'kanano kysapyijaton amyikary ta.

Amboty'pa moro Tamusi wykatopombo wairy

¹⁵Yja'sakarykon, kari'na 'wa enapa tyre o'po'toko. Morokon tyninorykon man otykon poko kari'na wykatopombo mero'po anamboty'pa enapa amy terapa kari'na man. Amy oty anyry'pa man itu'ponaka. ¹⁶Morokon tykato'konymbo te tyje Tamusi 'wa man mo'ko Abraham 'wa, mo'ko iwe'mekatopo 'wa enapa. Moro Tamusi karetary yka'pa man: "mo'karon iwe'mekato'kon 'wa", pyimanokon kari'na poko auranatoto wara. O'win kari'na poko auranatoto wara te kynganon: "mo'ko iwe'mekatopo 'wa". Mo'ko ro mo'ko Kristus man. ¹⁷Ero wara ywykary 'se wa: Moro Tamusi nipori'toma'po tykatopombo anamboty'pa man moro omenano mero'po, moro o'win-kari'namboto o'win-kari'na itu'ponaka o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko pa'po me tywo'ka'se man iro. Moro Tamusi wykatopombo wo'kapyry ana'koto'pa man. ¹⁸Moro omenano mero'po 'wa moro Tamusi nyry enepy'pomboto, moro Tamusi wykatopombo kapyn neneypyry. Moro tykatopombo poko te moro tnyry kurano tyje Tamusi 'wa man Abraham 'wa.

¹⁹Oty me 'ne ko iro ke moro omenano mero'po nan? Morokon kari'na yja'wanykonymbo woneto'me moro omenano mero'po moro Tamusi wykatopombo tu'ponaka tyje man. Mo'ko Abraham we'mekatopo, mo'ko i'wano me moro Tamusi wykatopombo man

3:10 Deuteronomium 27:26 (LXX) **3:11** Habakuk 2:4 **3:12** Levitikus 18:5

3:13 Deuteronomium 21:23 **3:17** Exodus 12:40 **3:18** Rome 4:14

inoro wopyry taronaka te moro omenano mero'po kynotu'kujan. Kapu tanokon apojonano 'wa Tamusi ekataka moro omenano mero'po amy ipori'tomaponen ainaka tyje man. ²⁰Amy o'wino ekatakano me kapyn mo'ko ipori'tomaponen man. Tamusi te o'win 'ne man. ²¹Moro omenano mero'po iro ke moro Tamusi wykato'konymbo arimanon? Uwa pairo. Nuro kari'na ryry taro moro omenano mero'po we'i'pomboto, iporo ro moro tamambore aino enepyry. ²²Moro Tamusi karetry 'wa te yja'wan me aino ta pa'poro kari'na taky'ka man. Iwara moro Jesus Kristus amyikary neneypyry Tamusi wykatopombo apyijaton mo'karon amyikanamon.

²³Moro Kristus wyinono amano wopyry uwaporu te taky'se tywaije kytaton moro omenano mero'po upi'no, moro Kristus wyinono amano wo'topo kurita taronaka. ²⁴Moro omenano mero'po iro ke kanenamon me tywaije man mo'ko Kristus wopyry 'wa ro, moro Kristus wyinono amano 'wa tamambore kyo'ko'me. ²⁵Moro Kristus wyinono amano wopy'po mero te, moro kanenamon upi'no noro e'i'pa kytaton. ²⁶Pa'poro irombo Tamusi y'makon me mandon, mo'ko Kristus Jesus amyikary ke o'waine. ²⁷Moro asetykano 'wa pa'poro Kristus wyinonokon me tyje mandon. Amy wo'mynano wara Kristus to'mo'se o'waine man. ²⁸O'po'no waty man moro Simosu me aino poko, moro Griek me aino poko pai, moro taporemynen pyitonano me aino poko, moro aporemy'ma aino poko pai, moro wokyry me aino poko, moro woryi me aino poko pai. Pa'poro irombo o'win mandon mo'ko Kristus Jesus ta. ²⁹Kristus wyino aja'taine ro, Abraham we'mekato'kon me mandon. Tamusi wyka'po wara ro moro ikatopombo mapyita'ton.

4 ¹Ero wara wwykary 'se wa: Pitani me noro mo'ko tyjumy otyrymbo apyinen man a'ta, amy pyitonano wara man, pa'poro oty jopotory me tywairy se'me. ²Tanenamon aina man. Otyry enenamon moro otyry enejaton ekataka, moro ijumy wykatopombo kurita tundry 'wa ro. ³Iwara ky'karon enapa ero nono tu'ponokon otykon nundymary pyitonano me tywaije kytaton, pitani wonumengake noro ka'taine. ⁴Pa'poro otykon we'i'ma'san mero te, Tamusi 'wa mo'ko tymuru tapojoma man. Woryi wyino tywoma man. Moro omenano mero'po upi'no tywaije man. ⁵Iwara

3:29 Rome 4:13

mo'karon omenano mero'po upi'nonokon kary 'se tywaije man moro ipori'tory wyino. Ky'waine moro ymunano me aino apyiry 'se tywaije man. ⁶Ymunano me awairykon enepoto'me, Tamusi 'wa mo'ko tymuru a'kary tomo'se man kyturu'san taka. Mo'ko ro kyniko'tanon: "Aba. Papa." ⁷Iwara pyitonano me kapyn noro mana. Ymunano me te mana. Ymunano me aja'ta te, mo'ko jumynano otyry apyinen man me enapa mana Tamusi po.

⁸Penaro Tamusi anukuty'pa tywaije mandon. Tamusi me e'i'non no'kan pyitorykon me tywaije mandon. ⁹Erome te Tamusi muku'saton. Tamusi ajuku'saton, wykatan te pai 'nare. One wara ko iro ke matu'maton rapa morokon ru'mangon, opanopy'non ero nono tu'ponokon otykon 'wa? Inundymarykon me 'su ko rapa awairykon 'se mandon? ¹⁰Mo'po'saton kurita 'wa, nuno 'wa, nuno apyimy 'wa, siriko 'wa enapa. ¹¹Aronge roten moro o'wanokon me ywo'mika'po wairy pona wesykaje.

Paulus wesykary mo'karon Galatie ponokon pokon

¹²Ywara aitoko. Moro 'se ro wa awyinoine, yja'sakarykon. Awu enapa irombo awaraine wa. Yja'wan me ypoko e'i'pa maiton. ¹³Amy yje'tun pokon koromo moro iru'pyn oka ekarity'po y'wa muku'saton. ¹⁴Moro yje'tun 'wa imero aju'kurukon se'me, yjenu'ka'pa maisen. Yjurumena'pa maisen. Tamusi apojon wopyry ewa'mary wara te ywopyry mewa'masen, Kristus Jesus wopyry ewa'mary wara paizo. ¹⁵O'to ko moro ajewa'porykon tywaije nan? Ero irombo samyikapoja: Awonukarykon taro awe'i'sanymboto, monukatory, yjenu'toto'me. ¹⁶Anijenonopryrykon me terapa ka'tu tywaije wan, iporono auranano ekarityry mero y'wa? ¹⁷Amykon kari'na apokoine kyno'mikaton. Yja'wan me te mandon. Typo ajyrykon 'se mandon, typokoine awo'mikato'ko'me. ¹⁸Iru'pa te man ase'wa apokoine iru'pyn oty ta awo'mikarykon roten, ajekosaine yja'ta roten kapyn. ¹⁹Y'makon 'ko, tywonemary man je'tun ta amy sanonano wairy wara enapa yje'tunaje, mo'ko Kristus enekangon me awepa'kato'ko'me. ²⁰Ajekosaine rypo erome ywairy 'se wa, amy me terapa ajerupato'ko'me. Poto me irombo apokoine wesykaje.

Hagar Sara maro

²¹Kaitoko y'wa, amyjaron moro omenano mero'po upi'no tywairykon 'se aitonon: Epanama'pa mandon o'to moro omenano

wykary 'wa? ²²Tymero man oko mo'karon Abraham ymurukon we'i'san. O'win amy mo'ko taporemynen amyijanano y'me me tywaije man. O'win amy mo'ko aporemymyn woryi y'me me tywaije man. ²³Mo'ko taporemynen amyijanano y'me ero nono emery me roten tywo'ka'se man. Mo'ko aporemymyn woryi y'me te Tamusi wykatopombo poko tywo'ka'se man. ²⁴Morokon otykon ta amy unemy'po oty man. Mo'karon okonokon woryijan oko Tamusi wykato'konymbo eneponamon me mandon. O'win amy moro wypy Sinai po Tamusi wykatopombo enepojan. Pyitonano me mo'karon i'makon mandon. Mo'ko ro mo'ko Hagar man. ²⁵Moro atywano Hagar moro Arabi pono wypy Sinai ekari'san. Moro eromeno Jerusalem wara mo'ko Hagar man. Pyitonano me irombo Jerusalem man mo'karon tytanokon maro. ²⁶Moro kapu tano Jerusalem wara te mo'ko aporemymyn woryi man. Mo'ko ro, kysanokon mo'ko man. ²⁷Tymero irombo man:

Tawa'pore aiko, e'mekapyn woryi! Ominoko, pitani je'tun anapopyn. Mo'ko inomyn y'makon irombo pyime 'ne ka'tu rapa kynaita'ton mo'ko tyinonen y'makon ko'po.

²⁸Amyjaron, yja'sakarykon, Isak wara enapa Tamusi wykatopombo me tywo'ka'se mandon. ²⁹Penaro mo'ko nono emery me roten o'kapy'po 'wa mo'ko kapu nekarity'po taki'ma man. Moro wara erome enapa oty man. ³⁰Moro Tamusi karetary te kynganon: Mo'ko taporemynen amyijanano emo'ko mo'ko i'me maro. Mo'ko taporemynen amyijanano y'me tyjumy otyrymbo anapo'i'pa kynaitan asewara mo'ko aporemymyn woryi y'me maro.

³¹Iwara te, yja'sakarykon, amy taporemynen amyijanano y'makon kapyn ky'karon kytaton. Mo'ko aporemymyn woryi y'makon te ky'karon kytaton.

Moro omenano wyino tyka aino

5 ¹Kristus 'wa moro omenano mero'po pori'tory wyino tyka kytaton. Eja'nakatoko iro ke. Moro omenano pyitorykon me rapa kytaipton.

4:22 Genesis 16:15, Genesis 21:2 4:27 Jesaja 54:1 4:29 Genesis 21:9

4:30 Genesis 21:10

²Epanamatoko! Awu, Paulus, wykaje o'waine: Awe'kotopo'sando, ajepanopy'paine mo'ko Kristus kynaitan. ³Wykaje rapa te pa'poro mo'karon e'kotopotonon 'wa: Pa'poro moro omenano mero'po wykary wara awairykon man. ⁴Amyjaron, mo'karon omenano mero'po wyino tamambore aino momo'namon, Kristus wyino tywota'koto mandon. Moro Tamusi kuranory wyino tywoma mandon. ⁵Na'na irombo a'kanano ta Tamusi amyikary wyino tamambore aino momo'san. ⁶Mo'ko Kristus Jesus ta moro e'kotono, moro i'koto'pa aino pai amy oty wavy pairo man. Tamusi amyikary, moro aipynano emaminano'san iro roten kynotu'kujan mo'ko Kristus Jesus ta.

⁷Iru'pa kore rypo my'satokon! Noky ko moro o'waine iporono auranano amyikary any'mai? ⁸Mo'ko awonumengarykon y'petakamary 'san mo'ko ako'manamonymbo wyino kapyn man. ⁹Amy a'si'konombo perere uwapurotopo roten pa'poro moro perere uwapurojan. ¹⁰Awu te mo'ko Jopoto ta iru'pyn po suku'sa amy me terapa onumenga'pa awairykon. Mo'ko aje'mere'kaponamonymbo kota'mary kynaitan. Noky me iwairy u'ku'pa kynaitan. ¹¹Moro e'kotono ekarityry jako noro te y'wa, yja'sakarykon, o'tono'me noro ko kari'na erekuru ywekenanon? Ekarityry jako y'wa, moro wakapu kari'na ato'ke e'i'pa nairy. ¹²Mo'karon ajerupo'tomanamon 'su myre nomukatory!

Ja'munano nisanory a'kanano nisanory maro

¹³Omenano mero'po upi'no awaito'ko'me kapyn tyko'ma mandon, yja'sakarykon. Moro omenano mero'po upi'no wavy aino te aja'mungon nisanory otykon ka'namon me ajyry'paine nainen. Aipynano ta te ase'wa awopanopyrykon man. ¹⁴Pa'poro moro omenano mero'po wykary irombo kyno'ka'san ero o'wino oty ta: Mo'ko aja'sakary pynary o'wa man awaipyrary wara enapa. ¹⁵Ase'wa awokapotrykon jako, ase'wa awosonorykon jako, tuwaro aitoko moro awo'moky'marykon pona.

¹⁶Ero wara ywykary 'se wa: A'kanano 'wa moro ajemamyrykon aropotoko. Iwara moro ja'munano nisanory otykon anikapy'pa pairo maita'ton. ¹⁷Moro ja'munano nisanory irombo mo'ko a'kanano nisanory ato'ke man. Mo'ko a'kanano nisanory enapa

moro ja'munano nisanory ato'ke man. Ase'wa irombo kyne'tu'katon. Iwara moro anisanorykon ro kapyry mupijaton. ¹⁸Mo'ko a'kanano 'wa awotundymaporykon jako te, moro omenano mero'po upi'no kapyn mandon. ¹⁹Iru'pyn po kynotuku'san otypangon otykon wairy moro ja'munano nisanory me: wararo wokyryjan, woryijan maro aino, nurijangon otykon poko aino, emepon'a aino, ²⁰ikapy'san tamusi amyikary, tamoreke aino, tyjenono'ke aino, tokone aino, amyne aino, tare'ke aino, e'kuno, asepoko aino, ataripa'no, ²¹tyko'ponomary 'se'pa aino, etyno, omeretopo uwano, pa'poro moropangon otykon. Moro iwo'kapyry uwaporu wykaje o'waine, moro wwyka'po wara ro terapa: pa'poro mo'karon moropangon otykon ka'namon moro Tamusi nundymary anene'pa kynaita'ton. ²²Erokon te mo'ko a'kanano nyry otykon: aipynano, tawa'pore aino, sara'me aino, eja'nakano, typotapore aino, iru'pa aino, tamyikapore aino, ²³pyi'me'ke aino, ja'munano nisanory 'wa atundymapo'pa aino. Moropangon otykon y'tu'kanen me kapyn moro omenano mero'po man. ²⁴Mo'karon Kristus Jesus wyinonokon 'wa moro ja'munano typoka man wakapu poko, morokon eponamon otykon maro, morokon inisanory otykon maro enapa.

²⁵A'kanano ta kamamyrykon jako, a'kanano ta enapa mo'ja ro kytorykon man. ²⁶Kywotamyikarykon kapyn man typo roten. Ase'wa kywotaki'marykon kapyn man. Kyko'ponomarykon 'se'pa kywairykon kapyn man.

Ase'wa opano'no

6 ¹Yja'sakarykon, amy 'wa yja'wan oty kapyrymbo eپory'poto o'waine, amyjaron Tamusi a'kary narorykon me arotoko iru'pyn oma taka rapa. Pyi'me'ke erupatoko. Aseke oneko, amoro enapa aju'kuru pona. ²Ase'wa opano'toko. Iwara moro Kristus nyry'po omenano mika'ta'ton. ³Poto me amy poto me e'ipyn wokanopyry jako irombo, aseke kynomu'manon. ⁴Pa'poro kari'na 'wa aseke tamery mengary man. Moro wara ty'wano me roten kynotamyikatan. Amy terapa 'wa tywo'potyry ta kapyn kynotamyikatan. ⁵O'to aseke tywe'i'po poko irombo pa'poro kari'na wosaijomary kynaitan.

⁶Mo'ko Tamusi auran poko omepatoto 'wa pa'poro tokosanokon iru'pyngon otykon wyino amy yry man mo'ko tamepanen ainaka.

⁷Kytomu'maton! Tamusi ataki'mapo'pa man. Kari'na irombo moro tynipomy'po po'san ro. ⁸Mo'ko aseke tyja'mun tu'po oty ponen irombo moro ja'munano nyry uta'no po'tan. Mo'ko a'kanano tu'po oty ponen rapa mo'ko a'kanano nyry i'matypyn amano po'tan. ⁹Moro iru'pyn oty kapyry poko irupota'pa kytaisen. Irupomamy'pa ka'taine, moro o'to kywe'i'san epety kysapyita'ton moro epety apyitopo kurita. ¹⁰Iro ke ko'wu, oma eپory wara ro ky'waine, moro iru'pyn oty kysika'sen pa'poro kari'na 'wano me, mo'karon Tamusi amyikanamon 'wano me 'ne ka'tu.

Kareta y'ma'topo auranano

¹¹Enetoko one wara potombo me terapa aseke yjainary ke ero merory y'wa o'waine. ¹²Pa'poro mo'karon ja'munano ta tamepore tywoneporykon 'sangon awyry'katon awe'kotopoto'ko'me. Moro wara kynaijaton moro Kristus wakapuru poko kari'na erekuru 'wa tywekenarykon uremeto'me rotent. ¹³Aseke pairo mo'karon e'koton 'sangon moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa mandon. O'kotoporykon 'se te mandon, moro o'koto'san poko tywotamyikato'ko'me. ¹⁴Awu te moro wara ywotamyikary 'se'pa wa. Ywotamyikary 'se rotent wa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wakapuru poko. Mo'ko poko ro ero nono wakapu poko typoka man y'wano me. Awu enapa typoka wa ero nono 'wano me. ¹⁵Otymbo ro waty irombo man e'koton ta, i'koto'pa aino ta pai. Moro asery me aino te poto me man. ¹⁶Pa'poro mo'karon moro 'ne omenano wara amandonon 'wano me, mo'karon Tamusi pyitorykon Israel pajanymbo 'wano me enapa, sara'me aino nainen, kotano enery enapa.

¹⁷Amy pairo noro kari'na yjamiromo'ka'pa nainen. Awu yja'mun poko irombo morokon Jesus upu'po me ywo'po pa'sanymbo kynonepojan.

¹⁸Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen, yja'sakarykon. Iwara ro nainen.

Efese ponokon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Oruwa siriko Efese po Paulus tamamina man. Iro ke ro o'win tywotapo man mo'karon moro ponokon Tamusi amyikanamon maro. Ero kareta tymero i'wa man ipori'tomato'ko'me. One wara mo'karon Tamusi na'nanopy'san wairy 'se Tamusi wairy ekari'san iru'pyn me imero ero kareta ta. Tameronokon otykon ekarityry ta moro tywonumengary uku'pojan. Amykon terapa Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wano me enapa ero kareta wairy amyikaton amykon oty uku'namon.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2	Kareta a'motopo auranano
1:3-3:21	Kristus ta mo'karon Tamusi amyikanamon kuranondory
4:1-6:20	Moro asery amano emery
6:21-24	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojoma'po, ero kareta merojan mo'karon Efese* ponokon Tamusi wyinonokon 'wa, mo'karon Kristus Jesus amyikanamon 'wa. ²Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

1:1 Amykon moro 'Efese' animero'pa tywaije mandon.

1:1 Apojoma'san 18:19-21, 19:1

Mo'karon Tamusi napo'i'san waipory

³Tykurano nainen mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi. Mo'ko 'wa ro irombo tykurano kytaton pa'poro kapu tano kurano oty ke mo'ko Kristus ta. ⁴Mo'ko Kristus ta ro ero nono wo'kapyry uwaporor tapyije i'wa tywaije kytaton, tywyinonokon me kywaito'ko'me, ija'wany'pa tombata kywaito'ko'me enapa aipynano ta. ⁵Kari'na pynary ke ty'wa penaro terapa ty'makon me kywairykon man tyje i'wa tywaije man mo'ko Jesus Kristus ta. Moro wara ro irombo oty wairy 'se tywaije man. ⁶Iwara moro toty awongapojan mo'ko tynipynary ta ky'waine tynyry'po kurano poko.

⁷Mo'ko ta ro tymboka i'wa kytaton moro imynuru ke. Morokon kyja'wanykonymbo tyka i'wa man, poto me imero moro tyturu'popory wairy ke. ⁸Tywonusengapore tywairy ta, oty ukutyry ta enapa ty'wa moro tyturu'popory poto me imero tanepo i'wa man. ⁹Mo'ko Kristus ta moro tywonusenga'pombo kapy'mary man yry'po wara ro ty'wa, moro tynisanory poko tamorepa i'wa kytaton. ¹⁰Moro inisanory me ro tywaije man moro tywonusenga'pombo kapy'mary, tywaije pa'poro oty we'i'po mero. Iwara pa'poro morokon kapu tanokon, nono tu'ponokon otykon a'nanopyry 'se tywaije man mo'ko Kristus upi'nonaka.

¹¹Mo'ko Kristus ta enapa Tamusi pyitorykon me na'na tyje tywaije man, mo'ko Tamusi 'wa moro tywonusengary yry'po wara ro. Tynisanory wara ro irombo Tamusi pa'poro oty ta kynemaminanon. ¹²Iwara moro ikuranory poko ety awongary taro na'na man mo'ko Kristus po penaro terapa o'po'tononymbo me.

¹³O'waine enapa moro iporono auranano, moro uta'no wyino ajunemyrykon man ekari'nen iru'pyn oka tota man. Moro amyika'po ke ro o'waine tywyinonokon me tyje mandon Tamusi 'wa. Mo'ko tykatopombo kurano a'kanano irombo tyje i'wa man o'waine. ¹⁴Mo'ko a'kanano ro moro ky'waine Tamusi wyino oty apyiry man pori'tomanon. Tywyinonokon me kymbokarykon 'se tywaije man. Iwara moro ikuranory poko ety awongary taro kytaton.

Paulus aurany Tamusi 'wa

¹⁵Mo'ko Jopoto Jesus ta o'waine Tamusi amyikary, o'waine pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon pynary setai. Iro ke

ro ¹⁶o'kapyn roten Tamusi ety sawongaje apokoine. O'kapyn roten irombo kajatojaton moro Tamusi 'wa yjauranary jako.

¹⁷Waturupoja mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus tamusiry 'wa, mo'ko kurano jumynano 'wa, mo'ko tywonumengaporen a'kanano, mo'ko o'waine Tamusi uku'pojan inoro yto'me i'wa o'waine.

¹⁸Oro moro aturu'san enuru 'wano me taweije oty nainen. Iwara muku'ta'ton oty me moro i'wa aka'mato'konymbo aimomo'topo wairy, oty me moro tywyinonokon 'wa inyry kurano waipory wairy, ¹⁹oty me moro ky'wanokon me ina'kuru pa'poro oty ko'pono ipori'tory wairy enapa. Moro poto 'su ipori'tory emaminary poko ro Tamusi amyikanamon me kytaton.

²⁰Moro iro ro rapa pori'tonano mo'ko Kristus ta tamamina man, moro Tamusi 'wa iromby'san wyino awongary jako, moro Tamusi 'wa kapu ta tapo'tun wyino andy'mory jako enapa, ²¹pa'poro oty undymanamon epo, pa'poro typori'tokamon epo, pa'poro pana'pyngon epo, pa'poro jopotokon epo, pa'poro tajatomy atywano epo enapa iwaito'me, erome roten kapyn, aire enapa te. ²²Pa'poro oty moro ipupuru upi'nonaka tyje i'wa man. Pa'poro oty epo jopoto me tyje i'wa man mo'karon tyna'nanopy'san apyimy 'wano me. ²³Mo'karon ina'nanopy'san apyimy undymanen me ro man. Mo'karon ina'nanopy'san apyimy a'no'kanon mo'ko pa'poro oty a'no'kanen.

Moro Tamusi turu'popory

2 ¹Uwapo tyromo'se tywaije mandon morokon anikapy'san yja'wangon amaminano poko, morokon oja'wanykonymbo poko. ²Morokon ta ro tamanje mandon ero nono emery wara, mo'ko yja'wangon pori'tonano jopotory emery wara, mo'karon typanaja'naramon kari'na ta amaminatoto a'kanano emery wara enapa. ³Penaro ira'naine ky'karon enapa pa'poro tywaije kytaton. Morokon kyja'mungon nisanory wara tywaije kytaton. Moro kyja'mungon nisanory, moro yja'wangon kyturu'san nisanory enapa tyka'se ky'waine tywaije man. Kywoma'san po ro Tamusi erekuru apo'ny me tywaije kytaton, mo'karon amykon terapa kari'na wara enapa. ⁴Mo'ko poto me imero kotano enenen Tamusi 'wa te poto me typyna kytaton. ⁵Morokon kynikapy'san yja'wangon

1:20 Ware 110:1 1:22-23 Kolose 1:18 1:22 Ware 8:6 2:1-5 Kolose 2:13

amaminano poko tyromo'se kywairykon se'me, mo'ko Kristus maro nuro rapa tyje i'wa kytaton. Ituru'popory 'wa uta'no wyino tunenje mandon. ⁶Kristus Jesus ta tawonga rapa imaro kytaton. Kapu ta tandy'mo kytaton imaro. ⁷Iwara mo'ja ro moro pa'poro oty ko'pono tyturu'popory waipory enepory 'se tywaije man ky'waine moro Kristus Jesus ta iru'pa kanarykon ta.

⁸Moro ituru'popory 'wa irombo uta'no wyino tunenje mandon, amyikary ke o'waine. Opoine kapyn moro ajunemy'san man. Tamusi nyry te moro man. ⁹Ajemamina'san poko kapyn tunenje mandon, awotamyikarykon pona. ¹⁰Tamusi nikapy'san irombo ky'karon kytaton. Mo'ko Kristus Jesus ta tyka'se Tamusi 'wa kytaton, kynikapyrykon me tynyry'san kurangon amaminano ka'to'me ky'waine.

O'win mo'karon Kristus wyinonokon wairy

¹¹Simosu me kapyn tywoma mandon. I'koto'non me ajejatojaton mo'karon i'koto'san me okari'tonon, mo'karon ija'mungon ainanano ke ty'koto man inaron. Uku'toko ¹²moro uwapo Kristus anukuty'non me awe'i'san. Mo'karon Israel pajanymbo wyino tyse awaito'konymbo tywaije man. Morokon Tamusi wykato'konymbo wyino tyse awaito'konymbo tywaije man. Animomokyrykon oty waty tywaije man. Itamusipa ero nono tu'po awaito'konymbo tywaije man. ¹³Uwapo Tamusi wyino tyse awaito'konymbo tywaije man. Erome te ko'wu mo'ko Kristus Jesus ta senge roten typo mandon mo'ko Kristus mynuru 'wa.

¹⁴Mo'ko ro irombo sara'me kywairykon me man. Mo'ko 'wa ro mo'ko Simosu mo'ko Simosu me e'ipyn maro o'win tyje man. Moro a'sakanamonymbo jenono tako i'wa man. Aseke tyja'mun ke ¹⁵pa'poro morokon omenano mero'san tu'kuke'se i'wa man. Tyta mo'karon okonokon kapyry 'se tywaije man o'win asery kari'na me, sara'me yrykon ta. ¹⁶Tamusi maro iru'pa rapa yrykon 'se tywaije man o'win ja'munano ta. Moro me ro wakapu poko tyromo'se man. Tyta moro ijenonorykon taike'ka i'wa man. ¹⁷Sara'me aino ekapory ekari'se o'waine, mo'karon tyse aitononymbo 'wa, mo'karon senge roten aitononymbo 'wa enapa tywo'se man. ¹⁸Mo'ko po ro irombo ky'karon okororo Simosu me, Simosu me e'inon me, o'win a'kanano ta kytorykon taro kytaton mo'ko jumynano 'wa.

19 Iwara te tysenokon me noro e'i'pa mandon. Tysenokon me noro emamy'pa mandon. Mo'karon Tamusi wyinonokon maro te o'win mandon. Mo'karon Tamusi auty tanokon maro o'win mandon.
20 Mo'karon apojoma'san nikapy'po apo'nano tu'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon nikapy'po apo'nano tu'po enapa tamy amyjaron mandon. Moro auto pori'tomanen topu me te mo'ko Kristus Jesus man. **21** Mo'ko po ro pa'poro moro auto iru'pyn me kynotamyjan, amy Tamusi waitopo me iwaito'me mo'ko Jopoto ta.
22 Mo'ko ta ro amyjaron enapa matamypoijaton mo'karon Simosu maro, amy Tamusi emandopo me awaito'ko'me a'kanano ta.

Mo'karon Simosu me e'i'non ra'na Paulus emaminary

3 **1**Iro ke ro awu Paulus, mo'ko Kristus Jesus poko aru'ka'po, ajupu'san me, mo'karon Simosu me e'i'non upu'san me ...
2Aneta'pa 'kare maisen one wara y'wa Tamusi 'wa tyturu'popory yry'po o'wanokon me yjemaminato'me. **3**Tamusi irombo yjamorepan moro unemy'po uku'to'me y'wa, moro eromembo roten ynimero'po wara ro. **4**Iro erupary jako o'waine, one wara mo'ko Kristus poko ywotamorepa'po ukutyry taro maita'ton.
5Ero uwapo moro unemy'po anuku'po'pa Tamusi tywaije man kari'na 'wa. Erome te mo'ko ta'kary 'wa tuku'po i'wa man mo'karon tywyinonokon tynapojoma'san 'wa, mo'karon tauran uku'ponamon 'wa enapa. **6**Iwara mo'karon Simosu maro mo'karon Simosu me e'i'non asewara moro Tamusi nyry kurano eponamon me mandon mo'ko Kristus Jesus ta. Simosu maro o'win ja'munano me mandon. Imaroine enapa moro Tamusi wykatopombo apyinamon me mandon. Morokon wara kynyjaton moro iru'pyn oka. **7**Moro oka pyitory me ro moro Tamusi turu'popory 'wa tyje wa moro ipori'tory emamina'po wara ro.

8Inorombo ro ko'warono awu wa Tamusi amyikary ta. Ise'me Tamusi 'wa tyturu'popory tyje man y'wa, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro atukutypyn Kristus waipory ekapory ekari'to'me.
9Samorepaton morokon penaro terapa mo'ko pa'poro oty ka'nenyimbo Tamusi ta unemy'san otykon wo'kapyry man poko.
10Iwara erome mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy moro Tamusi wonumengapory ekarory taro man mo'karon nono epo

3:4-6 Kolose 1:26-27

aitonon typori'tokamon jopoto 'wa. ¹¹Moro wara oty wo'kapypy man penaro terapa Tamusi 'wa tyje tywaije man. Moro oty ro ko'wu mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta tyka'se i'wa man. ¹²Mo'ko 'wa ro, moro amyikary 'wa enapa enari'ma tyje kytaton Tamusi 'wa kytoto'ko'me amyikary ta. ¹³Iro ke ro waturupoja o'waine, moro ajupu'san me ykota'mary waito'me ajamboty'paine. Awotamyikarykon te man ipoko.

Mo'ko Kristus pyny

¹⁴Iro ke ro wokunamaje mo'ko jumynano, ¹⁵mo'ko ety ta pa'poro kapu tanokon, nono tu'ponokon jumynano man inoro 'wa. ¹⁶Waturupoja i'wa moro ikuranory waipory wara ro aturu'san pori'tomato'me mo'ko a'kary 'wa. ¹⁷Iwara moro o'waine Tamusi amyikary ke moro aturu'san Kristus emandopo me kynaitan. Waturupoja aipynano ta tymita, tywotapo'nyndo enapa awaito'ko'me. ¹⁸Iwara pa'poro iwyinonokon maro one wara moro Kristus pyny akumbiry, imosin, inu'sen, ijansikyry wairy ukutyry taro maita'ton. ¹⁹Pa'poro oty ukutyry ko'po moro Kristus pyny wairy muku'ta'ton. Iwara moro Tamusi kuranory imero aja'no'kata'ton.

²⁰Moro kytaine amaminatoto pori'tonano ke pa'poro kywoturupoto'kon ko'po, pa'poro kywonumengato'kon ko'po enapa oty kapyry taro man Tamusi. ²¹Mo'ko 'wa ro kurano aino nainen mo'karon tyna'nanopy'san apyimy ta, mo'ko Kristus Jesus ta enapa mo'ja ro, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

O'win mo'karon Tamusi wyinonokon wairy

4 ¹Awu mo'ko Jopoto upu'po me aru'ka'po me kurujaton imero ajemando'ko'me moro ako'mato'konymbo wykary wara ro. ²Kytaiton 'ne. Pyi'me'ke aitoko. Aturu'san apyitoko. Asato'ke kytaiton. Ase'wa te aipynatoko. ³O'mikatoko mo'ko a'kanano nyry o'win aino kura'mary pok'o moro sara'me ase'wa ajemamyrykon ke.

⁴O'win ja'munano man. O'win a'kanano man. O'win enapa irombo moro ako'mato'konymbo aimomo'topo man. ⁵O'win Jopoto man. O'win Tamusi amyikary man. O'win asetykano man. ⁶O'win Tamusi man. O'win pa'poro kari'na jumy man. Mo'ko

ro pa'poro kari'na epo man. Pa'poro kari'na ta kynemaminanon. Pa'poro kari'na ta man. ⁷Pa'poro ky'waine te typo typo pai moro tyturu'popory tyje man mo'ko Kristus 'wa, moro tynisanory wara ro. ⁸Moro Tamusi karetary irombo kynganon:

Tyjenono'namon warinu pokonokon apo'is'an maro kawonaka tyto man. Mo'karon kari'na 'wa tymykon tyje i'wa man.

⁹Moro 'kawonaka tyto man', o'to tauro'po ko moro nan? 'Po'ponaka tyto man' tauropo kapyn 'kare moro nan. Ero nono tu'ponaka tywo'se man, wykaje irombo. ¹⁰Mo'ko po'ponaka ito'po ro rapa mo'ko pa'poro kapu eponaka ito'po me man, pa'poro oty a'no'kato'me ty'wa.

¹¹Mo'ko 'wa ro enapa amykonymbo tyje mandon apojoma'san me, amykonymbo Tamusi auran uku'ponamon me, amykonymbo moro iru'pyn oka ekari'namon me, amykonymbo Tamusi na'nanopy'san enenamon me, emepanamon me enapa. ¹²Iwara taike'se terapa mo'karon Tamusi wyinonokon ryry 'se tywaije man apatongan me iwaito'ko'me, moro Kristus ja'mun amyto'me enapa. ¹³Iwara o'win kywairykon man moro Tamusi amyikary ta, mo'ko Tamusi ymuru ukutyry ta enapa. Tywaike ro kywairykon man, tywaike ro imero mo'ko Kristus wairy wara enapa. ¹⁴Pitanikon wara kapyn noro kywairykon man. Parana narorykon me kapyn kywairykon man. Tameronokon omepano japepeitory 'wa kywotaropopotyrykon kapyn man. Yja'wanton amepanamon 'wa kywomu'maporykon kapyn man. ¹⁵Moro iporono auranano apyinamon me te aipynano ta kywetuwaro'marykon man Kristus 'wano me. Mo'ko ro moro ja'munano undymanen me man. ¹⁶Mo'ko ro pa'poro moro ja'munano apyijan, o'win iwaito'me. Moro ja'munano wota'saka'san apyipojan asepoko. Ipori'torykon taro ro kynemaminano'pojaton ase'wa, moro ja'munano puwato'me. Iwara aipynano ta pa'poro moro ja'munano pori'tomary man.

Moro asery amano

¹⁷Mo'ko Jopoto ta iro ke ero samyikapoja o'waine: mo'karon Tamusi anukuty'non emamyry wara kapyn noro ajemamyrykon man. Aronge rotен mo'karon wonumengary man. ¹⁸Tawa'rumanje

moro iwonumengarykon man. Moro Tamusi nyry amano wyino tyse tywaije mandon. Oty anukuty'pa irombo mandon. Tyturupoj'a'nare mandon.¹⁹ Ija'nata'ma'san me yja'wanton omenano poko tywaije mandon, nurijangon otykon poko tywaito'ko'me enumene tywairykon ta.

²⁰Amyjaron te amy me terapa mandon. Mo'ko Kristus tuku'se o'waine man. ²¹Ekary ro tota o'waine man. Ipoko tamepa mandon. Mo'ko Jesus ta moro iporono auranano wairy tuku'se o'waine man. ²²Moro penatombo ajemerykonymbo emary o'waine man. Moro ro ajuta'kapojaton moro ajemu'manamon ja'munano nisanory 'wa. ²³Aserynon me awairykon man mo'ko ajenumengaponamon a'kanano ta. ²⁴Aserynon me awairykon man. Moro ro Tamusi wara ajypojaton. Tamambore ajypojaton. Tamusi wyinonokon me imero ajypojaton.

²⁵Iro ke ro moro onapi emary o'waine man. Ase'wa moro iporono auranano ekarityry o'waine man. O'win ja'munano wota'saka'san me irombo pa'poro kytaton. ²⁶Awore'korykon jako, yja'wan oty kysika'ton. Weju wo'myry uwaporu iru'pa rapa ase'wa awairykon man. ²⁷Oma ksysyon mo'ko ewa'rumpy tamuru 'wa. ²⁸Mo'ko manaman monatary kapyn noro man. Iru'pyn amaminano kapyry poko 'ne ka'tu rapa te no'mikan aseke tainary ke. Iwara amy omi tano 'wa oty yry taro kynaitan. ²⁹Yja'wan auranano wepa'kary kapyn man ondarykon wyino. Amy aja'sakarykon pori'tomanen iru'pyn auranano a'ta te ajekosaine, ipa'katoko oje iru'pa ipa'kary waitopo po. Iwara Tamusi turu'popory epota'ton mo'karon epanamatonon. ³⁰Kata'mato mo'ko Tamusi a'kary kysypoton. Mo'ko ro uta'no wyino o'katonon man me ajypojaton. ³¹Pa'poro tyjenonoke aino, pa'poro tare'ke aino, pa'poro tokone aino, pa'poro tyko'ke aino, pa'poro toruke aino, pa'poro yja'wan me aino enapa, nomiman awyinoine. ³²Tawa'pore te ase'wa aitoko. Akotanorykon enetoko ase'wa. Yja'wan me awe'i'san ikatoko ase'wa. Tamusi 'wa enapa irombo mo'ko Kristus ta moro yja'wan me awe'i'san tyka man.

Aturuto'kon

5 ¹Tamusi wairy wara aitoko typynamon pitanikon me.

²Aipynano ta ajemandoko, mo'ko Kristus 'wa kypyna'san

4:22 Kolose 3:9 4:24 Kolose 3:10, Genesis 1:26 4:25 Zacharia 8:16

4:26 Ware 4:4 (LXX) 4:32 Kolose 3:13

wara enapa. Mo'ko ro kupu'san me tywotyje man amy typopore Tamusi 'wa tymy me, tywomy me enapa.

³Tamusi wyinonokon me awairykon ke, wararo woryijan, wokyryjan maro aino, ukuty'non roten nurijangon otykon pok'o aino, kumi'me aino enapa ejato'pa pairo nainen ara'naine. ⁴Piyano me ajauranaton. Oty anukuty'pa ajauranaton. Serepe me ajauranaton. Moro wara auranano aipo'pa man. Tamusi ety te awongatoko. ⁵Ero ukutyry o'waine man: Moro Kristus nundymary taka, moro Tamusi nundymary taka ito'pa kynaitan amy wararo woryi, wokyry maro aitoto, amy nurija me aitoto pai, amy kumi'man pai. Mo'ko kumi'man irombo, ikapy'po tamusi amyikanen mo'ko man.

⁶Amy pairo ajemu'ma'paine nainen yja'wangonymbo auranano ke. Morokon ro irombo Tamusi erekuru ene'san mo'karon typanaja'naramon kari'na tu'ponaka. ⁷Asa'sakame imaroine kytaiton. ⁸Uwapo irombo amyjaron tawa'rume tywaije mandon. Erome te taweije mandon mo'ko Jopoto ta. Aweinano tanokon me ajemandoko. ⁹Moro taweije aino irombo pa'poro iru'pa aino, tamambore aino, iporo aino ene'san. ¹⁰Oty wairy Tamusi apokupe upitoko. ¹¹Mo'karon aronge roten aitonon amaminano ka'namon tawa'rumangon kari'na a'sakarykon me kytaiton. One wara 'ne iwairykon te enepotoko. ¹²Morokon one'pa inikapyrykon otykon ejatory pairo irombo piyano me imero man. ¹³Moro aweinano te one wara 'ne pa'poro morokon otykon wairy enepojan. ¹⁴Pa'poro atuku'toto oty irombo aweinano me man. Iro ke ro moro taurotopo man:

Ajupakako, o'ny'toto. Mo'karon iromby'san wyino ajawongo.
Irombo mo'ko Kristus ajaweipatan.

¹⁵Tuwaro aitoko one wara 'ne ajemamyrykon pok'o. Oty anukuty'non wara ajemandon. Oty uku'namon wara te ajemandoko. ¹⁶Pa'poro aneporykon iru'pyn oma taka i'tandoko. Moro eromeno amano irombo yja'wan me man. ¹⁷Iro ke ro oty anukuty'pa kytaiton. Mo'ko Jopoto nisanory ukutyry pok'o e'kutoko. ¹⁸Kytetyndon. Moro tanymy irombo o'mere'kato man. Mo'ko Tamusi a'kary te o'namorosen. ¹⁹Ase'wa orupatoko Tamusi warery

ke, Tamusi ety awonganamon ware ke, a'kanano wyinonokon ware ke enapa. Aturu'san maro kitara poko awaretatoko mo'ko Jopoto 'wa. ²⁰O'kapyn roten pa'poro oty poko mo'ko jumynano Tamusi ety awongatoko mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta.

Ase'wa aino

²¹Aja'sakarykon pyitorykon me aitoko mo'ko Kristus nendory ta.

²²Woryijan, oinonon apyitoko ajopotorykon me, mo'ko Jopoto apyiry wara enapa o'waine ajopotorykon me. ²³Mo'ko wokyry irombo mo'ko typyty undymanen me man, mo'ko Kristus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy undymary wara enapa. Mo'ko Kristus irombo mo'karon tyja'mun me tynapyiry Tamusi na'nanopy'san apyimy unenjan. ²⁴Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotory me mo'ko Kristus wairy wara enapa mo'karon woryijan jopotory me mo'karon inonon wairy man, pa'poro oty ta.

²⁵Wokyryjan, apytykon ipynatoko, mo'ko Kristus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy pynary wara enapa. Upu'san me ro twyotyje man romo'no tak. ²⁶Moro wara tywaije man Tamusi wyinonokon me yto'ko'me. Ikorokarykon 'se tywaije man moro kari'na etykatopo tuna ke, moro iru'pyn oka ke enapa. ²⁷Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy ry 'se tokosa tywaije man kurano me, iweriki'pa, ikiririky'pa, ija'wany'pa pairo imero. Yja'wangon otykon poko emendo'pa iwairykon 'se tywaije man Tamusi wyinonokon me. ²⁸Moro wara enapa mo'karon wokyryjan 'wa typytykon pynary man aseke tyja'mungon pynary wara ty'waine. Mo'ko typyty pynanen aseke kynaipynanon.

²⁹Amy pairo kari'na aseke tyja'mun anijenonopy'pa man. Iru'pa te kynenejan. Kynewa'manon. Iwara enapa Kristus mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy poko man. ³⁰Moro ija'mun wota'saka'san me irombo kytaton. ³¹Iro ke ro amy wokyry tyjumy, tysano notan. Typyty maro kynotapyitan. Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton. ³²Amy poto 'su atamorepatopo moro man. Moro wairy ro te suku'sa Kristus poko, mo'karon Tamusi na'nanopy'san poko enapa oty uku'ponen me. ³³O'waine enapa te awe'i'san me ro mo'karon apytykon pynary

5:19-20 Kolose 3:16-17 5:22 Kolose 3:18, 1 Petrus 3:1

5:25 Kolose 3:19, 1 Petrus 3:7 5:31 Genesis 2:24

man aseke awaipynarykon wara enapa. Mo'ko woryi 'wa mo'ko tyino nendory man.

Ipanaja'na'pa aino

6 ¹Pitanikon, mo'ko ajumykon, asanokon 'wa epanamatoko mo'ko Jopoto ta. Moro wara irombo awairykon man. ²"Mo'ko ajumy, asano ety awongako." Moro Tamusi wykatopombo ro koromono me moro o'waine amy oty epory man ekari'san. Ero ekari'san irombo: ³"Iwara ro iru'pa maitake. Akore'pe ero nono tu'po ajemandake."

⁴Jumynanokon, sanonanokon, typo rotен mo'karon o'makon kysere'kopoton. Ituwaro'matoko te mo'ko Jopoto nisanory omepano ta, o'mano ta enapa.

⁵Taporemynamon pyitonano, mo'karon ero nono tu'ponokon ajaporenjan 'wa epanamatoko inendorykon ta, awetytykarykon ta enapa amy iru'pyn turu'ponano maro, mo'ko Kristus 'wa awepanamarykon manombo wara. ⁶Mo'karon ajopotorykon enuru me rotен awa'poroto kytaiton. Mo'ko Kristus pyitorykon me te moro Tamusi nisanory ika'toko pa'poro aturu'san maro. ⁷Tawa'pore ajemaminatoko mo'ko Jopoto 'wa, kari'na 'wa kapyn te, ajemaminarykon manombo wara. ⁸Muku'saton irombo pa'poro iru'pyn amaminano ka'henymbо 'wa mo'ko Jopoto wyino tapety apyiry man, taporemynen pyitonano me ta'ta, aporemy'ma pai ta'ta enapa.

⁹Amyjaron jopotokon, moro wara enapa mo'karon apyitorykon pokо aitoko. Moro ity'karykonymbo inondatoko. Muku'saton irombo mo'ko ijopotorykon wairy ajopotorykon me enapa kapu ta. Tamusi embata irombo pa'poro kari'na asewara mandon.

Morokon Tamusi nyry o'wo'mato'kon

¹⁰Wykaje ko'wu o'waine: epana'tomatoko mo'ko Jopoto ta, moro poto 'su ipori'tory ta. ¹¹Mo'ko Tamusi nyry o'wo'mato'kon e'mo'toko. Iwara mo'ko awetoine o'toto ewa'rummy tamuru 'wa omimapo'pa awairykon taro maita'ton. ¹²Kari'na maro kapyn irombo kywo'wo'marykon man, mo'karon ewa'rummy tanokon jopoto

6:1 Kolose 3:20 6:2-3 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16 6:4 Kolose 3:21

6:5-8 Kolose 3:22-25 6:9 Kolose 4:1, Deuteronomium 10:17, Kolose 3:25

maro te, mo'karon ewa'rumy tanokon pori'tonano maro, mo'karon ewa'rumy tanokon ero nono undymanamon maro, mo'karon kapu tanokon yja'wangon akywano maro. ¹³Iro ke ro mo'ko Tamusi nyry o'wo'mato'kon apyitoko, awosaijomarykon taro awaito'ko'me mo'ko yja'wan wo'topo kurita. Iwarpa'poro oty y'mondo'po mero pyre noro maita'ton. ¹⁴Oku'mytoko iro ke moro iporono auranano ke. Moro tamambore aino ytoko moro siparari kapy'po o'po'paitykon me. ¹⁵Moro sara'me aino ynen iru'pyn oka aripapyry 'se aino ytoko moro asapatorykon me. ¹⁶Moro Tamusi amyikary arotoko ajainaine aja'kototykon me. Moro ke ro pa'poro mo'ko yja'wan nemokyry tyka'muramon pyrywa me'wu'kata'ton. ¹⁷Moro ajaijomato'kon e'mo'toko siparari kapy'po aju'jondykon me. Mo'ko Tamusi a'kary nyry Tamusi auran apyitoko asupararykon me.

¹⁸Tamusi 'wa enapa o'kapyn ajauranatoko mo'ko a'kary ta. E'pimatoko i'wa. Moro 'wano me ro tuwaro aitoko. Tamusi 'wa ajauranarykon poko ej'a'nakatoko. Ajauranatoko i'wa pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon poko. ¹⁹Ypoko enapa ajauranatoko Tamusi 'wa, yjauranary jako yjaurambato'me i'wa, moro atamorepatopo iru'pyn oka ekaroto'me y'wa enari'ma. ²⁰Aru'ka'po me ywairy se'me irombo moro iru'pyn oka upu'po me apojoma'po me wa. Ypoko ajauranatoko Tamusi 'wa, enari'ma moro oka ekaroto'me y'wa mo'ko Tamusi nisanory wara ro.

Kareta y'ma'topo auranano

²¹Moro one wara ywairy uku'to'me o'waine enapa, Tikikus, mo'ko typynen ka'sakarykon, mo'ko Jopoto ta amy tamyikaporen pyitonano me man inoro pa'poro oty ekari'tan o'waine. ²²Mo'ko ro semo'sa o'waine moro one wara na'na wairy ekari'to'me i'wa o'waine, moro aturu'san pori'tomato'me enapa i'wa.

²³Oro mo'ko jumynano Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa sara'me aino, aipynano, Tamusi amyikary ysen mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa. ²⁴Kurano nainen pa'poro mo'karon aikepy'pa roten mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus pynanamon maro.

6:14 Jesaja 11:5, Jesaja 59:17 **6:15** Jesaja 52:7 **6:17** Jesaja 59:17

6:21-22 Kolose 4:7-8 **6:21** Apojoma'san 20:4, 2 Timoteus 4:12

Filipi ponokon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Moro iru'pyn oka ekaro okomboto tytotopo ta Paulus 'wa na'nen Filipi po kari'na emamrytu'mapo tywaije man Tamusi wyinonaka. Moro koromon Europa po Tamusi na'nanopy'san apyimy me moro tywaije man. Ero kareta merory jako, mo'ko Paulus Rome po yja'wan kari'na aru'katopo ta tywaije man. Morokon ty'wa inaropo'san otykon poko tawa'pore tywairy ekari'san mo'karon Filipi ponokon 'wa ero kareta ta. Ipori'tomarykon 'se enapa man. Mo'ko Kristus ta roten tawa'pore 'ne tywairy taro kari'na wairy ekari'san.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-11	Kareta a'motopo auranano
1:12-26	Yja'wan kari'na aru'katopo ta Paulus wairy
1:27-2:30	Kristus maro o'win mo'karon Tamusi amyikanamon wairy man
3:1-21	Poto me 'ne moro Kristus ukutyry wairy
4:1-20	Mo'karon Filipi po Tamusi na'nanopy'san apyimy maro o'win Paulus wotapory
4:21-23	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, Timoteus enapa, mo'karon Kristus Jesus pyitorykon me mandon inaron, ero kareta merojaton pa'poro mo'karon Filipi po Kristus Jesus ta Tamusi wyinonokon 'wa, mo'karon enenamon 'wa, mo'karon enenamon epatongan 'wa enapa. ²Oro mo'ko kyjumykon Tamusi turu'popory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory enapa amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

One wara Tamusi 'wa Paulus auranary

3-4 O'kapyn roten ytamusiry ety sawongaje, apokoine ywonusmengary jako. Apokoine Tamusi 'wa yjauranary wara ro tawa'pore wa. ⁵Uwaponombo poro irombo moro iru'pyn oka aripapyry mepano'saton. Erome noro moro wara maijaton. ⁶Mo'ko otaine amy iru'pyn amaminano a'monenymbro 'wa mo'ko Kristus Jesus wo'topo kurita 'wa ro ikapy'mary man enapa samyikaje imero.

⁷Iru'pa man apokoine moro wara ywonusmengary. Yturu'po ta irombo pa'poro mandon. Moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta yja'ta 'kuru, moro iru'pyn oka aijomary jako y'wa, moro y'wa ipori'tomary jako enapa moro Tamusi kuranory ta yjemaminary a'sakarykon me tywaije mandon. ⁸Pa'poro ajenerykon sanory ywojan, apnarykon ke y'wa mo'ko Kristus Jesus pyny ke. Moro amyikaponen me ro Tamusi man. ⁹Tamusi 'wa waturupoja aseme noro moro pynato awairykon wepuito'me, oty ukutryr ta o'waine, tuwaro awairykon ta enapa. ¹⁰Iwara morokon kurangonymbo otykon muku'ta'ton. Irombo tykoroka, emendo'pa enapa maita'ton moro Kristus wo'topo kurita wopyry 'wa ro. ¹¹Tamambore imero maita'ton. Jesus Kristus 'wa moro wara tyje maita'ton, Tamusi ety awongato'me imero.

Moro iru'pyn oka amyikapory Paulus 'wa

¹²Yja'sakarykon, morokon yjeponamonymbo otykon 'wa moro iru'pyn oka aripapyry epanopy'po ukutryr 'se wa o'waine. ¹³Kristus upu'po me taru'ka ywairy irombo tuku'se man pa'poro mo'karon Rome pono jopoto auty tanokon oranano 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa kari'na 'wa enapa. ¹⁴Pyime Kristus wyinonokon 'wa mo'ko jopoto tamyika 'ne ka'tu rapa man moro yja'wangon kari'na aru'katopo ta ywairy ke. Enari'ma 'ne ka'tu rapa moro iru'pyn oka ekari'saton. ¹⁵Amykonymbo te mo'ko Kristus ekarojaton tyko'ponokon me Paulus wairy wairy ke tato'keine, u'kuto tywairykon ke enapa. Amykonymbo te moro wara kynaijaton tywonusmengapore tywairykon ke. ¹⁶Ypynaton. Moro iru'pyn oka aijomanen me tyje ywairy uku'saton. ¹⁷Mo'karon amykonymbo

1:1 Apojoma'san 16:12 1:13 Apojoma'san 28:30

te mo'ko Kristus ekarojaton yko'po tywairykon sanory ta. Onumengapo'pa mandon. Moro taru'ka ywairy awosinanopyry po kyno'po'saton. ¹⁸O'to waty te man. Tywonumengapore, onumengapo'pa pai mo'karon ekari'namon a'ta ro rypo, mo'ko Kristus ekary kynotaripa'san. Moro ro yjewa'porojan.

Mo'ja ro enapa tawa'pore waitake. ¹⁹Iru'pa irombo ero oty wyino ywo'kary man suku'sa. Moro Tamusi 'wa ajauranarykon, moro Jesus Kristus a'kary 'wa yjepanopyry enapa yjunendan. ²⁰Epy'i'to'pa ywairy man po wo'po'sa, enari'ma yjauranary man po enapa. Iwara o'kapyn mo'ko Kristus ety awongapory wara y'wa, erome enapa sawongapotake, nuro yja'ta, yrombyry jako ro rypo enapa.

²¹Moro yjemamyry mo'ko Kristus 'wano me man. Moro yrombyry ko'wu iru'pyn oty ene'tan. ²²Yjemamyry man jako te, iru'pyn oty ene'tan enapa moro yjemaminary. Otypan apiry man anukuty'pa wa. ²³Okororo morokon otykon yjapyiry 'se man. Ero amano nory 'se terapa wa mo'ko Kristus ekosa ywaito'me. Moro ro irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man. ²⁴Ero amano ta ywairy te poto me 'ne ka'tu rapa man o'wanokon me. ²⁵Moro amyikary ke ro y'wa, ero amano ta noro ywairy man suku'sa. Ajekosaine waitake Kristus wyinonokon me ajepano'to'ko'me, ajewa'poroto'ko'me enapa. ²⁶Iwara Kristus Jesus ta ypoko matamyikata'ton 'ne ka'tu rapa, ywopy'poto rapa o'waine.

Mo'karon Filipi ponokon ururu Paulus 'wa

²⁷Mo'ko Kristus ekapory wara roten te moro ajemamyrykon arotoko. Ajeneine ywopy'poto, uwa yja'ta ro rypo, o'win a'kanano ta aweja'nakarykon etary 'se wa. O'win turu'ponano maro moro tamyikamy iru'pyn oka pok'o awo'mikarykon etary 'se wa. ²⁸Awety'kaporykon kapyn pairo man mo'karon ajenono'namon 'wa. Moro iru'pyn oka amyikanamon me awairykon irombo utapyrykon man enepojan. Amyjaron te ajunemyrykon man enepojan. Tamusi ajunenda'ton. ²⁹Kurano tapyije o'waine man Kristus 'wanokon me awaito'ko'me. Mamyikaton roten kapyn. Maikota'maton enapa te i'wano me. ³⁰Ywe'kuru wara enapa me'kujaton. Moro ywe'kuru ro tone o'waine man. Erome metaton enapa.

2 ¹Mo'ko Kristus ta ajapokumarykon jako iro ke, aipynano 'wa apana'tomarykon jako, o'win a'kanano ta aja'taine, kotano enery jako o'waine, ²kawa'poropotoko imero moro o'win awonumengarykon wairy 'wa, moro o'win awaipnarykon wairy 'wa, moro ase'wa awairykon 'wa, moro o'win awo'mikarykon wairy 'wa enapa. ³Aja'sakarykon ko'po awairykon 'se kytaiton. Typo roten kawonokon me kytokano'ton. Po'ponokon me te aitoko. Mo'karon aja'sakarykon apyitoko ako'ponokon me. ⁴Ajotyrykon poko roten kytonumengaton. Morokon aja'sakarykon otyrykon poko enapa te onumengatoko.

⁵Oro moro onumengano, moro Jesus Kristus ekosa tywaije man iro ajekosaine enapa nainen.

⁶Mo'ko ro Tamusi eneke tywaije man. Mo'ja ro moro Tamusi wara tywairy apyiry poko te tyweja'nakary 'se'pa tywaije man. ⁷Aseke moro poto me tywairyombo tynonda i'wa man, pyitonano eneke, kari'na eneke enapa tywotyry ta. ⁸Kari'na eneke tywosenepo man. Po'po tywotyje man. Ipanaja'na'pa tywaije man moro tyrombyry 'wa ro, moro wakapu poko tyrombyry 'wa ro. ⁹Iro ke ro Tamusi 'wa kawo imero tyje man. Pa'poro atywano ko'po kawo moro ety tyje i'wa man. ¹⁰Iwara mo'ko Jesus ety ta pa'poro kapu tano, nono tu'pono, nono upi'nono wokunamary kynaitan. ¹¹Pa'poro nunano 'wa Jopoto me Jesus Kristus ekarityry kynaitan mo'ko jumynano Tamusi ety awongato'me.

¹²Ynipynarykon, ipanaja'na'pa maiton. Mondo yja'ta roten moro wara kytaiton. Erome uwa yja'ta 'ne ka'tu rapa ajenarirykon 'wa atytykarykon ta o'mikatoko, uta'no wyino ajunendo'ko'me. ¹³Tamusi irombo otaine kynemaminanon. Moro tynisanory kapyry 'se ajynamon me man. Moro o'waine tynisanory ka'ponen me enapa man.

¹⁴Pa'poro morokon anikapyrykon otykon kapyry o'waine man eru'pa, asauranaka'pa enapa. ¹⁵Tupi me ajemendorykon wairy man. Ija'wany'pa imero awairykon man. Eja'wanga'pa awairykon man Tamusi y'makon me yja'wangon atany'ma'san kari'na ra'na. Kapu tanokon aweiinano wara taweije awairykon man ero

nono tu'po. ¹⁶Moro amano ene'nen oka apyitoko. Iwara mo'ko Kristus wo'topo kurita wopyry 'wa ro watamyikatake moro typo roten eka'numboty'pa ywe'i'po poko, moro typo roten o'mika'pa ywe'i'po poko enapa. ¹⁷Tamusi 'wa tymy me moro o'waine Tamusi amyikary arory jako y'wa moro ymynuru we'kamyr y man a'ta ro rypo, tawa'pore wa pa'poro amaroine. ¹⁸Iwara amyjaron enapa tawa'pore aitoko ymaro.

Timoteus Epafroditus maro

¹⁹Mo'ko Jopoto Jesus ta ko'i terapa mo'ko Timoteus emokyry 'se wa o'waine. Iwara one wara awairykon eta'poto y'wa, awu enapa sara'me waitake. ²⁰Mo'ko roten ywara oty apojan. Mo'ko roten iru'pa apokoine tywonumengary enepotan. ²¹Pa'poro irombo mo'karon amykon terapa ty'wanokon me roten kyno'mikaton, mo'ko Jesus Kristus 'wano me kapyn te. ²²Tamyikapore te mo'ko Timoteus wairy muku'saton. Amy tyjumy maro amaminatoto pitani wara nemaminai ymaro moro iru'pyn oka aripa'to'me. ²³Mo'ko emokyry 'se ro wa o'waine, moro one wara ywairy man ukuty'po mero y'wa. ²⁴Aseke te awu enapa ko'i ywopyry man suku'sa imero mo'ko Jopoto ta.

²⁵Mo'ko yja'sakary, mo'ko yjemaminary a'sakary, mo'ko ywo'wo'mary a'sakary, mo'ko yjepaton me anemoky'san Epafroditus emokyry rapa y'wa o'waine iru'pa sepoja. ²⁶Pa'poro irombo ajenerykon 'se imero man. Kynesikanon, je'tun pe tywairy eta'po ke o'waine. ²⁷Iporo ro je'tun pe kynainen. Kyniromo'sakon rypo. Tamusi te ikotanory enen. Mo'ko kotanory roten kapyn, ykotanory enapa te. O'kapyn ywaikota'mary 'se'pa kynakon. ²⁸Ko'i terapa mo'ko Epafroditus semo'sa o'waine. Iwara enery rapa ajewa'porota'ton. Moro ro kata'mato ywairyrimbo aike'katan a'si'ko. ²⁹Moro o'waine iwopyry ewa'matoko iro ke imero mo'ko Jopoto wyinonokon me. Mo'kopangon apyitoko kawo imero. ³⁰Moro Kristus emamin upu'po me irombo romo'no tone i'wa man. Tamamyr yuta'kary taro tywaije man amykon otykon, morokon ikapyry tupi o'waine man irokon poko yjepatomary poko.

Kareta erupanamon uruto'kon

3 ¹Wykaje ko'wu o'waine, yja'sakarykon: tawa'pore aitoko mo'ko Jopoto ta. Moro iro ro rapa oty merory yjaki'ma'pa man.

Iru'pa irombo o'waine man moro y'wa moro iro ro rapa oty merory.

²Mo'karon pero pona tuwaro aitoko. Mo'karon yja'wangon amaminatonon pona tuwaro aitoko. Mo'karon i'koto'san nany'ma'san pona tuwaro aitoko. ³Ky'karon irombo i'koto'san me kytaton. Ky'karon Tamusi a'kary ta Tamusi ety kysawongaton. Ky'karon Kristus Jesus poko kytotamyikaton. Ky'karon ja'munano poko kapyn kytotamyikaton. ⁴Ja'munano poko te ywotamyikary taro imero wa awu.

Ja'munano poko tywotamyikary taro amy wokanopyry jako, awu iko'po 'ne ka'tu rapa ywotamyikary taro wa. ⁵Oruwa-to'ima kurita moro ywoma'po a'ta, ty'koto wa. Israel parymbo awu wa. Israel ymuru Benjamin parymbo awu wa. Simosu nipa'kanopy'po Simosu awu wa. Moro omenano mero'po apyiry ta Farise me wa. ⁶Asin pe yjemaminary ta mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy tywekena man yjerekuru 'wa. Moro omenano mero'po wara tamambore yjemamyry ta amy pairo yjemendory upijan.

⁷Pa'poro morokon y'wa kurano ene'namonymbo otykon te any'mato seneja mo'ko Kristus upu'po me. ⁸Pa'poro otykon pairo seneja any'mato, mo'ko Yjopotory Kristus Jesus ukutyry wairy ke pa'poro oty ko'po kawo. Mo'ko upu'po me ro pa'poro otykon sutal'kan. Typapymy me seneja Kristus sanory ta. ⁹Mo'ko ta ro ywopory 'se wa. Tamambore tyje wa moro omenano mero'po 'wa kapyn, moro Kristus amyikary 'wa te. Tamusi 'wa tamambore tyje wa, tamykary ke y'wa. ¹⁰Kristus ukutyry 'se ro wa. Moro awomy'po pori'tory ukutyry 'se wa. Moro iwaikota'ma'po apory 'se wa. Moro iromby'po enepory 'se wa moro yja'mun 'wa, ¹¹mo'ko wara enapa moro iromby'san wyino awono apyito'me y'wa.

¹²"Sapo'i terapa" yka'pa wa. "Ywytotopo 'wa ytundai terapa" yka'pa enapa wa. Wo'mikaje te apyiry poko, mo'ko Kristus Jesus 'wa yjapo'i'po wara enapa. ¹³Yja'sakarykon, moro tapyije y'wa iwairy anekanopy'pa wa awu. Ero wara roten te wonumengaje: Moro ywena'po tanombo oty poko ytuwarenge'sa. Moro yjuwapono

3:5 Rome 11:1, Apojoma'san 23:6, 26:5 3:6 Apojoma'san 8:3, 22:4, 26:9-11

oty apyiry pok te wo'mikaje. ¹⁴Moro yniwekenary 'wa ytundary pok te wo'mikaje, moro ynapyiry man apyito'me y'wa. Moro me ro mo'ko kapu tano Tamusi 'wa tyko'ma wa Kristus Jesus ta. ¹⁵Moro wara ro moro kywonumengarykon wairy man, atamonopy'pa ka'taine. Amy me terapa moro awonumengarykon a'ta, moro enepotan enapa Tamusi o'waine. ¹⁶Moro kynapo'i'san oma ta te mo'ja ro ka'makon.

O'mapo'to'kon

¹⁷Ywairy wara aitoko, yja'sakarykon. Moro na'na 'wa one wara awairykon man enepory wara ro amandonon 'wa o'po'toko.

¹⁸Pyime irombo kari'na amy terapa amano arojaton. O'kapyn terapa ipokoine korupaton. Erome ywotamory ta korupaton rapa ipokoine. Mo'ko Kristus wakapuru jenono'namon me mandon.

¹⁹Kynuta'ta'ton ko'wu. Moro uwembokon itamusirykon me man. Pyiwano me tynikapy'san otykon iwotamyikato'kon me man. Nono wyinonokon otykon pok roten kynonumengaton.

²⁰Ky'karon te kapu wyinonokon me kytaton. Kapu wyino enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry kysimomo'saton kaijomanamon me. ²¹Mo'ko ro moro po'pono kyja'mungon ytan asewara moro kurano tyja'mun maro, moro tupi'no pa'poro oty yry taro aitoto typori'tory ke.

4 ¹Iro ke ro, ynipyinarykon yja'sakarykon, ynupirykon, yjewa'pory me aitonon, yju'mariry me aitonon, moro wara eja'nakatoko mo'ko Jopoto ta, ynipyinarykon.

²Euodia suruja, Sintike suruja enapa, o'win iwonumengarykon waito'me mo'ko Jopoto ta. ³O'wa enapa, tamyikaporen yjemaminary a'sakary, waturupoja, mo'karon woryijan epatomato'me o'wa. Mo'karon ro moro iru'pyn oka aripapyry pok ymaro tywo'mika mandon, mo'ko Klemens maro enapa, mo'karon amykon terapa yjemaminary a'sakarykon maro enapa. Morokon etykon tymero man moro amano karetary ta.

⁴Tawa'pore roten aitoko mo'ko Jopoto ta. Wykaje rapa o'waine: tawa'pore aitoko. ⁵Moro tawa'pore awairykon ukutyry man pa'poro kari'na 'wa. Mo'ko Jopoto tyse waty man. ⁶Amy pairo oty pokoytesykaton. Pa'poro oty ta te morokon anisanorykon uku'potoko

Tamusi 'wa. Ajauranatoko i'wa. Otykon poko aturupotoko i'wa, ety awongary ta. ⁷Irombo moro Tamusi nyry sara'me aino, moro pa'poro onumengano epo man iro morokon aturu'san, moro awonumengarykon enapa, erandotan mo'ko Kristus Jesus ta.

⁸Wykaje ko'wu o'waine, yja'sakarykon: morokon iporo man irokon, morokon kawo man irokon, morokon tamambore man irokon, morokon tywekoroka man irokon, morokon typyne man irokon, morokon tywotapore man irokon, morokon tamamimbore man irokon, morokon ajetykon awonganon irokon, morokon poko onumengatoko. ⁹Morokon y'wa ajemepato'konymbo otykon, morokon ywyino anapo'i'san otykon, morokon ywyino aneta'san otykon, morokon yta anene'san otykon enapa apyitoko ajemerykon me. Irombo mo'ko sara'me aino ynen Tamusi amaroine kynaitan.

Tapanopy'po poko tawa'pore Paulus wairy

¹⁰Moro o'waine erome pore rapa ypoko awonumengarykon enepory yjewa'poroi imero mo'ko Jopoto ta. Uwapo ro rypo ypoko tywonumenga mandon. Enepory te tupi o'waine man. ¹¹Omi tano me kapyn moro wara wykaje. Pa'poro oty ta irombo aseke ywopanopyry poko womepan. ¹²Omi ta amano suku'sa. Totyke amano suku'sa. Pa'poro rotен amano ta watamorepan: tasiwo'ke aino ta, kumyno ta, totyke aino ta, omi ta aino ta enapa. ¹³Pa'poro amano 'wano me typori'toke wa mo'ko ypori'tomanen ta.

¹⁴Ise'me iru'pa sepoja moro o'waine ero ykota'marymbo epanopy'po. ¹⁵Amyjaron enapa, Filipi ponokon, muku'saton moro ky'waine roten ase'wa otykon y'petakama'san moro Masedonie wyino ywopy'po wyino koromo moro iru'pyn oka ekarityry jako y'wa ajekosaine. Amy rapa Tamusi na'nanopy'san apyimy moro wara e'i'pa kynainen. ¹⁶Moro Tesalonika po yja'ta enapa, o'wimboto kapyn, okomboto te pyrata mene'posen y'wa yjepano'to'me. ¹⁷Awyinoine otykon 'se kakano'ton. Kapu ta te aseme noro moro apyratarykon we'mekary 'se wa. ¹⁸Pa'poro ypyratary sapyinen terapa awyinoine. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa seponen. Waijopotoman imero mo'ko Epafroditus wyino moro anene'po'san apo'i'po mero y'wa. Typopore imero man moro anyry'san, Tamusi 'wa iru'pyn tymy wara. Tamusi apokupe imero

man. ¹⁹Mo'ko ytamusiry kurano maro pa'poro anisanorykon ytan o'waine Kristus Jesus ta. Totyke irombo imero man. ²⁰Mo'ko kyjumykon Tamusi 'wa i'matypyn me imero kurano me aino nainen. Iwara ro nainen.

Kareta y'ma'topo auranano

²¹“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko pa'poro mo'karon Kristus Jesus wyinonokon 'wa. Mo'karon yjekosanokon ka'sakarykon enapa “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine. ²²Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon, mo'ko Rome pono jopoto auty tanokon 'ne ka'tu rapa, “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine.

²³Mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen.

Kolose ponokon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'karon Kolose po Tamusi na'nanopy'san apyimy ta moro Kristus wyino aino maro moro nono emery y'kaimary 'se amyikon kari'na tywaije mandon. Mo'karon ro Tamusi apojongon ety awongaton. Amykon tonomy anono'pa kari'na wairy man ekari'saton. Moro Kristus wyino amano maro te opory'pa moro man. Iro ke ro ero kareta Paulus 'wa tymero man. Mo'ko Kristus ta mondo pa'poro morokon inisanorykon otykon wairy ekari'san mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa. Kristus ekosa pa'poro pori'tonano man. Mo'ko roten kari'na ymbokary taro man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-14	Kareta a'motopo auranano
1:15-2:15	Kristus ta mondo pa'poro oty wairy
2:16-4:6	Asery me mo'karon Kristus wyinonokon emamyry wairy
4:7-18	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojomary mo'ko ta'sakary Timoteus maro ero kareta merojan ²mo'karon Kolose po Kristus ta Tamusi wyinonokon me aitonon tamyikaporamon ta'sakarykon 'wa. Oro mo'ko kyjumykon Tamusi turu'popory amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

Paulus 'wa Tamusi ety awongary

³O'kapyn roten mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi ety awonganon na'na apokoine i'wa tauranary jako. ⁴Moro o'waine

Kristus Jesus amyikary ekary etan irombo na'na. Moro o'waine pa'poro Tamusi wyinonokon pynary ekary etan enapa na'na.

⁵Kapu ta irombo moro awaimomo'to'kon tyje man o'wanokon me. Moro awaimomo'to'kon ro tota o'waine man uwapo moro iporono auranano, moro iru'pyn oka etary jako o'waine. ⁶Moro oka ro muku'saton. Pa'poro ero nono tu'po enapa irombo kynepetanon. Aseme noro kynotapyimanganon. Iwara enapa ajekosaine man, moro Tamusi turu'popory ekary eta'po po ro o'waine, iporono me ukuty'po po ro enapa o'waine. ⁷Morokon otykon pok'o irombo tamepa mandon mo'ko na'na nipyinary, na'na emaminary a'sakary Epafras 'wa. Mo'ko ro o'wanokon me kynemaminanon amy tamyikaporen Kristus pyitory me. ⁸Mo'ko ro enapa moro a'kanano ta aitoto ajekosanokon aipynano ekary ekari'nen na'na 'wa.

⁹Moro eta'po po ro na'na enapa aikepy'pa roten man moro apokoine Tamusi 'wa tauranary pok'o. Na'na kynoturupojan i'wa, moro inisanory uku'to'me imero o'waine, tywonumengapore imero awairykon ta, a'kanano ta oty ukutyry ta enapa o'waine. ¹⁰Iwara Tamusi nisanory wara ajemanda'ton. Moro inisanory mik'a'ton. Pa'poro iru'pyn amaminano ta tapepore maita'ton. Iru'pa 'ne ka'tu rapa Tamusi muku'ta'ton. ¹¹Moro tykuranory pori'tory 'wa imero apori'tomapota'ton, mo'ja ro aweja'nakato'ko'me, aturu'san apyito'me enapa o'waine.

Noky me mo'ko Kristus wairy

Tawa'pore ¹²mo'ko jumynano ety awongatoko. Mo'ko 'wa ro mo'karon tywyinonokon napyiry man aweinano tano apyinamon me tyje kytaton. ¹³Mo'ko 'wa ro typina kytaton moro ewa'rummy pori'tory wyino. Mo'ko tynipynary tymuru nundymary taka tyje i'wa kytaton. ¹⁴Mo'ko imuru ro kymbokanamon me man. Morokon kyja'wanykonymbo kaponen me man. ¹⁵Mo'ko onepyn Tamusi eneponen me man. Pa'poro Tamusi nikapy'san epono me man. ¹⁶Ita ro pa'poro oty tyka'se man kapu ta, nono tu'po enapa: onetonon, one'non enapa, ukuty'pa 'ne roten jopotokon nundymary enapa. Upu'po me, I'wano me enapa pa'poro oty tyka'se man.

¹⁷Pa'poro oty uwapo mo'ko man. Pa'poro oty ita tywotapyije man. ¹⁸Mo'ko enapa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy

ja'mun upu'po me man. Oty a'motopo me man. Koromono me iromby'san wyino tawonje man. Iwara pa'poro oty ta koromono me tywaije man. ¹⁹Pa'poro tykuranory maro irombo Tamusi ita tywairy 'se tywaije man. ²⁰I'wa pa'poro oty yporo 'se tywaije man iru'pa rapa tymaro nono tu'po, kapu ta enapa. Moro wakapu poko e'kamy'po imynuru ke sara'me aino tane'se Tamusi 'wa man.

²¹Amyjaron enapa uwapo Tamusi wyino tyse tywaije mandon. Tamusi tyjenono'se o'waine man moro awonumengarykon ta. Yja'wanton otykon tyka'se o'waine man. ²²Erome te iru'pa rapa tyje i'wa mandon tymaro, moro iromby'po ke. Iwara tywyinonokon me, eja'wanga'non me, emendo'non me enapa awairykon 'se tombata tywaije man. ²³Moro wara ro maita'ton, moro Tamusi amyikary ta aweja'nakarykon jako, tywepatyma aja'taine, omima'pa aja'taine moro aneta'san iru'pyn oka nyry aimomo'topo wyino. Moro iru'pyn oka ro pa'poro kapu upi'nonokon Tamusi nikapy'san 'wa takari'se man. Ipyitory me ro awu, Paulus, tywaije wa.

Paulus wota'karykary

²⁴Erome tawa'pore wa moro ajupu'san me ywota'karykary poko. Iwara ero yja'mun ta moro Kristus wota'karyka'po akosinymbi si'ma'kaje, moro ija'mun upu'po me, mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy upu'po me, wykaje irombo. ²⁵Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy pyitory me ro awu tywaije wa. Tamusi 'wa ro moro wara tyje wa, ajupu'san me. Moro Tamusi auranyimbio ekaronen me wa. ²⁶Koromonombo po ro moro aurano tunenje i'wa tywaije man pa'poro kari'na wyino. Erome te mo'karon tywyinonokon 'wa tuku'po i'wa man. ²⁷I'waine ro mo'karon Simosu me e'i'non ra'na moro kurano atamorepatopo waipory uku'pory 'se Tamusi tywaije man. Mo'ko otanokon Kristus uku'pory 'se tywaije man, wykaje irombo. Mo'ko ro moro akuranorykon momo'topo me man. ²⁸Mo'ko ekarajan ro na'na tywonumengapore imero pa'poro kari'na e'mary ta, pa'poro kari'na emepary ta enapa. Iwara pa'poro kari'na ytan na'na atamonopy'pa imero Kristus ta. ²⁹Moro me ro 'kuru wo'mikaje imero moro yta amaminatoto ipori'tory ta.

2 ¹O'wanokon me, mo'karon Laodisea ponokon 'wano me, pa'poro mo'karon yjembatary anene'pa e'i'san 'wano me enapa

irombo ywo'mikary ukutyry 'se o'waine wa. ²Apori'tomarykon 'se wa o'win awaito'ko'me aipynano ta, moro o'waine oty ukutyry 'wa imero awaiporoto'ko'me. Iwaro moro Tamusi nyry atamorepatopo muku'ta'ton. Mo'ko Kristus muku'ta'ton, wykaje irombo. ³Mo'ko ta ro pa'poro tywonumengapore aino waipory, pa'poro tukutymy waipory enapa tunenje man.

⁴Moro wara wykaje, omu'mapo'pa awaito'ko'me taurambosinamon 'wa. ⁵Uwa yja'ta ro rypo ajekosaine, mo'ko yja'kary ajekosaine man. Tawa'pore wa. Moro iru'pyn me ase'wa ajemamaryrykon irombo, moro pari'pe moro o'waine Kristus amyikary wairy enapa seneja.

Mo'ko Tamusi pori'tory

⁶Mo'ko Ajopotorykon me mo'ko Kristus Jesus ewa'ma'po ke o'waine, mo'ko ta ajemandoko. ⁷Mo'ko ta tymike awairykon man. Mo'ko tu'po aweja'nakarykon man. Moro Tamusi amyikary 'wa apori'tomarykon man, moro ajemepa'san wara ro. Tamusi ety awongary 'wa imero e'namoropotoko.

⁸Tuwaro aitoko amy oty uku'nen me okano'toto 'wa atyngarykon pona. Mo'kopan ta'sakary emu'manon roten. Kynotundymapojan kari'na nekarity'san otykon 'wa, ero nono tu'ponokon otykon 'wa, mo'ko Kristus 'wa kapyn te. ⁹Mo'ko Kristus ja'mun ta ro pa'poro tamusi me aino kuranory kynemanjan. ¹⁰Mo'ko ta ro enapa kurangon me tywaije mandon. Pa'poro jopoto epo, pa'poro pori'tonano epo enapa mo'ko man.

¹¹Mo'ko ta ro enapa kari'na ainairy 'wa kapyn ty'koto mandon. Moro Kristus ta o'koto'san 'wa moro yja'wan aja'mungon wyino tyka mandon. ¹²Moro ajetykarykon ta tunenje imaro mandon. Moro ajetykarykon ta enapa tawonje rapa mandon, moro iromby'san wyino Kristus awonganenymbou Tamusi pori'tory amyikary ke o'waine. ¹³Uwapo tyromo'se tywaije mandon tyja'wange awairykon ke, i'koto'pa awairykon ke enapa. Kristus maro te nuro tyje mandon Tamusi 'wa. Moro kyja'wanykonymbo tyka i'wa man. ¹⁴Moro tu'tanone kywairykon enepotopombo kareta, moro omenano mero'san ke kyja'wangaton iro tykaka i'wa man. Tuta'kao i'wa man moro wakapu pokoy 'wa.

2:12 Rome 6:4 **2:13** Efese 2:1-5 **2:14** Efese 2:15

15 Morokon kapu y'tu'kanamon pori'tonano tambo'se i'wa man. Tone me imero moro embatarykon tamapo i'wa man. Moro wakapu ke i'mondo'san poko tywomino man.

Ero nono tu'ponokon wonumengary

16 Amy 'wa pairo yja'wan me o'to kykapoton apokoine arepa upu'po me, anenyrykon upu'po me pai, oty ewa'matopo kurita upu'po me pai, asery me nuno wepa'katopo kurita upu'po me pai, otare'matopo kurita upu'po me enapa pai. 17 Morokon ro morokon o'tonon man otykon a'kary me roten man. Mo'ko Kristus te iporo man. 18 Amy 'wa pairo typo kytaipoton. Typo irombo ajyrykon 'se mandon amykon po'po onepotonon, mo'karon Tamusi apojongan ety awongaton inaron, mo'karon tynene'san otykon poko kynotamorepaton inaron. Typo roten potonon me kynokano'saton. Moro yja'wan ija'mungon nisanory 'wa undymarykon kynemu'maton. 19 Mo'ko Kristus, mo'ko moro ja'munano upu'po me man inoro poko tuwaro e'i'pa mandon. Mo'ko ro te pa'poro moro ja'munano puwano'san Tamusi nisanory wara ro. Morokon imitykon 'wa kynapyipojan o'win iwaito'me.

20 Mo'ko Kristus maro aromby'san 'wa ero nono tu'ponokon otykon wyino omboka'sando, o'tono'me ko iro ke ero nono tu'ponokon wara matundymapojaton omenano 'wa? 21 Erokon omenano poko wykaje irombo: "Kysapo'!", "Kysapoi!", "Kysi'tukai!" 22 Morokon omenano ro kynuta'san ta'kuru jako. Kari'na nikapy'san omepato'kon morokon man. 23 Tywonumengaporamon kari'na, mo'karon aseke tynikapy'san omenano wara ro Tamusi ety awongaton inaron, mo'karon po'po kynotyjaton inaron, mo'karon aseke tyja'mungon wojaton inaron nekarityry wara morokon otykon man. Typo roten man. Ja'munano nisanory ka'pojan roten.

3 1 Mo'ko Kristus maro ajawomy'sando iro ke morokon kapu tanokon otykon upitoko. Kapu ta irombo mo'ko Kristus tandy'po man mo'ko Tamusi ainairy apo'tun wyino. 2 Morokon kapu tanokon otykon poko onumengatoko, morokon nono tu'ponokon otykon poko kapyn. 3 Tyromo'se irombo mandon. Moro ajemamyrykon mo'ko Kristus maro tunenje man Tamusi ta. 4 Mo'ko Kristus, mo'ko ajemamyrykon me man inoro wosenepory jako, amyjaron enapa imaro masenepota'ton kurano ta.

Moro asery amano

⁵Aike'katoko iro ke morokon nono wyinonokon otykon: wararo wokyry, woryi maro aino, nurija me aino, tysanoram on otykon 'wa atundymapono, yja'wan oty 'se aino, enumene aino enapa. Moro enumene aino, ikapy'san tamusi ety awongary moro man. ⁶Pa'poro morokon otykon moro Tamusi erekuru ene'san mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa. ⁷Amyjaron enapa uwapo morokon otykon poko tywaije mandon, itaine ajemamyrykon jako. ⁸Erome te pa'poro morokon otykon nondary enapa o'waine man: ore'kono, tare'ke imero aino, yja'wan me aino, aja'sakarykon poko orupano, pyiwano me auranano. ⁹Ase'wa ajenapitaton. Pa'poro moro penatombo ajemerykonymbo irombo toma o'waine man. ¹⁰Aserynon me tywaije mandon. Aserynon me 'ne ka'tu rapa maijaton. Aseme noro mo'ko aserynon me ajynamonymbo eneke maijaton, uku'to'me o'waine. ¹¹Asery me amy a'ta, amy oty waty man moro Griek me aino ta, Simosu me aino ta pai, moro ty'koto aino ta, i'koto'pa aino ta pai, moro tyseno me aino ta, moro Skyth me aino ta, moro taporemynen pyitonano me aino ta, moro aporemy'ma aino ta. Mo'ko Kristus pa'poro oty me, pa'poro oty ta enapa man.

¹²Tamusi 'wa tapyije mandon tywyinonokon me, tynipynarykon me enapa. Ajemerykon me iro ke apyitoko kotano enery, typotapore aino, po'po okano'no, pyi'me'ke aino, eja'nakano. ¹³Ase'wa aitoko. Asepoko tare'ke aja'taine, mo'ko aja'sakarykon yja'wany ikatoko. Mo'ko Jopoto 'wa moro oja'wanyakonymbo ka'po wara amyjaron enapa moro aja'sakarykon yja'wany ikatoko. ¹⁴Moro aipynano, moro o'win imero ajypojaton iro 'ne ka'tu rapa apyitoko ajemerykon me. ¹⁵Moro Kristus nyry sara'me aino 'wa aturu'san ta oty undymary man. Moro me ro tyko'ma mandon o'win ja'munano ta awaito'ko'me. Anepory'san kurangon otykon poko tawa'pore aitoko.

¹⁶Moro Kristus auranymbo poto me nainen otaine.

Tywonusengapore aitonon me omepatoko ipoko. Ase'wa o'matoko ike. Moro aturu'san tano ajewa'porykon enepotoko Tamusi 'wa Tamusi warery ke, Tamusi ety awonganamon ware ke, a'kanano

3:9 Efese 4:22 3:10 Efese 4:24, Genesis 1:26 3:12-13 Efese 4:2

3:13 Efese 4:32

wyinonokon ware ke enapa. ¹⁷Pa'poro auranano ta, amaminano ta pai anikapyrykon otykon ika'toko mo'ko Jopoto Jesus ety ta. Mo'ko poko ro mo'ko jumynano Tamusi ety awongatoko.

Moro Tamusi wyinonokon emamiry emery

¹⁸Woryijan, oinonon apytoko ajopotorykon me. Moro wara awairykon man mo'ko Jopoto ta.

¹⁹Wokyryjan, apytikon ipynatoko. Apo'tun pe ipokoine kytaiton.

²⁰Pitanikon, ajumykon 'wa, asanokon 'wa epanamatoko pa'poro oty ta. Moro ro irombo Tamusi apokupe man.

²¹Jumynanokon, typo rotен o'makon kysere'kopoton, ka'pa rapa otykon poko isasakepyrykon.

²²Taporemynamon pytonano, mo'karon ero nono tu'ponokon ajaporenjan 'wa epanamatoko pa'poro oty ta. Enurukon me kapyn o'to aitoko, kari'na 'wa ajetykon awongary sanory ta. Tamusi nendonamon me te ajemaminatoko, e'i'pa 'ne. ²³Aturu'san maro pa'poro morokon anikapyrykon otykon ika'toko, Tamusi 'wano mangon wara, kari'na 'wano mangon wara kapyn te. ²⁴Uku'toko moro Tamusi 'wa ajemamina'san epemary man, moro o'waine anapyirykon man apyiry man enapa. Mo'ko i'wa ajemaminato'kon Jopoto irombo Kristus mo'ko man. ²⁵Mo'ko yja'wan me oty ka'nen irombo moro tyja'wany epety apyitan. Tamusi embata pa'poro kari'na asewara mandon.

4 ¹Jopotokon, iru'pa mo'karon apyitorykon enatoko. Muku'saton irombo amyjaron enapa tyjopotone awairykon kapu ta.

²Moro Tamusi 'wa ajauranarykon jako eja'nakatoko, tuwaro aitoko, tawa'pore aitoko. ³Moro Tamusi 'wa ajauranarykon jako na'na poko enapa ajauranatoko, oma yto'me i'wa moro oka ekaroto'me, moro Kristus poko atamorepatopo auranano ekaroto'me, wykaje irombo. Moro amaminano poko ro enapa taru'ka wa. ⁴Aturupotoko ekaroto'me y'wa moro y'wa ekarityry man wara ro. ⁵Tywonomengapore ajemandoko mo'karon kurandonokon maro. Amy erupato'kon oma eپory'poto o'waine, moro oma apytoko. ⁶Tawa'pore ajauranatoko. Typosine ajauranatoko. Moro one wara o'waine pa'poro kari'na auran ejukuru man ukutyry o'waine man.

3:16-17 Efese 5:19-20 3:18 Efese 5:22, 1 Petrus 3:1

3:19 Efese 5:25, 1 Petrus 3:7 3:20 Efese 6:1 3:21 Efese 6:4

3:22-25 Efese 6:5-8 3:25 Deuteronomium 10:17, Efese 6:9 4:1 Efese 6:9

4:5 Efese 5:16

Kareta y'ma'topo auranano

⁷Moro one wara ywairy ekari'tan o'waine mo'ko typynen ka'sakarykon Tikikus, mo'ko tamyikapore kynemaminanon inoro, mo'ko Jopoto ta yjemaminary a'sakary me man inoro. ⁸Moro me ro semo'sa o'waine. Iwara one wara na'na wairy muku'ta'ton. Morokon aturu'san pori'tomatan. ⁹Imaro semo'sa mo'ko tamyikaporen, typynen Onesimus, mo'ko aja'sakarykon me man inoro. Mo'karon ro pa'poro one wara ero po oty wairy ekari'ta'ton o'waine.

¹⁰"Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine mo'ko ymaro aru'ka'po Aristarko, mo'ko Barnabas patymy Markus (mo'ko poko ro moro yjauranymbō saropon o'waine, iwopyry ewa'mato'me o'waine, iwopy'poto), ¹¹mo'ko Jesus, mo'ko Justus me kynejatojaton inoro enapa. Mo'karon oruwanokon roten Simosu me yjepatongan me mandon moro Tamusi nundymary ekarory pokō. Yturu'po ewa'poronamon me tywaije mandon. ¹²"Iru'pa aitoko!" tyka'po aropojan enapa o'waine mo'ko Kristus Jesus pyitory aja'sakarykon Epafras. Mo'ko ro o'kapyn roten asin pe imero ajupu'san me Tamusi 'wa kynoturupojan, atamonop'y'pa aweja'nakato'ko'me, pa'poro Tamusi nisanory 'wa o'namoroto'ko'me enapa. ¹³Moro ajupu'san me, mo'karon Laodisea ponokon upu'san me, mo'karon Hierapolis ponokon upu'san me enapa poto me iwo'mikary amyikapory taro wa. ¹⁴"Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton enapa o'waine mo'ko typynen apino'nen Lukas mo'ko Demas maro.

¹⁵"Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'karon Laodisea ponokon ka'sakarykon 'wa, Nymfa 'wa, mo'karon auty po Tamusi na'nanop'y'san apyimy 'wa enapa. ¹⁶Ero kareta erupa'po mero o'waine, mo'karon Laodisea po Tamusi na'nanop'y'san apyimy ra'na enapa erupapotoko. Iwara enapa moro Laodisea 'wanokon kareta erupary o'waine man. ¹⁷Mo'ko Arkipo 'wa kaitoko: "Moro Jopoto ta anapo'i'po amaminano ikapy'mako."

¹⁸Aseke yjainary ke awu, Paulus, ero simeroja o'waine: "Iru'pa aitoko!" Moro yjaru'ka'po poko atuwarenge'ton. Tamusi turu'popory amaroine nainen.

4:7-8 Efese 6:21-22 **4:7** Apojoma'san 20:4, 2 Timoteus 4:12 **4:9** Filemon 10-12

4:10 Apojoma'san 19:29, 27:2, Filemon 24, Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39

4:12 Kolose 1:7, Filemon 23

4:14 2 Timoteus 4:11, Filemon 24, 2 Timoteus 4:10, Filemon 24 **4:17** Filemon 2

Tesalonika ponokon 'wano koromono kareta

Uwapo torupamy

Penaro 'ne wavy moro Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy tywaije man. Moro Tamusi amyikary ta iweguwaro'marykon noro tywaije man. Moro Kristus wopyry man poko rapa tywonumenga imero tywaije mandon. Amykonymbo 'wa ko'i terapa iwopyry man tamyika man. Amykonymbo rapa tywonumenga mandon mo'karon iromby'san ja'mun awomyry man poko. Morokon otykon ekari'to'me ro iru'pyn me mo'ko Paulus 'wa ero kareta tymero man. Mo'karon Tamusi amyikanamon pori'tomanon. Iporo moro Kristus wopyry man wairy amyikapojan i'waine.

Ero kareta wota'saka'san

1:1	Kareta a'motopo auranano
1:2-3:13	Mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san
4:1-12	Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry
4:13-5:11	Moro Jesus weramatopo kurita
5:12-28	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, Silvanus maro, Timoteus maro enapa ero kareta merojan mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa, mo'karon jumynano Tamusi ta, mo'ko Jopoto Jesus Kristus ta enapa mandon inaron 'wa. Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa amaroine nainen.

1:1 Apojoma'san 17:1

Moro Tamusi auranyombo wairy typori'toke

²O'kapyn roten Tamusi ety awonganon na'na pa'poro apokoine. O'kapyn roten irombo na'na ajejatojaton moro Tamusi 'wa tauranary jako. Aikepy'pa roten ³na'na kynonumenganon moro Tamusi amyikanamon me ajemaminarykon poko, moro aipynano ta awo'mikarykon poko, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry momokyry ta aweja'nakarykon poko enapa mo'ko kyjumykon Tamusi embata. ⁴Moro Tamusi 'wa ajapo'i'san uku'san irombo na'na, Tamusi nipyndarykon na'na a'sakarykon. ⁵Moro na'na nekarityry iru'pyn oka auranano me roten kapyn tywo'se man o'waine, typori'toke enapa te, Tamusi a'kary maro enapa, tamyikapore enapa imero. Muku'saton irombo one wara ara'naine na'na we'i'po ajupu'san me.

⁶Amyjaron ro na'na wara, mo'ko Jopoto wara enapa tywaije mandon. Moro Tamusi a'kary nyry awa'ponano maro moro auranano tapyije o'waine man, aja'karykarykon ta awairykon se'me imero. ⁷Iwara moro one wara iwairykon man menepojaton mo'karon Masedonie po, Akaje po enapa Kristus amyikanamon 'wa. ⁸Awyinomboine irombo mo'ko Jopoto auran tywota man moro Masedonie po roten kapyn, moro Akaje po roten kapyn enapa. Wararo te moro o'waine Tamusi amyikary ekary tywotaripa'se man. Moro poko amy oty ekarityry upijan noro na'na. ⁹Aseke irombo one wara o'waine na'na ewa'ma'po ekari'saton. One wara mo'karon ikapy'san tamusi wyino awotu'ma'san ekari'saton, mo'ko nurono Tamusi 'ne ro ety awongato'me. ¹⁰Mo'ko iromby'san wyino inawonga'po imuru, mo'ko o'toto Tamusi erekuru wyino kaijomamanon Jesus wopyry momokyry ekari'saton o'waine kapu wyino.

One wara Paulus emaminary Tesalonika po

2 ¹Aseke irombo muku'saton, na'na a'sakarykon, aronge roten kapyn moro o'waine na'na wyto'po we'i'po. ²Moro o'waine na'na wopyry uwaporoo Filipi po imero na'na kota'ma'po muku'saton enapa. Morombo wyino wyry'me, enari'ma te imero mo'ko kytamusirykon ta moro Tamusi ekapory ekari'nen na'na o'waine.

1:6 Apojoma'san 17:5-9 2:2 Apojoma'san 16:19-24, Apojoma'san 17:1-9

³Kari'na urujan irombo na'na tonapiry maro kapyn, yja'wanton onumengano maro kapyn, omu'mano maro kapyn enapa. ⁴Moro iru'pyn oka ekaronamon me iru'pa Tamusi 'wa topory'po ke te na'na kari'na erupanon. Kari'na apokupe tywairy 'se'pa na'na man. Mo'ko kyturu'san menganen Tamusi apokupe te tywairy 'se na'na man.

⁵Typosinen ta kapyn kari'na wonumengary u'mary 'se na'na we'i'po muku'saton. Pyrata upito'me wavy na'na aurana'po amyikaponen me Tamusi man. ⁶Kari'na 'wa toty awongary 'se'pa na'na kynainen, o'waine pai, amykon terapa 'wa pai. ⁷Kawo rypo te tywairy taro na'na kynainen Kristus napojoma'san me. Po'po* te na'na kynainen ara'naine. Amy ty'makon tuwaro'manen sanonano wara ⁸apynasen na'na. Moro Tamusi ekapory ekarityry 'se roten kapyn na'na kynainen. Ajupu'san me moro tamamiry uta'kapory 'se pairo te na'na kynainen. Typyne irombo na'na 'wa maisen.

⁹Moro awosin pe na'na wo'mika'po irombo muku'saton, na'na a'sakarykon. Koko, kurita pyrata poko na'na kynemaminan ajaki'ma'paine tywaito'me. Iwara ro moro Tamusi ekapory ekaron na'na o'waine. ¹⁰Ero amyikaponamon me amyjaron mandon Tamusi maro: tamepore, tamambore, emendo'pa enapa na'na kynainen ara'naine, amyjaron Kristus wyinonokon me. ¹¹⁻¹²Muku'saton irombo one wara na'na 'wa pa'poro 'ne ajuru'san, amy jumynano 'wa ty'makon ururu wara. Na'na ajapokumasen. Na'na kyngan o'waine Tamusi wyinonokon me ajemando'ko'me. Mo'ko Tamusi ro ako'maton moro kurano tynundymary taka.

¹³Na'na enapa aikepy'pa Tamusi ety awonganon ero poko: moro na'na wyino aneta'san Tamusi auran tapyije o'waine man amy kari'na auran me kapyn, amy Tamusi auran me te. Iporo ro enapa Tamusi auran me man. Moro ro enapa otaine kynemaminanon, amyjaron Kristus wyinonokon me.

¹⁴Mo'karon Judea po Kristus Jesus ta Tamusi na'nanopy'san apyimykon wara enapa amyjaron tywaije mandon, na'na a'sakarykon. Amyjaron aja'sakarykon 'wa tykota'ma mandon mo'karon a'sakarykon 'wa mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon kota'ma'san wara enapa. ¹⁵Mo'karon Judea ponokon Simosu 'wa irombo mo'ko Jopoto Jesus, mo'karon Tamusi auran

2:7 Amykon 'wa 'Tawa'pore' tymero man moro 'Po'po' y'petakan me.

2:14 Apojoma'san 17:5

uku'ponamonymbo enapa tywo mandon. Mo'karon erekuru 'wa na'na enapa tywekena man. Tamusi apokupe e'i'pa mandon. Pa'poro kari'na y'tu'katon. ¹⁶Na'na a'kotojaton mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro aijomato'kon ekarityry pona. Iwara ro aikepy'pa roten morokon tyja'wanykon apyimangaton, iporo terapa morokon tyja'wanykon wairy se'me. Moro Tamusi erekuru ko'wu tywo'se man itu'ponakaine.

Mo'karon Tesalonika ponokon enery sanory

¹⁷Na'na te a'si'ko akore'pe terapa ajene'paine man, na'na a'sakarykon. Na'na ja'mun rypo tyse man, nykaje irombo na'na. Na'na turu'po te tyse waty man. Ajenerykon 'se rapa imero tywairy ke na'na no'mikai 'ne ka'tu rapa ajeneine tytory poko. ¹⁸O'waine tytory poko irombo na'na ne'kui. Awu, Paulus, o'wimboto roten kapyn, okomboto te moro poko we'kui. Mo'ko Satan te na'na a'kotoi. ¹⁹Noky ko moro na'na waimomo'topo me, moro na'na ewa'pory me, moro na'na wotamyikatopo u'mari me naitan mo'ko Kyjopotorykon Jesus embata moro iwo'topo kurita? Amyjaron kapyn enapa? ²⁰A'a! Amyjaron na'na kuranory me mandon, na'na ewa'pory me enapa.

3 ¹Akore'pe noro apyiry upiry ke ty'wa, Athene po a'saka'pa tywainopory eponen na'na iru'pa, ²mo'ko ka'sakarykon Timoteus, mo'ko Kristus ekapory ekari'nen Tamusi emamin pokono emo'to'me ty'wa. Apana'tomarykon i'wa kynakon. Kristus wyinonokon me ajururukon enapa i'wa kynakon, ³amy pairo waito'me omapoty'pa eropan aikota'mano ta. Kari'na erekuru 'wa irombo kykota'marykon man muku'saton. ⁴Ajekosaine ta'ta enapa, moro kywaikota'marykon man ekari'nen na'na o'waine. Moro wara ro enapa tywaije man. Moro ro muku'saton. ⁵Awu enapa akore'pe noro apyiry supin. Mo'ko Timoteus semo'nen moro one wara o'waine Tamusi amyikary uku'to'me. Mo'ko u'kuto aitoto 'wa aju'kurukon 'se'pa wa, ka'pa rapa moro na'na wo'mikatopombo wairy aronge roten.

⁶Penaro 'ne waty mo'ko Timoteus neramai rapa awyinoine na'na 'wa. Iru'pyn oka enepy'i moro o'waine Tamusi amyikary poko, moro ajekosanokon aipynano poko enapa. O'kapyn roten na'na poko

2:15 Apojoma'san 9:23,29, 13:45,50, 14:2,5,19, 17:5,13, 18:12

3:1 Apojoma'san 17:15

tawa'pore awonumengarykon ekarityi. Ajenerykon 'se na'na wairy wara enapa na'na enery 'se imero awairykon ekarityi enapa. ⁷Moro o'waine Tamusi amyikary na'na pana'tomai, na'na a'sakarykon, awosin pe na'na emamyry wairy se'me. ⁸Na'na kynerenanon rapa, mo'ko Jopoto ta aweja'nakarykon jako. ⁹One wara ko apokoine Tamusi ety awonga'matan na'na? Tawa'pore irombo imero na'na man apokoine mo'ko kytamusirykon embata. ¹⁰Koko, kurita asin pe 'ne ka'tu rapa Tamusi 'wa na'na kynoturupojan tytoto'me ajeneine, iru'pa enapa moro o'waine Tamusi amyikary ta anamonopyrykon yje.

¹¹Oro aseke mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus enapa moro o'waine na'na wytoto'man oma ysen sapatoro. ¹²Oro mo'ko Jopoto moro ase'wa awaipnarykon, moro o'waine pa'poro kari'na pynary enapa ynen poto me 'ne ka'tu rapa, moro na'na 'wa apynarykon wara enapa. ¹³Iwara pana'pe 'ne ka'tu rapa morokon aturu'san kynaitan. Iwara Tamusi wyinonokon me emendo'pa maita'ton mo'ko kyjumykon Tamusi embata mo'karon tywyinonokon maro mo'ko Kyjopotorykon Jesus wo'topo kurita. Iwara ro nainen.

Moro Tamusi wyinono amano

4 ¹Yja'sakarykon, moro one wara Tamusi apokupe ajemamyrykon man tota o'waine man na'na wyino. Iwara enapa 'kuru ajemanjaton terapa. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa Tamusi apokupe imero ajemando'ko'me te kynoturupojan na'na o'waine mo'ko Jopoto Jesus ta. ²Muku'saton irombo otypangon aturuto'kon yry'san na'na 'wa o'waine mo'ko Jopoto Jesus ta.

³Ero wara 'kuru awairykon 'se Tamusi man: tywyino awairykon 'se man. Nurija me awairykon kapyn man. ⁴Moro one wara Tamusi nendory ta, kari'na nendory ta enapa amy tropyty man apyiry ukutyry man pa'poro o'waine. ⁵Moro aja'mungon nisanory 'wa kytotaropoton, mo'karon Tamusi anukuty'non wotaropory wara. ⁶Ero oty ta yja'wan me aja'sakarykon pokon awairykon kapyn man. Aja'sakarykon kysemu'maton. Pa'poro moropangon otykon epemapotan kari'na 'wa Tamusi. Moro wara ro na'na kyngan terapa uwapo. ⁷Nurijangon onumengano 'wa kapyn Tamusi 'wa tyko'ma

3:6 Apojoma'san 18:5

kytaton, tywyinono amano 'wa te. ⁸Mo'ko erokon omepano urumenanen kari'na anurumena'pa man. Mo'ko o'waine ta'kary ynen Tamusi urumenanon te.

⁹Moro ase'wa aipynano poko oty merory kapyn y'wa man o'waine. Aseke irombo Tamusi 'wa tamepa mandon moro ase'wa awaipyinarykon poko. ¹⁰Moro aipynano ro irombo menepojaton pa'poro mo'karon Masedonie ponokon aja'sakarykon 'wa. Kapokumaton te, na'na a'sakarykon, moro aipynano poko 'ne ka'tu rapa awaito'ko'me. ¹¹Kawo moro ity'me amano apyitoko. Aseke terapa ajemamirykon enetoko. Aseke ajainarykon ke ajemaminatoko, moro na'na wyka'po wara ro. ¹²Iwara ro tamepore monepota'ton mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wa. Iwara ro amy pairo oty ajamonopy'paine kynaitan.

O'to mo'karon iromby'san wairy man

¹³Mo'karon iromby'san poko te oty anukuty'pa awairykon 'se'pa na'na man, na'na a'sakarykon. Kata'mato awairykon kapyn man, mo'karon amykon terapa kari'na wairy wara. Mo'karon waimomo'topo wavy irombo man. ¹⁴Moro tyromby'po wyino Jesus awomy'po anamyika'pa 'kare kytaton. Iwara enapa Tamusi mo'karon Jesus wyinonokon me iromby'san aropotan imaro.

¹⁵Mo'ko Jopoto auranyombo ta ro na'na ero wara kynganon o'waine: ky'karon, mo'ko Jopoto wopyry 'wa ro nuro kytaita'ton inaron, mo'karon iromby'san uwaponokon me kapyn kytaita'ton. ¹⁶Moro oty a'mory man uku'po'po mero, mo'ko kapu tanokon apojonano Jopotory aurana'po mero, moro kuti tam'po'kory eto'po mero enapa, aseke mo'ko Jopoto kapu wyino kynony'totan. Irombo mo'karon Kristus wyinonokon me iromby'san na'nem kynawonda'ton. ¹⁷Irombo mero te ky'karon, mo'karon nuro noro kytaita'ton inaron kerengapotan Tamusi kapurutu ta kawonaka, mo'ko Jopoto epoje. Irombo mero mo'ja ro mo'ko Jopoto maro kytaita'ton.

¹⁸Morokon auranano ke ro iro ke ase'wa atapokumatoko.

Tuwaro aino

5 ¹One wara a'ta oty wairy man poko oty merory kapyn y'wa man o'waine. ²Aseke irombo iru'pyn po muku'saton mo'ko

Jopoto wo'topo kurita wopyry man amy manaman wopyry wara koko. ³“Sara'me, aki'ma'pa kamanjaton” kari'na wykary jako, typo roten uta'no kynepota'ton, uwembo je'tun 'wa amy mynoto woryi epory wara. O'to noro tywairykon upita'ton.

⁴Amyjaron te, na'na a'sakarykon, moro ewa'rummy ta kapyn mandon. Iro ke ro moro kurita amy manaman wopyry wara aporomu'ka'paine kynaitan. ⁵Amyjaron irombo pa'poro aweinano ta mandon. Kuritanokon me mandon. Kokonokon me kapyn kytaton. Ewa'rummy ta kapyn enapa kytaton. ⁶Iro ke ko'wu kywo'nykyrykon kapyn man, mo'karon amykon terapa wo'nykyry wara. Tuwaro kywairykon man. Etymy'pa kywairykon man.

⁷Mo'karon o'ny'tonon koko kyno'ny'saton. Mo'karon etyndonoron koko kynetynjaton. ⁸Ky'karon te kuritanokon me etymy'pa kytaisen. Siparari kapy'po ky'po'paitykon me moro Tamusi amyikary nainen moro aipynano maro. Siparari kapy'po ku'jondykon me moro ky'waine moro kajjomato'kon momokyry nainen. ⁹Tywore'koto'me kapyn tyje Tamusi 'wa kytaton, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus naijomarykon me te. ¹⁰Mo'ko Jesus ro ky'wanokon me tyromo'se man. Imaro ro kamanda'ton, nuro ka'taine, kywo'nyky'sando enapa. ¹¹Iro ke ro ase'wa atapokumatoko. Ase'wa epori'tomatoko, ajemerykon me ro.

Morokon irokonymbo ro aturuto'kon

¹²Na'na kynoturupojan o'waine, na'na a'sakarykon, mo'karon apokoine o'mikatonom, mo'karon Jopoto ta ajundymanamon, mo'karon aje'manamon apyito'me kawo o'waine. ¹³Moro inikapyrykon amaminano poko typyne 'ne ka'tu rapa iwairykon man o'waine. Sara'me aitoko ase'wa.

¹⁴Ero wara na'na ajurujaton, na'na a'sakarykon: Mo'karon emepo'nnon e'matoko. Mo'karon siky'inon me atapotonom ipana'tomatoko. Mo'karon ru'mangon epano'toko. Amy pairo kari'na poko tonsine kytaiton. ¹⁵Amy 'wa akota'marykon jako, moro o'waine rapa ikota'mary pona tuwaro aitoko. Iru'pa awairykon poko roten te o'mikatoko aseke ara'naine, pa'poro amykonymbo kari'na ra'na enapa. ¹⁶Tawa'pore roten aitoko. ¹⁷Aikepy'pa roten Tamusi 'wa ajauranatoko. ¹⁸Pa'poro oty ta

5:2 Mateus 24:43, Lukas 12:39, 2 Petrus 3:10 5:8 Jesaja 59:17, Efese 6:13-17

Tamusi ety awongatoko. Tamusi nisanory irombo moro man, mo'ko Kristus Jesus ta. ¹⁹Tamusi a'kary wa'tory kyse'wu'katon. ²⁰Tamusi auran uku'ponamon auran kysenu'katon. ²¹Pa'poro oty imengatoko, iru'pa, yja'wan me pai iwairy eneto'me. Irombo moro iru'pynymbo apyitoko. ²²Pa'poro yja'wan me onepototo oty wyino tyse aitoko.

²³Aseke mo'ko sara'me aino ynen Tamusi tywyinonokon me imero ajysen. Oro ija'wany'pa mo'ko aja'karykon, moro awonumengarykon, moro aja'mungon kura'man imero Tamusi mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyrry 'wa ro. ²⁴Mo'ko ako'manamon tamyikapore man. Moro tykatopombo ka'san.

²⁵Na'na a'sakarykon, na'na poko enapa Tamusi 'wa ajauranatoko.

²⁶"Iru'pa aitoko!" na'na wyka'po ekari'toko pa'poro ka'sakarykon 'wa, Tamusi wyinonokon me aweposimapotrykyon ta. ²⁷Tamusi ety ejatory ta wykaje o'waine ero kareta erupato'me pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon 'wa.

²⁸Oro mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory amaroine nainen.

Tesalonika ponokon 'wano ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Moro Jesus weramatopo kurita poko oty anukuty'pa noro rapa pyime Tesalonika po Tamusi amyikanamon tywaije mandon. Ko'i terapa moro Kristus weramatopo kurita wairy man ekanopyry ke ty'waine, amyikon tamaminake'se tywaije mandon. Iro ke ro Paulus 'wa ero kareta tymero man. Moro moro wara iwonusmengarykon 'wa emaminake'karykon 'se'pa man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2	Kareta a'motopo auranano
1:3-2:17	Tamusi amyikanen ane'mere'ka'pa moro Kristus weramatopo kurita wairy man
3:1-15	Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry
3:16-18	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, Silvanus maro, Timoteus maro enapa ero kareta merojan mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa mo'ko kyjumykon Tamusi ta, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta enapa. ²Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Sara'me enapa ajysen.

1:1 Apojoma'san 17:1

Moro a'wembono auranano ytopo kurita

³O'kapyn roten Tamusi ety awongary man na'na 'wa apokoine, na'na a'sakarykon. Moro wara na'na wairy iru'pa man, moro o'waine Tamusi amyikary wepuiry ke, aseme noro poto me moro ase'wa awaipyinarykon wairy ke enapa. ⁴Iro ke ro aseke na'na kynotamyikanon apokoine pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Kynotamyikanon na'na moro Tamusi amyikary ta aweja'nakarykon poko morokon kari'na erekuru 'wa awekenarykon se'me, akota'marykon se'me enapa. ⁵Morokon otykon ro iru'pyn a'wembono auranano ynen Jopoto me Tamusi ekari'san. Iru'pa ajepota'ton moro tynundymary tanokon me. Moro waton me ro irombo maikota'maton. ⁶Tamusi iru'pyn a'wembono auranano ytan. Mo'karon akota'manamon kota'mapotan. ⁷Akota'marykon wyino ajeremapota'ton, na'na eremapory man wara enapa. Moro wara Tamusi kynaitan moro kapu wyino mo'karon kapu tanokon pari'pyngon tapojongan maro mo'ko Jopoto Jesus wonepory jako ⁸wa'to ka'muru ta. Mo'karon Tamusi anukuty'non kota'matan. Mo'karon mo'ko Kyjopotorykon Jesus ekapory 'wa epanama'non kota'matan enapa. ⁹Moro yja'wan me tywe'i'san epemata'ton ro i'matypyn uta'no ke tyse Tamusi wyino, moro ipori'tory kuranory wyino enapa.

¹⁰Moro wara ro kynaitan moro iwo'topo kurita, moro toty awongapo iwopyry jako mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa, pa'poro mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa. Amyjaron enapa itaine maita'ton. Moro na'na namyikapory oka irombo tamyika o'waine man.

¹¹Moro me ro enapa o'kapyn roten mo'ko kytamusirykon 'wa kynaurananon na'na apokoine, iru'pa ajepoto'ko'me i'wa moro ako'mato'konymbo 'wanokon me. Typori'tory ta pa'poro anisanorykon iru'pyn oty kapy'mapon o'waine, pa'poro tamyikanamon me anikapyrykon amaminano kapy'mapon enapa o'waine. ¹²Iwara ro mo'ko Kyjopotorykon Jesus ety tawonga kynaitan otaine. Moro ajetykon enapa mo'ko ta tawonga kynaitan, mo'ko kytamusirykon turu'popory poko, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory poko enapa.

1:9 Jesaja 2:10

Mo'ko Jopoto wo'topo kurita

2 ¹Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry man pok'o, moro imaro kywota'nanopyrykon man pok'o enapa kynoturupojan na'na o'waine, na'na a'sakarykon, ²ko'i 'ne o'mere'kapo'pa awaito'ko'me, tare'ne atypo'pa awaito'ko'me enapa, amy a'kanano 'wa, amy auranano 'wa pai, amy na'na nimero'po ikato'kon kareta 'wa pai mo'ko Jopoto wo'topo kurita tunday ekaro'poto.

³Awomu'maporykon kapyn pairo man. Mo'ko Tamusi wyino atu'mano wopyry na'n'en man. Mo'ko uta'toto man yja'wanymbo imero kari'na wonepory na'n'en man. ⁴Pa'poro tamusi me kari'na nekarityry, pa'poro tamusi nendory wara tynendomy oty y'tu'katan. Iko'poine pairo kawonaka kynotawongatan. Mo'ko Tamusi 'ne ro auty ta kynotandy'motan tamusi me tywairy enepoto'me tiro.

⁵Anukuty'pa noro mandon moro y'wa o'wanokon me pa'poro morokon otykon ekarity'san ajekosaine noro yja'ta? ⁶Oty 'wa erome noro iwopyry a'kotory muku'saton. Moro iwonepotopo kurita te kynonepotan. ⁷Maname irombo moro yja'wan me aino kynemaminanon terapa. Mo'ko yja'wan kari'na wonepory a'kotonen roten emimary noro man. ⁸Irombo mero kynonepotan. Mo'ko wotan ro mo'ko Jopoto Jesus moro tyworemary ke, moro tywonepory ke enapa.

⁹Mo'ko Satan pori'tory ta kyno'tan pari'pe imero. Amu'mato aitonon pori'tonano enepotan. Anumengaponamon otykon enepotan enapa. ¹⁰Tamero roten mo'karon uta'tonon man emu'matan. Moro taijomato'ko'manymbo aipynano 'ne ro anapo'i'pa irombo tywaije mandon. ¹¹Iro ke ro mo'ko Tamusi amy amu'mato aitoto pori'tonano emaminano'potan itaine, onapi amyikato'me i'waine. ¹²Iwara ro pa'poro mo'karon iporono auranano anamyika'nonymbo, mo'karon yja'wan me aino 'se tywaije mandon inaron pok'o a'wembono auranano ytan Tamusi.

¹³Na'na 'wa te o'kapyn roten Tamusi ety awongary man apokoine, Jopoto nipynarykon na'na a'sakarykon. Tamusi 'wa irombo tapyije mandon koromonokon me uta'no wyino ajunemboto'ko'me mo'ko tywyinonokon me ajynamon ta'kary 'wa, moro o'waine moro iporono auranano amyikary 'wa enapa.

2:1 1 Tesalonika 4:15-17 **2:4** Daniel 11:36, Ezechiël 28:2 **2:8** Jesaja 11:4

2:9 Mateus 24:24

¹⁴Moro na'na nekarityry iru'pyn oka 'wa tyko'mapo i'wa mandon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus kuranory apyito'me o'waine.

¹⁵Iro ke ko'wu aturu'san apyitoko, na'na a'sakarykon. Morokon na'na nekarity'san, na'na nimero'san pai omepano kysinondaton.

¹⁶⁻¹⁷Oro pa'poro anikapyrykon iru'pyn amaminano ta, iru'pyn auranano ta pai apori'tomasen, aturu'san apokumasen enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus mo'ko kyjumykon Tamusi maro. Mo'ko Tamusi 'wa ro moro kypnarykon tanepo man. Moro tyturu'popory ta typori'toma i'wa kytaton, utapy'pa roten kywaito'ko'me. Amy iru'pyn oty tyje i'wa man kynamomokyrykon me.

Typoko Tamusi 'wa auranano 'se Paulus wairy

3 ¹Irombo ko'wu Tamusi 'wa na'na pok'o ajauranatoko, na'na a'sakarykon, moro Tamusi auran aripa'to'me, kawo iwaito'me enapa, moro ajekosaine kawo iwairy wara. ²Aturupotoko na'na unendo'me mo'karon to'mere'samon yja'wangon kari'na wyino. Pa'poro 'ne kari'na 'wa kapyn moro Tamusi amyikary man.

³Tamusi te tamyikapore man. Mo'ko ro apori'tomata'ton. Ajunenda'ton mo'ko yja'wan wyino. ⁴Moro o'waine morokon na'na nekarityry otykon kapyry amyikanon na'na mo'ko Jopoto ta. Moro mo'ja ro o'waine ikapyry man amyikanon enapa na'na. ⁵Oro mo'ko Jopoto morokon aturu'san aron moro Tamusi pyny 'wa, moro Kristus ta eja'nakano 'wa enapa.

Kari'na emaminary 'se Paulus wairy

⁶Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta na'na kynganon o'waine, na'na a'sakarykon, tyse awaito'ko'me amy emepo'pa amandoto, moro na'na wyino tynapo'i'po omepano wara e'ipyn aja'sakarykon wyino. ⁷Aseke irombo muku'saton one wara na'na we'i'po wara awairykon man. Emepo'pa kapyn irombo na'na ara'naine kynainen. ⁸Amy pairo ekosa epemary pyndo arepa anenapy'pa na'na kynainen. Awosin pe tywo'mikary ta te koko, kurita na'na kynemaminan ajaki'ma'paine tywaito'me. ⁹Na'na aina ro rypo man ajekosaine arepa enapyry ajepemarykon pyndo. Typoko te moro one wara awairykon man enepory 'se na'na kynainen. ¹⁰Ajekosaine ta'ta irombo ero wara na'na kyngan o'waine: mo'ko tamaminary 'sepyn wairy man endame'pa enapa. ¹¹Emepo'pa amykon ara'nanokon emamiry etan irombo na'na.

Emamina'pa mandon. Ty'wanokon me kapyn aitonon otykon
poko te etaika'pa mandon. ¹²Mo'kopangon urujan imero na'na
mo'ko Jopoto Jesus Kristus ta, aseke tareparykon pokon ity'me
emaminato'ko'me.

¹³Amyjaron te, na'na a'sakarykon, iru'pyn oty ka'namon me
arupotarykon kapyn man. ¹⁴Mo'ko ero kareta ta na'na nimero'san
otykon wara e'ipyn ekarotoko ase'wa. Imaro awairykon kapyn man.
Iwara pai kynepy'i'totan. ¹⁵Ajenono'namon me te kysapyiton. Amy
aja'sakarykon me te e'matoko.

Kareta y'ma'topo auranano

¹⁶Aseke te mo'ko sara'me aino undy Jopoto o'kapyn roten
sara'me ajysen pa'poro oty ta. Mo'ko Jopoto pa'poro amaroine
nainen.

¹⁷Aseke yjainary ke awu, Paulus, ero simeroja o'waine: "Iru'pa
aitoko!" Moro wara ro pa'poro ynimerory kareta suku'poja
ykaretary me. Yjainapory ro ero man. ¹⁸Oro mo'ko Kyjopotorykon
Jesus Kristus turu'popory pa'poro amaroine nainen.

Timoteus 'wano koromono kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Timoteus amy Paulus emaminary a'sakary me tywaije man. Efese 'wa tomo'se Paulus 'wa man, mo'karon moro ponokon Tamusi amyikanamon ra'na amy yja'wan omepano wairy ke. Iwara Timoteus moro po a'si'ko tamamina man. Mo'ko pori'tomato'me ro Paulus 'wa ero kareta tymero man. One wara amy pyito Tamusi amyikanamon jopotory me emaminary man poko kynurujan.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2	Kareta a'motopo auranano
1:3-20	Yja'wan omepano wopyry man
2:1-3:16	One wara oty wairy man mo'karon Tamusi amyikanamon ekosa
4:1-6:10	One wara Timoteus wairy man
6:11-21	Mo'ja ro emaminato'me Timoteus ururu
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, mo'ko Kapano'namon Tamusi wyka'po wara ro, mo'ko kynamomokyrykon Kristus Jesus wyka'po wara ro enapa Kristus Jesus napojoma'po ero kareta merojan ²mo'ko Tamusi amyikary ta tymuru wara 'ne ro tynenary 'wa. Mo'ko jumynano Tamusi turu'popory, mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus turu'popory enapa amaro nainen. Akotanory enesen. Sara'me enapa ajysen.

1:2 Apojoma'san 16:1

Omepano u'manamon amepanamon

³Moro Masedonie 'wa ywytry jako wykan o'wa Efese po awaito'me, amykon kari'na e'mato'me amy terapa omepano yry pona i'waine. ⁴Ikapy'san auranano poko kapyn, i'maty'pa imero'san kari'na tangonymbo etykon a'pemy'san poko kapyn enapa iwairykon man. Morokon otykon asauranakano ene'san, mo'ko Tamusi 'wa mo'karon tamyikanamon undymary enepyry ko'po. ⁵Moro o'mano kari'na arory 'se man amy ikoroka'po turu'ponano wyinono aipynano 'wa, amy otykon 'wa atamiromo'kapopyn turu'ponano wyinono aipynano 'wa, amy enapi'pa Tamusi amyikary wyinono aipynano 'wa enapa. ⁶Morokon otykon amonopyry a'mo'po mero ty'waine, amykon kari'na tywoma mandon aronge roten aitoto auranano tako. ⁷Moro omenano mero'po poko amepanamon me tywairykon 'se mandon. O'to tykarykon anukuty'pa te mandon. Tynukuty'torykon otykon ekarityry ta kyneja'nakaton.

⁸Iru'pa moro omenano mero'po wairy kysuku'saton, moro ikary wara 'ne a'kuru jako. ⁹Mo'ko a'kunen 'wa ero ukutyry man: mo'ko tamamboren 'wano me kapyn moro omenano mero'po man, mo'karon eme'non 'wano me te, mo'karon Jopoto upi'no tywairykon 'se'non 'wano me, mo'karon nendoto e'i'non 'wano me, mo'karon tyja'wangamon 'wano me, mo'karon Tamusi wyino e'i'non 'wano me, mo'karon ekoroka'non 'wano me, mo'karon tyjumykon wonamon 'wano me, mo'karon tysanokon wonamon 'wano me, mo'karon kari'na wonamon 'wano me, ¹⁰⁻¹¹mo'karon wara ro wokyry, woryi maro aitonon 'wano me, mo'karon wokyryjan maro ytotonon wokyryjan 'wano me, mo'karon kari'na mona'tonamon 'wano me, mo'karon tonapiro 'wano me, mo'karon Tamusi ety ejatory ta tykato'konymbo any'manamon 'wano me, pa'poro mo'karon amykon terapa, mo'karon iru'pyn omepano y'tu'kanamon me moro y'wa yry'po sara'man Tamusi kuranory ekapory ekari'saton inaron 'wano me enapa.

Mo'ko Paulus 'wano Tamusi turu'popory

¹²Mo'ko ypana'tomanenymb Kyjopotorykon Kristus Jesus ety sawongaje, moro i'wa tamyikapore yjepony'po poko. Typyitory me irombo tyje i'wa wa, ¹³moro uwapo y'wa taju'po se'me, moro

yjerekuru 'wa tywekena'po se'me, moro y'wa tykota'ma'po se'me enapa. Ykotanory te tone i'wa man, oty anukutypyn me, Tamusi anamyikapyn me o'to ywe'i'po ke. ¹⁴Mo'ko Kyjopotorykon turu'popory poto me tywaije man. Tamusi amyikanen me tyje i'wa wa. Tamusi wyinonokon pynanan me tyje i'wa wa. ¹⁵Tamyikapore, tapyiry taro enapa imero ero auranano man: Kristus Jesus ero nono tu'ponaka tywo'se man tyja'wangamon unenje uta'no wyino. Awu 'ne ka'tu rapa tyja'wange wa. ¹⁶Ykotanory te tone mo'ko Kristus Jesus 'wa man, ypoko 'ne ka'tu moro ensi'ma tywairy enepory 'se tywairy ke. Iwara mo'karon amyikanamon manombo 'wano me, mo'karon i'matypyn amano apyinamon manombo 'wano me enapa one wara iwairykon man enepotopo me yjyry 'se tywaije man. ¹⁷Mo'ko i'matypyn me Jopoto me man inoro, mo'ko utapypyn enepyn o'wino Tamusi ety kawo, kurano me enapa nainen i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

¹⁸Moro kari'na e'mary ro ajainaka syja, ymuru Timoteus, morokon uwapo apoko Tamusi nekari'po'san auranano wara ro. Morokon pokor ro tuwaro aja'ta, iru'pa mo'wo'matake, ¹⁹Tamusi amyikary ta, otykon 'wa atamiromokapopyn turu'ponano maro enapa. Moro moro wara atuku'no tamapo amykon 'wa man. Irombo mero Tamusi amyikanamon me tywotany'ma mandon. ²⁰Imaroine ro mo'ko Himeneus, mo'ko Aleksander enapa man. Mo'karon ro mo'ko Satan ainaka syton, Tamusi ejuru pokor iware'no'to'ko'me.

2 ¹Kurujaton 'ne ka'tu Tamusi 'wa awoturupoto'ko'me, ²ajauranato'ko'me, awe'pimato'ko'me, ety awongato'me enapa o'waine, pa'poro kari'na pokor, ³potonon jopoto pokor, pa'poro typori'tokamon pokor enapa. Iwara pyi'me'ke, sara'me enapa ajemamamyrykon taro maita'ton Tamusi nendonamon me imero. ⁴Moro ro iru'pa man mo'ko Kapano'namon Tamusi embata. Apokupe man. ⁵Pa'poro kari'na unemyry 'se irombo man uta'no wyino. Moro iporono oka apyiry 'se man i'waine. ⁶O'win roten irombo Tamusi man. O'win roten Tamusi 'wa kari'na aronen man: mo'ko kari'na Kristus Jesus. ⁷Mo'ko ro aseke tywotyje man pa'poro kari'na ymbokato'kon me. Moro oka ro kynokari'san moro tywokari'topo jururu tunda'po mero. ⁸Moro ekaronen me ro awu tyje wa. Moro 'wano me tapojoma wa. (Iporo ro moro yjauran man.

1:13 Apojoma'san 8:3, 9:4-5

Enapita'pa wa.) Moro Tamusi amyikary poko, moro iporono oka poko Simosu me e'i'non emepanen me enapa tyje wa.

⁸Pa'poro aitopo po Tamusi 'wa mo'karon wokyryjan auranary 'se wa kurangon ainanano awongary ta, erekup'a, asauranaka'pa enapa.

⁹Iwara enapa iru'pyn me mo'karon woryijan wewo'myndory man, pyiwano me kapyn, tywonumengapore te. Tamero roten tunsetykong mombotyry kapyn i'waine man. Ika'mi'po ke, paraso topurumbo ke, tapenamon wo'mynano ke iwekura'marykon kapyn man. ¹⁰Kurangon amaminano ke te iwekura'marykon man. Moro wara ro woryi wairy man, Tamusi nendonen me tywokarityry jako.

¹¹Ity'me, po'po imero tywairy ta woryi womepari man.

¹²Amepanen me amy woryi wairy 'se'pa, moro i'wa wokyry jopotomary 'se'pa enapa wa. Ity'me iwairy man. ¹³Adam na'nен irombo tyka'se man, irombo mero Eva. ¹⁴Adam enapa emu'ma'pa tywaije man. Mo'ko woryi te tywomu'mapo man yja'wan oty ka'to'me ty'wa. ¹⁵Pitani pa'kanopyry ta te uta'no wyino tunenje kynaitan, Tamusi amyikanen me a'ta irombo, aipynano poko a'ta, Tamusi wyino a'ta, tywonumengapore a'ta enapa.

Mo'karon uwapoto'san mo'karon tapatongan maro

3 ¹Tamyikapore ero auranano man: uwapoto me tywairy 'se amy a'ta, amy iru'pyn oty 'se man. ²Mo'ko uwapoto wairy ro man takapore, o'win woryi yino me, tuwaro, tywonumengapore, tamepare, kari'na wopyry ewa'manen me, iru'pyn amepanen me, ³tywetynge kapyn, tywo'wo'make kapyn, typotapore te, erekup'a, pyrata poko kumi'me e'i'pa, ⁴iru'pyn me tauty undymenanen me, iru'pyn me imero ty'makon 'wa tynendory ta ty'makon enenen me. ⁵Aseke tauty undymary anukuty'pa amy a'ta, one wara ko Tamusi na'nanopy'san enetan? ⁶Atu'ma'sene kapyn enapa iwairy man, ka'pa rapa moro tywotamyikake iwairy 'wa ipoko a'wembono auranano ypori, mo'ko ewa'rummy tamuru poko yry'po wara enapa. ⁷Kurando enapa takapore iwairy man, ka'pa rapa moro ekapo'pa iwairy 'wa mo'ko ewa'rummy tamuru nenamiry me ypori.

⁸Iwara enapa mo'karon uwapoto'san epatongan wairy man tynendomy me. Oko aurangon wairy kapyn man. Tywetynge

2:7 2 Timoteus 1:11 **2:9** 1 Petrus 3:3 **2:13** Genesis 2:7, Genesis 2:21-22

2:14 Genesis 3:1-6 **3:2-7** Titus 1:6-9

kapyn iwairykon man. Pyiwano me pyrata kapyry kapyn i'waine man. ⁹Moro tywotamorepato'konymbo Tamusi amyikary kura'mary i'waine man amy ikoroka'po turu'ponano ta, otykon 'wa atamiromo'kapo'pa. ¹⁰Mo'karon u'kuru ro 'ne ka'tu enapa man. Irombo mero, emendo'pa a'taine, mo'karon uwapoto'san epatongan me emaminarykon man.

¹¹Iwara enapa mo'karon uwapoto'san epatongan pytykon* wairy man tynendomy me, tyworupake kapyn, tuwaro, pa'poro oty ta tamyikapore. ¹²Mo'ko uwapoto'san epaton wairy man o'win woryi yino me, iru'pa ty'makon, tauty undymanen me enapa. ¹³Mo'karon iru'pa amaminatonon irombo morokon totykon awongapojaton Kristus Jesus wyinonokon me. Enari'ma enapa imero kynaijaton tauranato'ko'me.

¹⁴Ko'i o'wa ywopyry po ywo'potyry se'me, erokon otykon simeroja o'wa. ¹⁵O'poro'pa yja'ta ro rypo muku'sa terapa one wara awairykon man moro Tamusi auty ta, mo'ko nurono Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosa, wykaje irombo. Moro ro moro iporono oka wakapuru me, apo'ny me enapa man. ¹⁶Pa'poro kysuku'saton poto me moro kywotamorepato'konymbo tynendomy wairy. Mo'ko ja'munano ta onepo'pombo a'kanano ta tamambore tyje man. Kapu tanokon apojonano 'wa tywosenepo man. Kari'na ra'na takaro man. Nono tu'po tamyika man. Kapu kuranory taka tawonga man.

O'to Timoteus wairy man

4 ¹Tywotuku'se me te ero ekari'san mo'ko a'kanano: Aire 'kopore amykonymbo kynomata'ton moro Tamusi amyikary wyino. Uta'kato aitonon akywano poko irombo, ewa'rumpy nyry omepano poko enapa kyno'po'saton. ²Amu'mato aitonon kari'na irombo onapi ekari'saton. Iru'pa otypan oty wairy, yja'wan me pai otypan oty wairy anukuty'pa noro rapa ituru'san man. ³Kari'na waimyry a'kotojaton. Amykonymbo tonomy onory a'kotojaton enapa, Tamusi 'wa ikapy'san se'me mo'karon Tamusi amyikanamon iporono auranano uku'namon 'wa onoto'ko'me Tamusi ety awongary ta. ⁴Pa'poro irombo Tamusi nikapy'po tonomy iru'pa man. Turumenamy me amy waty man, Tamusi ety awongary ta

3:11 Moro 'pytykon' y'petakan me 'woryijan' tywairy taro enapa man.

apyiry jako. ⁵Tamusi wyinono me irombo kynaijan moro Tamusi auran poko, moro kari'na 'wa ipoko Tamusi ety awongary poko enapa.

⁶Mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa morokon otykon ekarityry jako o'wa, iru'pyn Kristus Jesus epaton me maitake. Moro Tamusi amyikary pokono auranano 'wa, moro iru'pyn anapyiry omepano 'wa enapa metuwaro'mapotake. ⁷Yja'wanton auranano wyino te tyse aiko.

Tamusi wyino imero awairy poko e'kuko. ⁸Moro ja'munano pana'tomatopo e'kuno irombo iru'pyn oty anenepy'pa rypo man. Moro Tamusi wyino imero aino te pa'poro iru'pyn oty ene'san. Moro Tamusi wykatopombo amano ene'san irombo, erome, aire enapa. ⁹Tamyikapore, tapyiry taro enapa imero ero auranano man: ¹⁰Kyto'mikaton 'kuru, kyte'kujaton enapa, mo'ko nurono Tamusi po kywo'potyrykon ke. Pa'poro kari'na Epano'nen me irombo man. Mo'karon tywyinonokon ajomanen me 'ne ka'tu rapa te man.

¹¹Morokon otykon apyipoko mo'karon kari'na 'wa. Ipokoine emepatoko. ¹²Amy 'wa pairo ajenu'kary kapyn man pitani me awairy poko. Aseke apoko te mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa enepoko one wara auranarykon man, one wara emamyrykon man, one wara ase'wa iwaipnarykon man, one wara i'waine Tamusi amyikary man, one wara tykoroka iwairykon man enapa. ¹³Moro ywopyry 'wa ro, kari'na 'wano me kareta erupary poko aiko. Ururukon poko aiko. Emepatoko. ¹⁴Moro o'wa Tamusi nyry'po kurano oty kysenu'kai. Ajainaka irombo tyje man amykon Tamusi nekari'pory auranano maro ro, mo'karon uwapoto'san 'wa ajupu'po tu'ponaka tainarykon yry jako. ¹⁵Morokon otykon poko ro e'kuko. Morokon otykon poko ro aiko. Iwara moro uwaponaka awytory enetan pa'poro kari'na. ¹⁶Aseke apoko, moro omepano poko ro enapa tuwaro aiko. Morokon poko eja'nakako. Moro wara aja'ta irombo aseke masaijomatake mo'karon o'wa epanamatonon maro ro.

Mo'karon inongepy'san

5 ¹Amy tam'po'ko poko apo'tun pe kytic'i. Ajumy wara te uruko. Mo'karon pyitonon enako apiryjan wara. ²Mo'karon no'po'kokonymbo enako asano wara. Mo'karon amyijanon ajenaunan wara enako, ipyitamarykon ta.

³Mo'karon inongepy'san eneko, omo'ma a'taine. ⁴Ty'mene, typaryne pai amy inongepy'po a'ta te, mo'karon i'makon 'wa 'ne ka'tu, mo'karon ipajan 'wa enapa mo'karon tauty tanokon enery man. Morokon tynapo'i'san otykon y'petakamary i'waine man mo'karon inongepy'san uwapoto'san 'wa. Moro ro irombo Tamusi apokupe man. ⁵Amy o'win upu'po aitoto inongepy'po Tamusi po kyno'po'san. Koko, kurita wara ro otykon poko Tamusi 'wa tywoturupory poko, tauranary poko roten man. ⁶Mo'ko eserepekatoto woryi te nuro ro tyromo'se man. ⁷Morokon otykon ro apyipoko mo'karon woryijan 'wa, takapore iwaito'ko'me. ⁸Tomory anen'e'pa, amy tauty tano tomory 'ne ka'tu rapa anene'pa amy a'ta, moro Tamusi amyikanen me aino anukuty'pa tywairy enepojan. Amy Tamusi wyino e'ipyn ko'po yja'wan me man.

⁹Amy Tamusi na'nanopy'san apyimy nenery me amy inongepy'po u'kuru man oruwa-kari'na siriko amono'ke e'i'pa a'ta, o'win wokyry pytymbro me a'ta, ¹⁰iru'pyngon amaminano ka'nен me takare a'ta, pitanikon tuwaro'ma'poto i'wa, kari'na wopyry ewa'manen me iwe'i'poto, Tamusi wyinonokon pupuru ku'mity'poto i'wa, mo'karon awosin pe emamyrykon man inaron epanopy'poto i'wa, pa'poro iru'pyn amaminano poko iwo'mika'poto enapa. ¹¹Mo'karon inongepy'san amyijanon kysu'kui Tamusi na'nanopy'san nenery me. Wokyry sanory 'wa moro Kristus wyino roten tywairykon rupomangary jako irombo, tywaimyrykon 'se rapa kynaijaton. ¹²Iwara ro a'wembono auranano ypojaton typokoine, moro koromo tamyikapore tywe'i'san any'ma'po ke ty'waine. ¹³Itaka ro emamina'non me autokon wara ro tytopotyrykon poko kynemepanjaton. Emami'ma roten kapyn mandon. Tyworuparykon aropo'saton enapa te. Iko'po 'ne 'ne ta'sakarykon undymanamon me kynotyjaton. Aipo'non otykon ekari'saton.

¹⁴Iro ke ro mo'karon inongepy'san amyijanon waimyry 'se rapa wa. Iwe'mekarykon 'se wa. Tautykon undymary 'se wa i'waine. Mo'ko kyjenono'namon eruwano'pory 'se'pa wa. ¹⁵Amykon 'wa irombo moro iru'pyn oma tyno terapa man mo'ko Satan wena'po ta. ¹⁶Amy Tamusi wyinono woryi omorykon me amykon inongepy'san a'ta, oro mo'ko woryi nepano'sen, enerykon 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy emamyry awosinano'pory pona. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy te mo'karon omo'non inongepy'san enen.

Uwapoto'san ururu

¹⁷Mo'karon iru'pa oty undymanamon uwapoto'san ety awongary man poto me imero. Mo'karon Tamusi auran ekarityry poko, kari'na emepary poko enapa o'mikatonon ety awongary 'ne ka'tu rapa te man. ¹⁸Moro Tamusi karetary irombo kynganon: "Mo'ko ipu'kato'me wonatopo tu'po eramapo'toto paka potamyry kapyn o'wa man." Kynganon enapa: "Mo'ko amaminatoto 'wa moro tamamin epety apyiry man." ¹⁹Amy uwapotombo emendotopo poko typo roten kyte'i. Oko, oruwa pai moro emendotopo amyikaponamon a'ta te, ipoko aiko.

²⁰Mo'karon yja'wan me aitonon e'mako pa'poro kari'na embata. Iwara mo'karon amykon terapa kynety'kata'ton enapa.

²¹Tamusi embata, mo'ko Kristus Jesus embata, mo'karon kapu tanokon apojonano embata enapa kuruja, morokon otykon wara ro awaito'me. Ko'i 'ne a'wembono auranano kysyryi. Aseke anisanory 'wa ro rypo kytotaropoi. ²²Ko'i 'ne ajainary kysyryi amy kari'na tu'ponaka. Mo'karon amykon terapa weja'wangary a'sakary me kyte'i. Awekoroka'po po roten aiko.

²³Tuna roten noro kysenyryi. Winu te amy enyko moro ajuwembo poko, morokon pyimano aje'tun poko enapa.

²⁴Amykonymbo kari'na uwaporu morokon ija'wanykonymbo tone me imero kyny'san moro a'wembono auranano ytopo 'wa. Amykonymbo kari'na wekenanon te morokon ija'wanykonymbo.

²⁵Iwara enapa morokon iru'pyngon amaminano tone me imero man. Morokon yja'wangon amaminano ro rypo tywotunemyry upijan.

Mo'karon taporemynamon pyitonano

6 ¹Pa'poro mo'karon taporemynamon pyitonano 'wa mo'karon taporenjan ety apyiry man kawo, moro Tamusi ety jamikary pona, moro Kristus wyinono omepano jamikary pona enapa. ²Tamusi wyinonokon me mo'karon taporenjan a'ta, moro asewara tymaroine Tamusi amyikanamon me iwairykon poko enu'karykon kapyn man mo'karon ipyitorykon 'wa. Iru'pa 'ne ka'tu rapa te

5:18 Deuteronomium 25:4, Mateus 10:10, Lukas 10:7

5:19 Deuteronomium 17:6, 19:15

tamamingon kapyry i'waine man pyitonano me. Typynamon Tamusi wyinonokon me irombo mo'karon tamamimboramon pyitonano newa'pororykon jopoto mandon.

O'mapo'to'kon

Irokon pokon ro kari'na emepako. Irokon wara ro iwaito'ko'me urutoko.
³Amy kari'na 'wa amy terapa omepano ryry jako, morokon iru'pyngon Kyjopotorykon Jesus Kristus wykato'konymbo wara ro kapyn, moro Tamusi wyinono omepano wara ro kapyn oty ekarityry jako, ⁴kynaijan 'ne, otymbo anukuty'pa tywairy se'me. Iwosauranakary sanory kyniwojan. Moro ro amyne aino, areku, ojuno, omendono, ⁵oju'po'no ene'san to'mere'samon ra'naka. Mo'karon 'wa ro moro iporono auranano tutaka man. Moro Tamusi amyikary enejaton amy pyrata ene'nen oty me.

⁶Typyrratake 'kuru imero moro Tamusi amyikary kari'na yjan, morokon tokosanokon otykon pokon 'ne tawa'pore a'ta. ⁷Amy pairo oty anenepy'pa 'kuru ero nono tu'ponaka tywaije kytaton. Amy pairo oty arory enapa irombo kysupijaton iwyino. ⁸Tarepane, tynopone enapa ka'taine, tawa'pore kywairykon man.

⁹Mo'karon typyratake tywairykon 'se aitonon epojan atu'kuno. Kynotapyipojaton tameronokon yja'wanton otykon sanory 'wa. Moro ro moro emamyrykon any'manon. Moro ro kari'na uta'kanon. Kari'na y'ma'kanon. ¹⁰Pa'poro yja'wan oty apo'ny me irombo moro pyrata sanory man. Moro pyrata sanory 'wa ro amykonymbo kari'na tutakapo mandon moro Tamusi amyikary wyino. Tameronokon je'tunano 'wa tywopopo mandon.

Irokonymbo ro aturuto'kon

¹¹Amoro te, Tamusi wyinono kari'na, morokon otykon wyino tyse aiko. Tamambore aino, Tamusi wyino aino, Tamusi amyikanen me aino, aipynano, eja'nakano, pyi'me'ke aino upiko. ¹²Tamusi wyinono e'kutoto me o'mikako, i'matypyn amano apyito'me o'wa. Moro waton me ro tyko'ma mana. Moro waton me ro enapa Tamusi amyikanen me tywokari'se mana iru'pyn me, pyimanokon kari'na netary me.

¹³Mo'ko oremano undy Tamusi embata, mo'ko Pontius Pilatus embata iru'pyn me oty amyikaponenymbro Kristus Jesus embata enapa wykaje o'wa, ¹⁴moro ywykatopombo apyiko ija'wany'pa, takapore enapa,

6:13 Johanes 18:37

mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wonepotopo kurita taronaka ro.
 15 Iwonepotopo kurita ro kynenepotan mo'ko o'wino sara'man Jopoto,
 mo'karon potonon jopoto Jopotory, mo'karon oty undymanamon
 undymanen, 16 mo'ko o'wino iromby'pa aino aporemy, mo'ko kari'na
 wopyry a'kotonen aweiñano ta amandoto, mo'ko kari'na nene'torymbo,
 mo'ko amy pa'iro enery upijan inoro. Mo'ko 'wa ro nainen kurano me
 aino, typori'toke aino enapa, i'maty'pa. Iwara ro nainen.

17 Mo'karon ero nono tu'po typyratake aitonon urutoko imero,
 kawo okanopy'pa iwaito'ko'me. Mo'ja ro e'ipyn typyratake aino
 pokon iwo'potyrykon kapyn man. Tamusi poko te iwo'potyrykon
 man. Mo'ko ro amo'ma imero pa'poro oty yjan a'kuto'me, 18 iru'pyn
 amaminano ka'to'me kari'na 'wa, kurangon amaminano undy me
 iwaito'ko'me, amo'ma iwaito'ko'me, ase'wa iwaito'ko'me enapa.
 19 Iwara ro ty'wanokon me amy iru'pyn amano apo'ny kura'mata'ton.
 Aire moro iro 'ne ro amano apyita'ton.

20 Timoteus, moro o'wa yry'po oty ikura'mako. Itary'non,
 yja'wangon auranano, mo'karon tonapirykon ta oty uku'namon
 me ojatotonon kari'na wykato'kon etary 'se kytic'i. 21 Moro oty
 uku'namon me tywokarityrykon ta ro amykon kari'na 'wa moro
 Tamusi amyikary emary tutal'ka man.

Oro Tamusi turu'popory amaroine nainen.

Timoteus 'wano ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta merory jako, mo'ko Paulus Rome po yja'wan kari'na aru'katopo ta tywaije man. Timoteus ainaka moro tamamin ryry 'se Paulus wairy amyikapojan ero kareta. Kynipori'tomanon. Kynurujan. Morokon potonon me tynepory otykon ekari'san i'wa. Iru'pa kari'na emepary man ekari'san. Mo'ja ro Tamusi amyikary man ekari'san. Mo'ja ro kari'na weja'nakary man ekari'san. Tamyikapore kari'na wairy man ekari'san enapa.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2	Kareta a'motopo auranano
1:3-2:13	Tykota'mary jako Timoteus weja'nakary man
2:14-3:9	One wara mo'karon Tamusi auran u'manamon ryry man
3:10-4:8	Paulus wara Timoteus wairy man
4:9-22	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wara ro Kristus Jesus napojoma'po, mo'ko Tamusi wykatopombo Kristus Jesus tano amano ekarojan inoro ero kareta merojan ²mo'ko typynen tymuru wara tynenary Timoteus 'wa. Mo'ko jumynano Tamusi turu'popory, mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus turu'popory enapa amaro nainen. Akotanory enesen. Sara'me enapa ajysen.

1:2 Apojoma'san 16:1

Timoteus pori'tomary Paulus 'wa

³Mo'karon ytangonymbo wara enapa amy ikoroka'po turu'ponano maro mo'ko ynamyikary Tamusi ety sawongaje apoko. Koko, kurita Tamusi 'wa yjauranary wara ro irombo apoko wonumengaje. ⁴Moro awotamo'po poko rapa ywonomengary jako, ajenery 'se rapa wa, tawa'pore imero ywaito'me. ⁵Moro enapi'pa o'wa Kristus amyikary poko enapa wonumengapo'sa. Mo'ko anoty Lois, mo'ko asano Eunike enapa ajuwapo Kristus amyikanamon me tywaije mandon. Erome amoro enapa Kristus amyikanen me awairy samyikaje imero.

⁶Iro ke ro kytuwaro'maje rapa moro o'wa Tamusi nyry'po pori'tomato'me o'wa. Moro ro tapyije o'wa man otu'ponaka yjainary ryry jako y'wa. ⁷Tamusi 'wa irombo amy tanarike kananamon a'kanano kapyn tyje man, amy pari'pe kananamon a'kanano te, amy ase'wa aipynatonon me kananamon a'kanano, amy tywonumengapore kananamon a'kanano. ⁸Typyike kyte'i mo'ko Kyjopotorykon amyikapory poko, moro upu'po me yjaru'ka'po poko enapa. Moro iru'pyn oka upu'po me amykonymbo maro awaikota'mary 'se'pa kytic'e. Tamusi pori'tory irombo mondo man. ⁹Tamusi 'wa ro tunenje kytaton. Tyko'ma i'wa kytaton tywyinonokon me kywaito'ko'me, morokon kynikap'y san amaminano poko kapyn, aseke tywonumengapore tywairy ke te, tyturu'popore tywairy ke enapa. Moro tyturu'popore ro penaro terapa tyje i'wa man ky'waine mo'ko Kristus Jesus ta. ¹⁰Erome te moro tyturu'popore tanepo i'wa man mo'ko Kapano'namon Kristus Jesus wonepory ta. Mo'ko 'wa ro moro romo'no pori'tory tambo'se man. Taweije imero amano, iromby'pa aino enapa typo i'wa man moro iru'pyn oka 'wa.

¹¹Moro ekaroto'me ro apojoma'po me, amepanen me enapa tyje wa awu. ¹²Iro poko ro ero wara wata'karykaje. Ipoko te epy'i'to'pa wa. Suku'sa irombo noky amyikary y'wa. Samyikaje imero moro a'wembono auranano ytopo kurita 'wa ro moro y'wa tynyry'po* kura'mary taro iwairy.

¹³Tamusi amyikary ta, moro Kristus Jesus tano aipynano ta enapa morokon ywyino aneta'san iru'pyngon auranano poko roten

1:12 Moro 'y'wa tynyry'po' ty'petakamary taro man 'ty'wa ynyry'po' ke.

1:5 Apojoma'san 16:1 **1:11** 1 Timoteus 2:7

o'po'ko. ¹⁴Mo'ko kytaine amandoto Tamusi a'kary 'wa ajepanopyry ta moro o'wa yry'po iru'pyn oty ikura'mako.

¹⁵Muku'sa pa'poro mo'karon Asia ponokon wotu'ma'san ywyino. Imaroine ro mo'ko Fygelus, Hermogenes enapa mandon. ¹⁶Oro mo'ko Jopoto tyturu'popory enepon mo'karon Onesiforus auty tanokon 'wa. Mo'ko Onesiforus irombo o'kapyn yturu'po ewa'poron. Aru'ka'po me ywairy pokopy'i'to'pa kynainen. ¹⁷Rome 'wa tywopy'pomboto te yjupiry taropo'se i'wa man. Yjeponen enapa. ¹⁸Oro mo'ko Jopoto moro Tamusi turu'popory enepon i'wa moro a'wembono aurano ytopo kurita. Morokon pyimano Efese po inikapy'san amaminano muku'sa aseke iru'pyn po.

Mo'ko Timoteus emamin

2 ¹Amoro, ymuru, epana'tomapoko moro Kristus Jesus tano Tamusi turu'popory 'wa. ²Moro ywyino aneta'san, pyimano kari'na namyikapory aurano ikura'mapoko tamyikaporamon kari'na 'wa. Mo'karon ro amykon terapa emepary taro enapa kynaita'ton. ³Aikota'matonon a'sakary me aiko, amy iru'pyn Kristus Jesus 'wano warinu pokono wara. ⁴Amy pairo warinu pokono esyka'pa man one wara arepa enapyry man pokyo. Mo'ko tyko'maponenymbo warinu pokonokon jopotory nisanory wara rotent irombo iwairy man. ⁵Amy e'kutoto moro u'mari apyitan, moro e'kuno emery wara tywe'ku'poto rotent. ⁶Mo'ko o'mikatoto maina pokono 'wa 'ne ka'tu moro wonato'kon epery apyiry man. ⁷Moro ywykary uku'ko. Tamusi irombo pa'poro oty ta oty uku'potan o'wa.

⁸Onumengako rapa mo'karon iromby'san wyino mo'ko David parymbo Jesus Kristus awomy'po pokyo. Moro ro moro ynekaryor iru'pyn oka man. ⁹Moro pokyo ro enapa waikota'maje. Amy yja'wan kari'na wara pairo taru'ka wa. Moro Tamusi auranymbo te aru'ka'pa man. ¹⁰Iro ke ro amy pairo o'to yjyry anije'tuma'pa wa, mo'karon Tamusi napo'i'san upu'san me, i'waine enapa i'matypyn kurano maro moro Kristus Jesus ta atuneno epoto'me. ¹¹Tamyikapore ero aurano man: Imaro kyromby'sando, imaro enapa nuro kytaita'ton. ¹²Kyweja'nakarykon jako, imaro enapa jopoto me kytaita'ton. Mo'ko wyino okarity'pa ka'taine, mo'ko enapa kywyinonokon me okarity'pa kynaitan. ¹³Tamyikapore e'i'pa ka'taine, mo'ko mo'ja ro tamyikapore man. Moro one wara tywairy pokyo irombo tytuwarengepyry upijan.

2:12 Mateus 10:33, Lukas 12:9

Mo'karon iru'pyn oka u'manamon

¹⁴Morokon otykon poko ro mo'karon Tamusi amyikanamon ituwaro'mako. Tamusi poko roten urutoko, asauranaka'pa iwaito'ko'me. Asauranakano amy paizo iru'pyn oty anenepy'pa man. Mo'karon epanamatonon any'manon roten. ¹⁵O'mikako, Tamusi 'wa tapokupe ajepoto'me. Epy'i'topyn amaminatoto me aiko. Iru'pyn me moro iporono oka poko kari'na emepako. ¹⁶Yja'wanton, itary'non auranano uremeko. Mo'karon moro wara tauronamon irombo aseme noro Tamusi nendoke'ta'ton. ¹⁷Y'ma'kato aitoto anyky wara moro aurangon kynotaripa'tan. Imaroine ro enapa mo'ko Himeneus man mo'ko Filetus maro. ¹⁸Mo'karon 'wa ro moro iporono oka tynonda man. Mo'karon iromby'san awomyry ekari'saton irombo tywo'ka'se terapa. Iwara ro Tamusi amyikanamon me amykonymbo wairy ambo'saton.

¹⁹Moro Tamusi nikapy'po auto apo'ny te tyja'nare imero man.
Moro poko ro tymero man:

Tamusi mo'karon tywyinonokon uku'san.

Tymero enapa man:

Pa'poro mo'karon Tamusi ety ejatonamon wairy man yja'wan
me aino wyino tyse.

²⁰Amy poto 'su auto ta ika'mi'po kapy'san, amu'nymbro kapy'san otykon roten kapyn, wewe kapy'san, ori'no kapy'san otykon enapa te man. Amykonymbo tywaipore man. Amykonymbo aipo'pa man. ²¹Aipo'non otykon wyino amy kari'na wekoroka'poto, tywaipore kynaitan. Tamusi wyino tywaije kynaitan. Mo'ko tyjopotory na'kuru me kynaitan. Pa'poro iru'pyn amaminano kapyry taro enapa kynaitan.

²²Pyito, amyija wowa'no'to'kon otykon urumenatoko. Erokon otykon te upiko mo'karon ikoroka'san turu'ponano maro Tamusi ety ejatonamon maro: tamambore aino, tamyikapore aino, aipynano, sara'me aino enapa. ²³Upu'po'ma, omepa'pa enapa kari'na ekari'namon auranano wyino te tyse aiko. Morokon 'wa irombo areku enepyry muku'sa. ²⁴Amy Tamusi pyitory 'wa areku kapyry kapyn man. Pa'poro

ta'sakarykon poco te tawa'pore iwairy man. Iru'pyn me kari'na emepary ukutryy i'wa man. Yja'wan oty 'wa topory jako, iweja'nakary man. ²⁵Pyi'me'ke mo'karon ty'tu'kanamon e'mary i'wa man. Iwara ro pai Tamusi mo'karon i'tu'kanamon u'mapotan, moro iporono auranano uku'to'me i'waine. ²⁶Mo'ko ewa'rume tamuru 'wa tapyirykon jako pai morokon i'wa tonando'konymbo wyino kyno'kata'ton. Kynenutata'ton rapa pai, mo'ko Tamusi nisanory ka'to'me ty'waine.

Mo'karon Tamusi auran u'manamon emery

3 ¹Morokon irokonymbo ro kurita awosin pe amano wairy man uku'ko. ²Aseke typoko rotен kari'na kynonumengatan. Pyrata poco enumene kynaitan. Tywotamyikake kynaitan. Kawo kynotapotan. Ajuto kynaitan. Tyjumy 'wa, tysano 'wa epanama'pa kynaitan. Tynapo'i'po iru'pyn oty poco tawa'pore onepo'pa kynaitan. Nendoto'pa kynaitan. ³Aipynano anukuty'pa kynaitan. Tarekuru nondary 'se'pa kynaitan. Ta'sakary ety emapotan. Aseke tywotundymary upitan. Tokone kynaitan. Iru'pyn oty apokupe e'i'pa kynaitan. ⁴Ta'sakary ekaramatan. Onumenga'pa anarinon otykon ka'tan. Kynaitan 'ne. Tyja'mun nisanory pynatan Tamusi pynary ko'po. ⁵Tamusi wyinono wara kynonepotan. Moro Tamusi wyino aino pori'tory urumenatan te. Mo'kopangon wyino tyse aiko.

⁶⁻⁷Mo'karon wyino ro mandon mo'karon typosinen ta roten kari'na autykon taka o'mytonon. Ru'mangon woryijan, mo'karon ija'wanykon tunsi'ke man inaron, mo'karon tameronokon inisanorykon kynarojaton inaron, mo'karon tywomepaporykon poco roten tywairykon se'me moro iporono oty ukutryy upijaton inaron yry 'se mandon tupi'nonakaine.

⁸Mo'ko Janes 'wa, mo'ko Jambres 'wa enapa moro Moses auran arima'po wara enapa mo'karon moro iporono auranano arimatton. Moro iwonomengarykon tywotany'ma man. Tamusi amyikanamon me u'kurukon kapyn man. ⁹Aronge roten terapa te o'to kynaita'ton. Moro oty anukuty'pa iwairykon eneta'ton irombo pa'poro kari'na, moro oty anukuty'pa mo'karon okonokon wairy ene'po wara enapa.

Irokonymbo ro aturuto'kon

¹⁰Amoro te ywekenanen me me'i moro ynyry omepano ta, moro yjemamyry emery ta, moro ywytotopo ta, moro Tamusi amyikanen

me ywairy ta, moro y'wa otykon apyiry ta, moro pynato ywairy ta, moro yweja'nakary ta, ¹¹moro kari'na erekuru 'wa ywekenary ta, moro ywota'karykary ta enapa. Ata'karykato'kon otykon irombo yjeponen moro Antioki po, moro Ikonium po, moro Lystra po enapa. Moro moro wara kari'na erekuru 'wa ywekenary ta te weja'nakai. Pa'poro morokon otykon wyino Tamusi yjunemyi. ¹²Pa'poro mo'karon Kristus Jesus ta Tamusi amyikanamon me tamamyrykon 'se mandon inaron wekenatan kari'na erekuru. ¹³Mo'karon yja'wanton, amu'mato aitonon kari'na te yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaita'ton, ta'sakarykon emu'mary ta, aseke tywomu'marykon ta enapa.

¹⁴Amoro te morokon awomepato'konymbo anamyikary otykon aroko mo'ja ro. Mo'karon ajemepanamonymbo irombo muku'sa. ¹⁵Morokon Tamusi wyinonokon kareta enapa muku'sa, pitani me awe'i'po po ro. Morokon ro tywonumengapore ajyry taro man, ajuñendo'me moro Kristus Jesus amyikary 'wa. ¹⁶Pa'poro Tamusi karetary tano mo'ko Tamusi a'kary ni'namoro'po me man. Iru'pa man kari'na emepato'me, onumengapo'pa kari'na wairy enepoto'me, iru'pa rapa kari'na yto'me, tamambore aino ta kari'na tuwaro'mato'me enapa. ¹⁷Tamepore mo'ko Tamusi wyinono kari'na yjan. Pa'poro iru'pyn amaminano ka'to'me irombo tywomepa'ma kynaitan.

4 ¹Tamusi embata, Kristus Jesus, mo'ko nuronokon poko, iromby'san poko enapa a'wembono auranano ytan inoro embata, moro iwopyry upu'po me, moro inundymary upu'po me enapa wykaje o'wa: ²Moro Tamusi auran ekaroko. Moro poko ro aiko, iru'pa oma a'ta, yja'wan me oma a'ta enapa. Onumengapo'pa kari'na wairy enepoko. Kari'na e'mako. Kari'na ipana'tomako. Eja'nakatoto amepanen me imero aiko.

³Amy jako irombo mo'karon kari'na moro iru'pyn omepano apyiry 'se'pa noro kynaita'ton. Tamepanamon unsi'kota'ton tokosaine, morokon tynetarykon 'san auranano ekari'to'me i'waine. ⁴Moro iporono auranano wyino kynotu'mata'ton morokon ikapy'san auranano 'wa terapa.

⁵Amoro te pa'poro oty ta tuwaro aiko. Aikota'mano ta atapyiko. Iru'pyn oka ekari'nen emamin ika'ko. Moro anikapyry amaminano ikapy'mako.

3:11 Apojoma'san 13:14-52, Apojoma'san 14:1-7, Apojoma'san 14:8-20

⁶Awu irombo, ymynuru kyne'kanjan terapa. Yrombyry 'wa terapa wa. ⁷Iru'pa tywe'ku wa. Moro aka'nuno ty'ma'ka y'wa man. Moro Tamusi amyikary tykura'ma y'wa man. ⁸Moro tamamboramon 'wano u'mari apyiry roten y'wa man. Moro ytan ro y'wa moro a'wembono auranano ytopo kurita mo'ko iporo a'wembono auranano ynen Jopoto. Y'wa roten kapyn te kynytan. Pa'poro mo'karon iwopyry ewa'manamon 'wa enapa te kynytan.

Kareta y'ma'topo auranano

⁹O'mikako me ko'i awo'to'me y'wa. ¹⁰Moro eromeno nono pynary ke ty'wa, mo'ko Demas 'wa tyno wa. Tesalonika 'wa tyto man. Mo'ko Kresens Galatie 'wa tyto man. Mo'ko Titus Dalmati 'wa tyto man. ¹¹Mo'ko Lukas roten yjekosa man. Mo'ko Markus aitango. Ene'ko amaro. Iru'pyn yjemamin epaton man mo'ko man.

¹²Mo'ko Tikikus Efese 'wa semo'nen. ¹³Awopyry jako moro Troas po Karpus ekosa ynino'po wo'mynano ene'ko y'wa. Morokon kareta enapa, morokon kareta me tonomy pi'pombo kapy'san 'ne ka'tu rapa ene'ko. ¹⁴Mo'ko siparari pokono Aleksander yja'wan me imero ypoko kynainen. Moro wara iwe'i'po epemapotan i'wa mo'ko Jopoto. ¹⁵Ipona tuwaro aiko amoro enapa. Moro kynekarityrykon auranano arimanen me imero tywaije man.

¹⁶Moro koromo ywosaijomary jako amy pairo yjepatoma'pa kynainen. Pa'poro te ynosen. Moro anepemapo'pa i'waine Tamusi nainen. ¹⁷Mo'ko Jopoto te yjepano'nen. Ypori'toman. Iwara moro oka sekaro'man. Pa'poro mo'karon Simosu me e'i'non kynetasen. Ononen yndary wyino taijoma wa. ¹⁸Yjaijomatan mo'ko Jopoto yja'wan oty wyino. Yjunendan moro kapu tano tynundymary 'wano me. Mo'ko ety awongary ro man i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

¹⁹"Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'ko mo'ko Priska 'wa, mo'ko Akila 'wa, mo'karon Onesiforus auty tanokon 'wa enapa.

4:10 Kolose 4:14, Filemon 24, 2 Korinte 8:23, Galatie 2:3, Titus 1:4

4:11 Kolose 4:14, Filemon 24, Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, Kolose 4:10, Filemon 24

4:12 Apojoma'san 20:4, Efese 6:21-22, Kolose 4:7-8 **4:13** Apojoma'san 20:6

4:14 1 Timoteus 1:20, Ware 62:12, Rome 2:6

4:19 Apojoma'san 18:2, 2 Timoteus 1:16-17

20 Mo'ko Erastus Korinte po kynainopon. Mo'ko Trofimus je'tun pe sinon Milet po. 21 Moro i'sano tundary uwapor owo'to'me o'mikako.

Mo'ko Eubulus, mo'ko Pudens, mo'ko Linus, mo'ko Klaudia, pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon enapa "Iru'pa aiko!" tyka'san aropojaton o'wa.

22 Oro Tamusi aja'kary maro nainen.

Oro Tamusi turu'popory amaroine nainen.

4:20 Apojoma'san 19:22, Rome 16:23, Apojoma'san 20:4, 21:29

Titus 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Titus amy Paulus emaminary a'sakary me tywaije man. Ero kareta merory jako, mo'ko Titus Kreta po tywaije man. Moro po ro mo'ja ro mo'karon Tamusi amyikanamon pori'tomary i'wa tywaije man. Ero kareta ta mo'ko Paulus kynurujan mo'karon Tamusi amyikanamon undymary poko.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4	Kareta a'motopo auranano
1:5-16	O'to Kreta po Titus wairy man
2:1-3:11	One wara mo'karon Tamusi amyikanamon undymary man
3:12-15	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Paulus, mo'ko Tamusi pyitory, mo'ko Jesus Kristus napojoma'po, ero kareta merojan. Tamusi amyikanamon me mo'karon Tamusi napo'i'san ypoto'man me wa. Moro nendoto kari'na yponen iporono oka uku'poto'man me wa. ²Moro i'matypyn amano momokyry ta Tamusi emamin sika'sa. Moro wairy man ro penaro terapa tajato mo'ko enapipyn Tamusi 'wa man. ³Moro aripa'topo jururu tunda'po mero te moro tauran uku'potopo oka taripa'po i'wa man. Moro oka aripa'en me ro tywaije wa awu, mo'ko Kapano'namon Tamusi wykatopombo wara ro. ⁴Ero kareta ro simeroja mo'ko ymuru wara ynenary Titus 'wa. Ymuru wara 'ne ro 'kuru ajyjan moro kynamyikary. Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kapano'namon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'wa. Oro sara'me enapa ajysen.

1:4 2 Korinte 8:23, Galatie 2:3, 2 Timoteus 4:10

O'to Kreta po Titus wairy man

⁵Moro Kreta po kynon, morokon anikapy'torykonymbo otykon kapy'mato'me o'wa. Aito'kon wara ro amykon yko mo'karon Tamusi na'nanopy'san uwapotorykon me, moro ywyka'po wara ro. ⁶Amy pairo oty poko emendo'pa iwairykon man. O'win ipytykon wairy man. I'makon wairy man Tamusi amyikanamon me, emepo'non me emendo'pa, typanaja'nare e'i'pa.

⁷Mo'karon Tamusi na'nanopy'san enenen oty enejan Tamusi ekataka. Iro ke ro amy pairo oty poko emendo'pa iwairy man. Senu'ka pe kapyn iwairy man. Ipotapo'pa kapyn iwairy man. Tanymy 'se kapyn iwairy man. Tywo'wo'make kapyn iwairy man. Pyiwano me pyrata ka'nen me kapyn iwairy man. ⁸Kari'na wopyry ewa'manen me iwairy man. Iru'pyn oty pynanan me iwairy man. Tywonumengapore iwairy man. Tamambore iwairy man. Tamusi nendonen me iwairy man. Tyja'mun nisanory undymanen me iwairy man. ⁹Moro tamepatopombo tamyikaporen auranano poko iweja'nakary man. Iwara ta'sakarykon ururu taro kynaitan moro iru'pyn emepato'kon auranano ke. Onumengapo'pa mo'karon tauran arimanamon wairy enepory taro enapa kynaitan.

¹⁰Pyime irombo mo'karon typanaja'naramon mandon. Moro arongan taurangon ke kari'na emu'maton. Mo'karon i'koto'san 'ne ka'tu moro wara mandon. ¹¹Ity'nano'porykon man. Autokon wara ro irombo kari'na sararakapojaton, iporo waty ty'waine emeparykon ke. Pyiwano me pyrata ka'to'me 'kuru moro wara kynaijaton. ¹²Aseke pairo amy itamusirykon auran uku'ponenymb'o a'sakarykonymbo tyka tywaije man:

Amu'mato rotен mo'karon Kreta ponokon mandon. Tonomy
wara mandon. Tamaminarykon 'se'non kumi'mangon
mo'karon mandon.

¹³Iporo ro man moro ika'po. Iro ke ro ity'nano'porykon o'wa man. Onumengapo'pa iwairykon enepory o'wa man. Iwara iru'pa kynaita'ton Tamusi amyikanamon me. ¹⁴Simosu nikapy'san auranano poko kapyn noro kynaita'ton, moro iporono auranano u'manamon kari'na wykato'konymbo poko kapyn noro enapa.

¹⁵Mo'karon ekoroka'san 'wa pa'poro oty irupa man. Mo'karon eja'wanga'san amyikapo'non 'wa te amy pairo oty ikoroka'pa man. Iwonumengarykon, ituru'san enapa tyweja'wanga man. ¹⁶Tamusi ukutyry ekari'saton. Morokon inikapyrykon amaminano te moro inekarityrykon y'tu'kanon. Nurija me irombo mandon. Tamusi anamyika'pa mandon. Pa'poro iru'pyngon otykon 'wanokon me uwam'po mandon.

Moro kari'na pana'tomanen omepano

2 ¹Amoro te moro iru'pa kari'na ynen omepano wara ro oty ekari'ko. ²Tamu'sanokonymbo wairy man tamepore, tynendo me, tywonusengapore. Pana'pe iwairykon man Tamusi amyikary pok, aipynano pok, eja'nakano pok enapa.

³Iwaraine enapa no'sanokonymbo wairy man Tamusi nendonamon me, toruke kapyn, tywetynge kapyn. Iru'pyn omenano pok, tymesekurukon woryijan emepanamon me iwairykon man. ⁴Iru'pyn me ururukon i'waine man tyinonon, ty'makon pynato'me i'waine, ⁵tywonusengapore iwaito'ko'me, wararo e'i'pa iwaito'ko'me, tautykon po tamamine iwaito'ko'me, tyinonon apyito'me i'waine tyjopotorykon me. Iwara moro Tamusi auran eju'pa kynaitan.

⁶Mo'karon pyitonon enapa uruko, tywonusengapore iwaito'ko'me ⁷pa'poro oty ta. Iru'pyngon amaminano kapyry enesen o'wa. Any'ma'pa, tynendo me enapa moro o'wa kari'na emepary nainen. ⁸Iru'pa, ty'tu'ka me kapyn moro ajauranary nainen. Iwara mo'ko ajauran y'tu'kanen kynepy'i'totan, amy pairo yja'wan oty ekarityry upiry ke ty'wa kypokoine.

⁹Mo'karon taporemynamon pyitonano wairy man pa'poro oty ta mo'karon taporenjan upi'no. Apokupeine iwairykon man. Aurangon anarima'pa iwairykon man. ¹⁰Imonata'pa iwairykon man. Pa'poro oty ta tamayikapole iwoneporykon man. Iwara pa'poro oty ta mo'ko Kapano'namon Tamusi pok, omepano amyikapojaton.

¹¹Tamusi turu'popory irombo tywonepo man pa'poro kari'na aijomato'me. ¹²Kytuwaro'maton, moro Tamusi aninendo'pa aino urumenato'me ky'waine, morokon nono nisanorykon urumenato'me enapa ky'waine. Tywonusengapore, tamambore, Tamusi nendonamon me enapa kamamyrykon 'se man ero nono tu'po, ¹³moro sara'me 'ne aino momo'namon me, mo'ko

poto 'su Kapano'namon Tamusi Jesus Kristus kuranory wopyry momo'namon me. ¹⁴Mo'ko ro aseke tywotyje man ky'wanokon me, pa'poro emambo'pa aino wyino kymbokato'ko'me, ty'wano me kykorokato'ko'me, ty'wanokon me roten kywaito'ko'me, kurangon amaminano poko kywo'mikato'ko'me.

¹⁵Morokon otykon poko ro ajauranako. Morokon poko kari'na uruko. Onumengapo'pa mo'karon ajauran arimanamon wairy enepoko. Pari'pe imero aiko. Amy 'wa pairo ajenu'kary kapyn man.

Irokonymbo ro aturuto'kon

3 ¹Mo'karon kari'na ituwaro'mako rapa, mo'karon tundymanamon upi'no, mo'karon jopoto upi'no iwaito'ko'me. Jopoto 'wa iwepanamarykon man. Pa'poro kurano amaminano kapyry 'se iwairykon man. ²Amy pairo kari'na poko yja'wan me aurrarykon kapyn man. Areku anupi'pa iwairykon man. Tytopapore iwairykon man. Pyi'me'ke tywairykon enepory i'waine man pa'poro kari'na 'wa.

³Uwapo irombo ky'karon enapa oty anukuty'pa, typanaja'nare, uta'tonon me enapa tywaije kytaton. Tameronokon ja'munano nisanorykon 'wa tywajopotomo tywaije kytaton. Tyja'wangamon me, amynamon me, nurijangon me, ase'wa aijenono'tonon me enapa tywaije kytaton. ⁴Irombo mero te mo'ko Kapano'namon Tamusi kuranory, moro kari'na pynatopo emery enapa tywonepo man. ⁵Iru'pa kynikapyrykon amaminano poko kapyn, moro i'wa kotano enery ke te, taijomapo i'wa kytaton moro asery me kamamirykon ynen ekupino 'wa, moro aserynon me kynamon Tamusi a'kary pori'tory 'wa enapa. ⁶Mo'ko ta'kary ro poto me imero kytu'ponakaine tyje Tamusi 'wa man, mo'ko Kapano'namon Jesus Kristus upu'po me. ⁷Iwara mo'ko Tamusi turu'popory 'wa tamamboram me tyje kytaton. Moro kywaimomo'tokonymbo i'matypyn amano apyinamon me tyje kytaton.

⁸Tamyikapore moro ynekarityry man. Potonon me o'wa morokon otykon ekanarityry 'se wa. Iwara mo'karon Tamusi amyikanamon kynonumengata'ton kurangon amaminano poko tywaito'ko'me. Morokon otykon iru'pa man. Kari'na epano'san. ⁹Typo roten asauranakano wyino, kari'na tangonymbo etykon

2:14 Ware 130:8, Exodus 19:5, Deuteronomium 4:20, 7:6, 14:2, 1 Petrus 2:9

a'pemy'san wyino, areku wyino, moro omenano mero'po poko o'wo'mano wyino enapa tyse aiko. Kari'na anepanopy'pa irombo morokon otykon man. Aronge roten man. ¹⁰O'wimboto, okomboto amy ta'sakarykon a'sakaponen kari'na e'ma'po wyino, typo yko. ¹¹Mo'kopan 'wa moro iru'pyn oma no'po irombo muku'sa. Aseke moro ija'wany a'wembono auranano yjan ipoko.

Kareta y'ma'topo auranano

¹²Artemas emoky'po mero y'wa o'wa, Tikikus emoky'po mero pai, o'mikako me y'wa awopyry poko Nikopolis 'wa. Moro po ro irombo moro i'sano jako ywairy man syryi. ¹³Mo'ko omenano mero'po uku'nен Senas wopy'poto o'wa, Apolos maro, o'mikako me epanopyrykon poko, mo'ja ro itoto'ko'me. Amy pairo oty anamonopy'pa iwairykon man. ¹⁴Mo'karon ka'sakarykon womeparý enapa man kurangon amaminano poko tywaito'ko'me. Iwara awosin pe kari'na emamyry sawo'napangary taro kynaita'ton. Aronge waty kynemaminata'ton.

¹⁵"Iru'pa aiko!" tyka'san aropojaton o'wa pa'poro mo'karon yjekosanokon ka'sakarykon. "Iru'pa aitoko!" kaiko y'wano me mo'karon Tamusi amyikanamon me na'na pynaton inaron 'wa. Tamusi turu'popory pa'poro amaroine nainen.

3:12 Apojoma'san 20:4, Efese 6:21-22, Kolose 4:7-8, 2 Timoteus 4:12

3:13 Apojoma'san 18:24, 1 Korinte 16:12

Filemon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Filemon typyratake tywaije man. Mo'karon Kolose po Tamusi na'nanopy'san apyimy a'sakary mo'ko tywaije man. Mo'ko Filemon jako typyitory me kari'na aporemyndory taro kari'na tywaije man. Mo'ko Filemon enapa pyitonano aporemy me tywaije man. Amy Onesimus tatynen ipyitory tywetuwarika tywaije man. Mo'ko ro Paulus ekosa Kristus amyikanen me tywaije man. Paulus 'wa ero kareta tymero man mo'ko Filemon tuwarenge'to'me mo'ko typyitory Onesimus wetuwarika'po poko. Amy Kristus amyikanen ta'sakary me Onesimus apyito'me rapa i'wa kynurujan.

Kareta a'motopo auranano

¹ Paulus, mo'ko Kristus Jesus upu'po me aru'ka'po, mo'ko ka'sakarykon Timoteus maro ero kareta merojan mo'ko typynen na'na emaminary a'sakary Filemon 'wa, ² mo'ko ka'sakarykon Apfia 'wa, mo'ko kywo'wo'marykon a'sakary Arkipo 'wa, mo'karon ajauty po Tamusi na'nanopy'san 'wa enapa. ³ Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Paulus ewa'pory

⁴ Mo'ko ytamusiry ety sawongaje, moro Tamusi 'wa yjauranary jako ajejatory wara ro. ⁵ Setaje irombo moro o'wa mo'ko Jopoto Jesus pynary, mo'karon Tamusi wyinonokon pynary, moro o'wa pa'poro amyikarykon enapa. ⁶ Waturupoja ro moro asewara na'na maro o'wa Tamusi amyikary pori'tomato'me moro o'wa pa'poro

² Kolose 4:17

kurangon otykon, morokon Kristus 'wano me ikapyry taro kytaton irokon ukutyry 'wa. ⁷Moro o'wa kari'na pynary yjewa'poroi imero. Ypana'tomai enapa. Mo'karon Tamusi wyinonokon turu'san irombo tandy'mopo o'wa man, yja'sakary.

Paulus auranary Onesimus aijomato'me

⁸Iro ke ro, moro Kristus ta moro o'to awairy man ekarityry taro ywairy se'me rypo, ⁹moro aipynano upu'po me waturupoja roten. Iwara awu, Paulus, mo'ko uwapotombo, itaka ro erome Kristus Jesus upu'po me aru'ka'po, ¹⁰waturupoja o'wa mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo ta ynipa'kanopy'po ymuru Onesimus 'wano me. ¹¹Uwapo o'wano me uwam'po tywaito. Erome te okororo ky'wano me tamamimbore tywairy uku'san. ¹²Mo'ko ro semo'sa rapa o'wa, yjekosa iwairy 'se rypo yturu'po wairy se'me.

¹³Yjekosa rypo imero apyiry 'se we'i, moro iru'pyn oka upu'po me yjaru'ka'po epatomanen me iwaito'me ajekataka. ¹⁴Arato te o'to ywairy 'se'pa we'i. Iwara tywyry'ka me kapyn, anisanory me te iru'pyn oty ka'nen me maitake.

¹⁵Ero wara pai tywaije suku'sa: A'si'ko tywomima awyino tywaije man, ajekosa roten tywaito'me, ¹⁶pyitonano me kapyn noro, pyitonano ko'pono me te, amy typynen a'sakanano me. Y'wa moro wara terapa imero man. O'wa 'he ka'tu rapa moro wara kynaitan, kari'na me, Kristus wyinono me enapa. ¹⁷Ymaro o'win awotapory jako, apyiko me rapa, moro o'wa yjapyiry manombo wara. ¹⁸O'wano me amy yja'wan oty kapy'poto i'wa, tu'tanone ajekosa a'ta pai, yju'tano me u'kuko. ¹⁹Awu, Paulus, aseke simeroja: awu sepematake. Moro ko'po te yjekosa moro ajemamyry poko tu'tanone awairy ekarityry 'se'pa rypo wa. ²⁰A'a, yja'sakary, a'si'ko iru'pa kypoko mo'ko Jopoto ta. Yturu'po andy'mopoko Kristus ta.

Kareta y'ma'topo auranano

²¹Y'wa awepanamary man amyikary ta ero kareta simeroja. Moro ywykatopombo ko'po 'ne ka'tu rapa o'to awairy man suku'sa iru'pyn po. ²²Amy o'ny'topo enapa ikura'mako me y'wano me. Morokon awe'pimato'kon 'wa irombo ajekosaine yjypory po wo'po'sa.

23 “Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa mo'ko Kristus Jesus ta ymaro aru'ka'po Epafras, 24 mo'karon amykon enapa yjemaminary a'sakarykon Markus, Aristarko, Demas, Lukas.

25 Oro mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen.

23 Kolose 1:7, 4:12

24 Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2, Kolose 4:10,14, 2 Timoteus 4:10,11

Kristus amyikanamon Simosu 'wano kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta meronenymbō atukuty'pa man. Mo'karon Jopoto Jesus Kristus amyikanamon Simosu 'wano me te tymero man, mo'ja ro Kristus amyikato'me i'waine. Moro penato omenano mero'po wykary wara Tamusi ety awongary pona i'waine kynurujaton. Moro penato omenano mero'po nyry'po ko'po moro Jesus Kristus nyry'po wairy ekari'san. Pa'poro oty ko'po mo'ko Jesus Kristus wairy ekari'san. Moro penato omenano mero'po pyitorykon ko'po, mo'ko Moses ko'po, mo'ko A'aron ko'po enapa mo'ko Jesus wairy ekari'san. Iru'pa 'ne ka'tu rapa moro asery omenano wairy ekari'san. Morokon Tamusi wykato'konymbo apyinamon me mo'karon Jesus amyikanamon wairy ekari'san. Kynurujaton enari'ma Tamusi apo'ny 'wa itoto'ko'me, tapano'to'ko'me i'wa. Moro enari'ma tywairykon emary kapyn i'waine man. Mo'karon uwaponokonymbo Tamusi amyikanamonymbo wara iwairykon man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1–2:18	Kapu tanokon apojonano ko'po poto me Jesus wairy
3:1–4:13	Moses ko'po poto me Jesus wairy
4:14–7:28	Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory me Jesus wairy
8:1–9:28	Moro asery Tamusi wykatopombo
10:1–39	Pari'pe 'ne ka'tu rapa moro Tamusi 'wa Kristus nyry'po wairy
11:1–40	Mo'karon uwaponokonymbo Tamusi amyikanamonymbo
12:1–13:19	One wara mo'karon Tamusi amyikanamon emamry man
13:20–25	Kareta y'ma'topo auranano
-

Mo'ko Tamusi ymuru wairy poto me

1 ¹Penaro o'kapyn roten pyime auranano ta Tamusi 'wa mo'karon kytangonymbo torupa tywaije mandon mo'karon tauran uku'ponamon yndary ke. ²Erokon irokonymbo ro kurita te torupa tywaije i'wa kytaton mo'ko tymuru yndary ke. Mo'ko ro pa'poro oty apyinen man me tyje tywaije i'wa man. Mo'ko ta enapa pa'poro oty tyka'se tywaije i'wa man.

³Mo'ko Tamusi ymuru moro ikuranory enepojan. Emery arojan ro. Moro auran pori'tory pa'poro oty undymanon. Moro yja'wan me e'i'po wyino ekorokano enepo'po wyino, tywotandy'mo man mo'ko poto 'su kawono apo'tun wyino.

⁴Mo'karon kapu tanokon apojonano ko'po kawo tywaije man. Mo'karon apojonano etykon ko'po irombo kawono atywano tapyije tywaije i'wa man.

⁵Amy jako pairo amy tapojon 'wa yka'pa Tamusi tywaije man:

Ymuru amoro mana. Erome kypa'kanopyi.

Amy apojonano pokon enapa yka'pa tywaije man:

Ijumy me waitake. Mo'ko ymuru me kynaitan.

⁶Irombo nono tu'ponaka mo'ko koromono tymuru aropory jako, tyka rapa man:

Pa'poro Tamusi apojongon kynokunamata'ton ipo'ponaka.

⁷Mo'karon tapojongon pokon rapa tyka man:

Mo'ko pepeito me mo'karon tapojongon yjan inoro, mo'ko wa'to ka'muru me mo'karon typyitorykon yjan inoro.

⁸Mo'ko tymuru pokon tyka man:

Moro jopoto me awaitopo ajapo'ny, Tamusi, mondo roten kynaitan. Sapatoro imero moro anundymary mundymaje moro ajaposeny ke. ⁹Tamambore aino typyne o'wa man. Emambo'pa aino ajato'ke man. Iro ke ro, Tamusi,

1:5 Ware 2:7, 2 Samuel 7:14, 1 Kronieken 17:13

1:6 Deuteronomium 32:43 (LXX) 1:7 Ware 104:4 (LXX) 1:8-9 Ware 45:6-7

tawa'poren jopoto me tyje Tamusi 'wa mana mo'karon
aja'sakarykon ko'po.

¹⁰Tyka enapa man:

O'wa, Jopoto, moro nono koromo tapo'nyndo man.

Morokon kapu ajainary 'wa tyka'se man. ¹¹Morokon kynuta'tan. Amoro te maitake roten. Pa'poro

morokon amy penato'po wo'mynano wara kynaitan.

¹²Memimata'ton amy yngajondynano amemyry wara. Amy wo'mynano wara kyne'petakamatan. Amoro te ajemery mero maitake. Morokon asirikory i'maty'pa roten kynaitan.

¹³Amy tapojon 'wa 'kare enapa tyka nan:

Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry
'wa ro y'wa apupuru apo'ny me.

¹⁴Pa'poro 'kare mo'karon kapu tanokon apojonano, Tamusi 'wanokon me amaminatonon a'kanano kapyn mo'karon nandon. Emoky'pa 'kare nandon mo'karon emamyrykon unemyry man kynaitan inaron epano'namon me.

O'mano

2 ¹Iro ke ro iru'pyn me 'ne ka'tu rapa kywonumengarykon man morokon kyneta'san otykon pokon, moro kytoto'kon amonopyry pona ky'waine.

²Moro tapojongon 'wa Tamusi nekari'po'po auranano pari'pe tywaije man. Pa'poro mo'karon ipoko onumenga'non, pa'poro mo'karon i'wa epanama'non moro epanama'pa tywairykon epety apyita'ton. ³One wara ko iro ke ikota'ma'pa kytetuwarikata'ton, onumenga'pa ka'taine moropan poto 'su atunendopo pokon? Mo'ko Jopoto 'wa na'nen irombo aseke takari'se man. Mo'karon iwyino etanamonymbo 'wa enapa ky'wanokon me moro oka typori'toma man. ⁴Tamusi 'wa pairo moro

1:10-12 Ware 102:25-27 (LXX) 1:13 Ware 110:1

oka tamyikapo man potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon ke, ta'kary ekamryy ke enapa, i'se tywairy wararo.

Kari'na a'sakary me Jesus wairy

⁵Kapu tanokon apojonano ainaka kapyn irombo Tamusi 'wa moro na'na nekarityry aireno nono tyje man. ⁶Moro ro tamyikapo man amy ero ekari'enembo 'wa:

Oty me ko mo'ko kari'na nan, ipoko awonumengato'me? Oty me ko nan, eneto'me o'wa? ⁷A'si'ko mo'karon kapu tanokon apojonano upi'no tyje tywaije o'wa man. U'mariry me ety tawonga imero o'wa man. ⁸Pa'poro oty tyje o'wa man ipupuru upi'nonaka.

Upi'nonaka pa'poro oty yry'po ekari'san. Moro tauro'po man: amy pairo ipupuru upi'nonaka yrypyn oty waty man. Erome te moro upi'no pa'poro oty wairy anene'pa na'sen kytaton. ⁹Mo'ko a'si'ko apojonano upi'no yry'po Jesus te kysenejaton. Moro romo'no taka ito'po ke, u'mariry me moro ety awonga'po imero kysenejaton. Moro Tamusi turu'popory ta pa'poro kari'na upu'po me moro tyromo'se aino tapo i'wa man.

¹⁰Tamusi, mo'ko iwyino, i'wa enapa pa'poro oty man inoro pyime ty'makon aropory 'se tywaije man kurano taka. Iru'pa man moro Tamusi 'wa mo'ko uta'no wyino aronomon kura'ma'ma'po moro a'karykary ke. ¹¹Mo'ko Tamusi wyinono me kari'na ynen undy o'win man mo'karon Tamusi wyinonokon me inyry kari'na undy maro. Iro ke ro ta'sakarykon me ejatorykon pokon epy'i'to'pa man. ¹²Kynganon irombo:

Ajety sekarotake mo'karon yja'sakarykon 'wa. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san yja'sakarykon ra'na kywarekatake.

¹³Kynganon enapa:
Mo'ko ro samyikatake.

Kynganon enapa:
Eneko. Ero po wa mo'karon y'wa Tamusi nyry'san pitanikon maro.

¹⁴Kari'na me asewara mo'karon pitanikon wairy ke, aseke enapa rypo kari'na me tywaije man. Moro tyrombyry ke ro mo'ko romo'no jopotory pori'tory, mo'ko ewa'rumpy tamuru pori'tory aike'kary 'se tywaije man. ¹⁵Mo'karon iwe'i'san poro romo'no napyirykon wety'kary aike'kary 'se tywaije man. ¹⁶Kapu tanokon apojonano epano'nen me 'kare tywaije nan. Abraham pajanymbo epano'nen me te tywaije man. ¹⁷Iro ke ro pa'poro oty ta ta'sakarykon maro asewara Jesus wairy tywaije man. Amy kotano enenen, tamyikapore Tamusi pokonokon jopotory me iwairy tywaije man Tamusi embata, mo'karon kari'na yja'wanyakonymbo epemato'me. ¹⁸Aseke otykon 'wa tu'ku'po ke irombo mo'karon oty nu'kurukon epanopyry taro man.

Moses ko'po poto me Jesus wairy

3 ¹Iro ke ro, Tamusi wyinonokon yja'sakarykon, kapu niko'ma'san a'sakarykon, o'po'toko mo'ko Jesus 'wa. Mo'ko ro apojoma'po me man. Mo'ko ro Tamusi pokonokon jopotory me man. Mo'ko ro ky'wanokon me kynemaminanon. ²Mo'ko ro tamyikapore kynemaminanon mo'ko tandy'monenymbo 'wano me, mo'ko Moses emamina'po wara enapa pa'poro moro Tamusi auty ta. ³Kawo mo'ko Jesus ety wairy man mo'ko Moses ety ko'po. Mo'ko auto ka'nenymbo ety wairy irombo man kawo moro auto ko'po. ⁴Pa'poro auto ka'nен me amy kari'na man. Mo'ko pa'poro oty ka'nenymbo me te mo'ko Tamusi man. ⁵Pyitonano me Moses tamyikapore tamamina man pa'poro moro Tamusi auty ta. Morokon Tamusi wykato'ko'man amyikaponen me tywaije man. ⁶Ymunano me te mo'ko Kristus moro Tamusi auty jopotory me tyje man. Moro auty me ro ky'karon kytaton, enari'ma ro'kon, tawa'pore enapa ky'waine moro kynamomokyrykon apyiry jako mo'ja ro.

Moro Tamusi nyry otare'matopo

⁷Iro ke ro ero Tamusi a'kary wyka'po wara ro awairykon man: Erome moro auran etary jako o'waine, ⁸morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man, mo'karon atangonymbo we'i'san wara moro toruwarykon poko moro iponomyn wo'i ta Tamusi u'kutopo kurita. ⁹Mo'karon atangonymbo irombo

2:16 Jesaja 41:8-9 3:2 Numeri 12:7 3:7-11 Ware 95:7-11 (LXX)

yju'kuru poko tywaije mandon, kynganon Tamusi. Morokon ynikapy'san amaminano ro rypo tone tywaije i'waine man¹⁰ oko-kari'na siriko. Iro ke ro ipokoine wore'kon. Wykan: 'O'kapyn roten morokon ituru'san tyse kyndopo'san ywyino. Morokon yjemarykon anukuty'pa tywaije mandon.'¹¹ Yjety ejatory ta moro yjerekuru kyngan: 'Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.'

¹²Iro ke ro, yja'sakarykon, tuwaro aitoko yja'wan me ara'naine amy turu'po wairy pona, mo'ko nurono Tamusi anamyika'pa iwairy pona, moro Tamusi wyino iwomary pona. ¹³Kurita wararo te ase'wa awepori'tomarykon man, moro 'erome' Tamusi wykatopombo wotu'kuru jako noro. Ara'naine amy pairo wairy kapyn man tyturu'poja'nare. Amy pairo womu'mapory kapyn man yja'wan me aino 'wa. ¹⁴Kristus a'sakarykon me irombo tywaije kytaton, moro koromo kynapo'i'san tamyikapore aino apyiry jako ro'kon mo'ja ro moro i'matyry 'wa. ¹⁵Moro Tamusi karetary ta ro tymero man:

Erome moro auran etary jako o'waine, morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man. Mo'karon atangonymbo wore'ko'san wara kytaiton.

¹⁶No'kan ko iro ke tywore'ko tywaije nan, moro auran eta'po wyino? Pa'poro mo'karon Moses maro Egypte wyino ito'san kapyn?
¹⁷No'kan poko ko Tamusi oko-kari'na siriko tywore'ko tywaije nan? Mo'karon iponomyn wo'i ta i'maty'san yja'wan me e'i'san poko kapyn?
¹⁸No'kan 'wa ko toty ejatory ta tyka tywaije nan ito'pa iwairykon man poko moro tynyry otare'matopo taka? Mo'karon typanaja'nare e'i'san 'wa kapyn?
¹⁹Iwara kysenejaton moro otare'matopo taka itorykon a'koto'po moro isenu'karykon 'wa.

4 ¹Erome noro moro Tamusi wykatopombo, moro inyry otare'matopo taka ytono kynotu'kujan. Tuwaro iro ke kywairykon man wena'po ta amy ara'nanokon wainopory pona.
²Mo'karon wara enapa irombo moro iru'pyn oka tota ky'waine man. Moro ineta'san auranano te amy iru'pyn otymbo ro anyry'pa i'waine tywaije man, mo'karon amyikanamonymbo maro

o'win e'i'pa iwe'i'san ke. ³Amyikanamon me te ky'karon moro otare'matopo taka ky'saton, moro Tamusi karetary wykary wararo:

Yjety ejatory ta moro yjerekuru kyngan: 'Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.'

Ise'me te penaro terapa ero nono kapyry pok'o Tamusi taike'se man. ⁴Moro Tamusi karetary irombo kynganon moro ijoko-to'imany kurita pok'o:

Moro ijoko-to'imany kurita Tamusi wotare'ma'po pa'poro morokon tamamingonymbo wyino.

⁵Moro amy terapa po rapa te moro Tamusi karetary kynganon: It'o'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.

⁶Itaka noro amykon wytory man. Mo'karon koromo 'ne moro iru'pyn oka etanamonymbo itaka ito'pa tywaije mandon, typanaja'nare tywairykon ke. ⁷Iro ke ro pyime siriko pa'po me amy terapa itaka ytoto po kurita takari'se Tamusi 'wa man mo'ko David yndary ke. Moro kurita ro moro 'erome' man, moro uwapo ekarity'po wararo:

Erome moro auran etary jako o'waine, morokon aturu'san ja'hakary kapyn o'waine man.

⁸Mo'ko Josua 'wa moro otare'matopo taka mo'karon kytangonymbo a'myka'sanymboto irombo, Tamusi amy terapa kurita pok'o aurana'pa nairyine. ⁹Iro ke ro ko'wu otare'matopo mondo noro man mo'karon Tamusi wyinonokon 'wano me.

¹⁰Mo'ko Tamusi nyry otare'matopo taka ito'po kynotare'manon tamamingonymbo wyino, Tamusi wotare'mary wara enapa aseke tamamingonymbo wyino.

¹¹Iro ke ro kyto'mikasen moro otare'matopo taka kytorykon pok'o. Amy pairo kyra'nanokon oma'pa nainen mo'karon typanaja'naramon kytangonymbo woma'san wara. ¹²Nuro irombo man moro Tamusi auran. Pari'pe man. Tyjeke man amy opatoro tyjeken supara ko'po. Moro a'kanano maro moro oremano wopotopo 'wa, moro o'nanano

4:3 Ware 95:11 4:4 Genesis 2:2 4:5 Ware 95:11 4:7 Ware 95:7-8 (LXX)

4:8 Deuteronomium 31:7, Jakobus 22:4 4:10 Genesis 2:2

maro moro je'ponano aikuru wopotopo 'wa imero kynitundanon. Onumengano a'sakanon. Turu'ponano nisanory a'sakanon. ¹³Amy pairo Tamusi nikapy'po oty tywotunemyry upijan Tamusi wyino. Enuru ta pa'poro oty kurando man, inopo'ma. Ipo'ponaka ro moro o'to kywe'i'san poko kywosaijomarykon man.

Jesus wairy Tamusi pokonokon jopotory me

¹⁴Moro kynamyikarykon kysapyisen mo'ja ro. Ky'wanokon me irombo amy kapukon patonenymbo poto 'su Tamusi pokonokon jopotory man: mo'ko Jesus, mo'ko Tamusi ymuru. ¹⁵Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory moro ru'me kywairykon apory taro man. Pa'poro oty ta kywaraine enapa tu'ku tywaije man. Yja'wan me te o'to e'i'pa tywaije man. ¹⁶Enari'ma iro ke ka'makon mo'ko tyturu'poporen Tamusi apo'ny 'wa. Iwara Tamusi kykotanorykon enetan. Ituru'popory kysepota'ton. Kapano'ta'ton, kapatongan upiry jako ky'waine.

5 ¹Pa'poro kari'na, mo'ko kari'na wyino Tamusi pokonokon jopotory me tyje man inoro Tamusi embata kynemaminanon kari'na 'wano me. Kari'na yja'wanykonymbo wo'kato'me tymykon arojan, tywomykon arojan enapa Tamusi 'wa. ²Mo'karon oty anukuty'non poko, mo'karon omu'mapotonon poko enapa pyi'me'ke man, iwaraine enapa ru'me tywairy ke. ³Moro ru'me tywairy ke, Tamusi 'wa tywomy arory i'wa man kari'na yja'wanykonymbo wo'kato'me roten kapyn, aseke tyja'wanykonymbo wo'kato'me enapa te. ⁴Amy pairo aseke atandy'mo'pa man Tamusi pokonokon jopotory me, toty awongato'me. Tamusi te kyniko'manon, A'aron ko'ma'po wara enapa. ⁵Iwara enapa Kristus aseke atandy'mo'pa tywaije man Tamusi pokonokon jopotory me, toty awongato'me. Tandy'mo te tywaije man mo'ko ero wara erupanenymbo 'wa:
Ymuru amoro mana. Erome kypa'kanopyi.

⁶Amy oje terapa enapa Tamusi kynganon:

I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana, mo'ko
Melkisedek wara.

⁷Ero nono tu'po noro ta'ta, mo'ja imero, turare enapa morokon tywoturupoto'kon, tywe'pimato'kon taro Kristus 'wa man mo'ko

romo'no wyino tunemyry taro aitoto 'wa. Tamusi 'wa auran tota man, tynendory ke i'wa. ⁸Tamusi ymuru me tywairy se'me, tywota'karykary ta Tamusi 'wa tywepanamary pok'o tywomepa man. ⁹Taikepy'ma'po mero, i'matypyn amano undy me tywaije man pa'poro mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa. ¹⁰Tamusi 'wa tajato man Tamusi pokonokon jopotory me, mo'ko Melkisedek wara.

O'mano moro kynimomokyrykon pok'o

¹¹Moro pok'o ro pyime o'to ywykary man. Tupi me te man ekarityry, oty anuku'poro'non me awairykon ke. ¹²Akore'pe terapa Tamusi auran metaton, amepanamon me awairykon taro terapa rypo. Asery me rapa te ajemeparykon man morokon koromo aneta'san Tamusi aurangonymbo pok'o. Manaty enyry 'se mandon. Arepa anenapy'pa mandon. ¹³Pa'poro manaty enyen moro tamambore aino pok'o omepano anukuty'pa na'n'en man iru'pa. Pitani'membo me irombo man. ¹⁴Moro arepa enapyry uwapoto'san 'wano me man. Moro tamamyrykon emery 'wa irombo mo'karon uwapoto'san tywomepapo mandon. Iwara ro oty wairy uku'saton iru'pa, yja'wan me pai.

6 ¹Iro ke ro morokon koromo Kristus pok'o omepato'kon kysinondasen. Mo'karon uwapoto'san womepato'kon pok'o te kytaisen. Morokon omepano wota'moto'kon otykon pok'o kapyn rapa kytaisen: moro romo'no ene'namon amaminano wyino atu'mano pok'o pai, moro Tamusi amyikary pok'o pai, ²moro kari'na etykary pok'o pai, moro kari'na tu'ponaka ainanano yry pok'o pai, moro iromby'san awomyry pok'o pai, moro atu'kukepypyn a'wembono auranano pok'o enapa pai.

³Morokon uwapoto'san womepato'kon pok'o ro kytaita'ton, i'se Tamusi a'ta irombo.

⁴Tupi me pore irombo man mo'karon o'wino me aweinano apyinamonymbo, mo'karon kapu nyry aponamonymbo, mo'karon Tamusi a'kary apyinamonymbo, ⁵mo'karon Tamusi auran kuranory aponamonymbo, mo'karon aireno nono wyinonokon pori'tonano enenamonymbo ⁶u'mary rapa asery me, iwoma'sando. Ijokonory me ro irombo mo'ko Tamusi ymuru wojaton wakapu pok'o aseke

5:7 Mateus 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46 5:12-13 1 Korinte 3:2

ty'wanokon me. Tone me kynipy'i'topojaton. ⁷Moro tytu'ponaka o'pa'po'toto konopo enylen nono, moro tamaminano'namon 'wanokon wonato'kon atytano'ponen nono kuranondojan Tamusi. ⁸Moro takyramon itupu atytano'ponen nono te yja'wan me man. Tyse wavy moro Tamusi 'wa any'mapory man. Irombo me ro ko'wu kynikoro'katan.

⁹Moro wara tykary se'me, typynamon na'na a'sakarykon, o'wanokon me moro iru'pynymbo oty wairy uku'san imero na'na. Moro uta'no wyino atuneno, kynganon irombo na'na. ¹⁰Yja'wan me kapyn Tamusi man. Morokon ajemamingonymbo poko ituwarengepy'pa man. Moro o'waine mo'karon Tamusi wyinonokon epanopy'san poko, moro o'waine erome noro epanopyrykon poko enapa ituwarengepy'pa man. Morokon ro irombo moro o'waine Tamusi ety pynary enepojan. ¹¹Moro animomokyrykon oty wo'kapyry 'wa ro te asin pe pa'poro awairykon 'se na'na man. ¹²O'sanotaton koro! O'po'toko te mo'karon Tamusi amyikary ta, ej'a nakano ta enapa morokon Tamusi wykato'konymbo apyinamon poko.

¹³Mo'ko Abraham 'wano me irombo amy o'to tywairy man takari'se man Tamusi 'wa aseke toty ejatory ta, topo uwa amy wairy ke, ety ejatoto'me. ¹⁴Tyka man i'wa: "Poto me pore kykuransondotake. Poto me kapyimangatake." ¹⁵Iwara ro ej'a nakano ta moro Tamusi wykatopombo tapyije Abraham 'wa man. ¹⁶Kari'na irombo tauran pori'tomanon amy topono ety ejatory ke. Moro wara ro pa'poro tauran arimanamon aurany a'kotojan. ¹⁷Iru'pa 'ne ka'tu rapa Tamusi moro e'petakama'pa moro tynisanory wairy enepory 'se tywaije man mo'karon tynekarity'san otykon apyinamon 'wa. Iro ke ro aseke toty ejatory ke Tamusi 'wa tauran typori'toma man. ¹⁸Iwara ro oko e'petakama'non otykon, moro Tamusi nekarity'po, moro I'wa tynekarity'po pori'toma'po enapa, moro Tamusi 'wa tonapitary upiry enepojan. Moro 'wa ro ky'karon I'wa etuwarikatonon me kypori'tomarykon man, moro ky'wanokon kynimomokyrykon oty apyito'me ky'waine. ¹⁹Angara wara ky'waine moro kynimomokyrykon oty man. Omima'pa man. Esakama'pa man. Moro Tamusi auty tano serere man kamisa notaka karojaton. ²⁰Moro notaka ro kuwapoine ytrototo me Jesus

tyto man. I'matypyn me roten irombo amy Melkisedek warano Tamusi pokonokon jopotory me tywaije man.

Kristus mo'ko Melkisedek maro

7 1Mo'ko Melkisedek irombo poto 'su Salem jopotory me tywaije man. Inorombo ro kawono Tamusi pokono me enapa tywaije man. Mo'ko Abraham epoje tyto man, mo'karon potonon jopoto y'mondojembo iwopyry jako rapa. Mo'ko Abraham tykuranondo i'wa man. 2Ainaka ro pa'poro morokon tynipina'san otykon jainapatoronorymbo amy tyje Abraham 'wa man. Moro ety Melkisedek tauro'po man poto 'su tamambore aino jopotory. Poto 'su Salem jopotory me enapa tywaije man. Moro tauro'po man sara'me aino jopotory. 3Ijumy, isano atukuty'pa man. Mo'karon itangon enapa atukuty'pa mandon. Moro iwoma'po, moro iromby'po enapa atukuty'pa man. Tamusi ymuru eneke ro man. I'matypyn me roten Tamusi pokono me man.

4Poto me mo'ko Melkisedek we'i'po menejaton moro o'to mo'ko kopykon Abraham we'i'po poko. Morokon tynipina'san otykon jainapatoronorymbo amy tyje Abraham 'wa man i'wa. 5Mo'karon Tamusi pokonokon me aitonon Levi pajanymbo 'wa moro omenano mero'po wara morokon ta'sakarykon otyrykon jainapatoronorymbo amy apyiry man. Moro apyiry ro i'waine man aseke ta'sakarykon wyino, tywaraine enapa Abraham pajanymbo me iwairykon se'me. 6Mo'ko Levi epymbo me e'ipyn 'wa te mo'ko Abraham wyino moro otyry jainapatoronorymbo amy tapyije man. Mo'ko Tamusi wykatopombo apyinenymbro Abraham tykuranondo i'wa man. 7Mo'ko tykuranondomy ko'po kapyn 'kare mo'ko ikuranondonen nan. 8Itaka ro mo'karon otykon jainapatoronorymbo amy apyinamon Tamusi pokonokon, y'ma'tonon kari'na mo'karon mandon. Mo'ko Melkisedek amyikapojan te moro Tamusi karetary nurono me. 9Ero wara pai amy tykary taro man: mo'ko otykon jainapatoronorymbo amy apyinen Levi 'wa pairo oty jainapatoronorymbo amy tyje man Abraham ta. 10Mo'ko Abraham epoje mo'ko Melkisedek wopyry jako irombo mo'ko tytamarumbo Abraham ja'mun ta mondo terapa mo'ko Levi tywaije man.

11Mo'karon Israel pajanymbo 'wa moro omenano mero'po tapyipo man mo'karon Tamusi pokonokon Levi pajanymbo

emamin 'wa. Moro wara iru'pa tyje oty we'i'pomboto, o'tono'me ko iro ke amy rapa Tamusi pokono wopyry tywaije nan, mo'ko Melkisedek wara, mo'ko A'aron wara kapyn te? ¹²Mo'karon Tamusi pokonokon we'petakamary jako irombo, moro omenano mero'po kyne'petakamanon enapa. ¹³Mo'ko Melkisedek wara moro Tamusi karetary nekarityry irombo amy terapa Israel pajanymbo epy wyino kyno'san. Amy pairo moro opynano wyinono moro tywo me Tamusi 'wa tymy apo'ny poko e'i'pa man. ¹⁴Pa'poro irombo kysuku'saton Juda parymbo me mo'ko Kyjopotorykon wairy. Moro opynano Juda poko Moses amy pairo o'to yka'pa tywaije man, mo'karon Tamusi pokonokon poko tauranary jako. ¹⁵Iru'pyn me 'ne ka'tu rapa oty kynonepojan, ero enery jako ky'waine: amy terapa Tamusi pokono kynawonjan mo'ko Melkisedek wara. ¹⁶Mo'ko ro amy Tamusi pokono me man, moro omenano mero'po wykary wara amy parymbo me tywairy ke kapyn, amy i'matypyn amano pori'tory poko te. ¹⁷Moro Tamusi karetary irombo kynganon ipoko:

I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana, mo'ko
Melkisedek wara.

¹⁸U'ku'pa noro rapa irombo moro koromono omenano mero'po man, ru'me iwairy ke, typo roten iwairy ke enapa. ¹⁹Moro Moses nimeropo omenano irombo amy pairo oty anyry'pa iru'pa tywaije man. Moro tu'ponaka te amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa oty kyno'san: moro kynamomokyrykon. Moro ro Tamusi 'wa kytundano'saton.

²⁰Itaka ro Tamusi aseke toty ejatojan, tauran pori'tomato'me. Tamusi pokonokon me mo'karon amykonymbo wairy poko Tamusi aseke toty anejato'pa man, tauran pori'tomato'me. ²¹Tamusi pokono me mo'ko o'win amymbio wairy poko te Tamusi aseke toty ejatojan, tauran pori'tomato'me. Tymero irombo ipoko man:

Aseke toty ejatory ta ero tauran pori'toma'po anije'tuma'pa
Tamusi man: I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana.

²²Iro ke ro amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa Tamusi wykatopombo ka'ponen me mo'ko Jesus man.

²³Irombo mo'karon amykon terapa Tamusi pokonokon pyime mandon, moro romo'no 'wa mo'ja ro iwairykon a'kotory ke.

²⁴Mo'ko o'win amymbo te i'petakama'pa roten Tamusi pokono me man, moro nuro roten tywairy ke.

²⁵Iro ke ro mo'karon Tamusi 'wa tynitundanopyrykon epanopyry taro imero man. Nuro roten man, ekatakaine tauranato'me.

²⁶Mo'kopan Tamusi pokonokon jopotory wairy ro tywaije man ky'wanokon me: amy Tamusi ety awonganen, amy ija'wanypyn, amy ej'a'wangapyn, amy tyja'wangamon wyino typo aitoto, amy kapukon epono. ²⁷Mo'karon amykon terapa Tamusi pokonokon jopotorykon wara kapyn man. Kurita wararo Tamusi 'wa tywomykon anaro'pa man, morokon aseke tyja'wanykonymbo poko 'ne ka'tu, irombo mero morokon ta'sakarykon yja'wanykonymbo poko. O'wimboto roten aseke tywotyry ke pa'poro moro oty iru'pa tyje man. ²⁸Moro Moses nimero'po omenano ru'mangon kari'na andy'mojan Tamusi pokonokon jopotorykon me. Moro ipa'po tano Tamusi auranymbo, moro aseke toty ejatory ke typori'toma i'wa man iro te amy aitoto roten, oty anamonopypyn enapa ymunano andy'mojan.

Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory

8 ¹Moro na'na wyka'po te ero man: ky'wanokon me man amy Tamusi pokonokon jopotory, mo'ko poto 'su kawono apo'ny apo'tun wyino tandy'po man inoro. ²Moro Tamusi wyinono aitopo 'hero ta kynemaminanon, amy kari'na nawonga'po auto ta kapyn, amy Tamusi nawonga'po auto ta te.

³Pa'poro Tamusi pokonokon jopotory andy'mojaton irombo morokon Tamusi 'wa tymykon aroto'me i'wa, tywomykon aroto'me enapa i'wa. Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory 'wa enapa iro ke Tamusi 'wa amy tymy arory tywaije man. ⁴Ero nono tu'po ta'ta rypo, Tamusi pokono me pairo e'i'pa nairy. Mondo terapa irombo mandon mo'karon omenano mero'po wararo Tamusi 'wa morokon tymy aronomon. ⁵Moro kapu tano aitopo u'ku'po ta te, moro a'kary ta roten kynemaminaton. Iwara ro enapa Moses 'wa Tamusi tyka man, moro Tamusi auty awongary man jako i'wa. Tyka irombo man: "Tuwaro aiko. Moro wypy tu'po o'wa ynenepo'po wararo pa'poro oty kapyry o'wa man."

⁶Mo'ko emamin te amy me terapa imero man. Amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa Tamusi wykatombo wo'kapyry enenen me man. Moro

Tamusi wykatopombo undy me ro amykon kurangonymbo Tamusi auranymbo man. ⁷Oty anamonopypyn me imero moro koromo Tamusi wykatopombo a'ta rypo, ijokonory man me amy upi'pa nairy. ⁸Mo'karon Israel pajanymbo e'mary ta irombo moro Tamusi karetry kynganon:

Eneko, kynganon Tamusi. Amy jako mo'karon Israel pajanymbo 'wa, mo'karon Juda pajanymbo 'wa asery ywykatopombo sytake. ⁹Moro y'wa Egypte wyino ainarykon poko mo'karon itangonymbo arory jakono ywykatopombo wara kapyn kynaitan. Moro anamyika'pa ro irombo kynaisen. Irombo wo'po'ke'nen i'waine, kynganon Tamusi. ¹⁰Moro aire mo'karon Israel pajanymbo 'wa ynyry man ywykatopo ero man, kynganon Tamusi: Moro iwonusmengarykon taka ywyinonokon omenano sytake. Ituru'san ta simerota'ton. Itamusirykon me waitake. Ypyitorykon me kynaita'ton. ¹¹Amy pairo ta'sakary anemepa'pa kynaitan "Tamusi uku'ko" tykary ta. Pa'poro irombo yjuku'ta'ton siky'inon, potonon enapa. ¹²Morokon yja'wan me iwe'is'an 'wa o'poty'pa noro rapa waitake. Morokon ija'wanykonymbo poko ytuwarenge'take.

¹³Moro 'asery omenano'poko tauranary jako moro koromono tykatopombo tyje i'wa man penato me. Moro penatopo tutapyry 'wa terapa man.

Nono tu'po, kapu ta pai Tamusi ety awongary

9 ¹Moro koromono Tamusi wykatopombo 'wa moro one wara ety awongary man tyje man. Moro ety awongatopo enapa tyje i'wa man ero nono tu'po. ²Amy Tamusi 'wano tamimapotymy auto tyka'se i'waine man. Moro uwapono apu'to'po ejatojaton ro Tamusi wyinono aitopo me. Moro ta ro kynakon moro aweinano apo'ny, moro sura, morokon itu'po Tamusi embata yry'san perere enapa. ³Moro ijokonory serere man kamisa nota moro Tamusi wyinono aitopo 'nero tatynen apu'to'po kynakon. ⁴Moro ta ro kynakon amy ika'mi'po kapy'po typoporamon otykon koro'katopo,

8:8-12 Jeremia 31:31-34 (LXX)

9:2 Exodus 26:1-30, Exodus 25:31-40, Exodus 25:23-30 9:3 Exodus 26:31-33

moro Tamusi wykatopombo mero'po je'ny kasa enapa. Moro kasa ro ika'mi'po ke tykuriwa kynakon. Ita ro kynakon moro ika'mi'po kapy'po moro mana je'ny tukuwari, moro arynda'po A'aron aposenymblo, morokon Tamusi wykatopombo mero'po eneponamon topu enapa. ⁵Moro kasa tu'po ro kurano eneponamon Tamusi apojongon morokon ta'karykon emapojatokon moro Tamusi turu'po andy'motopo tu'ponaka. Morokon otykon poko te tauranary 'se'pa iko'po 'ne 'ne na'na man.

⁶Iwara te morokon Tamusi ety awongato'kon otykon tyje man. O'kapyn roten mo'karon Tamusi pokonokon moro uwapono apu'to'po tako kyny'saton morokon tamamingon ka'se. ⁷Moro ijokonory apu'to'po tako te siriko wararo o'wimboto roten kyny'san mo'ko Tamusi pokonokon jopotory. Mynu arojan Tamusi 'wa aseke ty'wano me, morokon tuwanokon me kapyn mo'karon ta'sakarykon nikapy'san yja'wanton otykon poko enapa. ⁸Ero uku'pojan mo'ko Tamusi a'kary: Mondo noro moro uwapono apu'to'po a'ta, moro Tamusi wyinono aitopo 'wa ytrototo oma ta'koto noro man. ⁹Moro apu'to'po ro morokon eromenokon otykon u'kujan. Moro erome Tamusi 'wa tymykon, tywomykon arory irombo iru'pa mo'ko moro wara Tamusi ety awonganen turu'po anyry'pa man. ¹⁰Morokon Tamusi 'wa tymykon ytopo po ona'no man, onyno man, ukutypa 'ne roten otykon ku'mityry man enapa. Kurandonokon otykon roten morokon man. Moro iru'pa rapa pa'poro oty ytopo kurita taronaka roten morokon otykon kynotu'kujan.

¹¹Mo'ko Kristus te morokon iru'pyngon otykon ka'ponen Tamusi pokonokon jopotory me tywaije man. Moro emaminatopo Tamusi wyinono aitopo irombo poto me 'ne ka'tu rapa, kurano me 'ne ka'tu rapa enapa man. Ainanano nikapy'po kapyn moro man. Ero nono wyinono kapyn moro man, kynganon irombo na'na. ¹²O'wimboto roten moro Tamusi wyinono aitopo tako tyto man, kapirita, paka mynurumbo maro kapyn, aseke tymynurumbo maro te. Iwara ro i'matypyn amano tako karoto'kon topoje i'wa man. ¹³Moro kapirita, paka mynurumbo, moro paka'membo weru'nop'ory pisimbisingaton mo'karon eja'wanga'san kari'na tu'ponaka. Moro

9:4 Exodus 30:1-6, Exodus 25:10-16, Exodus 16:33, Numeri 17:8-

10, Exodus 25:16, Deuteronomium 10:3-5 **9:5** Exodus 25:18-22

9:6 Numeri 18:2-6 **9:7** Levitikus 16:2-34

ro kynikorokaton kurando, Tamusi ety awongato'me i'waine.

¹⁴Moro ko'po te moro Kristus mynurumbo iru'pa man. Mo'ko aitoto roten a'kanano 'wa tapanopyry ta aseke tywotyje man Tamusi 'wa ija'wanypyn tymy me. Iwara ro kyturu'san korokatan. Romo'no ene'namon amaminano wyino ku'mata'ton, mo'ko nurono Tamusi ety awongato'me ky'waine.

¹⁵Iro ke ro moro asery terapa Tamusi wykatopombo wo'kapyry enenen me man, mo'karon iko'ma'san 'wa moro tynapyirykon man Tamusi wykatopombo i'matypyn amano apyito'me. Amy irombo tyromo'se man, moro koromono Tamusi wykatopombo wotu'kuru jakonokon yja'wangon otykon wo'kato'me. ¹⁶Amy 'wa moro totyrykonymbo ekamyry poko tykatopombo mero'poto, mo'ko imeronenymbo romby'po enepory na'nen man, moro otyrykonymbo ekamyry uwapor. ¹⁷Amy kari'na wykatopombo mero'po irombo kynotu'kujan iromby'po mero roten. Nuro noro mo'ko imeronenymbo a'ta, atu'ku'pa na'nen man. ¹⁸Iro ke ro mynu pyndo kapyn enapa moro koromono Tamusi wykatopombo asery me tyje man. ¹⁹Mo'karon ta'sakarykon 'wa pa'poro morokon Tamusi nimeropo'san omenano ekaro'po mero irombo ty'wa, paka mynurumbo, kapirita mynurumbo enapa ty'kaima mo'ko Moses 'wa man tuna maro. Irombo hysop arymbo ke, tapiren kapara ypotymba ke enapa moro omenano karetary, pa'poro mo'karon ta'sakarykon enapa typisimbisinga i'wa man. ²⁰Irombo tyka man: "Moro anarorykon man Tamusi wykatopombo pori'tomanen mynu ero man." ²¹Iwara enapa moro Tamusi wyinono aitopo, morokon Tamusi ety awongary jako ta'kumy otykon enapa typisimbisinga i'wa man mynu ke. ²²A'si roten pa'poro oty korokapojañ mynu ke moro omenano mero'po. Mynu we'kamyry pyndo yja'wan me e'i'po o'ka'pa man.

²³Morokon otykon ke ro morokon kapukon tanokon otykon u'ku'san korokaton ero nono tu'po. Morokon kapukon tanokon otykon 'nero korokary te man iru'pyngon 'ne ka'tu rapa Tamusi 'wa tywomykon ke. ²⁴Amy kari'na nikapy'po Tamusi wyinono aitopo tako kapyn, amy Tamusi wyinono aitopo u'ku'po tako kapyn irombo mo'ko Kristus tyto man. Moro kapu 'nero tako te

tyto man, Tamusi embata kaijomato'ko'me. ²⁵Moro po ro o'kapyn roten kapyn iwotyry man Tamusi 'wa. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory, mo'ko siriko wararo amy terapa noky mynurumbo maro moro Tamusi wyinono aitopo taka kyno'myjan inoro wara kapyn man. ²⁶Ijako irombo ero nono wo'kapy'po poro o'kapyn roten iwota'karykary manombo nairy. O'wimboto roten te ero nono we'i'ma'po po tywosenepo man, moro Tamusi 'wa aseke tywotyry 'wa moro yja'wan me e'i'po kapoto'me. ²⁷O'wimboto roten kari'na kyniromo'san. Irombo mero moro a'wembono aurano yry man ipoko. ²⁸Iwara enapa o'wimboto roten mo'ko Kristus Tamusi 'wa tywotyje man pyime kari'na yja'wanykonymbo aronen me. Morombo wyino morokon kari'na yja'wanykonymbo pyndo kyno'tan rapa mo'karon tymomo'namon 'wa, ajomanamon me.

10 ¹Morokon o'tonon iru'pyngon otykon a'kary enepojan moro omenano mero'po. Morokon irokon 'nero otykon anenepo'pa te man. Siriko wararo sirikokon poko inaron ro rapa tywomykon aropojan Tamusi 'wa. Ise'me te mo'karon aronamon yry upijan oty anamonypon'non me. ²Ijako irombo mo'karon Tamusi 'wa tywomykon aronamon moro arorykon poko naike'tory. Mo'karon aronamon koroka'ma'sanymboto, moro ituru'san anamiromo'ka'paine nairy yja'wan me iwe'i'san poko. ³Siriko wararo te mo'karon tywomykon mo'karon taronamon tuwaro'maton rapa morokon yja'wan me iwe'i'san poko. ⁴Paka mynurumbo irombo, kapirita mynurumbo enapa yja'wan me e'i'san kary upijan.

⁵Iro ke ro ero nono tu'ponaka tywopyry jako mo'ko Kristus kynganon:

Tywomykon, tymykon 'se'pa me'i. Amy ja'munano te myryi y'wa. ⁶Tykoro'kamykon, yja'wan me e'i'po kato'kon ajapokupe e'i'pa ne'i. ⁷Irombo wykai: 'Eneko, Tamusi. Ero po wa. Moro anisanory ka'se wopyi, moro kareta amemy'po ta ypoko imero'po wararo.'

⁸Koromo 'ne kynganon: "Tywomykon, tymykon, tykoro'kamykon, yja'wan me e'i'po kato'kon tymykon 'se'pa me'i. Ajapokupe e'i'pa ne'i." Moro omenano mero'po wykary wara ro rypo kynarojaton

Tamusi 'wa. ⁹Morombo mero te kynganon: “Eneko. Ero po wa. Moro anisanory ka'se wopyi.” Moro koromono uta'kanon. I'petakan me moro ijokonory yjan. ¹⁰Moro Tamusi nisanory pok'o ro o'kapyn me iwyinonokon me tywaije kytaton, mo'ko Jesus Kristus 'wa tyja'mun yry'po ke Tamusi 'wa. ¹¹Pa'poro Tamusi pokono kurita wararo Tamusi 'wano me kynemaminanon. O'kapyn roten mo'karon inaron ro rapa tywomykon arojan Tamusi 'wa. Yja'wan me e'i'po kary upijan pairo te moro arorykon. ¹²Mo'ko 'wa te o'win roten tywomy taro man Tamusi 'wa, yja'wan me e'i'po upu'po me. Irombo Tamusi apo'tun wyino tywotandy'mo man. ¹³Moro po ro kynaitan roten. Typupuru apo'ny me mo'karon tyjenono'namon yry momo'san. ¹⁴O'win Tamusi 'wa tymy ke roten irombo i'matypyn me mo'karon Tamusi wyinonokon me tynyrykon tyje i'wa mandon oty anamonopy'non me. ¹⁵Moro amyikapojan ro ky'waine mo'ko Tamusi a'kary enapa. Koromo 'ne irombo kynganon:

¹⁶ Moro aire i'waine ynyry man ywykatopo ero man, kynganon Tamusi: Moro iwonusumengarykon tako ywyinonokon omenano sytake. Morokon ituru'san ta simerota'ton.

¹⁷ Morombo mero te kynganon:

Morokon ija'wanykonymbo pok'o, morokon yja'wan me iwe'i'san pok'o enapa ytuwarenge'take.

¹⁸ Morokon yja'wan me e'i'san ka'sando Tamusi 'wa, ipokoine amy tymy arory kapyn noro man.

Enari'ma ej'a'nakano

¹⁹ Yja'sakarykon, enari'ma imero moro Jesus mynurumbo ka'mykapo jaton moro Tamusi wyinono aitopo tak'a. ²⁰Oma asery me tyje mo'ko Jesus 'wa man ky'wanokon me. Moro ro i'matypyn amano tak'a kyny'san moro Tamusi auty tano serere man kamisa pato. Moro Jesus ja'mun pato, wykaje irombo. ²¹Ky'wanokon me amy poto 'su Tamusi pokono man, auty enenen me. ²²Ka'makon iro ke Tamusi 'wa iru'pyn turu'ponano maro, amyikary ta imero, amy ipisimbisingary ke ikoroka'po turu'ponano maro, yja'wan me e'i'po

poko atamiromo'ka'pa, ija'wanypyn tuna ke ikupi'po ja'munano maro. ²³Moro kynamomokyrykon amyikapory poko roten kytaisen. Tamikapore irombo man mo'ko ynen me okarity'po. ²⁴Ase'wa kytosenesen. Ase'wa kytotasinano'sen aipynano poko, iru'pyngon amaminano poko enapa. ²⁵Ase'wa kywopyrykon anamonopy'pa kytaisen, amykonymbo 'wa amonopyry wara. Ase'wa te kytepori'tomasen. Moro o'waine aseme noro moro kurita wopyry enery apori'tomasen.

²⁶Moro iporono oty ukuty'po wyino ky'waine kuwanokon me yja'wan oty kapyry jako, amy rapa Tamusi 'wa tywomy moro kyja'wanykonymbo anika'pa kynaitan. ²⁷Kanarirykon ta te moro a'wembono auranano kysimomo'ta'ton. Mo'karon Tamusi jenono'namon y'ma'katan irombo amy tokonen wa'to. ²⁸Mo'ko Moses nimero'po omenano emanenymbo amo'pa kyniromo'tan, oko, oruwa kari'na 'wa pai tu'tanone ekarity'poto. ²⁹One wara ko iro ke mo'ko Tamusi ymuru uta'minenymbo, mo'ko Tamusi wykatopombo pori'tomanen mynu, moro Tamusi wyinono me tynenymbo mynu nurija'manenymbo, mo'ko kurano a'kanano ety emaponenymbo wairy man mekano'saton? Moro ko'po 'ne ka'tu rapa 'kare moro tyja'wanymbo anepema'pa naitan. ³⁰Kysuku'saton irombo mo'ko ero ekari'enenymbo:

Awu mo'karon yja'wan me e'i'san kota'manen me wa. Awu morokon yja'wan me e'i'san sepemapotake rapa.

Tymero enapa man:

Tamusi a'wembono auranano ytan mo'karon typyitorykon poko.

³¹Anari me man mo'ko nurono Tamusi erekuru 'wa kari'na apo'i'poto.

³²Onumengatoko rapa moro uwaponombo poko. Aweinano apo'i'po wyino o'waine, pyime awosin pangon ata'karykano 'wa topoje mandon. Tyweja'naka te mandon. ³³Tone me toju, tykota'ma enapa mandon. Moro moro wara aja'sakarykon yry enapa tapo

10:22 Levitikus 8:30, Ezechiël 36:25 10:27 Jesaja 26:11 (LXX)

10:28 Deuteronomium 17:6, 19:15 10:29 Exodus 24:8

10:30 Deuteronomium 32:35, Deuteronomium 32:36

imero o'waine man. ³⁴Mo'karon aru'ka'san kotanory irombo tone o'waine man. Moro ajotyrykonymbo pinary ajere'ko'paine man, amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa aitoto man roten oty aporenjan me awotukutyrykon ke.

³⁵Iro ke ro moro enari'ma awairykon kysematon. Poto me imero Tamusi kynepematan. ³⁶Aweja'nakarykon man moro Tamusi nisanory kapyry pokon. Iwara ro moro ikatopombo mapyita'ton.

³⁷Eromembo roten irombo mo'ko o'toto kynitundatan. O'poro'pa wavy kynaitan. ³⁸Mo'ko ywyinono tamamboren yjamikary ta kynemandan. Iporopy'poto te, mo'ko yja'kary ewa'po'pa kynaitan ipoko.

³⁹Ky'karon te iporopy'pa kytaton. Iwara ro utapy'pa kytaita'ton. Tamusi kysamyikaton, mo'karon ka'karykon aijomato'me.

Tamusi amyikanamon uwapoto'san

11 ¹Moro Tamusi amyikary aimomo'to'kon wo'ka'topo me man. One'non otykon enepotopo me man. ²Moro ty'waine Tamusi amyikary pokon uwapoto'san tamyika mandon.

³Tamusi amyikanamon me kysuku'saton Tamusi auranyimbo 'wa nono, kapu kapy'san, one'non wyino onetoto wo'kapy'po.

⁴Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Abel 'wa amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa tywomy taro man Tamusi 'wa, mo'ko Kain naro'po ko'po. Tamusi amyikary ke ro ty'wa, tamamboren me tamyika mo'ko Abel man. Morokon inyrykon pokon ro Tamusi 'wa tamyika man. Tamusi amyika'po ke ro ty'wa, taurana noro man tyromby'po wyino.

⁵Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Henok tamima man romo'no anene'pa iwaito'me. Iwara epory'pa noro tywaije man, Tamusi 'wa tamima'po ke. Emimary uwaporoirombo Tamusi apokupan me tamyika man. ⁶Tamusi amyikary pyndo tupi me man moro Tamusi apokupe aino. Moro mondo Tamusi wairy, moro tupinamon epemanen me iwairy amyikary irombo man mo'ko i'wa o'toto 'wa.

⁷Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Noe 'wa moro one'pa na'n'en aitonon otykon pokon Tamusi wykatopombo tamyika man. Amy atunendopo tam'po'kory tyka'se i'wa man, mo'karon tauty tanokon

epano'to'me uta'no wyino. Iwara ro ero nono poko a'wembono auranano tyje i'wa man. Tamusi amyikary poko ro ty'wa, uta'no wyino tunemy man me tywaije man.

⁸Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Abraham Tamusi 'wa tywepanama man, tyko'mary jako i'wa. Amy tynapyiry man aitopo 'wa tyto man, moro tytotopo ukutury pyndo.

⁹Tamusi amyikary ke ty'wa, moro Tamusi nyry man aitopo po tamanje man, aporemy me na'nen e'i'pa. Tamimapotymy auto ta tamanje man mo'ko Isak maro, Jakob maro enapa. Mo'karon maro ro moro iro noro Tamusi wykatopombo apyiry tywaije i'wa man.

¹⁰Moro topu kapy'po aitopo momo'sakon irombo. Moro aitopo amynen me ro mo'ko Tamusi man.

¹¹Tamusi amyikanen me Abraham wairy ke, mo'ko Sara 'wa pori'tonano tapyije man tywe'mekato'me, tywe'mekary upiry se'me rypo, taruta'po se'me terapa. Mo'ko Abraham 'wa mo'ko iwe'mekary man ekari'enonymbo tamyika man. ¹²Iro ke ro o'win wokyry tywotapyimanga man, mo'karon i'makonymbo waito'me mo'karon kapu pokonokon siriko wara moky imero, moro awopano atukupopyn sakau wara enapa moky imero.

¹³Tamusi amyikanamon me tywairykon ta ro pa'poro mo'karon tyromo'se mandon, morokon Tamusi wykato'konymbo wo'kapyry enery pyndo. Tyse te iwopyrykon tone i'waine man. Tawa'ma i'waine man. Tysembo opy'san me, moro ponokon me kapyn tywokari'se mandon. ¹⁴Mo'karon moro wara tauronamon amy aseke tywaito'kon man upinamon me kynotuku'pojaton. ¹⁵Moro tynino'san tywaito'konymbo poko tywonumenga'sanymboto rapa, tyweramarykon taro naitoryine. ¹⁶Amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa tywaito'kon man upijaton te. Amy kapu tano aitopo, wykaje irombo. Iro ke ro Tamusi itamusirykon me tajatory poko epy'i'to'pa man. Iwanokon me irombo amy poto 'su aitopo tyka'se i'wa man.

¹⁷Tamusi amyikary ke ty'wa, Abraham 'wa moro tu'kuru jako mo'ko Isak taro man Tamusi 'wa tywomy me. Mo'ko o'win'kono tymuru tyje i'wa man Tamusi 'wa tywomy me, morokon ikato'konymbo apo'i'po se'me ty'wa. ¹⁸Tamusi tyka tywaije

11:7 Genesis 6:13-22 11:8 Genesis 12:1-5 11:9 Genesis 35:27

11:11 Genesis 18:11-14, 21:2 11:12 Genesis 15:5, 22:17, 32:12

11:13 Genesis 23:4, 1 Kronieken 29:15, Ware 39:12 11:17 Genesis 22:1-14

man 'iwa: "Mo'ko Isak roten ekari'ta'ton apajanyombo epy me."
19Iromby'san wyino mo'ko Isak awongary taro Tamusi wairy
 tuku'se tywaije Abraham 'wa man. Mo'karon iromby'san wyino
 awonga'po wara enapa imero mo'ko tymuru topoje rapa Abraham
 'wa man.

20Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Isak 'wa mo'ko Jakob, mo'ko
 Esau enapa tykuranondo mandon airenokon otykon poko.

21Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Jakob 'wa tyrombyry mero
 okororo mo'karon Josef ymurukon tykuranondo mandon. Irombo
 taposeny pona nonsume Tamusi ety tawonga i'wa man.

22Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Josef tyrombyry mero taurana
 man moro Egypte wyino mo'karon Israel pajanyombo wytory man
 poko. O'to morokon tyje'sanyombo ry man poko enapa taurana man.

23Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'ko Moses oruwa nuno
 tunenje man mo'ko isano, ijumy 'wa. Iru'pyn pitani'membo
 me irombo tone i'waine man. Mo'ko Egypte ponokon jopotory
 wykatopombo poko ety'ka'pa tywaije mandon.

24Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Moses, poto me tywe'i'po
 mero, mo'ko Farao emyiry y'me me takarityry 'se'pa tywaije man.
25Iru'pa 'ne ka'tu rapa moro ta'sakarykon maro tywota'karykary
 topoje i'wa man, moro ko'i roten yja'wan amano 'wa tawa'pore
 typory ko'po. **26**Moro Egypte na'nanopy'po pyrata ko'po irombo
 moro Kristus maro tajuru iru'pa topoje i'wa man. Moro tynapyiry
 man tapety poko tywo'po'se man.

27Tamusi amyikary ke ty'wa, Egypte wyino tyto man. Mo'ko
 Egypte ponokon jopotory erekuru poko ety'ka'pa tywaije man.
 Mo'ko onepyn enery ta rypo irombo mo'ja ro tyweja'naka man.

28Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'karon eratonomapoto'kon
 tonomy tywopo i'wa man. Moro imynurukonymbo typo i'wa man
 morokon pena epy poko, mo'ko kari'na y'ma'kanen Tamusi apojon
 'wa mo'karon tywyinonokon koromo oma'san y'tu'kary pona.

29Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'karon Israel pajanyombo 'wa
 moro tapiren parana typato man, taruren nono tu'po ytono wara.

11:18 Genesis 21:12 **11:20** Genesis 27:27-29,39,40

11:21 Genesis 48:1-20, Genesis 47:31 (LXX)

11:22 Genesis 50:24-25, Exodus 13:19 **11:23** Exodus 2:2, Exodus 1:22

11:24 Exodus 2:10-12 **11:28** Exodus 12:21-30

Mo'karon Egypte ponokon te ty'ma'se mandon moro parana patory u'kuru jako ty'waine.

30 Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'karon Israel pajanymbo 'wa moro Jeriko a'kototy tamapo man moro oko-to'ima kurita u'membotyry ke.

31 Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko tyja'mun ekaramanen Rahab iromby'pa tywaije man mo'karon typanaja'naramon maro. Mo'karon ekapyn ta oty menga opy'san irombo tawa'ma i'wa tywaije mandon.

32 Oty noro ko sekari'tan? Akore'pe 'ne terapa nairy moro y'wa oty ekarityry jako mo'ko Gideon poko, mo'ko Barak poko, mo'ko Simson poko, mo'ko Jefta poko, mo'ko David poko, mo'ko Samuel poko, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon poko enapa.

33 Tamusi amyikary ke ty'waine, potonon jopoto nundymarykon ty'mondo i'waine man. Ty'wanokon me Tamusi wykato'konymbo wo'kapyry tone i'waine man. Kaikusi tyndapu'to i'waine man.

34 Wa'to pori'tory to'wu'ka i'waine man. Tyjekamon supara wyino tywetuwarika mandon. Ru'mangon me tywepori'toma mandon. Warinu ta pari'pe tywaije mandon. Tywetoine o'tonon warinu pokonokon tyramapo i'waine mandon.

35 Woryijan 'wa iromby'san tomorykon awomy'san topoje rapa mandon. Amykonymbo iromo'to'ko'me mene tywo mandon. Moro tyworykon poro'kary animomoky'pa tywaije mandon. Iru'pyn 'ne ka'tu rapa amano taka tawomyrykon man irombo tymomo'se i'waine man. **36** Amykonymbo rapa toju mandon. Typoky'ma mandon. Itakaro tymy mandon. Yja'wanton kari'na aru'katopo taka taru'ka mandon. **37** Topu ke tywo mandon. Ase'ra ty'saka mandon. Supara ke tywo mandon. Kapara pi'sanyymbo ta, kapirita pi'sanyymbo ta enapa tyweramapo'se mandon, oty'pambo, tywyry'karykon ta, tywota'karykarykon ta. **38** I'waine waty ero nono tywaije man. Ipono'non wo'i ta tytopo'se mandon. Topu atorykon ta, nono atorykon ta enapa tamanje mandon.

11:29 Exodus 14:21-31 **11:30** Jakobus 6:12-21

11:31 Jakobus 6:22-25, Jakobus 2:1-21 **11:32** Richteren 6:11-8:32, Richteren 4:6-5:31, Richteren 13:2-16:31, Richteren 11:1-12:7, 1 Samuel 16:1, 1 Koningen 2:11, 1 Samuel 1:1-25:1 **11:33** Daniel 6:1-27 **11:34** Daniel 3:1-30
11:35 1 Koningen 17:17-24, 2 Koningen 4:25-37
11:36 1 Koningen 22:26-27, 2 Kronieken 18:25-26, Jeremia 20:2, 37:15, 38:6
11:37 2 Kronieken 24:21

³⁹Inaron pa'poro tamyika mandon, Tamusi amyikary ke ty'waine. Ise'me moro Tamusi wykatopombo anapo'i'pa tywaije mandon.

⁴⁰Tamusi 'wa ky'wanokon me amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa oty tone terapa tywaije man. Kypyndoine kapyn oty anamonopy'non me iwairykon tywaije man.

Eja'nakano

12 ¹Moky imero mo'karon ku'menamon tamyikamykon wairy ke ro pa'poro moro ka'kotorykon 'sangon yja'wanton otykon awosiny kysemesen. Kyweja'nakarykon ta moro kaka'nundo'kon man oma kysi'ma'kasen. ²Moro kaka'numyrykon jako ro mo'ko Jesus poko roten kyto'po'sen. Mo'ko ro kuwapoine tyto man moro Tamusi amyikary emary ta. Mo'ko ro moro Tamusi amyikary yjan oty anamonopypyn me. Moro tymomo'en awa'ponano apyito'me moro tyromo'topo wakapu tapyije i'wa man, moro toponen piywano poko o'poty'pa. Erome moro Tamusi apo'ny apo'tun wyino tandy'po man. ³Mo'karon tyja'wangamon 'wa moro moro wara tauran arimary tapyije i'wa man. Moro poko ro onumengatoko, irupomamy'pa aja'karykon waito'me, iporopy'pa awaito'ko'me enapa.

⁴Amynurukonymbo ani'kambo'pa na'nen man moro yja'wan me aino maro awo'wo'marykon. ⁵Moro aje'mato'kon tutal'ka o'waine nan? Ymunano 'wa tykary wara irombo Tamusi o'waine kynganon:

Ymuru, moro Tamusi 'wa aje'mary kysenu'kai. Moro i'wa yja'wan me awe'i'po enepory jako, arupomamyi. ⁶Mo'ko tynipynary e'manon irombo Tamusi. Pa'poro tymuru me tynapo'i'po tuwaro'manon.

⁷Morokon aje'mato'kon apyitoko. Ymunano enary wara irombo Tamusi ajenaton. Nokypaan ymunano ane'ma'pa ko mo'ko ijumy nan?

⁸Pa'poro ymunano e'mary wara enapa e'ma'pa aja'taine, ymunano 'ne kapyn amyjaron mandon. ⁹Itakaro mo'karon nono tu'ponokon ko'manamon kyjumykon nendotopo tywaije ky'waine man. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa kapyn kawo mo'karon a'kanano jumy yry ky'waine nan, amano epoto'me? ¹⁰Mo'karon nono tu'ponokon kyjumykon 'wa amy ko'i roten aitoto amano 'wano me to'ma

kytaton, moro iru'pa tyneporykon taro ro. Mo'ko Tamusi te ko'maton kapano'namon me, moro tykuranory a'sakarykon me kywaito'ko'me. ¹¹Amy pairo o'mano typosine e'i'pa man, moro apyiry jako. Je'tun pe te man. Aire 'kopore te epery eneta'ton mo'karon o'mano nemepa'san. Moro sara'man tamambore aino, wykaje irombo.

¹²Iro ke ro serere me morokon ajainarykon kysapyiton. Morokon ajekunarykon wajakuta'san enapa ityngatoko rapa. ¹³Sapatoro morokon apupurukon ematoko, tywotamenje emepamyrykon pona. Iru'pa rapa iwairykon man. ¹⁴Pa'poro kari'na maro sara'me ajemamaryrykon poko o'mikatoko. Tamusi wyinonokon me awairykon poko e'kutoko. Moro pyndo ro amy pairo kari'na Tamusi anene'pa kynaitan. ¹⁵Tuwaro aitoko moro Tamusi turu'popory anepory'pa amy pairo wairy pona. Amy ewa'po'pa aino masakyry atyta'pa nainen, kari'na aki'manen me tywaito'me. Ijako irombo pyime kari'na any'matan. ¹⁶Amy pairo wararo rotent wokyry, woryi maro e'i'pa nainen. Amy pairo eja'wanga'pa nainen, mo'ko Esau weja'wanga'po wara. Mo'ko 'wa ro moro koromono me tywoma'po nyry pori'tonano takarama man, o'win tuma epety me. ¹⁷Aire 'kopore moro tykuranondotopo man apyiry 'se tywairy se'me, anapo'i'pa iwe'i'po muku'saton. Moro i'wa ije'tumary aronge rotent tywaije man, apyiry sanory ta tywotamo'po se'me.

O'mano

¹⁸Tytunda mandon amy ty'tu'kamy 'wa kapyn, amy tururu wa'to 'wa kapyn, amy ewa'rumpy tam'po'kory 'wa kapyn, amy pepeito tam'po'kory 'wa kapyn, ¹⁹amy kuti tam'pokory ety 'wa kapyn, amy auranano mory 'wa kapyn. Moro auranano mory eta'po wyino ty'waine, mo'karon Israel pajanyombo tywoturupo mandon, erupa'pa pairo noro tywaito'ko'me. ²⁰Moro taurotopo 'Tonomy 'wa pairo moro wypy y'tu'ka'poto, topu ke iwory man' apyiry tupi i'waine man. ²¹Anari me imero moro epa'kano wonery poko ro Moses tyka man: "Yjenariry imero ytytykanon."

12:12 Jesaja 35:3 (LXX) 12:13 Spreuken 4:26 (LXX)

12:15 Deuteronomium 29:18 (LXX) 12:16 Genesis 25:29-34

12:17 Genesis 27:30-40

12:18-19 Exodus 19:16-22, 20:18-21, Deuteronomium 4:11-12, 5:22-27

12:20 Exodus 19:12-13 12:21 Deuteronomium 9:19

22 Tytunda te mandon moro wypy Sion 'wa, mo'ko nurono Tamusi waitopo 'wa, moro kapu tano Jerusalem 'wa, pyimanokon dusun tawa'poramon Tamusi apojongon wota'nanopy'san 'wa,
 23 koromonokon me oma'san, mo'karon etykon kapu ta tymero man inaron wota'nanopy'san 'wa, mo'ko pa'poro kari'na pok'o a'wembono auranano ynen Tamusi 'wa, oty anamonopy'non tamamboram'on a'ka'san 'wa, ²⁴ mo'ko asery me Tamusi wykatopombo wo'kapyry enenen Jesus 'wa, moro kari'na pisimbisingatopo mynu, moro Abel mynurumbo ko'po pari'pe kynaurananon iro 'wa enapa.

25 Tuwaro aitoko. Ajerupa'paine mo'ko auranatoto waito'me kytoturupoton. Mo'karon nono tu'po aurana'pa mo'ko auranatoto waito'me aturupo'san irombo epa'ka'pa rapa tywaije mandon. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa ky'karon epa'ka'pa rapa kytaita'ton, mo'ko kapu wyino auranatoto wyino kywotu'ma'sando. ²⁶ Moro jako moro auran 'wa nono tysakama man. Erome te kynganon:

O'wimboto ro'kon nono roten kapyn, kapu enapa te sitytykatake.

27 Moro 'o'wimboto' taurotopo morokon esakamatonon ikapy'san otykon emimary man enepojan. Morokon esakama'non otykon te kynainopotan.

28 Iro ke ro moro ky'waine amy esakamapyn kynundymarykon man apyiry pok'o tawa'pore kywairykon kyseneposen. Iwara ro Tamusi apokupe nainen moro inendory ta ky'waine ety awongary.
 29 Y'ma'kato aitoto wa'to irombo mo'ko kytamusirykon man.

Aturuto'kon

13 ¹Mo'ja ro ase'wa aipynatoko. ²Otawatonon ewa'mary pok'o atuwarenge'ton. Iwara ro amykonymbo 'wa tynukuty'torykon me Tamusi apojongon tapyije mandon tautykon taka. ³Mo'karon yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'ka'san pok'o onumengatoko, imaroine aru'ka'san wara. Mo'karon ikota'ma'san pok'o onumengatoko, iwaraine enapa tyja'mune aitonon wara. ⁴Pa'poro oty ta kawo moro tywaimy aino nainen. Moro awo'ny'to'kon eja'wanga'pa nainen. Mo'karon wararo wokyry,

woryi maro pai aitonon poko irombo, mo'karon taporitonone aino any'manamon poko enapa a'wembono auranano ytan Tamusi.

⁵Pyrata 'wa ajundymarykon kapyn man. Tawa'pore te aitoko moro ajekosaine man iro poko. Tamusi irombo aseke tyka man: "Anonda'pa pairo waitake. Ano'pa pairo waitake." ⁶Iro ke ro tawa'pore kykarykon taro kytaton: "Tamusi yjepaton me man. Ety'ka'pa waitake. O'to ko kari'na yjyutan?" ⁷Atuwarenge'ton mo'karon o'waine moro Tamusi auran ekari'namonymbo ajopotorykon poko. Moro i'waine moro i'matyry 'wa ro tamamyrykon arory poko o'po'toko. Moro Tamusi amyikanamon me iwairykon wara enapa aitoko. ⁸Inoro ro rapa mo'ko Jesus Kristus man, koinaro, erome, mo'ja ro. ⁹Pa'poro tameronokon, ukuty'non roten omepano 'wa kytomu'mapoton. Tamusi turu'popory 'wa kari'na turu'po pori'tomary iru'pa man, endameno emery 'wa kapyn. Endameno emery irombo mo'karon taronamon anepanopy'pa tywaije man. ¹⁰Moro kokosanokon Tamusi 'wano me yry'po apo'ny tu'pono onory kapyn man mo'karon Tamusi auty ta amaminatonon 'wa. ¹¹Tamusi 'wanokon me iwo'san tonomy mynurumbo arotopo ro rypo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa man moro Tamusi wyinono aitopo taka, moro yja'wan me kari'na we'i'san kato'me. Morokon ija'mungonymbo koro'katopo te man kurando mo'karon kari'na waito'kon wyino. ¹²Iro ke ro mo'ko Jesus enapa aitopo wyino kurando tywota'karyka man, aseke tymynurumbo ke Tamusi wyinonaka kari'na yto'me. ¹³Ka'makon iro ke I'wa aitopo wyino kurandonaka, iwara enapa ojuno apyinamon me. ¹⁴Ero po irombo amy aitoto roten kywaito'kon waty man. Moro aireno aitopo poko te kyto'posaton.

¹⁵Iwara te mo'ko Jesus nepanopy'san me o'kapyn roten amy Tamusi ety awongatopo me tymy kysarosen Tamusi 'wa. Kawo ety ynamon yndapory epery kysarosen i'wa, wykaje irombo.

¹⁶Ase'wa iru'pa awairykon poko, awapanopyrykon poko enapa atuwarenge'ton. Moropangon tymy irombo Tamusi apokupe man.

¹⁷Epanamatoko ajopotorykon 'wa. Aurangon po'takaro kytaiton. Mo'karon ro irombo aja'karykon erandojaton. Moro tynikapyrykon amaminano poko iwasajomarykon kynaitan. Ewa'porykon ta

13:5 Deuteronomium 31:6,8, Jakobus 1:5 13:6 Ware 118:6 (LXX)

13:11 Levitikus 16:27

moro amaminano ika'potoko i'waine, ataki'ma'pa emaminato'ko'me. Iwotaki'marykon irombo iru'pyn oty anenepy'pa o'waine kynaitan.

¹⁸Tamusi 'wa na'na poko ajauranatoko. Tamromo'ka'pa amy pairo oty wairy amyikanon na'na. Pa'poro oty ta iru'pa tamamyry u'kujan na'na.

¹⁹Ko'i 'ne ka'tu rapa o'waine yweramato'me moro wara kapokumaton.

Kareta y'matyry

²⁰Mo'ko sara'me aino undy Tamusi 'wa moro aitoto roten tykatopombo pori'tomanen mynu ke mo'ko poto 'su kapara enenen Kyjopotorykon Jesus tawonga rapa man iromby'san wyino. ²¹Apori'tomasen pa'poro iru'pyn oty ta, tynisanory wara awaito'ko'me. Oro kytaine moro tapokupan oty ka'pon mo'ko Jesus Kristus maro. Mo'ko ety awongary ro man, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

²²Waturupoja o'waine, yja'sakarykon, ero ajuruto'kon yjauranymbو anije'tuma'pa awaito'ko'me. Pyime 'ne animero'pa o'waine we'i.

²³Moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino mo'ko ka'sakarykon Timoteus wo'ka'po rapa uku'toko. Ko'i iwopy'poto, imaro ro wo'take ajeneine.

²⁴Pa'poro mo'karon ajopotorykon 'wa, pa'poro Tamusi wyinonokon 'wa enapa "Iru'pa aitoko!" kaitoko na'na ekataka. Mo'karon Itali ponokon ka'sakarykon "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. ²⁵Oro Tamusi turu'popory pa'poro amaroine nainen.

Jakobus nimo'po kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Jakobus, mo'ko Jopoto Jesus piry mo'ko tywaije man. O'win amy mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotory me tywaije man. Moro jako kari'na erekuru 'wa mo'karon Kristus wyinonokon tykota'ma mandon. Iro ke ro Jakobus 'wa ero kareta tymero man mo'karon wararo amandonon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa Tamusi amyikanamon 'wa enapa. Mo'karon moro jakonokon Tamusi amyikanamon poko tywesyla man. Yja'wan me emepo'pa aino wairy enepojan i'waine. One wara ero nono tu'po mo'karon Kristus wyinonokon wairy man ekari'san enapa.

Ero kareta wota'saka'san

- 1:1-27 Moro Tamusi apokupan kari'na emamry emery
 - 2:1-26 Tamusi amyikary aipynano maro
 - 3:1-18 Moro kari'na nuru pori'tory moro Tamusi wyinono oty ukutyry maro
 - 4:1-5:6 Jakobus 'wa kari'na e'mapotyry
 - 5:7-20 One wara ase'wa Tamusi amyikanamon emamry man
-

Kareta a'motopo aurano

1 ¹Jakobus, mo'ko Tamusi pyitory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus pyitory enapa ero kareta merojan mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel y'makon pajanymbo, mo'karon wararo tywotaripa'se mandon inaron 'wa. Mondo ro rypo mandon?

1:1 Mateus 13:55, Markus 6:3, Apojoma'san 15:13, Galatie 1:19

Atu'kuno 'wa kari'na pana'tomary

²Ajewa'porykon me roten nainen, yja'sakarykon, tameronokon atu'kuto'kon 'wa ajeporykon jako. ³Moro Tamusi amyikanamon me awairykon u'kuru 'wa waty apana'tomarykon muku'saton. ⁴Tywaike ro moro pana'tonano wairy man, tywetuwaro'ma awaito'ko'me, tywaije awaito'ko'me, amy pairo oty anamonopy'pa awaito'ko'me.

⁵Ajamono'keine tywonumengapore aino a'ta te, ipoko aturupotoko Tamusi 'wa. Tamusi ro pa'poro kari'na 'wa ija roten, ejuru pyndo oty ynen me man. Mo'ko ro tywonumengapore mo'ko aturupototo ytan. ⁶Tamusi amyikary ta te iwoturupory man. Ato'wa pairo iwonumengary wairy kapyn man. Mo'ko ato'wa iwonumengary man inoro amy pepeito naropotry parana wara man. ⁷Mo'kopan kari'na Tamusi wyino oty appinen me okanopy'pa nainen. ⁸Oko iwonumengary man. Amy pairo oje tywotapyiry upijan.

Po'po kari'na wairy

⁹Mo'ko po'pono ka'sakarykon natamyikan moro kawo tywairy pok. ¹⁰Mo'ko typyrataken te natamyikan moro po'po tywairy pok. Itupu epyryry wara irombo kynuta'tan. ¹¹Moro weju waty nepa'kanon tasiny maro. Itupu ajukanon. Moro epyryry kyno'pa'san. Iwara moro ikuranory kynuta'san. Iwara enapa morokon tywomu'kato'kon maro ro mo'ko typyrataken kynajutatan.

Atu'kuno 'wa iru'pyn oty enepyry

¹²Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko tu'kuru ta eja'nakatoto. Iru'pa epory'poto, moro amano ene'en u'mari apyitan. Moro yry ro tajato Tamusi 'wa man mo'karon typynanamon 'wano me.

¹³Amy oty nu'kuru wykary kapyn man: "Tamusи yju'kujan." Amy pairo yja'wan oty irombo Tamusi anu'ku'pa man. Aseke enapa Tamusi kari'na anu'ku'pa man. ¹⁴Aseke inisanory te pa'poro kari'na u'kujan. Kynityganon. Kynewa'nosan. ¹⁵Moro tynisanory 'wa iwotaropo'poto, yja'wan oty ene'san moro inisanory. Poto me moro yja'wan oty we'i'poto, romo'no ene'san.

¹⁶Kyтому'mapoton, typynamon yja'sakarykon. ¹⁷Pa'poro iru'pyn tymy, pa'poro kurano tymy kawo wyino kyno'san, morokon kawonokon aweinano ka'nenyimbo wyino. Ekosa oty e'petakama'pa man. Amy pairo oty wotu'memryy anawoitake'ka'pa man.

¹⁸Tynisanory wara ro typa'kano'po i'wa kytaton moro iporono auranano 'wa. Iwara morokon tynikapy'san ra'na koromonokon tywyinonokon me kywairykon 'se tywaije man.

Tamusi auran wykary wara kari'na wairy man

¹⁹Morokon otykon ukutyry o'waine man, typynamon yja'sakarykon. Pa'poro kari'na wairy te man tarawone tywepanamary poko. Erawo'ma te iwairy man tauranary poko, tywore'kory poko enapa. ²⁰Kari'na erekuru irombo moro Tamusi wyino tamambore aino anenepy'pa man. ²¹Pa'poro nurija me aino, pa'poro emepo'pa aino enapa ematoko. Pyi'me'ke awairykon ta moro otaine ipomy'po auranano ewa'matoko. Moro ro mo'karon aja'karykon unemyry taro man.

²²Moro auranano wykary wara aitoko. Kytepanamaton roten i'wa. Ijako irombo aseke momu'mata'ton. ²³Mo'ko auranano wykary wara tywairy pyndo moro auranano 'wa kynepanamanon inoro amy supikiri ta aseke tombatary enenen wokyry wara man. ²⁴Kynosenejan. Kyny'san. Irombo o'win wytory moro one wara tombatary wonery uta'kanon rapa. ²⁵Mo'ko moro kari'na ymbokanen atamonopypyn omenano karetary menganen, mo'ko tyneta'po uta'kary pyndo moro tyneta'po wara kynaijan inoro te sara'me 'ne janon kynaitan moro tynikapyry ta.

²⁶Mo'ko tauranary ekemary pyndo Tamusi amyikanen me okano'toto, aseke kynomu'manon. Moro i'wa Tamusi amyikary aronge roten man. ²⁷Mo'ko jumynano Tamusi embata amyikanen me tywekoroka, ija'wany'pa tywairy 'se amy a'ta, ijumyngepy'san kotanory enery, isanongepy'san kotanory enery, inongepy'san kotanory enery enapa i'wa man. Ero nono 'wa ija'wangary kapyn man.

Asewara kari'na enary

2 ¹Yja'sakarykon, asewara pa'poro kari'na apyiry o'waine man mo'ko kurano Kyjopotorykon Jesus Kristus amyikanamon me. ²Tywota'nano'se pai mandon. Irombo amy ika'mi'po kapy'po

ainatano e'mo'nenymbō, typotyren wo'mynano tano wokyry kyno'myjan. Morombo wyino amy o'sekapoty'po wo'mynano tano ipyratapyn enapa kyno'myjan. ³Irombo mo'ko kurano wo'mynano tano wokyry menejaton. Mykaton i'wa: "Ero po iru'pyn me atandy'moko." Mo'ko ipyratapyn 'wa te mykaton: "Moro po pyre aiko. Ypupuru apo'ny po pai atandy'moko." ⁴Moro wara aja'taine, iwonyrē poko kapyn kari'na mamyikaton, murumenaton pai? Yja'wan me kapyn kari'na poko monumengaton?

⁵Epanamatoko, typynamon yja'sakarykon. Tamusi 'wa kapyn mo'karon nono tu'ponokon ipyrata'nnon tapyije nandon moro tamyikary ta typyratakamon me, moro typynamon 'wa tykatopombo tynundymary ta totykamon man me? ⁶O'waine te mo'ko ipyratapyn tonu'ka man. Mo'karon typyratakamon kapyn ajopotomaton? Mo'karon kapyn morokon a'wembono auranano yto'kon auto taka ajarojaton? ⁷Mo'karon kapyn moro ajejatoto'kon iru'pyn atywano jamikaton?

⁸Iru'pa man mo'ko jopoto nyry'po omenano apyiry jako o'waine ero imero'po wara ro: "Mo'ko aja'sakary pynary o'wa man aseke awaipnary wara enapa." ⁹Asewara kari'na anapo'i'pa aja'taine, meja'wangaton. Moro jako ro moro omenano mero'po ajekari'saton omenano ambo'namon me. ¹⁰Mo'ko pa'poro moro omenano mero'po apyinen 'wa o'win roten amy oty kapy'poto yja'wan me, pa'poro morokon omenano mero'san poko kynotu'tary'tojan. ¹¹Mo'ko "taporitonone aino kysany'mai" tauronenybō irombo tyka enapa man: "woto kyte'i". Moro o'wa taporitonone aino any'mary pyndo kari'na wo'poto o'wa, moro omenano mero'po mambo'sa.

¹²Ajauranarykon jako, o'to awairykon jako, uku'toko moro kari'na ymbokanen omenano mero'po ke a'wembono auranano yry man apokoine.

¹³Mo'ko a'wembono auranano ynen irombo mo'ko kotano anenepyn kari'na kotanory anene'pa man. Moro kotano enery te moro a'wembono auranano y'mondojan. ¹⁴Otypan iru'pyn oty ene'san ko, yja'sakarykon, amy 'wa tamaminary pyndo ty'wa Tamusi amyikary ekarityry? Moro i'wa moro wara Tamusi amyikary 'kare unemyry taro

nan. ¹⁵Amy aja'sakarykon wokyry, woryi pai iwo'my'ma man. Kurita wara ro pai ikumyrykon kyniwojaton. ¹⁶Irombo amy ara'nanokon pai kynganon i'waine: "Iru'pa i'tandoko. Asin pe ewo'myndotoko. Iru'pyn me endametoko." Amy pairo ijamungon nisanorykon anyry'pa te mana i'waine. ¹⁷Iwara enapa moro Tamusi amyikary man. Amaminano ta onepo'pa ta'ta, tyromo'se man.

¹⁸Amy pai kyngatan: "Amykonymbo Tamusi amyikaton. Amykonymbo amaminano enepojaton." Amaminano pyndo iro ke moro o'wa Tamusi amyikary enepoko! Irombo awu morokon ynikapyry amaminano ta moro y'wa Tamusi amyikary senepotake o'wa. ¹⁹O'win Tamusi wairy mamyikanon? Iru'pa man. Moro amyikaton enapa te mo'karon ewa'rummy, tanarirykon 'wa tytytykarykon ta.

²⁰Oty anukutypyn. Aronge roten moro Tamusi amyikary wairy ukutyry 'se man amaminano pyndo? ²¹Amaminano pokon kapyn mo'ko kytangonymbo Abraham tamamboren me takari'se nan, mo'ko tymuru Isak yry'po mero i'wa moro Tamusi 'wa tymy apo'ny tu'ponaka? ²²Iwara meneja moro i'wa Tamusi amyikary 'wa morokon inikapyry amaminano epatomary. Meneja enapa morokon inikapyry amaminano 'wa moro Tamusi amyikary yry tywaike ro.

²³Iwara ero imero'po tywo'ka'se man:

Abraham 'wa Tamusi amyika'po. Moro pokon ro tamamboren
me u'ku'po Tamusi 'wa.

Tamusi pawanary me tajato man. ²⁴Iwara menejaton amaminano pokon kari'na ekarityry tamamboren me. Moro i'wa tamyikary pokon roten kapyn tamamboren me kynekari'san Tamusi. ²⁵Iwara enapa amaminano pokon kapyn tamamboren me mo'ko tyja'mun ekaramanen Rahab takari'se nan? Mo'karon tauty tako tyna'mykapo'san apojonano irombo amy pato terapa typa'kapo tywaije i'wa mandon. ²⁶A'kanano pyndo tyromo'se moro ja'munano wairy wara enapa moro Tamusi amyikary amaminano pyndo tyromo'se man.

Moro kari'na nuru

3 ¹Pyime 'ne waty ara'nanokon wairy man amepanamon me, yja'sakarykon. Muku'saton waty awosin pe 'ne ka'tu rapa

2:21 Genesis 22:1-14 **2:23** Genesis 15:6, 2 Kronieken 20:7, Jesaja 41:8

2:25 Jakobus 2:1-21

a'wembono auranano apyiry man na'na 'wa. ²Pa'poro irombo o'kapyn roten yja'wan me o'to kytaijaton. Mo'ko yja'wan me o'to yka'pa roten aitoto tywaike ro man. Pa'poro moro tyja'mun undymary taro man.

³Kaware ynda moro amo'ty yry'poto ky'waine kynisanorykon ka'to'me i'wa, pa'poro moro ija'mun undymary taro kytaton. ⁴Kurijara 'wa enapa tyre o'po'toko. Poto me iwairy se'me, pari'pe pepeito woturory se'me, amy simona'membo kynarojan mo'ko undymanen nisanory wara ro. ⁵Moro wara enapa moro kari'na nuru man. Ja'munano pisara'po'membo moro man. Potonon otykon poko te tywotamyikary taro man. Amy wa'to'membo poto 'su ituru koro'kary taro man. ⁶Wa'to enapa moro kari'na nuru man. Yja'wan oty undy me man morokon kyja'mungon pisara'san ra'na. Pa'poro moro ja'munano yja'wanganon. Kywoma'san poro moro kamamaryrykon ka'mutano'pojan. Moro kari'na nuru ka'mutano'pojan te moro e'wutypyn wa'to.

⁷Pa'poro tonomy ko'po, pa'poro tonoro ko'po, pa'poro tyrary pok'o ytototo ko'po, pa'poro woto ko'po mo'ko kari'na man. ⁸Amy pairo kari'na te moro tynuru ko'po tywairy upijan. Amy tare'nen yja'wan oty moro man. Ty'kakore man. Kari'na romo'kanon. ⁹Ike ro mo'ko kyjumykon Tamusi ety kysawongaton. Ike enapa te mo'karon Tamusi eneke ikapy'san kari'na kysany'maton. ¹⁰O'win iro noro yndanano wyino Tamusi ety awongary, kari'na any'mary enapa kyno'san. Moro wara kapyn te iwairy man, yja'sakarykon. ¹¹O'win iro noro tuna undy wyino 'kare typosinen tuna no'san itun pan tuna maro. ¹²Oroi 'kare oleif epery me tapetary taro nan, yja'sakarykon. Winu me tykapymy wonatopo rapa 'kare oroi epery me tapetary taro nan. Wajo pan tuna undy enapa typosinen tuna yry upijan.

Tamusi nyry tywonumengapore aino

¹³Noky ko oty uku'san ara'naine? Noky ko tywonumengapore nan? Oro mo'ko moro wara aitoto kari'na moro iru'pyn me tamamaryry ta morokon pyi'me'ke tynikapyry otykon, morokon oty uku'nen me kynenepojan irokon enepon. ¹⁴Aturu'san ta itun pan amyne aino a'ta e'kuno maro, moro iporono auranano kysenu'katon.

Moro iporono auranano pokon ajenapitaton. ¹⁵Kawo wyino kapyn moro wara oty ukutyry kyno'san. Nono tu'pono me te man. Nono emery arojan. Ewa'rummy emery arojan. ¹⁶Amy oje amyne kari'na a'ta, ase'wa iwe'kurukon jako, ere'ma e'i'pa oty moro po man. Pa'poro yja'wan oty moro po man. ¹⁷Ero wara 'ne ka'tu te wykaje moro kawo wyino o'toto oty ukutyry pokon: tykoroka man. Sarame enapa te man. A'kototo'pa man. Ipanaja'n'a'pa man. Kotano enejan imero. Tamamimbore man. Iwonery pokon kari'na anamyika'pa man, anurumena'pa man. Enapi'pa man. ¹⁸Sarame amano tamambore aino ene'san mo'karon sara'me kari'na emangaponamon 'wa.

Ero nono pynary

4 ¹Oty ko ajere'kopojaton? Oty ko awo'mapo jaton ase'wa?
4 Morokon aja'mungon ta ajamiromo'kanamon aturu'san nisanory kapyn? ²Amy oty 'se mandon. Anapo'i'pa te mandon. Kari'na miwojaton. Amyne enapa maijaton. Moro anisanorykon epory te mupijaton. Mo'wo'maton ase'wa. Areku enapa mika'saton. Moro anisanorykon anepory'pa te mandon, Tamusi 'wa ipoko aturupo'pa awairykon ke. ³Tamusi 'wa amy oty pokon awoturuporykon jako ro rypo, anapo'i'pa mandon, yja'wan me awoturuporykon ke. Aseke aturu'san nisanory 'wano me roten moro oty apyiry 'se mandon. ⁴Taporitonone aino any'manamon! Anukuty'pa mandon Tamusi jenonopyry me ero nono pynary wairy? Mo'ko ero nono pynanen kynaijan Tamusi jenono'nen me. ⁵Typo roten ero wara moro imero'po wykarymekano'saton?:
 Amyne imero mo'ko kytaine tynemangapory a'kanano pokon man.

⁶Poto me 'ne ka'tu rapa te moro inyry kurano man. Tymero irombo man:

Tamusi kawo atapotanon y'tu'kanon. Po'po atapotanon 'wa te kurano yjan.

⁷Tamusi upi'no atytoko. Mo'ko ewa'rummy tamuru y'tu'kanamon me aitoko. Irombo awyinoine kynetuwarikatan. ⁸Tamusi 'wa i'tandoko. Irombo o'waine kyny'tan. Morokon ajainarykon

4:6 Spreuken 3:34 (LXX)

i'kongatoko, yja'wangonymbo. Morokon aturu'san ikorokatoko, oko iwonusumengary aitonon. ⁹Kata'mato aitoko. Akotanorykon enetoko. Atamotoko. Ajaurukon ne'petakaman ura me. Ajewa'porykon ne'petakaman atamono me. ¹⁰Po'po Tamusi embata atytoko. Irombo kawo ajyta'ton.

Kari'na 'wa a'wembono auranano yry kapyn man

¹¹Yja'wan me asepoko ajauranaton, yja'sakarykon. Mo'ko ta'sakary poko yja'wan me auranatoto, mo'ko ipoko a'wembono auranano ynen pai moro omenano mero'po poko yja'wan me kynaurananon. Moro omenano mero'po poko a'wembono auranano yjan. Moro omenano mero'po poko a'wembono auranano yry jako o'wa, moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa mana. Ipoko a'wembono auranano ynen me te mana. ¹²O'win roten te moro omenano ynen man. O'win roten moro a'wembono auranano ynen man. Mo'ko roten ro kari'na aijomary taro, kari'na uta'kary taro enapa man. Noky ko amoro man, a'wembono auranano yto'me o'wa aja'sakary poko?

Atamyikano

¹³Epanamatoko te, amyjaron, ero wara auranatonon: “Erome, koro'po pai ytopo'se ky'ta'ton iropan aitopo 'wa. Moro po ro o'win siriko kytaita'ton. Otykon kysekaramata'ton. Pyrata kysika'ta'ton.” ¹⁴Anukuty'pa pairo te mandon one wara koro'po ajemamyrykon wairy man. Kamerita wara ko'i roten monepojaton, ko'i rapa awoneke'to'ko'me. ¹⁵Awykarykon manombo te man: “I'se Tamusi a'ta, kamanda'ton ero ka'to'me, moro ka'to'me pai ky'waine.” ¹⁶Maijaton 'ne te. Matamyikaton. Pa'poro moropan atamyikano yja'wan me man. ¹⁷Iru'pyn oty anikapy'pa mo'ko ikapyry uku'nen a'ta, yja'wan me o'to kynaijan.

O'to mo'karon typyratakamon wairy man

5 ¹Epanamatoko te, amyjaron, typyratakamon. Atamotoko. Ajurarykon aropo'toko, morokon ajeponamon man kotano poko. ²Morokon pyimanokon ajekosanokon otykon tykotapo'se man. Morokon awo'mykon pisu 'wa tyja'puka'ma man. ³Morokon

ajekosanokon ika'mi'po, amu'nymbō tywetytapo'se man. Moro iwety ro yja'wan me ajekari'ta'ton. Morokon aja'mungon uta'katan wa'to wara. Pyime oty ta'nano'se o'waine man morokon irokonymbo ro kurita ta ajemamyrykon se'me. ⁴Epanamatoko. Moro amainarykon tano wonatopo po'namon epty, moro anyry'pa amyjaron tywaije mandon iro kynotaikanon. Mo'karon wonatopo a'nano'namon ko'tykon mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi panary taka tywaije man. ⁵Tywaijopotoma mandon ero nono tu'po. Tyweserepeka mandon. Tywekaropo'se mandon o'wono wopyry se'me. ⁶Tamamboramō kari'na pokō a'wembono auranano tyje o'waine man. Tywo o'waine mandon. Asaijoma'pa kari'na man o'waine.

Onsi'ma'pa kari'na waimomokyry man

⁷Onsi'ma'pa aimomo'toko, yja'sakarykon, mo'ko Jopoto wo'topo kurita taronaka. Amy maina pokono 'wa tyre o'po'toko. Moro tymainary tano tapenen wonatopo epery momo'san onsi'ma'pa. Moro koromono konopo womary man uku'san irombo. Moro wena'po tano konopo womary man uku'san enapa. ⁸Amyjaron enapa onsi'ma'pa aimomo'toko. Aturu'san ija'nakatoko. Mo'ko Jopoto wo'topo kurita irombo senge roten man. ⁹Awaikota'marykon pokō toruke kyaiton, yja'sakarykon, a'wembono auranano yry pona apokoine. Pena po terapa mo'ko a'wembono auranano ynen Jopoto man. ¹⁰O'po'toko tyre mo'karon Tamusi ety ta aurana'san 'wa, yja'sakarykon. Moro i'waine aikota'mano ta tyturu'san ja'naka'san wara enapa aturu'san ija'nakatoko. Iwe'i'san wara enapa onsi'ma'pa aimomo'toko. ¹¹Sara'me 'ne janon mo'karon tyturu'san ja'nakanamonymbo wairy kysekari'saton. Mo'ko Job 'wa tyturu'po ja'naka'po tota o'waine man. Irombo one wara ko'wu Tamusi 'wa yry'po muku'saton. Tamusi irombo kotano enejan. Apano'to man.

¹²Yja'sakarykon, poto me imero ero man: Ajaurangon pori'tomary kapyn o'waine man kapu ejatory ke, nono ejatory ke pai, amy terapa oty ejatory ke pai. Moro "a'a" awykarykon a'a me nainen. Moro "uwa" awykarykon uwa me nainen. Iwara a'wembono auranano yry'pa apokoine kynaitan.

5:4 Deuteronomium 24:14-15 **5:11** Job 1:21-22, 2:10, Ware 103:8

5:12 Mateus 5:34-37

Je'tun pangon pokon Tamusi 'wa auranano

¹³Amy ara'nanokon waikota'mary jako, oro Tamusi 'wa nauranan. Sara'me amy a'ta, oro niwaretan Tamusi 'wano me. ¹⁴Je'tun pe amy ara'nanokon a'ta, oro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotorykon ko'mapon ty'wa, Tamusi 'wa auranato'ko'me typoko, mo'ko Jopoto ety ta tykapato'me enapa i'waine. ¹⁵Irombo moro tamyikaporen e'pimano mo'ko je'tun pan kura'matan. Tamusi kynawongatan. Yja'wan oty kapy'poto i'wa, Tamusi moro ija'wanymbō katan. ¹⁶Iro ke ro morokon anikapy'san yja'wangon otykon ekari'toko ase'wa. Asepoko Tamusi 'wa ajauranatoko, iru'pa rapa awaito'ko'me.

Typeri'toke moro Tamusi 'wa amy tamamboren auranary jako, poto 'su oty kapyry taro man. ¹⁷Mo'ko Elia 'wa tyre o'po'toko. Kywaraine enapa otykon 'wa topoje man. Opy'pa konopo waito'me Tamusi 'wa aurana'po mero te oruwa itu'ponaka ase'ra siriko konopo opy'pa tywaije man. ¹⁸Irombo Tamusi 'wa rapa aurana'po mero, kapu wyino konopo tywo'se man. Nono wyino rapa wonatopo epery tywepa'ka man.

¹⁹Yja'sakarykon, moro iporono wyino amy uta'toto u'ma'poto amy a'sakary 'wa, ²⁰ero ukutyry man mo'ko u'manen 'wa: mo'ko uta'topo oma wyino amy tyja'wangen u'manen mo'ko tyja'wangenymbō a'kary aijomatan romo'no wyino. Yja'wangon otykon apyimy unendan.

Petrus nimero'po koromono kareta

Uwapo torupamy

Petrus 'wa ero kareta tymero man mo'karon wararo amandonon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa. Awosin pe moro emamyrykon tywaije man. Kari'na erekuru 'wa tywekena mandon. Iro ke ro Petrus kynipori'tomaton. Kristus wara enapa mo'karon Kristus wyinonokon wairy man ekari'san. Mo'ko enapa irombo kari'na erekuru 'wa tywekena tywaije man. Ko'i rapa mo'ko Jopoto wopyry man ekari'san enapa. Iru'pyn me Tamusi embata emando'ko'me kynurujaton.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2	Kareta a'motopo auranano
1:3-2:10	Moro Tamusi amyikanamon nimomokyry
2:11-4:11	One wara amano wairy man enepory man mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa
4:12-5:11	Tykota'mary jako kari'na weja'nakary man
5:12-14	Kareta y'ma'topo auranano
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Petrus, mo'ko Jesus Kristus napojoma'po ero kareta merojan mo'karon Pontus po, Galatie po, Kapadosi po, Asia po, Bitinia po tauranworonokon ra'na tywotaripa'se amandonon Tamusi wyinonokon 'wa, ²mo'karon jumynano Tamusi 'wa penaro terapa ukutyry wararo typo tyje mo'ko Tamusi a'kary 'wa mandon inaron 'wa, mo'karon Jesus Kristus 'wa iwepanamato'ko'me, imynuru 'wa ipisimbisingato'ko'me enapa. Oro Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa poto me nainen o'wanokon me.

Kristus wairy kari'na nimomokyry me

³Tykuranondo man mo'ko Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy. Mo'ko 'wa ro kotano enenen me imero tywairy ke asery amano taka tyje kytaton, mo'ja ro moro ky'waine oty momokyry waito'me. Mo'karon iromby'san wyino irombo Jesus Kristus tawonga i'wa man. ⁴Amy utapypyn, eja'wangapyn, ajutapyn roten anapyirykon man kura'maton kapu ta. ⁵Tamusi pori'tory irombo ajerandojaton. Tamusi amyikary ke o'waine, moro ajuñendo'kon taike'se terapa man, tywonepoto'me morokon irokonymbo ro kurita.

⁶Moro poko ro ominotoko. A'si'ko ro rypo pai erome awaikota'marykon man tameronokon aju'kuto'kon ta. ⁷Iwara iporo moro o'waine Tamusi amyikary wonery man. Moro uta'toto man ika'mi'po y'kongaton wa'to ta. Moro ika'mi'po ko'po te tapene moro o'waine Tamusi amyikary man. Moro o'waine Tamusi amyikary ro ajetykon awongatan, akuranondopota'ton, ajamyikapota'ton enapa moro Jesus Kristus wonepotopo kurita.

⁸Mo'ko ro mipynaton anene'pa awe'i'san se'me. Erome ro rypo anene'pa awairykon se'me mamyikaton. Okari'popyn kurano awaponano ta mominojaton ⁹aja'karykon aijomatopo apyinamon me. Moro asaijomatopo poko ro Tamusi mamyikaton. ¹⁰Moro asaijomatopo poko ro mo'karon Tamusi aurān uku'ponamonymbo 'wa oty tymenga man. Tywomepa mandon ipoko. Moro anapyirykon man Tamusi turu'popory poko irombo Tamusi aurān tuku'po tywaije i'waine man. ¹¹Moro Kristus eponen man ata'karykano poko irombo, moro ipa'po tano ety awongary man poko enapa mo'ko Kristus wyinono a'kanano 'wa tauranano'po tywaije mandon morokon otykon wo'kapyry uwapor. One wara a'ta te, otypan kurita ta pai morokon otykon wo'kapyry man uku'to'me oty tymenga i'waine man.

¹²Tuku'se i'waine man morokon tykato'kon otykon wairy aseke ty'wanokon me kapyn, o'wanokon me te. Morokon otykon ro erome o'wanokon me takari'se man mo'karon o'waine iru'pyn oka ekari'namonymbo 'wa mo'ko kapu wyino apojoma'po Tamusi a'kary pori'tory ta. Mo'karon kapu tanokon apojonano pairo morokon otykon ukutyry 'se rypo mandon.

Kurano me Tamusi y'makon emamyry wairy man

¹³Iro ke ro taike'se terapa aitoko. Tuwaro aitoko. Ajenutatoko. O'po'toko imero moro Jesus Kristus woseneppory ta ajeponamon

man Tamusi turu'popory poko. ¹⁴Ipanaja'na'non pitanikon wara aitoko. Kytotaropoton morokon oty anukuty'pa aja'tanokonymbo anisanorykon 'wa. ¹⁵Kurano me mo'ko ako'manamonymbo wairy wara enapa kurano me pa'poro moro ajemamyrykon wairy man.

¹⁶Tymero irombo man:

Kurangon me aitoko. Awu enapa irombo kurano me wa.

¹⁷Papa me Tamusi mejatojaton. Iwonery poko roten kapyn kari'na poko a'wembono auranano yjan. Morokon inikapy'san amaminano poko te kynyjan. Iro ke ro mo'ko inendotoko, ero nono tu'po noro tysenokon me ajemamyrykon jako. ¹⁸Muku'saton irombo moro atangonymbo 'wa ajemepato'konymbo arongan ajemamyrykon emery wyino apina'san amy uta'toto oty ke kapyn, amu'nymbو ke kapyn, ika'mi'po ke kapyn enapa, ¹⁹moro tapenen Kristus mynuru ke te. Mo'ko ro amy ija'wanypyn roten kapara'membo wara tywaije man. ²⁰Ero nono kapyry uwaporu tuku'se terapa tywaije man Tamusi 'wa. Ero nono y'matyry 'wa te tywosenepo man ajupu'san me. ²¹Mo'ko poko ro Tamusi mamyikaton. Tamusi 'wa ro mo'karon iromby'san wyino tawonga man. Kurano me tyje i'wa man. Iwara o'waine tamyikary 'se tywaije Tamusi man. Iwara o'waine tymomokyry 'se tywaije man.

²²Moro iporono oka 'wa awotaroporykon ke moro ajemamyrykon tywekoroka man. Moro 'wa ro moro enapi'pa aja'sakarykon pynary tane'se man. Iro ke ro pa'poro aturu'san maro ase'wa aipynatoko. ²³Asery me irombo ajemamyrykon tyje man mo'ko aitoto roten Tamusi auran poko. Uta'toto me kapyn mo'ko ajumykon man. Utapypyn me roten te man. ²⁴Pa'poro kari'na itupu wara man. Pa'poro ikuranory itupu epyryry wara man. Moro itupu kynajutanon. Moro epyryry kyno'pa'san. ²⁵Moro Tamusi auran te kynaitan roten. Moro ro, moro o'waine ekarity'po iru'pyn oka moro man.

Mo'karon Tamusi wyinonokon emamyry

2 ¹Ajaike'toko pa'poro yja'wan me aino poko, pa'poro amu'mato aino poko, tonapire aino poko, amyne aino poko, pa'poro tyworupake aino poko enapa. ²Oma'senangon pitanikon wara

1:16 Levitikus 11:44-45, 19:2 1:24-25 Jesaja 40:6-8 (LXX)

moro a'kanano wyinono i'kaimapyn manaty aikuru 'se aitoko.
 Moro 'wa ro etuwaro'mapotoko. Iwara uta'no wyino matunenda'ton,
 3iru'pa mo'ko Jopoto wairy apo'poto o'waine.

⁴O'toko 'ne I'wa, mo'ko nuronon topu 'wa. Kari'na 'wa ro rypo
 toma man. Tamusi ekosa te typo yry'po me man. Tapene ekosa
 man. ⁵Aseke enapa nuronokon topu me atamytoko a'kanano
 wyinono auto me. Kurangon Tamusi pokonokon me aitoko.
 A'kanano wyinonokon tymy, morokon Jesus Kristus upu'po me
 Tamusi apokupe man irokon ytko Tamusi 'wa.

⁶Moro Tamusi karetary ta irombo tymero man:

Eneko. Moro Sion po amy ynapo'i'po, tapenen, auto
 pori'tomanen topu syja. Moro amyikanen ro epy'i'to'pa
 kynaitan.

⁷O'waine Tamusi amyikanamon me tapene man. Mo'karon
 Tamusi anamyika'non 'wa te ero wara man: Moro auto
 amynamon nema'pombo topu moro auto pori'tomanen me tywaije
 man. ⁸Kari'na wepu'tu'motopo topu me tywaije man. Kari'na
 womapo'topo topu me tywaije man. Moro auranano pona ro
 irombo kynepu'tu'mojaton, anamyika'pa iwairykon ke. Moro waton
 me ro enapa tyje mandon.

⁹Amyjaron te Tamusi napo'i'san kari'na me mandon. Jopoto
 'wanokon Tamusi pokonokon me mandon. Tamusi wyinonokon
 kari'na me mandon. Tamusi naporemyndo'san kari'na me
 mandon. Iwara mo'ko ewa'rumbu wyino moro anumengapoto
 aitoto taweiry tako ako'manamonymbo nikapy'san potonon
 amaminano mekarota'ton. ¹⁰Penaro Tamusi pyitorykon me kapyn
 tywaije mandon. Erome te ipyitorykon me mandon. Penaro moro
 akotanorykon anene'pa Tamusi tywaije man. Erome te moro
 akotanorykon enejan.

Aturuto'kon

¹¹Typynamon yja'sakarykon, kurujaton atundymapo'pa
 awaito'ko'me moro aja'mungon nisanory 'wa tauranworonokon

2:3 Ware 34:8 **2:6** Jesaja 28:16 (LXX) **2:7** Ware 118:22 **2:8** Jesaja 8:14-15

2:9 Exodus 19:5-6, Jesaja 43:20 (LXX), Exodus 19:5, Deuteronomium 4:20, 7:6,
 14:2, Titus 2:14, Jesaja 43:21, Jesaja 9:2 **2:10** Hosea 2:23

ra'na amandonon me. Moro aja'mungon nisanory ro moro aja'karykon maro kyno'wo'manon. ¹²Iru'pa ajemandoko mo'karon Tamusi anamyika'non ra'na. Yja'wangon kari'na me pai ajekari'saton. Morokon kurangon anikapyrykon amaminano enery pokon te moro Tamusi ety awongata'ton moro i'wa kari'na etawatopo kurita.

¹³Mo'ko Jopoto upu'po me pa'poro kari'na nyry'san jopotokon upi'no aitoko. Mo'ko poto 'su jopoto upi'no aitoko, ajepoine iwairy ke. ¹⁴Mo'ko poto 'su jopoto y'petakangon upi'no aitoko, i'wa emoky'san ke mo'karon yja'wangon kari'na kota'ma, mo'karon iru'pyngon kari'na ety awonga. ¹⁵Ero wara irombo moro Tamusi nisanory man: Iru'pa awairykon 'wa mo'karon oty anukuty'non onumengapo'non yndapu'topory man.

¹⁶Kari'na naporemyndo'torykon me ajemandoko. Moro kari'na naporemyndo'torykon me awairykon te amy pairo yja'wan me aino unenen. Tamusi naporemyndo'san me aitoko. ¹⁷Pa'poro amandonon ety awongatoko. Mo'karon aja'sakarykon ipynatoko. Mo'ko Tamusi inendotoko. Mo'ko poto 'su jopoto apyitoko kawo.

¹⁸Amyjaron pyitonano, mo'karon ajopotorykon upi'no atytoko. Inendotoko imero, mo'karon iru'pyngon, typotaporamon roten kapyn, mo'karon ipotapo'non enapa te. ¹⁹Kurano me man Tamusi pokon iwo'potyry 'wa amy epanopyry moro typo roten tykota'mary apyito'me ty'wa.

²⁰One wara ko ajetykon mawongapota'ton, yja'wan oty ka'namon me opoky'marykon ta aweja'nakarykon jako? Iru'pyn oty ka'namon me te awota'karykarykon ta aweja'nakarykon kurano me man Tamusi ekosa. ²¹Moro me ro irombo tyko'ma mandon. Mo'ko Kristus enapa irombo o'wanokon me tywota'karyka man. O'to awairykon man enepotopo tyno i'wa man, tywena'po ta awytoto'ko'me. ²²Yja'wan me o'to e'i'pa tywaije man. Amu'mato aino epory'pa tywaije man inda. ²³Tajuru jako, mo'ko tajunen aneu'pa rapa tywaije man. Tykota'mary jako, yja'wan oty 'wa mo'ko tykota'manen epory man anekarity'pa tywaije man. Mo'ko iporo kari'na pokon a'wembono auranano ynen 'wa te tywo'po'se man. ²⁴Morokon kyja'wanykonymbo moro tyja'mun ta taro i'wa man moro wakapu pokonaka, moro kyja'wanykonymbo wyino

2:22 Jesaja 53:9 2:23 Jesaja 53:7

tymboka kywaito'ko'me moro tamambore aino 'wanokon me. Moro imynga'po 'wa tykura'ma mandon. ²⁵Uta'tonon kapara wara irombo penaro tywaije mandon. Erome te mo'ko kapara enenen 'wa, mo'ko aja'karykon enenen 'wa tywotu'ma mandon.

Mo'karon aimy'san emamyry

3 ¹Amyjaron woryijan, oinonon apyiry o'waine man ajopotorykon me. Moro oka anamyika'pa amykonymbo a'ta ro rypo, mo'karon ttypytykon emamyry poko Tamusi wyinonokon me kynaita'ton, moro oka rato, ²moro Tamusi nendory ta tykoroka ajemamarykon enery ke ty'waine. ³Kurando kapyn akuranorykon nainen. Ajunsetykyn momy'po ta moro akuranorykon kysupiton, ika'mi'po kapy'san ekura'mato'kon ta pai, wo'mynano e'myndory ta pai. ⁴Koro'na te moro akuranorykon nainen. Mo'ko utapypyn tawa'poren, pyi'me'kan a'kanano akuranorykon me nainen. Moro ro Tamusi embata tapene man imero. ⁵Moro wara irombo penaro mo'karon Tamusi wyinonokon, Tamusi 'wa o'po'tonon woryijan tywekura'ma tywaije mandon. Mo'karon tyinonon irombo tyjopotorykon me tapyije tywaije i'waine mandon. ⁶Mo'ko Sara 'wa tyre o'po'toko. Mo'ko Abraham 'wa tywepanama man. Jopoto me mo'ko tyino tajato i'wa man. Mo'ko Sara pajanymbo me ro mandon, iru'pa o'to awairykon jako, amy pairo oty poko enari'ma aja'taine.

⁷Amyjaron wokyryjan, mo'karon apytykon maro ajemamarykon uku'toko. Ru'me irombo woryi man wokyry ko'po. Kowo apyitoko, amy pairo oty 'wa morokon Tamusi 'wa awoturupoto'kon a'kotory pona. Asewara irombo amaroine moro Tamusi nyry man amano apyita'ton.

Ase'wa kari'na wairy

⁸Wykaje ko'wu: pa'poro o'win aitoko. Ase'wa akotanorykon enesstoko. Mo'karon aja'sakarykon ipynatoko. Asepoko tawa'pore aitoko. Kytaiton 'ne. ⁹Mo'karon akota'manamon kysikota'maton. Mo'karon ajejunamon kysejuton. Kurano te imero ytoko i'waine rapa. Moro waton me ro tyko'ma mandon. Iwara kurano mapyita'ton. ¹⁰Mo'ko amano pynanan 'wa, mo'ko iru'pyngon kurita

enery 'san 'wa yja'wan oty ekarityry poko tynuru aike'kary man. Tauran ke kari'na emu'mary pona iwendaky'kary man. ¹¹ Yja'wan oty wyino tyse iwairy man. Iru'pyn oty kapyry i'wa man. Sara'me aino upiry i'wa man. Apyiry poko iwo'mikary man. ¹² Tamusi enuru irombo tamamboramon tu'po man. Iwoturupoto'kon etary 'se man ipanary. Tamusi embatary yja'wan oty ka'namon poko tuwaro man.

Ata'karykano

¹³ Noky ko yja'wan me o'to ajyta'ton, iru'pyn oty poko o'mikatonon me awe'i'sando? ¹⁴ Tamambore aino poko kari'na 'wa aja'karykapo'sando ro rypo, sara'me 'ne janon maita'ton. Iponaine tanarike kytaiton. Kytety'kapoton. ¹⁵ Kurano Jopoto me te mo'ko Kristus ytoko aturu'san ta. Moro awaimomo'to'kon poko oty ukutyry 'se amy a'ta, ejukuru 'se rotен aitoko. ¹⁶ Pyi'me'ke te eju'toko. Inendotoko. Atamiromo'kapopyn turu'ponano maro enapa aitoko. Iwara moro ty'waine yja'wan me ajekarityrykon poko kynepy'i'tota'ton mo'karon iru'pa Kristus ta ajemamryrykon weto ytotonon. ¹⁷ Iru'pyn oty ka'nen me kari'na kota'mary iru'pa man, moro wara Tamusi nisanory a'ta, moro yja'wan oty ka'nen me kari'na kota'mary ko'po.

¹⁸ O'wino me irombo mo'ko Kristus enapa tykota'ma man yja'wan me kari'na wairy poko. Tamaboren me tykota'ma man emambo'non upu'san me, Tamusi 'wa ajaroto'ko'me ty'wa. Ja'munano ta tywo man. A'kanano ta nuro rapa tywaije man. ¹⁹ A'kanano ta ro enapa tyto man mo'karon aru'ka'san kari'na a'ka'san 'wa oka ekari'se. ²⁰ Mo'karon ro typanaja'nare tywaije mandon Tamusi waimomokyry jako noro, Noe 'wa moro poto 'su atunendopo kapyry jako. Moro atunendopo ta ro pyime waty, oruwa-to'ima roten kari'na tunenje mandon moro tuna wyino. ²¹ Moro unemy'san wara enapa erome ajujenjaton moro asetykano. Moro ro, ja'munano y'kongary kapyn moro man. Tamusi 'wa aturupotopo te moro man amy atamiromo'kapyn turu'ponano poko. Moro asetykano ajujenjaton mo'ko Jesus Kristus awomy'po ke. ²² Mo'ko ro kapu tako tyto man. Mo'ko ro Tamusi apo'tun wyino man. Mo'ko upi'no ro kapu tanokon apojonano, pori'tonano, pana'tonano tyje mandon.

3:10-12 Ware 34:12-16 (LXX) 3:14-15 Jesaja 8:12-13 3:14 Mateus 5:10

3:20 Genesis 6:1-7:24

Asery amano

4 ¹Kristus tykota'ma man ero nono tu'po. Mo'ko wara ro o'waine enapa awonumengarykon arory man, awepori'tomato'ko'me. Mo'ko ero nono tu'po aikota'matoto irombo yja'wan me aino poko kynaike'san. ²Kari'na nisanory me kapyn noro ero nono tu'po tamamry 'se man, moro Tamusi nisanory me te. ³Iporo terapa irombo mo'karon Tamusi wyino e'i'non nisanory tyka'se o'waine man. Yja'wanton omenano poko irombo, ja'munano nisanory poko, etyno poko, omeretopo uwano poko, tanymy enyry poko, Tamusi ninurija'mary me moro ikapy'san tamusi ety awongary poko enapa tywaije mandon. ⁴Mo'karon Tamusi wyino e'i'non amy me ajepojaton, morokon nurijangon tynikapyrykon otykon anikapy'pa noro tymaroine awairykon ke. Iro ke ro ajetykon any'maton. ⁵Morokon poko ro iwosajjomarykon kynaitan mo'ko iromby'san poko, nuronokon poko enapa a'wembono auranano yto'me taike'se terapa man inoro embata. ⁶Mo'karon iromby'san 'wa enapa irombo moro iru'pyn oka takari'se man, Tamusi embata a'karykon emando'ko'me, kari'na embata moro ija'mungon poko a'wembono auranano yry'po se'me.

Kristus wyinonokon emamry

⁷Pa'poro oty y'matyry tyse wavy terapa man. Iro ke ro iru'pa onumengatoko. Tuwaro aitoko. Iwara ro Tamusi 'wa ajauranarykon taro maita'ton. ⁸Ase'wa 'ne ka'tu aipynatoko imero. Moro aipynano irombo pyime yja'wan me kari'na nikapy'san otykon unenjan. ⁹Aja'sakarykon wopyry ewa'matoko. Iwopyry poko ajeruwaton. ¹⁰Morokon Tamusi wyino anapo'i'san otykon ke ase'wa opano'toko. Iwara morokon tameronokon o'waine Tamusi nyry otykon memaninanota'ton iru'pyn me. ¹¹Amy auranary jako, Tamusi auran ekari'en. Amy 'wa ta'sakary epanopyry jako, moro Tamusi nyry pori'tonano ta nepano'en. Iwara pa'poro oty ta Tamusi ety tawonga kynaitan Jesus Kristus poko. Mo'ko 'wano me ro kurano, pori'tonano enapa man, i'matypyn me imero. Iwara ro man.

Kristus maro aikota'mano

¹²Typynamon yja'sakarykon, kyte'narangapoton moro je'tun pan aju'kuto'kon ata'karykano 'wa. O'wanokon me kapyn

moro ajeponamon oty wairy kysekano'ton. ¹³Moro Kristus kota'ma'po wara akota'marykon poko te tawa'pore aitoko. Moro ikuranory wonepory jako enapa irombo tawa'pore maita'ton. Mewa'mata'ton. ¹⁴Mo'ko Kristus ety poko ajejurukon jako, sara'me 'ne janon maita'ton. Mo'ko kurano Tamusi a'kary irombo otu'poine man. ¹⁵Amy ara'nanokon wota'karykary jako, manaman me kapyn, kari'na wonen me kapyn, yja'wan oty ka'nen me kapyn, kari'na poko atamiromo'katoto me kapyn enapa nata'karykan. ¹⁶Kristus wyinono me iwota'karykary jako te, epy'i'to'pa nainen. Tamusi ety awonga te. ¹⁷Erome irombo mo'karon Tamusi auty tanokon poko moro a'wembono auranano yry wota'mory man. Kokosaine te iwota'mory jako, one wara ko mo'karon iru'pyn Tamusi ekapory anamyika'non naita'ton moro i'matyry po? ¹⁸Arombo uta'no wyino amy tamamboren unemyry jako, oty ko amy nendotopyn tyja'wangen epotan? ¹⁹Mo'karon Tamusi nisanory me ata'karykatonon 'wa enapa iro ke iru'pyn oty kapyry ta ta'karykon yry man mo'ko tamyikaporen tyka'namonymbo ainaka.

Kareta y'ma'topo auranano

5 ¹Mo'karon ara'nanokon uwapot'o'san ero wara surujaton iwatonomokon me, mo'ko Kristus kota'mary amyikaponen me, moro onepototo man kurano apyinamon man a'sakary me enapa: ²Mo'karon ajekosanokon Tamusi ekykon kapara enetoko tywyry'ka me kapyn, Tamusi nisanory me i'se aitonon me te, pyiwano me pyrata ka'namon me kapyn, tawa'poramon amaminatonon me te, ³mo'karon ajainanokon jopotomanamon me kapyn, aseke ajemamirykon poko mo'karon kapara 'wa one wara emamirykon man eneponamon me te. ⁴Irombo mo'karon kapara enenamon jopotory woseneppory jako, moro ajutapyn roten kurano u'mari mapyita'ton.

⁵Amyjaron, pyitonon, amyijanon, mo'karon uwapot'o'san upi'no atytoko. Po'po aitonon me pa'poro ase'wa opano'toko. Tamusi irombo kawo atapotonon y'tu'kanon. Po'po atapotonon 'wa te kurano yjan.

4:18 Spreuken 11:31 (LXX) 5:2 Johanes 21:15-17 5:5 Spreuken 3:34 (LXX)

⁶Moro pari'pyn Tamusi ainary upi'no iro ke po'po atytoko. Irombo amy jako ajawongata'ton. ⁷Pa'poro morokon awesykato'kon otykon ytoko ainaka. Mo'ko ro irombo ajenejaton.

⁸Tuwaro aitoko. Kyto'ny'ton. Mo'ko ajenono'namon ewa'rumpy tamuru mo'ja ongywatoto kaikusi wara kyndopo'san. Amy tynonory man upijan. ⁹I'wa ro asaijomatoko. Eja'nakapotoko moro Tamusi amyikary 'wa. Uku'toko asewara amaroine mo'karon ero nono tu'ponokon aja'sakarykon wota'karykary.

¹⁰Mo'ko pa'poro iru'pyn oty undy Tamusi, mo'ko Kristus Jesus wyinonokon me moro i'matypyn ikuranory taka ako'manamonymbo a'si'ko awota'karyka'san wyino iru'pa ajyta'ton, apana'tomata'ton, apori'tomata'ton, ajapo'nyndota'ton. ¹¹Mo'ko 'wa ro moro pori'tonano nainen, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

¹²Mo'ko tamyikapore ynepor yja'sakary Silvanus 'wa yjepatomary ta ero kareta'membo simeroi o'waine, ajuruto'ko'me, iporono Tamusi turu'popory me ero ynimero'po wairy amyikapoto'me enapa o'waine. Ita ro eja'nakatoko.

¹³Mo'ko amaroine typo yry'po, Babylon pono woryi, mo'ko ymuru wara ynenary Markus enapa "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. ¹⁴"Iru'pa aitoko!" kaitoko ase'wa, moro aipynatonon me aweposimapotyrykon ta. Oro sara'me aino nainen pa'poro amaroine, Kristus ta aitonon me.

Petrus nimero'po ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta ta mo'ko Petrus mo'karon Tamusi amyikanamon e'mapo'san mo'karon Tamusi auran u'manamon 'wa epanama'pa iwaito'ko'me. Mo'karon apojoma'san nekarity'san omepano apyiry i'waine man. Moro Jesus weramatopo kurita poko enapa kynaurananon. Oty anika'poro'pa e'i'pa Tamusi ekari'san. Pa'poro kari'na 'wa te iwotu'mato'ko'me oma yry 'se Tamusi wairy ekari'san.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2	Kareta a'motopo auranano
1:3-21	Moro Tamusi amyikanamon nimomokyry
2:1-22	Tamusi auran u'manamon wopyry man
3:1-18	Moro Kristus weramatopo kurita
-

Kareta a'motopo auranano

1 ¹Simeon Petrus, mo'ko Jesus Kristus pyitory, mo'ko inapojoma'po enapa, ero kareta merojan mo'karon Kapano'namon Kytamusirykon Jesus Kristus emambory poko asewara na'na maro moro tapenen Tamusi amyikary apyinamonymbo 'wa. ²Oro Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa poto me nainen o'wanokon me Tamusi ukutyry ta o'waine, mo'ko Kyjopotorykon Jesus ukutyry ta enapa o'waine.

O'to mo'karon Tamusi wyinonokon wairy man

³Moro Tamusi wyinono ipori'tory 'wa ro pa'poro kamangato'kon oty, pa'poro nendoto kywaito'kon oty tyje man kainakaine, mo'ko

tykuranory ke, tamepory ke enapa kyko'manamonymbo ukutryry ke ky'waine. ⁴Moro ikuranory poko, moro emepory poko enapa tapenamon, potonon Tamusi wykato'konymbo otykon tyje man kainakaine. Irokon poko ro moro Tamusi emamyry a'sakarykon me tywaije mandon. Moro ajuta'kanamon nono tu'pono kari'na nisanory wyino tywetuwarika mandon.

⁵Iro ke ro o'mikatoko imero moro o'waine Tamusi amyikary pori'tomapory poko iru'pa aino 'wa, moro iru'pa aino pori'tomapory poko oty ukutryry 'wa, ⁶moro oty ukutryry pori'tomapory poko ja'munano nisanory undymary 'wa, moro ja'munano nisanory undymary pori'tomapory poko eja'nakano 'wa, moro eja'nakano pori'tomapory poko nendoto aino 'wa, ⁷moro nendoto aino pori'tomapory poko a'sakanano pynary 'wa, moro a'sakanano pynary pori'tomapory poko aipynano 'wa. ⁸Ajekosaine morokon otykon a'ta irombo, moro iwepuirykon jako enapa, aronge waty maita'ton. Epe'pa waty maita'ton. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus muku'ta'ton. ⁹Mo'ko morokon otykon amono'nen enu'pa man. Enupo'pa pai man. Morokon uwaponokon tyja'wanykonymbo wyino tykoroka'po tut'a'ka i'wa man. ¹⁰Iro ke ro o'mikatoko 'kopore, yja'sakarykon, moro tyko'ma awairykon pana'tomary poko, moro tapyije awairykon pana'tomary poko enapa. Moro wara aja'taine irombo, oma'pa roten maita'ton. ¹¹Iwara mo'myta'ton imero mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus nundymary, moro aikepy'pa roten man iro taka.

¹²Iro ke ro morokon otykon poko o'kapyn roten atuwaro'marykon 'se wa, ukutryrykon se'me ro rypo o'waine, moro iporono oka 'wa typana'toma awairykon se'me ro rypo enapa. ¹³Yjemamin me sepoja moro y'wa otykon poko atuwaro'marykon ta ajapokumarykon, ero yjemandopo ja'munano ta noro yja'ta. ¹⁴Ko'i terapa irombo ywomimary man suku'sa ero yjemandopo ja'munano wyino. Moro wara enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus kynuku'pon y'wa. ¹⁵Wo'mikatake iro ke moro ywomima'po wyino enapa morokon otykon poko o'kapyn roten tuwaro awaito'ko'me.

Mo'karon Jesus pori'tory enenamonymbo

¹⁶Moro pari'pe mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry man ekarory jako na'na 'wa o'waine, typo roten kari'na nikapy'san auranano anekarity'pa na'na kynainen. Aseke te na'na moro

ipori'tory enen. ¹⁷Ekosa irombo na'na kynainen mo'ko jumynano Tamusi 'wa ety awongary jako, ikuranondory jako enapa I'wa. Ero wara irombo mo'ko kapu tano kurano auran kynitundan I'wa: "Mo'se, ymuru mo'se man. Sipynaje. Yturu'po ewa'pory me man." ¹⁸Moro auranano etan ro na'na kapu wyino, moro Tamusi wyinono wypy tu'po ekosa ta'ta. ¹⁹Iro ke ro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nekarity'san amyikanon 'ne ka'tu rapa na'na. Morokon inekarity'san poko tuwaro awairykon iru'pa man. Kororeta wara irombo man. Amy tawa'ruman aitopo po kynaweitanon, ikararapitary taronaka, arukuma wepa'kary taronaka aturu'san ta. ²⁰Ero 'ne ka'tu uku'toko: amy pairo kari'na typo roten amy Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po mero'po ekarityry upijan. ²¹Kari'na nisanory poko kapyn irombo amy Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po tywaije man. Tamusi a'kary 'wa te mo'karon Tamusi ekataka auranatonon tauranano'po tywaije mandon.

Mo'karon amepanan waikamon

2 ¹Penaro terapa Tamusi auran uku'ponen waikamon tywaije mandon mo'karon Tamusi wyinonokon kari'na ra'na. Iwara enapa ara'naine amepanan waikamon kynaita'ton. Mo'karon ro kari'na any'manamon omepano ene'ta'ton maname ara'nakaine. Mo'ko tapeka'namonymbo tyjoptotykon urumenata'ton. Iwara ro aseke tytu'ponakaine ko'i uta'no ene'ta'ton. ²Yja'wangon emerykon wena'po ta pyime kari'na kyny'ta'ton. Mo'karon amepanan waikamon ro moro iporono oma ejupota'ton kari'na 'wa. ³Tykumington ta apokoine pyrata ka'ta'ton aseke tynikapy'san auranano ke. Penaro terapa moro ipokoine tymy a'wembono auranano kynemaminanon. Moro uta'kato'kon aimomo'po'pa man.

⁴Tamusi irombo mo'karon yja'wan me e'i'san tapojongan anikota'ma'pa e'i'pa enapa tywaije man. Nono koro'na ewa'rumpy ta tymypo i'wa mandon. Tyra'kere'topo i'wa mandon. Moro po ro moro typokoine tymy a'wembono auranano momokyry i'waine man. ⁵Moro uwapono nono anikota'ma'pa e'i'pa enapa tywaije man. Oko-to'imanolon kari'na maro roten te mo'ko tamambore aino ekari'en Noe tunenje i'wa man, moro emambo'non waitopo

1:17-18 Mateus 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukas 9:28-35

nono tu'ponaka poto 'su kumano enepyry jako ty'wa. ⁶Morokon aito'kon Sodom, Gomora enapa weru'no'po me tyje i'wa mandon. Moro uta'karykon man a'wembono auranano me tyje tywaije i'wa man. Iwara oty 'wa nendoto'pa aitonon eپory man tanepo i'wa man. ⁷Mo'ko tamamboren Lot te tunenje i'wa man. Moro emeپo'pa mo'karon undyma'pa ytotonon kari'na emamyry 'wa tamiromo'ka imero tywaije man mo'ko Lot. ⁸Tamamboren me irombo kurita wararo morokon inikapyrykon yja'wanton otykon enery 'wa, etarykon 'wa enapa ta'karyka tywaije man. ⁹Tamusi mo'karon nendoto aitonon unemyry uku'san moro u'kuto'kon wyino. Mo'karon yja'wanton kari'na kota'mary uku'san. Erandoporykon uku'san enapa moro a'wembono auranano ytopo kurita taronaka. ¹⁰Mo'karon tyja'wanganamon ja'munano nisanory ka'namon, mo'karon topoine amy wairy enu'kanamon enapa kota'manon 'ne ka'tu rapa. Nendoto'pa mandon. Senu'ka pe mandon. Kawonokon atywano ejunamon me etytyka'pa pairo mandon. ¹¹Inaron ko'po pana'pe, typori'toke tywairykon se'me, mo'karon kapu tanokon apojonano morokon kawonokon atywano ejuru 'se'pa pairo mandon, moro ipokoine Tamusi nyry man a'wembono auranano ekarityry jako ty'waine.

¹²Mo'karon te mo'karon tapyito'ko'me, tywoto'ko'me o'kapy'san tonomy wara mandon onumenga'pa. Tynukuty'torykon ejujaton. Mo'karon tonomy utapyry wara enapa kynuta'ta'ton. ¹³Morokon tynikapy'san yja'wanton otykon epemata'ton. Apokupeine man poto 'su kurita iwaserepekarykon. Oty ewa'mary jako moro awendamerykon yja'wangaton. Moro amu'mato iwairykon 'wa iserepekaporykon apy'i'topojaton. ¹⁴Woryijan poko imero enusasame mandon. Yja'wanton otykon kapyry poko aike'kaporykon tupi me man. Ru'mangon kari'na arojaton yja'wan oma taka. Enumene tywairykon poko tywotamorepa mandon. Uta'tonon man mo'karon mandon.

¹⁵Moro sapatorono oma tynonda i'waine man. Tuta'se mandon mo'ko Bosor ymuru Bileam wekena'po ke ty'waine. Mo'ko 'wa ro moro tynikapyry yja'wan oty epety typyna tywaije man. ¹⁶Moro ija'wany poko te to'mapo'se tywaije man. Amy erupopyn

parito taurana man kari'na wara, mo'ko Tamusi auran uku'ponen nikapyry yja'wan oty a'kototo'me.

¹⁷Mo'karon ro, aruta'san tuna undykon mo'karon mandon. Pepeito narorykon kamerita mo'karon mandon. Mo'karon 'wano me man moro tawa'rumanymbo ewa'rumy. ¹⁸Tauranarykon jako kynajaton 'ne. Aronge roten moro aurangon man. Moro ke ro, moro ja'munano nisanory ke enapa, morokon yja'wangon tamerykon ke enapa mo'karon yja'wan me amandonon wyino etuwarika'senangon arojaton yja'wan oma taka. ¹⁹Pyitonano me e'i'pa iwairykon man tajato i'waine man. Aseke te mo'karon moro wara tauronamon uta'no pyitorykon me mandon. Amy oty upi'no ta'ta irombo moro oty pyitory me kari'na man. ²⁰Mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus ukutyry ke ero nono yja'wany wyino etuwarika'san woma'sando irombo moro ija'wany taka rapa, upi'no tywaito'ko'me, moro koromonombo ko'po yja'wan me moro emamyrykon kynaitan. ²¹Moro tamambore aino emary anukuty'pa iwairykon manombo rypo tywaije man. Moro ro iru'pa 'ne ka'tu rapa nairy moro ukuty'po wyino moro ty'waine ry'po kurano Tamusi wykatopombo wyino iwotu'marykon ko'po. ²²Topoje mandon erokon iporonokon tauroto'kon 'wa: 'Amy pero kyneramanon moro tuwenarymbo 'wa rapa. Amy ikupi'po pyiruku kyneramanon moro tywoturingapo'topo akuru taka rapa.'

Moro Tamusi wo'topo kurita

3 ¹Typynamon yja'sakarykon, ero, ijokonory ynimerory kareta terapa ero man. Okororo kareta 'wa otykon pokorapa atuwaro'maporykon 'se we'i, iru'pyn me 'ne oty uku'to'me o'waine. ²Awetuwaro'marykon 'se rapa we'i morokon penaro terapa Tamusi auran uku'ponamon nekarity'san pokorapa, moro o'waine apojoma'san nekarity'po Kapano'namon Kyjopotorykon wykatopombo pokorapa. ³Ero ukutyry 'se 'ne ka'tu rapa wa o'waine: morokon irokonymbo ro kurita amykon aseke tynisanorykon 'wa ataropotonon kyno'ta'ton. Ajaki'marykon ta ⁴kyngata'ton: "Oje ko moro ikatopombo iwopyry man nan, iro ke? Mo'karon uwapoto'san ty'ma'se terapa mandon. Pa'poro oty te tamery me ro man, ero nono we'i'po poro."

⁵Tuwanokon me ero ukutyry 'se'pa mandon, moro penaro terapa kapu we'i'po, nono we'i'po, moro Tamusi auran poko tuna wyino, tuna ke enapa moro nono kapy'po, ⁶moro tuna kumary 'wa moro moro jakono nono uta'ka'po enapa. ⁷Moro iro ro rapa auranano poko moro eromeno kapu, moro eromeno nono tykura'ma man, ikoro'kato'ko'me moro a'wembono auranano ytopo kurita, moro nendoto e'i'non uta'topo kurita.

⁸Ero o'wino oty poko te tuwaro imero awairykon man, typynamon yja'sakarykon: Tamusi ekosa o'win kurita o'win dusun siriko wara man. O'win dusun siriko rapa o'win kurita wara man. ⁹Mo'ko Jopoto moro tykatopombo anika'poro'pa e'i'pa man. Amykonymbo irombo oty anika'poro'pa kynekano'saton. Ajupu'san me te onsi'ma'pa man. Amy pairo utapyry 'se'pa irombo man. Pa'poro te o'waine oma yry 'se man awotu'mato'ko'me.

¹⁰Amy manaman wara mo'ko Jopoto wo'topo kurita kyno'tan. Moro kurita ro morokon kapukon tymore kynuta'tan. Pa'poro morokon itanokonymbo otykon akurotan wa'to asiny. Ero nono morokon itu'po ikapy'san amaminano maro ro kynotuku'tan.* ¹¹Moro wara pa'poro morokon otykon utapyry man jako, tamambore pore awairykon man. Tamusi wyinonokon me, Tamusi nendonamon me ajemamarykon man. ¹²Mo'ko Tamusi 'wa a'wembono auranano ytopo kurita wopyry po imero o'po'toko. Ko'i iwo'to'me o'mikatoko. Moro kurita ro morokon kapukon uta'katan wa'to ka'muru. Morokon itanokonymbo akurotan wa'to asiny. ¹³Moro ikatopombo wara ro te aserynon kapukon wopyry po, asery nono wopyry po enapa kyo'po'saton. Morokon ta ro tamambore pa'poro oty kynaitan.

¹⁴Morokon otykon momokyry ta ro, yja'sakarykon, o'mikatoko ija'wany'pa imero, sara'me enapa ajepoto'ko'me Tamusi 'wa. ¹⁵Moro onsi'ma'pa mo'ko Kyjopotorykon wairy enetoko amy kapano'to'ko'man oma me. Moro wara ro mo'ko typynen ka'sakarykon Paulus 'wa enapa oty tymero man o'wanokon me, moro Tamusi nyry'po tywonumengapory maro. ¹⁶Moro wara enapa

3:5 Genesis 1:6-9 3:6 Genesis 7:11 3:8 Ware 90:4

3:10 Amykonymbo 'wa moro 'kynotuku'tan' y'petakan me 'kynikoro'tan' tymero man. 3:10 Mateus 24:43, Lukas 12:39, 1 Tesalonika 5:2, Jesus nenepon'po 16:15
3:13 Jesaja 65:17, 66:22, Jesus nenepon'po 21:1

pa'poro tynimero'san kareta ta kynganon, morokon otykon pokotauranary jako. Amykonymbo otykon a'si'ko atukutypa tymero i'wa man morokon kareta ta. Morokon u'maton ro mo'karon ituru'poja'na'non omepa'nonymbo.

Kareta y'ma'topo auranano

¹⁷Typynamon yja'sakarykon, erokon otykon ukutyry ke terapao'waine, tuwaro aitoko mo'karon undyma'pa ytotonon wena'po tamajutapyrykon pona. Ka'pa rapa awomarykon. ¹⁸Etuwaro'matoko te mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus newa'pororykon me, uku'namon me enapa. Mo'ko ety kawonainen erombo poro moro i'matypyn kurita 'wa ro. Iwara ro nainen.

Johanes nimero'po koromono kareta

Uwapo torupamy

Uwapoto'po me terapa mo'ko Johanes wairy amyikapojan ero inimero'po kareta. Mo'ko inorombo ro Jesus maro itopoty'po nurono apojoma'po pai mo'ko tywaije man. Pyimano oty 'wa topoje man. Jesus maro itopoty'po ke, moro inimero'san otykon amyikaton mo'karon kari'na. Ero kareta ta mo'karon tywena'po ta oma'san kari'na pori'tomanon. Mo'karon Tamusi auran u'manamon pona tuwaro kynyjaton. Iwara epanopyrykon 'se man Tamusi amyikanamon me 'ne ro mo'ja ro iwaito'ko'me.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4	Kareta a'motopo auranano
1:5-2:17	Moro aweinano ta amano
2:18-4:6	Mo'karon Tamusi auran u'manamon
4:7-5:21	Aipynano Tamusi amyikary maro
-

Moro amano ynen auranano

1 ¹Moro amano ynen auranano penaro terapa tywaije man.
Tota na'na 'wa man. Tone aseke tanuru ke na'na 'wa man.
Tywo'po'se i'wa na'na man. Tapo na'na ainary 'wa man. ²Moro
amanu tywosenepo man. Moro na'na 'wa asenepo'po, mo'ko
jumynano ekosa tywaije aitoto i'matypyn amano tone na'na 'wa
man. Kynamyikapojan na'na. Kynekarojan na'na o'waine. ³Moro
tynene'po, moro tyneta'po ekarojan ro na'na o'waine enapa, na'na
maro o'win awaito'ko'me amyjaron enapa. Moro o'win kywairykon,
o'win kywairykon moro man mo'ko jumynano maro, mo'ko imuru

Jesus Kristus maro enapa. ⁴Ero kareta merojan na'na, tawa'pore imero tywaito'me.

Tamusi wairy aweinano me

⁵Moro iwyino tyneta'po oka ekarojan na'na o'waine. Ero wara man: Tamusi aweinano me man. Amy pairo ewa'rumsy waty man ita.

⁶Imaro o'win kywairykon ekarityry se'me ky'waine ewa'rumsy ta kamamyrykon jako, konapitaton. Moro iporo aino pyndo kamanjaton. ⁷Moro aweinano ta kamamyrykon jako te, moro aseke moro aweinano ta iwairy wara enapa, o'win kytaton. Moro imuru Jesus mynuru pa'poro kyja'wanykonymbo korokanon.

⁸Ija'wany'pa kywokarityrykon jako, aseke kytomu'maton. Moro iporo aino waty man kytaine. ⁹Morokon kyja'wanykonymbo anunemy'pa ka'taine te, Tamusi morokon kyja'wanykonymbo katan. Pa'poro yja'wan me kywe'i'san korokatan. Tamyikapore irombo man. Iporo oty ka'san. ¹⁰Yja'wan me o'to e'i'pa kywe'i'san ekarityry jako ky'waine, tonapiren me kysyjaton. Moro auram waty man kytaine.

2 ¹Y'makon, erokon simeroja o'waine yja'wan me o'to awairykon pona. Yja'wan me amy we'i'poto, Tamusi ekosa kapano'namon me mo'ko tamamboren Jesus Kristus man. ²Morokon kyja'wanykonymbo katopo mo'ko man, ky'wanokon me roten kapyn, pa'poro kari'na 'wano me enapa te.

Morokon Kristus wykato'konymbo apyiry

³Moro ky'waine Tamusi ukutyry kysuku'saton moro ky'waine morokon ikato'konymbo apyiry poko. ⁴Morokon ikato'konymbo anapo'i'pa mo'ko uku'nem me okari'toto a'ta, amy tonapiren mo'ko man. Iporo aino waty man ita. ⁵Mo'ko auranymsy apyinen ta te iporo moro Tamusi pyny poto me man. Moro ita kywairykon kysuku'saton ero poko: ⁶Mo'ko ita tywairy ekari'nem emamyry man mo'ko Jesus Kristus emamy'po wara enapa.

⁷Typynamon yja'sakarykon, asery me kapyn ero o'waine ynimerory Tamusi wykatopombo man. Penato me te man. Penaro terapa ajekosaine tywaije man. Moro penato Tamusi wykatopombo,

moro aneta'san auranano moro man. ⁸Ise'me te asery me enapa moro o'waine ynimerory Tamusi wykatopombo man: Moro ewa'rumy kynaike'san. Moro iro 'ne ro aweinano terapa oty aweipanon. Iporo moro ynimerory Tamusi wykatopombo wairy kynonepojan mo'ko Jesus Kristus ta, otaine enapa.

⁹Aweinano ta tywairy ekari'nen 'wa mo'ko ta'sakary jenonopyry jako, ewa'rumy ta erome noro man. ¹⁰Mo'ko ta'sakary pynanen moro aweinano ta roten man. Amy pairo omapotopo wavy man ita. ¹¹Mo'ko ta'sakary jenono'nen te moro ewa'rumy ta man. Moro ewa'rumy ta kynemanjan. Oja tytory anukuty'pa man, moro ewa'rumy 'wa enu'pa tyry'po ke.

¹²Y'makon, ero kareta simeroja o'waine, morokon oja'wanykonymbo ka'san ke mo'ko Jesus Kristus ety upu'po me.

¹³Jumynanokon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko penaro terapa tywaije aitoto ukutry ke o'waine.

Pyitonon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko yja'wan y'mondo'po ke o'waine.

¹⁴Wykaje rapa, y'makon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko jumynano ukutry ke o'waine.

Wykaje rapa, jumynanokon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko penaro terapa tywaije aitoto ukutry ke o'waine.

Wykaje rapa, pyitonon, ero kareta simeroja o'waine, pari'pe awairykon ke, otaine moro Tamusi auranyimbwo wairy ke, mo'ko yja'wan y'mondo'po ke o'waine.

¹⁵Ero nono, morokon itu'ponokon enapa kysipynaton. Amy 'wa ero nono pynary jako, mo'ko jumynano pyny wavy man ita. ¹⁶Pa'poro ero nono tu'pono oty, moro ja'munano nisanory, moro onunano nisanory, moro otykon pokon atamyikano enapa mo'ko jumynano wyino kapyn man. Ero nono wyino te man. ¹⁷Ero nono moro tynisanory maro ro kynaike'san. Mo'ko Tamusi nisanory me aitoto te kynaitan roten.

Mo'ko Kristus jenono'nen

¹⁸Y'makon, irombo ro ijururu nitundai. Mo'ko Mesias jenono'nen amy wopyry man metasen. Erome ro terapa pyime mo'ko Mesias jenono'namon mondo mandon. Moro pokon ro

kysuku'saton moro irombo ro ijururu tunda'po. ¹⁹Kwyinoine epa'ka'san mo'karon mandon. Kywyinonokon me kapyn te tywaije mandon. Kywyinonokon me tywe'i'sanymboto irombo, erome noro kymaroine naitory. Kywyinonokon me kapyn pa'poro iwairykon wonepory te tywaije man. ²⁰Mo'ko Tamusi wyinono wyino a'kanano tapyije o'waine man. Moro ro pa'poro muku'saton.* ²¹Moro iporono auranano anukuty'pa awairykon ke kapyn ero kareta simeroja o'waine. Moro o'waine ukutyry ke te simeroja, moro iporono auranano wyino kapyn amy pairo onapi wairy ke enapa.

²²Noky ko mo'ko tonapiren me nan? Mo'ko Mesias me kapyn Jesus ekari'san inoro kapyn 'kare. Mo'ko ro, mo'ko Mesias jenono'nen mo'ko man, mo'ko jumynano urumenanen, mo'ko ymunano urumenanen enapa. ²³Mo'ko ymunano urumenanen maro mo'ko jumynano enapa e'i'pa man. Mo'ko ymunano anurumenapyn maro mo'ko jumynano enapa man.

²⁴Otaine te moro penaro terapa aneta'san auranano wairy man. Otaine moro penaro terapa aneta'san auranano a'ta, amyjaron mo'ko ymunano ta, mo'ko jumynano ta enapa maita'ton. ²⁵Ero moro ky'waine ikatopombo: moro i'matypyn amano.

²⁶Morokon simeroja o'waine mo'karon ajemu'manamon pok. ²⁷Mo'ko Kristus wyino anapo'i'san a'kanano otaine roten man. O'waine kapyn man amy 'wa ajemeparykon. Mo'ko iwyino anapoi'san a'kanano irombo pa'poro oty pokojemepaton. Moro i'wa ajemepato'kon iporo man. Onapi kapyn moro man. Mo'ko a'kanano 'wa ajemepa'san wara ro aitoko roten Jesus Kristus ta.

Tamusi y'makon

²⁸Iro ke ro, y'makon, Jesus Kristus ta roten aitoko. Iwara moro iwonepory jako enari'ma kytaita'ton ipo'ponaka. Moro iwopyry jako anipyitama'pa kytaita'ton. ²⁹Moro tamambore iwairy ukutyry jako o'waine, Tamusi y'makon me kajatoto'ko'me. I'makon me

3 ¹Otypan poto 'su aipynano yry'po enetoko mo'ko jumynano 'wa ky'waine, Tamusi y'makon me kajatoto'ko'me. I'makon me

2:20 Amykon moro 'Oty muku'saton pa'poro.' animero'pa tywaije mandon.

ro kytaton. Mo'ko anukuty'pa tywairy ke ro, kukuty'paine ero nono man.

²Tytypnamon yja'sakarykon, erome Tamusi y'makon me kytaton. Oty me kywairykon man uku'po'pa na'nen man. Uku'po'po me ro Tamusi wara enapa kywairykon man kysuku'saton. Tywaike ro irombo kyseneta'ton. ³Pa'poro moro wara ipoko o'po'toto kynekorokanon, tywekoroka mo'ko wairy wara enapa.

⁴Mo'ko yja'wan oty ka'nен moro omenano mero'po ambo'san. Moro yja'wan oty kapyry irombo, moro omenano mero'po ambotyry moro man. ⁵Muku'saton Kristus wonepo'po, morokon yja'wan me kari'na we'i'san kato'me ty'wa. Ija'wany'pa iwairy muku'saton enapa. ⁶Pa'poro mo'ko ta aitonon yja'wan oty anikapy'pa mandon. Pa'poro mo'karon yja'wan oty ka'namon anene'pa tywaije mandon. Anukuty'pa mandon.

⁷Y'makon, amy 'wa pairo kytomu'mapoton. Mo'ko omenano mero'po wara aitoto ro tamambore man, tamambore mo'ko Kristus wairy wara enapa. ⁸Mo'ko yja'wan oty ka'nен ewa'rummy tamuru wyino man. Penaro terapa irombo mo'ko ewa'rummy tamuru yja'wan oty ka'san. Mo'ko Tamusi ymuru tywosenepo man, aronge roten morokon ewa'rummy tamuru emamingon yto'me. ⁹Amy pairo Tamusi y'me yja'wan oty anikapy'pa man. Moro Tamusi 'wa emangapotopo ita roten man. Yja'wan oty kapyry upijan, Tamusi y'me me tywairy ke. ¹⁰Mo'karon Tamusi y'makon, mo'karon ewa'rummy tamuru y'makon enapa kynotuku'saton ero poko: mo'ko Tamusi nisanory wara e'i'pa aitoto, mo'ko ta'sakary anipynapyn enapa Tamusi wyino kapyn man.

Ase'wa mo'karon Tamusi y'makon waipynary

¹¹Moro penaro terapa aneta'san oka ero man: ase'wa kywaipynarykon man, ¹²mo'ko Kain wara kapyn te. Mo'ko ro mo'ko yja'wan wyino tywaije man. Typiry tywo tywaije i'wa man. O'tono'me ko tywo i'wa nan? Yja'wan me irombo morokon emamingon tywaije man. Morokon ipiry emamingon te iru'pa tywaije man.

¹³Kyte'narangaton, yja'sakarykon, ero nono 'wa ajenonopyrykon jako. ¹⁴Ky'karon kysuku'saton moro romo'no wyino moro amano

taka kywepato'san, moro ka'sakarykon pynary ke ky'waine. Mo'ko pynatopyn romo'no ta man. ¹⁵Pa'poro mo'ko ta'sakary jenono'nen, kari'na wonen mo'ko man. Amy kari'na wonen ta te e'i'pa moro i'matypyn amano wairy muku'saton. ¹⁶Moro aipynano kysuku'saton ero poko: mo'ko Kristus 'wa kupu'san me moro tamamyry tyje man. Ky'waine enapa moro kamamyrykon yry man mo'karon ka'sakarykon upu'san me. ¹⁷Amy totyken 'wa omi ta mo'ko ta'sakary enery jako moro ikotanory enery pyndo, one wara ko ita moro Tamusi pyny naitan?

¹⁸Y'makon, kaurangon me roten kapyn ase'wa kytaipynasen. Iporo te ase'wa kytaipynasen o'to kywairykon ta.

¹⁹Moro iporo aino wyino kywairykon kysuku'ta'ton ero poko (moro kyturu'san 'wa enapa ero kysamyikapota'ton): ²⁰moro kyturu'san 'wa kamendorykon jako, Tamusi poto me man moro kyturu'san ko'po. Pa'poro oty uku'san. ²¹Typynamon yja'sakarykon, kamendo'paine moro kyturu'san a'ta, enari'ma kytaton Tamusi embata. ²²Pa'poro kywoturupoto'kon oty yjan ky'waine, morokon tykato'konymbo apyiry ke ky'waine, tapokupangon otykon kapyry ke enapa ky'waine.

²³Ero moro ikatopombo: mo'ko imuru Jesus Kristus ety amyikary man ky'waine. Ase'wa kywaipnarykon man, ika'po wara ro ky'waine. ²⁴Mo'ko Tamusi wykato'kon apyinen Tamusi ta man. Ita enapa Tamusi man. Moro kytaine iwairy ro kysuku'saton mo'ko ky'waine inyry'po a'kanano poko.

A'kanano mengary

4 ¹Typynamon yja'sakarykon, pa'poro 'ne a'kanano kysamyikaton. Mo'karon a'kanano imengatoko, Tamusi wyino iwairykon uku'to'me. Moky irombo mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon ero nono tu'po mandon. ²Mo'ko Tamusi a'kary ukutyry taro mandon ero poko: pa'poro a'kanano mo'ko kari'na me Jesus Kristus wopy'po ekari'san inoro Tamusi wyino man. ³Amy pairo Jesus urumenanen a'kanano te Tamusi wyino e'i'pa man. Mo'ko Mesias jenono'nen a'kary mo'ko man. Mo'ko wopyry ekary ro tota tywaije o'waine man. Erome te ero nono tu'po terapa man.

3:14 Johanes 5:24 3:23 Johanes 13:34, 15:12,17

⁴Amyjaron te, y'makon, Tamusi wyino mandon. Mo'karon ipo waty Tamusi auran uku'ponamon ty'mondo o'waine mandon. Mo'ko otaine aitoto irombo pari'pe man mo'karon nono wyinonokon tano ko'po. ⁵Nono wyino mo'karon mandon. Iro ke ro nono wyinonokon otykon ekari'saton. I'waine ro ero nono kynepanamanon. ⁶Ky'karon te Tamusi wyino kytaton. Mo'ko Tamusi uku'nен kynepanamanon ky'waine. Mo'ko Tamusi wyino e'ipyn ky'waine epanama'pa man. Moro poko ro kysuku'saton nokypan wairy mo'ko iporono ekari'nен a'kanano me, nokypan wairy mo'ko kari'na emu'manen a'kanano me enapa.

Moro Tamusi pyny

⁷Typynamon yja'sakarykon, ase'wa kytaipynasen. Moro aipynano irombo Tamusi wyino kyno'san. Pa'poro pynato aitoto Tamusi y'me me man. Tamusi uku'san. ⁸Mo'ko pynato e'ipyn Tamusi anukuty'pa man. Tamusi ro irombo aipynano me man. ⁹Kytaine moro Tamusi pyny wairy tywotuku'se man ero poko: mo'ko o'win'kono tymuru ero nono tu'ponaka tomo'se Tamusi 'wa man, i'wa kamangapoto'ko'me. ¹⁰Ero wara moro aipynano man: ky'waine kapyn Tamusi typyna man. Mo'ko 'wa te typyna kytaton. Tymuru tomo'se i'wa man morokon kyja'wanykonymbo katopo me iwaito'me.

¹¹Typynamon yja'sakarykon, moro wara Tamusi 'wa kypyna'sando, ky'karon enapa ase'wa kywaipnarykon man. ¹²Amy pairo kari'na Tamusi anene'pa na'nen man. Ase'wa kywaipnarykon jako, Tamusi kytaine man. Moro ipyny kytaine atamonopy'pa man. ¹³Tamusi ta kywairykon, kytaine iwairy enapa kysuku'saton ero poko: ta'kary wyino amy tyje i'wa man ky'waine. ¹⁴Mo'ko jumynano 'wa ero nono Epano'nen me mo'ko tymuru emoky'po tone na'na 'wa man. Kynamyikapojan enapa na'na.

¹⁵Mo'ko Tamusi ymuru me Jesus ekari'nен ta Tamusi man. Mo'ko ro enapa Tamusi ta man. ¹⁶Moro kytanokon Tamusi pyny kysuku'saton. Kysamyikaton enapa.

Tamusi aipynano me man. Mo'ko aipynano ta man inoro Tamusi ta man. Mo'ko ta ro Tamusi enapa man.

¹⁷Ero wara moro kokosanokon aipynano atamonopy'pa man: enari'ma kywairykon man moro a'wembono auranano ytopo kurita,

mo'ko wara enapa kywairykon ke ero nono tu'po. Moro aipynano ta tanarike aino waty man. ¹⁸Moro atamonopypyn aipynano moro tanarike aino yjan kurandonaka. Moro tanarike aino aikota'ma'no ene'san. Mo'ko tanariken pyny kynotamono'san. ¹⁹Pynato kytaton, Tamusi 'wa na'nen kypyna'san ke. ²⁰Mo'ko Tamusi pynanen me okari'toto 'wa mo'ko ta'sakary jenonopyry jako, kynenapitanon. Mo'ko tynenery ta'sakary anipynapyn irombo mo'ko tynene'tory Tamusi pynary upijan. ²¹Ero ikatopombo ro kokosaine man: mo'ko Tamusi pynanen 'wa mo'ko ta'sakary pynary enapa man.

Nono y'mondory Tamusi amyikanamon 'wa

5 ¹Pa'poro mo'ko Mesias me Jesus wairy amyikanen Tamusi y'me me man. Pa'poro mo'ko jumynano pynanen mo'ko i'me pynanon enapa. ²Moro ky'waine mo'karon Tamusi y'makon pynary kysuku'saton ero poko: Tamusi kysipynaton. Morokon ikato'konymbo wara ro kytaijaton.

³Ero wara irombo moro Tamusi pyny man: morokon ikato'konymbo kysapyijaton. Awosin pe waty man morokon ikato'konymbo. ⁴Pa'poro Tamusi y'me irombo ero nono y'mondojan. Ero moro nono y'mondotopo: moro ky'waine Tamusi amyikary.

⁵Noky ko ero nono y'mondonen me nan? Mo'ko Tamusi ymuru me Jesus wairy amyikanen kapyn? ⁶Mo'ko ro tuna ta, mynu ta enapa tyto man, mo'ko Jesus Kristus. Tuna ta roten kapyn, tuna ta, mynu ta enapa te tyto man. Iro amyikaponen me mo'ko a'kanano man. Mo'ko a'kanano irombo moro iporono auranano me man.

⁷Oruwa irombo moro oty amyikaponamon man:^{*} ⁸mo'ko a'kanano, moro tuna, moro mynu enapa. Morokon oruwankon o'win man.

⁹Kari'na namyikapory pai kysapyijaton. Moro Tamusi namyikapory te poto me 'ne ka'tu rapa man. Moro Tamusi namyikapory irombo man moro tymuru poko inamyikapory. ¹⁰Mo'ko Tamusi ymuru amyikanen ta moro Tamusi namyikapory man. Mo'ko Tamusi anamyikapyn tonapiren me Tamusi yjan. Moro tymuru poko Tamusi namyikapory anamyika'pa irombo man.

5:7 Amykon 'wa ero po tymero man: kapu ta: mo'ko jumynano, moro auranano, mo'ko Tamusi a'kary enapa. Mo'karon oruwankon o'win man. [8] Irombo oruwa moro oty amyikaponamon man nono tu'po:

5:3 Johanes 14:15

¹¹Ero wara te moro tamyikapomy man: i'matypyn amano tyje Tamusi 'wa man ky'waine. Moro amano ro mo'ko imuru ta man. ¹²Mo'ko ekosa mo'ko ymunano man inoro ekosa moro amano man. Mo'ko ekosa mo'ko ymunano e'i'pa man inoro ekosa moro amano uwa man.

Kareta y'ma'topo auranano

¹³Ero wara simeroi o'waine, ajekosaine i'matypyn amano wairy uku'to'me o'waine, amyjaron mo'ko Tamusi ymuru ety amyikanamon me. ¹⁴Ero wara man moro enari'ma embata kywairykon: amy oty poko inisanory wara kywoturuporykon jako, kynepanamanon ky'waine. ¹⁵Pa'poro kywoturupoto'kon 'wa iwepanamary ukutyry jako ky'waine, kysuku'saton enapa pa'poro morokon i'wa kywoturupoto'kon apo'i'san terapa ky'waine.

¹⁶Mo'ko amy ta'sakary 'wa amy romo'no anenepypyn yja'wan oty kapyry enenenymbbo nauranan Tamusi 'wa mo'ko ta'sakary emando'me. Irombo Tamusi amano ytan i'wa. Moro wara pa'poro mo'karon romo'no anenepypyn yja'wan oty ka'namon poko kynaitan Tamusi. Mondo te man, moro ro'mono ene'nen yja'wan oty. Moro poko Tamusi 'wa amy auranary man anekarity'pa wa. ¹⁷Pa'poro yja'wan me o'to kari'na wairy, yja'wan me aino moro man. Ise'me pa'poro 'ne waty yja'wan me aino romo'no ene'san.

¹⁸Kysuku'saton amy pairo Tamusi y'me wairy yja'wan me o'to e'i'pa. Mo'ko Tamusi ymuru te kynajomanon. Mo'ko yja'wan i'tu'kary upijan. ¹⁹Tamusi wyino kywairykon kysuku'saton. Pa'poro ero nono te mo'ko yja'wan ta man. ²⁰Kysuku'saton mo'ko Tamusi ymuru wopy'po. Tywonumengapore tyje i'wa kytaton, mo'ko inoro 'ne ro uku'to'me ky'waine. Mo'ko inoro 'ne ro ta kytaton, mo'ko imuru Jesus Kristus ta. Mo'ko ro, mo'ko Tamusi 'ne ro mo'ko man. Mo'ko ro moro i'maty'pyn amano me man.

²¹Y'makon, tuwaro aitoko mo'karon ikapy'san Tamusi pona.

Johanes nimero'po ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Amy woryi 'wano me, mo'karon i'makon 'wano me enapa ero kareta kynokari'san. Amykon oty uku'namon te amy Tamusi na'nanopy'san apyimy me mo'ko woryi ekari'saton. Mo'karon i'makon ekari'saton moro apyimy tanokon me. Moro Kristus wyino amano ta poto me amykon otykon wairy ekari'san. Morokon otykon ra'na iru'pyn omepano, aipynano enapa man. Moro Tamusi auram u'manen omepano pona tuwaro kari'na yjan.

Kareta a'motopo auranano

¹Mo'ko uwapotombo ero kareta merojan mo'ko typo yry'po jopoto woryi 'wa, mo'karon i'makon 'wa enapa. Inaron ro iporo sipynaton. Awu roten kapyn te sipynaton. Pa'poro mo'karon moro iporono auranano uku'namon enapa te kynipynaton. ²Kytaine ro moro iporono auranano man. I'matypyn me kokosaine kynaitan. ³Mo'ko jumynano Tamusi mo'ko jumynano ymuru Jesus Kristus maro tyturu'poporykon enepota'ton ky'waine, kykotanorykon eneta'ton, sara'me kytat'on enapa iporo aino ta, aipynano ta enapa.

Iporo aino aipynano maro

⁴Tawa'pore imero wa moro y'wa amykon iporo aino ta amandonon o'makon eپory'san poko. Iporo aino ta irombo kamamyrykon man. Moro wara mo'ko jumynano kynganon. ⁵Waturupoja o'wa, woryi jopoto, ase'wa kywaipynato'ko'me. Asery me kapyn ero o'wa ynimerory omenano man. Penaro terapa ero tapyije ky'waine man. ⁶Moro aipynano tauro'po man

⁵ Johanes 13:34, 15:12,17

mo'ko jumynano wykato'kon wara kamamyrykon. Ero moro ikatopo:
Aipynano ta ajemamyrykon man. Penaro terapa moro tota o'waine man.

⁷Pyime irombo amu'mato aitonon ero nono tu'po
tywotaripa'se mandon. Mo'karon ro kari'na me Jesus Kristus
wopy'po anamyika'pa mandon. Mo'kopan ro amu'mato man.
Kristus jenono'nen me man. ⁸Tuwaro koro aitoko moro ipoko
kamaminato'konymbo uta'kary pona o'waine. Pa'poro te imero
moro ajepetykon apyiry o'waine man.

⁹Taka'ne 'ne amy wytory jako, mo'ko Kristus nyry'po omepano
arory tupi me i'wa man. Mo'kopangon ekosa Tamusi e'i'pa man.
Mo'ko inyry'po omepano aronen ekosa te mo'ko jumynano,
mo'ko ymunano enapa man. ¹⁰Amy moro omepano anenepypyn
wopy'poto o'waine, morokon ajautykon taka kysa'mykaton.
Kysewa'maton pairo. ¹¹Mo'ko ewa'manen irombo moro yja'wan me
o'to iwairy a'sakary me kynaijan.

Kareta y'ma'topo auranano

¹²Pyime noro o'to ywykary 'se wa o'waine. Kareta tu'po te
imerory 'se'pa wa o'waine. Ywopyry 'se te wa o'waine, asembata
kyworupato'ko'me. Iwara tawa'pore imero kyaitaita'ton.

¹³"Iru'pa aiko!" tyka'san aropojaton o'wa mo'karon typo yry'po
aja'sakary y'makon.

Johanes nimero'po ijoruwanory kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta tymero man amy Gajus tatynen 'wano me. Moro imerory jako, mo'karon Tamusi amyikanamon emepanamon wytotopo tywaije man o'win amy Tamusi na'nanopy'san apyimy wyino amy terapa Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa, ipori'tomato'ko'me. Ero kareta ta mo'ko Johanes mo'ko Gajus ety awonganon tawa'pore tauty taka mo'karon Tamusi amyikanamon emepanamon apo'i'san poko i'wa, iru'pyn me Tamusi amyikanen me emamyry poko enapa.

Kareta a'mory

¹Mo'ko uwapotombo ero kareta merojan mo'ko typnen Gajus, mo'ko iporo ro sipynaje inoro 'wa.

²Typnen yja'sakary, iru'pa pa'poro ajemamyry nytonen. Amy pairo oty ajany'ko'pa nainen. Suku'sa irombo moro aja'kary wairy iru'pa. ³Poto me irombo yjewa'potai amykon ka'sakarykon 'wa tywopy'san po moro iporo aino ta ajemamyry ekarityry poko. Iporo aino ta irombo ajemanjan. ⁴Amy pairo oty yjewa'poro'pa man moro y'wa iporo aino ta mo'karon y'makon emamyry etary ko'po.

⁵Typnen yja'sakary, tamyikapore awairy enepojan moro o'wa mo'karon aja'sakarykon epanopyry. Tyworonokon pairo mepano'san. ⁶Moro ajekosano aipynano tamyikapo i'waine man mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy embata. Moro o'wa Tamusi apokupe epanopyrykon iru'pa man, mo'ja ro itoto'ko'me. ⁷Kristus

¹ Apojoma'san 19:29, Rome 16:23, 1 Korinte 1:14

upu'po me irombo tautykon tyno i'waine man, Tamusi wyino e'i'non wyino oty apyiry 'se'pa. ⁸Mo'kopangon epanopyry ky'waine man, moro iporo aino aripa'to'me.

Diotrefes Demetrius maro

⁹Amy kareta simeron mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa. Mo'ko moro po jopoto me tywairy 'san Diotrefes te na'na anu'ku'pa man. ¹⁰Iro ke ro ywopy'poto morokon emamingon pokon, morokon na'na pokon yja'wan me inekarityrykon otykon pokon enapa yjauranatake. Itaka ro mo'karon ka'sakarykon ukutyry 'se'pa man. Mo'karon ukutyrykon 'sangon a'kotojan pairo. Kynamomaton mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy wyino.

¹¹Typynen yja'sakary, yja'wan me aino kysu'kui. Iru'pa aino te u'kuko. Mo'ko iru'pyn me o'to aitoto Tamusi wyino man. Mo'ko yja'wan me o'to aitoto Tamusi anene'pa tywaije man.

¹²Mo'ko Demetrius amyikapojaton pa'poro kari'na. Aseke pairo moro iporo aino kynamyikapojan. Na'na enapa kynamyikapojan. Iporo 'kuru moro na'na namyikapory wairy muku'sa.

Kareta y'ma'topo auranano

¹³Pyime noro rypo o'to ywykary 'se wa o'wa. Karetu tu'po te imerory 'se'pa o'wa wa. ¹⁴Ko'i terapa te ywopyry 'se o'wa wa. Irombo asembata kytorupatake.

¹⁵Sara'me aiko. Mo'karon ka'sakarykon "Iru'pa aiko!" tyka'san aropojaton o'wa. Iwe'i'san me ro mo'karon ka'sakarykon 'wa "Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'ko.

Judas nimero'po kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta ta mo'ko Judas mo'karon Tamusi auran u'manamon pona tuwaro kari'na yjan. Kynurujaton mo'ja ro moro Tamusi amyikary apyito'me i'waine, Tamusi nisanory me emando'ko'me enapa.

Kareta a'motopo auranano

¹ Mo'ko Jesus Kristus pyitory Judas, mo'ko Jakobus piry me man inoro ero kareta merojan mo'karon iko'ma'san, mo'karon Tamusi jumynano kynipynaton inaron, mo'karon Jesus Kristus kynunenjaton inaron 'wa. ²Oro kotano enery, sara'me aino, aipynano enapa imero amaroine nainen.

Mo'karon Tamusi auran u'manamon

³ Typynamon yja'sakarykon, moro pa'poro kunendo'kon poko otymerory poko ywo'mikary jako, yturu'po ywon ajuruto'ko'me moro o'wino me mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa yry'po tamyikamy aijomato'me o'waine. ⁴Amykon Tamusi aninendo'non kari'na irombo maname kyra'nakaine tywo'se mandon. Penaro terapa moro ipokoine tymy a'wembono auranano tymero man. Amy me terapa moro kytamusirykon turu'popory ekari'saton pyiwano otykon pyi'mery me. Mo'ko o'wino kundymanamon, Kyjopotorykon Jesus Kristus urumenaton.

⁵ Ukutyry se'me o'waine, ero poko atuwaro'marykon 'se rapa wa: O'wino me Tamusi 'wa amy kari'na apyimy moro aitopo Egypte wyino taro man aijomato'ko'me. Morombo wyino te mo'karon

¹ Mateus 13:55, Markus 6:3

ira'nanokon tamyika'non ty'ma'kapo i'wa mandon. ⁶Amykon kapu tanokon apojonano 'wa enapa morokon tamamingonymbo tynonda tywaije man. Moro tywaito'konymbo tyno i'waine man. Ewa'rummy ta Tamusi kynerandopojaton moro poto 'su a'wembono auranano ytopo kurita 'wano me. ⁷Mo'karon apojonano wara enapa moro Sodom, moro Gomora, morokon ekondanokon aito'kon tywaijembo me man. Tamusi auranymbo rato terapa to'merepyrykon ta tywepokonoma mandon ase'wa. Moro yja'wan me tywe'i'san epety me e'wutypyn wa'to 'wa tykoro'ka'san enepojaton erome noro, kari'na wore'no'to'me.

⁸Iwaraine enapa mo'karon one'tonon moro tyja'mungon yja'wangaton. Jopoto anu'ku'pa mandon. Jopotokon kuranory ejujaton. ⁹Mo'ko kapu tanokon apojonano jopotory Mikael ro rypo mo'ko ewa'rummy tamuru ejuru ta a'wembono auranano apiry man ekarityry 'se'pa i'wa tywaije man, mo'ko Moses ekepy'po poko imaro tywosauranakary jako. Tyka te man: "Oro Tamusi akota'man!"

¹⁰Mo'karon te pa'poro tynukuty'torykon otykon ejujaton. Mo'karon onumenga'non tonomy nukutyry wara moro inukutyrykon man. Moro ro kynuta'kapota'ton. ¹¹Je'tun pe pore kynaitan i'waine. Moro Kain wytotopombo oma tako tyto mandon. Mo'ko Bileam we'i'po wara pyrata upu'po me amu'mato tywaije mandon. Mo'ko Korasin wara tyjopotorykon 'se'non me tywairykon ta tywotany'ma mandon.

¹²Moro ase'wa awendamerykon jako, tuna koro'nanokon topu wara anari me mo'karon mandon. Ipy'i'pa imero moro iwendamerykon ewa'pory aseke kynotupanon. Pepeito narorykon konopo anenepy'non kapurutu wara mandon. Wewe epery jururu jako, epe'non, okomboto iromby'san, unga'san wewe wara mandon. ¹³Ta'kosare tywerikirykon aronomon pari'pyngon parana wara mandon. Uta'tonon siriko wara mandon. Moro i'matypyn poto 'su ewa'rummy kynamomo'saton.

¹⁴Ipokoine enapa mo'ko Henok, mo'ko akore'pe 'ne waty mo'ko Adam we'i'po wyino tamanje man inoro 'wa moro Tamusi auran

⁵ Exodus 12:51, Numeri 14:29,30 ⁷ Genesis 19:1-24

⁹ Daniel 10:13,21, 12:1, Jesus nenepo'po 12:7, Deuteronomium 34:6, Zacharia 3:2

¹¹ Genesis 4:3-8, Numeri 22:1-35, Numeri 16:1-35

takari'se man. Tyka man: "Eneko, Tamusi kyno'san mo'karon potonon tapojongon apyimykon maro, ¹⁵pa'poro kari'na poko a'wembono auranano yje. Pa'poro tynendo'non tyja'wangamon kari'na kota'matan, morokon inikapy'san yja'wangon otykon poko, morokon yja'wan me typoko ika'san poko enapa."

¹⁶Toruke mo'karon mandon. Taki'ne mandon. Tynisanorykon me ro kynemanjaton. Tauranarykon jako kynaijaton 'ne. Ta'sakarykon etykon awongaton, tapano'to'ko'me i'waine.

Aturuto'kon

¹⁷Amyjaron te, typynamon yja'sakarykon, atuwarenge'ton mo'karon Kyjopotorykon Jesus Kristus napojoma'san auranyombo poko. ¹⁸Ero moro o'waine ikato'konymbo: "Ero nono y'matyry 'wa auno'po'to kari'na kynaita'ton. Tamusi aninendo'pa aseke tynisanorykon me ro kynemanda'ton." ¹⁹Mo'karon ro kari'na aripa'pojaton. Ero nono emery arojaton. Tamusi a'kary waty man ekosaine.

²⁰Amyjaron te, typynamon yja'sakarykon, eja'nakatoko moro Tamusi wyinono 'ne ro ajekosanokon tamyikamy tu'po. Tamusi a'kary ta Tamusi 'wa ajauranatoko. ²¹Moro Tamusi pyny ta atunendoko, mo'ko kotano enenen Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa moro i'matypyn amano ry momokyry ta.

²²Mo'karon oko ituru'san aitonon kotanory enetoko.

²³Amykonymbo wa'to wyino ipinatoko, unendo'ko'me.

Amykonymbo kotanory enetoko, ajenarirykon ta, moro ija'mungon nisanory nije'wanga'po iwo'mykon nurija'mary ta pairo.

Kareta y'ma'topo auranano

²⁴Mo'ko awomapotrykon pona ajunellyrykon taro aitoto 'wa, mo'ko ija'wany'pa, tawa'pore enapa moro tykuranory po'ponaka ajyrykon taro aitoto 'wa, ²⁵mo'ko o'win'kono Kapano'namon Tamusi 'wa, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa kurano me aino, poto me aino, typori'toke aino, jopoto me aino erome nainen, mo'ja ro nainen, penaro iwe'i'po wara ro. Iwara ro nainen.

Moro Johanes 'wa Jesus nenepo'po

Uwapo torupamy

Moro irombo ro Tamusi karetary tano kareta ero man. Ero nono y'matryr jakonokon otykon ekari'san ero kareta. Mo'ko Johanes 'wa tymero man. Moro imerory jako moro pa'wu Patmos po tywaije man. Ikota'mato'me moro po yry'po amyikapojan ero kareta. Moro po ro morokon o'ka'tonon man otykon tanepo mo'ko Jopoto Jesus 'wa man mo'ko Johanes 'wa. A'wembono auranano ytopo kurita kynaitan. Mo'ko ewa'rume tamuru y'mondotan Tamusi. Mo'karon Tamusi amyikanamon e'manon ero kareta. Kynipori'tomaton enapa te.

Ero kareta wota'saka'san

- 1:1-20 Johanes 'wa Kristus wonepory
- 2:1-3:22 Morokon oko-to'imanolokon Tamusi na'nanoopy'san apyimykon 'wanokon kareta
- 4:1-8:5 Morokon oko-to'imanolokon kareta apyipoto'kon
- 8:6-11:19 Morokon oko-to'imanolokon kuti tangon
- 12:1-14:20 Mo'ko poto 'su okojumo maro o'wo'mano
- 15:1-19:5 Morokon oko-to'imanolokon yja'wangon otykon moro Babylon utapyry maro
- 19:6-22:21 Mo'ko ewa'rume tamuru y'mondory, moro asery nono, moro asery kapu enapa

Kareta a'motopo

- 1** ¹Jesus Kristus nenepo'po ero man. I'wa Tamusi nyry'pombo ero man. I'wa ro mo'karon typyitorykon 'wa morokon ko'i terapa o'ka'tonon man otykon enepory 'se Tamusi tywaije man. Morokon otykon uku'po ro mo'ko typyitory Johanes 'wa amy kapu

tano tapojon tomo'se Jesus Kristus 'wa man. ²Johanes ro moro Tamusi auranyombo, moro Jesus Kristus amyikaponen oka, pa'poro morokon tynene'san otykon enapa amyikapojan. ³Sara'me 'ne man mo'ko ero kareta tano Tamusi auranyombo erupanen. Sara'me 'ne mandon mo'karon etanamon, mo'karon tyturu'san ta kynapyijaton inaron. Ko'i terapa irombo morokon otykon kyno'ka'tan.

⁴Johanes ero merojan morokon oko-to'imanolon Asia tanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Oro tyturu'poporykon eneposen o'waine, sara'me ajysen enapa mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko aire kyno'tan inoro, mo'karon oko-to'imanolon a'kanano, mo'karon apo'ny pono mandon inaron, ⁵mo'ko Jesus Kristus, mo'ko tamyikaporen otykon amyikaponen, mo'ko koromono me iromby'san wyino awomy'po, mo'ko ero nono tu'ponokon potonon jopotokon jopotory enapa.

Mo'ko kypynanamon, mo'ko tymnuru ke kyja'wanykonymbo wyino kymbokanamonymbo, ⁶mo'ko tyjumy Tamusi nundymary ta jopotokon me, Tamusi pokonokon me enapa kynamonymbo, mo'ko ety ro kurano me nainen, i'matypyn me imero. Ipori'tory enapa poto me nainen mo'ja ro. Iwara ro 'kuru nainen.

⁷Eneko. Kapurutu maro kyno'tan. Pa'poro onunano kynenetan. Mo'karon ipukanamonymbo enapa kyneneta'ton. Irombo pa'poro ero nono tu'po amandonon kari'na kynamota'ton. A'a, iwara ro kynaitan.

⁸"Moro alfa, moro omega enapa awu wa," kynganon mo'ko Jopoto Tamusi, mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko aire kyno'tan inoro, mo'ko inorombo ro pari'pyn.

Johanes 'wa oty enery a'mory Patmos po

⁹Awu, Johanes, aja'sakarykon, awaraine enapa je'tun pangon otykon naky'kary, awaraine enapa moro Tamusi nundymary ta aitoto, awaraine enapa mo'ko Jesus ta eja'nakatoto, ywe'i'po moro

1:4 Omimano 3:14, Jesus nenepo'po 4:5 **1:5** Jesaja 55:4, Ware 89:27

1:6 Omimano 19:6, Jesus nenepo'po 5:10 **1:7** Daniel 7:13, Mateus 24:30, Markus 13:26, Lukas 21:27, 1 Tesalonika 4:17, Zacharia 12:10, Johanes 19:34,37, Zacharia 12:10, Mateus 24:30 **1:8** Jesus nenepo'po 22:13, Omimano 3:14

Patmos tatynen pa'wu tu'po moro Tamusi auranyombo upu'po me, moro Jesus amyikaponen oka upu'po me enapa. ¹⁰Mo'ko Jopoto 'wano kurita mo'ko Tamusi a'kary wopy'po ytu'ponaka. Ynga'na'po ta mo'ja imero amy auranano eta'po y'wa, amy kuti tam'po'kory ety wara imero. ¹¹Moro auranano eta'po y'wa ero wara: "Morokon anenerykon otykon imeroko amy kareta ta. Irombo aropoko morokon oko-to'imananokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa: Efese 'wa, Smyrna 'wa, Pergamum 'wa, Tyatira 'wa, Sardes 'wa, Filadelfia 'wa, Laodisea 'wa."

¹²Irombo ywotu'ma'po mo'ko yjerupanen eneto'me y'wa. Moro ywotu'ma'po mero oko-to'ima ika'mi'po aweinano apo'nykon ene'san y'wa. ¹³Morokon aweinano apo'nykon ra'na amy kari'na enekan ene'po y'wa. Tywewo'myndo kynakon amy typupuru taronaka masi'pyn wo'mynano ke. Ty'po'my kynakon ika'mi'po kapy'po ke. ¹⁴Unsety tamu'ne imero kynakon mauru wara. Enuru wa'to ka'muru wara imero kynakon. ¹⁵Ipupuru tykujuren siparari kenene'ta'po wara imero kynakon. Moro auran pyimanokon tuna apeinary mory wara imero kynakon. ¹⁶Apo'tun wyino aina oko-to'ima siriko kynakon. Moro indary wyino amy opatoro tyjeken supara kynepa'kakon. Moro embatary moro kurita'ne'neno weju wara imero kynakon.

¹⁷Ene'po mero y'wa, iromby'po wara imero moro ipupuru po ywoma'po. Irombo tainary apo'tun yry'po i'wa ytu'ponaka. Ika'po y'wa: "Kytety'kai. Mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro, ¹⁸mo'ko nurono enapa awu wa. Yromo'nen. Erome te nuro wa i'matypyn me imero. Morokon romo'no ra'kererykon, morokon iromby'san waitopo ra'kererykon enapa yjekosa man. ¹⁹Iro ke ko'wu morokon anene'san otykon, morokon erome aitonon otykon, morokon morokon pa'po me o'ka'tonon man otykon enapa imeroko. ²⁰O'to tauro'po me morokon oko-to'imananokon yjapo'tun wyino yjaina anenery siriko wairy, o'to tauro'po me morokon oko-to'imananokon ika'mi'po aweinano apo'nykon wairy enapa ero wara sekari'sa o'wa: Morokon oko-to'imananokon siriko, mo'karon oko-to'imananokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ekosanokon apojonano morokon man. Morokon oko-to'imananokon aweinano apo'nykon, morokon oko-to'imananokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon morokon man."

1:13 Daniel 7:13, Daniel 10:5 1:14-15 Daniel 10:6 1:14 Daniel 7:9

1:15 Ezechiël 1:24, 43:2 1:17 Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 2:8, 22:13

Efese 'wano kareta

2 ¹“Mo'ko Efese po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

“Ero wara nykaje mo'ko tapo'tun wyino taina morokon oko'imananokon siriko apyinen, morokon oko-to'imananokon ika'mi'po aweinano apo'nykon apata'pona ytopo'toto: ²Morokon anikapyry amaminano, moro awo'mikary, moro aweja'nakary suku'sa. O'wa enapa mo'karon tyja'wangamon kari'na y'tu'kary suku'sa. Mo'karon iporo wavy apojoma'san me okari'tonon mimengen. Irombo tonapiramon me meposen. ³Meja'nakaje. Yjety upu'po me awosin pangon otykon mapo'i. Irupota'pa me'i. ⁴O'win amy oty roten te yja'wan me apoko sepoja. Moro koromonombo wara noro ypyna'pa mana. ⁵Onumengako rapa moro ojembo awoma'po poko. Ajemamyry u'mako rapa. Morokon koromo anikapy'sanymba amaminano rapa ika'ko. Ijako irombo wo'take o'wa, moro ajekosano aweinano apo'ny emima, moro ajemamyry anu'ma'pa aja'ta. ⁶Yjapokupe te man moro o'wa yja'wan me mo'karon Nikolas wyinonokon nikapyry amaminano epory, y'wa yja'wan me epory wara enapa.

⁷“Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po ro supatake moro Tamusi pyrorory tano amano ynen wewe epery ke.”

Smyrna 'wano kareta

⁸“Mo'ko Smyrna po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

“Ero wara nykaje mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro, mo'ko tyromo'se tywaije man, irombo erome nuro man inoro: ⁹Moro apoko yja'wan me kari'na wairy, moro omi ta awairy suku'sa. (Typyratake enapa awairy te suku'sa.) Mo'karon iporo wavy Simosu me okari'tonon mo'karon Satan wyinonokon me mandon inaron 'wa ajejuru suku'sa.

2:7 Genesis 2:9, Jesus nenepo'po 22:2, Ezechiël 28:13, 31:8 (LXX)

2:8 Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 1:17, 22:13

10 Moro ajeponen man ata'karykano pona kytety'kai. Mo'ko ewa'rumpy tamuru amykon ara'nanokon aru'kapotan. Ainapatoro kurita mene imero mata'karykata'ton. Arombyry 'wa ro te tamyikapore aiko. Irombo moro nuronokon man 'wano u'mari amy sytake o'wa.

11 "Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po anyry'pa ro yja'wan me o'to moro ijokonory romo'no kynaitan."

Pergamum 'wano kareta

12 "Mo'ko Pergamum po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

"Ero wara nykaje mo'ko opatoro tyjeken supara ekosa man inoro:
 13 Oje ajemamyry suku'sa: mo'ko Satan wotandy'motopo po. Yjety anemapo'pa mana. Ajekosaine, moro Satan emandopo po, mo'ko tamyikaporen yjamayikaponen Antipas wo'po ro rypo moro o'wa yjamayikary ana'koto'pa ne'i.

14 "Amykon otykon te yja'wan me apoko sepoja. Amykon mo'ko Bileam nyry'po omepano apyinamon ajekosa mandon. Mo'ko 'wa ro mo'ko Balak tamepa tywaije man mo'karon Israel pajanyombo emapory poko. Turu i'wa tywaije mandon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onoto'me i'waine, wararo roten woryijan, wokryryjan maro iwaito'ko'me enapa. 15 Iwaraine enapa amykon mo'ko Nikolas nyry omepano apyinamon ajekosa mandon. 16 Ajemamyry u'mako rapa. Ijako irombo ko'i o'wa wo'take imaroine o'wo'ma moro yndano supara ke.

17 Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po supatake moro unemy'po mana ke. Amy tamu'en tapusikiri enapa sytake i'wa. Moro tu'po ro amy asery atywano tymero kynaitan. Moro atywano uku'tan ro mo'ko apyinen roten."

Tyatira 'wano kareta

18 "Mo'ko Tyatira po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

2:11 Jesus nenepo'po 20:14, 21:8

2:14 Numeri 22:5,7, 31:16, 2 Omenano 23:4, Numeri 25:1-3

2:17 Omimano 16:14-15, 16:33-34, Johanes 6:48-50, Jesaja 62:2, 65:15

“Ero wara nykaje mo'ko Tamusi ymuru, mo'ko tyka'mure enuru man inoro, mo'ko tykujuren siparari wara ipupuru man inoro enapa: ¹⁹Morokon anikapyry amaminano, moro ajekosano aipynano, moro o'wa Tamusi amyikary, moro o'wa aja'sakarykon epanopyry, moro aweja'nakary enapa suku'sa. Morokon erome anikapyry amaminano wairy suku'sa poto me 'ne ka'tu rapa morokon uwaponokonymbo ko'po.

²⁰“O'win amy oty te yja'wan me apoko sepoja. Mo'ko Isebel tatynen woryi 'wa inisanory milka'pojan. Mo'ko ro amy Tamusi auran uku'ponen me kynokari'san. Mo'karon ypyitorykon arojan yja'wan oma taka, emeparykon ta. Wararo roten wokyryjan, woryijan maro kynypojaton. Ikapy'san tamusi 'wa tymy onopojan enapa i'waine. ²¹Tamamyry u'mato'me rypo wykai i'wa. Tywotu'mary 'se'pa te man moro wararo aino wyino. ²²Je'tunano taka te semapotake. Mo'karon imaronokonymbo enapa mene sa'karykapota'ton, atu'ma'pa a'taine morokon inika'porykon wyino. ²³Mo'karon i'makon enapa si'ma'kata'ton. Iwara pa'poro morokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon mo'ko pyrykotonano, turu'ponano menganen me ywairy uku'ta'ton. Pa'poro ajemamina'san wararo kapemata'ton.

²⁴“Mo'karon amykon terapa Tyatira po moro omepano anaro'non 'wa, mo'karon Satan amorery ikato'kon anukuty'non 'wa te ero wara wykaje: Amy terapa oty anyry'pa otu'ponakaine waitake. ²⁵Moro ajekosaine man iro te mo'ja ro apyitoko, ywopyry 'wa ro. ²⁶“Mo'ko ej'a'naka'po 'wa, mo'ko i'matyry 'wa ro morokon ty'wa ywykato'kon ka'nenymb'o 'wa pori'tonano sytake mo'karon kari'na apyimykon undymato'me. ²⁷Moro taposeny siparari ke kynundymata'ton amy ori'no kapy'po y'mopo'nen wara imero. ²⁸Moro pori'tonano ro yjumy wyino sapyinen. Moro arukuma enapa i'wa sytake.

²⁹“Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa.”

Sardes 'wano kareta

3 ¹“Mo'ko Sardes po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

2:20 1 Jopotokon 16:31, 2 Jopotokon 9:22,30

2:23 Ware 7:9, Jeremia 17:10, Ware 62:12 **2:26-27** Ware 2:8-9 (LXX)

Ero wara nykaje mo'ko oko-to'imananokon Tamusi a'kary ekosa man inoro, mo'ko oko-to'imananokon siriko ekosa man inoro enapa: Anikapyry amaminano suku'sa. Nuro awairy ro rypo takare man. Tyromo'se te mana. ²Ajupakako. Mo'karon iromo'tonon ipana'tomako rapa. Amy pairo ajemamin anikapy'ma'pa mo'ko ytamusiry embata awe'i'po irombo sukutyi. ³Onumengako rapa moro anapo'i'po poko, moro aneta'po poko enapa. Morokon apyiko. Ajemamiry u'mako. Upaka'pa aja'ta te, amy manaman wopyry wara wo'take. Amy anukuty'tory ijururu ta kyporomu'katake.

⁴Amykon te mandon Sardes po tywo'mykon anija'wanga'pa e'i'san. Mo'karon ro kyndopo'ta'ton ymaro tamu'nen wo'mynano ta, iru'pa tywe'i'san epety me. ⁵Mo'ko eja'naka'po moro wara enapa tamu'ne siwo'myndopotake. Ety ananga'pa waitake moro amano karetary wyino. Ywyinono me ety wairy sekari'take yjumy embata, mo'karon apojongon embata enapa.

⁶Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa."

Filadelfia 'wano kareta

⁷"Mo'ko Filadelfia po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

Ero wara nykaje mo'ko Tamusi wyinono, mo'ko iporono, mo'ko ekosa moro David ra'kerery man inoro, mo'ko i'wa pena ra'kereka'poto irakere'tory tupi me man inoro, mo'ko i'wa pena ra'kere'to'poto ira'kerekary tupi me man inoro: ⁸Morokon anikapyry amaminano suku'sa. Eneko. Ajembata amy pena sira'kerekai. Amy rapa ira'kere'tory upitan. Ru'me awairy se'me irombo moro yjauranyimbó mikura'mai. Moro yjety anemapo'pa enapa me'i.

⁹Eneko. Mo'karon iporo waty Simosu me okari'tonon, mo'karon Satan wyinonokon tonapiramón sene'pota'ton o'wa, apupuru po okunama. Irombo moro y'wa apynary uku'ta'ton. ¹⁰Yjauranyimbó ta ro meja'nakai. Iro ke ro moro kari'na u'kuto'ko'man jururu ta kunendake

3:3 Mateus 24:43-44, Lukas 12:39-40, Jesus nenepo'po 16:15

3:5 Omimano 32:32-33, Ware 69:28, Jesus nenepo'po 20:12, Mateus 10:32, Lukas 12:8

3:7 Jesaja 22:22, Job 12:14 3:9 Jesaja 49:23, 60:14, Jesaja 43:4

morokon pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na u'kuto'ko'man otykon wyino. ¹¹Ko'i terapa wo'take! Moro anapo'i'po kysinondai, amy pairo 'wa moro aju'mariry pinary pona. ¹²Mo'ko eja'naka'po ro sytake moro ytamusiry auty wakapuru me. Moro wyino omima'pa rapa kynaitan. Mo'ko pokor o moro ytamusiry ety, moro ytamusiry waitopo, moro asery Jerusalem moro kapu wyino, mo'ko ytamusiry wyino kynony'totan iro ety, moro asery yjety enapa simerotake.

¹³Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa."

Laodisea 'wano karea

¹⁴"Moro Laodisea po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

"Ero wara nykaje mo'ko iporono, mo'ko iporo tamyikapore oty amyikaponen, mo'ko Tamusi 'wa oty kapyry a'motopombo: ¹⁵Anikapyry amaminano suku'sa. Ty'sanore e'i'pa mana. Asin pe e'i'pa enapa mana. Ty'sanore rypo, asin pe pai awairy 'se wa. ¹⁶Asin pe kapyn, ty'sanore kapyn, a'si'ko 'ko roten te asin pe awairy ke, karykatake yndary wyino. ¹⁷Mykaje: 'Typyratake wa. Ypyratatai. Amy pairo oty yjamono'ke e'i'pa man.' Moro kata'mato, oty'pa, enu'pa, inopo'ma awairy anukutu'pa te mana.

¹⁸"Iro ke ro kuruja: Moro wa'to ta emapo'po ika'mi'po epeka'ko ywyino, awaijopotomato'me. Tamu'namon wo'mynano epeka'ko ywyino, ikamisa'pa e'i'pa awaito'me. Onunano epity enapa epeka'ko ywyino, ajenutato'me. ¹⁹Pa'poro mo'karon ynipymarykon se'mapo'sa. Situwaro'maton enapa. Iro ke ro ajasinako. Ajemamyry u'mako rapa. ²⁰Eneko. Apenary po wa. Simorykaje. Amy yjauran etanen 'wa typenary etapurumaka'poto, i'wa wo'mytake. Irombo ase'wa na'na kynendametan. ²¹Mo'ko eja'naka'po ro ymaro sandy'mopotake moro jopoto me ywaitopo yjapo'ny tu'po. Iwara enapa weja'nakan. Irombo ywotandy'mory sa'mon mo'ko yjumy ekosa moro jopoto me iwaitopo apo'ny tu'po.

²²"Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa."

3:12 Jesus nenepo'po 21:2, Jesaja 62:2, 65:15 3:14 Tauroto'kon 8:22

3:19 Tauroto'kon 3:12, Simosu 12:6

Moro kapu tano Jopoto apo'ny

4 ¹Irombo wyino amy terapa oty ene'po y'wa. Kapu ta amy pena ene'po y'wa tatapurumaka. Irombo moro kuti tam'po'kory ety wara ynetapo auranano eta'po rapa y'wa: "Anu'ko ijaro 'wa, senepo'se me o'wa oty wo'kapyry man ero pa'po me."

²O'win wytory mo'ko Tamusi a'kary wopy'po ytu'ponaka. Irombo kapu ta amy jopoto apo'ny ene'po y'wa. Itu'po ro amy noky tandy'po kynakon. ³Mo'ko itu'po tandy'po kynakon inoro typotyre kynakon morokon jaspis tatynen, kornalein tatynen topu wara. Moro apo'nano u'mendy me amy smarag tatynen topu ka'mukan paramu kynakon.

⁴Moro apo'nano u'mendy me enapa o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en jopoto apo'nykon kynakon. Morokon apo'nano tu'po ro o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en uwapoto'san tandy'po kynatokon, tamu'namon wo'mynano ta, ika'mi'po u'mari ta.

⁵Moro jopoto apo'ny wyino kapekape kynika'mutapo'sakon, konomeru enapa kynimorywapo'sakon. Oko-to'ima turi tyka'mure kynatokon moro jopoto apo'ny uwapo. Morokon ro, mo'karon oko-to'imanokon Tamusi a'kary morokon man. ⁶Moro jopoto apo'ny uwapo amy typotyren parana waton kynakon, tasiwyinen topu wara.

Moro jopoto apo'ny ra'na, u'mendy me enapa okupa'en no'kan kynatokon. Tanurenureine kynakon irarykon, inga'narykon enapa. ⁷Mo'ko koromono noky kaikusi eneke kynakon. Mo'ko ijokonorykon paka eneke kynakon. Mo'ko ijomupena'nykon arirundoto apakani eneke kynakon. Mo'ko ijokupena'nykon arirundoto apakani eneke kynakon. ⁸O'win-to'ima pai mo'karon okupa'enokon no'kan aporiry kynakon. Pa'poro ija'mungon tanurenure kynakon, aporirykon upi'no enapa. Mo'karon ro otare'ma'pa rotent, koko, kurita wararo kyngaton:

Kurano me, kurano me, kurano me man mo'ko inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko erome man inoro, mo'ko aire kyno'tan inoro.

4:2-3 Ezechiël 1:26-28, 10:1 **4:5** Omimano 19:16, Jesus nenepo'po 8:5, 11:19, 16:18, Ezechiël 1:13, Jesus nenepo'po 1:4, Zacharia 4:2

4:6-7 Ezechiël 1:5-10, 10:14 **4:6** Ezechiël 1:22

4:8 Ezechiël 1:18, 10:12, Jesaja 6:2-3

⁹Mo'karon no'kan 'wa mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro kuranondory jako, ety awongary jako ro enapa, ¹⁰mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san kynokunamaton mo'ko jopoto apo'ny tu'pono po'ponaka, mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro ety awongato'me. Morokon tu'marirykon yjaton moro jopoto apo'ny tu'pono po'ponaka, tykarykon ta:

¹¹Pa'poro kurano apyiry o'wa man. Moro ajety awongary man.

Pa'poro pori'tonano apyiry o'wa man, na'na Jopotory Tamusi.

O'wa irombo pa'poro oty tyka'se man. Anisanory me ro pa'poro oty tywo'ka'se man, pa'poro oty mondo man.

Kareta apyiry mo'ko kapara'membo 'wa

5 ¹Irombo mo'ko jopoto apo'ny tu'pono aina apo'tun wyino amy kareta amemy'po senejakon. Opatoro tymero kynakon. Oko-to'ima apyipoto'kon ke tapyipo kynakon. ²Irombo amy pari'pyn apojonano ene'po y'wa. Mo'ja imero ika'po: "Noky 'wa ko morokon apyipoto'kon ambotyry nan moro kareta karangato'me?" ³Irombo kapu ta, nono tu'po, nono koro'na enapa amy pairo moro kareta karangary upijakon erupato'me ty'wa. ⁴Je'tun pe imero watamojakon, moro kareta karangary 'wano me, erupary 'wano me enapa amy pairo we'i'po ke eپory'pa. ⁵Irombo o'win amy uwapotombo wyka'po y'wa: "Kytotamoi. Mo'ko Juda parymbo kaikusi, mo'ko David masakyrymbo pari'pe tywaije man moro kareta apyipoto'kon ambo'to'me, ikarangato'me enapa."

⁶Irombo moro jopoto apo'ny owarira'na, mo'karon okupa'enokon no'kan ra'na, mo'karon uwapoto'san ra'na amy kapara'membo ene'po y'wa. Amy iwo'pombo eneke kynakon. Mo'ko remetyry ro oko-to'ima kynakon. Oko-to'ima enapa enuru kynakon. Morokon enuru ro, mo'karon pa'poro ero nono tu'ponaka apojoma'san oko-to'imanokon Tamusi a'kary morokon man. ⁷Irombo iwopy'po. Moro kareta pina'po i'wa mo'ko jopoto apo'ny tu'pono ainairy apo'tun wyino.

⁸Ipina'po mero i'wa, mo'karon okupa'enokon no'kan woma'san, mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san woma'san enapa mo'ko kapara'membo po'ponaka. Pa'poro ainaine

5:1 Ezechiël 2:9-10, Jesaja 29:11 5:5 Genesis 49:9, Jesaja 11:1,10

5:6 Jesaja 53:7, Zacharia 4:10

kitara, ika'mi'po kapy'po parapi enapa kynakon. Morokon parapi ta ro amykon typoporamon tykoro'kamy kynakon. Morokon ro mo'karon Tamusi wyinonokon we'pimato'kon kynatokon. ⁹Irombo amy asery ware kapy'po i'waine ero wara:

“Moro kareta apyiry, morokon apyipoto'kon ambotory enapa o'wa man. Tywo irombo mana. Moro amynuru ke Tamusi 'wanokon me kari'na tapeka'se o'wa mandon pa'poro opynano wyino, auranano wyino, undynano wyino, omenano wyino enapa. ¹⁰O'wa ro tyje mandon mo'ko kytamusirykon 'wanokon potonon jopotokon me, emamin pokonokon me enapa. Moro nono tu'po ro potonon jopoto me kynaita'ton.”

¹¹Irombo pyimanokon apojonano auran setakon. Senejakon enapa i'waine moro jopoto apo'ny u'memym'po, mo'karon okupa'enokon no'kan u'memym'san, mo'karon uwapoto'san u'memym'san enapa. Moky imero kynatokon, atu'ku'po'pa rotent.

¹²Mo'ja imero ika'san:

“Pari'pe aino, totyke aino, tywonumengapore aino, pana'pe aino, kurano me aino, tywonepore aino, takapore aino enapa mo'ko iwo'pombo kapara'membo 'wa man.”

¹³Irombo pa'poro mo'karon kapu ta, nono tu'po, nono koro'na, tuna ta Tamusi nikapy'san no'kan, pa'poro wararo aitonon no'kan wykary eta'po y'wa ero wara:

“Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono mo'ko kapara'membo maro enapa takapore naisen, kurano me naisen, tywonepore naisen, pari'pe enapa naisen, i'matypyn me imero.”

¹⁴Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan wyka'san: “Iwara ro man.” Mo'karon uwapoto'san wokunama'san te Tamusi ety awongato'me.

Morokon o'win-to'imananokon apyipoto'kon

6 ¹Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro koromono apyipotopo ambotry ene'po y'wa. Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan a'sakary amy wykary eta'po y'wa konomeru mory wara: “O'ko 'ne!” ²Irombo amy tamu'nен kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono ekosa amy urapa kynakon. Mo'ko u'mari'to'po

ro i'waine oty y'mondonen me iwairy ke. Irombo oty y'mondory aro'po i'wa.

³Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijokonory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijokonory noky wykary eta'po y'wa: "O'ko 'ne!" ⁴Irombo amy terapa kaware wepa'ka'po. Mo'ko ro tapire kynakon. Mo'ko itu'pono ainaka ro moro nono wyino sara'me ainombo pinary yry'po i'waine, ase'wa kari'na wo'woto'me. Amy poto 'su supara yry'po i'waine i'wa.

⁵Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijomorany apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijomorany noky wykary eta'po y'wa: "O'ko 'ne!" Irombo amy tykaraijen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono aina oty awosin u'kutopo kynakon. ⁶Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan ra'na amy auranano wykary eta'po y'wa: "O'win amu'nymbro pyrata yko me o'win kuwa'i iru'pyn aresi epety me. O'win amu'nymbro pyrata yko me oruwa kuwa'i yja'wanymbro aresi epety me. Moro oleif katy poko te, moro winu poko enapa kytic'i me."

⁷Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijokupa'enory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijokupa'enory noky wykary eta'po y'wa: "O'ko 'ne!" ⁸Irombo amy takoraijen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono ety me ro Romo'no kynakon. Moro iromby'san waitopo kyniwekenakon. Mo'ko ainaka ro moro kari'na jokupa'enorymbro amy yry'po i'waine iwoto'ko'me i'wa supara ke, kumyno ke, yja'wan anyky ke, tokonamon tonomy 'wa onoto'ko'me enapa.

⁹Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijainatonenory apyipotopo amboty'po mero, moro Tamusi 'wa tymy apo'ny upi'no mo'karon Tamusi ekary upu'po me, morokon ipoko inekarity'san upu'po me enapa iwo'san a'ka'san ene'san y'wa.

¹⁰Mo'ja imero iko'ta'san: "Kurano, iporono Jopoto, akore'pe noro na'na mimomo'potan moro o'wa a'wembono auranano yry poko, moro o'wa mo'karon nono tu'po amandonon 'wa na'na mynuru epemapory poko enapa?" ¹¹Morombo mero iwe'i'san mero amy tamu'nen masi'pyn wo'mynano ke iwo'myndo'san. Ika'san i'waine mo'karon tomo'pato'kon ta'sakarykon pyitonano, mo'karon

6:2 Zacharia 1:8, 6:3,6 **6:4** Zacharia 1:8, 6:2 **6:5** Zacharia 6:2,6

6:8 Ezechiël 14:21

tywaraine enapa iworykon kynakon inaron momo'to'me i'waine a'si 'ko noro.

¹²Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijo'win-to'imanyry apyipotopo amboty'po mero, amy poto 'su tytyty wopyry ene'po y'wa. Moro weju karaita'po wa'to'po wara imero. Moro nuno we'i'po mynu wara imero. ¹³Morokon siriko wo'papy'san kapu wyino nono tu'ponaka, amy pepeito tam'po'kory 'wa wewe epery sakyrary pyryrykary wara. ¹⁴Moro kapu womima'po amy kareta amemyry wara. Pa'poro wypykon, pa'poro pa'wukon womima'san tywaito'kon wyino.

¹⁵Mo'karon nono tu'ponokon potonon jopoto, siky'inon jopoto, warinu pokonokon jopotorykon, typyratakamon, typori'tokamon, pa'poro kari'na naporemyndo'san, pa'poro aporemyndo'non kari'na wotunemy'san topu atorykon taka, wypykon taka enapa. ¹⁶Ika'san morokon wypy 'wa, morokon topu 'wa enapa: "Na'na tu'ponaka omatoko. Na'na unendoko mo'ko jopoto apo'ny tu'pono wyino, mo'ko kapara'membo erekuru wyino enapa. ¹⁷Moro poto 'su iware'koto'kon kurita irombo nitundai. Noky ko noro pyre naitan?"

Mo'karon Tamusi 'wanokon me uku'po'san apyimy

7 ¹Moro pa'po me pyre okupa'en apojonano ene'san y'wa moro nono tu'po, morokon okupa'enokon ipanakujarykon po. Morokon okupa'enokon nono tu'ponokon pepeito a'kotojatokon, iwoturorykon pona nono epo, parana ta, wewe pona enapa.

²Irombo amy rapa apojonano awomyry ene'po y'wa moro weju wepa'katopo pato. Mo'ko aina ro mo'ko nurono Tamusi wyinono me oty wairy uku'potopo kynakon. Mo'ja imero iko'ta'po mo'karon okupa'enokon apojonano, mo'karon nono any'mary, parana any'mary enapa ainakaine tyje kynakon inaron 'wa. ³Ika'po: "Nono, parana, wewe kysany'maton, na'na 'wa mo'karon kytamusirykon pyitorykon emepukon merory uwapor, Tamusi 'wanokon me uku'poto'ko'me."

6:12

Jesus nenepo'po 11:13, 16:18, Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Mateus 24:29, Markus 13:24-25, Lukas 21:25 **6:13-14** Jesaja 34:4 **6:14** Jesus nenepo'po 16:20

6:15 Jesaja 2:19,21 **6:16** Hosea 10:8, Lukas 23:30 **6:17** Joel 2:11, Maleachi 3:2 **7:1** Jeremia 49:36, Daniel 7:2, Zacharia 6:5 **7:3** Ezechiël 9:4,6

⁴Irombo mo'karon Tamusi 'wanokon me uku'po'san apyimy ejatory eta'po y'wa oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun me. Pa'poro Israel epykon pajanymbo mo'karon kynatokon. ⁵Ira'naine kynatokon ainapatoro itu'ponaka oko dusun Juda pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Ruben pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Gad pajanymbo, ⁶ainapatoro itu'ponaka oko dusun Aser pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Naftali pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Manase pajanymbo, ⁷ainapatoro itu'ponaka oko dusun Simeon pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Levi pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Isakar pajanymbo, ⁸ainapatoro itu'ponaka oko dusun Sebulon pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Josef pajanymbo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Benjamin pajanymbo enapa.

⁹Moro pa'po me amy pyimano atu'kupopyn kari'na apyimy ene'po y'wa. Tamero roten emerykon, epykon, undykon, aurangon enapa kynakon. Moro jopoto apo'ny uwapo pyre kynatokon, mo'ko kapara'membo po'ponaka enapa. Tamu'nen wo'mynano ke tywo'myndo kynatokon. Tainaine sa'rombo uwano'satokon. ¹⁰Mo'ja imero kyniko'tapo'satokon: "Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono kytamusirykon, mo'ko kapara'membo enapa apano'to mandon."

¹¹Pa'poro mo'karon apojonanokon pyre moro jopoto apo'ny, mo'karon uwapotobosan, mo'karon okupa'enokon no'kan enapa u'menjatokon. Irombo tombata'po iwoma'san moro jopoto apo'ny uwapo Tamusi ety awongato'me. ¹²Ika'san: "Iporo ro mo'ko kytamusirykon takapore, tywonepore, tywonumengapore, poto me, kurano me, pari'pe, pana'pe enapa nainen, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen."

¹³Irombo o'win amy uwapotombo wyka'po y'wa: "No'kan ko mo'karon tamu'namon wo'mynano tanokon nandon? Ojembo ko no'ton?" ¹⁴Irombo ejuku'po y'wa: "Amoro te muku'sa, yjopotory." Irombo ika'po y'wa: "Mo'karon ro, mo'karon poto 'su ata'karykano wyino opy'san mo'karon mandon. Tywo'mykon tyku'mi'se i'waine man. Tamu'no i'waine man mo'ko kapara'membo mynuru ke. ¹⁵Iro ke ro moro jopoto me Tamusi waitopo apo'ny po mandon. Kurita, koko wararo ety awongaton

7:14 Daniel 12:1, Mateus 24:21, Markus 13:19

moro auty ta. Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono kynemandan ekosaine.¹⁶ Ikumyry'pa noro kynaita'ton. Tuna sanory aniwo'paine noro kynaitan. Moro weju asiny anikoro'ka'paine kynaitan. Amy pairo oty asiny anikoro'ka'paine kynaitan.¹⁷ Mo'ko jopoto apo'ny owarira'nano kapara'membo irombo enenamon me kynaitan. Kynarota'ton amano ynamon tuna undy 'wa. Mo'ko Tamusi pa'poro enakurukon y'kokatan enurukon wyino."

8 ¹Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijoko-to'imanyory apyipotopo amboty'po mero, o'win juru ase'ra iwairy taro kapu ta ity'na'po. ²Irombo mo'karon oko-to'imananokon apojonano, mo'karon Tamusi po'ponaka pyre mandon inaron ene'san y'wa. Ainakaine ro oko-to'ima kuti tangon yry'san.

³Irombo amy terapa apojonano wopy'po. Ito'po moro Tamusi 'wa tymy apo'ny ekondaka, amy ika'mi'po kapy'po typoporamon tykoro'kamy je'ny maro. Ainaka ro pyime typoporamon tykoro'kamy yry'san. Morokon koro'kary ro i'wa kynakon Tamusi 'wano me mo'karon iwyinonokon woturupoto'kon maro, moro ika'mi'po kapy'po Tamusi 'wa tymy apo'ny, moro jopoto me Tamusi waitopo apo'ny po'ponaka man iro tu'po. ⁴Irombo moro typoporamon tykoro'kamy e'kyiny awomy'po mo'karon Tamusi wyinonokon woturupoto'kon maro mo'ko apojonano ainary wyino Tamusi 'wa. ⁵Morombo mero mo'ko apojonano 'wa moro typoporamon tykoro'kamy je'ny a'no'ka'po moro Tamusi 'wa tymy apo'ny pono wa'to ke. Irombo ema'po i'wa nono tu'ponaka. Irombo konomeru morywapoty'po. Kapekape ka'mutapoty'po. Tytyty we'i'po enapa.

⁶Irombo mo'karon oko-to'imananokon apojonano mo'karon oko-to'imananokon kuti tangon ekosaine kynatokon inaron morokon kuti etory enejatokon terapa.

⁷Mo'ko koromono apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo konopo ja'nata'po wo'py'po wa'to maro. Mynu maro tywe'kaima kynatokon. Nono tu'ponaka ema'san. Moro nono joruwanorymbo

7:16 Jesaja 49:10

7:17 Ware 23:1, Ezechiël 34:23, Ware 23:2, Jesaja 49:10, Jesaja 25:8

8:3 Amos 9:1, Omimano 30:1,3

8:5 1 Omenano 16:12, Ezechiël 10:2, Omimano 19:16, Jesus nenepo'po 11:19, 16:18

amy koroty'po. Wewe joruwanorymbo amy koroty'po. Pa'poro itupu koroty'po enapa.

⁸Irombo mo'ko ijokonory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy poto 'su tyka'muren wypy enekan ema'po parana taka. Irombo moro parana joruwanorymbo amy we'i'po mynu me. ⁹Mo'karon asewara parana tanokon no'kan wota'sa'ka'san joruwanory y'maty'po. Morokon kurijara joruwanorymbo amy utapy'po enapa.

¹⁰Irombo mo'ko ijomuwanory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy turi wara koro'toto poto 'su siriko woma'po kapu wyino. Iwoma'po morokon tapeinamon tuna joruwanorymbo amy taka, morokon tuna undykon taka enapa. ¹¹Moro siriko ety me man Ty'kakoren. Morokon tuna joruwanorymbo amy y'kakota'po. Pyime mo'karon tuna enynamonymbo y'maty'san, moro tuna yituna'po ke.

¹²Irombo mo'ko ijokupa'enory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo moro weju joruwanorymbo amy any'ma'po moro nuno joruwanorymbo amy maro, morokon siriko joruwanorymbo amy maro enapa. Iwara pa'poro morokon joruwanorymbo amy ewa'rumamy'po. Kurita, koko enapa moro aweinano joruwanorymbo amy utapy'po.

¹³Irombo amy apakan arirumyry ene'po y'wa moro kapu rary pok. Mo'ja imero ikary eta'po y'wa: "Je'tun pe pore kynaitan, je'tun pe pore kynaitan, je'tun pe pore kynaitan mo'karon nono tu'po amandonon 'wa, mo'karon inaronymbo ro oruwanokonymbo apojonano 'wa morokon tykutirykon etory jako."

9 ¹Irombo mo'ko ijainatonenory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy siriko woma'po ene'po y'wa kapu wyino nono tu'ponaka. Moro siriko ainaka ro moro ije'pomyn topona ra'kerery yry'po. ²Irombo moro ije'pomyn topona etapurumaka'po i'wa. Irombo moro topona wyino amy poto 'su oty ekeitopo e'kyiny wara o'kyinano awomy'po. Moro o'kyinano 'wa ro moro weju ewa'rumanga'po kapu embatary maro. ³Moro o'kyinano wyino ro kasapa wopy'san nono tu'ponaka. Mo'karon nono tu'ponokon siperiri pori'toke yry'san. ⁴Ika'san i'waine nono tu'po amy pairo

8:7 Omimano 9:23-25, Ezechiël 38:22 **8:10** Jesaja 14:12 **8:11** Jeremia 9:15

8:12 Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:10,31, 3:15 **9:2** Genesis 19:28

9:3 Omimano 10:12-15

itupu, amy pairo wewe anany'ma'pa iwaito'ko'me. Mo'karon tamepukon poko moro Tamusi wyino aino uku'potopo anaro'pa aitonon poko roten iwairykon kynakon. ⁵Iworykon kapyn te i'waine kynakon. Ainatone nuno te ikota'marykon i'waine kynakon. Moro iputo'kon je'tun sipiriri je'tun wara kynakon. ⁶Morokon kurita ro mo'karon kari'na moro romo'no upita'ton. Moro romo'no anepory'pa te kynaita'ton. Tyrombyrykon 'se imero kynaita'ton. Moro romo'no te kynetuwarikatan iwyinoine.

⁷Mo'karon kasapa warinu taka ytotonon kaware eneke kynatokon. Upu'san tu'po ika'mi'po kapy'san u'mari enekangon otykon kynatokon. Kari'na embatake kynatokon. ⁸Woryi unseke kynatokon. Kaikusi jeke kynatokon. ⁹I'po'paitykon siparari eneke kynatokon. Moro aporirykon pyimanokon warinu taka ytotonon kaware narory tarara more kynatokon. ¹⁰Sipiriri andy'ke, sipiriri emuke kynatokon. Morokon andykryrykon ta ro moro ipori'torykon kynakon, mo'karon kari'na kota'mato'me i'waine ainatone nuno. ¹¹Ijopotorykon me mo'ko ije'pomyn topona pono apojonano kynakon. Simosu auran ta Abadon ety me man, moro Griek auran ta Apolian.

¹²Moro koromono atamono nyton. Eneko, oko noro amykon kyno'tan iwena'po ta.

¹³Irombo mo'ko ijo'win-to'imanyapojojano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo morokon okupa'enokon moro ika'mi'po kapy'po Tamusi 'wa tymy apo'ny, moro Tamusi po'ponaka man iro remetyry wyino o'win amy auranano eta'po y'wa. ¹⁴Mo'ko ijo'win-to'imanyapojojano 'wa ika'po: "Mo'karon okupa'enokon moro poto 'su Eufrat tunary po imy'san apojonano imbokako." ¹⁵Irombo mo'karon okupa'enokon apojonano ymboka'san. Moro juru 'wanokon me, moro kurita 'wanokon me, moro nuno 'wanokon me, moro siriko 'wanokon me tykura'ma kynatokon, mo'karon kari'na joruwanorymbo amy woto'me i'waine. ¹⁶Mo'karon kaware tu'ponokon warinu pokonokon apyimy wairy eta'po y'wa ainapatoro-kari'na miljoen me.

¹⁷One'toto wara ywairy ta mo'karon kaware ene'san y'wa mo'karon itu'ponokon maro. Mo'karon kaware tu'ponokon

y'po'paitykon kynatokon tapisuwire, takeneije, ty'kire enapa. Mo'karon kaware kaikusi u'ke kynatokon. Indarykon wyino wa'to, wa'to e'kyiny, suwapuru kyno'sakon. ¹⁸Erokon oruwanokon indarykon wyino o'tonon yja'wangon otykon 'wa ro mo'karon kari'na joruwanorymbo amy y'ma'ka'po: moro wa'to 'wa, moro wa'to e'kyiny 'wa, moro suwapuru 'wa. ¹⁹Mo'karon kaware pori'tory irombo indarykon ta man, andykyrykon ta enapa. Andykyrykon tu'kamon okoju eneke man. Ike ro kari'na kota'maton.

²⁰Mo'karon yja'wangon otykon niwo'torykonymbo kari'na we'i'san te atu'ma'pa morokon aseke tynikapy'san otykon wyino. Mo'karon enu'non, ipana'non, itopoty'non, ika'mi'po kapy'san, amu'nymbo kapy'san, tykujuren siparari kapy'san, topu kapy'san, wewe kapy'san tamusi ety anawongakepy'pa kynatokon.

²¹Atu'ma'pa enapa kynatokon moro ty'waine kari'na wory wyino, morokon tamoreke tywairykon wyino, moro wararo roten wokyry, woryi maro tywairykon wyino, moro maname tywairykon wyino.

10 ¹Irombo amy terapa pari'pyn apojonano wony'tory
ene'po y'wa kapu wyino. Upu'po epo paramu kynakon. Embatary weju wara kynakon. Morokon i'sairy tyka'muramon wakapu wara kynakon. ²Aina amy kareta'membo karanga'po kynakon. Moro typupuru apo'tun yry'po i'wa parana tu'ponaka. Moro typupuru apojery yry'po i'wa nono tu'ponaka. ³Irombo kaikusi engywary wara mo'ja imero iko'ta'po. Iko'tary jako ro morokon oko-to'imanolon konomeru 'wa taurangon etapo'san. ⁴Morokon oko-to'imanolon konomeru aurana'ma'san wyino, aurangonymbo merory 'se wakon. Irombo te amy auranano eta'po y'wa kapu wyino. Ika'po: "Morokon oko-to'imanolon konomeru aurangonymbo unengo. Kysimeroi koro."

⁵Irombo mo'ko apojonano, mo'ko parana tu'po, nono tu'po enapa pyre senejakon inoro 'wa tainary apo'tun awonga'po kapu 'wa.

⁶Irombo mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro, mo'ko pa'poro itanokon maro kapu ka'nennybmo, mo'ko pa'poro itu'ponokon maro nono ka'nennybmo, mo'ko pa'poro itanokon maro parana ka'nennybmo ety ejatory ta ika'po: "Aimomo'nombo kynaike'tan.

⁷Mo'ko ijoko-to'imanolon apojonano 'wa moro tykutiry etory

9:20 Ware 115:4-7, 135:15-17, Daniel 5:23

10:5-7 Omimano 20:11, 2 Omenano 32:40, Daniel 12:7, Amos 3:7

man jako, moro unemy'po Tamusi nisanory tywo'ka'se kynaitan, inekaro'pombo wara ro mo'karon tauran uku'ponamonymbo typyitorykonymbo 'wa."

⁸Irombo moro kapu wyino yneta'po auranano wykary eta'po rapa y'wa. Ika'po y'wa: "Mo'ko apojonano, mo'ko parana tu'po, nono tu'po enapa pyre man inoro ainano kareta karanga'po apyitango." ⁹Irombo ywyto'po mo'ko apojonano 'wa. Ywyka'po i'wa moro kareta yto'me i'wa y'wa. Irombo ika'po y'wa: "Aha, ero iro. Ena'ko. Ajuwembo ta itun pe kynaitan. Onda te typosine kynaitan wano wara."

¹⁰Irombo moro kareta pina'po y'wa mo'ko apojonano ainary wyino. Irombo enapy'po y'wa. Ynda typosine kynakon wano wara. E'moky'po wyino te y'wa, yjuwembo ta itun pe iwe'i'po. ¹¹Irombo ika'san y'wa: "Tamusi auran ekari'se awytory rapa man pyime kari'na, mo'karon undykon, emerykon, aurangon enapa tamero man inaron 'wa, pyime potonon jopoto 'wa enapa."

Mo'karon okonokon oty amyikaponamon

11 ¹Irombo amy 'wa amy aposenano enekan pyrywa yry'po yjainaka. Ika'po y'wa: "Ajawongo. Morokon Tamusi auty mosingon, moro Tamusi 'wa tymy apo'ny mosingon, mo'karon moro po Tamusi ety awonganamon apyimy enapa u'kuko. ²Moro Tamusi auty pyrorory te typo nainen. Kysu'kui. Mo'karon Simosu me e'i'non 'wano me moro man. Mo'karon ro moro kurano aitopo uta'mita'ton, oko-kari'na itu'ponaka oko nuno iwairy taro.

³"Irombo mo'karon okonokon yjekataka oty amyikaponamon 'wa atamotopo wo'mynano se'mo'potake. Yjauran i'waine sekari'potake, o'win dusun itu'ponaka ainapatoro-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na kurita." ⁴Morokon okonokon oleif mojan mandon, morokon okonokon aweinano apo'nykon, morokon nono jopotory embata mandon irokon. ⁵Yja'wan me yrykon 'se amy a'ta, wa'to indarykon wyino kyno'san, mo'karon ijenono'namon koro'kato'me. Iwara ro pa'poro yja'wan me o'to tyrykon 'san wory i'waine man. ⁶Ainaine ro pori'tonano man kapu etaputo'me i'waine, opy'pa konopo waito'me morokon ty'waine Tamusi auran uku'poto'kon kurita.

Ainaine pori'tonano man morokon tuna enurimato'me mynu me. Ainaine pori'tonano man nono any'mato'me ukuty'non roten yja'wangon otykon ke, i'se tywairykon wara ro.

⁷Oty amyikapo'ma'po mero i'waine, mo'ko topona wyino o'toto anari noky warinu ka'tan imaroine. Mo'ko ro kyni'mondota'ton. Kyniwota'ton enapa. ⁸Ekepy'san kynaita'ton moro wakapu poko ijopotorykon pokatopombo poto 'su aitopo pono poto 'su oma ta. Moro aitopo ejatojaton ro tiro Sodom me, Egypte me enapa. ⁹Pyime kari'na, mo'karon undykon, epykon, aurangon, emerykon enapa tamero man inaron morokon ekepy'san eneta'ton oruwa itu'ponaka ase'ra kurita. Ekepy'san unemborykon 'se'pa kynaita'ton. ¹⁰Mo'karon nono tu'po amandonon moro iromby'san ewa'mata'ton imero. Ewa'porykon ro ase'wa kurangon otykon aropopo'ta'ton. Mo'karon okonokon Tamusi auran uku'ponamonymbo 'wa irombo tamiromo'ka tywaije kynaita'ton mo'karon nono tu'po amandonon.

¹¹Irombo morokon oruwa itu'ponaka ase'ra kurita pa'po me, Tamusi 'wa erenaka'san rapa. Awomy'san rapa. Irombo poto me mo'karon enenamonymbo wety'ka'san. ¹²Irombo kapu wyino mo'ja imero amy auranano eta'po mo'karon okonokon 'wa. Ika'po i'waine: "O'toko 'ne ijaro 'wa!" Irombo mo'karon tyjenono'namon nenery mero amy kapurutu ta kapu taka ito'san. ¹³Moro jako 'ne amy poto 'su tytyty we'i'po. Moro aitopo Jainapatoronorymbo amy wo'tororoka'po. Oko-to'ima dusun kari'na y'ma'ka'san moro tytyty 'wa. Mo'karon ainopo'san enarita'san. Mo'ko kapu tano Tamusi ety awonga'po i'waine.

¹⁴Moro ijokonory atamono nyton. Eneko, moro ijomoranory atamono ko'i terapa kyno'san.

Moro ijoko-to'imany kuti

¹⁵Irombo mo'ko ijoko-to'imany apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Morombo mero kapu ta mo'ja imero auranano wotapo'san. Ika'san: "Nono undymanen me mo'ko Kyjopotorykon ne'i mo'ko tnyry'po Mesias maro. Jopoto me kynaitan, i'matypyn me imero."

11:6 1 Jopotokon 17:1, Omimano 7:17-19, 1 Samuel 4:8

11:7 Daniel 7:7, Jesus nenepo'po 13:5-7, 17:8, Daniel 7:21 11:8 Jesaja 1:9-10

11:11 Ezechiël 37:10 11:12 2 Jopotokon 2:11

11:13 Jesus nenepo'po 6:12, 16:18 11:15 Omimano 15:18, Daniel 2:44, 7:14,27

¹⁶Irombo mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san, mo'karon Tamusi po'ponaka morokon jopoto me tywaito'kon tapo'nykon tu'po mandon inaron wo'papy'san tombata'po. Tamusi ety awonga'po i'waine. ¹⁷Ika'san:

“Na'na ajety awonganon, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro. Moro poto 'su apori'tory enepory irombo ma'moi. Oty undymary ma'moi. ¹⁸Mo'karon kari'na apyimykon nore'koton. Moro ajerekuru te nopyi. Mo'karon iromby'san poko a'wembono auranano ytopo kurita nitundai. Mo'karon ajauran uku'ponamonymbo apyitorykon epematopo kurita, mo'karon awyinononokon, mo'karon ajety nendonamon, mo'karon soky'inon, mo'karon potonon epematopo kurita nitundai. Mo'karon nono any'manamon te muta'katake.”

¹⁹Irombo moro kapu tano Tamusi auty wotapurumaka'po. Moro auto ta ro moro ikatopombo mero'po kura'matopo kasa wonepo'po. Irombo kapekape ka'mutapoty'po. Konomeru morywapoty'po. Tytyty we'i'po. Poto 'su konopo wara tuna ja'nata'po wo'papy'po.

Mo'ko woryi mo'ko okojumo maro

12 ¹Irombo kapu ta amy poto 'su oty wonepo'po. Amy woryi wonepo'po. Moro weju ijondy me kynakon. Moro nuno ipupuru upi'no kynakon. Upu'po tu'po ainapatoro itu'ponaka oko siriko kynakon u'mariry me. ²Mynoto me kynakon. Iwonemary kynakon. Moro uwembo je'tun kynaikapo'sakon. ³Irombo amy terapa poto 'su oty wonepo'po kapu ta. Amy poto 'su tapisuwiren okojumo wonepo'po. Oko-to'ima upu'san kynakon. Ainapatoro iremetyry kynakon. Morokon upu'san tu'po oko-to'ima u'mari'makon kynakon. ⁴Moro andykryry 'wa morokon siriko joruwanonymbo amy kyryryka'po kapu wyino. Irombo ipapy'san i'wa nono tu'ponaka. Mo'ko okojumo mo'ko onematoto woryi po'ponaka kynakon, mo'ko i'me womary ro onoto'me ty'wa. ⁵Irombo iwonema'po wokyry'membo me. Mo'ko 'wa ro pa'poro kari'na apyimykon undymary kynakon amy siparari kapy'po aposenano ke. Irombo mo'ko i'me kerenga'po mo'ko

11:18 Ware 2:5, 110:5, Ware 115:13

11:19 Jesus nenepo'po 8:5, 16:18, Jesus nenepo'po 16:21 12:3 Daniel 7:7

12:4 Daniel 8:10

Tamusi 'wa, moro jopoto me tywaitopo tapo'ny 'wa. ⁶Mo'ko woryi wetuwarika'po te moro iponomyn wo'i taka. Moro po ro Tamusi 'wa amy iwaito'man tyka'se kynakon. Moro po enapa enery kynakon o'win dusun itu'ponaka ainapatoro-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na kurita.

⁷Irombo warinu we'i'po kapu ta. Mo'karon kapu tanokon ta'sakarykon maro Mikael wyto'po warinu ka'se mo'ko okojumo maro. Mo'karon okojumo apojongon enapa kyno'wo'matokon mo'ko okojumo wyino. ⁸Mo'karon tymaro o'wo'matonon y'mondory upi'po mo'ko okojumo 'wa. Kapu ta noro tywairy upi'po i'wa mo'karon tywyinonokon maro. ⁹Irombo mo'ko poto 'su okojumo, mo'ko penato okoju, mo'ko ewa'rumpy tamuru tatynen, mo'ko Satan tatynen, mo'ko pa'poro nono tu'ponokon kari'na emu'manen ema'po nono tu'ponaka. Mo'karon apojongon ema'san imaro.

¹⁰Irombo amy auranano eta'po y'wa kapu ta. Mo'ja imero ika'po: “Erome te ko'wu Tamusi kymbokaton. Erome te ko'wu ipori'tory kynonepojan. Erome te ko'wu jopoto me tywairy enepojan mo'ko kytamusirykon. Erome te ko'wu mo'ko inyry'po Mesias pori'tory kynonepojan. Mo'ko kurita, koko kytamusirykon embata mo'karon ka'sakarykon emendenenymbo irombo toma man. ¹¹Mo'karon ka'sakarykon 'wa ty'mondo man mo'ko kapara'membo mynuru ke, morokon tynamyikapo'san otykon ke enapa. Tamamyrykon anaijoma'pa tywaije mandon. Tyrombyrykon poko ety'ka'pa tywaije mandon. ¹²Iro ke ro tawa'pore aitoko, kapukon, mo'karon itaine amandonon enapa. Je'tun pe pore kynaitan o'waine, nono, parana. Mo'ko ewa'rumpy tamuru irombo nony'toi o'waine tare'ke imero. Akore'pe noro e'i'pa tywairy uku'san.”

¹³Nono tu'ponaka tama'po ene'po mero ty'wa, mo'ko okojumo 'wa mo'ko wokyry'membo apyinenymbo woryi wekena'po.

¹⁴Irombo Tamusi 'wa mo'ko woryi apori'to'po mo'ko poto 'su apakani aporiry ke, arirundo'me moro iponomyn wo'i taka, moro tywaito'man 'wa. Moro po ro oruwa itu'ponaka ase'ra siriko upary kynakon, mo'ko okoju 'wa apyiry pyndo. ¹⁵Irombo mo'ko okoju 'wa tyndary wyino amy poto 'su tuna apeinano'po'po mo'ko

12:5 Jesaja 66:7, Ware 2:9 12:7 Daniel 10:13,21, 12:1, Judas 9

12:9 Genesis 3:1, Lukas 10:18 12:10 Job 1:9-11, Zacharia 3:1

12:14 Daniel 7:25, 12:7

woryi wena'po ta, moro tuna apeiny 'wa ikyryrykato'me. ¹⁶ Nono 'wa te mo'ko woryi epanopy'po. Moro nono wendaka'po. Moro tyndary wyino mo'ko okojumo napeinano'po'po tuna enyry'po i'wa. ¹⁷ Irombo mo'ko okojumo wore'ko'po imero mo'ko woryi poko. Erekuru wyto'po warinu ka'se mo'karon i'makon, ipajanyimbó maro, mo'karon Tamusi wykato'konymbo kura'manamon maro, mo'karon Jesus ekary amyikaponamon maro enapa.

¹⁸ Irombo mo'ko okojumo we'i'po parana esi'wo, sakau tu'po.

13 ¹Irombo parana wyino amy anari noky u'tary ene'po y'wa. Ainapatoro iremetyry kynakon. Oko-to'ima upu'san kynakon. Morokon iremetyry tu'po ainapatoro u'mari'makon kynakon. Morokon upu'san poko Tamusi ety any'manamon atywano kynakon. ²Mo'ko ynene'po anari noky kaikusi eneke kynakon. Tamanuwa pu'ke kynakon. Poto 'su kaikusi yndake enapa kynakon. Ainaka ro mo'ko okojumo 'wa typori'tory yry'po. Moro jopoto me tywaitopo tapo'ny yry'po enapa i'wa i'wa. Poto me ipori'toma'po i'wa. ³O'win amy upu'po mene tywo kynakon, iromo'to'me rypo. Moro iwonen manombo ipakoto'po etypy'po te.

Poto me tywonumengarykon ta mo'ko anari noky wekena'po pa'poro nono tu'ponokon kari'na 'wa. ⁴Mo'ko okojumo ety awonga'po i'waine, mo'ko anari noky pori'toma'po ke i'wa. Mo'ko anari noky ety awonga'po enapa i'waine. Ika'san: "Noky ko mo'ko anari noky waton me nan? Noky ko imaro tywo'wo'mary taro nan?"

⁵A'koto'pa Tamusi ety any'mary yry'po ainaka. A'koto'pa o'to aino yry'po ainaka oruwa itu'ponaka ase'ra siriko iwairy taro. ⁶Irombo yja'wan me tauranary a'mo'po i'wa Tamusi poko, moro ety poko, moro iwaitopo poko, mo'karon kapu ta amandonon poko enapa. ⁷A'koto'pa enapa warinu kapyry yry'po ainaka mo'karon Tamusi wyinonokon maro. I'mondorykon yry'po ainaka. Pori'tonano yry'po ainaka pa'poro mo'karon epykon, undykon, aurangon, emerykon enapa tamero man inaron undymato'me. ⁸Irombo ety awongata'ton pa'poro mo'karon nono tu'po amandonon, mo'karon etykon nono kapy'po poro imero'pa moro amano karetary ta man inaron. Moro amano karetary, mo'ko iwo'po kapara'membo karetary moro man.

13:1 Daniel 7:3, Jesus nenepo'po 17:3,7-12 13:2 Daniel 7:4-6

13:5-6 Daniel 7:8,25, 11:36 13:7 Daniel 7:21 13:8 Ware 69:28

⁹Mo'ko typanaken nepanaman. ¹⁰Mo'ko taru'kamy aru'kata'ton. Mo'ko supara ke tywomy wota'ton supara ke. Moro Tamusi amyikary ta te mo'karon Tamusi wyinonokon weja'nakary man.

¹¹Irombo nono wyino amy terapa anari noky wepa'kary ene'po y'wa. Oko iremetyry kynakon. Kapara remetyry wara iremetyry kynakon. Okojumo aurange mo'ko anari noky kynakon. ¹²Mo'ko we'i'po ro pa'poro o'to mo'ko koromono anari noky, mo'ko iwonen manombo ipakoto'po taty'se rapa man inoro pori'tory ta, embata. Mo'ko koromono anari noky ety awongapo'po i'wa pa'poro mo'karon nono tu'po amandonon kari'na 'wa. ¹³Potonon otykon enepo'san i'wa. Kari'na embata kapu wyino wa'to ene'po'po i'wa nono tu'ponaka. ¹⁴Mo'ko koromono anari noky embata tynenepory me yry'san potonon otykon ke mo'karon nono tu'po amandonon emu'ma'san i'wa. Mo'karon nono tu'po amandonon 'wa ika'po mo'ko anari noky, mo'ko supara ke ipakoto'po taty'se rapa man inoro u'kuto'me i'waine, moro ety awongato'me.

¹⁵Ainaka ro nuro mo'ko koromono anari noky u'ku'po yry yry'po, auranato'me, pa'poro mo'karon typo'ponaka okunama'non wopoto'me enapa mo'ko anari noky u'ku'po 'wa. ¹⁶Mo'ko ijokonory anari noky 'wa amy oty meropo'po pa'poro mo'karon sisy'inon, potonon, typyratakamon, ipyrata'non, aporemy'non, taporemynamon kari'na ainary poko, emepukon poko pai. ¹⁷Moro oty mero'po pyndo amy pairo kari'na 'wa oty epekatyry, oty ekaramary pai, upipo'po i'wa. Moro oty mero'po, mo'ko koromono anari noky ety moro man, ety u'ku'po pai.

¹⁸Kari'na 'wa oty ukutyry man. Oty me mo'ko anari noky ety u'ku'po wairy ukutyry mo'ko tupu'ponen kari'na 'wa man. Amy kari'na ekari'san moro ety u'ku'po. Moro ety u'ku'po man o'win-to'imamboto aiatone-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na itu'ponaka o'win-to'ima.

14 ¹Irombo moro wypy Sion tu'po pyre mo'ko kapara'membo ene'po y'wa. Imaro ro oko-to'imiramboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun kari'na kynatokon. Morokon emepukon poko moro ety, mo'ko ijumy ety enapa tymero kynakon. ²Irombo amy auranano eta'po y'wa kapu wyino mo'ja imero. Asetaka pyimanokon tuna apeinary more kynakon. Konomeru tam'po'kory

13:10 Jeremia 15:2, 43:11 14:1 Ezechiël 9:4, Jesus nenepo'po 7:3

more kynakon. Moro yneta'po auranano pyimanokon kari'na naijambarry kitara more kynakon. ³Mo'karon oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun kari'na, mo'karon nono wyino tapeka'se kynatokon inaron 'wa asery ware kapy'po mo'ko jopoto apo'ny po'ponaka, mo'karon okupa'enokon no'kan po'ponaka, mo'karon uwapoto'san po'ponaka enapa. Amy 'wa rapa moro ware arory upi'po. ⁴Mo'karon ro eja'wanga'pa tywaije mandon woryijan maro e'i'pa tywe'i'san ke. Tywe'i'san poro irombo woryi anipokonoma'pa tywaije mandon. Mo'ko kapara'membo wena'po ta kyny'saton, itotopo 'wa ro. Mo'karon na'nen tapeka'se mandon Tamusi 'wanokon me, mo'ko kapara'membo 'wanokon me enapa. ⁵Tywe'i'san poro enapita'pa tywaije mandon. Amy paizo kari'na yja'wan me o'to tykary upijan ipokoine.

Oruwa kapu tanokon apojonano

⁶Irombo amy terapa apojonano ene'po y'wa. Kapu rary poko kynarirunjakon. Amy utapypyn man iru'pyn oka ekarityry i'wa kynakon pa'poro nono tu'po amandonon, mo'karon emerykon, epykon, aurangon, undykon enapa tamero man inaron 'wa. ⁷Mo'ja imero ika'po: "Tamusi inendotoko. Ety awongatoko. Moro a'wembono auranano ytopo jururu nitundai terapa. Okunamatoko mo'ko kapu, nono, parana, tuna undykon ka'nenyimbō po'ponaka, ety awongato'me."

⁸Irombo amy terapa apojonano wopy'po, ijokonory me. Ika'po: "Nomai, nomai moro poto 'su Babylon, moro wararo wokyry, woryi maro aino ke pa'poro kari'na tynenymbo."

⁹Irombo amy terapa apojonano wopy'po, ijomuwanorykon me. Mo'ja imero ika'po: "Mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka pai okunamatotombo, mo'ko tamepu poko, tainary poko pai oty meroponenymbo ¹⁰tyndan moro Tamusi erekuru. Tkaimapyn areku enytan moro Tamusi erekuru je'ny parapi wyino. Kyna'karykata'ton suwapuru korotyry ta, mo'karon Tamusi wyinonokon apojonano embata, mo'ko kapara'membo embata enapa. ¹¹Moro iwota'karykarykon to'kyinary poko kynaitan, i'matypyn me imero. Kurita, koko otare'ma'pa rotē

14:5 Sefanja 3:13 14:8 Jesaja 21:9, Jeremia 51:8, Jesus nenepo'po 18:2

14:10 Jesaja 51:17, Genesis 19:24, Ezechiël 38:22

kynaita'ton mo'karon mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka pai okunamatonon, mo'karon ety mero'po apyinamon enapa. ¹²Mo'karon Tamusi wyinonokon, mo'karon Tamusi wykato'konymbo kura'manamon, mo'karon Jesus amyikanamon weja'nakary te man."

¹³Irombo kapu wyino amy auranano eta'po y'wa. Ika'po: "Ero imeroko: Sara'me 'ne erombo poro kynaita'ton mo'karon Tamusi amyikary ta romo'tonon. A'a, kynganon mo'ko Tamusi a'kary, tywo'mika'san wyino iwotare'marykon man. Tamamina'san epety apyiry irombo i'waine man."

Morokon nono tu'ponokon wonato'kon potyry

¹⁴Irombo amy tamu'nen kapurutu ene'po y'wa. Moro kapurutu tu'po amy kari'na enekan tandy'po kynakon. Upu'po tu'po amy ika'mi'po kapy'po u'mari kynakon. Aina amy tyjeken tanseko'waijen marija kynakon. ¹⁵Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro Tamusi auty wyino. Mo'ja imero iko'ta'po mo'ko kapurutu tu'po tandy'pono 'wa: "Moro amarijary a'kuko. Morokon perere me tykapymy wonato'kon ipo'ko. Moro ipo'to'kon jururu irombo nitundai. Tywaije man moro nono tu'po perere me tykapymy typotympy." ¹⁶Irombo mo'ko kapurutu tu'po tandy'pono 'wa moro tymarijary aro'po nono pok. Moro nono tu'po perere me tykapymy poty'po i'wa.

¹⁷Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro kapu tano Tamusi auty wyino. Mo'ko aina ro rypo amy tyjeken tanseko'waijen marija kynakon. ¹⁸Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro Tamusi 'wa tymy apo'ny wyino. Moro wa'to enenen me kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro mo'ja imero mo'ko tyjeken marija ekosa kynakon inoro 'wa. Ika'po: "Moro tyjeken amarijary a'kuko. Morokon nono tu'po apita'san winu me tykapymy wonato'kon ipo'ko. Tywaije man moro winu me tykapymy typotympy." ¹⁹Irombo mo'ko apojonano 'wa moro tymarijary aro'po nono pok. Moro nono tu'po winu me tykapymy poty'po i'wa. Irombo ipapy'po i'wa moro ami'topo taka, moro Tamusi erekuru tam'po'kory taurotopo taka. ²⁰Moro aitopo wyino kurando moro tamitymy amity'po. Moro ami'topo wyino ro mynu apeina'po atone'pumboto o'win-kari'na dusun apo imosin

14:11 Jesaja 34:10 14:14 Daniel 7:13 14:15 Joel 3:13

wairy taro. Ikuma'po mo'karon kaware undymato'kon kurawa taronaka.

Morokon irokonymbo ro yja'wangon otykon

15 ¹Irombo amy terapa poto 'su anumengaponen oty wonepo'po y'wa kapu ta. Oko-to'ima apojonano ene'san y'wa morokon irokonymbo ro oko-to'imananokon yja'wangon otykon maro. Morokon maro ro moro Tamusi erekuru kynaike'tan.

²Irombo amy tasiwyinen parana eneke amy oty ene'po y'wa, wa'to maro i'kaima'po wara. Irombo mo'karon kari'na mo'ko anari noky y'mondonamonymbo, mo'karon u'ku'po y'mondonamonymbo, mo'karon ety u'ku'po y'mondonamonymbo ene'san y'wa moro tasiwyinen parana tu'po. Ainaine morokon Tamusi kitraryikon kynatokon. ³Moro Tamusi pyitory Moses warerymbo, moro mo'ko kapara'membo warery me enapa man iro kapy'po i'waine. Ika'san: "Poto me, anumengapoto anikapyrykon man, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi. Iru'pa 'ne morokon o'to awaito'kon man, pa'poro mo'karon nono tu'ponokon kari'na Jopotory. ⁴Noky ko anendo'pa naitan, Jopoto? Noky ko ajety anawonga'pa naitan? Amoro rotent irombo kurano me mana. Pa'poro nono tu'ponokon kari'na irombo kyno'ta'ton apo'ponaka okunama. O'wa irombo iru'pa oty yry'po nonepoi."

Morokon oko-to'imananokon parapi

⁵Moro pa'po me moro kapu tano Tamusi auty, moro Tamusi wykato'konymbo waitopo auto wotapurumakary ene'po y'wa. ⁶Mo'karon oko-to'imananokon apojonano, mo'karon oko-to'imananokon yja'wangon otykon maro kynatokon inaron wepa'ka'san moro Tamusi auty wyino. Morokon iwo'mykon tamu'nен, typotyre, ty'meijamon kamisa morokon kynatokon. Ty'po'my kynatokon ika'mi'po kapy'san ke. ⁷Irombo o'win amy mo'karon okupa'enokon no'kan a'sakary 'wa oko-to'ima ika'mi'po kapy'san parapi yry'san mo'karon oko-to'imananokon apojonano 'wa. Morokon parapi ro ta'no'se kynatokon mo'ko Tamusi, mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro erekuru ke. ⁸Moro Tamusi auty a'no'ka'po moro

14:20 Jesaja 63:3, Klaagliederen 1:15, Jesus nenepo'po 19:15

15:3 Omimano 15:1 15:4 Jeremia 10:7, Ware 86:9 15:5 Omimano 38:21

Tamusi kuranory e'kyiny 'wa, moro ipori'tory e'kyiny 'wa enapa. Amy 'wa pairo moro Tamusi auty taka tytory upi'po, morokon oko-to'imananokon mo'karon oko-to'imananokon apojonano narorykon yja'wanton otykon aikepyry uwaporo.

16 ¹Irombo moro Tamusi auty wyino amy auranano eta'po y'wa mo'ja imero. Mo'karon oko-to'imananokon apojonano 'wa ika'po: "Morokon oko-to'imananokon parapi, morokon Tamusi erekuru ke tano'se man irokon itarykatandoko nono tu'ponaka."

²Irombo mo'ko koromono apojonano wyt'po. Moro typarapiry taryka'po i'wa nono tu'ponaka. Irombo mo'karon ipokoine mo'ko anari noky ety tymero kynakon inaron, mo'karon u'ku'po po'ponaka okunamatonon erekypatopy'san yja'wan me.

³Irombo mo'ko ijokonory apojonano 'wa moro typarapiry taryka'po parana taka. Irombo moro parana we'i'po mynu me, akepy mynure. Pa'poro parana tanokon no'kan y'maty'san.

⁴Irombo mo'ko ijuwanory apojonano 'wa moro typarapiry taryka'po morokon tapeinamon tuna taka, morokon tuna undykon taka enapa. Mynu me iwe'i'san.

⁵Irombo mo'ko tuna jopotory apojonano wykary eta'po y'wa: "Iru'pa pore oty mypoja, amoro erome aitoto, penaro terapa tywaije aitoto, kurano me aitoto. Moro wara iwairykon man myryi. ⁶Mo'karon awyinonokon mynuru irombo, mo'karon ajauran uku'ponamon mynuru enapa ty'kambo i'waine man. Iro ke ro mynu tanypo o'wa man i'waine. Iru'pa pore moro wara tyje o'wa mandon."

⁷Irombo moro Tamusi 'wa tymy apo'ny wyino amy auranano eta'po y'wa: "A'a, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, iporo ro morokon a'wembonokon auranano myja kari'na tu'ponaka."

⁸Irombo mo'ko ijokupa'enory apojonano 'wa typarapiry taryka'po weju tu'ponaka. Ainaka ro wa'to ke kari'na koro'kary yry'po.

⁹Irombo mo'karon kari'na koroty'ma'san. Tamusi, mo'ko aina morokon yja'wanton otykon yry man inoro eju'po i'waine. Moro tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san. Tamusi ety anawonga'pa iwe'i'san.

¹⁰Irombo mo'ko ijainatonenory apojonano 'wa typarapiry taryka'po mo'ko anari noky apo'ny tu'ponaka. Irombo moro

15:8 Omimano 40:34, 1 Jopotokon 8:10-11, 2 O'kapy'san Mero'san 5:13-14, Jesaja 6:4

16:2 Omimano 9:10 16:4 Omimano 7:17-21, Ware 78:44

inundymary ewa'rumamy'po. Moro ije'tungon 'wa ro inurukon a'kopopo'po mo'karon kari'na 'wa. ¹¹Mo'ko kapu tano Tamusi eju'po i'waine morokon tyje'tungon poko, morokon tarekyrykon poko enapa. Moro tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san. Moro tamerykon ani'petakama'pa iwe'i'san.

¹²Irombo mo'ko ijo'win-to'imanyapojonano 'wa typarapiry taryka'po moro poto 'su Eufrat tunary taka. Irombo moro tuna aruta'po. Iwara mo'karon weju wepa'katopo wyinonokon jopotokon emary kapyry kynakon. ¹³Irombo mo'ko okojumo yndary wyino, mo'ko anari noky yndary wyino, mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan yndary wyino enapa oruwa pororu enekangon yja'wangon akywano wepa'kary ene'po y'wa. ¹⁴I'waine ro potonon otykon enepory kynakon mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa, a'nano'to'ko'me mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi kuritanory tam'po'kory jakono warinu ka'to'me i'waine. ¹⁵"Eneko. Wo'take 'ne amy manaman wara. Sara'me 'ne kynaitan mo'ko tuwaro roten aitoto, mo'ko tywo'my erandonen, iwo'my'ma tyweramapotry pona, ikamisa'pa tanery pona." ¹⁶Irombo mo'karon oruwanokon akywano 'wa mo'karon jopoto a'nano'po'san moro Simosu auran ta Harmagedon me kynejatojaton iro po.

¹⁷Irombo mo'ko ijoko-to'imanyapojonano 'wa moro typarapiry taryka'po kapu rary upi'nonaka. Irombo amy auranano wota'po mo'ja imero moro Tamusi auty wyino, moro jopoto apo'ny wyino. Ika'po: "Naikepyi!" ¹⁸Kapekape ka'mutapoty'po. Konomeru morywa'po. Poto 'su tytyty wopy'po. Kari'na wo'kapy'po poro nono tu'po moropan poto 'su tytyty opy'pa kynakon. ¹⁹Moro poto 'su aitopo wo'raka'po oruwa. Pa'poro kari'na waito'kon wo'tororoka'san. Moro poto 'su aitopo Babylon poko Tamusi ituwarengepy'pa kynakon. Moro tarekuru je'ny parapi wyino areku enypo'po Tamusi 'wa i'wa. ²⁰Pa'poro pa'wukon utapy'san. Wypykon utapy'san enapa. ²¹Potonon tuna ja'nata'san wo'papy'san kapu wyino kari'na tu'ponaka. O'win kari'na awosin po rypo morokon tuna ja'nata'san kynatokon. Mo'karon kari'na 'wa Tamusi eju'po, morokon tuna

16:10 Omimano 10:21 16:12 Jesaja 11:15

16:15 Mateus 24:43-44, Lukas 12:39,40, Jesus nenepo'po 3:3

16:16 2 Jopotokon 23:29, Zacharia 12:11 16:18 Jesus nenepo'po 8:5, 11:13,19

16:19 Jesaja 51:17 16:20 Jesus nenepo'po 6:14

ja'nata'san wo'papyry pok. Je'tun pe pore irombo morokon tuna ja'nata'san wo'papyry kynakon.

Mo'ko to'mere'sen woryi

17 ¹Irombo mo'karon oko-to'imanocon apojonano, mo'karon oko-to'ima parapi ekosaine man inaron wyino o'win amy wopy'po y'wa. Ika'po y'wa: "O'ko 'ne, senepo'se me o'wa one wara mo'ko wararo wokyryjan maro aitoto woryi, mo'ko pyimanokon tuna tu'po man inoro yry Tamusi 'wa. ²Mo'ko woryi maro irombo mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa to'merepyrykon tyka'se man. Mo'karon nono tu'ponokon kari'na tytynje tywaije mandon moro e'merepyry 'wa." ³Morombo wyino ywonetono wara yjar'o'po mo'ko apojonano 'wa iponomyn wo'i taka.

Irombo amy woryi ene'po y'wa tandy'po amy tapisuwiren anari noky tu'po. Pyime roten Tamusi ety any'manamon atywano tymero kynakon mo'ko noky ja'mun pok. Oko-to'ima upu'san kynakon, ainapatoro iremetyry. ⁴Mo'ko woryi wo'my tykujure, tapisuwire enapa kynakon. Ika'mi'po ke, kurangon tapusikiri ke, paraso topurumbo ke enapa tykura'ma moro iwo'my kynakon. Amy ika'mi'po kapy'po sapera aina kynakon. Moro ro e'merepyry je'ny moro kynakon. Ta'nose imero kynakon morokon to'mere'se iwaito'kon nurijangon otykon ke. ⁵Emepu pok. amy atukutypyn atywano tymero kynakon. Moro atywano ro kynakon: poto 'su Babylon, to'mere'samon sano, nono tu'ponokon nurijangon otykon undy. ⁶Mo'ko woryi ene'po y'wa tywetynje mo'karon Tamusi wyinonokon mynuru ke, mo'karon Jesus amyikaponamonymbo mynuru ke enapa. Mo'ko woryi ene'po mero y'wa, poto me imero yjenuta'po.

⁷Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: "O'tono'me ko moro oty ajenutano'pojan? Sekari'take o'wa o'to tauro'po me mo'ko woryi wairy, o'to tauro'po me mo'ko aronen anari noky, mo'ko oko-to'ima upu'san man inoro, mo'ko ainapatoro iremetyry man inoro wairy. ⁸"Mo'ko anene'po anari noky mondo tywaije man penaro. Erome te uwa man. Kynepa'katan te moro ije'pomyn topona wyino. Irombo kynuta'tan rapa. Mo'karon nono tu'po amandonon,

16:21 Omimano 9:23, Jesus nenepo'po 11:19 17:1 Jeremia 51:13

17:2 Jesaja 23:17, Jeremia 51:7 17:3 Jesus nenepo'po 13:1 17:4 Jeremia 51:7

mo'karon nono wo'kapy'po poro etykon imero'pa moro amano karetary ta tywaije man inaron poto me kynenutata'ton mondo mo'ko anari noky we'i'po pok'o, irombo uwa rapa iwairy pok'o, irombo mondo rapa iwairy man pok'o. ⁹Kari'na 'wa oty ukutyry man. Tywonumengapore iwairy man.

"Morokon oko-to'imanolon upu'san, oko-to'ima wypy morokon man. Morokon tu'po ro mo'ko woryi tandy'po man. Oko-to'ima jopoto u'ku'san enapa morokon man. ¹⁰Iwyinoine te aiatone amykon tywoma mandon. O'win amy erome mondo man. Mo'ko inorombo ro opy'pa noro man. Tywopy'poto te akore'pe kapyn iwairy kynaitan. ¹¹Irombo mo'ko anari noky, mo'ko penaro mondo tywaije man inoro, mo'ko erome uwa man inoro aseke mo'ko ijoruwa-to'imanykon jopoto me kynaitan. Mo'karon oko-to'imanolon jopoto a'sakary mo'ko man. Kynuta'tan te.

¹²"Morokon anene'san ainapatoro iremettrykon, ainapatoro jopoto u'ku'san morokon man. Jopoto me na'n'en te e'i'pa mandon. O'win juru iwairy taro rotent te jopoto me kynaita'ton mo'ko anari noky maro. ¹³Iwonumengarykon o'win kynaitan. Typori'torykon, typana'torykon yta'ton mo'ko anari noky 'wa. ¹⁴Inaron ro mo'ko kapara'membo maro warinu ka'ta'ton. Mo'ko siki'inon jopoto, potonon jopoto jopotory me aitoto kapara'membo te kyni'mondota'ton mo'karon tywyinonokon Tamusi niko'ma'san maro, mo'karon Tamusi napo'i'san maro, mo'karon tamyikaporamon maro."

¹⁵Irombo ika'po y'wa: "Morokon anene'san tunakon morokon itu'poine tandy'po mo'ko to'mere'sen woryi man irokon kari'na, mo'karon undykon, epykon, emerykon, aurangon tamero man inaron u'ku'san me man. ¹⁶Morokon anene'san ainapatoronokon remetynano mo'ko anari noky maro mo'ko to'mere'sen woryi jenono'ta'ton. Pa'poro otyrymbo pinata'ton iwyino. Kynikamisaka'mata'ton. Ipunumbo onota'ton. Wa'to ke kynikoro'kata'ton. ¹⁷Tamusi 'wa irombo ituru'san taka tyje man moro tynisanory kappyry, o'win tywonumengarykon ta mo'ko anari noky ainaka moro tynundymarykon yto'me i'waine, morokon Tamusi wykato'konymbo wo'kapy'mary pokoro. ¹⁸Mo'ko anene'po woryi moro poto 'su aitopo u'ku'po mo'ko man. Mo'karon nono tu'ponokon jopoto jopotory me man."

Moro Babylon womary

18 ¹Moro pa'po me kapu wyino amy terapa apojonano wony'tory ene'po y'wa. Poto me ipori'tory kynakon. Moro nono aweipa'po moro aweiry 'wa. ²Mo'ja imero ika'po: "Nomai. Nomai moro poto 'su Babylon. Yjorokan waitopo me tywaije man. Pa'poro yja'wangon akywano wotunendopo me, pa'poro yja'wangon, nurijangon tonoro wotunendopo me enapa tywaije man. ³Moro wararo wokyry, woryi maro aino ke irombo pa'poro kari'na tytynje tywaije i'wa mandon. Mo'karon nono tu'ponokon potonon jopoto mo'ko to'mere'sen woryi maro tywaije mandon. Mo'karon nono tu'po otykon ekaramanamon typyratata tywaije mandon, mo'ko woryi wainory 'wa pa'poro oty epekatyry ke."

⁴Irombo kapu wyino amy terapa auranano eta'po y'wa, ero wara: "Omimatoko iwyino, ypyitorykon, morokon ija'wanykon 'wa ajapyirykon pona, morokon eponamon man yja'wangon otykon 'wa ajeporykon pona. ⁵Morokon ija'wanykon irombo tywotunsi'ko man kapu 'wa imero. Morokon yja'wangon inikapy'san otykon pokote ituwarenepy'pa Tamusi tywaije man. ⁶Moro i'wa amykon terapa yry'san wararo ytoko enapa. Okomboto morokon inikapy'san apyimy iramatoko i'wa. Okomboto moro ta'sakarykon upatopombo sapera enypotoko i'wa. ⁷Moro iwotapurory wararo enapa a'karykapotoko. Moro waino pe iwopekatyry wararo enapa urare'mopotoko. Tyturupo ta irombo kynganon: 'Poto 'su jopoto wara imero tandy'po wa. Amy inongepy'po kapyn awu wa. Kotano anukuty'pa pairo waitake.' ⁸Iro ke ro o'win kurita roten morokon a'karykapot'kon yja'wangon otykon kynepotan: romo'no, atamono, kumyno. Irombo wa'to ke kynikoro'kata'ton. Pari'pe irombo mo'ko ipoko a'wembono tauran ynen Jopoto Tamusi man.

⁹"Moro ikorotyry e'kyiny enery jako ty'waine, mo'karon imaro to'merepyrykon ka'namonymbo nono tu'ponokon potonon jopoto, mo'karon imaro waino pe tywaije mandon inaron kynotamota'ton imero. ¹⁰Tyse roten kyno'po'ta'ton moro iwota'karykary 'wa.

18:2 Jesaja 21:9, Jeremia 51:8, Jesus nenepo'po 14:8, Jesaja 13:21, Jeremia 50:39

18:3 Jesaja 23:17, Jeremia 51:7 **18:4** Jesaja 48:20, Jeremia 50:8, 51:6,45

18:5 Genesis 18:20-21, Jeremia 51:9 **18:6** Ware 137:8, Jeremia 50:29

18:7-8 Jesaja 47:7-9 **18:9-10** Ezechiël 26:16-17

Kyngata'ton: 'Mata'karykaje janon, se, poto 'su, pari'pyn aitopo Babylon. O'win juru ta roten moro apoko yry'po a'wembono auranano no'kapyi.'

11 "Mo'karon nono tu'po otykon ekaramanamon kynamota'ton, uwa amy tynekaramarykon otykon epeka'nen wairy man ke.
 12 Morokon inekaramarykon otykon man: ika'mi'po, amu'nymbo, kurangon tapusikiri, paraso topurumbo, ty'meijamon kamisa, tykujuramon kamisa, tana'meijamon kamisa, tapisuwiramon kamisa, typoporamon wewe, pa'poro roten olifant jerykonymbo kapy'san otykon, pa'poro roten tapenamon wewe kapy'san otykon, tykujuren siparari kapy'san otykon, siparari kapy'san otykon, tapenen topu kapy'san otykon, 13 ukuty'pa 'ne roten typoporamon otykon, winu, oleif katy, perere me tykapymy, parito, kapara, kaware, tarara, pyitonano, kari'na pairo. 14 Pa'poro morokon aturu'po nisanory tanapymy onoi. Pa'poro waino pe, tywaike awaito'konymbo otykon nutapyi. Opopopyn me terapa morokon otykon kynaitan.

15 "Morokon otykon ekaramanamon, mo'karon injopotoma'san tyse kyno'po'ta'ton moro iwota'karykary 'wa tyty'karykon ta. Kynotamota'ton. Kynamota'ton. 16 Kyngata'ton: 'Mata'karykaje janon, se, poto 'su aitopo. Tywewo'myndo maito ty'meijamon, tykujuramon, tapisuwiramon kamisa ke. Tywekura'ma maito ika'mi'po ke, kurangon tapusikiri ke, paraso topurumbo ke.
 17 O'win juru ta roten pa'poro akuranory nutapyi.'

"Pa'poro kurijara undykon, pa'poro kurijara ta ytopo'tonon, pa'poro kurijara ta amaminatonon, pa'poro parana ta amaminatonon wo'poty'san tyse. 18 Moro aitopo korotyry e'kyiny enery jako ro, mo'ja imero iko'ta'san: 'Otypan aitopo ko moro poto 'su aitopo wara kynakon?' 19 Nono papy'po i'waine tupu'san tu'ponaka. Iwotamo'san. Moro aitopo amo'po i'waine. Ika'san: 'Mata'karykaje janon, se, poto 'su aitopo. Ota ro janon pa'poro mo'karon parana ta ikurijararykon man inaron kynipyratatatokon.' 20 Tawa'pore aiko, kapu, mo'karon Tamusi wyinonokon maro, mo'karon apojoma'san maro, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon

18:11 Ezechiël 27:31,36 18:12-13 Ezechiël 27:12-13,22

18:15 Ezechiël 27:31,36 18:17 Jesaja 23:14, Ezechiël 27:26-30

18:18 Ezechiël 27:32 18:19 Ezechiël 27:30-34

maro enapa. Moro i'wa yja'wan me o'to ajyry'san ke Tamusi 'wa moro wara a'wembono auranano tyje man ipoko."

²¹Irombo amy pari'pyn apojonano 'wa amy miri topuru jopotory pono topu awonga'po. Parana tako ema'po i'wa. Ika'po: "Ero wara moro poto 'su aitopo Babylon u'werengata'ton. Opopopyn me terapa kynaitan. ²²Kitara aijambananamon, waretatonon, sina etonamon, kuti tam'po'kory etonamon waty noro rapa kynaita'ton ota. Amy pairo oty ka'nen waty noro rapa kynaitan ota. Miri mory waty noro rapa kynaitan ota. ²³Kororeta aweiry waty noro rapa kynaitan ota. Aifytonon eminory waty noro rapa kynaitan ota. Mo'karon ota oty ekaramamanamon potonon me kynatokon nono tu'po. Moro ajamorery ke pa'poro kari'na tamu'ma o'wa man. ²⁴Moro aitopo ta enapa mo'karon Tamusi auran uku'ponamon mynurumbo, mo'karon Tamusi wyinonokon mynurumbo, pa'poro mo'karon nono tu'po iwo'san mynurumbo enapa topoje man."

19 ¹Morokon pa'po me moky ata'nanopy'san auran wara amy auranano eta'po y'wa kapu ta. Ika'san: "Haleluja! Apano'to aino, kurano me aino, pari'pe aino mo'ko kytamusirykon 'wa man. ²Iporo ro irombo morokon a'wembonokon auranano yjan kari'na poko. Moro a'wembono auranano irombo tyje i'wa man mo'ko to'merepyry ke nono any'manenymbto to'mere'sen woryi poko. Mo'karon typityorkon mynurumbo tapemapo i'wa man mo'ko woryi 'wa."

³Irombo o'wimboto rapa ika'san: "Haleluja! Moro ikorotyry e'kyiny kynawonjan, i'matypyn me imero."

⁴Irombo mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapot'o san wo'papy'san mo'karon okupa'enokon no'kan maro Tamusi, mo'ko jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po kynakon inoro po'ponaka, ety awongato'me. Ika'san: "Haleluja!"

⁵Irombo amy auranano wotapo'po moro Tamusi apo'ny wyino. Ika'po: "Mo'ko kytamusirykon ety awongatoko, pa'poro ipyitorykon, inendonamon, potonon, siky'inon enapa."

Mo'ko kapara'membo waimyry

⁶Irombo moky ata'nanopy'san auran wara, pyimanokon tuna apeinary mory wara, pyimanokon konomeru mory wara enapa

18:20 2 Omenano 32:43, Jeremia 51:48 18:21 Jeremia 51:63-64, Ezechiël 26:21

18:22-23 Jeremia 7:34, 25:10 18:22 Ezechiël 26:13, Jesaja 24:8

18:24 Jeremia 51:49 19:2 2 Omenano 32:43, 2 Jopotokon 9:7

19:3 Jesaja 34:10 19:5 Ware 115:13

amy aurano eta'po y'wa. Ika'san: "Haleluja! Mo'ko inorombo ro pari'pyn Kyjopotorykon Tamusi oty undymary a'moi. ⁷Tawa'pore kytaisen. Kytominosen. Ety kysawongasen, mo'ko kapara'membo waimytopo jururu nitundai. Mo'ko ipyty man taike'se terapa man. ⁸Iru'pa topoje man moro typotyren, tamu'nен, ty'meijen kamisa ta iwewo'myndory." Moro ty'meijen kamisa tauro'po irombo man: morokon iru'pa Tamusi wyinonokon nikapy'san otykon.

⁹Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: "Ero imeroko: Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon kapara'membo waimytopo erepar y ena'se iko'ma'san." Ika'po enapa y'wa: "Erokon Tamusi aurangonymbo iporo man."

¹⁰Irombo ipupuru po ywoma'po, ety awongato'me. Ika'po te y'wa: "Moro wara kyte'i. Tamusi pyitory roten awu wa, awara, mo'karon Jesus ekary amyikaponamon aja'sakarykon wara enapa. Mo'ko Tamusi ety roten te awongako." Mo'karon Jesus ekary amyikaponamon irombo Tamusi aurano uku'ponamon me mandon.

Mo'ko tamu'nен kaware tu'pono

¹¹Irombo kapu wendaka'po ene'po y'wa. Irombo eneko, amy tamu'nен kaware wonepo'po mo'ko tytu'pono maro. Mo'ko itu'pono ejatojaton tamyikaporen me, iporono me enapa. Iporono me a'wembono aurano yjan. Iporono me warinu ka'san. ¹²Wa'to wara imero enuru tyka'mure kynakon. Upu'po tu'po pyime u'mari'makon kynakon. Ipoko amy atywano tymero kynakon. Amy pairo te moro atywano anukuty'pa kynakon. Mo'ko roten te kynuku'sakon. ¹³Amy mynu taku u'mu'ka'po wo'mynano ke tywewo'myndo kynakon. Tamusi aurano ety me kynakon.

¹⁴Mo'karon kapu tanokon warinu pokonokon apyimykon imaro kyno'satokon tamu'namon kaware tu'po. Ty'meijamon, tamu'namon, kamisa ke tywewo'myndopo'se kynatokon. ¹⁵Mo'ko ijopotorykon yndary wyino amy tyjeken supara kynepa'kakon. Moro ke ro mo'karon nono tu'ponokon kari'na wotan. Amy siparari kapy'po aposenano ke kynundymata'ton. Mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi erekuru nikapy'po ta moro winu me tykapymy wonatopo

19:6 Ezechiël 1:24, Ware 93:1, 97:1, 99:1 19:9 Mateus 22:2-3

19:11 Ezechiël 1:1, Ware 96:13, Jesaja 11:4 19:12 Daniel 10:6

ami'tan. ¹⁶Moro iwo'my pokō, moro ipety pokō enapa ety me tymero kynakon: Inorombo ro kawono Jopoto.

¹⁷Irombo moro weju ta amy apojonano ene'po y'wa pyre. Mo'ja imero iko'ta'po pa'poro mo'karon kawo arirundonon tonoro 'wa: "O'toko 'ne moro Tamusi nyry poto 'su arepa ena'se. ¹⁸Ata'nano'toko mo'karon potonon jopotokon punumbo onoto'me, mo'karon pari'pyngon punumbo, mo'karon warinu pokonokon jopotorykon punumbo, mo'karon kaware punumbo, mo'karon itu'ponokonymbo punumbo, pa'poro mo'karon aporemy'non, taporemynamon, siky'inon, potonon punumbo onoto'me o'waine."

¹⁹Irombo mo'ko anari noky, mo'karon nono tu'ponokon jopotokon wota'nanopy'san ene'po y'wa mo'karon typyitorykon maro, warinu ka'to'me mo'ko kaware tu'pono maro, mo'karon ipyitorykon maro enapa. ²⁰Irombo mo'ko anari noky apo'i'po i'waine. Imaro ro mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan, mo'ko potonon otykon enepory ke mo'karon tyja'mungon pokō mo'ko anari noky ety apyinamonymbo, mo'karon u'ku'po po'ponaka okunamatonon emu'manenymbo apo'i'po. Okororo nuro ema'san moro suwapuru korotyry wombataka'po taka. ²¹Mo'karon a'sakarykonymbo wo'san mo'ko kaware tu'pono 'wa moro tyndary wyino epa'katoto supara ke. Ipunkonymbo ke pa'poro mo'karon tonoro wotasiwo'ko'san.

Morokon ainapatoromboto aiatone-kari'na siriko

20

¹Irombo amy apojonano wony'tory ene'po y'wa kapu wyino. Aina moro ije'pomyn topona ra'kerery kynakon. Amy siparari kapy'po kurawa tam'po'kory enapa aina kynakon. ²Irombo mo'ko okojumo, mo'ko penato okoju, mo'ko yja'wan jopotory, mo'ko Satan apo'i'po i'wa. Imhypoty'po i'wa, ainapatoromboto aiatone-kari'na siriko imboka'pa iwaito'me. ³Moro ije'pomyn topona taka ema'po i'wa. Epo ro moro topona etaputy ra'kere'to'po i'wa. Tatapuje moro topona wairy man enepotopo apyipo'po i'wa moro topona etaputy pokō. Moro wara mo'ko okojumo yry'po i'wa, mo'karon kari'na emu'mary pona i'wa morokon ainapatoromboto aiatone-kari'na siriko y'matyry uwaporō. Moro pa'po me te ko'i roten imbokary kynaitan.

19:15 Ware 2:9, Jesaja 63:3, Joel 3:13, Jesus nenepo'po 14:20

19:17-18 Ezechiël 39:17-20 19:20 Jesus nenepo'po 13:1-18 20:2 Genesis 3:1

⁴Irombo jopoto apo'nykon ene'san y'wa. Mo'karon itu'ponokon ainaka a'wembono auranano yry yry'po. Mo'karon Jesus ekary amyikapory poko, moro Tamusi auran ekarityry poko enapa u'ka'san a'ka'san mo'karon kynatokon. Mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka enapa okunama'nonymbo mo'karon kynatokon. Tamepukon poko, tainarykon poko pai mo'ko anari noky ety animeropo'nonymbo mo'karon kynatokon. Nuro rapa tywaije kynatokon, mo'ko Mesias maro jopoto me tywaito'ko'me ainapatoromboto aiatone-kari'na siriko. ⁵Mo'karon amykon terapa iromby'san we'i'san erena'pa, moro ainapatoromboto aiatone-kari'na siriko y'matyry uwaporō.

Moro ro, moro koromo iromby'san awomyry moro man. ⁶Sara'me 'ne janon, Tamusi wyinono me enapa kynaitan mo'ko koromo iromby'san awomyry jako kynawondan inoro. Mo'kopangon poko moro ijokonory man romo'ho ipori'to'ma kynaitan. Mo'ko Tamusi emamin ka'namon me te, mo'ko Mesias emamin ka'namon me enapa mo'karon kynaita'ton. Imaro ro ainapatoromboto aiatone-kari'na siriko jopoto me kynaita'ton.

Mo'ko ewa'rumpy tamuru y'mondory

⁷Moro ainapatoromboto aiatone-kari'na siriko y'maty'ma'po mero, mo'ko Satan pa'kapota'ton moro aru'katopombo wyino. ⁸Irombo nono tu'po morokon okupa'enokon ipanakujarykon 'wa mo'karon Gog, Magog enapa ikato'kon kari'na emu'mary arotan. Kyna'nano'ta'ton warinu ka'to'me i'waine. Mo'karon ina'nanopy'san atu'kupo'pa kynaita'ton parana pono sakau wara. ⁹Nono tu'po kynombatakata'ton. Mo'karon Tamusi wyinonokon waitopo, moro typynen aitopo u'menda'ton. Wa'to te kyno'tan kapu wyino. Kynikoro'kata'ton. ¹⁰Irombo mo'ko emu'manamonymbo emata'ton moro suwapuru korotyry wombataka'po tako, mo'ko anari noky waitopo tako, mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan waitopo tako. Moro po ro kurita, koko tywota'karykarykon poko kynaita'ton, i'matypyn me imero.

Moro a'wembono auranano yry

¹¹Irombo amy poto 'su tamu'nen jopoto apo'ny ene'po y'wa mo'ko itu'pono maro. Inoro embata wyino nono, kapu wetuwarika'san.

Utapy'san. ¹²Irombo mo'karon iromby'san, potonon, siky'inon, ene'san y'wa pyre moro jopoto apo'ny po'ponaka. Irombo kareta karanga'san. Irombo amy terapa kareta, moro amano karetary karanga'po. Irombo mo'karon iromby'san poko moro a'wembono auranano yry'po morokon o'to iwe'i'sanymbo, morokon kareta ta tymero kynakon irokon wararo. ¹³Parana 'wa mo'karon tytanokon iromby'san yry'san. Moro romo'no 'wa, moro iromby'san waitopo 'wa enapa mo'karon tytanokon iromby'san yry'san. Moro o'to iwe'i'sanymbo wararo moro a'wembono auranano yry'po ipokoine. ¹⁴Moro romo'no, moro iromby'san waitopo enapa ema'san moro wa'to wombataka'po taka. ¹⁵Moro ijokonory romo'no me ro moro wa'to wombataka'po man. Moro amano karetary ta imero'pa amy epory'poto, moro wa'to wombataka'po taka emary kynakon.

Asery kapu, asery nono maro

21 ¹Irombo asery terapa kapu, asery terapa nono ene'san y'wa. Moro koromono kapu irombo, moro koromono nono enapa tuta'se kynatokon. Moro paranambo uwa terapa kynakon. ²Irombo moro kurano aitopo Jerusalem wony'tory ene'po y'wa asery me terapa kapu wyino, Tamusi wyino. Amy tyino man 'wa ekura'ma'po yinondatoto woryi wara kynakon. ³Irombo mo'ja imero amy auranano eta'po y'wa moro jopoto apo'ny wyino. Ika'po: "Eneko. Moro Tamusi waitopo mo'karon kari'na ekosa man. Ekosaine kynemandan. Mo'karon kari'na ipyitorykon me kynaita'ton. Mo'ko Tamusi ekosaine kynaitan itamusirykon me. ⁴Pa'poro anakumbo y'kokatan enurukon wyino. Moro romo'no waty noro rapa kynaitan. Kata'mato aino waty noro rapa kynaitan. Atamono waty noro rapa kynaitan. Ata'karykano waty noro rapa kynaitan. Morokon koromonokon otykon irombo nyton terapa."

⁵Irombo mo'ko jopoto apo'ny tu'pono wyka'po: "Eneko. Pa'poro oty asery me sika'sa." Y'wa ika'po: "Imeroko. Erokon auranano irombo tamyikapore man. Iporo man." ⁶Ika'po enapa y'wa: "Naikepyi terapa. Moro alfa, moro omega enapa awu wa. Oty wota'mory, oty y'matyry enapa awu wa. Mo'ko tuna

20:11-12 Daniel 7:9-10 21:1 Jesaja 65:17, 66:22, 2 Petrus 3:13

21:2 Jesaja 52:1, Jesus nenepo'po 3:12, Jesaja 61:10

21:3 Ezechiël 37:27, 1 Omenano 26:11-12 21:4 Jesaja 25:8, Jesaja 35:10, 65:19

sanory niwory supatake moro amano ynen tuna undy wyino, epema'pa. ⁷Mo'ko eja'naka'po pa'poro morokon otykon apyitan. Awu itamusiry me waitake. Mo'ko y'me me kynaitan. ⁸Mo'karon tanarikamon 'wano me, mo'karon tamyikapore e'i'non 'wano me, mo'karon nurijangon 'wano me, mo'karon woto aitonon 'wano me, mo'karon wararo wokyryjan, woryijan maro aitonon 'wano me, mo'karon tamorekamon 'wano me, mo'karon ikapy'san tamusi ety awonganamon 'wano me, pa'poro mo'karon tonapirammon 'wano me moro suwapuru korotyry wombataka'po man. Iro ro, moro ijokonory romo'no moro man."

Moro asery Jerusalem

⁹Irombo mo'karon oko-to'imanolon morokon oko-to'imanolon parapi ta morokon oko-to'imanolon yja'wanton otykon aronomonymbo apojonano wyino o'win amy wopy'po. Ika'po y'wa: "O'ko 'ne, mo'ko kapara'membo pyty man woryi senepose me o'wa." ¹⁰Irombo ywonetonu wara yjaro'po i'wa amy poto 'su kawono wypy tu'ponaka. Irombo kapu wyino, Tamusi wyino moro kurano aitopo Jerusalem wony'tory enepo'po i'wa y'wa. ¹¹Moro Tamusi kuranory aweiry ita kynakon. Typotyre imero kynakon moro irombo ro tapenen tasiwyinen, jaspis tatynen topu wara. ¹²Moro a'kototy poto me, kawo enapa kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko ipenary kynakon. Pa'poro morokon pena po o'win amy apojonano kynakon. Morokon pena poko mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel pajanymbo epykon etykon tymero kynakon. ¹³Undy wyino oruwa pena kynakon, parana wyino oruwa enapa, ijary wyino oruwa enapa, aretyry wyino oruwa enapa. ¹⁴Moro aitopo a'kototy apo'ny me ainapatoro itu'ponaka oko topu kynakon. Irokon tu'po ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon kapara'membo napojoma'san etykon kynakon.

¹⁵Mo'ko yjerupanen ekosa amy ika'mi'po kapy'po otykon mosin u'kutopo kynakon. Moro ke ro moro aitopo, morokon pena, moro a'kototy mosingon u'kuru i'wa kynakon. ¹⁶Morokon aitopo erijety asemosin po kynakon. Moro imosin asemosin po kynakon moro akumbiry maro. Irombo moro otykon mosin u'kutopo ke moro

aitopo u'ku'po i'wa ainapatoro itu'ponaka oko dusun stadion* mosin po. Moro imosin asemosin po kynakon moro akumbiry maro, moro ipuwa'po maro enapa. ¹⁷Irombo moro aitopo a'kototy puwa'po u'ku'po i'wa oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon apo me. Moro kari'na apory asemosin po man mo'ko Tamusi apojon apory maro. ¹⁸Moro aitopo a'kototy jaspis kapy'po moro kynakon. Moro aitopo 'nero te i'kaimapyn ika'mi'po kapy'po moro kynakon. Moro ika'mi'po ro i'kaimapyn karasi wara imero tasiwyine kynakon. ¹⁹Morokon aitopo a'kototy apo'nykon ukuty'pa 'ne roten tapenamon topu ke tykura'ma kynakon. Moro koromono apo'ny jaspis moro kynakon. Moro ijokonory lasur moro kynakon. Moro ijoruwanory kornalein moro kynakon. Moro ijokupa'enory smarag moro kynakon. ²⁰Moro ijainatonenory sardoniks moro kynakon. Moro ijo'win-to'imany sarder moro kynakon. Moro ijoko-to'imany olivein moro kynakon. Moro ijoruwa-to'imany akuamarein moro kynakon. Moro ijokupa'en-to'imany topas moro kynakon. Moro ijainapatoronory turkois moro kynakon. Moro ainapatoro itu'ponaka o'win iwaitopo granat moro kynakon. Moro ainapatoro itu'ponaka oko iwaitopo amethyst moro kynakon. ²¹Morokon ainapatoro itu'ponaka okonokon pena, ainapatoro itu'ponaka oko paraso topurumbo morokon kynatokon. O'win pena, o'win paraso topurumbo moro kynakon. Moro aitopo emary karasi esiwyingan i'kaimapyn ika'mi'po kapy'po moro kynakon.

²²Amy pairo Tamusi auty anene'pa ywe'i'po moro aitopo ta. Mo'ko inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi irombo moro aitopo ta man mo'ko kapara'membo maro. ²³Weju aweiry, nuno aweiry 'se'pa moro aitopo man. Moro Tamusi kuranory aweiry irombo kynaweipan. Aweiry me mo'ko kapara'membo man. ²⁴Moro aitopo aweiry ta ro pa'poro nono tu'po amandonon kynemanda'ton. Mo'karon nono tu'ponokon jopoto tykuranorykon arota'ton itaka. ²⁵Morokon ipenarykon otapuru'pa roten kynaitan. Iko'mamy'pa roten irombo moro aitopo kynaitan. ²⁶Pa'poro nono tu'po amandonon morokon tykuranorykon, morokon totykon awongato'kon otykon arota'ton itaka. ²⁷Amy pairo yja'wan oty, amy pairo nurija oty ka'nenyombo,

^{21:16} Moro “Otykon ekari'topo kareta” eneko.

^{21:18-21} Jesaja 54:11-12 ^{21:23} Jesaja 60:19,20 ^{21:24} Jesaja 60:3

^{21:25-26} Jesaja 60:11

amy pairo tonapirenymbo enapa o'my'pa kynaitan itaka. Mo'karon etykon moro amano karetary ta, mo'ko kapara'membo karetary ta tymero man inaron roten itaka kyno'myta'ton.

22 ¹Irombo mo'ko apojonano amy typotyren, tasiwyinen, amano ynen tuna apeinary enepojakon y'wa. Moro Tamusi apo'ny wyino, mo'ko kapara'membo apo'ny wyino kyno'sakon. ²Moro aitopo emary owarira'na kynapeinakon. Opatoro moro tuna esi'wo amano ynamon wewe kynatyatokon. Ainapatoro itu'ponaka okomboto kynepetatokon o'win siriko ta. Nuno wararo o'wimboto kynepetatokon. Moro arymbro ro mo'karon nono tu'po amandonon epity me kynakon. ³Irombo amy pairo Tamusi ato'kan oty waty kynaitan moro aitopo ta. Moro Tamusi apo'ny, moro kapara'membo apo'ny moro aitopo ta kynaitan. Mo'karon Tamusi pyitorykon mo'ko Tamusi ety awongata'ton. ⁴Embatary eneta'ton. Ety tymero kynaitan emepukon poko. ⁵Iko'mamy'pa noro rapa kynaitan. Kororeta aweiry, weju aweiry enapa 'se'pa noro rapa kynaita'ton. Mo'ko Jopoto Tamusi irombo aseke kynaweipata'ton. Irombo jopoto me roten kynaita'ton, i'matypyn me imero.

Kareta y'matyry

⁶Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: "Morokon auranano iporo ro tamyikapore man. Mo'ko Jopoto Tamusi, mo'ko tauran uku'ponamon 'wa ta'kary ynenymb'o 'wa mo'ko tapojon tomo'se man mo'karon typitorykon 'wa, morokon ko'i terapa o'ka'tonon man otykon enepoto'me. ⁷Eneko. Ko'i wo'take." Sarame 'ne janon man mo'ko ero kareta tano Tamusi auranymb'o kura'manen.

⁸Awu, Johanes, mo'ko pa'poro morokon otykon etanenymb'o, enenamonymbo enapa awu wa. Irombo morokon otykon etary jako y'wa, enerykon jako enapa y'wa, tokuna'po ywoma'po mo'ko morokon otykon eneponen apojonano pupuru po, ety awongato'me. ⁹Irombo te ika'po y'wa: "Moro wara kytic'i! Tamusi pyitory roten awu wa, awara, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon aja'sakarykon wara, mo'karon ero kareta ta imero'san otykon kura'manamon wara enapa. Tamusi ety roten te awongako!"

21:27 Jesaja 52:1, Ezechiël 44:9 22:1 Ezechiël 47:1, Zacharia 14:8

22:2 Genesis 2:9 22:3 Zacharia 14:11, (cp: Genesis 3:17)

22:5 Jesaja 60:19, Daniel 7:18

¹⁰Irombo ika'po y'wa: Moro ero kareta tano Tamusi auranyimbo kysunemyi. Moro iwo'kapyry irombo tyse waty terapa man. ¹¹Oro mo'ko yja'wan me aitoto yja'wan me 'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko nurija me aitoto nurija me 'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko iru'pa aitoto iru'pa 'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko Tamusi wyino aitoto Tamusi wyino 'ne ka'tu rapa nainen.

¹²“Eneko. Ko'i terapa wo'take. Amaminano epety yjekosa man. Pa'poro kari'na sepematake emamina'po wara ro. ¹³Moro alfa, moro omega enapa awu wa. Oty wota'mory, oty y'matyry enapa awu wa. Mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro enapa awu wa.”

¹⁴Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tynoponykon sa'wonamon. Moro amano ynen wewe i'wanokon me kynaitan. Morokon pena ta kyno'myta'ton moro aitopo taka. ¹⁵Kurando mo'karon pero, mo'karon tamorekamon, mo'karon wararo wokyryjan, woryijan maro aitonon, mo'karon woto aitonon, mo'karon ikapy'san tamusi ety awonganamon, pa'poro mo'karon tonapiramon enapa kynaita'ton.

¹⁶“Awu, Jesus, mo'ko yjapojon semokyи morokon otykon amyikapo o'waine mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ra'na. Awu ro mo'ko David masakyrymbo awu wa. Mo'ko David parymbo awu wa. Moro tyka'muren arukuma awu wa.”

¹⁷Irombo mo'ko Tamusi a'kary mo'ko aimytoto woryi maro kyngaton: “O'ko 'ne!” Oro mo'ko etanen enapa nykan: “O'ko 'ne!” Oro mo'ko tuna sanory niwory no'n'en. Amano ynen tuna 'se amy a'ta, oro napyinen epe'ma.

¹⁸Mo'karon ero kareta tano Tamusi auranyimbo etanamon 'wa ero samyikapoja: Ero kareta tanokon tu'ponaka amy oty merory kapyn man. Mo'ko itu'ponakaine amy oty meronenymbo tu'ponaka Tamusi morokon ero kareta ta imero'san yja'wanton otykon ytan. ¹⁹Mo'ko ero kareta tano Tamusi auranyimbo wyino amy oty pinary kapyn man. Mo'ko iwyino amy oty pinanenymbo wyino Tamusi moro i'wa tynyry manombo pinatan: Moro amano ynen wewe,

22:11 Daniel 12:10

22:12 Jesaja 40:10, 62:11, Ware 28:4, Jesaja 40:10, Jeremia 17:10

22:13 Jesus nenepo'po 1:8, Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 1:17, 2:8

22:14 Genesis 2:9, 3:22 22:16 Jesaja 11:1,10 22:17 Jesaja 55:1

22:18-19 2 Omenano 4:2, 12:32

moro kurano aitopo enapa, morokon ero kareta ta takari'se man irokon.

²⁰Mo'ko erokon otykon amyikaponen kynganon: "A'a, ko'i terapa wo'take."

Aha, o'ko 'ne ro, Jopoto Jesus!

²¹Oro mo'ko Jopoto Jesus turu'popory pa'poro kari'na maro nainen.

Otykon ekari'topo kareta

- alfa** - Moro Griek auran mero'po erupary poko awomeparý jako, morokon imeroto'kon ukutry o'wa man. Morokon imeroto'kon a'pemyryjako o'wa, moro alfa na'nen mimeroja. Alfa me mo'ko Kristus wojatory jako, oty wota'mory me kynokari'san.
- apojoma'po** - Amy apojonano me emoky'po. Mo'ko Jesus ainapatoro itu'ponaka oko wokyryjan tapyije mandon tynapojoma'san me. Tomo'se i'wa mandon moro Tamusi nundyrnary ekari'nen iru'pyn oka ekari'se. Mo'ko Paulus ejatojaton enapa apomoma'po me. Amykon terapa iru'pyn oka ekari'namon ejatojaton moro wara enapa.
- Areopagus** - Amy Athene po wypy'membo. Mo'karon omenano enenamon wota'nano'topo moro man.
- Artemis** - Mo'karon Griek ekosano woryi tamusi. Ty'mepore woryi ynen me kynekari'saton. Efese po amy poto 'su auty man.
- awasi** - Moro Simosu yinonory pono awasi amy me terapa man. Aresi eneke man. Epyryry pyryrykaton nono tu'ponaka. Amykon nuno pa'po ta iwe'i'poto, kynipo'saton. Poromy me ika'to'me, epyryry ami'saton, iwerika'po mero.
- Ba'al** - Amy Kana'an ponokon tamusiry. Moro Kana'an 'wa tywomima'san mero, pyime Simosu 'wa mo'ko Ba'al tamyika man.
- Be'elsebul** - Amy Simosu me e'i'non tamusiry ety. Moro asery Tamusi karetary ta Be'elsebul me mo'ko ewa'rumpy tamuru ejatojaton enapa.
- Kristus** - Moro Simosu auran wyinono 'mesias' moro Griek auran taká tyje man 'Kristus' me. Moro 'mesias' po rapa o'po'ko.
- e'kotono** - Moro kari'na arokryry pi'po aresikyry y'kotory. Oruwa-to'ima kurita amy wokyry'membo woma'po a'ta, mo'karon

Simosu kyni'kotopojaton. Moro e'kotonon moro Israel pajanymb'wa Tamusi wykatopombo pori'tomanon.

Epikurus - Amy takaren oty uku'nen Griek. Poto me moro iru'pa kari'na wotapory wairy poko kari'na tamepa i'wa man.

eratonomapotopombo - Penaro mo'karon Israel pajanymb' pyitonano me taporemyndo tywaije mandon mo'karon Egypte ponokon 'wa. Tamusi imbokarykon 'se tywaije man. Iro ke ro amy kari'na y'ma'kanen apojonano tomo'se i'wa man. Mo'karon Israel pajanymb' wa morokon tautykon penary tykuripa tywaije man kapara'membo mynuru ke, mo'ko kari'na y'ma'kanen apojonano 'wa tyratonomoto'ko'me. Mo'ko kapara'membo ro tajato i'waine man 'eratonomapotopombo' me. Mo'ko tyratonomaponamonymbo kapara'membo ewa'maton ro siriko wara ro. Moro ejatojaton ro 'moro eratonomapotopombo ewa'mary' me.

Farise - Amy iru'pyn me moro Tamusi karetary menganen Simosu. Mo'karon Farise morokon Tamusi karetary wykary wara, mo'karon omenano ekari'namon wykary wara enapa tywairykon poko imero kyne'kujaton. Pa'poro morokon omenano 'wa kynotundymapojaton iru'pyn me.

haleluja - Moro Simosu auran ta moro 'haleluja' tauro'po man: 'Tamusu - ety awongatoko'.

kameri - Wo'i tano poto 'su tonomy. Kaware ko'po kawo man. Mo'karon Arapu itu'po kyny'saton tyse morokon wo'i ta. Tuna anenyry'pa akore'pe tytory taro man.

kapu - Ero nono epono oty waitopo. Moro Tamusi karetary ta moro kapu moro weju, nuno, siriko waitopo kapyn man. Tamusi waitopo, mo'karon apojongan waitopo enapa te moro man. Amykonymbo pyime kapu ekari'saton. Mo'ko Paulus moro ijomoruny kapu ta tywe'i'po ekari'san (2 Korinte 12:2). Asengapono wara morokon kapu man. Amy oje kapu ta mo'karon yjoro'kan enapa mandon. Kapu ta enapa mo'karon Tamusi amyikanamon kynemanda'ton Tamusi maro, Kristus maro enapa.

koromono wonatopo poty'po ewa'mary - Oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro kurita moro eratonomapotopombo ewa'ma'po pa'po me moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo mo'karon Simosu 'wa tywaije man.

mana - Wo'i ta mo'karon Israel pajanymbo wytopotyry jako Tamusi nyry'po arepa. Tamu'ne tywaije man. Kapu wyino iwo'topo tywaije man. Moro Tamusi wykatopombo mero'po je'ny kasa ta amy ika'mi'po kapy'po tukuwari ta mana amy tykura'ma tywaije man.

mesias - Moro Simosu auran wyinono 'mesias' tauro'po man 'ikapa'po'. Moro penato Tamusi karetary amykon kari'na kapary ekari'san, Tamusi napo'i'san me iwairykon enepoto'me. Mo'ko David 'wa tyre o'po'toko. Mo'ko Samuel 'wa tykapapo Tamusi 'wa man, mo'karon Israel pajanymbo jopotory me i 'se Tamusi wairy enepoto'me. Mo'ko Jesus jako mo'karon Simosu amy ikapa'po momo'satokon, mo'karon Rome ponokon wyino taijomato'ko'me i'wa. Mo'ko mesias Jesus te aijomarykon 'se tywaije man moro romo 'no wyino, mo'jaro emando'ko'me.

mere - Amy wewe epukuru kapy'po tapenen epoporotopo.

Apiwano me enapa a'kutopo tywaije man. Arny akepy kyrykyrymáto'me enapa a'kutopo tywaije man.

nardus - Amy typoporen itupu. Moro imunu 'ne ka'tu rapa typopore man. Moro imunu aruta'po ami'saton ro, arny typoporen ekyrykyrymatopo ka'to'me.

omega - Moro Griek auran mero'po erupary poko awomepary jako, morokon imeroto'kon ukutryy o'wa man. Morokon imeroto'kon a'pemyry jako o'wa, irombo ro mer ro moro omega mimeroja. Omega me mo'ko Kristus wojatory jako, oty y'matyry me kynokari'san.

omenano mero'po - O'to kari'na wairy man ekari'topo auranano mero'po. Mo'karon Simosu moro omenano mero'po ekari'saton morokon Moses nimero'san kareta me 'ne ka'tu rapa.

omenano mero'po uku'nен - Moro Tamusi karetary ta imero'san omenano uku'nen. Mo'kopangon 'wa morokon Moses nimero'san kareta 'ne ka'tu rapa tymenga mano Morokon omenano poko kari'na emepanarnon me enapa tywaije mandon.

otare'matopo kurita - Moro wiki tano irombo ro kurita.

Moro apyijaton ro tywotare'mato'ko'me mo'karon Simosu.

Kynota'mojan vrijdag koine, weju wo'my'po mero. Kyni'ma'san zaterdag koine weju wo'my'po mero. Tamusi 'wanu me moro kurita ekari'saton mo'karon Simosu. Moro kurita emaminarykon kapyn man.

Saduse - Potonon me morokon Moses nimero'san kareta roten wairy amyikanen Simosu. Mo'ko Jesus jako pyime Saduse typyratake tywaije mandon. Pyime enapa Tamusi pokonokon jopotorykon me tywaije mandon. Moro apyimykon mo'karon Farise apyimy amono'ke tywaije mano Mondo kapu tanokon apojonano wairy anamyika'pa tywaije mandon. Iromby'san wyino kari'na awomyry man enapa anarnyika'pa tywaije mandon.

Simosu wota'nano'to'kon auto - Amy Simosu womepatopo auto. Moro po ro moro omenano mero'po poko kynomepaton. Moro otare'matopo kurita moro po kynota'nano'saton mo'karon Simosu, mo'ko Tamusi ety awongato'me, moro Tamusi karetary erupary etato'me enapa.

stadion - Amy asajambatopo. Moro stadion ke ro mo'karon Griek otykon mosin u'kujatokon. O'win stadion ainapatoro-kari'na apo iwairy taro kynakon.

Stoa tanokon oty uku'namon - Amy Zeno tatynen Griek nemeparykymbo. Amy Stoa tatynen auto pery ta kari'na tamepa tywaije i'wa man, areku, awa'ponano, amyne aino, kata'mato aino, pa'poro moropangon otykon anapo'pa kari'na wairy man poko.

Tamusi auran uku'ponen - Amy Tamusi naurambary.

Tamusi karetary - Morokon Tamusi nimeropo'san kareta. Moro asery Tamusi karetary ta moro Tamusi karetary ejatory jako, morokon Jesus womary uwaporu Tamusi nimeropo'san kareta ekari'san mo'ko ejatonen. Morokon kareta kysejatojaton penato Tamusi karetary me.

Tamusi karetary uku'n'en - Arny iru'pyn me moro Tamusi karetary menganen Simosu. Mo'karon Tamusi karetary uku'namon nimero'san kareta apyito'kon man kawo mo'karon Simosu 'wa. Amykon Tamusi karetary uku'namon tywaije mandon Simosu jopotorykon me.

Tamusi nundymary - Jesus 'wa kari'na yja'wany kary jako, - ikura'marykon jako, iwyinoine ewa'rumpy momary jako pai, tywo'se moro Tamusi nundymary wairy ekari'san moro asery Tamusi karetary. Jesus 'wa irombo moro Tamusi 'wa oty undymary tanepo man. Tywo'se moro Tamusi nundymary wairy se'me, moro iwopy'mary momo'saton noro mo'karon Kristus wyinonokon.

Tamusi pokono - Amy Tamusi pyitory, mo'ko Tamusi ekataka kari'na kuranondojan inoro, mo'ko kari'na ekataka Tamusi 'wa tymy yjan inoro enapa. Mo'karon Simosu 'wa mo'karon Tamusi pokonokon Aaron pajanyombo me tajato mandon. Moro Jerusalem pono Tamusi auty po roten tamamina mandon. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa siriko wararo o'wimboto amy Tamusi 'wa tymy arotopo tywaije man, pa'poro Simosu yja'wanykonymbo kato'me. Jesus jako mo'karon Simosu jopotorykon jopotory me enapa tywaije man. Amykon kawonokon Tamusi pokonokon enapa Tanusi pokonokon jopotorykon me tajato mandon.

Tamusi 'wa tymy - Jesus jako mo'karon Simosu 'wa moro Tamusi auty ta otykon ytopo tywaije man Tamusi 'wano me. Paka, kapara, kapirita, poromy, winu, typoporamon otykon ytopo i'waine tywaije man. Morokon Tamusi 'wa tymy ke ro iwoturupoto'kon tywaije man tyja'wanykonymbo kato'me i'wa, tykura'mato'ko'me pai i'wa, tykuranondoto'ko'me pai i'wa. Tamusi ety awongato'me enapa otykon ytopo i'waine tywaije man Tamusi 'wa.

Tamusi wykatopombo - Amy tamusi nekarity'po o'ka'toto man oty. O'po'ko tyre Apojoma'san 2:33 'wa. Moro po ro Tamusi wykatopombo wara ro moro Jesus 'wa Tamusi a'kary apo'i'po takari'se man. Penaro terapa irombo moro apyiry uwaporo mo'ko ta'kary yry man takari'se tywaije man Tamusi 'wa. O'po'ko enapa tyre Mateus 26:28 'wa. Moro po ro moro Jesus mynuru 'wa moro Tamusi wykatopombo pori'tomary takari'se man. Moro Tamusi 'wa one wara oty wairy man ekarity'po pori'tomanon irombo moro Jesus mynuru.

Het Romeinse rijk

In de tijd van Christus

In de tijd van de Apostelen

